

PRAWO CYWILNE

OBOWIĄZUJĄCE

W KRÓLESTWIE POLSKIM.

PRAWO CYWILNE

OBOWIĄZUJĄCE

W KRÓLESTWIE POLSKIM

WYDAŁ

STANISŁAW ZAWADZKI

REJENT KANCELLARIJ ZIEMIAŃSKIEJ GUBERNII WARSZAWSKIEJ
W WARSZAWIE.

TOM II.

Ustawy Hypoteczne, z r. 1818 i 1825.— Instrukcje Hypoteczne z r. 1819 i 1825.— Kodeks Postępowania Cywilnego (w nowym przekładzie).— Postępowanie przed Sądami Konsystorskimi: Ewangelicko-Augsburskim i Ewangelicko-Reformowanym.— Postępowanie w sprawach przeciwko Konsułom Zagranicznym.— Postępowanie w sprawach przeciwko wojskowym.— Licytacje w drodze Administracyjnej.— Ogłoszenie obwieszczeń sądowych w pismach publicznych.— Przepisy co do Komorników i Woźnych sądowych.— Kodeks Handlowy (w nowym przekładzie).— Organizacya Notarjatu (w nowym przekładzie).

S. Zawadzki

W WARSZAWIE,

NAKŁADEM WYDAWCY

w Drukarni Karola Kowalewskiego, ulica Królewska Nr. 1065.

1861.

Wolno drukować z warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury,
po wydrukowaniu, prawem przepisanej liczby exemplarzy.

Warszawa dnia 27 Maja (8 Czerwca) 1861 r.

Starszy Cenzor, F. M. SOBIESZCZAŃSKI.

1861

1643

SPIS PRZEDMIOTÓW

ZAWARTYCH W TOMIE II.

Ustawy Hypoteczne.

*Prawo a ustaleniu własności dóbr nieruchomości,
o przywilejach i hypotekach, z r. 1819*

	<i>Strona</i>
DZIAŁ I. Urządzenia ogólne (art. 1—29).	4
<i>Oddział I.</i> O tytułach (art. 1—4).	4
— <i>II.</i> O księgach hypoteczn. (art. 5—28)	5
— <i>III.</i> O magistraturach hypotecznych, ich organizacyi i postępowaniu w rzeczach hypotecznych (art. 29).	13
Instrukcyja Hypoteczna z r. 1819	19
DZIAŁ II. O ustaleniu własności dóbr nieruchomości (art. 30—39)	71
— III. O przywileju na dobrach nieruchomości (art. 40—42)	73
— IV. O sciesnieniu własności dóbr nieruchomości, o ciężarach wieczystych i służebnościach (art. 43—46).	75
— V. O hypotekach (art. 47—118)	76
<i>Oddział I.</i> O hypotekach prawnych (art. 72—110)	96
— <i>II.</i> O hypotekach sądowych (art. 111)	104
— <i>III.</i> O hypotekach umownych (art. 112—118)	105

DZIAŁ VI. O wykreśleniu wpisów (art. 119—124).	107
— VII. O skutecznieniu wpisu na dobrach nieruchomościach lub kapitałach hipotekowanych, należących do spadku (art. 125—131)	108
— VIII. O ostrzeżeniach (art. 132—139)	111
— IX. O stopniowym zaprowadzeniu nowego porządku hipoteczn. (art. 140—161)	115
<i>Oddział I.</i> O załatwieniu czynności poprzedzających termin prekluzyjny (art. 140—144).	115
— <i>II.</i> O terminie prekluzyjnym (art. 145—161)	117
— X. O prawidłach zastosowania niniejszego prawa (art. 162 i 163)	122

Prawo o przywilejach i hipotekach z r. 1825.

DZIAŁ I. Urządzenia ogólne (art. 2—4)	123
— II. O przywilejach (art. 5—9)	124
— III. O hipotekach (art. 10—23)	127
Instrukcja Hipoteczna z r. 1825	128
— IV. O porządku kar sądowych i administracyjnych, względnie innych wierzytelności (art. 24)	151
Wykaz Hipoteczny	153

Kodex Postępowania Cywilnego.

CZĘŚĆ I.

Postępowanie przed Trybunałami.

KSIĘGA I. O Sądzie Pokoju.

(Art. 1—47).

TYTUŁ I. O pozwach (art. 1—7)	163
— II. O audyencyach Podsędka i o stawianiu się stron (art. 8—18)	167

TYTUŁ III.	O wyrokach zaocznych i opozycyjnych przeciwko tymże wyrokom (art. 19—22).	170
— IV.	O wyrokach w sprawach possessoryjnych (art. 23—27)	171
— V.	O wyrokach niestanowczych i o ich wykonaniu (art. 28—31)	178
— VI.	O przypozwanii rękojemców (art. 32 i 33).	179
— VII.	O badaniu świadków (art. 34—40)	180
— VIII.	O naoczném obejrzeniu miejsc i o ocenieniu (art. 41—43).	185
— IX.	O wyłączeniu Podsędków (art. 44 do 47)	186

KSIĘGA II. O Trybunałach Cywilnych.

(Art. 48—442).

TYTUŁ I.	O pojednaniu (art. 48—58).	187
— II.	O pozwach (art. 59—74)	194
— III.	O ustanowieniu obrońców i o pismach obrończych (art. 75—82).	210
— IV.	O komunikacyi akt Prokuratorowi Królewskiemu (art. 83 i 84).	212
— V.	O audyencyach, ich jawności i policyi (art. 85—92).	214
— VI.	O naradzie i instrukcyi na piśmie (art. 93—115)	217
— VII.	O wyrokach (art. 116—148)	223
— VIII.	O wyrokach zaocznych i opozycyjnych (art. 149—165).	236
— IX.	O excepcyach (art. 166—192)	240
	§ 1. O poręce, jaką cudzoziemcy stawić powinni (art. 166 i 167).	240
	§ 2. O odesłaniu do innego sądu (art. 168—172)	240
	§ 3. O nieważnościach (art. 173).	242
	§ 4. O excepcyach dylatoryjnych (art. 174—187).	243

	§ 5. O komunikacji dokumen- tów (art. 188—192) . . .	247
TYTUŁ X.	O sprawdzeniu pism (art. 193—213)	248
-- XI.	O fałszu incydentalnym cywilnym (art. 214—251).	255
— XII.	O badaniach (art. 252—294) . . .	265
— XIII.	O zejściu na grunt (art. 295—301).	274
— XIV.	O relacji biegłych (art. 302—323) .	275
— XV.	O badaniu stron przez sąd (art. 324 do 336)	280
— XVI.	O punktach incydentalnych (art. 337—341)	283
	§ 1. O żądaniach' incydentalnych (art. 337 i 338).	283
	§ 2. O interwencji (art. 339 do 341)	283
— XVII.	O wróceniu się do sprawy i ustano- wieniu nowego obrońcy (art. 342 do 351)	284
— XVIII.	O nieprzyznaniu (art. 352—362) .	286
— XIX.	O wyznaczeniu sądu (art. 363 do 367)	288
— XX.	O odesłaniu do innego sądu dla po- krewieństwa lub powinowactwa (art. 368—377).	290
— XXI.	O wyłączeniu (art. 378—396) . .	292
— XXII.	O upadku processu (art. 397—401)	298
— XXIII.	O odstąpieniu od processu (art. 402 i 403)	299
— XXIV.	O sprawach summarycznych (art. 404—413)	300
— XXV.	Postępowanie przed Trybunałami Handlowymi (414—442) . . .	302

KSIEGA III. O Sądach Appellacyjnych.

(Art. 443—473).

TYTUŁ JEDYNY.	O appellacji i instrukcji ap- pellacyjnej (art. 443—473) . . .	308
---------------	---	-----

KSIEGA IV. O środkach nadzwyczajnych zaskarżenia
wyroków. (Art. 474—516).

	<i>Strona</i>
TYTUŁ I. O opozycji trzeciego (art. 474—479).	317
— II. O restytucyi (art. 480—504).	318
— III. O pociąganiu sędziów do odpowiedzialności (art. 505—516).	324

KSIEGA V. O wykonaniu wyroków.
(Art. 517—811).

TYTUŁ I. O przyjęciu poręki (art. 517—522).	328
— II. O obliczeniu szkód i strat (art. 523 do 525).	329
— III. O obliczeniu przychodów (art. 526).	330
— IV. O zdawaniu rachunków (art. 527 do 542).	330
— V. O obliczeniu wydatków i kosztów (art. 543 i 544).	334
— VI. Prawidła ogólne względem egzekucyi przymusowej wyroków i aktów (art. 545—556).	335
— VII. O zapowiedzeniach (art. 557—582).	338
— VIII. O zajęciu ruchomości (art. 583 do 625).	357
— IX. O zajęciu płodów (art. 626—635).	372
— X. O zajęciu rent należnych od osób prywatnych (art. 636—655).	398
— XI. O stosunkowym rozdzieleniu (art. 656 do 672).	402
— XII. O zajęciu nieruchomości (art. 673 do 717).	406
— XIII. O sporach incydentalnych przy popieraniu zajęcia nieruchomości (art. 718—748).	421
— XIV. O uporządkowaniu (art. 749—779).	428
— XV. O uwięzieniu (art. 780—805).	436
— XVI. O szybkim zadecydowaniu (art. 806 do 811).	450

C Z E Ś Ć II.

Postępowania rozmaite.

KSIĘGA I.

Strona

TYTUŁ I.	O zaofiarowaniu zapłaty i o zaznaczeniu (art. 812—818).	452
— II.	O prawie właścicieli na ruchomościach, przedmiotach i przychodach komorników ich i dzierżawców, czyli o zajęciu dzierżawném, oraz o zajęciu u niemiejscowych dłużników (art. 819—825).	453
— III.	O zajęciu końcem odzyskania (art. 826 do 831).	455
— IV.	O nadlicytacyi po dobrowolném zbyciu (art. 832—838).	456
— V.	O środkach użyć się winnych dla otrzymania wypisu lub kopii aktu, albo dla sprostowania go (art. 839 do 858).	459
— VI.	O niektórych przepisach dotyczących wprowadzenia nieobecnego w posiadanie majątku (art. 859 i 860).	463
— VII.	O upoważnieniu kobiety zamężnej (art. 861—864).	464
— VIII.	O rozłączeniu co do majątku (art. 865—874).	465
— IX.	O rozłączeniu co do osób i o rozwodzie (art. 875—881).	467
— X.	O zdaniu krewnych (art. 882—889).	469
— XI.	O pozbawieniu własnej woli (art. 890 do 897).	470
— XII.	O dobrodziejstwie odstąpienia majątku (art. 898—906).	473

KSIĘGA II. Postępowania dotyczące otwarcia spadku.

TYTUŁ I.	O opieczętowaniu po zejściu (art. 907 do 925)	475
----------	---	-----

TYTUŁ II.	O opozycjach przy opieczętowaniu (art. 926 i 927)	483
— III.	O odjęciu pieczęci (art. 928—940)	484
— IV.	O inwentarzu (art. 941—944)	488
— V.	O sprzedaży ruchomości (art. 945 do 952).	492
— VI.	O sprzedaży majątków nieruchomości (art. 953—965)	494
— VII.	O działach i licytacjach (art. 966 do 985).	497
— VIII.	O dobrodziejstwie inwentarza (art. 986—996).	502
— IX.	O zrzeczeniu się wspólności lub spad- ku (art. 997)	505
— X.	O kuratorze spadku wakującego (art. 998—1002)	506

KSIĘGA III.

TYTUŁ JEDYNY.	O sądach polubownych (art. 1003—1042)	507
	<i>Rozporządzenia ogólne</i> (art. 1029—1042)	513

Rozporządzenia Związkowe z Kode- xem Postępowania Cywilnego.

I.	Tymczasowa Organizacya Sądu Konsystor- skiego Ewangelicko-Agsburgskiego, z ro- ku 1837.	523
	(Organizacya z r. 1861 zamieszczona jest niżej na str. 915)	
II.	Tymczasowa Organizacya Sądu Konsystor- skiego Ewangelicko-Reformowanego, z ro- ku 1849.	541
	(Organizacya z r. 1861 zamieszczona jest niżej na str. 932)	
III.	Postępowanie w sprawach przeciwko Konsu- lom zagranicznym i innym osobom dyplu- matycznym	558

	<i>Strona</i>
IV. Postępowanie w sprawach przeciwko wojskowym.	562
V. Licytacje w drodze administracyjnej	573
VI. Ogłaszanie obwieszczeń sądowych w pismach publicznych	591
VII. Przepisy co do Komorników sądowych	599
VIII. Przepisy co do Woźnych sądowych.	613

Kodex Handlowy.

<i>Ustawy Przechodnie do Kodexu Handlowego.</i>	623
1. Ustawa z d. 24 Marca 1809 r.	623
2. Ustawa z d. 9 Czerwca 1810 r.	624

KODEX HANDLOWY.

KSIĘGA I. O handlu w ogólności. (art. 1—189).

TYTUŁ I. O handlujących (art. 1—7)	625
— II. O księgach handlowych (art. 8—17).	630
— III. O spółkach (art. 18—64)	632
<i>Oddział I.</i> O rozmaitych spółkach i prawidłach, jakim ulegają (art. 18—50).	632
— II. O sporach między spółnikami i o sposobie ich rozstrzygnięcia (art. 51 do 64)	638
— IV. O rozdziale majątków (art. 65 do 70)	640
— V. O giełdach handlowych, ajentach wymiany i stręczycielach (art. 71 do 90)	642
<i>Oddział I.</i> O giełdach handlowych (art. 71—73)	642

	<i>Oddział II.</i> O agentach wymiany i i stręczycielach (art. 74 do 90)	644
TYTUŁ VI.	O kommissantach (art. 91—108)	657
	<i>Oddział I.</i> O kommissantach w ogólnosci (art. 91—95)	657
	— <i>II.</i> O kommissantach przewozów lądem i wodą (art. 96—102)	659
	-- <i>III.</i> O furmanie (art. 103 do 108)	660
—	VII. O kupnie i sprzedaży (art. 109)	662
—	VIII. O wexlu ciągnionym, o wexlu prostym (suchym) i o przedawnieniu (art. 110—189)	662
	<i>Oddział I.</i> O wexlu ciągnionym (art. 110—186)	662
	§ 1. O formie wexlu ciągnionego (art. 110—114)	662
	§ 2. O funduszu (art. 115 do 117)	663
	§ 3. O przyjęciu (art. 118 do 125)	664
	§ 4. O przyjęciu przez interwencyę (art. 126—128).	666
	§ 5. O upływie terminu (art. 129—135)	666
	§ 6. O indosie (art. 136—139)	667
	§ 7. O solidarności (art. 140)	668
	§ 8. O zareczeniu (art. 141 i 142)	668
	§ 9. O wypłacie (art. 143 do 157)	668
	§ 10. O wypłacie przez interwencyę (art. 158 i 159).	671
	§ 11. O prawach i obowiązkach okaziciela (art. 160 do 172)	671
	§ 12. O protestach (art. 173 do 176)	676

§ 13. O zwrotnej wymianie (art. 177—186)	677
<i>Oddział II.</i> O wexlu prostym (suchym) (art. 187 i 188).	679
— <i>III.</i> O przedawnieniu (art. 189).	680

KSIĘGA II. O handlu morskim.

(Art. 190 — 436).

TYTUŁ I. O okrętach i innych statkach morskich (art. 190—196)	681
— II. O zajęciu i sprzedaży okrętów (art. 197—215)	685
— III. O właścicielach okrętów (art. 216 do 220)	690
— IV. O kapitanie (art. 221—249)	691
— V. O najmie i płacy majtków i ludzi załogi okrętowej (art. 250—272)	698
— VI. O kontraktach najmu okrętów (art. 273—280)	703
— VII. O cedule wodnej (art. 281—285)	705
— VIII. O cenie najmu okrętu (art. 286 do 310)	706
— IX. O kontraktach losowych (art. 311 do 331)	712
— X. O ubezpieczeniach (art. 332—396)	716
<i>Oddział I.</i> O kontrakcie ubezpieczenia, jego formie i jego przedmiocie (art. 332—348)	716
— <i>II.</i> O obowiązkach ubezpieczającego i ubezpieczonego (art. 349 do 368)	721
— <i>III.</i> O zrzeczeniu się (art. 369—396)	725
— XI. O uszkodzeniach losowych (art. 397 do 409)	732

TYTUŁ XII. O wrzucaniu w morze i o stosunko- wém rozłożeniu (art. 410—429) . . .	735
— XIII. O przedawnieniach (art. 430—434).	739
— XIV. O zarzutach niedopuszczalności (ar- 435 i 436)	740

KSIEGA III. O upadłościach i bankructwach.

(Art. 437 — 614).

Rozporządzenia ogólne (art. 437—439) . . .	741
TYTUŁ I. O upadłości (art. 440—565)	743
DZIAŁ I. O otwarciu upadłości (art. 440 do 448)	743
— II. O przyłożeniu pieczęci (art 449 do 453)	745
— III. O mianowaniu sędziego-komis- sarza, i kuratorów upadłości (art. 454—461)	746
— IV. O przedwstępnych czynnościach kuratorów i o pierwszych roz- porządzeniach względem upa- dłego (art. 462—469)	748
— V. O bilansie (art. 470—475)	750
— VI. O syndykach tymczasowych (art. 476—485)	751
<i>Oddział I. O mianowaniu syn- dyków tymczasowych</i> (art. 476—480).	751
— <i>II. O ustaniu obowiąz- ków kuratorów (art. 481 i 482).</i>	752
— <i>III. O wynagrodzeniu kuratorów (art. 483—485)</i>	753
— VII. O działaniach syndyków tymcza- sowych (art. 486—513).	753
<i>Oddział I. O odjęciu pieczęci i o inwentarzu (art. 486—490).</i>	753

	<i>Oddział II.</i> O sprzedaży towarów i ruchomości, tudzież o ściąganiu należności (art. 491 do 498).	755
	— <i>III.</i> O aktach zachowawczych (art. 499 i 500).	756
	— <i>IV.</i> O sprawdzeniu wierzytelności (art. 501 do 513)	757
DZIAŁ VIII.	O syndykach ostatecznych i o ich działaniach (art. 514—531).	760
	<i>Oddział I.</i> O zebraniu wierzycieli, których wierzytelności sprawdzone zostały (art. 514—518)	760
	— <i>II.</i> O układzie (art. 519 do 526)	761
	— <i>III.</i> O połączeniu się wierzycieli (art. 527 do 531)	763
DZIAŁ IX.	O rozmaitych rodzajach wierzycieli i o ich prawach w razie upadłości (art. 532—557)	765
	<i>Oddział I.</i> Rozporządzenia ogólne (532—538)	765
	— <i>II.</i> O prawach wierzycieli hipotecznych (art. 539—543).	766
	— <i>III.</i> O prawach żon (art. 544—557)	767
DZIAŁ X.	O rozdzieleniu pomiędzy wierzycieli i o zlikwidowaniu ruchomości (art. 558—563)	770
—	XI. O sposobie sprzedaży nieruchomości upadłego (art. 564 i 565)	771
TYTUŁ II.	O odstąpieniu majątku (art. 566 do 575)	772

	<i>Strona</i>
TYTUŁ III. O odzyskaniu (art. 576—585) . . .	773
— IV. O bankructwach (art. 586—603) . . .	776
DZIAŁ I. O bankructwie prostém (art. 586 do 592)	776
— II. O bankructwie podstępném (art. 593 do 599)	778
— III. O zarządzie majątku w przypadku bankructwa (art. 600—603) . . .	780
TYTUŁ V. O rehabilitacyi (art. 604—614) . . .	781

KSIEGA IV. O jurysdykcyi handlowej.

(Art. 615 — 648).

TYTUŁ I. O organizacyi Trybunałów Handlowych (615—630)	783
— II. O właściwości Trybunałów Handlowych (art. 631—641).	790
— III. O formie postępowania przed Trybunałami Handlowemi (art. 642—644).	794
— IV. O formie postępowania przed Sądami Appellacyjnymi (art. 645—648) . . .	794

Przepisy o Dyetach i Kosztach Sądowych.

Przepisy o dyetach i kosztach sądowych	799
CZEŚĆ I. Dyety dla Urzędników i Officyalistów	800
— II. Koszta dla Urzędników stanu cywilnego	810
— III. Koszta z powodu pierwiastkowej regulacyi hipotecznej	813
— IV. Koszta należne Pisarzom Kancellaryj Hipotecznych	814

CZĘŚĆ V.	Koszta należne za czynności Rejentów	821
—	VI. Koszta należne Pisarzom Sądów Pokoju, Trybunałów Cywilnych i Handlowych, oraz Sądu Appellacyjnego .	832
—	VII. Koszta należne Komornikom Sądowym.	836
—	VIII. Koszta należne Woźnym Sądowym .	844
—	IX. Koszta należne Tłómaczom z obcych języków.	847
—	X. Koszta dla stron processujących się, biegłych i świadków	849
—	XI. Koszta należne Archiwistom Akt dawnych	850
—	XII. Koszta dla odbierającego przysięgę od starozakonnych	854

Organizacya Notarjatu.

	Organizacya Notarjatu	859
TYTUŁ I.	O Notarjuszach i aktach notarjalnych (art. 1—30).	859
	<i>Oddział I.</i> O urzędowaniu, obrębie działania, i obowiązkach Notarjuszów (art. 1—7)	859
—	<i>II.</i> O aktach, ich formie, o oryginałach aktów, wyciągach głównych, wypisach i Repertoryach (art. 8—30)	862
TYTUŁ II.	Urządzenie Notarjatu (art. 31—61) .	896
	<i>Oddział I.</i> Liczba, umieszczenie i kaucya Notarjuszów (art. 31—34).	896

<i>Oddział II.</i>	Warunki do otrzymania posady Notarjusza, i sposób mianowania (ar. 35—49).	898
— <i>III.</i>	Izby dozorcze (art. 50 do 53)	905
— <i>IV.</i>	Zachowanie, przeniesie- nie, summaryusze ory- ginałów aktów i zwrot należytości (ar. 54—61)	907
TYTUŁ III.	O Notarjuszach terażniejszych (art. 62—67).	909
	Urządzenia ogólne (art. 68 i 69)	911

*Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-
Augsburgskiego, i Postępowanie w sprawach
przed tenże Sąd wytoczonych, wydane
w r. 1861.*

	Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewange- licko - Augsburgskiego i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych	915
TYTUŁ I.	O składzie Sądu Konsystorskiego (§ 1 do 6)	915
— II.	O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących (§ 7—53)	916
DZIAŁ I.	O postępowaniu przedwstępném (§ 7—23)	916
— II.	O doręczeniu pozwów i innych ak- tów processowych, oraz o ter- minach sądowych (§ 24—31)	922
— III.	O Adwokatach przy Sądzie Kon- systorskim (§ 32—36).	924
— IV.	O postępowaniu w Sądzie Kony- systorskim (§ 37—53).	925

TYTUŁ III.	O ustanowieniu i oceniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych (§ 54—67)	928
------------	--	-----

Organizacja Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych, wydane w r. 1861.

TYTUŁ I.	O składzie Sądu Konsystorskiego (§ 1—6)	932
— II.	O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących (§ 7 do 53)	933
DZIAŁ I.	O postępowaniu przedwstępném (§ 7—23)	933
— II.	O doręczaniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach sądowych (§ 24—31)	939
— III.	O Adwokatach przy Sądzie Konsystorskim (§ 32—36)	941
— IV.	O postępowaniu w Sądzie Konsystorskim (§ 37—53)	942
TYTUŁ III.	O ustanowieniu i oceniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych (§ 54—67)	946

*1. posiedzenie abta uniatniodrow
wzrost Senatu 1892. # 20.*

USTAWY HYPOTECZNE.

USTAWY HYPOTECZNE

z r. 1818 i 1825.

Tytuł XVIII Księgi III Kodexu Cywilnego Francuzkiego (1) to jest art. 2092 do 2203 włącznie, obejmujące w sobie *przepisy o przywilejach i hypotekach*, uchylone zostały:

- 1° Artykułem 163 Prawa o ustaleniu własności dóbr nieruchomych, o przywilejach i hypotekach z r. 1818 (D. P., T. V, str. 295).
- 2° Artykułem 1 prawa o przywilejach i hypotekach z r. 1825 (D. P., T. IX, str. 355).
- 3° Artykułem 1 prawa przechodniego do Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825. (D. P., T. X, str. 291).

Pomijając prawo przechodnie z r. 1825, jako w właściwém miejscu przy Kodexie Cywilnym Polskim z r. 1825 zamieszczone (T. I. str. 274 niniejszego dzieła), podają się tu w całej osnowie dwie Ustawy Hypoteczne, wyżej pod Nr. 1 i 2 powołane, które weszły w miejsce Tytułu XVIII Księgi III Kodexu Cywilnego Francuzkiego, a mianowicie:

(1) T. I, str. 985 niniejszego dzieła.

I. Prawo o ustaleniu własności dóbr nieruchomości, o przywilejach i hypotekach.

(Zatwierdzone d. ¹⁴/₁₆ Kwietnia 1818 r. a ogłoszone
d. 20 Lipca t. r. — D. P., T. V, str. 295).

DZIAŁ I.

Urządzenia Ogólne.

1890 k-107
Wzrost Dep. Secuta
6 listop. 1896.
0-98
ODDZIAŁ I.
W. Sen. Gm
9/1900. 307.
W. Sen. Gm
O tytulaach.

1. Wszelkie czynności między żyjącymi, których skutkiem ma być przeniesienie własności dóbr nieruchomości (art. 5), ścieśnienie (art. 6), obciążenie (art. 7), uwolnienie od obciążeń (art. 9), téjże własności, — wszelkie podobne czynności, które się ściągają do praw hypotekowanych (art. 8 i 9), zawiéranemi będą w kancelaryi właściwej dobrom nieruchomym przez strony osobiście, lub przez pełnomocników do tego szczególnie i urzędownie umocowanych.

2. Wolno jest czynności w artykule poprzedzającym wymienione zawiérać w kancelaryi niewłaściwej dobrom, a nawet za granicą; byleby w ostatnim razie podług formy urzędowej kraju zagranicznego zawiéranemi, a następnie ich wyciągi dostatecznie sprawdzonemi były. Czynności zawiérane w kancelaryi niewłaściwej, lub za granicą, powinny być złożone w kancelaryi właściwej dobrom, dla uzyskania skutku w art. 11 i 12 opisanego. Strony interessowane składające je, obowiązane są sta-

nąć osobiście, lub przez pełnomocników urzędownie i szczególnie do téj czynności umocowanych.

5. Czynności zawarte nie podług przepisów art. 1 i 2, choćby były zawierane na piśmie, nie mogą być wciągnięte do ksiąg hipotecznych.

4. Względem innych tytułów, prawo obecne co do formy żadnej nie czyni zmiany w przepisach dotąd obowiązującego kodexu; co zaś do jawności (publicité), przepisy poniższe stosują się do wszystkich tytułów, z wyłączeniem jedynie przywilejów (art. 40, 42), i niektórych służebności (art. 45).

ODDZIAŁ II.

O księgach hipotecznych.

5. Prawo rozporządzenia własnością dóbr nieruchomości zyskuje się przez wciągnięcie tytułu nabycia do ksiąg hipotecznych.

6. Ścieśnienie własności dóbr nieruchomości (art. 43), szczególne ciężary wieczyste (art. 44), służebności gruntowe (art. 45), powinny być jawnymi przez wciągnięcie tytułu do ksiąg hipotecznych.

7. Wszelkie obciążenia własności dóbr nieruchomości (Dział V) powinny być jawnymi przez wciągnięcie tytułu do ksiąg hipotecznych, wyjąwszy przywileje (ar. 40 i 42).

8. Prawa hipotekowane (art. 7) takie, względem których służy wierzycielowi władza rozporządzania, powinny być tą samą formą przelewanemi i obciążanemi, jak same nieruchomości. Każdy czyn tego rodzaju powinien być jawnym przez wciągnięcie tytułu do ksiąg hipotecznych.

9. Uwolnienie dóbr nieruchomości i praw hipotekowanych od obowiązków którym ulegają (art. 6, 7 i 8),

powinno być jawném przez wykręsenie wpisu z ksiąg hypotecznych.

10. Ktoby sądził mieć jakie z wymienionych w art. 5, 6, 7 i 8 praw, które dopiero w drodze sądowej wykazanemi być mogą, mocen jest zabezpieczyć sobie ich skutek przez uczynienie ostrzeżenia w księgach hypotecznych, podług przepisów art. 137.

Toż samo stosuje się do uwolnień, których wymaga dłużnik od wierzyciela (art. 9) w drodze sądowej. (Art. 34, 61, 62, 64, 65, 120, 132 do 140, 153).

11. Wszelkie tytuły (art. 1, 2, 4), które wciągnięte do ksiąg hypotecznych stanowią prawo rzeczowe (jus reale), dopóki nie zostały wciągnięte, są tylko prawami osobistemi (jus personale).

12. Pierwszeństwo prawa rzeczowego zależy od pierwszeństwa wpisu. Pomiędzy wpisami dnia jednego, porządek numerów stanowić będzie pierwszeństwo. Gdyby razem kilka dokumentów podanych było do wpisu, dokument pod datą wcześniejszą powinien być pierwój wciągnięty; gdyby zaś data ich była wspólna, będzie dla nich i pierwszeństwo wspólne. Pisarz aktowy lub Regent obowiązani są wydać stronom, gdy tego żądać będą, zaświadczenie względem numeru, pod jakim z kolei akt w księdze hypotecznej zapisanym będzie.

1. S. C.
32. 902

13. Nie są objęte przepisem art. 12 zgłoszenia się interessowanych, przepisane artykułami od 125 do 132. Gdyby się jednak zgłosił wierzyciel mający tytuł od osoby, po której otworzył się spadek, pierwszeństwo liczyć się będzie od dnia podania tytułu do ksiąg hypotecznych, skoro ten tytuł był sporządzony w sposób przepisany dla czynności hypotecznych i skoro w nim hypoteka zapisana została.*

14. Księgi hypoteczne składać się będą z trzech części:

- a) Z księgi umów wieczystych.
- b) Z zbioru dokumentów składanych do księgi wieczystej.
- c) Z wykazu hipotecznego.

15. Księga umów wieczystych przeznaczoną jest:

- a) Do zapisania tranzakcyj hipotecznych w kancelarii właściwej dobrom zawieranych.
- b) Do zapisania wniosku i oświadczenia stron żądających wpisu, z powodu tranzakcyj, w kancelaryi niewłaściwej dobrom bądź za granicą zawartych, albo żądających wpisu z powodu zapadłego wyroku, lub z powodu innych tytułów.

Początkowe stronnice księgi umów wieczystych, przeznaczone są do Wykazu hipotecznego.

Księga umów wieczystych będzie oprawną, każda jej stronnica będzie oznaczona liczbą, wypisaną literami, a przy końcu umieszczone być ma zaświadczenie z wielu stronnic się składała.

Każda majątność ziemska będzie miała oddzielną księgę, choćby się składała z różnych części do różnych właścicieli należących, byleby te części w jednym Obwodzie (1) położone były, i majątność pod jednym imieniem składały, które to jednak części w wykazie hipotecznym odznaczone będą podług alfabetu.

Gdyby się zaś majątność składała z różnych posiadłości do jednego właściciela należących, i pod ogólnym imieniem nabywanych i obciążanych, wtenczas dla wszystkich razem może być jedna księga, choćby która z przy-

(1) Dawniejsze *obwody* nazwane są obecnie *powiatami*. Ukaz z d. 29 Września (11 Października) 1842 r. (D. P., T. XXX, str. 281).

ległości położoną była za obrębem kancelaryi właściwej posiadłości głównej.

W przypadku dopiero rozdzielania takowej majątności, utworzoną będzie później dla każdej nieruchomości oddzielnej osobna księga. Po miastach pierwszego i drugiego rzędu, każdy znaczniejszy dom, będzie miał osobną księgę; mniejsze domy razem biorąc mogą być podług uznania Kommissyi Hypotecznej połączone w jedną księgę, lecz w wykazie hypotecznym odłączyć je należy liczbami (1).

16. Zbiór takowych dokumentów składanych przy zawieraniu umów w miejscu, stanowić będzie drugą część księgi hypotecznej. Na każdym dokumencie powinny być położone oznaki przez osoby składające je, i przez pisarza aktowego. Tyle będzie oddzielnych Zbiorów, ile będzie oddzielnych ksiąg umów wieczystych.

17. Osnowa jednej umowy lub dokumentu może w sobie zawierać zobowiązania dwojakie: jedne które obowiązują osobę tylko, drugie—które się stosują do gruntu i praw hypotekowanych. Treść zobowiązań drugiego rodzaju, powinna być wniesioną do wykazu hypotecznego, którego przeznaczeniem jest, aby mieć skrócony obraz wszelkich zdarzeń, które się ściągają do gruntu i praw hypotekowanych każdej nieruchomości, aby oraz każdy zawierający czynność uwolnionym był od czytania całej osnowy umów i dokumentów, rozstrząsania ja-

(1) Na zasadzie niniejszego przepisu pociągnięte zostały do regulacyi hypotecznej domy położone w tych wszystkich miastach, w których znajdują się Trybunały Cywilne. (t. j. w Warszawie, Kaliszu, Radomiu, Kielcach, Lublinie, Siedlcach, Płocku, Łomży, Suwałkach). — Regulacya hypoteczna domów w innych miastach Królestwa dozwoloną została prawem *O przywilejach i hypotekach* z r. 1825. (D. P., T. IX, str. 355).

kie zobowiązania mogą się rozciągać do osoby tylko, a jakie do gruntu, lub praw hipotekowanych.

18. Przy zawieraniu umów, strony ułożyć się powinny o treść ich, jaka ma być wciągniętą do wykazu hipotecznego. Gdy z jednostronnego żądania, na mocy przepisów prawa, wpis do ksiąg hipotecznych uczynionym być powinien, żądający wpisu także obowiązany jest podać treść, jaka ma być umieszczoną w wykazie hipotecznym.

19. Gdyby treść przez strony ułożona, mniej w sobie obejmowała niż umowa lub jej szczególny warunek albo warunki, gdyby treść którego warunku całkiem opuszczoną została, nie mogą wprowadzić takowe pomyłki żadnej korzyści ani szkody przynieść stronom zawierającym umowę, ale względem każdego trzeciego, który się spuścił na rzetelność i wiarę wykazu hipotecznego, stanowić tylko będzie sama osnowa wykazu hipotecznego.

Pisarz Aktowy lub Rejent przyjmujący akt obowiązany jest z urzędu oświecić stronę o przepisach poprzedzającego i obecnego artykułu, oraz zaproponować im treść, jaka w krótkości i dostatecznie wyraża wszystko co się w istocie ściąga do gruntu lub praw hipotekowanych.

20. Wszelkie czynności i żądania stron przyjęte przez Pisarza lub Regenta aktowego, roztrząsanemi będą przez zwierzchność hipoteczną, której obowiązkiem jest uważać czyli czynność nie sprzeciwia się prawom trzeciego wiadomym z ksiąg hipotecznych (1); czyli

(1) Wydziały Hipoteczne żadnego kontraktu o sprzedaż lasu nie powinny zatwierdzać, w razie istnienia w Wykazie Hipotecznym wpisu, że właściciel dóbr, dopóki niezaspokoi zaciągniętego długu, niemoże wycinać lasów znajdujących się w tychże dobrach.

ułożona przez strony lub stronę treść mająca być wciągniętą do wykazu hipotecznego, nie obejmuje w sobie więcej nad osnowę umowy lub dokumentu; czyli czynność tego jest rodzaju, że może sprawić zamierzony przez stronę skutek; czyli nieuchybiono przepisom prawa, na których polega ważność czynu lub istota hipotek. Dopiero przez uznanie zwierzchności, iż akt nie podlega powyższym zarzutom, przybiera takowy akt znamię wiary publicznej względem każdego trzeciego mającego czynność z właścicielem gruntu, lub prawa hipotekowanego. (Art. 30, 32, 53, 55, 60, 61, 131 i 161).

21. Nie może odnosić korzysci z aktu zatwierdzonego zawierający tenże akt w złej wierze.

Zta. niżej podana w G. Archa. K. 1807
 Samo uznanie zwierzchności hipotecznej, iż akt ważnym nie podlega zarzutom, inaczej *zatwierdzeniem* zwane, będąc tylko rękojmią wiary publicznej względem trzecich osób, nie nadaje aktowi większej mocy w stosunkach między samymi stronami które go zawierały. (art. 33, 34, 61, 62, 65, 120, 132 do 140 i 153).

22. Gdy akt przez zwierzchność hipoteczną zatwierdzonym będzie, ułożona przez strony lub stronę treść umowy lub dokumentu, do wykazu hipotecznego wciągniętą, i wzmianka o zatwierdzeniu uczynioną będzie w wykazie hipotecznym.

25. Pisarz aktowy lub Rejent, przyjmując umowy, oświadczenia i żądania stron, obowiązany jest, z odwołaniem się do liczby aktu i stronicy księgi wieczystej, zapisać w wykazie hipotecznym, iż się zastrzega miejsce dla umieszczenia treści takowego aktu i jego szczególnych warunków, gdy takowe mają być do wykazu hipotecznego wpisaniem (1).

Zurück verfahren Seite 1890k-10 - 1896k-98

(1) Wydziały Hypoteczne i rejenci ściśle powinni stosować

24. Księgi hipoteczne są oryginałem, nie wyłączając nawet dokumentów do księgi wieczystej składanych, które co do skutku hipotecznego uważają się jako oryginały. Ekstrakty z ksiąg hipotecznych są tylko kopiami wiarygodnymi, których przedawać, przelewać, obciążać nie wolno; lecz nabycie jakiegobądź rodzaju, którego celem jest aby uzyskać prawo rzeczowe, powinno być jawnym przez wpisanie tytułu do ksiąg hipotecznych (1).

25. Strony mogą między sobą skutek czynności czynić zawisłym od zatwierdzenia zwierzchności hipotecznej. Gdyby taki warunek umówionym nie był, a zwierzchność żądała dodatkowych objaśnień, lub uskutecznienia jakiej czynności, albo uznała, iż czynność całkowicie ostać się nie może, zostawia się stronie, której obowiązkiem jest starać się o utrzymanie aktu w swój mocy, rok czasu do wykonania żądań zwierzchności, lub uzyskania pomyslniejszej rezolucyi przez odwołanie się do Sądu Appellacyjnego.

*W. d. C. 37. 1912. wydział lewi
ca staci: po robac;*

się do tego przepisu, i robić w Wykazie Hipotecznym zastrzeżenia miejsca dla treści aktów sporządzanych.

K. R. S. d. ⁴/₁₆ Kwietnia 1858 r. Nr. 4578.

(1) Jakkolwiek strona, na zasadzie aktu notaryalnego wpisu żądająca, nie zawsze jest w możności do zbioru dokumentów pozostawić wyciąg główny, jako tytuł do załatwienia egzekucyjnych lub innych oddzielnych czynności nieodzownie jej potrzebny, zawsze przecież jest w obowiązku pomieniony wyciąg główny okazać rejentowi lub pisarzowi wniosek przyjmującemu, który, okazanie to poświadczwszy, dopiero może złożyć kopię do zbioru dowodów księgi wieczystej.

Wydziały i Zwierzchności Hipoteczne, przy rozpoznawaniu podobnego rodzaju wniosków, obowiązane są rozporządzenie to ściśle przestrzegać.

K. R. S. d. ⁸/₃₀ Lipca 1844 r. Nr. 9312.

Po bezskuteczném upływnieniu wspomnionego czasu, który od dnia wręczonój rezolucyi zwierzchności hypotecznój liczonym być ma, czynność w swój mocy wstrzymana, uważaną będzie za niedoszłą.

26. Do wykonania zobowiązań, które uzyskały znamię wiary publicznej (art. 20), może być dłużnik znagłonym bez wyroku przez egzekucyą.

27. Każdy zawierający czynność w kancelaryi, lub żądający wpisu, obowiązany jest obrać sobie zamieszkanie w kraju. Wolno jest odmienić zamieszkanie obrane, z obowiązkiem wybrania i wskazania innego w kraju. Wszelkie wręczenia ściągające się do praw i obowiązków do księgi hypotecznój wniesionych, dziać się będą w témże obraném zamieszkanu.

28. Każdemu właścicielowi nieruchomości, każdemu mającemu zabezpieczone jakie prawo na téjże nieruchomości, i tym co od nich uzyskali pozwolenie, wolno jest przejrzeć w każdym czasie właściwą księgę. Innym wtenczas tylko przez Pisarza aktowego lub, w przypadku odmówienia, przez Prezesa Sądu Ziemskiego (1), dozwołoném będzie jój przejrzanie, gdy Prezesowi lub Pisarzowi udowodnią potrzebę oświecenia się z księgi.

Co się rzekło o przejrzaniu, stosuje się oraz do żądania wypisu. Przeglądanie nie może nastąpić jak tylko w obliczu Pisarza lub Rejenta, którzy odpowiedzialnymi są za całość i nietykalność aktów w księgach zawartych.

(1) Zamierzona organizacya Sądów Ziemskich nie doszła do skutku: pozwolenie, o którém tu mowa, udziela obecnie Prezes Trybunału lub Sędzia Prezydujący w Wydziale Hypotecznym.

ODDZIAŁ III.

O magistraturach hipotecznych, ich organizacyi i postępowaniu w rzeczach hipotecznych.

29. Nim prawo niniejsze przyjdzie do wykonania, w czasie dla każdego Województwa oznaczonym, poprzedzić je powinna czynność pierwiastkowego zaprowadzenia, a to w myśl artykułów od 145 do 162.

Czynność ta powierzona będzie, podług przepisu w tychże artykułach zawartego, oddzielnej Kommissyi, która to Kommissya składać się ma z jednego Sędziego Appellacyjnego, z jednego Sędziego właściwego Sądu Ziemskiego i jednego Członka przez Radę Wojewódzką wybranego, bądź z jej grona bądź innego. Wspomnionéj Kommissyi przydanemi będą w pomoc Pisarz i potrzebna liczba Rejentów.

Kommissarze, Pisarz i Rejenci trudnić się będą przyjmowaniem aktów; co się zaś dotycze ich zatwierdzenia, tam gdzie to już nie nastąpiło pod powagą dawnego prawa, takowe zatwierdzanie przepisującego, w tym względzie sami Kommissarze w komplecie trzech stanowić będą zwierzchność hipoteczną. Pisarzowi zaś służyć ma głos doradczy.

Po ukończeniu działań Kommissyi, zatwierdzenie aktów należec będzie do Wydziału właściwego Sądu Ziemskiego (Trybunału Cywilnego), złożonego z Prezesa i Sędziego, lub dwóch sędziów tegoż Sądu, z przybraniem Pisarza kancelaryi ziemskiej, głos stanowczy mającego.

Kancellaryą zaś składać będą Pisarz i Rejenci, którzy do pierwiastkowego zaprowadzenia użytymi byli. Od decyzji Kommissyi i Wydziału Sądu Ziemskiego

(Trybunału Cyw.) wolne jest odwołanie się do Sądu Apellacyjnego (1).

(1) Mając na uwadze, iż Procedura Sądowa w art. 443 czas do appellacyi liczoną mieć chce od daty wręczenia wyroku, i że zastosowanie tego przepisu do decyzji Kommissyj Hypotecznych i Wydziałów Sądowych byłoby utrudniającą i kosztowną, Książę Namiestnik, w dopełnieniu art. 29 prawa Sejmowego o Hypotekach, podał w postanowieniu swém z d. 22 Stycznia 1822 roku (D. P., T. VII, str. 287) następujące przepisy:

Art. 1. * Co do aktów pierwiastkowego zaprowadzenia:

Czas odwołania się od decyzji Kommissyj hypotecznych ma być trzymiesięczny i liczyć się będzie, — co do decyzji Kommissyj hypotecznych w Województwach Mazowieckim i Kaliskim, w których czynność rozpoznawania aktów pierwiastkowego zaprowadzenia już ukończoną została, od dnia ogłoszenia niniejszego postanowienia (to jest od d. 28 Lutego 1822 r.); a co do decyzji Kommissyj hypotecznych innych Województw, od dnia przez Kommissyą Rządową Sprawiedliwości, względem każdego w szczególności Województwa ogłosić się mianego o ukończonej czynności rozpoznawania aktów.

*W. S. C. 15 gwa 1903 b. BOSO,
Gaz. Sąd. 15. 1904,*

Art. 2. Co do aktów następnych:

- a) Wydziały Sądowe obowiązane są na pierwszym swém zwyczajnym posiedzeniu, po wpisaniu lub wniesieniu do księgi wieczystej aktu, decyzję względem niego wydać i na témże posiedzeniu stronom ogłosić, najpóźniej zaś wydanie decyzji, i jej ogłoszenie na posiedzeniu zwyczajnym, ma nastąpić w dniach dziesięciu, rachując od dnia wpisania lub wniesienia do ksiąg aktu.

Kommissya i Wydziały Sądu Żiemińskiego (Wydziały Hypoteczne Trybunałów Cywilnych), roztrząsając i za-

- b) Jeden lub więcej dni stałych w tygodniu oznaczonymi będą na posiedzenia zwyczajne, w którym strony bez oddzielnego wezwania stawić się powinny, dla wysłuchania decyzji (1).

(1) W rozwinięciu tego przepisu, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 2 Maja 1825 r. Nr. 5326 poleciła, aby na drzwiach Kancellaryj Hypotecznych wywieszane było obwieszczenie uwiadamiające o dniu lub dniach stałych w tygodniu, przeznaczonych do odbywania posiedzeń Wydziałów Hypotecznych, oraz do ogłaszania decyzyj hypotecznych, i aby w tak oznaczonych dniach decyzje ogłaszane były, a zarazem aby Pisarze w protokóle ogłoszenia spisać się powinny zamieszczali wyraźnie stawiennictwo lub niestawiennictwo stron. — Art. 31 Instruk. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054, niżej przy art. 29 zamieszczonej.

- c) W przypadkach nagłych, ma być decyzya prędkiej na posiedzeniu nadzwyczajnym wydana, i stronom, jeżeli są przytomne, ogłoszona. Jeżeli nie są przytomne, ogłoszenie do najbliższego zwyczajnego posiedzenia odłożonem będzie.
- d) Czas do założenia appellacyi będzie trzymiesięczny, i liczyć się ma od dnia ogłoszenia decyzji Wydziału.
- Jeżeli strony na decyzji wyraźnie przestają, wzmianka o tém oświadczeniu uczynioną będzie w księdze wieczystej.
- e) Jeżeli decyzya Wydziałów Sądowych dotyczy się hipoteki prawnej lub sądowej, wtedy przepisy powyższe stosują się do osoby żą-

twierdząc akta do ksiąg wieczystych wpisane lub podawane, roztrząsają i zatwierdzają je, choćby żadnego

dającej wpisu; co zaś do osoby, przeciw której wpis nastąpił, decyzja Wydziału ma być jej wręczoną, a odwołanie się od niej służyć jej będzie do trzech miesięcy, od dnia wręczenia decyzji przez osobę żądającą wpisu (1).

(1) Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich przy każdym wpisie ulegającym w czasie prawnie oznaczonym appellacyi, obowiązani są, pod odpowiedzialnością, czynić o takowym środku wzmiankę; gdy zaś co do wpisu zaappellowanego lub appellacyi uledez mogącego strona interessowana złoży dowód upadłej, lub prawomocnie uchylonej appellacyi, wówczas, stosownie do artykułu 10 postanowienia z dnia 22 Stycznia 1822 r., wzmianka o służącej appellacyi wykręśloną być powinna.

K. R. S. d. 28 Grudnia 1835 (9 Stycz.
1836) r. Nr. 10686.

Art. 3. Odwołanie się od decyzji Wydziałów sądowych, przed ogłoszeniem niniejszego postanowienia zapadłych, służyć będzie stronom do trzech miesięcy, rachując od dnia ogłoszenia tegoż postanowienia. (t. j. od d. 28 Lutego 1822 r.).

Art. 4. Strona odwołująca się od decyzji bądź Kommissyji hypotecznój, bądź Wydziału Sądu, obowiązana będzie appellacją, w przeciagu czasu do jej założenia dozwolonego, w księdze wieczystej objawić; jeżeli zaś nie objawiła, a osoby trzecie, po upłynionym terminie appellacyi, akta w księdze zawarły, lub do niej je wniosły, tedy decyzja względem tych trzecich osób uważaną będzie za prawomocną.

Art. 5. Jeżeli przy odwołaniu się zachodzi prze-

sporu nie było, aby im nadać ziemię wiary publicznej; rozwiązanie zaś istotnych sporów należeć będzie do dro-

ciwny stron interes, jak np. przy hipotekach sądowych lub prawnych, bądź przy aktach pierwiastkowego zaprowadzenia, gdzie jedni domagają się wpisów, drudzy są im przeciwni, wtedy strona appellująca winna jest stroną przeciwną pozwać do Sądu Appellacyjnego, i zachowanemi będą w instancji appellacyjnej przepisy summarycznego postępowania.

Jeżeli zaś nie zachodzi przeciwny stron interes, wtedy odwołanie się wprowadzonym będzie do Sądu Appellacyjnego drogą illacyi, bądź przez obiedwie strony razem, bądź przez jedną tylko, w którym to ostatnim razie, strona zyskująca wyrok, winna tenże wyrok wręczyć przeciwniej stronie, nim go wniesie do hipoteki.

Art. 6. Przeciw stronie, która się odwołała, ale appellacyi nie popiera, służą drugiej stronie środki wskazane artykułami 80 i 471 Procedury sądowej, celem prędszego uzyskania wyroku, i artykułem 25 prawa sejmowego celem sprawienia, aby niepopierana appellacya w sposobie tymże artykułem przepisany upadła.

Art. 7. Wniesienie do księgi wieczystej wyroku ostatecznego, spór z odwołania się rozwiązującego, zostawionem jest pilniejszej stronie.

Art. 8. Przepisy niniejszego postanowienia w niczem ubliżać nie mają przypadkom, gdzieby decyzya Kommissyi hipotecznej, lub Wydziału Sądu, już wręczoną została stronie, a strona w przeciągu czasu artykułem 443 Procedury sądowej przepisanego, żadnej nie zaniósła appellacyi, albo, zaniósłszy ją w przeciągu czasu artykułem 25 prawa sejmowego zakreślonego, takowej nie poparła, a tém mniej ubliżać mają decyzyom w Sądzie Appellacyjnym już zapadłym.

Art. 9. Jeżeli w decyzyi Kommissyi hipotecz-

gi sądowej. Pisarz i Rejenci stawić powinni kaucyje na

nój, co do liczby daty, imion, nazwisk lub inne podobne zaszyły omyłki, wtedy ich sprostowanie nie ma być poszukiwaném drogą appellacyi, lecz żądanie stron wniesioném będzie do Kommissyi, gdy jeszcze swych czynności nie skończyła, lub do Wydziału Sądu, gdy już Kommissya je skończyła, za wezwaniem wszystkich interessantów, których to sprostowanie obchodzić może. Jeżeli zgodzą się na sprostowanie, Kommissya lub Wydział Sądu wyrzekną względem niego; jeżeli się nie zgodzą, ostrzeżenie do ksiąg zapisaném, a spór do drogi Sądowej odesłanym będzie.

Wydział Sądu mocen jest na samo wniesienie stron sprostować omyłki w swojej decyzyi zaszyłe. Jeżeli jednak sprostowanie żądaném jest po oświadczeniu stron, iż na decyzyi przestają, lub po upływie czasu do appellacyi dozwolonego, a zarazem do księgi wpisanym lub wniesionym został, po oświadczeniu powyższém lub po upływie terminu do appellacyi, akt lub akta stron, które na sprostowanie nie zezwalają, w takim razie postąpi sobie Wydział Sądu, jak przepisano jest wyżej.

Art. 10. Pisarz Kancellaryi hypotecznój, spisze w księdze wieczystej akt ogłoszenia decyzyi Wydziału Sądu, akt rozpoznającego, lub decyzyi Kommissyi hypotecznój, bądź Wydziału Sądu, z powodu żądanego sprostowania omyłek zapadłych. Oświadczenie stron, iż na decyzyi wyraźnie przestają, ich wnioski o sprostowanie omyłek, objawienie appellacyi, składanie wyroku spór rozwiązującego, doniesienie o upadłej instancyi appellacyjnej, mają być czynione Pisarzowi téżże Kancellaryi, który względem nich krótki spisze akt w księdze wieczystej, i poda go gdzie potrzeba, — Kommissyi hypotecznój, lub Wydziałowi Sądu, do ich decyzyi.

własnym majątku ubezpieczone lub w gotowiznie (1). Urząd ich jest dożywotni. Obranemi będą przez Rady Wojewódzkie z kandydatów, którzy okażą zaświadczenie od Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, iż posiadają zdolność do piastowania obowiązków Pisarza lub Rejenta wedle istnących prawideł (2).

W duchu powyższych zasad przepisany będzie przez Rząd sposób postępowania w rzeczach hipotecznych i organizacya magistratur hipotecznych (3).— Art. 18, 19, 20, 22, 23, 25 do 28 Usta. Hyp. z r. 1818.

(1) Przepisy co do kaucyj podane są niżej w ar. 33 i 34. Organizacyi Notaryatu i w przypiskach przy tychże artykułach.

(2) Ze zniesieniem Rad Wojewódzkich, tak Pisarzów Kancellaryj Ziemiańskich jako i Rejentów mianuje Kommissya Rządowa Sprawiedliwości.

(3) Wzmiankowana tu Organizacya Magistratur Hipotecznych i sposób postępowania w nich, wskazane zostały w *Instrukcyi przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości pod d. 30 Czerwca 1819 r. Nr. 7408 dla Kommissyi Hipotecznej i Kancellaryi Ziemiańskiej b. Województwa Mazowieckiego wydanej*, a następnie i do innych Kancellaryj Ziemiańskich rozciągniętej, w osnowie następującej:

T Y T U Ł I.

O składzie i atrybucyach Kommissyi Hipotecznej, o Pisarzu i Rejentach Kancellaryi Ziemiańskiej Województwa Mazowieckiego, przydanych w pomoc téżże Kommissyi.

Art. 1. Kommissya hipoteczna składa się z jednego Sędziego Appellacyjnego, z jednego Sędziego Trybunału Cywilnego Województwa Mazowieckiego, przez Rząd do téj czynności delegowanych, z jednego Członka przez Radę Województwa Mazowieckiego wybranego, to jest: z trzech Członków głos stanowczy mających, tudzież z Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiej, któremu służy głos doradczy. Sędzia Appellacyjny, jest Prezesem Kommissyi hipotecznej.

Kommissya wyznaczoną jest tylko na czas pierwiastkowego zaprowadzenia hipotek w Województwie Mazowieckiem.

Po ukończeniu tego dzieła, ustanie jój urządowanie, i rozpocznie się urządowanie Zwierzchności hypotecznej przez właściwy Sąd sprawowanej.

Art. 2. Kancellarya Ziemiańska Województwa Mazowieckiego składa się z wybranych dożywotnie przez Radę Województwa Mazowieckiego, jednego Pisarza i ośmiu Rejentów. Pisarz i Rejenci przydanemi są w pomoc Kommissyi hypotecznej; z nastaniem Zwierzchności hypotecznej przez właściwy Sąd sprawowanej, ustanie też pomoc, a urządowanie Pisarza i Rejentów zamykać w sobie tylko będzie właściwe attribucye Kancellaryi Ziemiańskiej.

Art. 3. W przypadku przeszkody w osobie Sędziego Appellacyjnego, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości wyznaczy Zastępcę z Sędziów Appellacyjnych; w przypadku przeszkody w osobie Sędziego Trybunału, też Kommissya wyznaczy Zastępcę z Sędziów Trybunału Województwa Mazowieckiego. Gdyby zdarzyła się przeszkoda w osobie Członka przez Radę Województwa Mazowieckiego wybranego, Prezydujący Kommissyi wezwie na zastępcę Kandydata, który przy głosowaniu na Członka Kommissyi najwięcej po wybranym miał głosów. Pisarz lub Rejent zastąpieniemi będą w przypadku przeszkody przez Rejenta, którego Kommissya hypoteczna na przedstawienie Pisarza lub Rejenta wyznaczy, wyjąwszy przypadki prawnego wyłączenia, w których wyznaczy Zastępcę podług własnego wyboru.

Art. 4. Do Kommissyi hypotecznej należy: *

- a) Urządzenie i utrzymywanie biegu czynności pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek;
- b) Roztrząsanie i zatwierdzenie, lub odmówienie zatwierdzenia aktów hypotecznych.

Członki Kommissyi będą się oraz trudnić przyjmowaniem aktów ściągających się do pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek.

Art. 5. Kommissya hypoteczna stanowić będzie w komplecie trzech Członków głoś stanowczy mających.

Art. 6. Stosownie do potrzeby, ilość subalternów przydaną będzie Kommissyi hypotecznej.

Art. 7. Do Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiej należy:

- a) Dozór bezpośredni nad księgami i aktami hipotecznymi.
- b) Dozór ogólny i pośredni nad zachowaniem aktów niehypotecyjnych, przez rejentów przyjmowanych, skoro dla tych aktów skład urzędowy przeznaczonym będzie.
- c) Wciąganie aktów do ksiąg i rejestrów hipotecyjnych, którychby wciągania żądały strony przed nadejściem terminu, dla urzędzenia hipoteki każdej nieruchomości szczególnie wyznaczyć się mianego.
- d) Wykonywanie zleceń Kommissyi hipotecznej, a mianowicie wciąganie postanowień Kommissyi do wykazu hipotecznego, do księgi tranzakcyj wieczystych, a to charakterem ile możności ozdobnym i koniecznie czytelnym. Cóż się dotyczy obowiązku wciągania, w tym względzie wyłączać się mogą osobami swoim kosztem utrzymywanymi, za których czynności sami będą odpowiedzialni.
- e) Pomoc w przyjmowaniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hipotek (1).

(1) Postanowienia Rady Administracyjnej z dnia 17 Sierpnia 1820 r. (D. P., T. VII, str. 62), i 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 54), które zamieszczone będą niżej wskazując takse na czynności Pisarzy Kancellaryj Ziemiańskich, oznaczyły tym samym jakie czynności mogą oni przyjmować, a jakie należą do attrybucyi rejentów.

W rozwinięciu zaś powyższego postanowienia z r. 1820 Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 16 Maja 1822 r. Nr. 4528 objaśniła, iż Pisarze Kancellaryi Hipotecznej aktów dobrowolnej czynności przyjmować nie mogą.

Wreszcie też Kommissya pod d. ¹³/₂₅ Listopada 1837 r. Nr. 7487 objaśniła:

1° Że rejenci nie mogą w księgach hipotecznych spisywać protokółów objawienia aktów gotowych, w innej Kancellaryi zawartych, gdyż czynność ta należy do attrybucyi Pisarzy Kancellaryj Ziemiańskich.

2° Że ogłaszanie postępowań spadkowych mogą dopełniać tak rejenci, jako i Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich.

3° Że, opierając się na powyższych postanowieniach Rady Administracyjnej z r. 1820 i 1827, oraz z r. 1822 (T. II, str. 14 niniejszego dzieła) wszelkie

akta jednostronne, bądź to wnioski i oświadczenia stron, bądź to ostrzeżenia jakiejbądź natury, z gotowych aktów lub wyroków hipotecznie objawione, żadnych zobowiązań w sobie nie mieszczące, i niepotrzebujące formalności, aktom notaryalnym właściwych, należą do attribucyj Pisarzy Hipotecznych; akta zaś jednostronne, obejmujące w sobie jakiegokolwiekbądź zobowiązania, jedynie tylko rejenci przyjmować mogą.

Art. 8. Rejenci przyjmować będą akta pierwiastkowego zaprowadzenia hipotek i wszelkie dobrowolne czynności, którym strony chcą, lub powinny nadać pewność daty lub powagę wiary publicznej (1).

(1) Porównać art. 1 Org. Notar. oraz przypiski zamieszczone w odsyłaczu do powyższego art. 7.

Art. 9. Po upłynieniu terminu szczególnego dla każdej nieruchomości, w celu urządzenia jęj hipoteki wyznaczyć się mianego, przyjmowanie lub wciąganie aktów do téjże nieruchomości ściągających się, należeć będzie, aż do czasu ogólnej prekluzji, to jest do 1 Lipca 1820 r., do tego członka Kommissyi, Pisarza lub Rejenta, któremu powierzone zostało przyjęcie aktu pierwiastkowego zaprowadzenia.

Art. 10. Wydawać będzie Pisarz wyciągi:

- a) Z ksiąg i aktów hipotecznych, które się znajdowały w archiwum hipoteczném, aż do dnia szczególnego, dla urządzenia hipoteki każdej nieruchomości wyznaczonego. Po upłynieniu dnia tego, wydawać będzie Pisarz wyciągi tych tylko aktów, któreby w dniu rzezonym nie zostały złożonemi do aktu pierwiastkowego zaprowadzenia;
- b) Aktów przez Członków Kommissyi i siebie przyjętych, a ściągających się do pierwiastkowego zaprowadzenia hipotek;
- c) Dokumentów, które do tych aktów załączonemi zostały;
- d) Postanowień Kommissyi hipotecznej i wykazów hipotecznych (2).

(2) W uzupełnieniu tego rozporządzenia:

- a) Porównać przypiski do art. 7 niniejszej Instrukcyi.
- b) Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich Sądów Pokoju, wydając wyciągi wykazów hipotecznych, nie

powinni zamieszczać w nich wpisów prawomocnie już wykręślonych.

K. R. S. d. $\frac{2}{14}$ Grudnia 1843 N. 10017, i 29 Października (10 Listop.) 1846 Nr. 15968.

c) W rozwinięciu art. 82 i 83 Ustawy o zabezpieczeniu nieruchomości od ognia z d. $\frac{5}{17}$ Kwietnia 1844 (D. P., T. XXXIV, str. 117), Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. $\frac{8}{20}$ Sierpnia 1851 r. N. 10067 postanowiła:

1° Ażeby w tym razie, kiedy nieruchomość pogorzłą dotknięta ma uregulowaną hypotekę, Pisarze Hypoteczni nieograniczali się na wydawaniu ogólnych świadectw właścicielowi co do uregulowania na jego imię tytułu własności, ale iżby w każdym razie wydawali w całej osnowie wykazy Hypoteczne, gdyż tylko te mogą być właściwym obrazem rzeczywistego stanu nieruchomości.

2° W świadectwach do nieuregulowanej hypotecznie nieruchomości ściągających się, Pisarze Hypoteczni będą w obowiązku zamieszczać wiadomość, czyli ta była wywołaną do regulacji lub nie, kto się zgłaszał do własności jej w terminie regulacji lub w czasie późniejszym, i czyli dla nieruchomości tym samym numerem oznaczonej, nie ma założonych oddzielnych akt hypotecznych.

3° Aby Sądy Pokoju nieprzedsiębrały nowej regulacji hypoteki, dopóki strony interessowane nie złożą poświadczenia Magistratu właściwego miasta lub właściwego Naczelnika Powiatu, że nieruchomość wywołać się mająca do regulacji hypoteki pod wskazanym numerem lub nazwiskiem w miejsce lub na wsi istnieje.

4° Wieszcie Sądy Pokoju, w razie żądania przez strony rozdziału nieruchomości, noszącej jeden numer, lub jedno tylko szczególne nazwisko, dopóki nie będą dozwalały rozdziału takowej, dopóki strony nie złożą dowodu, że władze administracyjne nadały oddzielnym częściom odróżniającą cechę, np. przy rozdziale possessyj miejskich, jedną liczbą oznaczonych, przydaniem kolejnej litery alfabetu.

Art. 11. Rejenci wydawać będą wyciągi:

a) Z aktów przez siebie przyjętych;

b) Dokumentów, które do aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki, i do następnych aktów hypotecznych,

przez nich przyjętych, załączonemi z ostały, a które w nowych księgach hypotecznych zostawać będą, jako oryginalne (1).

(1) Porównać art. 21 Org. Notar. oraz przypiski do art. 7 niniejszej Instrukcyi.

Art. 12. Pieczęcie Kommissyi hypotecznej, Pisarza i Rejentów Kancellaryi Ziemiańskiej Województwa Mazowieckiego, mieć będą herb Królestwa Polskiego i napisy: „*Kommissya Hypoteczna Województwa Mazowieckiego, N. N. Pisarz Kancellaryi Ziemiańskiej Województwa Mazowieckiego, N. N. Rejent Kancellaryi Ziemiańskiej Województwa Mazowieckiego.*“ (Org. Notar. 27).

Art. 13. Członki Kommissyi i Rejenci przyjmować będą akta pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek w pałacu Biskupa krakowskiego. Pisarz zaś Kancellaryi Ziemiańskiej pełnić będzie swe obowiązki w teraźniejszym archiwum hypotecznem umieszczonem w pałacu Rządowym Krasiańskich zwanym.

Aby interessentom oszczędzić koszta zjeżdżania, może Kommissya powierzyć osobie lub osobom z grona swojego, lub z liczby Rejentów wyznaczonym, przyjmowanie aktów pierwiastkowego zaprowadzenia na miejscu, to jest: w takich miastach powiatowych, gdzieby się znajdowały osoby zdadne do przyjęcia pełnomocnictwa od osób niemogących stanąć osobiście w terminach do urządzenia hypoteki wyznaczonych.

T Y T U Ł II.

O czynnościach przygotowawczych.

Art. 14. Członek do Kommissyi hypotecznej przez Radę Województwa Mazowieckiego wybrany, wykona przysięgę na posiedzeniu Kommissyi i protokół w tym celu sporządzić się miany, przesłany będzie do Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości.

Art. 15. Kommissya hypoteczna wezwie Trybnał Województwa Mazowieckiego o przesłanie jej protokołu wykonanej przez Pisarza i Rejentów przysięgi, i przekona się czyli Pisarz i Rejenci stawili rękojmą w gotowiznie, lub na własnym majątku hypotecznie zapisaną.

Art. 16. Kommissya hypoteczna wezwie Trybnał Województwa Mazowieckiego o przesłanie jej protokołu, odebranego archiwum hypotecznego od byłego Konserwatora i oddania go terażniejszemu Pisarzowi Kancellaryi Ziemiańskiej. Nie przestając na ogólnem wyjaśnieniu co oddanem i odebranem zostało badać będzie, czyli wszystko oddanem i odebranem zostało, czyli każde w szczególności akta, księgi i rejestra są zupełni. Gdy zaś rejestra nakazane art. 140, 141 i 142 Prawa sejmowego o hypotekach w obecnej chwili nader są ważnemi, i służą do uzupełnienia wiadomości o aktach hypotecznych, przeto na nie szczególniejszą zwrócić należy uwagę.

Art. 17. Czynność w poprzedzającym artykule wymienioną, poleci Kommissya jednemu z Członków swoich, który baczyć będzie, aby akta tych nieruchomości, których hypoteka regulowaną najpierw będzie, nasamprzód należycie zebranemi i uzupełnionemi zostały.

Art. 18. Urządzenie hypotek rozpocząć się ma od miasta stołecznego Warszawy; stopniami łączyć się do niego będzie urządzenie hypoteki dóbr ziemskich.

Art. 19. Ponieważ, podług art. 145 Prawa sejmowego o hypotekach, dla każdej nieruchomości ma być wyznaczonym dzieł pewny, poprzednio ogłoszony urzędownie przez gazety i dzienniki Wojewódzkie, przeto Kommissya rozdzieli prace pomiędzy swoich Członków, Pisarza i Rejentów, przynajmniej na miesiąc z góry. Członki Kommissyi i Pisarz, mając dla siebie przeznaczone właściwe i ważne zatrudnienia, które się zwiększać będą w miarę przybywania aktów poddanych pod roztrząśnienie Kommissyi, o tyle tylko trudnić się będą przyjmowaniem aktów pierwotkowego zaprowadzenia hypotek, ile się to stać może bez ujmy właściwym obowiązkom.

Art. 20. Członki Kommissyi, Pisarz i Rejenci mając sobie wydzielone prace, przejrzeć powinni wszystkie księgi i rejestra ściągające się do nieruchomości, których hypotekę urządać będą, a to w tym celu:

- a) Aby przetłómaczyć skróconą treść czynności hypotecznych w księgach Pruskich znajdującą się, na Polski język, o tyle, o ile czynności te przez późniejszymi zmienionemi zostały;

- b) Aby ułożyć podług tego samego wzoru treść czynności hypotecznych późniejszych, a przez połączenie obydwóch, utworzyć nowy wykaz hypoteczny, w skutku przepisów art. 158 często wspomnianego prawa;
- c) Aby, w miarę obszerności aktów ściągających się do każdej nieruchomości w szczególności, ułożyć terminy, dla jednych bliższe, dla drugich odleglejsze, przedpołudniowe lub popołudniowe, aby wziąć urządzenie więcej lub mniej hypotek na jeden dzień.

Art. 21. Członki Kommissyi, Pisarz i Rejenci, którzyby nie posiadali języka niemieckiego, zgłoszą się do Kommissyi hypotecznej, która wyznaczy tłumacza do przełożenia treści aktów w języku niemieckim do ksiąg hypotecznych Pruskich wciągniętej, na język ojczysty.

Art. 22. Członki Kommissyi, Pisarz i Rejenci, przejrawszy księgi i rejestra nieruchomości, których hypotekę mają urządzić, sporządzą rejestr, który zawierać w sobie będzie co następuje:

- a) Datę miesiąca;
- b) Wymienienie jednej lub więcej nieruchomości, których hypotekę w jednym dniu urządzić będą;
- c) Wymienienie czasu przedpołudniowego lub popołudniowego do jęj urzędzenia przeznaczonego;
- d) Ponieważ, podług art. 15 Prawa o hypotekach, majątność do jednego właściciela należąca i pod ogólnym imieniem nabywana i obciążana, choćby z różnych posiadłości złożoną była, będzie miała tylko jedną księgę; ponieważ w miastach mniejsze domy mogą być połączone w jedną księgę, a każda stronica księgi zaznaczoną być poprzednio powinna liczbą wypisaną literami: przeto, aby wcześniej poczynione być mogły zaznaczenia, wyrazić należy w rejestrze, czyli do każdej nieruchomości lub do kilku nieruchomości razem biorąc, jedna tylko księga będzie potrzebną.

Art. 23. Z rejestrów szczególnych, ułożonym będzie rejestr ogólny terminów. Ponieważ terminy te nie będą się odbywały w tym samym miejscu, w którym się znajduje archiwum hypoteczne, a akta nieruchomości konieczne będą potrzebnymi

w dniu do urzędowania jej hypoteki wyznaczonym, gdy nadto przyjmujący akt pierwiastkowego zaprowadzenia odbierze zaznaczone karty do nowej księgi hypotecznej, gdy złożone do aktu dokumenta zostawać będą przy nim jak oryginały; mając przeto wzgląd na te wszystkie okoliczności, i chcąc z jednej strony uniknąć zamieszania, a z drugiej strony, usymplifikować porządek, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości stanowi, aby rejestr ten ogólny zamykał w sobie następujące rubryki:

- a) Rok, miesiąc, dzień;
- b) Czas przedpołudniowy;
- c) Czas popołudniowy;
- d) Wymienienie Członka Kommissyi, Pisarza lub Rejenta;
- e) Wymienienie nieruchomości, której hypoteka ma być urządzoną;
- f) Ilość liczbowanych stron do nowej księgi, które odebrał dla każdej nieruchomości Członek Kommissyi, Pisarz lub Rejent;
- g) Ilość ksiąg, aktów które z archiwum hypotecznego odebrał Członek Kommissyi lub Rejent urządzający hypotekę;
- h) Własnoręczny podpis odbierającego, w miejsce kwitu;
- i) Ilość aneksów, które złożonemi zostały do protokołu pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki;
- k) Podpis Pisarza jako pokwitowanie z aktów i ksiąg zwróconych, i oddanego nowo utworzonego protokołu z dokumentami.

Rozumie się, iż w tych przypadkach, gdzie Pisarz sam przyjmować będzie akta pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, sam siebie z wziętych i zwróconych do archiwum akt kwitować nie będzie.

Art. 24. Termina szczególne, do urzędzenia każdej nieruchomości wyznaczone, ogłosi Kommissya hypoteczna przez Gazetę Warszawską i Korrespondenta, oraz przez Dzienniki wszystkich Województw tak wcześnie, aby urządzenie pierwszej z porządku hypoteki, dopiero następowało w cztery tygodnie od dnia, w którym weszło do Gazet Warszawskich obwieszczenie. W tém obwieszczeniu wyrazi Kommissya miejsce stawienia się stron inte-

ressowanych i szczegóły w poprzedzającym artykule, pod literami *a, b, c, d i e*, umieszczone, doda oraz, iż termin przedpołudniowy zamyka w sobie czas od 9 do 1 godziny, a popołudniowy od 3 do 6 godziny. W tém obwieszczeniu zapowiedzianém będzie ogólnie, których ulic miasta Warszawy, lub których powiatów Województwa Mazowieckiego hipoteka po upłynieniu terminów imiennie wyrażonych, urządzać się będzie; również iż terminu szczegółowe dla tych nieruchomości, później ogłoszone-
mi będą.

Art. 25. Ponieważ właściciele domów miejskich nie trzymają Dziennika Wojewódzkiego, a zatem nie mogą mieć takiej wiadomości o terminach, jak właściciele dóbr ziemskich, z których każdemu Dziennik Wojewódzki do domu przesyłanym bywa; przeto Kommissya hipoteczna wezwie Policją miejscową, ażeby każdego właściciela uwiadomiła o terminie, do urządzenia hipoteki jego domu wyznaczonym.

Art. 26. Kommissya ogłaszając terminu szczególne, wezwie wszystkich interessentów, aby się stawili, to jest:

1° Właściciela nieruchomości;

Na przypadek niestawienia się, wyrazi Kommissya skutki, na jakie właściciel niestawiający naraża się (czytaj art. 148, 150 Prawa sejmowego);

2° Tych, którzy sądzą mieć równe lub lepsze prawo do własności;

3° Tych, którzy mają jaką sumę, lub prawo rzeczowe (hipoteczne) ściągające się do gruntu;

4° Tych, którzy mają jakie prawo rzeczowe (hipoteczne) ściągające się do summ lub praw hypotecznych.

Skutki niestawienia się interessentów pod liczbami 2, 3 i 4 objętych w terminie szczególnym, o których mówi art. 156 Prawa sejmowego, skutki niestawienia się przed upłynieniem terminu ogólnego, o których mówi artykuł 154 Prawa sejmowego, powinny być w obwieszczeniu wyrażone.

Nadto, Kommissya dołączy następujące uwiadomienie:

1° Jeżeli prawo zgłaszającego się, zapisaném jest do księgi hipotecznej pod powagą prawa Pruskiego wprowadzonej, nikomu nie będzie wolno wznawiać takich roszczeń, względem których już nastąpiła prekluzya, ani takich czynió

pretensyj lub zarzutów, które podług przepisów prawa Pruskiego nie mogą być dopuszczone (art. 152);

- 2° Zgłaszającym się służy takie pierwszeństwo, jakie zawarowane jest prawami tej epoki, z której pochodzi ich należność, lub późniejszej, gdy w niej inną przybrała postać (art. 155);
- 3° Iż każdy, bądź właściciel, bądź z interessowanych, pod liczbami 2, 3, 4 objętych, stanąć powinien osobiście, bądź przez pełnomocnika do tej czynności szczególnie i urzędownie umocowanego. (157);
- 4° Iż plenipotecyą od osób nieobecnych przyjąć mogą (tu wspomnieć Mecenasów, Adwokatów, Patronów; wyrazić oraz z którymi można korrespondować po Niemiecku);
- 5° Iż każdy powinien sobie obrać zamieszkanie w kraju (151). Wolno jest odmienić obrane zamieszkanie, z obowiązkiem wybrania i wskazania innego w kraju.

Wszelkie wręczenia ściągające się do praw i obowiązków do księgi hipotecznej wniesionych, dział się będą w témże obraném zamieszkanu (art. 27).

- 6° Iż każdy zgłaszający się powinien złożyć dokumenta, na których opiera się jego prawo. Na tych dokumentach położone będą oznaki, przez osoby składające je, i przez Urzędnika przyjmującego. Akta złożone do zbioru dokumentów, zostawać będą w księdze hipotecznej, jako oryginały.

Ekstrakty z ksiąg hipotecznych uważane będą tylko, jako kopje wierzytelne, których przedawać, przelewać, obciążać nie wolno, lecz nabycie jakiegobądź rodzaju, którego celem jest, aby uzyskać prawo rzeczowe, powinno być jawném przez wpisanie tytułu do ksiąg hipotecznych (art. 16, 24, 157 Usta. Hyp.);

- 7° Iż wykazy hipoteczne dopiero wydawanemi być mogą, po upłynieniu ogólnego terminu prekluzyjnego.

Art. 27. Kommissya hipoteczna wezwie Policją miejscową, o przesłanie jej wykazu teraz istniejących w Warszawie i na Pradze possessyj, które są własnością prywatnych i podług art. 146 Prawa sejmowego, hipotekę mieć mogą.

Kommissya porówna takowy wykaz z aktami Pruskiemi dla przekonania się, jakie possessyе ubyły, jakie przybyły.

Art. 28. Taż Kommissya hypoteczna wezwie Kommissyą Województwa Mazowieckiego o przesłanie jęj wykazu dóbr ziemskich podobnej istoty, dla porównania go z aktami Pruskiemi.

Art. 29. Kommissya zatrudni się zamawianiem do ksiąg hypotecznych papieru jednej wielkości i dobroci, i starać się będzie, aby go dostarczyły papiernie krajowe, jeżeli ważne przeciw temu walczyć nie będą przeszkody.

Art. 30. Ponieważ przed upłynieniem terminu szczególnego, dla każdej nieruchomości wyznaczyć się mianego, nie można przewidzieć z wielu arkuszy składać się ma księga, przeto dla każdej nieruchomości, Urzędnik przyjmujący akt, będzie miał sobie udzielone arkusze, oznaczone sposobem przepisany w art. 15 Prawa sejmowego, przez Prezesa Kommissyi lub Członka upoważnienie od Prezesa mającego.

Odłożoném zatém będzie:

- a) Zaznaczenie początkowych kart do wykazu hypotecznego, które będą drukowanemi i oddzielnie oznaczonemi;
- b) Przeznaczenie liczby arkuszy, z których ma się cała księga tranzakcyj wieczystych składać i zaświadczenie przy końcu umieścić miane, z wielu stronic się składa;
- c) Oprawienie razem tak wykazu hypotecznego, jako też księgi tranzakcyj wieczystych, i wecielenie do nięj zbioru dokumentów.

T Y T U Ł III.

O postępowaniu w czynnościach niehypotecznych.

Art. 31. Rejenci, przyjmując akta niehypoteczne, stosować się będą do przepisów jakie służą dzisiejszym Notaryuszom. W Organizacyi Notaryatu, ta jedna tylko stanowi się odmiana: iż akta przez Rejentów przyjęte, uważanemi są jako własność publiczna, i zachowane będą w archiwum publiczném. Odmiana

dopiero rzeczona, pociąga za sobą następujące przepisy: (Org. Notar. 54 i 56, oraz art. 36 téj Instrukcyi). (1).

(1) Po śmierci, uwolnieniu, lub złożeniu z urzędu rejenta, akta notaryalne po nim pozostałe, jako stanowiące własność publiczną, przechodzą zaraz pod bezpośrednią dyspozycję władzy rządowej. Tym celem Podśdek Sądu Pokoju obowiązany jest natychmiast pozostałe akta opieczętować, tymczasowe kroki względem zabezpieczenia ich przedsięwziąć, i jednocześnie o dopełnieniu téj czynności Prezesowi Trybunału raport złożyć. Prezes Trybunału, otrzymawszy o tém wiadomość, wyznaczy niezwłocznie innego rejenta, któremu Podśdek akta notaryalne i repertorya do zachowania i wydawania z nich wyciągów, protokółalnie oddać powinien. Protokół téj czynności w jednym exemplarzu przy aktach Sądu Pokoju, a w drugim przy aktach w zachowanie oddanych ma pozostać.—Wyznaczony rejent przez Prezesa pełnić będzie te obowiązki aż do nastąpić mającej stałej nominacyi na tę posadę. W wyboże rejenta, któremu opróżnione akta mają być powierzone, Prezes Trybunału zwracać będzie uwagę na jego usposobienie naukowe, dobłą opinię pod względem prowadzenia się i ściśle stosowanie się do przepisów we względzie taksy notaryalnej. W okręgach, w których tylko jeden rejent urzęduje, akta po nim pozostałe oddane będą mianowanemu w jego miejsce rejentowi.—Powyższemu urządzeniu, jako mającemu na celu zabezpieczenie akt notaryalnych i repertoryów od uszkodzenia lub uronienia, żadne przeciwne umowy prywatne, bądź o kupno, bądź téż o dobrowolne odstąpienie akt przysądzać nie mogą.

K. R. S. d. 3/17, Maja 1839 r. Nr. 2097.

ODDZIAŁ I.

*O aktach niehypotecnych przyjętych przez Notaryuszów
do d. 1 Lipca 1819 r.*

Art. 32. Kommissya hypoteczna, wezwie Notaryuszów: *Górskiego, Zwolińskiego i Wilskiego*, tudzież *Czempiańskiego* i jego zastępcę *Kowalewskiego*, którzy pełniąc obowiązki Notaryuszów nie zostali wybranemi na Rejentów, aby akta swe jednemu z terażniejszych Rejentów oddali.

Gdy zaś podług terażniejszych przepisów, użytek z aktów do

nich należy, przeto wolno im jest wybrać Rejenta, któremu akta swoje powierzyć zechcą, i ugodzić się z nim o odstępnę.

Art. 33. Taż Kommissya wezwie nowo wybranych Rejentów, którzy dawniej pełnili obowiązki Notaryuszów w mieście stołeczném Warszawie na cały kraj lub na Województwo Mazowieckie, aby podali dokładną specyfikacyę akt notaryalnych, przez nich przyjętych, lub z odstąpienia od innych Notaryuszów u siebie mianych, i oświadczy im, iż obowiązanemi będą złożyć takowe akta do archiwum publicznego, jak tylko stałe miejsce na skład takowych aktów przeznaczoném będzie.

Art. 34. Specyfikacyi téj stronie oznaczonemi będą przez Członka Kommissyi hipotecznej, którego Prezes wyznaczy, i przy końcu domieszczonym będzie podpis Rejenta i Członka Kommissyi.

Art. 35. Z aktów tych będzie miał prawo wydawać wypisy Rejent, który je sam, będąc Notaryuszem, przyjmował, lub który ma sobie od innego Notaryusza odstąpienie. Gdy zaś urzędowanie tego Rejenta z jakiegóż przyczyny ustanie, akta po nim pozostałe, uważanemi będą jak własność publiczna, zarówno z aktami po 1 Lipca 1819 r. przyjętemi.

ODDZIAŁ II.

O aktach niehypotecznych po dniu 1 Lipca 1819 r. przyjętych

Art. 36. Po śmierci, uwolnieniu od urzędu, lub złożeniu z urzędu Rejenta, następcą jego nabywa prawo do wydawania z aktów wypisów i kopij Obowiązany tylko będzie poprzednikowi, lub jego successorom wypisy gotowe, przez strony nieodebrane, tudzież repozytorya wynadgrozić. (Org. Notar. 54 i 56) (1).

(1) Porównać przypisek do art. 31_ mniejszej Instrukcyi.

Art. 37. Każdy Rejent obowiązany będzie dla aktów niehypotecznych, utrzymywać rejestr oprawny, zaznaczony liczbami wypisanemi literami u góry na każdój karcie, i zawierający przy końcu wyrażenie, z wielu kart się składa.

Zaznaczeniem kart zatrudni się Prezes Kommissyi lub wy-

znaczony przez niego członek z grona téjże Kommissyi. — W takowy rejestr powinna być porządkiem liczb biegnących, treść każdego aktu przez Rejenta przyjętego i data, zapisaną i przez Rejenta i strony podpisaną. (Org. Notar. 12, 29 i 30 z przypiskami).

Art. 38. Przy końcu rejestru winien Rejent ułożyć, albo raczej ciągle utrzymywać *wykaz alfabetyczny*, czyli *imiennik zeznawających*, dla łatwości wyszukiwania aktów pojedynczych, z odsyłaniem do liczby ciągłej chronologicznego rejestru. (Org. Notar. 29 i 30).

Art. 39. Na czele każdego aktu, po zapisaniu go w rejestr chronologiczny, winien Rejent położyć liczbę tę samą, pod którą zapisanym jest tenże akt w rejestrze, i tym samym porządkiem akta układać.

Art. 40. Rejent powinien najpóźniej w tygodni dwa, po przyjęciu aktu, złożyć go do składu publicznego, gdy stałe miejsce na ten skład przeznaczonem będzie.

T Y T U Ł IV.

Postępowanie w przyjmowaniu aktów hipotecznych.

Art. 41. Chcąc mieć wyobrażenie o duchu i dążności nowego prawa hipotecznego, potrzeba piérwój poznać zasady dotąd istnącego Kodeksu cywilnego.

Podług prawideł dotąd istnących, akt urzędowy na tém się najwięcej zasadza, aby się przekonać o tożsamości osób czyniących, o ich zdolności czynienia tak co do wieku, jako téż co do stanu zdrowia, a wreszcie jest tylko zapewnieniem, że strony, tak jak napisano, a nie inaczej, dobrowolnie się umówiły.

Hypoteka kodeksowa jest tylko zbiorem niedokładnym wiadomości, ściągającym się do stanu hipotecznego majątków nieruchomości.

Nikt zatem wyczytać nie może z ksiąg hipotecznych nieomylną wiadomość, kto jest w obecnej chwili właścicielem majątku nieruchomego, jakimi hipotekami obciążony jest tenże majątek, i czy akta do hypoteki wciągnięne, są istotnie legalnem. Nie masz w obydwóch względach żadnej rękojmi urzędowej. —

Prawo nie opiekuje się losem czyniących, lecz chce mieć, aby każdy podług własnej roztropności działał, która jeżeli go omyli, wtenczas tylko samemu sobie winę przypisze.

Kupno nawet dóbr na publicznej licytacji nie jest obwarowane większym bezpieczeństwem. Kupujący nie nabywa innych praw nad te, które służyły poprzednikowi jego. Jeżeli zatem prawo poprzednika było mylném, prawo nabywcy na publicznej licytacji również będzie mylném. W tej samej niepewności znajdują się wierzyciele hipotekowani, których hipoteka upadnie, skoro upadnie dziedzictwo ich dłużnika. Pewność ta nabywcy i wierzycieli ustala się dopiero z upłynieniem czasu preskrypcyi.

Art. 42. Wyższemi i rozciąglejszemi są cele nowego prawa hipotecznego, które polega na trzech głównych zasadach:

- 1° Aby każdy przeglądający księgę hipoteczną mógł z niej w każdej chwili wyczytać pewną i nieomylną wiadomość, kto jest właścicielem majątku nieruchomego, i jakimi wierzytelnościami jest obciążony tenże majątek;
- 2° Aby wszelkie wpisy do księgi hipotecznej wniesione, były oraz legalnemi, i zasługiwały na wiarę publiczną w ten sposób, iż spory, któreby mogły wyniknąć między czyniącemi, bądź o własność dóbr, bądź o należność długu, nie mogły mieć żadnego wpływu na prawa tych, którzy zawierali z nimi znowu umowy, spuszczając się na wiarę księgi hipotecznej, w której nie było wzmianki o tych sporach;
- 3° Aby pewność nabycia majątku nieruchomego i pewność pożyczek nie była zawieszoną, aż do upłynienia preskrypcyi, aby z chwilą ukończenia interesu, połączoném było bezpieczeństwo nabytego prawa.

Art. 43. Początkowym środkiem dla zaprowadzenia takiego stanu hipotecznego, jest publiczne wywołanie wszelkich interesentów, i prekluzya niezgłaszających się.

Art. 44. Aby uzyskane przez prekluzyą początkowe bezpieczeństwo, nigdy przerwaniem nie było, oddane są wszelkie następne czynności hipoteczne pod zatwierdzenie i dozór odpowiedzialnych Magistratur Sądowych.

Art. 45. Nie jest to bynajmniej ogólniej prekluzyi, a następnie zatwierdzeń Sądowych celem, aby osłabiać moc i rozcią-

głość osobistych obowiązków, gdyż te są i zostaną się nietykalnemi; ale, aby tylko zawarować bezpieczeństwo dla nabywających dobra, dla umieszczających kapitały na majątku nieruchomości, lub zyskujących inne jakie prawa hipoteczne, których sama tylko osnowa księgi hipotecznej obowiązuje.

Art. 46. Te są ogólne zasady nowego prawa hipotecznego, a osnowa prawa samego, jest ich szczegółowem rozwinięciem i związaniem z przepisami Kodexu.

Art. 47. Każdy akt hipoteczny powinien w sobie zawierać, nie tylko wszystko co jest potrzebnem w zawieraniu aktów osobistych, ale nadto jeszcze, co jest potrzebnem w zawieraniu aktów hipotecznych. Ponieważ teraz dopiero jest mowa o zawieraniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hipotek, oraz aktów biegnących, póki pierwiastkowe zaprowadzenie ukończonem nie będzie, przeto niniejsza Instrukcja, do tych tylko aktów ściągać się będzie.

Art. 48. Każdy urzędnik poświęcający się czynnościom hipotecznym, powinien być doskonale oswojony z przepisami nowego prawa hipotecznego. Instrukcja przeto niniejsza tylko zawierać w sobie będzie skazówkę do jednności postępowania w czynnościach pierwiastkowego zaprowadzenia, i biegnących hipotecznych; zawierać w sobie oraz będzie napomknięcie przepisów prawa, gdzie tego okaże się potrzeba, dla związku i zrozumiałości.

ODDZIAŁ I.

Postępowanie w przyjmowaniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hipotek.

Art. 49. W terminie szczególnym do urządzenia hipoteki nieruchomości wyznaczonym, urzędnik przyjmujący akt, powinien nasamprzód zająć się wyjaśnieniem stanu własności. W tym celu przyjmuje oświadczenie właściciela, dokumenta przez niego składane przejrzy i zaznaczy wraz z składającym je (1).

(1) Porównać art. 93, 99, 103 i 104 niniejszej Instrukcji, art. 19 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054, oraz ustęp 3 rozporządzenia K. R. S. z d. ⁹/₂₀ Sierpnia 1851 r. Nr. 10067 zamieszczonego pod literą c. w odsyłaczu do art. 10 Instrukcji z r. 1818. (Tom II, str 23 niniejszego dzieła).

Art. 50. W protokóle wyszczególniona będzie wartość dóbr, jaka się okazuje z dokumentów, lecz za nią nie ręczy urząd, ręczy tylko za historyczną prawdę, iż się w dokumentach znajduje. — Art. 39, 66, Usta. Hyp. z r. 1818. Art. 20 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

Art. 51. Przyjmuje oświadczenie interessowanych, sądzących mieć równe, lub lepsze prawo do własności, i również dokumenta przez nich składane przejrzy i wspólnie z niemi zaznaczy. — Art. 19 i 21 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

Art. 52. Przystąpi dalej urzędnik przyjmujący akt, do wyjaśnienia stanu obciążenia, jakiemu ulega majątek nieruchomy. — Art. 22 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

Art. 53. Gdyby wierzyciel hypoteczny nie stanął, nie idzie ztąd, iż tém samém jego dług umorzony został. Wszakże dłużnik nie przestaje być odpowiedzialnym z całego swojego majątku ruchomego i nieruchomego za każdą wierzytelność, do której, prócz obowiązku hypotecznego, łączył się obowiązek osobisty, tak długo, póki ten obowiązek umorzonym nie został, gdyż prekluzya służy tym tylko, którzyby, nie wiedząc o długu, i spuszczać się na wiarę ksiąg hypotecznych, kupili od właściciela nieruchomości, lub na nią pieniądze pożyczyli, z których szkodą nie może wierzyciel niezgłaszający się, poszukiwać satysfakcyi z gruntu.

W takim tedy stanie rzeczy, wezwie urzędnik właściciela, aby sam podał, jakiemu obciążeniu podlega jego majątek. Gdy jednak zdarzyć się mogą przypadki, iż wierzytelność umorzona została, chociaż jeszcze umorzenie do ksiąg zanotowaném nie zostało, przeto urzędnik przyjmujący akt, zostawić powinien podanie wierzytelności niezgłaszających się wierzycieli, całkiem sumieniu właściciela, i niepodanych przez niego długów do nowej księgi nie wciągnie, zwłaszcza, iż dłużnik, jak się wyżej rzekło, nie przestaje być osobiście odpowiedzialnym, i wierzyciel istotnie niezaspokojony, sam sobie przypisać winien skutki niezgłoszenia się. — Art. 22 Instr. z d. 22 Grud. 1825 Nr. 15054.

Art. 54. Zapisując pierwsze z porządku obciążenie, zapisze oraz oświadczenie zgłaszającego się wierzyciela, dokumenta przez niego składane przejrzy, i z nim wspólnie zaznaczy. Jeżeliby się wierzyciel nie zgłosił, wierzytelność w dawnych księgach hypotecznych zapisana i jeszcze niewymazana, wciągnięta będzie na mocy przyznania właściciela do nowej księgi. I tak kolejno postąpić należy z dalszemi długami. Przekona się, czyli

względem porządku zapisanych długów, jak jedne po drugich następują, jest zgoda między wierzycielami. — Art. 24 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. N° 15054.

Art. 55. Wyświeciwszy cały stan obciążenia majątku nieruchomości, przystąpi do wykrycia stanu obciążenia (suboneracyi), jakiemu ulegać mogą prawa hipotekowane, i postąpi sobie w tym względzie, jak wyżej przepisano. — Art. 23 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. N° 15054.

Art. 56. Jeżeli między stawającymi zajdzie spór o jakie prawo lub o pierwszeństwo, urzędnik uczyni w protokóle o nim wzmiankę, zawsze zwracając uwagę opponentą, któryby rościł jakie prawo, już przez prekluzyą za Rządu pruskiego umorzone, iż wskrzeszenie tego prawa bezskutecznie będzie.

Art. 57. Po ukończeniu tej czynności, przedstawi urzędnik przyjmujący akt, stronom stawającym, przetłómaczoną z księgi pruskiej treść aktów dawnych hipotecznych, przez późniejsze niezmienionych, i ułoży przez siebie treść nowych aktów, jeżeli jakie zaszły, które to połączone treści stanowiąc będą nowy wykaz hipoteczny. Układając ten wykaz hipoteczny, nie będzie układał żadnych rubryk, lecz wyrazi tylko same treści aktu w następującym porządku:

- a) treść aktu stanowiącego prawo własności;
- b) ściśnienie teje własności, ciężary wieczyste i służebności;
- c) długi.

O suboneracyach przy każdym szczególnym długu wspomniéć należy. — Kommissya hipoteczna rozkaże treść przez urzędnika ułożoną, przez stawających przyjętą i przez siebie zatwierdzoną, wciągnąć do wykazu hipotecznego, który ma być uporządkowanym podług wzoru później przepisane się mianego. — Art. 25 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. N° 15054.

Art. 58. Kommissya hipoteczna, za wysłuchaniem zdania Rejentów, ułoży aryngę do aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hipotek, nie w tym celu, aby mogła być użytą w każdym przypadku, ale w tym celu, aby w przypadkach powszechniejszych, utworzyć jedność porządku, stylu, wyśłowienia się i przez aryngę naprowadzić uwagę urzędnika przyjmującego akt na okoliczności, któreby mogły wysunąć się z jego pamięci.

Rozumie się, iż ta arynga nie może być uważana jako forma obowiązująca, ale tylko jako pomoc i rada pożyteczna.

Art. 59. Urzędnik przyjmujący akt pierwiastkowego zaprowadzenia hipotek, powinien przeglądać dokumenta przez stawających

składane w tym celu, aby się przekonał, czyli istotnie zgadzają się z twierdzeniem stron. I tak, naprzykład stawający opowiada, iż stał się właścicielem majątku na mocy dyspozycji testamentowej, a zatem osnowa testamentu zgadzać się powinna z jego twierdzeniem, iż jemu samemu majątek nieruchomy, o którym mowa, zapisanym został. Gdyby ten majątek nie jemu samemu, lecz wspólnie z innymi, zapisany został, jużby się osnowa dokumentu nie zgadzała z jego twierdzeniem, i stawający musiałby udowodnić, w jakim sposobie stał się właścicielem innych sched. Za dalekoby jednak urzędnik przyjmujący akt przechodził obręb swoich obowiązków, gdyby, bez zgłoszenia się interessentów, prawo zgłaszającego się wątpliwości jakiejś poddawał, na którą sama osnowa dowodów go nie naprowadza. I tak, gdy stawający udowodnia, iż jest sukcesorem *ab intestato* zmarłego właściciela majątku nieruchomego, nie można już dalej od niego żądać dowodu, że jest jedynym lub najbliższym successorem, gdyż właśnie dlatego wszyscy interessenci wywołani zostali, przez prawo, aby się z swojemi prawami popisywali, pod utratą prawa do gruntu, i zamienienia jego w prawo osobiste.

ODDZIAŁ II.

Postępowanie w przyjmowaniu aktów hypotecznych, biegnących w czasie pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek.

Art. 60. Jak na wywołaniu wszystkich interessentów i prekluzji niestawających, opartym jest pierwiastkowy stan pewności nowego systematu hypotecznego, tak utrzymanie tego stanu nadal względem aktów następnych opartem jest na ścisłym roztrząsaniu i zatwierdzeniu aktów. Jakby więc Urzędnik w pierwszym razie nad obręb swych czynności postąpił, gdyby krytycznie rozbięrał każdy akt, tak przeciwnie w drugim razie Urzędnik uchybiłby swoim obowiązkom, gdyby, przyjmując akt, nie wchodził w rozbiór i krytykę tych wszystkich okoliczności, na które Magistratura hypoteczna zatwierdzająca akt baczyć powinna, aby mu nadać znamię wiary publicznej; ale i w tym względzie wystrzegać się należy pedantycznej subtylizacji i niepotrzebnych utrudnień, które tamują bieg interessu.

Art. 61. Prawo hypoteczne przepisuje w art. 20, iż Zwierzchność hypoteczna roztrząsająca akt w celu jego zatwierdzenia, uważać powinna:

- a) czyli czynność nie sprzeciwia się prawom trzeciego wiadomym z ksiąg hipotecznych;
- b) czyli ułożona treść aktu, mająca być wciągniętą do wykazu hipotecznego, nie obejmuje w sobie więcej nad osnowę umowy lub dokumentu;
- c) czyli czynność sprawić może zamierzony przez strony skutek;
- d) czyli nie uchybiono przepisom, na których polega ważność czynu;
- e) czyli nie uchybiono przepisom, na których polega istota hipoteki.

Na te wszystkie okoliczności uważać powinni Rejenci przyjmujący akt, aby Magistratura hipoteczna znalazła ich dzieło do tej dożytałości doprowadzonem, aby, bez potrzeby dalszych wyjaśnień, mogła wyrzec swe zdanie, względem zatwierdzenia, lub niezatwierdzenia aktu. Każdą z tych pięciu okoliczności oddzielnie rozebrać należy.

Art. 62. *Pierwsza.* — Strona lub strony żądające przyjęcia aktu hipotecznego po 1 Lipca r. b. mogą się zgłosić do Rejenta podług wyboru swego, jeżeli termin szczególny do urządzenia hipoteki nieruchomości w mowie będącej, wyznaczony lub wyznaczyć się mający nie upłynął, inaczey bowiem obowiązane są zgłosić się do Członka Kommissyi, Pisarza lub Rejenta, który przyjmował akt pierwiastkowego zaprowadzenia hipoteki.

Każdy z przyjmujących akt, dla takowych stron, powinien je oświecić o stanie hipotecznym, ile ten mu wiadomym być może, przed upłynieniem terminu prekluzyjnego; i w pierwszym razie oświadczyć im, że się mają z aktem swym nowym zgłosić w terminie, który wyznaczonym będzie dla urządzenia hipoteki nieruchomości, aby był wciągniętym do nowych ksiąg, że teraz tylko tymczasowo żądać mogą wpisu do ksiąg hipotecznych; w drugim zaś razie wpisze Urzędnik, tenże akt już w nowe księgi, a strony nie potrzebują już więcej stawać, chyba gdyby przed upłynieniem ogólnego terminu prekluzyi, zgłosił się nowy, dotąd niewpisany interessent i wszystkich, na których prawa jego prawo ma wpływ, wezwał do stawienia się.

Gdy tedy Rejent uznał, iż umowa stron sprzeciwia się prawom trzeciego z hipoteki wiadomym, naprzykład gdyby kto sprzedawał dobra, których bez konsensu sprzedawać nie wolno, powinien ostrzedz

strony, iż Magistratura hypoteczna takowej czynności nie zatwierdzi, dopóki konsens złożonym nie będzie.

Art. 63. *Druga.* — W księgach hypotecznych Pruskich znajdują Rejenci wzoły do ułożenia treści aktów, jaka ma być wciągniętą do wykazu hypotecznego. Ta zaś więcej w sobie opiewać nie może, jak opiewa sam dokument. I tak, nie może być w niej mowy o złocie, o 5 od sta procentu, gdyby dokument zawierał w sobie srebrną monetę, albo trzy tylko od sta prowizyi.

Art. 64. *Trzecia.* — Gdyby kto chciał pomiędzy włóscian rozdać dobra swe nieruchome, z obowiązkiem poddaństwa, gdyby kto chciał utworzyć *majoraty, fideikomissa*: Rejent powinien zwrócić uwagę czyniących, iż czynność ich nie może osiągnąć zamierzonego skutku, bo poddaństwo jest zniesioném, *majoraty, fideikomissa* zakazane prawem.

Art. 65. *Czwarta.* — Ważność różnych czynności polega na zachowaniu przepisów i form pod nieważnością zaleconych; gdy tedy Rejent ma przyjmować akt, powinien sobie odświeżyć pamięć przepisów prawa, które się ściągają do aktu przez niego przyjętą się mającego, i sam je zachować, a gdyby strony do nich stosować się nie chciały, je ostrzedz, iż akta zawierają się pod powagą urzędową — iż idą pod zatwierdzenie, a zatem zamiar ich żadnego przynieść nie może skutku, a zwłaszcza takiego, aby mógł być kto tizeci przez nie zawiedzionym.

Art. 66. *Piąta.* — Gdyby kto zapisał komu hypotekę na wszystkich dobrach, nie wymieniając żadnej nieruchomości w szczególe, albo gdyby ustanowił hypotekę na dobrach szczególnych, których jeszcze nie ma, których się dopiero spodziewa, czynność podobna sprzeciwiałaby się przepisom prawa, na których polega istota hypotek. Magistratura hypoteczna nie mogłaby takiego aktu zatwierdzić, a zatem i Rejent powinien strony, któreby taki akt chciały przed nim zawierać, ostrzedz, iż uzyskać nie może zatwierdzenia Sądowego.

Art. 67. Nie rozciąga się tak dalece władza Rejenta, aby, w przypadkach wyżej przytoczonych, mógł odmówić przyjęcia aktu; ale tylko do niego należy ostrzedz i reflektować strony, gdyż w przypadku, gdyby jego zdanie było mylném, mógłby wystawić strony na niepewetowane straty: zaś do Magistratury hypotecznej należy odmówić zatwierdzenia, zatwierdzić akt przyjęty, lub zawiesić za-

twierdzenie, aż do złożenia dodatkowych objaśnień, uzupełnień i t. d. A jeszcze od rezolucyi Magistratury hypotecznej wolne jest odwołanie do wyższej Instancji.

Art. 68. Właśnie ta okoliczność, iż wszystkie akta hypoteczne poddane są pod roztrząszenie Magistratury hypotecznej, sprawić to musi: iż każdy się wystrzegać będzie zawierania takich czynności, o których pewien jest, że nie mogą uzyskać zatwierdzenia, a które dotąd częstokroć posłużyć mogły do uwiedzenia trzecich osób; że urzędnicy przyjmujący akt, większą zachowają uwagę na przepisy prawa, a gdy się pomimo tego zdarzy niekiedy akt, niemogący być zatwierdzonym, iż skutki z niego wypłynąć mogące, zniszczą się w samym swym zarodzie; gdy przeciwnie w innym rzeczy porządku akta urzędowe przez czas długi zawodzić mogły ufność publiczną, która zwykle nie rozóżniała powagi urzędowości, co do historycznej prawdy od powagi urzędowości, co do legalności i niewzruszalności zawartej w nich umowy. Bacząc przeto Rejenci na tę nową dążność urzędowania, zgodną z obyczajami krajowemi, starać się będą ją utrzymać w całej swjej czystości i ugruntować zaufanie do aktów urzędowych.

T Y T U Ł V.

O postępowaniu Kommissji hypotecznej w tém, co się dotyczy roztrząsania aktów, w celu ich zatwierdzenia lub odmówienia zatwierdzeń.

Art 69. Kommissya hypoteczna, roztrząsając akta pod jej zatwierdzenie przyniesione, powinna rozróżnić akta z czterech epok:

- a) akta pochodzące z czasu, kiedy prawo pruskie obowiązywało, i przez sądy pruskie lub narodowe już zatwierdzone;
- b) akta pochodzące z téjże epoki, jeszcze niezatwierdzone;
- c) akta od zaprowadzenia Kodexu cywilnego pochodzące, do dnia 1 Lipca 1819 roku.
- d) akta biegnące w czasie pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, od 1 Lipca 1819 do 1 Lipca 1820 roku.

Art. 70. Gdy Kommissya Rządowa Sprawiedliwości postanowiła bliżej przypatrzeć się aktom pierwiastkowego zaprowadzenia i zbierać jeszcze z tego doświadczenia materiały do Instrukcyi dla Kommissji hypotecznej, w tém co się dotyczy roztrząsania i zatwierdzania aktów pierwiastkowego zaprowadzenia aktów biegnących, i uło-

żenia formy wykazu hipotecznego, przeto nateraz Kommissya hipoteczna zatrudni się tylko przygotowawczemi czynnościami i przyjmowaniem aktów pierwiastkowego zaprowadzenia, nim odbierze w czasie swym zapowiedzianą dopiero instrukcyą.

T Y T U Ł VI.

O wewnętrzném urzędzeniu, o postrzeżeniach ściągających się tak do poprawy niniejszej Instrukcyi, jako też do stałej organizacyi Magistratur hipotecznych i postępowania w rzeczach hipotecznych, tudzież w czynnościach osobistych.

Art. 71. Kommissya hipoteczna ułoży dla siebie wewnętrzną organizacyą w tém co się dotyczy parządku nieobjętego niniejszą Instrukcyą.

Art. 72. Kommissya hipoteczna, uznawszy potrzebę odmiany niniejszej Instrukcyi, lub jęj uzupełnienia, przedstawi ją Kommissyji Rządowej Sprawiedliwości.

Art. 73. Kommissya hipoteczna zbierać będzie w czasie swojego urzędowania postrzeżenia nad teraz jeszcze istniejącą i nie wiele przez prawo sejmowe zmienioną organizacyą Notaryata, która, dla swojego związku i ścisłej prawie jedności, składać będzie część organizacyi Magistratur hipotecznych i postępowania w rzeczach hipotecznych i rozważy coby w niej zmianie i poprawie ulegać powinno.

Przytém weźmie na uwagę, czyliby Rejenci akta nawet osobiste nie mogli przyjmować w miejscu Rządowém, jak dawniej *Suscepta* pełniła obowiązki swe w miejscu Rządowém, taką między sobą układając kolej, iżby w każdej chwili dnia, zawsze gotowy był w miejscu Rządowém Rejent do przyjmowania aktów.

Art. 74. Taż Kommissya zbierać będzie spostrzeżenia do organizacyi Magistratur hipotecznych i postępowania w rzeczach hipotecznych na czas następny gdy ustanie urzędowanie Kommissyji wydać się mianego.

Art. 75. W dopełnieniu przepisów zawartych w poprzedzających trzech artykułach, Kommissya zasięgnie zdania Rejentów i wezwie ich do wspólnej narady na swe posiedzenia.

T Y T U Ł VII.

O czynnościach hipotecznych i niehipotecznych po Województwach, do których później, w kolei prawem przepisanej, nowe urządzenie hipotek zaprowadzonem będzie, oraz o czynnościach hipotecznych i niehipotecznych w powiatach Województwa Mazowieckiego zawieranych.

Art. 76. Wszelkie czynności hipoteczne i niehipoteczne po Województwach, do których później, w kolei prawem przepisanej, nowe urządzenie hipotek zaprowadzonem będzie, oraz podobne czynności niehipoteczne po powiatach Województwa Mazowieckiego, tudzież hipoteczne względem hipotek miejskich i wiejskich, do których nie stosuje się nowe prawo hipoteczne, odbywane będą w sposobie dotychczasowym bez najmniejszej odmiany.

Art. 77. Notaryusze, dawniej na całe Księstwo Warszawskie, teraz na całe Królestwo pełniący obowiązki, sprawować je i nadal będą w takim samym znaczeniu, wyjąwszy Kancellaryą Województwa Mazowieckiego, w której pracować będą jako wybrani przez Radę Województwa Mazowieckiego Rejenci.

Ogólny przepis.

Art. 78. Powyższa Instrukcyja zawiera w sobie wyjaśnienie zasad, tak nowego prawa, jako też zasad dotąd istniejącego prawa hipotecznego, które to wyjaśnienie czerpanem jest z pobudek do prawa przez Radę Stanu obydwom Izbow sejmowym przedstawionych, a które to wyjaśnienie uważać należy jako radę i pomoc dla urzędników, którym powierzone jest pierwiastkowe zaprowadzenie hipotek, w niczem nienaruszając niepodległego w zastosowaniu prawa do przypadków zdania Magistratur sądowych.

T Y T U Ł VIII.

O księgach hipotecznych w ogólności.

Art. 79. Dobra nieruchome, które są własnością prywatnych, i obciążeniu podlegają, mieć będą księgi hipoteczne, to jest: każda nie-

ruchomość większa będzie miała dla siebie oddzielną księgę, a mniejsze nieruchomości razem połączone, będą miały dla siebie oddzielną księgę stosownie do obmowy art. 15 Prawa sejmowego o hypotekach, szczegółowe przepisy w tém względzie zawierającego. — Art 52 Ustawy Hyp. z r. 1818.

Art. 80. Każda księga hypoteczna składać się będzie z trzech części:

- a) Z księgi umów wieczystych;
- b) Z zbioru dokumentów do księgi wieczystej składanych;
- c) Z wykazu hypotecznego. — Art. 14 Ustawa Hyp. z r. 1818.

Art. 81. Księga umów wieczystych przeznaczoną jest:

- a) Do zapisania aktu pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki i tranzakcyj hypotecznych, w Kancellaryi właściwej dobrom zawieranych;
- b) Do zapisania wniosku i oświadczenia stron żądających wpisu z powodu tranzakcyj, w Kancellaryi niewłaściwej dobrom bądź za granicą zawartych, albo żądających wpisu z powodu zapadłego wyroku lub innych tytułów. — Art. 15 Ustawy Hyp. z r. 1818.

Art. 82. Zbiór dokumentów zawierać w sobie będzie dokumenta składane do księgi wieczystej:

- a) Przy akcie pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek;
- b) Przy tranzakcjach w Kancellaryi właściwej dobrom zawieranych;
- c) Przy wniosku i oświadczeniach w księdze wieczystej czynionych, przez strony żądające wpisu z powodu tranzakcyj, w Kancellaryi niewłaściwej dobrom bądź za granicą zawartych, lub z powodu wyroku, lub innych tytułów. — Art. 16 Ustawy Hyp. z r. 1818.

Art. 83. Wykaz hypoteczny zawierać w sobie będzie skróconą treść praw i obowiązków hypotecznych, których obszerniejsza osnowa umieszczoną jest w księdze wieczystej i w zbiorze dokumentów.

Art. 84. Wszystkie trzy części księgi hypotecznej, składając jedną całość, mają być razem oprawione w jedną księgę, z którą łączyć się będzie teka dla zachowania dokumentów, jako składających część trzecią księgi. Oprawa tych ksiąg, podług wzoru

przez Kommissyą Rządową Sprawiedliwości zatwierdzonego, ma być puszczoneą przez licytacyą, i kontrakt o nie ma być zawartym z najmniej żądającym licytantem.

Art. 85. Wykaz hipoteczny i księga wieczysta tyle w sobie zawiierać będzie papiéru, ile Kommissya hipoteczna, w miarę ważności jój i wymiarkowanych zmian, jakie w stanie hipotecznym zająć mogą, potrzebném być uzna. Kommissya użyje papiéru mocnego do swego przeznaczenia stosownego i już zakontraktowanego; na tymże papiérze wydrukowanym będzie szema do wykazu hipotecznego. Wielkość teki stosować się będzie do wielkości majątku nieruchomego i wymiarkowanych zmian, jakie w stanie hipotecznym zająć mogą.

Art. 86. Do tych ksiąg utrzymywać będzie Pisarz dokładne *Repertorium* dobrze oprawne, podług wzoru jaki Kommissya hipoteczna oznaczy, sporządzone. Stronice *Repertoriów* mają być zaznaczone przez Prezesa lub przez osobę, której Prezes tę czynność powierzy. Każdy Obwód, lub dwa Obwody (obecnie Powiaty) mogą mieć jedno *Repertorium*, w którym będą oddziały podług Powiatów (obecnie Okręgów). Takież *Repertorium* utrzymywane być powinno i do ksiąg wieczystych miejskich. — Kommissya hipoteczna czuwać będzie, aby żadna nieruchomość w *Repertorium* opuszczoną nie była.

Art. 87. Księga każda ziemska mieć będzie wybite na wierzchu nazwiska głównej własności ziemskiej i Powiatu (Okręgu), w którym jest ta własność położoną; a miejska księga wybite mieć będzie liczbę domu lub domów i nazwisko ulicy. Prócz tego na każdej księdze wybitą będzie liczba, pod którą zaciągnięta została do *Repertorium*.

Art. 88. Księgi zachowane będą w miejscu, przez Rząd oznaczoném i od przypadku zabezpieczoném: za ich ciągły porządek i całość odpowiedzialnym będzie Pisarz Kancellaryi Ziemiańskiej; pod jego zatém zawsze zostawać mają bezpośrednim dozorem i kluczem, a przystęp do nich bez jego obecności nikomu nie jest wolny. Pisarz zostawać będzie pod szczególną ba- cznością Prezesa Zwierzchności hipotecznej (1).

(1) Rejenci księgi hipoteczne, z archiwum brane, natychmiast po ich użyciu zwracać są obowiązani; w każdym zaś

przypadku księgi te na noc nie w żadnym inném miejscu, lecz tylko w Archiwum Hypoteczném, znajdować się powinny.

K. R. S. d. ¹⁴/₂₆ Kwietnta 1839 r. N° 9667.

T Y T U Ł IX.

*O księgach hypotecznych w szczególności i ich wewnętrz-
nym porządku.*

Art. 89. Początkowe stroniczki księgi wieczystej przeznaczonymi są do wykazu hypotecznego, który, jak się wyżej rzekło, pisanym będzie na szmatach drukowanych, podług wzoru niżej przepisać się mianego. Każda stroniczka wykazu hypotecznego i każda stroniczka księgi wieczystej oznaczoną będzie liczbą wypisaną literami, a przy końcu ma być domieszczone zaświadczenie z wielu stroniczki się składa cała księga, łącząc w to wykaz hypoteczny i summaryusz dokumentów. — Art. 91 — 98 niniejszej Instrukcyi.

Art. 90. Część księgi hypotecznej zawierająca w sobie zbiór dokumentów uporządkowaną będzie w ten sposób:

- a) Na każdym dokumencie powinny być położone oznaki przez strony składające dokument i przez Urzędnika przyjmującego akt;
- b) Dokument każdy oznaczonym być powinien liczbą wielką, i w akcie należy uczynić wzmiankę o téj liczbie; przy następném składaniu dokumentów, liczby następne położonymi będą;
- c) Ostatnie stroniczki księgi wieczystej przeznaczone są dla spisania *summaryusza* składanych dokumentów.

Art. 91. Wykaz hypoteczny składać się będzie z czterech oddziałów, w następujących artykułach szczegółowo opisanych; zawierać w sobie oraz będzie osobne rubryki dla zapisanego zlewu i obciążenia praw hypotekowanych (1).

(1) Wzór do Wykazu Hypotecznego znajduje się na końcu Ustawy Hypotecznej z r. 1825.

Art. 92. **Dział Pierwszy.** — Przeznaczeniem tego Działu jest wymienić i opisać nieruchomości, która jest przedmiotem działań hipotecznych, w księdze dla niej przeznaczonej zawartych.

Prawo o normalném rozgraniczeniu na Sejmie 1818 zapadłe, stanowi, aby granice między sąsiedzkimi dziedzinami były ustalone, aktem urzędowym opisane na miejscu, i na mappie oznaczone, i do hipoteki z aktami i mapką wciągnięte (1). Odtąd każdy, mogąc nieomylną powziąć wiadomość o granicach dóbr, tém samém przekonany będzie, iż cała przestrzeń liniami granicznymi przecięta jest przedmiotem własności i hipotek.

Opis szczegółów, które na tej przestrzeni się znajdują, może być tylko użytecznym dla statystyki krajowej i potrzebnym dla wykazania wartości dóbr; nie będzie zaś należał do zakresu działań hipotecznych, ustalenie tylko praw i obowiązków rzeczowych na celu mających.

Nim prawo o normalném rozgraniczeniu wykonaném będzie (1), Kommissya hipoteczna przeniesie wyszczególnienie nieruchomości znajdujące się w księgach hipotecznych Pruskich do nowych ksiąg, dodając, co do dóbr ziemskich, Powiat i Województwo, w których są położone, a co do nieruchomości miejskich, liczbę domu, nazwisko ulicy, miasta i Województwa, w którym jest położonym, unikając zresztą dalszego rozgałęzienia lub ujęcia, chyba gdyby zaszły jakie zmiany stanowiące przyrost lub ubytek nieruchomości, nie dodając oraz żadnego opisu, bo za rzetelność jego nie mogłaby ze wszech miar Kommissya ręczyć bez naoicznego przekonania się na miejscu (2).

(1) *Prawo o normalném rozgraniczeniu* zapadło d. 14^{1/26} Kwietnia 1818 r. (D. P. T. IV, str. 290), lecz nie weszło w wykonanie.

(2) Ukazami z d. 29 Września (11 Października) 1842 r. i 9^{1/21} Sierpnia 1844 r. (D. P. T. XXX, str. 280 i T. XXXIV, str. 452) w miejsce dotychczasowych *obwodów i powiatów*, zaprowadzone zostały *powiaty i okręgi*, a w miejsce 8 *województw* zaprowadzono 5 *gubernij*.

W rozwinięciu zaś powyższych Ukazów Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 27 Kwietnia (9 Maja) 1844 r. Nr 4951 postanowiła, iż na zamieszczenie odpowiednich zmian w Dziale 1 Wykazu Hipotecznego, niepotrzeba wydawać decy-

zy sądowych, lecz Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich w wydawanych przez siebie ekstraktach wykazów hypotecznych zamieszczać powinni *powiat, obwód i województwo*, dodając zmiany później nastąpiłe — *okrąg, powiat i gubernię*; t.j. dobraziemskie N, w powiecie N, obwodzie N, województwie N, teraz w Okręgu N, powiecie N, gubernii N, położone.

Toż prawo graniczne przewidziało, iż mogłoby nadal wynikać zamieszanie przez dzielenie dóbr lub odjęcie od jednych dóbr niektórych nieruchomości, mających składać osobną nieruchomość lub być przyłączonemi do innej nieruchomości. Gdy w tych wszystkich przypadkach ma być sporządzonym opis granic, gdy granice mają być oznaczone na miejscu i na mappie i akt wraz z mapką do ksiąg hypotecznych załączonym; przeto w Dziale I. nietylko wymienić należy nieruchomości, opisać jej granice, ale oraz wyrazić i opisać wszelkie zmiany, stanowiące powiększenie lub zmniejszenie nieruchomości, jakieby się w dalszym czasie zdarzyć mogły.

Opisanie granic ma nastąpić w skróconej treści z odwołaniem się do aktu i mappy do księgi hypotecznej złożonych.

Ponieważ służebność, która nieruchomości służy na obcym gruncie, jest częścią téj nieruchomości, przeto wciągnąć ją należy do niniejszego Działu, o ile prawo o hypotekach w art. 45 tego wciągnięcia żąda.

Dla wciągnięcia służebności do hypoteki dóbr nią obciążonych, przeznaczonem jest miejsce w Dziale trzecim.

Art. 93. **Dział Drugi.** — Pierwszy Dział zatrudnił się wykazaniem z czego się nieruchomość składa, drugi Dział ma wykręć kto jest właścicielem téj nieruchomości.

Dział ten rozłożonym jest na cztery kolumny.

W pierwszej kolumnie zapisze, stosownie do art. 23 Prawa Sejmowego o hypotekach, Pisarz lub Rejent przyjmujący akt, iż się zastrzega miejsce dla tego aktu.

W drugiej kolumnie wymienić należy właściciela.

W trzeciej kolumnie ma być wyrażonym z treści tytuł prawny nabycia własności, z wyrażeniem daty jego i daty zatwierdzenia tegoż tytułu przez Zwierzchność hypoteczną, i krótkie odwołanie się do liczby aktu i strony księgi wieczystej, na których ten akt jest sporządzonym, lub na których jest zapisa-

nym. — Wniosek strony żądającej przeniesienia własności na swą osobę z powodu składanego przez siebie aktu, który w innym miejscu przyjętym został z powodu innego tytułu.

W czwartej kolumnie ma być zapisaną wartość dóbr, która wyrażoną będzie w kolumnie trzeciej, przy opisanu tytułu nabycia, literami, w kolumnie zaś czwartej liczbami. — Art. 39 i 66 Ustawy Hyp. z r. 1818. Art. 20 Instrukcy z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

Jeżeli od nieruchomości odłączoną będzie jaka część, lub gdy do niej jaka część przybędzie, wypływające ztąd powiększenie lub zmniejszenie wartości zapisanem będzie w Dziale II, to jest, w kolumnie trzeciej wymienionym będzie akt i zmniejszona lub powiększona wartość literami, w kolumnie zaś czwartej wypisanem będzie powiększenie wartości przez połączenie przybyłej wartości z dawniejszą, lub ubytek przez odtrącenie szacunku odłączonych części od szacunku całości.

W ogóle jednak co do szacunku, Zwierzchność hipoteczna nie ręczy, podług art. 39 prawa o hipotekach, za jego rzetelność, lecz ręczy tylko, iż jest rzetelnie z dokumentów wypisanym. — Art. 99, 103 i 104 niniejszej Instrukcyi.

Art. 94. **Dział Trzeci.** — Dział ten przeznaczonym jest do zapisania wszelkiego ścieśnienia własności, ciężarów wieczystych i służebności, które to wyrazy bliżej wyjaśnionemi zostały w art. 43, 44 i 45 Prawa Sejmowego o hipotekach: równie jak i poprzedzające składa się i ten Dział z różnych kolumn.

W kolumnie pierwszej ma być zapisanem zastrzeżenie miejsca.

W drugiej kolumnie wyrazi się ilość piędziężna liczbami, jeżeli przedmiotem wpisu jest należytość piędziężna, która to ilość w kolumnie trzeciej wypisaną będzie literami.

Do kolumny trzeciej zapisanemi będą z daty swój tytuły prawne, z których wypłynęło ścieśnienie własności, ciężary wieczyste i służebności, oraz daty zatwierdzeń Zwierzchności hipotecznej, z odwołaniem się do liczby aktu i stronie księgi wieczystej, gdzie tytuły te wypisane są w całej swój osnowie, lub z odwołaniem do aktu w zbiorze dokumentów znajdującego się.

Kolumna czwarta przeznaczona jest do zapisania wykreśleń. W niej wyrazi się ilość piędziężna, która wykreśloną została, je-

żeli przedmiotem wykręślenia jest należność pieniężna, która to należność wykręślona wyrazi się oraz literami w kolumnie piątej.

Kolumna piąta wymieni z daty akt, na mocy którego następuje wykręślenie, datę zatwierdzenia Zwierzchności hypotecznej, odwołanie się do liczby aktu i stronicy księgi wieczystej.

Art. 95. **Dział Czwarty.** — Dział czwarty mieścić w sobie będzie długi i obowiązki hypoteczne zaciągnięte przez właściciela. — Przeznaczenie kolumn pięciu, z których się ten Dział składa, jest następujące.

Kolumny pierwszej do zastrzeżeń; kolumny drugiej do wyrażenia ilości pieniężnej.

Kolumny trzeciej, do wyrażenia tytułów, na mocy których dług lub obowiązek hypoteczny jest wpisany.

Kolumny czwartej do wyrażenia wykręślonej ilości pieniężnej.

Kolumny piątej do wyrażenia aktów, na mocy których nastąpiło wykręślenie, i wyrażenia ilości pieniężnej, która wykręślona została, literami.

W kolumnie trzeciej i piątej wyrazić należy datę tytułu lub aktu, datę zatwierdzenia Zwierzchności hypotecznej, odwołanie się do księgi wieczystej: jak to obszerniej przepisaniem jest w poprzedzających artykułach.

Jeżeli wierzyciel, pierwszeństwo mający, ustępuje toż pierwszeństwo wierzycielowi późniejszemu, czynność ta uważana jest jako zlewka praw hypotekowanych i należy do oddzielnej rubryki o *suboneracyach*.

Gdyby dwom wierzycielom, pod osobnemi liczbami zapisanym, służyło równe pierwszeństwo, należy o niem czynić wzmiankę przy każdej z tych wierzycielności zaraz przy ich wciągnięciu do wykazu hypotecznego.

Jeżeli zaś równość ta jest skutkiem późniejszego tytułu, w takim razie uważanem będzie zrównanie późniejszej wierzycielności z wcześniejszą jako zlewka pierwszeństwa ze strony wierzycieli, którym to pierwszeństwo służyło i należec ma do rubryki o *suboneracyach*.

Art. 96. *O suboneracyach.* — Ponieważ wierzycielność hypotekowana jest podług Prawa Sejmowego nieruchomością i za-

rządać nią tylko można za pośrednictwem księgi hipotecznej celem uzyskania skutku hipotecznego, przeto dla takowych rozporządzeń przeznaczonóm jest w wykazie hipotecznym osobne miejsce.

Stan dłużny właściciela jest stanem czynnym wierzycieli, dlatego nieści się rubryka o *suboneracyach* obok Działu III i IV i rozłożoną jest na dwie części, jedną stosującą się do Działu III, drugą stosującą się do Działu IV.

Rubryki o *suboneracyach* składają się z pięciu kolumn.

Pierwsza przeznaczoną jest do zastrzeżeń.

Druga do zapisania ilości piędziężnej, która jest przedmiotem zlewku lub obciążień.

Trzecia do zapisywania tytułów, na mocy których zlewki lub obciążenie nastąpiło.

Czwarta do wyrażenia wykręślonej ilości piędziężnej.

Piąta do wyrażenia aktów, na mocy których nastąpiło wykręślenie; które to kolumny zapełnionemi będą podług przepisów wyżej wskazanych.

Art. 97. Na przypadek gdyby papier do wykazu hipotecznego przeznaczony nie mógł w sobie mieścić wszystkich wpisów, któreby się w następnym czasie zdarzyły, zostawić należy do wykazu hipotecznego stronicę dodatkową.

Art. 98. Ponieważ szema do wykazu hipotecznego ma być drukowana, przeto załącza się do niego wzór (1); wzory zaś do układania treści aktów, mającej się mieścić w wykazie hipotecznym, znajdzie Kommissya w aktach hipotecznych pruskich (2).

(1) Wzór ten znajduje się tu niżej za Ustawą Hyp. z r. 1825.

(2) Wzory te podane są na końcu niniejszej Instrukcyi.

Art. 99. Są przypadki, gdzie o jednym przedmiocie w różnych Działach wykazu hipotecznego uczynić należy wzmiankę. I tak, w przypadku odłączenia lub przybycia jakiej części nieruchomości, uczynić należy, podług przepisów wyżej wskazanych, wzmiankę w Dziale I i w Dziale II.

Gdyby, na przypadek niezapłaconej ceny w terminie umówionym, sprzedający zastrzegł sobie powrót do dóbr, należałoby umieścić resztującą cenę jako dług w Dziale IV, a warunek powrotu do dóbr jako warunek ściśniający własność kupującego w Dziale III (1).

(1) Przeciwnóm jest myśli i duchowi prawa hipotecznego

wywoływanie do nowej regulacji hipotecznej nomenklatur, które zawarte są pod ogółem dóbr uregulowanych i także nazwiska swego nie mają, jeżeli dopiero później dowolna nazwa, bez zezwolenia władz administracyjnych, na daną im zostaje i jeżeli wierzyciele ogólnych dóbr wyraźnie na odsegregowanie takich nomenklatur nie zezwalają; pożądanem także być powinno, o ile trudności nie ulega, ażeby podatki rządowe także rozsegregowane zostały.

K. R. S. d. $\frac{9}{15}$ Października 1845 Nr. 12892.

Oprócz tego porównać tu: art. 20 i 30 Ustawy Hyp. z r. 1818, art. 23 Ustawy Hyp. z r. 1825.— Art. 93, 99, 103 i 104 niniejszej Instruk. i art. 43 Instr. z d. 22 Grudnia r. 1825 Nr. 15054.

Art. 100. Wzmianka o sporze, protestacye czyli ostrzeżenia powinny być wpisane w to miejsce, w któreby prawo samo, gdyby nie było zaprzeczonem, wpisać należało.

Art. 101. Gdy się w jednej księdze mieści kilka domów, lub kilka nieruchomości, do różnych właścicieli należących, i jedną wioskę składających, tam każdy dom i każda częśćka, do różnych właścicieli należące, będzie miała oddzielny wykaz hipoteczny.

Art. 102. Między księgami hipotecznymi różnych nieruchomości zachodzi częstokroć najściślejszy związek:

- 1° Kiedy się część jaka od jednej nieruchomości oddziela i do drugiej załącza;
- 2° Kiedy się nowa służebność gruntu względem gruntu stanowi, lub już istniejąca umarza;
- 3° Oraz w przypadkach następującemi artykułami przewidzianych (1).

(1) Porównać ustęp 4 rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $\frac{8}{20}$ Sierpnia 1851 r. Nr. 10067, zamieszczonego w przypisku c, do art. 10 Instrukcyi z r. 1819. (T. II, str 23 niniejszego dzieła).

Art. 103. Jeżeli czynność w przypadkach, art. 102 Nr. 1° i 2° wymienionych, ściąga się do nieruchomości, w obrębie jednej Kancellaryi Ziemiańskiej położonych, wtedy akt w jednej księdze wieczystej zapisany, lub dokument, na mocy którego żąda się wpisu, do jednego zbioru dokumentów załączonym być ma, w innych księgach zapisać tylko należy wnioski stron z odwo-

łaniem się do oryginałów w jednej księdze i w jednym zbiorze dokumentów znajdujących się.

Roztrząsanie aktów ma nastąpić łącznie w stosunku do stanu hipotecznego każdej nieruchomości. W przypadku zatwierdzenia, treść jego wniesiona będzie do wykazu hipotecznego wszystkich nieruchomości, w czém się której dotyczy.

Odlączenie jakiej części od nieruchomości, lub stanowienie nowej służebności, lub umorzenie istnącej, nie może nastąpić z uszczerbkiem wierzycieli hipotekowanych, których zezwolenie na to gdyby nie nastąpiło, przenieść należy przybytek nieruchomości razem z długami, które ciężą nieruchomość doznającą ubytku. — Art. 99 i 104 Instrukcyi niniejszej (1).

(1) Jeżeli z dóbr długiem Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego obciążonych, część odprzedaną i do osobnej księgi wieczystej odłączoną, albo do księgi wieczystej innych dóbr przemiesioną zostaje, i kontrakta te pod rozpoznanie Zwierzchności Hipotecznej przychodzi, — Trybunały Cywilne właściwym Dyrekyom Szczegółowym tegoż Towarzystwa donosić o tém są w obowiązku.

K. R. S. d. ¹³/₂₅ Czerwca 1841 r. Nr. 6436.

Art. 104. Jeżeli czynność wzmiankowana w art. 102 Nr. 1 i 2 ściąga się do nieruchomości, nie w obrębie jednej Kancellaryi Ziemiańskiej położonych, w takim razie należy sporządzić duplikat aktu i takowy duplikat *en brevet* oddać stronom, dla złożenia go w obcej kancellaryi i czynienia wniosku co do nieruchomości w obrębie téjże kancellaryi położonych; zawsze jednak, w przypadkach ubytku nieruchomości, piérwój nastąpić musi w księdze właściwej odpisanie ubytku, nim nastąpi przypisanie powiększeń w drugiej księdze (2).

(2) Porównać art. 103 niniejszej Instrukcyi, oraz przypisek zamieszczony pod art. 24 Ustawy Hyp. z r. 1818. (T. II, str. 11 niniejszego dzieła).

Art. 105. Jeżeli bezpieczeństwo długu rozciąga się do różnych nieruchomości, rozróżnić należy, czy te nieruchomości położone są w obrębie jednej lub w obrębie różnych Kancellaryj

Ziemiańskich, i co do odwoływania się do ksiąg lub składania duplikatu aktu stosować się do przepisów zawartych w art. 103 i 104. Co zaś do związku między księgami, w razie położenia dóbr w obrębie jednej Kancellaryi, wyrazić należy w wykazie hipotecznym jednej nieruchomości, wszystkie nieruchomości, do których się bezpieczeństwo wspólnie rozciąga, aby jasno wykazać, iż dług lub obowiązek hipoteczny, choć w hipotece różnych dóbr umieszczony, jest przecież jednym.

W razie zaś położenia dóbr w obrębie różnych Kancellaryj, gdy zatwierdzenie aktu nie razem następuje, przeto Zwierzchność, zatwierdzająca pierwszy akt, nie może z pewnością domieścić w wykazie hipotecznym, iż bezpieczeństwo rozciąga się i do innych nieruchomości, lecz tylko, że jest umówionem, i że właściwy wykaz hipoteczny bliżej oświeci o jego wpisaniu lub odmówieniu wpisu; toż samo rozumie się o hipotekach prawnych, gdy interessen i wpisują je do jednych nieruchomości, wymieniając oraz inne, do których im hipoteka prawna służy.

Art. 106. W jednym akcie nie powinny się mieścić umowy do różnych dóbr ściągające się i nie mające żadnej z sobą styczności.— Gdyby się jednak taki przypadek zdarzył, należy rozróżnić czy te nieruchomości są, lub nie są w obrębie jednej Kancellaryi Ziemiańskiej położonemi, i postąpieniem będzie podług przepisów wyżej wskazanych co do odwoływania się do ksiąg lub składania duplikatu aktu.

Art. 107. Jeżeli odłączona część ma stanowić oddzielną nieruchomość założyć należy nową księgę. Toż samo ma nastąpić, gdyby cała nieruchomość podzieloną została na części. Części składające jedną wioskę będą miały razem biorąc jedną księgę; części zaś składające różne wioski będą miały każda dla siebie oddzielną księgę hipoteczną. W tych wszystkich przypadkach zastrzega się warunek względem długów w art. 103 umieszczony.

Jeżeli zaś przeciwnie nieruchomości, mające oddzielne księgi, przechodzą na własność jednej osoby i taby je połączyć pragnęła, w tym razie założenie nowej księgi nie będzie potrzebnem, lecz zarządzenia właściciela zapisanemi będą w każdej księdze, z dozwoleń odwołania się na akt do jednej

księgi zapisany lub do jednego zbioru dokumentów złożony, jeżeli nieruchomości położonemi są w obrębie jednej Kancelaryi.

Art. 108. Jeżeli kilku osobom wspólnie, służy własność lub jakie prawo hipoteczne, wtedy nie dla każdego z nich oddzielnie, lecz dla wszystkich wspólnie, wpisy do Wykazu hipotecznego czynionemi będą.

T Y T U Ł X.

Postępowanie Komisyyi Hypotecznej przy roztrząsaniu i zatwierdzeniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek

Art. 109. Komisyya, roztrząsając akta pierwiastkowego zaprowadzenia hypotek, przekona się:

- a) Czyli należycie uskutecznionemi zostały obwieszczenia terminu dla nieruchomości, której akt pod roztrząsanie przychodzi, wyznaczonego,
- b) Na mocy tego przekonania wyrzecze prekluzyą niestawiających interessentów;
- c) Przejrzy akt pierwiastkowego zaprowadzenia i dokumenta do niego załączone, aby powziąć przekonanie czy dokumenta zgodne są z twierdzeniem i wnioskami stron w akcie zapisanemi, czy są zaznaczone przez stronę i urzędnika przyjmującego akt, czy na nich liczba położoną i o niej wzmianka w akcie uczynioną została, zgola całą swą zwróci uwagę, aby pisma, które składają związek nowej hypoteki, miały z sobą zupełną spójność i zgodność;
- d) Przekona się czy Urzędnik przyjmujący akt dopełnił przepisów ogólnych w Tytule IV (art. 41—68) Instrukcyi przez Komisyyą Rządową Sprawiedliwości na dniu 30 Czerwca 1819 r. dla Komisyyi Hypotecznej wydanej (T. II, str. 33 niniejszego dzieła) objętych;
- e) Roztrząśnie szczegółowo każdą hypotekę w akcie umieszczoną stosownie do prawa, pod którego panowaniem taż hypoteka wynikła.

- I. Jeżeli akt pochodzi z czasu kiedy prawo Pruskie obowiązywało i przez sądy Pruskie lub narodowe zatwierdzonym został, zważy Kommissya czy ta sama treść przeniesioną została do nowego wykazu hypotecznego, czyli ten sam porządek hypotek, jeżeli przez późniejsze czyny zmienionym nie został, zachowanym jest.
- II. Jeżeli akt pochodzi z téj saméj epoki, ale jeszcze zatwierdzonym nie został, Kommissya przekona się, czyli za proponowaną treść do wykazu hypotecznego zgodną jest z osnową aktu, czyli akt sam w sobie biorąc podług prawa, pod którego panowaniem się zdarzył, jest legalnym.
- III. Jeżeli akt pochodzi z epoki zaprowadzenia Kodexu Cywilnego, postąpi sobie Kommissya w podobnym sposobie, lecz legalność aktu rozbiierać będzie podług przepisów Kodexu.

W każdym atoli z powyższych przypadków, Kommissya hypoteczna nie będzie rozciągać uwagi swéj na to, aby trzeci aktowi zarzucić mógł, gdyż każdy niestawający na mocy publicznego wywołania, traci swe prawa hypoteczne, które się przez prekluzyą zamieniają na prawa osobiste.

Art. 110. Artykuł 24 Prawa Sejmowego stanowi, iż księgi hypoteczne są oryginałem, nie wyłączając nawet dokumentów, do księgi wieczystéj składanych, które, co do skutku hypotecznego, uważają się jako oryginały.

W wykonaniu prawa tego żądać wprawdzie należy od stron, które posiadają oryginały, aby je do księgi wieczystéj składały; ztąd przecież nie idzie, aby zabronione było przyjmowanie wiarogodnych wyciągów, a nawet przyznaných prostych kopij, kiedy strona oryginału nie ma.

Wiadomo jest bowiem, że dokumenta z dawnych Polskich czasów sposobem tylko wyciągów wydawanemi były, które nie są oryginałem, bo niemi są akta, z których wyciąg wydanym został.

Podobnie za Rządu Pruskiego wydawano tylko wyciągi proste wszelkich aktów, a nawet hypotecznych, wyjąwszy *attesta* hypoteczne tak zwane *in vim recognitionis* gdy ich kto zażądał.

W obecnym porządku również wydawają się i wyciągi główne i proste, jakich kto żąda.

Gdy prawo sejmowe nie żąda, aby interessenci składali oryginały, gdy ich nie mają, a nawet, jak się wyżej rzekło, w wielu przypadkach mieć nie mogą, przeto przyjęc należy dokument jaki kto składa, i taki dokument, przeciw któremu żaden nie został uczyniony zarzut, staje się, podług dyspozycyi prawa, w zbiorze dokumentów, co do skutku hipotecznego, oryginałem.

Zresztą Kommissya hipoteczna nie mogłaby nawet wiedzieć, czy strona ma w ręku oryginał, kiedy z żadnej strony zarzut uczynionym nie został.

Art. 111. Nawet w niedostatku dokumentu może być prawo hipoteczne na mocy przyznania interessentów, w akcie pierwiastkowego zaprowadzenia uczynionego, do wykazu hipotecznego wciągnięciem.

Art. 112. Jeżeli strona złożyła do zbioru dokumentów wyciąg główny, którego potrzebuje dla poszukiwania z niego przeciw dłużnikowi egzekucyi względem osobistych obowiązków z nim zawartych, wtenczas zachodzi przypadek Procedurą Cywilną przewidziany, iż może żądać wydania sobie drugiego wyciągu dla osobistych obowiązków, gdyż co do hipotecznych obowiązków dokument w zbiorze dokumentów na zawsze pozostać musi

W tym celu powinna Kommissya hipoteczna wydać stronie zaświadczenie o następnem złożeniu dokumentu do hipoteki. Gdyby strona składająca wyciąg główny żądała zwrotu jego, dla poszukiwania egzekucyi względem osobistych obowiązków, wtenczas urzędnik przyjmujący akt może sporządzić wiarogodną kopję tego dokumentu, która, zaznaczona przez strony i urzędnika przyjmującego akt, stanie się w księdze wieczystej, co do skutku hipotecznego, oryginałem.

Art. 113. Gdy Kommissya znajduje akt pierwiastkowego zaprowadzenia dokładnym, wyrzeczce prekluzją i zatwierdzi go: koncept rezolucyi Kommissyi oddanyu będzie Pisarzowi w celu wciągnięcia go do księgi wieczystej i zapisania treści aktu i dokumentów do wykazu hipotecznego, poczem Członki Kommissyi podpiszą rezolucyą, przekonawszy się wprzód, iż treść przez nich zatwierdzona do wykazu hipotecznego dosłownie wciągniętą została.

Art. 114. Gdy zaś wykryje Kommissya w akcie pierwiastkowego zaprowadzenia niedokładność, albo sama ją poprawi albo poprawę Pisarzowi lub komu wypadnie poleci.

Art. 115. Wpisy do wykazu czynione być powinny ozdobnym zwięzłym, wyraźnym i niezbyt wielkim charakterem i inkaustem

szczególniej dobrym. Za rzetelność wpisów jest szczególniej Pisarz Kancellaryi odpowiedzialnym; Członki zaś, podpisujące rezolucyą swą, równie się przekonać powinny o jego rzetelności.

Art. 116. Gdy przy akcie pierwiastkowego zaprowadzenia między stronami wynikły spory, które przed jego zatwierdzeniem załatwionemi nie zostały, wtedy te wstrzymywać nie mogą zatwierdzenia, ale w wykazie hipotecznym zamieszczoném będzie prawo jako sporne; strony wszakże, której na rozwiązaniu sporu zależy, staraniem będzie oczyścić wykaz z niego.

Art. 117. Jeżeli po terminie szczególnym, dla nieruchomości wyznaczonym, zgłosi się przed upłynieniem ogólnego terminu interesant, przyjętém będzie jego oświadczenie w księdze wieczystej; obowiązkiem jego będzie przypoznać wszystkich interessentów, na których prawa ma wpływ jego pretensya.

Oświadczenie tych interessentów, bądź przyznające, bądź zaprzeczające, będzie równie wciągniętém do księgi wieczystej, a Kommissya hipoteczna, mając sobie tę całą czynność przedstawioną, albo ją w powyższym sposobie zatwierdzi, i prawa do wykazu hipotecznego wpisać zaleci i rezolucyą swą podpisze, albo zatwierdzenia wprost odmówi, albo prawo jako sporne w wykazie hipotecznym umieści.

Art. 118. Na żądanie stron mogą być im wydane tak kopje aktu pierwiastkowego zaprowadzenia, kopje dokumentów do księgi wieczystej złożonych, kopje rezolucyj przygotowawczych lub odmawiających zatwierdzenia, a nawet kopje rezolucyi zatwierdzającej i wykazu hipotecznego, lecz przy ostatnich dwóch ostrzedz należy, iż mogą się jeszcze do 1 Lipca 1820 r. zgłosić interessenci z sprawami lub zarzutami swemi.

Art. 119. Przy wydawaniu kopii wykazu hipotecznego nie należy umieszczać aktów już wykrészonych, lecz tylko przy numerze, pod którym ten akt był wciągniętym, zanotować, iż jest wykrésłym.

Również nie należy umieszczać zastrzeżenia, które zapisaném być ma przy przyjęciu aktu, jeżeli akt ten zatwierdzonym i treść jego do wykazu hipotecznego wniesioną została; w przeciwnym zaś razie należy uczynić wzmiankę o zastrzeżeniu miejsca. (1).

(1) Porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $\frac{2}{14}$ Grudnia 1843 r. N° 10017, i 29 Października (10 Listopada) 1846 r. N° 15968, (T. II, str. 23 niniejszego dzieła).

Art. 120. Gdy właściciele wcale nie stanęli, albo, stanąwszy, przyrzekli złożyć dodatkowe objaśnienia, lub gdy Kommissya znajdzie potrzebę uzupełnienia aktu, w tych wszystkich przypadkach użyje Kommissya wszelkich środków, aby dzieła takowe przed 1 Lipca 1820 r. doszły do swęj dojrzałości, i Trybunał, mający odtąd sprawować Zwierzchność hypoteczną, ile możności żadnych z tego powodu nie znalazł zatrudnić.

T Y T U Ł XI.

O postępowaniu w czynnościach biegnących,

Art. 121. Wszystkie przepisy o przyjmowaniu akt, ich zatwierdzeniu, o obowiązkach Urzędników, o wykazie hypotecznym, o księdze wieczystej, o zbiorze dokumentów, o związku między księgami hypotecznymi, wyżej umieszczone, ściągają się oraz do czynności biegnących. Przepisy zaś szczegółowe, ściągające się wyłącznie do czynności biegnących, objęte są w następujących artykułach.

Art. 122. Przy przyjmowaniu i zatwierdzaniu aktów hypotecznych, po akcie pierwiastkowego zaprowadzenia hypoteki następujących, obowiązki przyjmujących i zatwierdzających akta daleko są rozciąglejszemi od tych, które im służyły przy przyjmowaniu i zatwierdzaniu aktów pierwiastkowego zaprowadzenia. Przy pierwszym związku hypotek, prekluzya pokrywa różne niedostateczności. Przy dalszém jęj prowadzeniu, żadna niedostateczność nie powinna uchodzić straży urzędu. Obowiązki dla przyjmujących akta biegnące, zostały wyrażonemi i wyjaśnionemi w I, części Instrukcyi w art. 60 do 69.

Też same obowiązki służą i dla zatwierdzających akta. Tamci powinni je dopełniać, ci przestrzegać ich dopełnienia, poprawiać akta mogące się poprawić, lub nakazać ich poprawienie, odmówić zatwierdzenia aktom, które się ostać nie mogą, a tym które są dostatecznemi, nadać przez swe zatwierdzenie ufnosć publiczną.

Art. 123. Szczególnęj troskliwości wymaga zapewnienie się o tożsamości osób.

Przy pierwiastkowém zaprowadzeniu stawają wszyscy interessenci razem i odnawiają prawa i obowiązki już istnące; nie masz tu zatem obawy, aby kto obcy przybięrał na siebie fałszywe imię właściwego interessenta.

Przy dalszych zaś czynnościach stawają strony pojedynczo, działanie ich stanowi nowe prawo i obowiązki.

Za Rządu Pruskiego, kiedy wydawano ekstrakty główne osobom takowe żądającym, można się było zapewnić o tożsamości, żądając okazania ekstraktu głównego, tak zwanego *atest in vim recognitionis*, lubo się mógł zdarzyć przypadek, iż ekstrakt nieprawą drogą przeszedł w obce ręce.

Pod panowaniem teraźniejszego prawa sejmowego wydawają się tylko proste kopje, a zatem środek powyższy zapewnienia się o tożsamości upada; lecz są inne środki, które rzadko stać się mogą za wodnemi.

- a) Jeżeli interessenci stawali przy pierwiastkowym zaprowadzeniu osobiście i teraz osobiście stawają, porównanie ich podpisu oryginalnego może przyjść w pomoc zaświadczeniu rekognoscentów.
- b) Jeżeli akt lub plenipotencya w obcym kraju lub za granicą zawartemi zostały, żądać należy, aby go interessenci składali nie w ekstrakcie głównym, albo w odpisie wierzytelnym, ale woryginalie (en brévet).

Zoryginalnemi podpisami stron, Urzędnika przyjmującego akt i Urzędników poświadczających podpisy, wtenczas, obok zeznania rekognoscentów, ten sam będzie środek zapewnienia się o tożsamości co i w pierwszym razie.

- c) Na rekognoscentów przyjmie Pisarz lub Rejent tylko obywateli mu z osoby, moralności i z odpowiedzialności w kraju znanych, iż za własne uchybienia staną się w tym względzie odpowiedzialnemi.

Art. 124. Rejent Kancellaryi, mający zapisać na żądanie stron w księdze wieczystej już oprawnej i w zachowaniu Pisarza będącej akt, zgłosi się do Pisarza i od niego odbierze księgę, za kwitem podobłą formy jaką Pisarz dla swęj pewności dogodaą uzna, i takowy akt w miejscu urzędowania Kancellaryi Ziemiańskiej sporządziwszy, księgę zwróci Pisarzowi, końcem przełożenia aktu pod roztrząśnienie Zwierzchności hypotecznej. Obowiązkiem jest Pisarza w wydawaniu Rejentom ksiąg pogodzić swą ostrożnością z ufnością i dogodnością tym urzędnikom winną.

Art. 125. Po pierwiastkowym zaprowadzeniu hypotek, Kommissya hypoteczna nie będzie z urzędu wręczać stronom interessowanym

rezolucyi swój odmawiającej lub wstrzymującej zatwierdzenie, choćby akt dotyczył się zmiany właściciela dóbr.

Rezolucyje zatwierdzające wydawane będą tylko na żądanie stron, i z urzędu wręczanemi nie będą. — Pos. Ks. Nam. z r. 1822. (T. II, str. 14—18 niniejszego dzieła).

Art. 126. Rejent lub Pisarz nie mogą użyć księgi wieczystej do zapisania aktu w inném miejscu jak tylko w Kancellaryi hypotecznój, do której każda strona stawić się powinna osobiście, a w razie niemożności lub przeszkody wyręczyć się powinna pełnomocnikiem mającym urzędowe i szczególne umocowania.

Wzór do protokołu pierwiastkowej regulacyi Hypotek.

Działo się w mieście stołeczném Warszawie w pałacu Rządowym, Biskupa Krakowskiego zwanym, przy ulicy Senatorskiej pod numerem 496, dnia dwudziestego czwartego Sierpnia roku tysiąc ośmset dziewiętnastego, o godzinie 9 rano, lub o 3 po południu.

W wykonaniu prawa sejmowego z dnia 26 Kwietnia 1818 r. o ustaleniu własności dóbr nieruchomości, przypada dziś przed podpisanym Członkiem Kommissyi, (Pisarzem, lub Rejentem Kancellaryi Ziemiańskiej Województwa Mazowieckiego) wyznaczony w ogłoszeniach publicznych, na dniu 21 Lipca r. b. od Kommissyi hypotecznój tutejszego Województwa wyszłych, termin do pierwiastkowego zaprowadzenia a w szczególności uregulowania hypoteki domu (lub innego imienia nieruchomości), tu w Warszawie przy ulicy N. pod Nrem . . . położonego; (jeżeli są dobra ziemskie, więc należy takowe wymienić z nazwiska, Nru hypotecznego, Powiatu i Województwa).

W tym celu zgłosiły się następujące osoby:

I. Końcem wyjaśnienia stanu własności.

- 1) Jan Właścicki (wymienić jego zwykłe i prawne do téj czynności obrane zamieszkanie) i udowadnia własność nieruchomości

mości téj następującemi tytułami, które tym końcem składa:

- a) } (Tu wyłuszczyć należy z daty i krótkiej treści rodzaje
- b) } tytułów, z jakimi się stawający popisuje, stanowiących
- c) } własność nabytą czyli to z prawa successy lub działów czyli z testamentu, lub aktu darowizny, czyli z kontraktu przedślubnego lub przedrozwodnego, czyli z kontraktu kupna i sprzedaży, zamiany lub rezygnacyi, tranzakcyi, albo czyli téż z jakowego bądź innego dobrowolnego między żyjącemi zawartego aktu, lub ostatecznego wyroku, własności z jednej na drugą osobę przenoszącego, niemniej i wszystkie z powyższemi tytułami w związku będące dokumenta, jako to: akta legitymacyjne, plenipotencye specjalne, konsensa, atesta hypoteczne, i inne tym podobne, które do każdego zająś mogącego przypadku i temu towarzyszących rozmaitych okoliczności, dla wzorowego użycia wymienić tu niepodobna; nadto przy ogólnym stanu własności opisie, wzmiankę uczynić należy o jój wartości, jaką dokumenta wykrywają).

Jeżeli więcej osób z jednego i tego samego przychodzi tytułu, mogą więc iść dalszym w Numerze I zaczęty porządkiem, a dokumenta przez nich złożone i do nich ściągające się także jak *a, b, c*, jedne po drugich następować będą. Dalej, jeżeli się zgłoszą współubiegający się o częściowe własności, z różnych pochodzące tytułów, natenczas każdego stawającego i jego składane dowody oddzielnie porządkować należy. Dalej, jeżeli wreszcie między współubiegającemi się zachodzi albo sprzeczność w samych składanych przez nich tytułach, własności stanowiących, albo jakowy spór prawny względem równości lub lepszosci prawa własności z tegoż tytułu wynikający, natenczas oświadczenie w téj mierze stron, Rejent akt przyjmający spisze. Ze spisu tego ten pozostaje skutek, że w projekcie wykażu hypotecznego umieści się *ad hoc titulum* zastrzeżenie prawa własności dla wszystkich w spór wchodzących interessentów, (aż do rozwiązania sądowego). Do tych ogólnych uwag i skazówek nie przydają się wzory szczegółowe, bo te, nie mogąc obejmować wszystkich przypadków i różnych wniosków, jakie przy regulowaniu hypotek zachodzić będą, czeczym, a może i rzecz mięszającym, stałyby się mechanizmem.

Wszystkie wyż wytknięte złożone dowody do niniejszego protokołu podług idącego porządku dołączonemi i przez podpisanego Rejenta wraz z stroną, która takowe złożyła, zaznaczonemi zostały.

Po takowym wywodzie stanu własności, gdy nikt więcej w tym przedmiocie się nie zgłosił, przystąpił Rejent (Członek Komisji lub Pisarz) do wyjaśnienia:

II. Ciężarów wieczystych i ścieśnień własności.

Przedewszystkióm stawający najprzód właściciel (lub i inni, którzy w téj kwalifikacji się zgłosili) na zapytanie oświadczył, iż, jak się ze złożonych już dokumentów wykazuje, z posiadłości téj, która emfiteutyyczną tylko jest possessyą, kanon roczny *Dominio directo* N. N. w ilości złp. X. X. w połowicznych ratach na Św. Marcina i Zielone Świątki płacić i bez konsensu tegoż *dominii* i opłaty onemuż *Laudemii* nikomu zbyć nie jest mocen. (Jeżeli się *Dominus directus* sam zgłosi, więc nie potrzeba deklaracji właściciela, chyba gdyby w czémkolwiek między *possessore* emfiteutyicznym a nim spór zachodził).

Z podobnemi prawami zgłosiły się dalej osoby następujące:

1. Piotr Służebnicki (wymienić zwykle i obrane zamieszkanie), który składa (wymienić tytuł z daty i rodzaju) i nim dowodzi, iż na tym domu służy ościenemu domowi *sub* Nro . . . *servitus* (wymienić rodzaj *servitutis*) względem czego właściciel z nim jest zgodny.
2. Grzegorz N., który, składając akt dożywocia (wymienić go z daty, przed kim zawarty etc.), dowodzi nim, iż mu z domu tego, lub z części jego, użytek do śmierci służy.
3. (Tu następują dalsze zgłoszenia się. Namienić wypada, że do tego tytułu należą i prawa *antychretycznej* possessyi, gdyby się kto z takowemi zgłosić miał. Ta jednak w formie zachodzi różnica, że to prawo i w tym tytule i w następującym wykaz hipoteczny obejmować winien, albowiem ilość summy, przedmiotem zastawy będącej, bezpieczeństwu jako dług ulega). Jeżeli spory jakowe przy którym ciężarze wieczystym lub ścieśnieniu własności zachodzą, należy deklaracje właścicieli i interestentów przyjąć, a ich skutek taki, jak się przy wyjaśnieniu własności w tym względzie powiedziało.

Wszystkie wyż złożone dokumenta i dowody do niniejszego protokołu dołączono i z stronami, które je składają, zaznaczono.

Zaznaczenie dokumentów, dla jednostajności formy, dział się ma tak, że strona z Rejentem podpis swój z nazwiska na końcu dokumentów złożonych położy, wyraziwszy poprzednio liczbę kart, z których się takowe składają. Rozumie się samo przez się, że gdyby strona pisać nie umiała, Rejent to sam uskuteczni a w protokóle wzmiankę zrobi.

Gdy się do tego ciężarów tytułu nikt więcej nie zgłosił, a właściciel, że ich już więcej nie ma, oświadczył; przeto Rejent przystąpił do wyjaśnienia:

III. *Długów i innych na tój nieruchomości zabezpieczonych praw realnych.*

(Tu Rejent, Pisarz lub Członek Kommissyi, tak jak i przy wyjaśnieniu stanu własności i ciężarów wieczystych, powinien mieć przed sobą cały obraz dotychczasowego stanu hypotecznego, aby z niego nietylko zwracać uwagę deklarującego właściciela, lecz i dla tém łatwiejszego utworzenia wykazu hypotecznego przyszłego, postępować w przyjmowaniu deklaracyj tak właściciela jako i stron zgłaszających się, wedle porządku, jaki w dotychczasowych aktach i księgach hypotecznycych co do pierwszeństwa znajduje się).

Właściciel najprzód stawający (lub więcej ich) oświadcza, iż, stosownie do tytułów przez niego złożonych, nabycie tój nieruchomości wykazujących.

1. 2000 złp. Antoniemu N. pozostał winien, jako reszty (albo z summy szacunkowej, albo z schedy działowej etc.) z procentem po pięć od sta i terminem wypłaty kapitału na Sty Jan r. 1820 etc.
2. 3000 złp. wziętego od żony Weroniki z Niewieścińskich, po dług dokumentu urzędowego, lub kontraktu przedślubnego z dnia etc. posagu

(gdyby wierzyciele przeciw temu jakowe prawne czynić mieli wnioski, tedy takowe starannie zebrać w krótkości należy).

Daléj zgłosili się :

- 3° Bonifacy N. (wymienić zamieszkanie zwykle i prawnie obrane), składając obligacją urzędownie przed Pisarzem Aktowym N. N. etc., w dniu . . Mcu . . . i roku zeznaną, podług której kapitał 6,000 złotych z procentem po 5% od tegoż Jana Właścickiego, nieruchomości téj dziedzica, należy się, a który na nią już w księgach (wymienić w jakich, i w którym miejscu, pod jakim numerem) zabezpieczony został.
- 4° Ignacy N., który, składając oryginalne dokumenta i cessa, jako to:

- a) }
 b) } (Tu wyszczególnić z daty, rodzaju, i przed którym
 c) } urzędnikiem zeznane były dokumenta),

które mi dowodzi: iż kapitał 10,000 złp., który w księdze Pruskiej rubrica III. Nro 3, albo w aktach hypotecznych Pruskich, dnia 8 Maja r. 1808 prezentowane, i w celu intabulacji zachowane znajdują się, albo w księdze intabulacji i ekstabulacji (Volum II. Nro 460) na rzecz Aloizego i Maryanny z Głosickich Bogatków zahypotekowany stoi, stawającemu teraz należy się (albo część kapitału tego, jeżeli częstkowa była tylko cessa).

- 5° Marcin N. Patron przy Trybunale Cywilnym etc., jako Plenipotent specyalny Skarbu publicznego, legitymujący się urzędowém upoważnieniem, dnia . . . przez Komisją Województwa tutejszego udzieloném, który składa kaucyą urzędową przed Notaryuszem Teodorem N., dnia . . . przez Andrzeja N. N. zeznaną, podług której tenże na swoim kapitale (wymienić gdzie zahypotekowany) 18,000 złp. za Grzegorza N., jako Kassjera Powiatu N. aż do ilości 3,000 złp. na lat 6 (wyrzucić, od którego czasu, albo na nieograniczony czas) ręczy.
- 6° Jan Nepomucen N., który, składając kontrakt (dzierżawny lub komorny), dnia . . . między właścicielem téj nieruchomości N. N. przed Notaryuszem Bartłomiejem N. zawarty, którym dowodzi, iż rzeczonemu właścicielowi sumę 1,000 złp. z procentem po 5% i obowiązkiem oddania

kapitału przy expiracyi kontraktu pod nieustąpieniem przypożyczył, i względem której to przypożyczki bezpieczeństwo hypoteczne na tej nieruchomości jest zapisane. Przy każdym przyjęciu dokumentów należy czynić wzmiankę o ich załączeniu do protokołu i zaznaczeniu.

(Wszelkie inne tym podobne długi i prawa realne, z jakimi się strony zgłosić mogą, niepodobna wzorami objąć. To tylko nadmienić wypada, że jeżeli prawo lub dług, z którym się strona zgłasza, albo który właściciel sam podaje, już był w księgach dawniejszych zahypotekowany, lub w aktach hypotecznych, stosownie do reskryptu Ministeryalnego z dnia 23 Maja 1808 do zaciągnięcia zachowany, należy o tym wszystkim, jako i o miejscu gdzie się znajduje wciągnięty lub zaasserwowany, w protokole wzmiankę uczynić, aby ztąd łatwo i pewno dojść można, do którego w projektowanym wykazie hypotecznym wypadnie go umieścić rzędu).

Gdy nikt więcej nad powyższe osoby, ani sam, ani przez pełnomocników z prawami realnemi do tej nieruchomości się nie zgłosił: przeto podpisany Rejent przełożył wszystkim stawającym, tak właścicielowi, interessentom i wierzycielom hypotecznym, ułożony na zasadzie niniejszego protokołu i złożonych przy nim dowodów, projekt do wykazu hypotecznego, który w nową księgę wieczystą hypoteczną, tej nieruchomości się tyczącą, ma być wciągnięty, a to następującej osnowy:

I. *Co do Tytułu własności.*

Domu (lub pałacu, lub kamienicy, lub placu pustego, albo inniej jakowej posiadłości) w mieście stołecznym Warszawie, na ulicy M. pod Nro z przyległościami, własność dziedziczną (lub possessyą emfiteutyczną) małżonkowie Jan i Justyna z Barcikowskich Właściccy (lub inni), którzy własność swoją udowodnili, na mocy (tu wyrazić z największą dokładnością tytuły nabycia, albo kontraktu kupna i sprzedaży, albo testamentu, albo na mocy otwartego po Feliksie N. spadku bez-

testamentowego, po wylegitymowaniu jako jedyny lub jedyni Sukcesorowie jego nabył lub nabyli), i nabycie to w skutku zatwierdzenia Kommissyi hipotecznej z dnia do niniejszego wykazu hipotecznego, dla wiary publicznej wciągnięte uzyskali. (Jeżeli przyjdzie treść wykazu hipotecznego, tak przy tym jako i przy innych tytułach i obciążeniach hipotecznych, z ksiąg Pruskich tłómaczyć, więc takowa cała aż do końca w swój osnowie umieścić się musi, a dodatek ją tylko następujący zakończy):

„niniejsze w skutku podania w dniu 24 Sierpnia r. „1819 do protokołu regulowania hipoteki z mocy „zatwierdzenia Kommissyi hipotecznej z dnia „tu do wykazu hipotecznego wciągnięte zostało.“

(Potém, dla wiadomości, wyciągają się z dokumentów rozmaite potrzebne objaśnienia wartości domu, *naprzykład*: dom ten w roku 1800 zabezpieczonym został w katastrze ogniowym w summie 24,000 złp. *lub* dom ten w celu uskutecznienia podziału oszacowany został, *lub* przez subhastacyą, *lub* licytacyą dobrowolną publiczną przedany był w r. 180 . . za summę 30,000 złp. i t. d)

W wykazach hipotecznych wszędzie musi być wyrażone zamieszkanie prawne, które sobie strona do podanego prawa swego realnego obrała.

II. *Co do tytułu ciężarów wieczystych i ścieśnień własności.*

1° 120 złp. (literami wypisać) kanonu rocznego, który każdy tej nieruchomości possessor do Kassy Kamellaryi tutejszej (lub gdziekolwiek *np.* do Szpitala Sgo Łazarza, do Klasztoru XX. Karmelitów), w ratach połowicznych na S. Marcin i na Zielone Świątki płacić winien. Nadto possessor nieruchomości tę tylko za konsensem *Dominii directi* i opłatą *Laudemii* zbywać jest mocen.

Zapisano do niniejszego wykazu ze zgłoszenia się strony, w dniu 24 Sierpnia 1819 r. do protokołu uregulowa-

nia hypotek, z mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznej z dnia . . .

Conf. dokumenta (lub ingrossacya) w księdze niniejszej wieczystej pag . . . Nro . . . albo fol . . .

- 2° Ościennemu domowi pod Nrem . . . służy przejazd przez podwórze do browaru; *albo* Janowi N. służy do téj nieruchomości prawo odkupu na czas nieograniczony lub na wiele lat, (albo inne jakowe bądź *Servitutes*, które właściciel poda, lub zgłaszający się interessenci prawnie lub tytułami udowodnią).
- 3° Prawo dożywocia, które (małżonek lub) małżonka Anna N. mężowi swemu Jakóbowi N. kontraktem przedślubnym, (lub testamentem) z dnia . . . etc. na tym domu (lub na części) zapisała. Wciągnięto do niniejszego wykazu w skutku podania właściciela w dniu . . . do protokołu uregulowania hypotek, i z mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznej z dnia . . .
- 4° (Tu następować mogą inne ciężary i ścieśnienia własności, *np.* antichretyczna possessya i summa, która jój jest przedmiotem, także i cessa rzeczonój possessyi i t. d.)

III. *Co do tytułu długów i innych obciążeń realnych, jako i na nich zabezpieczonych suboneracyów.*

- 1° 2,000 złotych (literami i w jakiej monecie), które Jan Właścicki i małżonka jego Justyna z Barcikowskich zostali winni Antoniemu N. reszty summy szacunkowej z kontraktu kupna i sprzedaży z dnia . . . etc., od których się obowiązali płacić prowizyą co rok na Śty Jan po 5°/_o, a kapitał, bez wszelkiego odwołania się do dobrodziejstwa *moratorium*, na Śty Jan Chrzciel r. 1820 napowrót oddać. Niniejsze do protokołu uregulowania hypotek w dniu 24 Sierpnia r. 1819 właściciele sami jako dług, który już w księgach (wypisać, w których lub w którym miejscu, lub w aktach się znajduje) stał dotąd zapisany, podali i takowy do wykazu hypotecznego, na

mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznej z dnia ... dla wiary publicznej wciągnięty został.

- 2° 3,000 złp. (literami), które właściciel Jan N., jako wzięty za swą żoną N. N. posag, dokumentem urzędowym (wrazić dokładnie jakim) przyznał. Niniejsze, w skutek podania właściciela w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokołu uregulowania hypotek, wedle prawa sejmowego z dnia 26 Kwietnia r. 1818, i na mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznej z dnia ... tu do wykazu hypotecznego dla wiary publicznej wciągnięto.

a l b o

Względem 3,000 złp. posagu, które małżonek Jan N. z żoną swoją N. N., wedle dokumentu (wrazić jakiego) odebrać miał, zachodzi między nim, a wierzycielami stawającymi, Bonifacym N., Ignacym N., Marcinem N. Patronem, Janem Nepomucenem N., którzy się w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokołu uregulowania hypotek zgłosili, spór co do prawa pierwszeństwa hypotecznego; aż do sądowego więc rozwiązania ostatecznego, dla zachowania miejsca i prawa, niniejsze *Protestando*, w skutek rezolucyi Kommissyi hypotecznej z dnia ..., tu do wykazu hypotecznego wciągnięciem zostało.

- 3° 6,000 złp. (literami), które z mocy obligacyi urzędowej z dnia ... na rzecz Bonifacego N. już w księgach (wrazić, w których, gdzie, albo w aktach) zapisane były, w skutek zgłoszenia się tegoż wierzyciela Bonifacego N. i przyznania właściciela w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokołu uregulowania hypotek tej nieruchomości i z mocy zatwierdzenia Kommissyi hypotecznej z dnia ... z tym do niniejszego wykazu hypotecznego wciągnięto dodatkiem, iż od kapitału tego procent po 5°/_o płaconym, kapitał zaś sam za półrocznym wypowiedzeniem napowrót oddanym być winien.
- 4° 10,000 złp. (literami), które z mocy obligacyi urzędowej

z dnia . . . na rzecz Stefana N. N. już w księgach (wyrazić, w których i gdzie) zapisanemi były, w skutek podania w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokołu uregulowania hipotek i zgłoszenia się terazniejszego tój pretensyi wierzyciela Ignacego N., jako ostatniego jój cessionaryusza, z mocy urzędowej cessyi z dnia . . . (jeżeli cessionaryusz jest więcj, należy w kolei wszystkie dokładnie cytować), który sobie mieszkanie prawne do niniejszego tu w Warszawie w domu pod Nro. . . (lub w kraju gdziekolwiek w miejscu pewném) obiera, na imię tegoż nowego prawonabywcy z prowizją roczną po 5 od sta i obowiązkiem oddania kapitału za kwartalném wypowiedzeniem, tu w wykazie hipotecznym, z mocy zatwierdzenia Kommissyi hipotecznej z dnia 13 Września r. 1819, wciągniętymi zostały.

Na tym kapitale wierzyciel Ignacy N. zabezpieczył, wedle urzędowego aktu poręczenia z dnia . . ., kaucyą w ilości 3,000 złp. za N. Grzegorza N. Kassyera Powiatu etc., względem wszelkich z urzędowania tego dla Skarbu publicznego z przyczyny jego wyniknąć mogących defektów, procentów od nich i kosztów, a to na rzecz Kommissyi Województwa Mazowieckiego i tąż kaucyą tój władzy jako samo-dłużnik bezpośrednio odpowiadać chce. Niniejsze, które już w księgach dawnych hipotecznych (wyrazić gdzie) zapisane zostało z podania Plenipotenty Skarbu publicznego Marcina N. Patrona etc., w dniu 24 Sierpnia r. 1819 do protokołu uregulowania hipotek, w skutek zatwierdzenia Kommissyi hipotecznej z dnia . . ., tu do wykazu hipotecznego wciągnięto.

- 5° (Jakie dalej następować mogą długi i prawa realne, takie podług poprzednich wzorów w projekcie się umieszczą. Suboneracye zaś zawsze wkleśle pod głównym swym numerem iść powinny. Reszta zaś zostawia się światłu, gdyż niepodobna na wszystko aryngi wymyślcć: jest to tylko skazówka, aby tym jednostajnym, jak niniejszy protokół podaje, iść w działaniach porządkiem).

D Z I A Ł II.

O ustaleniu własności dóbr nieruchomości.

30. Po uznaniu zwierzchności hipotecznej, iż tytuł nabywcy żadnemu nie podlega zarzutowi, po zapisaniu treści tytułu do wykazu hipotecznego, tenże nabywca uważanym jest w czynnościach z trzecim o dobra nieru-

(Zakończenie).

Gdy stawające strony we wszystkiém na powyższym projekcie wykazu hipotecznego poprzestały, takowy za zgodny z ich tytułami złożonemi i oświadczeniami poczynionemi i następnie za obowiązujący ich uznały i nie do nadmienienia więcéj nie miały; więc podpisany Rejent (Członek Kommissyi lub Pisarz), po przeczytaniu im całej osnowy protokołu tego, na tém czynności swoją zakończył, że go umiejące pisać własnoręcznie podpisały; zaś Józef N. i Jan N. oświadczyli, iż pisać nie umieją (albo, że dla tych a tych przyczyn podpisać nie chcą).

N.	N.
N.	N.
N.	N.
N.	N.
N.	N.
N.	N.

Działo się jak wyżej.

N. N.

Rejent Kancellaryi Hipotecznej Województwa Mazowieckiego.

chome zawieranych, za istotnego właściciela. — Art. 5 Ustawy Hyp. z r. 1818.

*1882
47.1982
97
J. J. J.*
51. Zawierający czynność z takowym właścicielem, zasłanionym jest od wszelkich poszukiwań tego, lub mającego od niego zlewek, który, sądząc mieć lepsze prawo do własności, nie postarał się o wpisanie swego prawa własności do ksiąg hypotecznych. — Art. 46, 54 Ustawy Hyp. z r. 1818.

52. Zastrzega się wszakże niewpisanemu właścicielowi prawo dochodzenia straty ztąd wynikającej, na osobie uznanego właściciela podług przepisów prawa. — Art. 46, 54 Ustawy Hyp. z r. 1818.

53. Gdyby jednak zawierający czynność o dobra z właścicielem uznanym, wiedział iż ten nie jest prawdziwym właścicielem, nie może nabywać żadnego prawa z szkodą prawdziwego właściciela. — K. N. 1626 n.

*W. S. L.
95/900
H. 307*
54. Toż samo się rozumie, gdy prawo właściciela wpisanego jest wątpliwem, i wątpliwość ta stała się jawną przez wpisanie do ksiąg hypotecznych. — K. N. 1626 n.

55. Gdyby różne osoby przed zwierzchnością hypoteczną popisywały się ważnym tytułem do własności dóbr nieruchomości, pierwszeństwo służy téj, która uzyskała tytuł od uznanego w księgach hypotecznych właściciela. — Art. 5, 33 Ustawy Hyp. z r. 1818.

56. Jeżeli ich tytuł pochodzi wspólnie od właściciela do ksiąg hypotecznych wpisanego i uznanego, pierwszeństwo służy nabywcy, którego tytuł pierwój wciągnięty został do ksiąg hypotecznych. Gdyby zaś żadnego nabywcy tytuł jeszcze wciągnięty nie został, tytuł pod wczesniejszą datą będzie miał pierwszeństwo.

57. Każdy któryby, przenosząc własność dóbr nieruchomości, zezwolił, aby nabywca był do ksiąg publicznych, jako właściciel bez ograniczenia zapisanym, nie

będzie mocen zanosić skarg¹ przeciw trzeciemu, który nabył dziedzictwo tychże dóbr od zapisanego do ksiąg hypotecznych właściciela, o rozwiązanie kupna z powodu pokrzywdzenia (Kod. artykuł 1674) lub innych skarg mogących naruszyć prawo własności, takowe ścieśnić, lub obciążyć.

58. Przyłączenie i odrywanie przyległości, powinno być zapisanem w księdze hypotecznej dóbr głównych, od których oderwane, i do których przyłączone zostały.

Odrywanie nie może szkodzić wierzycielom, których summa lub prawo zabezpieczonem jest na całości. — K. N. 559. — Art. 102, 103, 107 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 52 niniejszego dzieła). *W. S. l. 87. 1907. Kł. z 20 grudnia 1907 r.*

59. Wartość dóbr, jaka się okazuje z dokumentów, może być wciągnięta do wykazu hypotecznego. Zwierchność hypoteczna odpowiedzialną jest za rzetelność wpisu, ale nie za rzetelność wartości. — Art. 66 Ustawy Hyp. z r. 1818. — Art. 50 i 93 Instr. z r. 1819 (T. II, na str. 48 niniejszego dzieła), i Art. 20 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054. — K. P. S. 301 n.

DZIAŁ III.

O przywileju na dobrach nieruchomych (1).

40. *Przywilejem na dobrach nieruchomych* nazywają się takie należności, którym, choć niewpisanym do ksiąg hypotecznych, służy pierwszeństwo przed wszel-

(1) Podania do hypoteki takich należności, których bezpieczeństwo i pierwszeństwo, jako przywilejów, podług art. 40 i 41 Usta. Hyp. z r. 1818, od wpisu w Księdze Hypotecznej zawisłem nie jest, tudzież podania do hypoteki realności, podług art. 52 rzeczonyj Ustawy, przed-

kiemi wpisanemi do ksiąg hypotecznych wierzytelnościami. — K. N. 2095.

~~41.~~ Następujące należności są przywilejami obciążającemi dobra nieruchome:

- 1° Podatki wszelkiego rodzaju do Skarbu publicznego, które właściciel obowiązany jest ponosić z gruntu, biegnące i zaległe od lat dwóch.
- 2° Należności do kass miejskich, gminnych, wojewódzkich (gubernialnych) i dla kościołów, i instytucjów publicznych, jeżeli te należności są przywiązane do gruntu, a przytém powszechne w całym kraju, województwie (gubernii), gminie lub okolicy, w której położone są dobra; inne zaś które przywiązane są do szczególnych dóbr, powinny być wpisanemi do ksiąg hypotecznych (art. 44). Przywilój rozciąga się tylko do należności biegnących i zaległych od lat dwóch.
- 3° Składki dla towarzystwa ogniowego (dla Dyrekeyi Ubezpieczeń) tam, gdzie do nich ustawy Rządowe obowiązują, lub tam gdzie właściciel się dobrowolnie do nich obowiązał biegnące i zaległe od lat dwóch.
- 4° Zaslugi, ordynarya dla sług i czeladzi znajdujących się na gruncie, biegnące i zaległe, byleby pierwsze i drugie nie przenosiły rocznej należytości.— Art. 9 Ustawy Hyp. z r. 1825.

miotem hypoteki niebędących, przez Prokuratoryą uczynione, a przez decyzye Wydziałów Hypotecznych nie przyjęte, za cofnięte i nie były uznanemi zosłały; nadal zaś podawanie do hypoteki podobnych realności lub należności jest wstrzymaném.

Pos. Ks. Nam. z d. 7 Maja 1822 (D. P., T. VII, str. 376).

* ~~42~~ 2. Względem przywilejów na ruchomościach lub na szacunku dóbr nieruchomości, zbywającym po zaspokojeniu przywilejów w art. 41 wymienionych i wierzycieli hipotekowanych, prawo obecne nie czyni żadnej zmiany w przepisach dotąd obowiązującego kodexu (1).

D Z I A Ł I V.

O ściśnieniu własności dóbr nieruchomości, o ciężarach wieczystych, i służebnościach.

~~45~~ 5. Pod wyrazem *ściśnienie własności dóbr nieruchomości*, rozumieją się wszelkie ograniczenia, którym ulega właściciel w zarządzeniu dobrami, jako to: dzierżawa wieczysta, warunek odkupienia dóbr, prawo pierwszeństwa do kupna, dożywocia, zastawy, którym to zastawom dwoiste miejsce służy, jako długom miejsce pomiędzy hipotekami, jako umowom ograniczającym posiadanie właściciela, miejsce właściwej rubryki (2). — K. N. 754, 946, 951, 954, 1048, 1049, 1654, 1656, 1664, 1673, 1681, 2085 n. — K. C. P. 218, 222, 225, 229, 232, 497. *W. J. C. 1906 45 ograniczenia leżn-*

(1) Artykuł ten uchylony został artykułem 14 Ustawy Hypotecznej z r. 1825 (D. P., T. IX, 367).

(2) *Księgi zarejestrowań*, utrzymywane w Sądach na zasadzie przepisów Kodexu Postępowania Sądowego (art. 677 i 696), zniesione zostały, a natomiast władze Sądowe, postępując w duchu Ustawy Hypotecznej z roku 1818, oraz artykułu 4 i 8 postanowienia Księcia Namiestnika z dnia 2 Września 1823 roku (D. P., Tom VIII, str. 148) i w formie tamże wskazanej, obowiązane są pilnować, iżby przy stosownym wniosku protokoły zajęcia na przymusowe wywłaszczenie lub wydzierżawienie dołączane były do właściwej Księgi lub Akt hypotecznych nieruchomości zajmowanej, z zaprojektowaniem od-

*z co stało, Krawiec i sccy
tęko wa cyfrazowa*

44. Pod wyrazem *ciężary wieczyste*, rozumieją się opłaty, daniny, lub obowiązki stałe, polegające na szczególnych tytułach, które umieszczają się w księdze hypotecznój jako długi. — Pos. Ks. Nam. z d. 7 Maja 1822 r. (T. II, str. 73 i 74 niniejszego dzieła). *W.S.L. 7.1903*

45. Służebności pastwiska i wrębu powinny być zapisanemi w księdze hypotecznój dóbr, którym służą, i w księdze hypotecznój dóbr, które są niemi obciążone. Inne służebności gruntowe, choć nie wpisane, nie tracą swój mocy. Na przyszłość jednak powinno być zapisaniem w księgę hypoteczną, każde umorzenie dotąd istniejących służebności, lub ustanowienie nowych i tychże umorzenie, jakiegokolwiek rodzaju by te służebności były. — K. N. 637—710.

46. Wyrażone w art. 43, 44, 45 scieżnienie własności, obciążenia i służebności, któreby do ksiąg hypotecznych wniesionemi zostały przeciw właścicielowi w tychże księgach uznanemu i zapisanemu, nie mogą być wzruszanemi przez właściciela, który, sądząc mieć lepsze prawo do własności, nie postarał się o wpisanie swego prawa własności do ksiąg hypotecznych, któremu zastrzega się tylko zwrot do osoby wpisanej właściciela (art. 32) podług przepisów prawa. — Art. 20, 30, 31, 32, 33, 46, 54 Ustawy Hyp. z r. 1818.

DZIAŁ V.

O h y p o t e k a c h.

47. *Hypoteka* jest rzeczowe prawo na nieruchomości

powiedniej treści do Działu III Wykazu Hypotecznego: wniosek taki powinien przechodzić przez decyzję zwierzchności hypotecznój.

K. R. S. d. 24 Grudnia 1846 (5 Stycznia 1847) r.

Nr. 19506.

ściach, do których przywiązane jest zaspokojenie wpisanych lub uprzywilejowanych zobowiązań.

Hypoteka z natury swojej jest niepodzielna, i utrzymuje się w całości na wszystkich nieruchomościach zobowiązaniu uległych, na każdej z nich, i na wszelkiej ich części.

Zawsze jest do nich przywiązana, w jakiegokolwiek ręce one przechodzą. — K. N. 873, 2114.

48. Hypoteka ma miejsce tylko, podług form ustanowionych prawem, i w przypadkach prawem przewidzianych. — K. N. 2115.

49. Hypoteka jest albo *prawna*, albo *sądowa*, albo *umowna*. — K. N. 2116.

50. *Hypoteka prawna* z prawa wypływa.

Hypoteka sądowa, wypływa z wyroku.

Hypoteka umowna, wypływa z umów i formy zewnętrznej w aktach i kontraktach. — K. N. 2117.

51. Żadna hypoteka, ani prawna, ani umowna, ani sądowa, nie jest wyjętą od obowiązku zapisania jej w księgach hipotecznych (art. 11). Pierwszość pomiędzy wierzytelnościami zyskuje hypoteka od uczynionego wpisu (art. 12).

52. Przedmiotem hypoteki byc mają:

1° *Dobra nieruchome* (Kod. Ks. II, Tyt. I, Dział I), które są własnością prywatnych i obciążaniu podlegają. — Art. 10 i 11 Ustawy Hyp. z r. 1825.

2° *Prawa i kapitały hypotekowane* téj saméj istoty. — K. N. 518, 519, 526, 2118. — Art. 114 Ustawy Hyp. z r. 1818 (1).

(1) Przepis artykułu 52 ustępu 1° rozciągnięty został także i do innych dóbr, a mianowicie:

a) Postanowieniem Królewskim z d. 12/24 Stycznia

1826 r. (D. P., T. XI, str. 61) dozwoloną została regulacya hypoteczna *dóbr Rządowych*, w témże postanowieniu wymienionych, dla zaciągnięcia na nie pożyczki Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

- b) Postanowienie Królewskie daty $\frac{1}{16}$ Lutego 1832 r. (D. P., T. XIII, str. 338) wskazało zasady regulacyi hypotecznej na rzecz Rządu Królestwa *dóbr górniczych*.
- c) Takież postanowienie z d. 20 Marca (1 Kwietnia) 1839 r. (D. P., T. XXIII, str. 135) wskazało zasady co do regulacyi hypotecznej dóbr *Marymont*.
- d) Dobra po duchowieństwie supprymowaném mają być uregulowane na rzecz funduszu *Ogólno-Religijnego*.

Pos. Kr. z d. $\frac{1}{16}$ Lutego 1832 r. (D. P., T. XIII, str. 316).

- e) Wszelkie dobra, oraz prawa i kapitały, na dobrach w Królestwie Polskiem oparte, niegdys uposażenie Akademii Krakowskiej stanowiące, czyli te pod imieniem jój wprost, lub pod imieniem rozmaitych Burs, Kontuberniów, Zgromadzeń, Stypendiów, Burtonów, Kolegiów świeckich i duchownych, oraz innych tym podobnych instytutów, które dawniej pod zarządem Akademii Krakowskiej zostały, mają być w hipotece na rzecz Skarbu Królestwa Polskiego przepisane.

Pos. Ra. Adm. z d. 9 Października 1827 r. (D. P., T. XII, str. 25).

- f) Zdaniem Rady Państwa Najwyżej w d. 1 Lipca 1849 r. zatwierdzoném (D. P., T. XLI, str. 337) dozwoloną została regulacya hypoteczna *dóbr Po-Jezuickich i innych na fundusz Edukacyjny przeznaczonych*, tamże szczegółowo wymienionych.

Przepisy w tym względzie, jako stanowiące wyjątek od praw ogólnych, zamieszczają się tu w ca-

łości, chociaż mają związek nie z samą tylko Ustawą Hypoteczną, a mianowicie:

I. *Stosunki posiadaczy z Rządem.*

Art. 1. Dobra Po-Jezuickie, oraz inne, na fundusz edukacyjny przeznaczone, osobom prywatnym, w myśl konstytucyi z roku 1775 w posiadanie wieczyste wypuszczone, ulegają, tak na zasadzie dawniejszych postanowień, jako téż z mocy obecnych Przepisów, następującym obowiązkom i ograniczeniom:

1° Każdy posiadacz obowiązany jest wnosić do Skarbu corocznie, dwiema ratami z góry, kanon wraz z superatą, gdzie takowa później ustanowioną została, a to wszystko w wysokości, w jakiej dotychczas kassom właściwym do poboru jest wskazane.

Podwyższenie lub niżenie kanonu w stosunku cen targowych zboża, w takim tylko wypadku może mieć miejsce, gdzie warunek ten w zawartym kontrakcie wyraźnie jest zastrzeżony. Żadne, nawet nieprzewidziane klęski i inne jakiegokolwiek powody nie uwalniają posiadacza od regularnego wnoszenia całkowitego kanonu i nie nadają mu prawa do jakiegobądź w téj mierze ulgi.

2° Za całość dóbr funduszowych i regularną opłatę kanonu, obowiązany jest posiadacz, pod utratą prawa do dóbr, stawić rękojmią, wyrównywającą trzeciej części kapitału, który wypada z rozmnożenia kanonu przez 20. Rękojmia ta złożoną być może w gotowiznie, w listach zastawnych, w obligacyach pożyczek Skarbowych Królestwa Polskiego, albo wreszcie przez zabezpieczenie hipoteczne na dobrach ziemskich, stosownie do obowiązujących w téj mierze przepisów Skarbowych.

-
- 3° Oprócz kanonu i superaty, obowiązany jest posiadacz, z własnych funduszów, opłacać i ponosić wszelkie podatki i ciężary do gruntu przywiązane.
- 4° Nie wolno posiadaczowi, bez zezwolenia Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, zbywać w całości, ani w części, praw mu służących, wydzierżawiać dóbr na czas dłuższy od lat trzech, a tém-mniej nadawać w dobrach jakichbądź praw wieczystych.
- 5° Dobra dzierżone być powinny przez jednego tylko posiadacza, i nie mogą być, bez zezwolenia Rady Administracyjnej, dzielone na części, ani pomiędzy spadkobiercami, ani téż w jakibądź inny sposób.
- 6° Nie wolno posiadaczowi obciążać praw mu służących.
- Postąpienie przeciw zastrzeżeniom, zawartym w punkcie niniejszym i w dwóch poprzedzających, jest nieważne.
- 7° Przy użytkowaniu z lasów, obowiązany jest posiadacz stosować się do planu gospodarczego, przez Kommissyą Rządową Przychodów i Skarbu zatwierdzonego, pod rygorem kar, za nieprawne użytkowanie, przepisami skarbowemi zagrożonych. Jeżeli lasy nie są urządzone podług przepisów, dla lasów Rządowych wydanych, i posiadacz, mimo wezwania właściwej władzy, tego nie dopełni, wówczas Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu, na jego koszt, urządzenie lasów zaprowadzi.
- 8° Wrazie nieuiszczenia kanonu, lub niewypełnienia innych obowiązków, posiadacz ulegać będzie egzekucyi administracyjnej. Za uchybienie pierwszej raty kanonu, ulegnie sekwestracji, a gdy, za nadejściem drugiej raty, zaległości nie zaspokoi, Kommissya Rzą-

dowa Przychodów i Skarbu mocną będzie uznać posiadacza za utracającego prawo do dóbr i nadto poszukiwać na nim wynagrodzenia szkód, jeżeli stan dóbr pogorszony został.

- 9° Wszelkie spory między posiadaczem a Władzą, funduszem edukacyjnym zarządzającą, wyniknąć mogące, rozstrzygane będą na drodze prostej administracyjnej. Posiadacz, nieprzystający na decyzji rzeczonyj władzy, może jest udać się do drogi sądownictwa administracyjnego, co jednak nie zawiesza wykonania zapadłej decyzji.

Art. 2. Każdy posiadacz dóbr funduszowych może uwolnić się od obowiązków i ograniczeń względem funduszu edukacyjnego, i nabyć dobra na zupełną własność, przez spłacenie praw, temuż funduszowi służących, kapitałem, wypadającym z rozmnóżenia kanonu wraz z superatą przez 25. Kapitał ten może być spleacony: albo jednorazowie, w całości, gotowizną lub listami zastawnemi, w nominalnej ich wartości, albo zabezpieczony hipotecznie na pierwszych dwóch-trzecich częściach szacunku dóbr ziemskich. W tym ostatnim przypadku, od woli i wyboru dłużnika zależy spłacić kapitał ratami lub procentem amortyzacyjnym, bądź też pozostawić go na dobrach, za opłatą tylko procentu prawnego, stosownie do przepisu niniejszego w art. 24 zamieszczonego.

Art. 3. Pomieniony kapitał może zabezpieczonym być także na tych-samych dobrach, z których opłaca się kanon; lecz w tym razie posiadacz upióty nie jest wolny od obowiązku oddzielnój rękojmi za całość dóbr i regularną opłatę procentu, wyrównywującego kanonowi, podług zastrzeżeń w art. 1 punkcie 2, dopóki przez detaksacyą władzy skarbowej nie wykaże się, iż kapitał funduszu

edukacyjnego mieści się na dwóch-trzecich częściach tychże dóbr szacunku.

Art. 4. Posiadacz, chcący korzystać z dozwolonej możności nabycia dóbr funduszowych na zupełną własność, obowiązany jest, w ciągu sześciu miesięcy od daty ogłoszenia niniejszych Przepisów [t. j. od d. 24 Stycznia (5 Lutego) 1850 r.], albo zapłacić kapitał wypadający z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25, albo zabezpieczyć go hipotecznie, w sposób, w poprzedzających artykułach 2 i 3 opisany. Tym celem, przed upływem rzeczzonego terminu sześciomiesięcznego, winien zeznać obligacyą, w osnowie, jaką Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu wskaże, i złożyć ją téjże Kommissyi w wypisie głównym.

Art. 5. Spłata praw funduszu edukacyjnego przyjętą nie będzie, jeżeli przytém nie zostaną ostatecznie załatwione wszelkie spory, pomiędzy posiadaczem a funduszem edukacyjnym lub Skarbem zachodzić mogące. Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu upoważnioną zostaje do załatwienia tych sporów drogą układu pojednawczego, który wszakże ulegać będzie zatwierdzeniu Rady Administracyjnej Królestwa.

II. *Stosunki posiadaczy z ich wierzycielami.*

Art. 6. Wierzytelność i ciężary intabulowane przed dniem 28 Grudnia (9 Stycznia) 1812/13 r. jako datą ogłoszenia Dekretu z d. ⁹/₁₄ Grudnia 1812 r., na tych dobrach funduszowych, które za Rządu Pruskiego miały urządzoną hypotekę jako prywatną własność alodialną, bez protestacyi ze strony Skarbu (Fiskusa), i bez zamieszczenia warunku o niemożności zaciągania długów, zachowują swoje prawo rzeczowe, i mogą być pészukiwane na terażniejszych posiadaczach, o ile prawa tychże pochodzą od posiadaczy poprzednich, ale nie bez-

pośrednio od Rządu, w skutek utraty praw poprzednikowi służących, tudzież o ile też wierzitelności i ciężary dotąd spłacone lub umorzone nie zostały. Wszystkie inne obciążenia, przez posiadaczy zaciągnięte, prawa rzeczowego nie mają i nie mogą być wcale z dóbr poszukiwane, dopóki też dobra na zupełną własność osobistego wierzycieli dłużnika nie przejdą.

Art. 7. Każdy wierzyciel, otrzymujący, na zasadzie poprzedzającego art. 6, prawo rzeczowe, może jest, w ciągu sześciu miesięcy od daty ogłoszenia niniejszych Przepisów [t. t. od d. 24 Stycznia (5 Lutego) 1850 r.], złożyć Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, w zastępstwie swego dłużnika, urzędową deklaracją, że żąda spłacenia praw funduszu edukacyjnego kapitałem, wypadającym z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25. — W takim razie zabezpieczenie tego kapitału, z warunkami, w art. 24 poniżej wyszczególnionymi, przyjęte będzie na tych samych dobrach, z których kanon jest opłacony, bez obowiązku dowodzenia szacunku tychże dóbr, w art. 3 wymaganego.

Art. 8. Jeżeli ani posiadacz, ani wierzyciele, prawo rzeczowe otrzymujący, z dozwolonej możliwości spłaty praw funduszu edukacyjnego nie korzystali, wówczas wierzyciel, prawa rzeczowego niemający, którego należność, jednak, albo ze strony posiadacza nie jest zaprzeczoną, albo już prawomocnym wyrokiem będzie przyznana, może, w ciągu następnych sześciu miesięcy, po upływie terminu, w art. 4 oznaczonego, uskutecznić spłatę, w sposób, dozwolony posiadaczowi w art. 2 i 3 niniejszych Przepisów, i pod warunkami tamże oznaczonemi.

Takież samo prawo spłacania służy wierzycielowi, prawo rzeczowe otrzymującemu, jeżeli, w ciągu pierwszych sześciu miesięcy od ogłoszenia :

niniejszych Przepisów, nie korzystał z ułatwienia, w poprzedzającym art. 7 sobie zapewnionego.

Art. 9. W przypadku spłaty praw funduszu edukacyjnego staraniem wierzyciela, własność dóbr zupełna przechodzi na imię posiadacza, wierzyciel zaś otrzymuje, co do kapitału przez siebie spłaconego lub na oddzielnych dobrach zabezpieczonego, pierwszeństwo przed wszystkimi innymi wierzycielami, i może zapłaty tegoż kapitału z procentem dochodzić drogą prawem przepisaną.

Dopóki jednak ofiarowana przez wierzyciela spłata lub zabezpieczenie nie będzie przez Rząd przyjęte, posiadaczowi służy prawo spłaty lub zabezpieczenia, w terminie dla wierzycieli oznaczonym, skutecznie, chociażby zgłosił się po terminie, w art. 4 zakreślonym.

Art. 10. Spory pomiędzy wierzycielami a posiadaczem dóbr funduszowych, jako też pomiędzy samymi wierzycielami zachodzić mogące, ulegać będą rozpoznaniu sądów zwyczajnych; lecz spory te, ani egzekucya ze strony wierzycieli przeciw posiadaczowi popiérana, w niczym nie mogą prawom funduszu edukacyjnego ubliżać, ani przeszkadzać lub zawieszać egzekucyi administracyjnej, jakaby na rzecz tegoż funduszu przedsięwzięć okazała się potrzeba.

III. *Urządzenie hipoteki dóbr funduszowych.*

Art. 11. Wszystkie dobra, do funduszu edukacyjnego należące, w osobnym, na dniu dzisiejszym Najwyżej zatwierdzonym Zdaniu Rady Państwa, wyszczególnione (D. P., Tom XLI, str. 343 i 345), mieć będą urządzoną nową hipotekę. Czynność nowego urządzenia może się odbywać w księgach hipotecznych, dotychczas założonych; poprzednio jednak Wydziały hipoteczne, ile o to Skarb wniesie żądanie, uchyla dzieło dawniejszego urządzenia, gdzie to dotąd nie nastąpiło.

Art. 12. Urządzenie hypoteki, z mocy niniejszych Przepisów postanowione, dopełnione będzie przez właściwy Trybunał Cywilny piérwszej instancyi, nie inaczej, jak na żądanie Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu. W skutek takowego żądania, Trybunał rozporządzi wywołanie dóbr, wraz z przyległościami, przez Kommissyą Rządową Przychodów i Skarbu wyszczególnić się mającemi, i oznaczy trzechmiesięczny termin prekluzyjny. Ze swój strony Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu żądać będzie urządzenia hypoteki, w miarę przyjmowania spłaty praw funduszu edukacyjnego. Te zaś dobra, na których kanon bez opłaty pozostanie, nie będą mieć urządzonój hypoteki przed upływem terminów, w art. 4, 7 i 8 oznaczonych.

Art. 13. Każdy sądzący mieć prawo rzeczowe do dóbr, z mocy niniejszych Przepisów do urządzenia hypoteki wywołanych, któremu art. 6 tegoż Ukazu prawo takowe zapewnia, winien zgłosić się, w terminie przez Trybunał oznaczonym, przy zachowaniu form, prawem z d. 14/ 6 Kwietnia 1818 r. wskazanych, pod prekluzyą témże prawem zagrożoną.

Art. 14. Do hypoteki wcale przyjęte nie będą:

- a) Żadne reklamacye do własności dóbr funduszowych, na zasadzie hypoteki Pruskiej czynione;
- b) Żadne roszczenia z tytułów dawniejszych, bądź do własności, bądź do innego prawa rzeczowego, które Konstytucyą z r. 1775 i 1776 są prekludowane;
- c) Żadne pretensye z powodu uznania dóbr za wakujące i nadania ich komu innemu; — na koniec
- d) Żadne pretensye, ze stosunków posiadacza do funduszu edukacyjnego wypływające.

Art. 15. Jeżeli przed terminem do regulacyi hypotecznój oznaczonym, bądź sam posiadacz, bądź

jego wierzyciele, spłacili funduszowi edukacyjnemu kapitał, lub go hipotecznie zabezpieczyli w sposób art. 2 i 7 opisany, wówczas tytuł zupełnej własności dóbr uregulowany będzie wp.ost na imię posiadacza, który obowiązany jest wylegitymować się z tytułów nabycia, właściwemi dowodami i poswiadczeniem Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, że splata lub zabezpieczenie za dostateczne zostały przyjęte. Takowe poswiadczenie Delegowany pomienonej Kommissyi złoży do księgi wieczystej, wraz z kopją Najwyżej zatwierdzonego Zdania Rady Państwa, które nazwiska dóbr funduszowych wyszczególnia (D. P., T. XLI, str. 337). Kapitał funduszu edukacyjnego, jaki przy dobrach zostanie, wpisany będzie do wykazu hipotecznego z pierwszeństwem przed innemi wierzytelnościami.

Art. 16. Jeżeli ani posiadacz, ani wierzyciele, z dozwolonej im możności spłacania funduszu edukacyjnego nie korzystali, wówczas Zwierzchność hipoteczna, na wniosek Delegowanego Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, oraz na zasadzie Najwyżej zatwierdzonego Zdania Rady Państwa, nazwiska dóbr funduszowych wyszczególniającego, bez żądania innych dowodów, tytuł własności dóbr na imię funduszu edukacyjnego ureguluje.

Art. 17. Wrazie uregulowania tytułu własności na imię funduszu edukacyjnego, zapisane będzie do Działu III wykazu hipotecznego prawo wieczystego użytkowania, lub wieczystej dzierżawy, na imię tego posiadacza, który się wylegitymuje i otrzyma poswiadczenie Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, przez Delegowanego z jej strony złożyć się mające, że dostateczną wystawił rękojmią. Obok prawa wieczystego użytkowania lub wieczystej dzierżawy, zapisane będą w tymże Dziale III wszelkie obowiązki i ograniczenia, wyżej w art. 1 niniejszego Ukazu wymienione, a razem

wyrażona taka summa kanonu i superaty, jaka, podług świadectwa Kommissyi Rządowej Przycho-
dów i Skarbu, kassom do poboru jest wskazaną.

W takim razie wierzyciele, zachowujący prawo rzeczowe na zasadzie art. 6 obecnych Przepisów, będą subintabulowani na prawie użytkowania, lub wieczystej dzierżawy, w następującem zaraz miejscu po kanonie, dla funduszu edukacyjnego zapisanym.

Oprócz tych wierzytelności, żadne inne subintabulacye, z jakiegobądź tytułu wyniknąć mogące, do hipoteki przyjęte nie będą.

Art. 18. Przepisy Ukazu Najwyższego, z d. ¹²/₁₁ Stycznia 1826 r. (D. P., T. XI, str. 61), o regulacyi hipoteki dóbr Rządowych, w art. 5, 6, 7 i 8 zawarte, zachowane będą i co do dóbr funduszowych, bez względu, czy tytuł własności na imię posiadacza, albo na imię funduszu edukacyjnego, ma być zapisany.

IV. *Prawidła zarządu dobrami i kapitałami funduszowemi.*

Art. 19. Po upływie roku od daty ogłoszenia niniejszych Przepisów, spłata praw funduszu edukacyjnego inaczej nastąpić nie może, jak przez złożenie w gotowiźnie lub w listach zastawnych, w nominalnej ich wartości, całkowitego na raz kapitału, wypadającego z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25.

Art. 20. W dobrach, które powrócą do wolnego rozporządzenia Rządu, w skutek, bądź utraty prawa użytkowania posiadaczowi służącego, bądź rozwiązania umowy, jako téż w dobrach, na własność funduszu edukacyjnego nabytych, włościanie będą urzędzeni i czynszowani podług zasad, wskazanych

Ukazem Najwyższym z d. $\frac{4}{16}$ Października 1835 r. (T. I, str. 481 niniejszego dzieła); powinności rolników miejskich na czynsz zamienione zostaną; pozostać mające folwarki, oraz place i grunta po miastach, wypuszczone będą drogą licytacji publicznej, w dzierżawę wieczystą, stosownie do przepisów, wydanych dla dóbr Rządowych; lasy zaś pozostaną pod zarządem Władzy Skarbowej, o ile do stałego zagospodarowania zdadne będą.

Art. 21. Jeżeli posiadacz, mający prawo wieczystego użytkowania lub wieczystej dzierżawy w hipotece zabezpieczone, utraci toż prawo za niewykonanie obowiązków do niego przywiązanych, wówczas wykreślenie wpisu hipotecznego nastąpi na wniosek Delegowanego Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu, za złożeniem przez niego do księgi wieczystej decyzji téjże Kommissyi, utratę prawa wyrzekającej.

Art. 22. Jeżeli na prawie wieczystego użytkowania, lub wieczystej dzierżawy, subintabulowani będą wierzyciele (art. 6 i 17), a posiadacz nie wykonywa obowiązków, do jego prawa przywiązanych, wówczas dobra sprzedane zostaną w drodze administracyjnej, podług form, jakie Rada Administracyjna wedle punktu 3 art. 24 przepisze, z tym warunkiem, że nabywca obowiązany będzie zapłacić funduszowi edukacyjnemu kapitał, wypadający z rozmnożenia kanonu wraz z superatą przez 25, lub téż kapitał hipotecznie zabezpieczyć, podług przepisu art. 24 niniejszych Przepisów, w skutku czego nabędzie zupełną dóbr własność.

Reszta szacunku, po potrąceniu powyższego kapitału i uprzywilejowanych należności, ulegać będzie klasyfikacji między wierzycielami, i wypłaconą zostanie komu z prawa wypadnie.

Art. 23. Wierzyciele, na prawie wieczystego użytkowania lub wieczystej dzierżawy subintabulo-

wani (art. 6 i 17), mocni będą wystawić dobra, drogą egzekucyi sądowej, na sprzedaż, z zastrzeżeniem warunku, w artykule poprzedzającym 22 zamieszczonego.

Art. 24. Kapitały, pochodzące ze spłaty kanonu i superaty oraz wkupnego z dzierżaw wieczystych, umieszczone będą na dobrach ziemskich, jako własność funduszu edukacyjnego, za opłatą procentu prawnego, pod warunkami następującymi:

- 1° Pożyczka zabezpieczoną być powinna na pierwszych dwóch-trzecich częściach wartości dóbr, podług przepisów skarbowych ustanowionój, i wpisana do Działu IV wykazu hipotecznego w najpóźniejszym miejscu, albo bezpośrednio zaraz po pożyczce Towarzystwa Kredytowego, z zastrzeżeniem klauzuli egzekucyi administracyjnej.
- 2° Biorący pożyczkę właściciel dóbr, w których znajdują się lasy, poddać się winien obowiązkowi urzędzenia tychże lasów i użytkowania z nich nie inaczej, jak podług planu gospodarczego, przez Kommissyą Rządową Przychodów i Skarbu zatwierdzonego, a nadto zobowiązać się mieć wszystkie budowle zabezpieczone od ognia w Dyrekcji Ubezpieczeń Królestwa Polskiego, chociażby to ogólnemi przepisami nie było wskazane.
- 3° Kapitał wypożyczony nie może być ze strony Rządu wypowiedziany, wyjąwszy:

- a) Jeżeli dłużnik trzech półrocznych po sobie idących rat procentu nie opłacił, i
- b) Jeżeli przez niszczenie dóbr, lub przestąpienie planu gospodarstwa leśnego, zapewnione przez siebie bezpieczeństwo zmniejsza.

W tych wypadkach, Władza Skarbowa mocną będzie wystawić dobra na sprzedaż podług przepisów, jakie Rada Admi-

nistracyjna Królestwa wskaże, z zastosowaniem prawideł obowiązujących Władze Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

- 4° Dłużnikowi wolno spłacić kapitał w każdym czasie, za półroczném naprzód wypowiedzeniem, bądź w całości od razu, bądź procentem amortyzacyjnym, nad stopę procentu prawnego opłacie się mającym, bądź częściami w summach okrągłych, przynajmniej dwa zera na końcu mających.
- 5° Wszelkie upłaty, bądź na procent, bądź na kapitał wnoszone być powinny monetą srebrną, podług stopy Ukazem Najwyższym z d. ³/₁₅ Września 1841 r., oznaczonej.

V. Urządzenia przemijające.

Art. 25. Wszelkie długi, przez posiadaczy dóbr funduszowych zaciągnięte, jakie do dnia ¹⁰/₂₂ Lipca 1825 r., w którejkolwiek hipotece były intabulowane, i obecnie przy nowém urządzeniu będą do hipoteki wpisane, mogą być listami zastawnemi w nominalnej ich wartości spłacone, bez względu na zastrzeżenia, niniejszemu rozporządzeniu przeciwnie.

Art. 26. Posiadacze nie mający na swoje imię ani kontraktu wieczystej dzierżawy, ani przywileju Namiestnika lub Rady Administracyjnej Królestwa, na wieczyste posiadanie, tudzież ci, którzy nie wystawili rękojmi, w artykule 1 punkcie 2° zastrzeżonej, obowiązani są warunkom takowym założyć uczynić, w ciągu szesciu miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszych Przepisów, pod utratą prawa do dóbr, jeżeli ich na zupełną własność, w sposób wyżej art. 2 określony, nie nabędą.

53. Prawo, które ma być wciągnięte do ksiąg hypotecznych, służyć powinno wierzycielowi przeciw uznanemu właścicielowi. — Art. 5 Ustawy Hyp. z r. 1818.

54. Nie wpisany do ksiąg hypotecznych właściciel, nie może wzruszać praw zahypotekowanych przeciw uznanemu właścicielowi; pierwszemu służy tylko prawo poszukiwania strat na osobie drugiego. — Art. 31, 32, 46 Ustawy Hyp. z r. 1818.

55. Przepisy poprzedzających dwóch artykułów stosują się oraz do zlewku, i obciążeń praw hypotekowanych.

56. Ktoby nabył prawa hypotekowanego przez zlewek, ktoby nabył jakie zabezpieczenie na témże prawie,

W dalszym ciągu objaśnień co i w jaki sposób może być przedmiotem hypoteki, nadmienić tu należy, iż:

g) Ruchomości, które z przeznaczenia swego za nieruchomości są uważane (art. 524 K. N.), nie mogą być przedmiotem hypoteki, chociażby w akcie wnoszonym do Księgi Wieczystej, bezpieczeństwo wierzyciela rozciągnięte zostało i do wspomnianych nieruchomości, za takie z przeznaczenia uważanych.

K. R. S. d. 22 Grudnia 1843 (3 Stycznia 1844) r.
Nr. 13874.

h) Wszelkie fundusze na dobrach ziemskich lub na realnościach miejskich zapisane dla Instytutów Duchownych w Królestwie Połskiem zniesionych w r. 1819, powinny być zabezpieczone na rzecz *Ogólnego Funduszu Religijnego*.

Pos. Ks. Nam. z d. 16 Sierpnia 1822 r. (D. P.
T. VII, str. 404).

i) Tytuły i prawa rzeczowe na imię Rządu lub Instytutów Pruskich w Księgach hypotecznych objawione, mają być na rzecz Rządu Królestwa Polskiego przepisane.

Pos. Ra. Ad. z d. 28 Września 1830 r. (D. P.,
T. XIII, str. 182).

bez wpisania tytułów do księgi hypotecznej, sam sobie przypisze straty, jakieby wyniknąć mogły przez powtórne zarządzenie témże prawem, i wpisanie tytułów późniejszego nabywcy biorącego przed nim pierwszeństwo, albo przez umorzenie, i wykreślenie prawa z ksiąg hypotecznych (art. 11, 12).

57. Uwiadomienie właścicieli dóbr o zlewk, lub obciążeniu praw hypotekowanych, nie jest potrzebném. Dłużny właściciel, chcący zaspokoić obowiązek hypotekowany z zupełném dla siebie zabezpieczeniem, przejrzeć powinien księgę hypoteczną, z której oświeconym będzie o wszelkich zmianach. Co się jednak dotyczy procentu biegnącego i zaległego od kapitałów hypotekowanych, te opłacać będzie właściciel pierwiastkowemu wierzycielowi, dopóki mu wręconém nie będzie uwiadomienie o zaszłej zmianie. — K. N. 1689 n., 2214. — Art. 8 Ustawy Hyp. z r. 1818.

58. Wierzyciel mający późniejszy wpis, któremu by wierzyciel piérwój zapisany ustąpił piérwszeństwa, postarać się powinien o wciągnięcie takowego aktu do ksiąg hypotecznych, inaczej ustąpienie byłoby tylko ważném przeciw ustępującemu i jego sukcesorom, ale nie przeciw trzecim nabywcom summy piérwój zapisanej, niemającym wiadomości o ustąpieniu piérwszeństwa (art. 11 i 12).

59. Przez wciągnięcie należności do ksiąg hypotecznych, nie traci jeszcze dłużnik prawa czynienia zarzutu służącego mu z innój strony przeciw jój prawnej mocy. — K. N. 1338.

60. Zarzut ten nie służy jednak przeciw trzeciemu nabywcy téj należności, którego dłużnik o służącym mu zarzucie przed nabyciem nie uwiadomił.

61. Chcąc sobie dłużnik zastrzedz wolność czynienia w każdym czasie zarzutu przeciw każdemu nabywcy,

obowiązany jest podać ostrzeżenie do ksiąg hypotecznych. — K. N. 1304.

62. Gdy poda ostrzeżenie w przeciągu sześciu niedzie od dnia wciągnięcia należności do wykazu hypotecznego, zarzut czynionym być może, nawet i przeciw każdemu, który przed upłynieniem sześciu niedziel wchodził w czynność z wierzycielem: później czynione ostrzeżenie, skutkować tylko może przeciw nabywcom późniejszym od ostrzeżenia. — K. N. 1304.

63. Chcący nabywać prawa hypotekowanego, lub na niem opierać jakie bezpieczeństwo, powinien przetrzymać czas sześcioniedzielny wyżej opisany, i w ten czas dopiero z zupełną pewnością wchodzić może w czynność z wierzycielem, gdy nie wyczyta z ksiąg hypotecznych żadnego ostrzeżenia.

64. Dłużnik, któremoby w kancelaryi wyliczoną została summa, nie może czynić zarzutu względem nie odebranej waluty. Gdyby zaś wierzyciel pierwój żądał zeznania i wciągnięcia do ksiąg hypotecznych obligu, nim wyliczy pieniądze, podane przez dłużnika w ciągu sześciu niedziel ostrzeżenie, będzie miało ten skutek, iż wierzyciel udowodnić musi wypłatę. A zatem wierzyciel takowy, na którego imię wygotowany został oblig bez wyliczenia pieniędzy, powinien od dłużnika, prócz obligu, uzyskać kwit z wyliczonej summy.

65. Dłużnik nie jest mocen trzeciój osobie nabywającej prawa hypotekowanego, zarzucić, iż dług został umorzonym przez potrącenie, skoro nie podał ostrzeżenia do ksiąg hypotecznych, chyba gdyby nabywca wiedział o umorzeniu długu przed nabyciem. — K. N. 1234, 1289 n.

Toż samo rozumie się o nabywaniu summy pochodzącej z szacunku dóbr, k' rą dłużnik chce zatrzymywać z powodu niewykonanych warunków kontraktu z strony

przedającego. — K. N. 1168 — 1184, 1234, 1289, 1290, 1293, 1298, 1299.

66. Zapewnienie, że wartość dóbr nieruchomości wystarczy na zaspokojenie obowiązku hipotekowanego, nie jest przedmiotem uznania zwierzchności hipotecznej. — Art. 39 Ustawy Hyp. z r. 1818. — Art. 50 i 93 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 36 i 48 niniejszego dzieła), oraz Art. 20 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

67. Właścicielowi zarządzającemu swym majątkiem nieruchomości, służy wprawdzie wolność zarządzenia przychodami dóbr nadal i pobierania ich z góry, przecież takowe zarządzenia w niczém nadwierać nie mogą środków satysfakcyi w drodze egzekucyi sądowej dla wierzycieli hipotekowanych, tak co do kapitału jako téż co do prowizyi (1). — Art. 49 Pos. Ks. Nam. z d. 2 Września 1823 r. (D. P., T. VIII, str. 188). — Art. 210 Pr. o Tow. Kr. Ziem. z d. $\frac{1}{13}$ Czerwca 1825 r. (D. P., T. IX, str. 185).

68. Kto zaciągnął dług na dobra nieruchomości, odpowiedzialnym jest nie tylko z tych dóbr, ale i osobiście. — K. N. 2092, 2209. — Art. 2 Ustawy Hyp. z r. 1825.

Kto nabywając dobra przejął z niemi dług hipoteko-

(1) Rejenci przy kontraktach przed nimi zawieranych o wieczystą lub nawet czasową dzierżawę gruntów Towarzystwu Kredytowemu Ziemskiemu zastawionyci, obowiązani są ostrzegać strony, iż, podług artykułu 32 i 210 prawa o Tow. Kr. Ziem. w związku z art. 67 Usta. Hyp. z r. 1818, Towarzystwu Kredytowemu służy egzekucya wyjątkowa administracyjna nie tylko o zapłatę czynszu z kontraktu dzierżawnego, ale, gdyby ten nie wystarczał, o solidarną opłatę całej należności Towarzystwu przypadającej, a to przeciw każdemu dzierżawcy, ze skutkami z przepisu art. 85, 86 i 87 prawa o Tow. Kr. Ziem. wpływającymi: o ostrzeżeniu tém Rejent obowiązany jest uczynić wzmiankę w przyjmowanym przez siebie akcie.

wany, odpowiedzialnym jest za takowy dług z tych tylko dóbr nieruchomości. *32/1895. Wzr. Senatu Guberni*

69. Kontrakt, mocą którego dłużny właściciel sprzedaje dobra za szacunek niewystarczający na zaspokojenie długów hipotekowanych, jest tylko ważnym w stosunkach między sprzedającym i kupującym, nienaruszając w niczem praw wierzycieli do nieruchomości sprzedanych.

Nabywca nie jest mocen znagłać wierzycieli, aby ci, albo w oznaczonym czasie żądali publicznej sprzedaży dla uzyskania wyższej ceny, ręcząc przytém za podniesienie jęj o dziesiątą część wyżej, albo dobra za szacunek przez niego umówiony w jego ręku zostawili: ale raczej wierzycielom zostawia się, kiedy i jakich środków chcą użyć przeciw nabywcy dóbr nieruchomości obciążonych hipotekami (1). — K. N. 805, 806, 2181 do 2192. — K. P. S. 904. — K. H. 564. — K. C. P. 434—437, 447, 504, 511. — Art. 16 i 26 Pos. Ra. Adm. z r. 1842 (T. I. str. 625 niniejszego dzieła). — Art. 91, 92 Pr. o Tow. Kr. Ziems. z d. ¹/₁₃ Czerwca 1825 r. (D. P., T. IX, str. 185). — Art. 15 takiegoż Pr. z d. ⁹/₂₁ Kwietnia 1838 r. (D. P., T. XXI, str. 409). — Art. 11, 12, 13 takiegoż Pr. z d. ⁸/₂₀ Kwietnia 1853 r. (D. P., T. XLVI, str. 105).

70. Wierzyciel, którego kapitał przynoszący procenta wpisanym został do ksiąg hipotecznych, ma prawo być umieszczonym co do procentów za dwa lata tylko i za rok biegnący w tymże samym stopniu hipoteki, w jakim jest jego kapitał, a to nie nie szkodzi wpisom szczególnym, jakie może czynić względem procentów nie ocalonych pierwszym wpisem, które mieć będą pewność

(1) Porównać przypisek zamieszczony przy art. 326 K. N. (T. I. str. 636 niniejszego dzieła).

W.S.C. f. 1908. *z k. p. p. i. w. i. s. i. e. n. i. e. m.*
Wzrost senatu 1897 - k. 37 k. p. l. o. j. i. n. i. e. m. i. l. e. r. o. w. s. k. i. e. m.
 hypoteczną od daty rzeczonych wpisów. — K. N. 1153 n.,
 1905 n., 2151, — K. P. S. 749 n.

71. Ilekroć idzie o rękojmię sądową albo prawną, przyjętą będzie tylko rękojmia zapisana na dobrach nieruchomości, lub kapitałach hypotekowanych, i do ksiąg hypotecznych wniesiona. — K. N. 2040.

ODDZIAŁ I.

O hypotekach prawnych (1).

* **72.** Hypoteka prawna służy mężątkom na majątku nieruchomym (art. 52 Nr. 1, 2) ich mężów, małoletnim i bezwłasnowolnym na majątku ich opiekunów; służy także Rządowi czyli własności publicznej, gminom, i instytucjom publicznym na majątku nieruchomym poborców i rządców odpowiedzialnych.

Hypoteki prawne powinny być, bez zezwolenia nawet dłużnika, do ksiąg hypotecznych przyjęte.

* **73.** Skutek hypoteki prawnej zależy od wpisania wierzytelności do ksiąg hypotecznych. Gdyby majątek terazniejszy nie był wystarczającym na jej zabezpieczenie, może wierzyciel ją zapisać na majątku później uzyskanym.

* **74.** Przepisy Kodexu Cywilnego względem stosunków majątkowych między małżonkami, będą nadal obowiązowały z następującym ograniczeniem. — K. N. 767. K. C. P. 231 n.

(1) Cały Oddział I, to jest art. 72 do 110, uchylony został artykułem 14 Ustawy Hyp. z r. 1825 (D. P., T. IX, str. 367), i artykułem 1 Prawa przechodniego z d. 1/13 Czerwca t. r. (T. I., str. 274 niniejszego dzieła).

* **75.** Jeżeli przez umowy małżeńskie nie jest postanowiono, iż małżonkowie zostawać będą w wspólności majątku, stosunki ich majątkowe uważanemi będą podług przepisów Działu III, Tytułu V, Księgi III, Kodeksu *O rządzie posagowym* (K. N. 1540—1581), w czémby te przez obecne prawo zmienionemi nie były, lub w czémby dotąd trwające i teraz postanowione przepisy, przez umowy małżeńskie nie doznały zmian.

* **76.** Majątek żony, bądź ruchomy, bądź nieruchomości, posiadany w czasie zawarcia małżeństwa, uważanym jest jako posag, wyjąwszy to wszystko, coby przez umowy oddaném zostało do rozporządzenia wyłącznego żony.

* **77.** Wszystko, co w czasie małżeństwa przybywa żonie przez spadek, darowiznę, lub losem, policzoném będzie do dóbr posagowych, chyba gdyby czyniący ostateczne woli rozporządzenie, lub darowiznę między żyjącymi, względem majątku przez niego udzielonego inaczej postanowił.

* **78.** Przez testament może żona w całości lub w części zapisać majątek posagowy mężowi, a nawet obcemu, o ile zapis takowy nie jest ograniczony prawem. K. N. 844, 845, 913 n. 1094, 1095, 1098.

Może oraz majątkiem swoim posagowym rozporządzać żona, przez transakcye między żującymi bez ograniczenia, skoro aktowi assistują mąż i ojciec, albo, gdyby ojciec nie żył, lub nie mógł być przytomnym, jeden z najbliższych krewnych, to jest dziad, stryj, wuj, brat, rodzeni żony.

Gdyby zaś żona zawierała transakcyę z mężem, wtenczas sporządzoną być ma w assistencyi ojca, albo, gdyby ojciec nie żył lub nie mógł być przytomnym, w assistencyi dwóch krewnych wyżej wyrażonych. W bra-

ku dopiéro wspomnionych krewnych żony, tranzakcyą poddaną jest ograniczeniom, w następujących artykułach wyrażonym.

* **79.** Żona może za upoważnieniem od męża, albo, gdyby ten niezezwał, za pozwoleniem sądu, uczynić udział z dóbr nieruchomych posagowych dziecku lub dzieciom, któreby miała z poprzedzającego małżeństwa; lecz jeżeli ma tylko upoważnienie od Sądu, zachować powinna użytkowanie mężowi, bez uszczerbku jednak alimentów, należących się dziecku lub dzieciom.

* **80.** Żona może także, za upoważnieniem od męża, uczynić udział dóbr nieruchomych posagowych wspólnym dziecku lub dzieciom.

* **81.** Dobra nieruchome posagowe mogą być jeszcze, za pozwoleniem sądu i za poprzedniem urzędowem oszacowaniem, sprzedane:

- a) Dla wydobycia z aresztu męża lub żony;
- b) Dla zapłacenia długów żony, gdy te mają datę poprzedzającą kontrakt małżeński, albo dla zapłacenia długów tych osób, z których majątku był ustanowiony posag, gdy te długi mają datę poprzedzającą ustanowienie posagu;
- c) Dla zapłacenia długów, które są przywiązane do sukcesyi na żonę spadłój;
- d) Dla zrobienia wielkich popraw koniecznie potrzebnych, aby ocalić dobra nieruchome posagowe;
- e) Gdy nieruchomość znajduje się w niepodzielności z trzeciemi, a nie może być w naturze podzieloną.

We wszystkich tych przypadkach przewyżka wartości z przedaży nad uznane potrzeby, zostanie posagowa i jako taka obróconą będzie na korzyść żony.

* **82.** Nieruchomość posagowa zamieniona być może przez obojga małżonków za inną nieruchomość téjże samej wartości, przynajmniej co do czterech z pięciu części, gdy użyteczność téj zamiany dowiedziona będzie, i sąd do takowej zamiany małżonków, po oszacowaniu przez biegłych, których wyznaczy, urzędownie upoważni.

W tym przypadku nieruchomość, przyjęta w zamianę, będzie posagową.

Równie pozostałość wartości, gdy jaka będzie, uważaną jest jako posagowa i obróconą być powinna na korzyść żony.

* **83.** Dobra nieruchome posagowe żony nie mogą być obciążane, ani przez męża ani przez żonę, ani przez oboje razem, wyjąwszy następujące przypadki:

- a) Żona, za pozwoleniem męża, może zaciągnąć dług, aby uczynić udział majątku dziecku lub dzieciom wspólnym, lub tym któreby miała z poprzedzającego małżeństwa;
- b) Żona za pozwoleniem sądu, może zaciągnąć dług na opędzenie potrzeb wymienionych w art. 81 pod literami *a, b, c, d.*

* **84.** Kapitały, które są zapisane na imię żony lub jej spadkodawcy, albo czyniącego dla niej darowiznę, nie mogą być ściągane, przelewane, lub alienowane w inny sposób, ani obciążane przez męża, żonę, lub oboje razem, wyjąwszy przypadki w artykule poprzedzającym pod literami *a, b* wymienione. Prócz tych przypadków żona, za pozwoleniem sądu i poprzedniemu temuż sądowi wykazaniem innego bezpiecznego umieszczenia, bądź u kogo trzeciego, bądź u męża samego, może wspólnie z mężem ściągać kapitały:

- 1° Gdy jest niebezpieczeństwo straty;
- 2° Gdy dłużnik wypowiada kapitał;

3° Gdy mąż na majątku swoim równe bezpieczeństwo pokazuje.

* **35.** Dobra nieruchome, któreby mąż kupił, lub kapitały, któreby ulokował z majątku posagowego żony, nie staną się jój własnością, jeżeli nie były na jój imię zapisanemi, ale żona staje się wierzycielką męża.

* **36.** Mąż nie może czynić w Sądzie bez wpływu żony, ilekroć rzecz idzie o własność majątku posagowego.

* **37.** Jeżeli w umowach małżeńskich postanowioném jest, że będzie między małżonkami wspólność majątku, a małżonkowie nie umówili między sobą szczególnych warunków wspólności, prawa dotąd trwające (K. N. 1497—1539) będą służyły za zasadę z następującemi odmianami.

* **38.** Dobra nieruchome, kapitały hypotekowane obydwóch małżonków, które się im należały w czasie zawarcia małżeństwa, albo później przybyły przez spadek lub darowiznę, nie wchodzą do wspólności majątku; należące do żony, uważane są jako dobra posagowe podlegające przepisom wyżej wymienionym o majątku posagowym.

* **39.** Zapisy dożywocia czynione być tylko mogą podług przepisów Kodexu Cywilnego; wszelkie zapisy dożywocia przed zaprowadzeniem Kodexu Cywilnego uczynione, są ważnemi, o ile się nie sprzeciwiają prawom podczas ich zawarcia obowiązującym.

* **90.** Stosownie do artykułów 5 i następujących, wszelkie czynności małżonków zdziałane przed zawarciem małżeństwa, lub w czasie zawartego małżeństwa, o ile ich wpływ rozciąga się do dóbr nieruchomych lub praw hypotekowanych, powinny być wniesionemi do ksiąg hypotecznych.

* **91.** W czasie małżeństwa, żona, choć w assysten-

cyi męża czyniąca, nie może się obowiązywać względem majątku posagowego, jak tylko urzędownie.

* **92.** Przy zawarciu związków małżeńskich, czuwanie nad zabezpieczeniem majątku przyszłej żony, zostawia się jej ojcu.

Gdy ojciec nie jest przy życiu, a przyszła żona doszła już lat, sama o sobie radzić powinna; gdy jest nieletnią, opieka nie jest mocną oddawać posagu w gotowiznie do rąk męża bez hypotecznego zabezpieczenia, chyba gdyby przyszły los i powołanie małżonków zależało od użycia majątku żony, a mąż nie był w stanie postarać się o zabezpieczenie, i rada familijna, za potwierdzeniem sądu, upoważniła opiekuna do wydania majątku bez hypoteki.

* **93.** Przepisy Kodexu względem opieki (K. N. 389 do 475) zachowują się w swój mocy z następującymi odmianami.

* **94.** Opiekun, który nie jest z mocy prawa do opieki powołanym, powinien mieć rady familijnej nominacyą.

Nominacya rady familijnej wyrazić powinna rozcią-głość władzy mianowanego przez siebie opiekuna, która zależęć będzie od wysokości kaucyi, przez niego hypotecznie zabezpieczonęj.

* **95.** Jeżeli kaucya odpowiada tylko ilości przycho-du rocznego małoletniego, wtedy, bez upoważnienia szczególnego rady familijnej, opiekun nie jest mocen prócz intraty innych pobierać wpływów, a płacący takowe opiekunowi, staje się w tym razie odpowiedzialnym.

* **96.** Opiekun przecież powinien się starać o sposobność użytecznego umieszczenia takowych wpływów i propozycye swe przedstawić pod roztrząśnienie rady familijnej. Gdy rzecz idzie o podniesienie kapitału hypotekowanego i przeniesienie go na inne miejsce, powinny

być zachowane formalności, jakie są przepisane na przypadek gdy imieniem nieletniego ma być zawierana komplanacya.

* **97.** Jeżeli kaucya odpowiada ilości całego ruchomego majątku i kapitałów hipotekowanych, wtedy opiekun bez upoważnienia rady familijnej mocen jest pobierać wszelkie wpływy, kapitały ściągać, takowe podług upodobania umieszczać na procent.

* **98.** Rozpoznanie dostateczności kaucyi należeć będzie do rad familijnych, których decyzye, uznające dostateczność kaucyi, ulegać będą zatwierdzeniu sądu.

* **99.** W każdym razie gdy opiekun, bądź mianowany, bądź powołany przez prawo do opieki, widzi potrzebę użycia kapitału, przekładając niedostatek rocznego dochodu na potrzebę nieletniego, powinien uzyskać upoważnienie rady familijnej zatwierdzone przez sąd.

* **100.** Gdyby opiekun nie był w stanie stawić kaucyi hipotecznie zabezpieczonej, lub nie życzył sobie obciążać swego majątku, w takim razie upoważni go rada familijna tylko do pobierania ratami summ przeznaczonych na same bieżące potrzeby nieletniego.

* **101.** Opiekun, przez prawo do opieki powołany, uwolnionym jest od kaucyi. Opiekun mianowany od ojca, może być przez tegoż od kaucyi uwolnionym. Gdyby jednak pierwszy lub drugi opiekun, źle zarządzając małoletniego majątkiem, wystawiał tenże na niebezpieczeństwo, powinien być przez przydanego opiekuna doniesionym radzie familijnej, która ograniczy władzę opiekuna, gdyby kaucyi odpowiadającej złożyć nie chciał, a nawet odebrać mu może sprawowanie opieki.

* **102.** Spraw, które się toczą o kapitały hipotekowane, opiekun mianowany wprowadzać nie może, ani zezwalać na ściągające się do tychże żądanie, bez upoważnienia rady familijnej.

* **103.** Opiekun mianowany obowiązany jest co rok składać radzie familijnej rachunek z administracyi swojej.

* **104.** Przepisy powyższe stosują się oraz do przypadku, gdy opieka sprawowana jest nad osobą pozbawioną własnej woli.

* **105.** Wyroki sądowe, uznające pozbawienie woli lub mianujące doradcę sądowego, powinny być wciągnięte do ksiąg hipotecznych właściwych, jeżeli osoba, której przydany jest doradca, posiada majątek nieruchomości, lub kapitały hipotekowane (art. 11 i 12).

* **106.** Ponieważ władza męża rozporządzania majątkiem żony, i władza opiekuna rozporządzania majątkiem nieletniego lub bezsamowolnego, przez niniejsze prawo ograniczoną została; hipoteka zatem prawna na majątku nieruchomym mężów i opiekunów, stosować się tylko do tych przypadków będzie, gdzieby mąż i opiekun, pomimo ograniczonej władzy, stali się odpowiedzialni, albo gdzieby im majątek bez zabezpieczenia poruczonym został. W tych przypadkach mogą żądać jej wpisania krewni, bądź męża, bądź żony, i krewni małoletniego, a w braku krewnych, przyjaciele ich, same nawet żony, małoletni, i obrońca sprawy publicznej.

* **107.** Gdyby wpis rozciągniętym był nad ilość potrzebną do zabezpieczenia hipoteki prawnej, mąż i opiekun żądać mogą zmniejszenia.

* **108.** Prócz kaucyi, którą poborcy i rzadcy odpowiedzialni składają na zabezpieczenie skarbu, gmin i instytucyj publicznych, jest jeszcze cały ich majątek obciążony hipoteką prawną; lecz ta zyskuje dopiero swój skutek na dobrach i kapitałach hipotekowanych, przez uczynienie wpisu do ksiąg hipotecznych (art. 11 i 12). Nie wpisane, nie mogą w niczem naruszać praw trzecie-

go, dobrą wiarą nabytych i do ksiąg hypotecznych wniesionych.

* **109.** O każdej wpisanej do ksiąg hypotecznych hipotece prawnej, powinien być dłużnik uwiadomionym przez urzędowe wręczenie.

* **110.** Hypoteki prawne, gdyby nie były wpisane do ksiąg hypotecznych, lub gdyby dobra i kapitały na ich zaspokojenie nie starczyły, mają pierwszeństwo po zaspokojeniu długów hypotekowanych i przywilejów, przed wszystkimi długami osobistymi, których data jest późniejsza. Ma pierwszeństwo przed długami niehypotekowanymi:

- a) Hypoteka prawna małoletnich i bezwłasnowolnych na majątku opiekuna, od dnia, w którym opieka przyjęta.
- b) Hypoteka mężatek, z powodu ich posagów i umów małżeńskich, na majątku ich mężów, od dnia zawarcia małżeństwa.

Co do summ posagowych, które otrzymała żona ze spadku lub darowizn w czasie małżeństwa, tylko od dnia otwarcia spadku, albo od dnia, w którym darowizna skutek wzięła.

- c) Hypoteki własności publicznej, gmin i instytucji publicznych, na majątku poborców i rządców odpowiedzialnych, od dnia rozpoczęcia urzędu lub administracji.

*Jan. Sed. 1919 str. 23
 w 52. 98-1406
 16 1890*

ODDZIAŁ II.

O hypotekach sądowych.

192-1150-492

111. Hypoteka sądowa, wypływa z wyroku prawomocnego. — K. N. 2123. — K. P. S. 156 n., 443 n. — Ar. 33 do 37, 40, 41, 43, 57 Usta. o Warsz. Depar. Rz. Senatu z d. 26 Marca

1842 r. — Ar. 1—6 postanowienia z d. 26 Marca 1842 r. o sposobie zanoszenia skarg na wyroki. (D. P. T. XXIX, str. 299 i 399). (1).

Skutek hipoteki sądowej zależy od wpisania wyroku do ksiąg hipotecznych. Gdyby majątek terażniejszy nie był wystarczającym na zaspokojenie długu, mocen jest wierzyciel wpisać hipotekę sądową na majątku później uzyskanym.

Wyroki sądu polubownego wtenczas dopiero wpisane być mogą do księgi hipotecznej, gdy na nich położony jest od zwyczajnego sądu nakaz wykonania. — K. P. S. 1003 n.

Wyroki sądów zagranicznych wtenczas dopiero wpisane być mogą do księgi hipotecznej, gdy właściwy sąd uznał je za obowiązujące do wykonania, wyjąwszy wyroki zagraniczne tych krajów, względem których prawa polityczne, lub traktaty inaczéjby postanowiły. — Art. 6 Zdania Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 r. — Ar. 1 i 2 Zdania Rady Państwa z d. 11 Lipca 1852 r. (T. I, str. 39 i 49 niniejszego dzieła). — K. N. 2123. — K. C. P. 11, 12, 13, 14.

ODDZIAŁ III.

O hipotekach umownych.

112. Niemający zdolności rozporządzenia swym majątkiem, nie może zaciągać obowiązku hipotecznego. — K. N. 904, 958, 963, 1108, 1123, 1124, 1125, 1421, 1489, 1507, 1508, 1554, 1572, 1594, 1988, 2059, 2124. — K. H. 6, 7, 443—447. K. C. P. 55, 184, 221, 434, 435, 499, 518.

113. Zyskujący hipotekę od właściciela dóbr nieruchomości lub praw hipotekowanych, którego prawo jest

(1) Ugody w Sądach Pokoju zapadłe, nie mogą skutkować hipoteki. Przypisek do art. 54 K. P. S.

zawieszono przez pewny warunek, albo ulegające rozwiązaniu w pewnych przypadkach, zyskuje ją z takimi samemi ograniczeniami, skoro te ograniczenia są wiadomemi z wykazu hypotecznego. — K. N. 865, 913, 914, 915, 920, 929, 952—954, 958, 960, 963, 1081, 1095, 1100, 1124, 1183, 1234, 1304 n., 1654 n., 2125.—Ar. 10, 34, 37, 128, 129, 137. Usta. Hyp. z r. 1818.

114. Dobra małoletnich, bezwłasnowolnych, dobra nieprzytomnych, póki posiadanie ich powierzone jest tylko tymczasowo, nie ulegają ciężarom hypotecznym, tylko dla przyczyn, i w formach ustanowionych przez prawo, albo na mocy wyroków. — K. N. 2186. — K. H. 2, 4, 7, 442, 443, 444. — K. C. P. 46, 55, 186, 345, 346, 434, 435, 497, 511, 518. 341.

115. Taka tylko umowna hypoteka jest ważną, która zawarta w kancelaryi dobrom właściwej, albo, będąc zawartą w innéj kancelaryi, lub za granicą, bądź w tytule urzędowym ustanawiającym wierzytelność, bądź w urzędowym akcie późniejszym, wyraża w szczególności naturę i położenie każdéj z nieruchomości rzeczywiście należących do dłużnika, na których on hypotekę wierzytelności przyjmuje. Każde z dóbr jego terażniejszych może być imiennie poddane hypotece. Na dobra, których własność jest dopiéro spodziewana, nie można zaciągać obowiązku hypotecznego. — K. N. 1130, 1317, 2127, 2128, 2129. — K. P. S. 546, 834. — Ar. 1, 2, 3, 4, Usta. Hypo. z r. 1818.

116. W przypadku gdyby nieruchomość obciążona hypoteką spaliła się, albo zaginęła, albo tak dalece podpadła, iżby się stała niewydostarczającą na zabezpieczenie wierzytelności, wierzyciel ma prawo upominać się o dodatkowe zabezpieczenie albo o zapłatę, gdyby dłużnik odmówił dodatkowego zabezpieczenia. — K. N. 1184, 2131, Ar. 115 Usta. Hypo. z r. 1818.

117. Hypoteka umowna tyle tylko jest ważna, ile summa, dla której na hypotekę zezwolono, jest oznaczona. Ar. 20 Usta. Hyp. z r. 1818.

118. Nabyta hypoteka rozciąga się do wszelkich polepszeń, jakie nastąpiły w nieruchomości hypoteką objętej. K. N. 517 n., 551 n., 1018, 2133. — Ar. 38 Usta. Hypo. z r. 1818. — Ar. 102 n., Instr. z r. 1819. (T. II, str. 52, nimejszego dzieła), — Ar. 43 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

D Z I A Ł VI.

O wykrésleniu wpisów (1).

119. Przez zaspokojenie wierzytelności hypotecznie zabezpieczonej, umarza się prawo rzeczowe wierzyciela. K. N. 1234, 1257, 1258, 2180.

120. Gdyby jednak dłużnik nie postarał się o wykréslenie wierzytelności z ksiąg hypotecznych, a trzecia osoba, podług formy prawnej i w dobrej wierze, weszła w czynności z wierzycielem, dłużnik nie może się zasłaniać zaspokojeniem długu przeciw tej osobie, chyba gdyby do ksiąg było wniesione ostrzeżenie o zaspokojeniu długu. Wierzyciel może zezwolić na wykréslenie wpisu, choćby nie był zaspokojonym. — Ar. 21, 65, 119 Usta. Hypo z r. 1818.

121. Wierzyciel, który wykrésłonym został z hypoteki, nie może z tego samego tytułu wrócić się do niej, jak tylko za wyrokiem sądu lub zezwoleniem dłużnika; nim zaś pierwsze lub drugie nastąpi, mocen jest podać

(1) Co do wykréslenia *kaucyj wystawianych za urzędnikami sądowemi*, porównać rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z d. 26 Lipca 1812 r. Nr. 11705, oraz Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 15 Lipca 1826 r. Nr. 7917, zamieszczone niżej.

ostrzeżenie do ksiąg hypotecznych dla zabezpieczenia sobie przyzwoitego miejsca. Gdy jednak, po wykreśleniu wierzytelności i przed podaniem ostrzeżenia, osoba trzecia, polegając na pewności ksiąg hypotecznych, uzyskała w dobrej wierze prawo hypoteczne, wierzyciel, chcąc się wrócić do hypoteki, powinien się wpisać w miejsce niezajęte przez osobę trzecią. — Ar. 21 Usta. Hyp. z r. 1818.

122. Zastrzega się wierzycielowi, którego dług należenie wykreślonym został, zwrot do osób, z których winy wykreślenie nastąpiło. — K. N. 1382 n. — K. P. S. 128, 523 n.

123. Prawa hypotekowane niepotrzebują odnowienia wpisu dopóki nie zostały wykreślone z ksiąg hypotecznych; nie może być na wet początku przedawnienia. — K. N. 2154, 2219. — Ar. 124 Usta. Hyp. z r. 1818.

124. Co się jednak dotyczy zaległych prowizyj, i części długu, która nie mogła być zaspokojoną z nieruchomości, może dłużnik zasłaniać się przedawnieniem, od czasu, gdy już dobra przeszły w ręce trzeciego. — K. N. 2277.

D Z I A Ł VII.

O skutecznieniu wpisu na dobrach nieruchomych lub kapitałach hypotekowanych, należących do spadku.

125. Na przypadek śmierci właściciela dóbr nieruchomych, lub jakiego prawa hypotekowanego, każdy interessent mocen jest podać do ksiąg hypotecznych urzędowy akt zejścia. Odtąd wszelkie wpisy wstrzymane, a do wykazu hypotecznego zapisanemi będą słowa:

W. L. 8. 903 Toczy się postępowanie spadkowe.

K. N. 1004, 1006—1008, 1011. — Ar. 5, 112, 128 Usta. Hyp. z r. 1818

126. Sukcessor, chcący uzyskać przepisanie tytułów spadkodawcy służących na swoją osobę, zgłosi się do

Aktów hypotecznych, złoży dowody okazujące prawo do spadku. — K. N. 731—773, 1007, 1008, 1009. — K. C. P. 231 n.— Ar. 59 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 37 niniejszego dzieła).

* **127.** Wiadomość o otwarciu spadku, ogłoszoną będzie urzędownie przez gazety i przez właściwy dziennik wojewódzki, z wyznaczeniem terminu rocznego. Ogłoszenie nastąpi co kwartał (1).

(1) *Prawo względem zmiany artykułu 127 Prawa Sejmowego o hypotekach z roku 1818, oraz względem dowodów legitymacyi przez świadków, w d. 16/38 Czerwca 1830 r. (D. P. T. XIII, str. 116,) zapadłe, stanowi:*

Art. 1. Przepisy artykułu 127 prawa sejmowego z roku 1818, o ustaleniu własności dóbr nieruchomości, o przywilejach i hypotekach zmieniają się w sposób następujący.

1° Termin ogólny roczny skracca się do miesiący sześciu.

2° Wiadomość o otwarciu spadku ogłaszana będzie tylko dwa razy z przerwą trzymiesięczną przez Dziennik właściwy Wojewódzki (gubernialny), tudzież Dziennik Powszechny, lub Gazetę, do ogłaszania obwieszczeń tego rodzaju przez Rząd upoważnioną. (a)

(a) Obwieszczenia te, oprócz Dziennika gubernialnego, ogłaszają się w Gazecie Rządowej, a to na mocy ar. 2 pos. Rady Administracyjnej z d. 2/14 Lutego 1837 r. (D. P. T. XX, str. 399).

Art. 2. W przypadkach, w których, dla niedostateczności dowodów piśmiennych, prawo dozwała legitymacyą opierać na zeznaniu świadków, powinien zgłaszający się do spadku, przedmiotem hypoteki będącego, złożyć zwierzchności hypotecznej ich spis, wymieniając w nim imię, nazwisko, stan i zamieszkanie każdego świadka. (b)

(b) Porównać przypiski do ar. 724 K. N.— (T. I, str. 603 i 604 niniejszego dzieła)

W. S. C. **128.** Przed upłynieniem terminu, każdemu, któryby
 50
 1900
 50
 1896
 W. S. C.
 32 1902
 sądził mieć lepsze lub równe prawo do spadku, wierzycielom nieboszczyka i legataryuszom, wolno się zgłosić do Aktów wieczystych, podać swe prawa, i załączyć dowody. W terminie wszyscy stanąć powinni osobiście lub przez pełnomocników urzędownie do téj czynności umocowanych. — Ar- 12, 13 Usta. Hyp. z r. 1818.

129. Jeżeli się nie zgłosi inny sukcesor, jeżeli się nie zgłoszą wierzyciele, legataryusze, lub między zgłaszającemi się nastąpi w całości lub w części układ, stosowne do żądania uczynione będą wpisy do księgi wieczystej i wykazu hipotecznego; jeżeli się nie zgodzą, również uczynione będą wpisy z ostrzeżeniem o sporze; rozstrzygnięcie zaś sporu odesłaniem będzie do drogi sądowej. Gdyby wpis sporny się utrzymał, ocalone jest dla niego miejsce, w które wciągnięty został. — Ar. 12 Ust. Hyp. z r 1818.

150. Pisarz aktowy lub Rejent wspólnie ze stronami ułoży wykaz hipoteczny projective, a wpisanie jego za-

Art. 3. Jeżeliby się spór o legitymacją między osobami interes w tém mającemi wytoczył, zwierzchność hipoteczna słuchanie świadków odeszłe, podług art. 129 prawa sejmowego o hypotekach, do drogi spornej.

Gdyby zaś sporu nie było, zwierzchność hipoteczna powierzy słuchanie pod przysięgą świadków Członkowi z grona swego, lub innemu sędziemu, sama zaś roztrząsać będzie dostateczność zeznań.

Świadkowie nie mogą być przez zwierzchność hipoteczną, lub upoważnionego od niej sędziego, słuchani, jak tylko po upłynieniu terminu w ogłoszeniu wskazanego, i za przypozwaniem osób interes w tém mających, jeżeli się jakie na terminie zgłosiły.

trzymaném będzie, dopóki całej czynności nieroztrząśnie zwierzchność hypoteczna (1).

151. Gdy, po uznaniu zwierzchności hypotecznój, wykaz hypoteczny do ksiąg wciągniętym został, może się jeszcze zgłosić sukcesor sądzący mieć lepsze lub równe prawo, wierzyciel i legataryusz, i poszukiwać swych praw przeciw sukcesorowi do ksiąg wpisanemu i uznanemu, oraz na dobrach i należnościach hypotekowanych, jeżeli dobra i należności nie przeszły w ręce trzeciego, lub obciążone nie zostały dla trzeciego, który działał w dobrój wierze. — Ar. 154 Usta. Hyp. z r. 1818.

D Z I A Ł VIII.

O ostrzeżeniach (protestacyach).

152. Ostrzeżenia są trojakiego rodzaju:

- a) Gdy złożony jest akt obowiązujący, lub wyrok prawomocny, których skutkiem jest pozbawienie woli, śmierć cywilna, lub zawieszenie w używaniu praw cywilnych, przydanie doradcy, odstąpienie dóbr na rzecz wierzycieli, (*cessio bonorum*). — K. N. 1265 n., 1945 — K. H. 566 n. — K. P. S. 677, 678, 679, 681, 692, 800-3, 898 n. — K. C. P. 499, 500, 501. — Ar. 2, 4, 6, Pos. Rady Adm. z d. ²/₁₄ Kwietnia 1835 r. (T. I, str. 97 n. niniejszego dzieła). — Ar. 4 pos. Ks. Nam. Kr. z d. 2 Września 1823 r. (D. P. T. VIII, str. 148). — Ar. 134 Usta. Hyp. z r. 1818.

(1) Przy regulowaniu tytułu własności z darowizn lub spadków, Wydziały Hypoteczne obowiązane są ściśle pilnować udowodnienia opłaty stępla kollateralnego, i dopiero wtenczas mogą żadaną regulację potwierdzać, gdy strony interessowane wykażą, że stępel kollateralny zapłaciły, lub że władza skarbową zezwoliła na uregulowanie hypoteki przed zaspokojeniem téj należności, albo wreszcie że Kontrola Skarbową poświadczyła, iż żadna opłata stęplowa nie należy się. K. R. S. d. ¹⁵/₂₇ Maja 1844 r. Nr. 4357.

- b) Gdy złożony jest akt, który dowodzi o wytoczonym postępowaniu, dla którego wstrzymane być powinny czynności hipoteczne, jako to, akt zejścia, akt sądu handlowego ostrzegający o wytoczonym procesie konkursowym (1). — K. H. 499, 500. — Ar. 135 Usta. Hyp. z r. 1818.
- c) Gdy złożony jest pozew strony, która w drodze sądowej wykazać chce jakie prawo do dóbr lub należności hipotekowanych. — Ar. 10, 137 Usta. Hyp. z r. 1818.

133. W przypadku pierwszym, wciągnięcie wyroku lub aktu do ksiąg hipotecznych zapobiega wszelkim następującym czynnościom, mogącym zmierzać ku uchyleniu skutków wyroku lub aktu. Jak dalece zaś poprzedzające czynności wzruszonymi być mogą, w tym względzie prawa dotąd obowiązujące zawierają przepisy w miejscach właściwych.

134. W drugim przypadku, wciągnięcie aktu zejścia zawiesza tylko skutek działań aż do uporządkowania spadku. Wciągnięcie ostrzeżenia o wytoczonym konkursie, zapobiega działaniom podupadłego dłużnika, mogącym przynieść szkody dla wierzycieli, oraz działaniom wierzycieli, chcącym uzyskać przed innemi pierwszeństwo.

135. Sąd handlowy, nakazując, podług art. 13 Księgi III (2) Kodexu Handlo., przyłożenie pieczęci, upoważni

(1) Porównać postanowienia Rady Administracyjnej z d. $\frac{6}{13}$ Czerwca 1833 r. Nr. 18700 i 24 Listopada (6 Grudnia) 1833 r., oraz rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 28 Maja 1834 r. Nr. 4579, (zamieszczone wyżej w T. I, na str. 114 i 115 niniejszego dzieła).

(2) Właściwie podług art. 449 K. H.

oraz kommissarza upadłości, aby podał do ksiąg hypotecznych nieruchomości lub kapitału hypotekowanego, o których kommissarz ma już wiadomość, lub później ją powziąć może, ostrzeżenie, iż konkurs otworzonym został. Od chwili uczynionego ostrzeżenia nie mogą być przez osobę w majątku podupadłą, żadne umowy w kancelaryi właściwej zawierane, ani zawarte w innych kancelaryach do ksiąg wpisanemi.

Co się dotyczy umów poprzedzających 10 dniami otwarcie konkursu, jeżeli podupadły dłużnik darem zapisał komu jaką wierzytelność, lub dobra nieruchome, czynność podobna uważaną będzie za niebyłą i skutku żadnego niemająca, co do osoby przyjmującej darowiznę. Co się zaś dotyczy obowiązków titulo oneroso zaciągniętych, te, na wnioski wierzycieli, podpadają nieważności, skoro sądowi dowiedzioném będzie, iż noszą cechę oszukaństwa. Przepisy powyższe względem nieważności umów, nie ściągają się jednak do osoby trzeciego, któryby, nie wiedząc o upadłości dłużnika, niezmownie, zgoła w dobrej wierze, przed podaniem ostrzeżenia nabył hypotekę nie od osoby w majątku podupadłej, ani tytułem daru. — K. H. 442, 443, 449.

156. Gdy oskarżony ulegnie karze, do której przywiązana jest śmierć cywilna, może być takowy wyrok, gdy się stał prawomocnym, wniesionym do ksiąg hypotecznych przez stronę interessowaną, dla rozpoczęcia postępowania przepisanego Działem siódmym. (Ar. 125—132).

Obrońca zaś sprawy publicznej, z urzędu powinien takowy wyrok, jako też i wyrok stanowiący zawieszenie w używaniu praw cywilnych, podać do ksiąg hypotecznych. — K. C. P. 21 n. — K. K. G. i P. 18, 19, 24—26, 29—32, 46, 49—55, 69, 70, 171—173. — Pos. Rady. Adm. z d. ²/₁₄ Kwietnia 1835 r. (T. I, str. 97 i n. niniejszego dzieła).

157. Gdy strona prywatna chce podać ostrzeżenie,

aby sobie zabezpieczyć skutek praw rzeczowych lub excepcją, na przypadek uzyskania pomysłnego wyroku, w drodze sądowej, powinna przez illacyą uczynić wniosek do sądu, i okazać dowody jój żądanie popiérające. Uzyskawszy rezolucyą pozwalającą wnieść do ksiąg hypotecznych ostrzeżenie, obowiązana jest takową złożyć w Kancellaryi Ziemiańskiej, oraz pozew stronie przeciwnój wręczony i kwit Pisarza sądu, iż zapłacony został wpis; w hypotecznym wykazie uczynioną będzie wzmianka o treści prawa. Jeżeli pomysłny wyrok nastąpi, pierwszeństwo przysądnego prawa liczyć się będzie od daty podanego ostrzeżenia. Jeżeli ostrzegający upadnie w sprawie, wpis wykrésłonym będzie. Nadto przegrywający zmuszony być może aresztem osobistym do wynadgrodenia szkód. Gdy, z powodu sprawy przed Sąd karzący wytoczonój, strona pokrzywdzona chce sobie zabezpieczyć ilość wynadgrodenia, mocna jest uczynić ostrzeżenie w księdze hypotecznej na mocy rezolucyi właściwego sądu karzącego. Wydanie pozwu nie będzie potrzebném, jeżeli w drodze karzącej razem szkody i stracone korzyści przyznanemi będą (1). — K. P. S. 126, 127. — Ar. 10 Usta. Hyp. z r. 1818.

138. Wyrok przysądżający należność osobistą, nim się stał prawomocnym, może być wniesionym do ksiąg hypotecznych, dla uzyskania miejsca w hypotece, gdy zmienionym nie będzie i stanie się prawomocnym. — Ar. 111 Usta. Hyp. z. r. 1818.

(1) Wnioski i żądania stron, o dozwolenie zapisania w właściwej Księdze Hypotecznej ostrzeżeń względem zabezpieczenia prawa rzeczowego lub należności osobistój, o ile te hypotek okręgowych dotyczą, przed Sądy Pokoju Wydziały Sporne wnoszone i przez też Sądy, jako Zwierzchności Hypoteczne, rozpoznawane i zatwierdzane być winny.

139. Wszelkie do ksiąg hipotecznych zaniesione ostrzeżenia, nim do wykazu hipotecznego wciągniętemi będą, poddane być powinny pod uznanie zwierzchności hipotecznej, która przestrzegać będzie dopełnienia przepisów, na mocy których zaniesionemi być mogą. — Ar. 20 Usta, Hyp. z r. 1818.

D Z I A Ł IX.

O stopniowém zaprowadzeniu nowego porządku hipotecznego.

O D D Z I A Ł I.

O załatwieniu czynności poprzedzających termin prekluzyjny. (1).

140. W częściach kraju ulegających porządkowi hipotek Pruskich, wszelkie czynności poprzedzające zaprowadzenie praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, które podane zostały do rejestratury hipotecznej, mają pierwszeństwo od daty ówczasowego podania. Każda strona interessowana, któraby niebyła zapewnioną, iż czynność, do rejestratury podana, wciągnięta została do ksiąg hipotecznych, obowiązana jest oświecić się w biurze Konserwatora hipotek o skutku podania, i żądać, albo uskutecznienia wpisu podług przepisanego porządku, albo oddania napowrót dokumentu, na którym, prócz zapisanej prezentaty i numeru dawnego dziennika,

(1) W celu jednostajnego wykonania przepisów zawartych w art. 140 do 144 Ustawy Hipotecznej z r. 1818, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 20 Marca 1819 r. wydała stosowną *Instrukcyę*, która zamieszczoną jest na str. 93 w dziele „*Zbiór urzędzeń i przepisów dotyczących wykonania prawa hipotecznego.*”

Konserwator położy numer swego rejestru, literami, i podpisze się. Rejestr takowych zawartych przed epoką praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, a niewpisanych czynności, powinien być okazany przez Konserwatora każdemu mającemu potrzebę oświecenia się o stanie hipotek poprzedzających rzeczoną epokę.

141. Przepisy poprzedzającego artykułu stosują się oraz do czynności pochodzących z epoki zaprowadzenia praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, skoro podanemi były do biura Konserwatora przed uregulowaniem ksiąg téżże prawem nakazanych, o ileby się już nie znajdowały w tychże księgach.

142. Wszelkie tytuły do własności dóbr nieruchomości, pochodzące z epoki praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, lub z epoki Rządu Austryacko-Galicyjskiego, powinny być wniesionemi do ksiąg Konserwatora hipotek, z upływieniem najdalej roku jednego, od dnia ogłoszenia niniejszego prawa. Po upływie tego czasu, ten tylko będzie mocen zarządzać własnością dóbr nieruchomości, i przeciw takiemu tylko uczynione być mogą wpisy hipoteczne, którego księga Konserwatora jako właściciela wymieni.

143. Od dnia ogłoszenia niniejszego prawa, aż do zaprowadzenia nowego porządku hipotecznego, wszelkie czynności między żyjącemi o własność dóbr nieruchomości, zawierane być powinny w formie urzędowej; a dopóki nie zostały podane do Biura Konserwatora i wciągnięte do rejestrów, uważane są jako stosujące się do osób tylko, nie stanowiące prawa rzeczowego.

144. Wszelkie tajne czyli prawne hipoteki, pochodzące z epoki zaprowadzenia praw konstytucyjnych Księstwa Warszawskiego, aż do dnia ogłoszenia niniejszego prawa, powinny być wpisane do rejestrów hipotecznych w przeciągu najdalej roku jednego, bez obowiąz-

zku opłaty stępla; a od dnia ogłoszenia niniejszego prawa nie będą miały miejsca hypoteki prawne, jak tylko z obowiazkiem wpisania ich do ksiąg. — K. N. 2135.

ODDZIAŁ II.

O terminie prekluzyjnym.

145. Celem ustalenia własności dóbr nieruchomych i praw hypotecznych, od dnia 24 Czerwca 1819 począwszy, przemasza się termin prekluzyjny dla każdego Województwa w następującej kolei.

Dla Województwa Mazowieckiego od 1 Lipca 1819 do 1 Lipca 1820.

Dla Województwa Kaliskiego od 1 Lipca 1820 do 1 Stycznia 1821.

Dla Województwa Płockiego i Augustowskiego od 1 Stycznia 1821 do 1 Stycznia 1822.

Dla Województwa Podlaskiego od 1 Stycznia 1822 do 1 Stycznia 1823.

Dla Województwa Lubelskiego od 1 Stycznia 1823 do 1 Stycznia 1824.

Dla Województwa Sandomierskiego od 1 Stycznia 1824 do 1 Stycznia 1825.

Dla Województwa Krakowskiego od 1 Stycznia 1825 do 1 Stycznia 1826.

Wszystkie czynności czasu prekluzyjnego będą wykonane przez oddzielne Kommissye, które wyznaczą dla każdej nieruchomości dzień pewny poprzednio ogłoszony urzędownie przez Gazety i przez Dziennik właściwy Wojewódzki, między początkiem i końcem czasu prekluzyjnego. Po ukończeniu działań Kommissyi, rozpocznie się urządowanie kańcellaryj właściwych, i zwierzchności hypotecznej, przez właściwy Sąd sprawowanej. — Ar. 23

146. Wszystkie dobra nieruchomości posiadane przez osoby prywatne, których własność może być przenoszona na kogo innego, i które mogą być obciążanemi, powinny być zapisane do nowych ksiąg hipotecznych. (art. 52).
Ar. 23 Usta. Hyp. z r. 1825.

147. Każdy właściciel dóbr, w art. 146 wymienionych, obowiązany jest w dniu, przez Komisją wyznaczonym, a najpóźniej przed upłynieniem czasu prekluzyjnego dla Województwa, w którym położone są dobra, zamierzonego, złożyć do ksiąg hipotecznych dowody, na których opiera się jego prawo własności. — Ar. 23 Usta. Hyp. z r. 1825.

148. Właściciel, któryby nie dopełnił obowiązku publicznego, art. 147 nakazanego, zagnanym będzie do wykonania w ten sposób:

- a) Komisya wyznaczy inny termin przed upłynieniem czasu prekluzyjnego, pod zagrożeniem kary pieniężnej od 20 do 600 zł. polsk.
- b) Na przypadek niedopełnienia obowiązku w tymże terminie, kara pieniężna ściągniętą, a drugi termin, pod zagrożeniem podwójnej kary, wyznaczonym będzie.

149. Gdyby właściciel był nieletnim lub bezwłasnowolnym, środki rygoru zastosowanemi będą do opiekunów.

150. Właściciel nie zostający pod opieką, pozbawionym jest wszelkich dobrodziejstw prawnych względem wierzycieli, którzyby nie byli w stanie uzyskać zabezpieczenia swych wierzytelności, dla niedopełnionego przez właściciela obowiązku, względem utwierdzenia praw własności.

151. Każdy, któryby sądził mieć lepsze lub równe prawo do własności nieruchomości, lub jakie prawo rzeczowe, ściągające się do gruntu, lub praw hipoteko-

wanych, wyłączając takie przywileje, które nadal jeszcze istnieć będą podług niniejszego prawa, obowiązany jest również zgłosić się w czasie oznaczonym, i złożyć dowody oryginalne na poparcie swego prawa.

152. Jeżeli prawo zgłaszającego się zapisaném jest do księgi hipotecznój, pod powagą prawa Pruskiego prowadzonój, nikomu nie będzie wolno wznawiać takich roszczeń, względem których już nastąpiła prekluzya, ani takich czynić pretensyj lub zarzutów, które, podług przepisów prawa Pruskiego, nie mogą być dopuszczone; toż samo stosuje się do hipotek, pod powagą prawa tak zwanój starój Galicyi prowadzonych.

153. Jeżeli prawo zgłaszającego się, w księgach Polskich wieczystych, pod panowaniem Rządu Austriacko-Galicyskiego utrzymywanych, w epoce tegoż panowania, lub w epoce poprzedzającój, zapisaném jest, domniemanie jest za prawnością aktu. Czyniący przeciw takowemu prawu zarzut prawem dozwolony, powinien go udowodnić, i drogą prawa, sposobem w Dziale VIII przepisany (art. 132 do 139), w przeciągu sześciu miesięcy, od upłynienia czasu prekluzyjnego licząc, popierać; inaczéj protestacya wykrésloną będzie na żądanie strony interessowanój.

154. Każdy z interessowanych, w art. 151 wymienionych, któryby się niezgłosił w dniu oznaczonym, a najpóźniej przed upłynieniem czasu prekluzyi, uważany jest jakoby się zrzekł prawa rzeczowego.

Prawo jego stanie się osobistém w ten sposób, iż może być w każdym czasie wykonaném przeciw temu, który był osobiście obowiązany, lub jego successorom uniwersalnym; lecz nie może być wniesioném do ksiąg hipotecznych, gdyby już dobra przeszły w ręce trzeciego; a choćby się jeszcze znajdowały w ręku osobiście zobowiązanego, wciągnięcie do ksiąg hipotecznych nie może

szkodzić ani zabierać pierwszeństwa temu, który uzyskał wpis poprzedzający.

155. Zgłaszającym się służy takie pierwszeństwo, jakie zawarowane jest prawami téj epoki, z której pochodzi ich należność, lub późniejszej, gdy w niej inną przybrała postać.

156. Zgłaszający się po dniu oznaczonym, ale jeszcze przed upłynieniem czasu prekluzyi, powinien wezwać wszystkich, na których prawa ma wpływ jego pretensya, do stawienia się przed Kommissją, i ponosić będzie wszelkie koszta. (1) —Ar. 30 Instr. z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.

157. W czasie przez prekluzją zamierzonym każdy interessowany stanąć powinien osobiście lub przez pełnomocnika do téj czynności urzędownie i szczególnie umocowanego, i obrać sobie zamięszkanie w kraju. Dokumenta przez składającego i Członka Kommissyi, przyjmującego akt, oznaczonemi i złożonemi będą do zbioru dokumentów, gdzie pozostaną jak oryginały (art. 24).

158. Po przyjęciu dowodów od osób zgłaszających się i zapisaniu ich żądań do księgi tranzakcyj wieczystych, jeżeli te osoby składają wpisy hypoteczne, pod powagą prawa Pruskiego uzyskane, Członek Kommissyi, Pisarz lub Rejent przełoży na ojczysty język treść dokumentów, zapisaną w księdze hypotecznej, a uwagi sta-

(1) Uregulowanie tytułu własności takich dóbr, których właściciele w czasie prekluzyjnym do regulacyi ich nie stawili się, lub potrzebnych w tym celu dowodów nie złożyli, przedsiębrane być powinno dopiero wtenczas, gdy właściciel regulacyi żądający wezwie na termin w tym celu oznaczyć się miany wierzycieli i interessentów hypotecznych, którzy w czasie prekluzyjnym z pretensyami do hypoteki zgłosili się.

wających ściągac się tylko będą do rzetelności tłumaczenia lub nowych zmian, którym uległy te czynności. Jeżeli zaś takowe dokumenta nie opierają się na wpisach, pod powagą prawa Pruskiego uzyskanych, Członek Komisji, Pisarz lub Rejent ułoży projekt do wykazu hipotecznego, a uwagi interessowanych ściągac się będą, albo do pierwszeństwa, albo do należności samego prawa, albo do rzetelności umieszczonej treści, o ile prawa dla każdego aktu właściwe pozwalają czynienia jeszcze takich uwag.

159. Oświadczenia interessowanych, bądź zgodne, bądź różniące się, będą zapisanemi w księdze tranzakcyi wieczystej. W przypadku niezgodności, uczyniona będzie w projekcie do wykazu hipotecznego wzmianka o sporze, a rozwiązanie sporu należeć będzie do właściwej drogi sądowej.

160. Upłynienie czasu prekluzyi, i niezgłoszenie się pretendentów umacnia prawa zgłaszających się, jeżeli te oparte są na tytule prawnym, przed Komisją udowodnionym. W żaden zaś sposób, zgłaszający się nie może, bez udowodnienia tytułu prawnego, uzyskać prawa własności lub innego jakiego prawa hipotecznego.

161. Członki Komisji, Pisarz lub Rejent, przyjmując akta, po ukończeniu każdego szczególnego dzieła, oddać je powinni do składu Komisji, która w tych przypadkach, gdzie nie ma sporu, w oznaczyć się mającym przez Procedurę komplecie, roztrząśnie i zatwierdzi tytuł zgłaszającego się właściciela, i tytuły osób żądających wpisu do nowych ksiąg. Zatwierdzenie Komisji będzie rękojmią wiary publicznej (art. 20). — Ar. 1, 3, 4, 5, 109 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 19 niniejszego dzieła).

D Z I A Ł X

O prawidłach zastosowania niniejszego prawa.

162. Przepisy prawa niniejszego ściągają się tylko do nieruchomości i hipotek ziemskich, tudzież miast w których zasiada Sąd Ziemski (Trybunał Cywilny). — Ar. 15 Usta. Hyp. z r. 1818. — Ar. 10 Usta. Hyp. z r. 1825.

163. Tytuł XVIII, Księgi III Kodexu Cywilnego (ar. 2092 do 2203) przestaje być obowiązującym w każdym Województwie (gubernii) od chwili, gdy prawo obecne przyjdzie do wykonania w kolei przepisanej artykułem 145.

Od tejże chwili wszelkie przepisy dotychczasowych praw, niniejszemu prawu przeciwne, przestaną być obowiązującemi. (1).

Przepisy powyższych artykułów 123, 140, 141, 142, 143 i 144 będą wykonywane w całym kraju od daty ogłoszenia niniejszego prawa. *74. h. 20*

(1) Ważniejsze przepisy, które Ustawą Hypoteczną z r. 1818 uchylone lub zmodyfikowane zostały, są następujące: K. N. 559, 612, 690—694, 711, 724, 806, 826, 859, 860, 865, 870, 873, 874, 877, 883, 939—942, 1004, 1006, 1008, 1011, 1014, 1069—1072, 1234, 1257, 1258, 1271, 1278, 1282, 1283, 1289, 1290, 1295, 1304, 1325, 1338, 1582, 1583, 1589, 1599, 1654, 1656, 1664, 1673, 1674, 1689—1691, 2040, 2092—2203, 2208, 2219. — K. P. S. 677—679, 681, 759, 767, 775, 778, 832—838. — K. H. 443, 444. *212*

II. Prawo o przywilejach i hypotekach.

(Zatwierdzone d. $\frac{1}{13}$ Czerwca 1825 r., a ogłoszone d. 6 Sierpnia t. r. — D. P., T. IX, str. 355 da 373).

1. Tytuł XVIII Księgi III Kodexu Cywilnego (1), prawem hypoteczném z r. 1818 (art. 163) po części już zmieniony, przestaje odtąd zupełnie być obowiązującym, a w miejsce jego wstępują poniższe przepisy.

DZIAŁ I.

Urządzenia Ogólne.

2. Ktokolwiek obowiązany jest osobiscie, wien dopełnić swego obowiązku z całego swego majątku ruchomego i nieruchomego, terażniejszego i przyszłego.
K. N. 2092.

3. Gdy szacunek przedmiotu zajętego na zaspokojenie wierzytelności, po potrąceniu kosztów sądowych zajęcia, sprzedaży i podziału, nie wystarcza dla wszystkich ubiegających się wierzycieli, zaspokojenie nastąpi w proporcji każdego należności, jeżeli z prawnych przyczyn nie służy pierwszeństwo jednemu przed drugimi.—
K. N. 2093.

4. Prawnemi przyczynami pierwszeństwa są *przywileje i hypoteki*. — K. N. 2094.

(1) To jest Art. 2092 do 2203. — (T. I, str. 985 niniejszego dzieła).

DZIAŁ II.

O przywilejach.

5. Wierzytelnosci, mające przywilej na nieruchomości szczególnej, w art. 41 prawa hipotecznego z r. 1818 wymienione (T. II, str. 74 niniejszego dzieła), będą z niej zaspokojone z pierwszeństwem nawet przed hipotekami.

6. Pierwszeństwo do zaspokojenia z ruchomości szczególnej, służy ubiegającym się wierzycielom przywilej szczególny na nią mającym.

7. Przywilej na szczególniej ruchomości mają:

- 1° Skarb ma przywilej na rzeczy ruchomej, co do podatku, który się od niej należy;
- 2° Wypuszczający nieruchomość w dzierżawę, lub najem, ma, względem summy dzierżawnej lub komornego i innych należności z dzierżawy albo najmu wynikających za ostatnie dwa lata i za rok bieżący, przywilej na wniesionych do téjże nieruchomości sprzętach, i ozdobach domowych, na rzeczach służących do prowadzenia gospodarstwa, kunsztu lub przemysłu, tudzież na przychodach dzierżawy lub najmu;
- 3° Posiadający rzecz daną sobie w zastaw, ma przywilej co do swojej wierzytelnosci na téjże rzeczy; K. N. 2074, 2076.
- 4° Rzemieślnik za robotę lub naprawę rzeczy, i ten ktołożył na ję utrzymanie, mają przywilej na téjże rzeczy.
- 5° Przedawca rzeczy ruchomej, dopóki ona jest jeszcze w ręku kupującego, ma na nią przywilej względem ceny za nią umówionej, bez różnicy czy termin zapłaty był, albo nie był oznaczony.

Jeżeli sprzedaż nastąpiła bez oznaczenia terminu zapłaty, albo jeżeli ona natychmiast zapłaconą być miała, sprzedawca może przeciw wierzycielom kupującego iść nawet o odzyskanie sprzedanej rzeczy, jeżeli ona jest jeszcze w ręku kupującego, i może tamować jój odprzedania, byle o odzyskanie czynił w dni ośm po jój wydaniu, i byle się znajdowała jeszcze w tym samym stanie, w jakim była wydana.

Niniejsze przepisy nie uwłaczają w niczém prawom i zwyczajom handlowym o odzyskaniu. — K. H. 576 n.

6° Oberżysta za wszelkie dostarczenia dla gościa, ma przywilej na jego rzeczach znajdujących się w oberży.

7° Furman czyli przewożący rzeczy, ma na nich przywilej, tak za ich przewiezienie, jak za inne z przewiezieniem połączone wydatki. — K. N. 1782.

8° Należności wynikające z nadużycia i wykroczeń popełnionych przez urzędnika publicznego w urzędowaniu, mają przywilej na rzeczy na kaucyą złożonej; a jeżeli to jest kapitał przynoszący prowizyą, i na prowizyach od niego przypadając mogących. — K. N. 2102.

3. W zbiegu wierzycieli, w artykule poprzedzającym wymienionych, a na jednejże szczególnej ruchomości przywilej mających, Skarb ma pierwszeństwo przed wszystkiemi, a to stosownie do art. 7 Nro 1.

Po Skarbie ma pierwszeństwo ten, kto jest w posiadaniu rzeczy, na której mu przywilej służy.

Pomiędzy innemi wierzycielami nie ma żadnego pierwszeństwa.

9. Przed wierzycielami, ani przywileju szczególnego, ani hipoteki nie mającemi, służy w następującym

porządku pierwszeństwo do zaspokojenia, bądź z nieruchomości, bądź z ruchomości, wierzytelnościom przywilej ogólny mającym, jakimi są:

1° Koszta pogrzebu niezbytkowe.

Gdyby innego przedmiotu na ich zaspokojenie nie było, służyć im będzie pierwszeństwo do zaspokojenia z przedmiotu ruchomego, nawet szczególnym przywilejem obciążonego, wyjąwszy przywilej posiadającego rzecz sobie daną w zastaw.

A gdyby i z takowego przedmiotu zaspokojone-
mi być nie mogły, służyć im będzie pierwszeństwo przed hipotekami, a nawet i przed przywilejami na szczególnéj nieruchomości.

2° Koszta sądowe opieczętowania, rozpieczętowania i inwentarza.

3° Wszelakie koszta ostatniey choroby.

4° Zaslugi należące się sługom, za rok upłyniony i to co im się należy z roku bieżącego.

5° Należności za żywność dla dłużnika i jego familii domowej, w ostatnich sześciu miesiącach dostarczaną przez piekarzy, rzeźników i innych żywność cząstkową sprzedających, albo stołujących.

Wierzytelności pod Nr. 2°, 3° 4° i 5° wymienione, gdyby innego przedmiotu na ich zaspokojenie nie było, będą miały pierwszeństwo nawet przed wierzycielami, mającemi przywilej na szczególnéj ruchomości, a nie będącemi w posiadaniu rzeczy, na których im tenże przywilej służy.— K. P. S. 662, 716, 759.

6° Podatki osobiste do Kass Miejskich, tudzież dla Kościołów lub Instytutów publicznych za rok upłyniony i za bieżący:

N. J. C.

N. 124

1901.

Woj. k. r. o. s.

Woj. k. r. o. s.
z woj. k. r. o. s.
Woj.

- 7° Należność małoletnich i własnej woli pozbawionych, względem której służy im tytuł do hipoteki prawnej. — K. C. P. 461.
- 8° Takiegoż rodzaju należność przypadająca żonie od męża. — K. C. P. 205.
- 9° Skarb publiczny, Kościoły, Instytutu publiczne, Kassy Miejskie i Towarzystwo Ogniove (Dyrekcya Ubezpieczeń), co do wszelkiego rodzaju podatków i opłat powszechnych lub dziesięcin, jak dalece podług powyższych przepisów inny przywilej im nie służy; niemniej co do należności wynikających z odpowiedzialności poborców, i tych wszystkich, którym własność publiczna w jakim bądź względzie była powierzona. — Porównać art. 10 Pos. Kr. z r. 1824 (T. I, str. 602 niniejszego dzieła).

D Z I A Ł III.

O h y p o t e k a c h.

10. Prawo o ustaleniu własności dóbr nieruchomości o przywilejach i hipotekach z d. 26 Kwietnia 1818 (T. II, str. 4 — 122 niniejszego dzieła) będzie odtąd obowiązującym względnie wszelkich nieruchomości, tudzież praw i kapitałów hipotekowanych, przedmiotem hipoteki być mogących, z następującymi modyfikacjami (1).

(1) Sady Pokoju nie mogą przedsięwziąć regulacji hipotecznej, o ile takowej domagać się będą dzierżawcy wieczystości, lub posiadacze gruntów emfiteutycznych, młynów albo innych realności w dobrach Rządowych; lecz owszem obowiązane są posia

11. Do regulacyi nowej hypoteki tych nieruchomości, do których się prawo z d. 26 Kwietnia 1818 r. dotąd nie rozciągało, nie przeznaczają się ogólnego terminu prekluzyjnego; regulacya każdej szczególnej nieruchomości przedsięwzięta zostanie, gdy o to zajdzie żądanie strony interessowanój.

12. Kommissya Sprawiedliwości urządzi co do takich hypotek skrócone i mniej kosztowne postępowanie, wskaże oraz do kogo czynności hypoteczne należeć mają (1).

daczy takich, gdzie im tylko dominium utile służy, z żądaniem uregulowania na swoje imię tytułu własności oddałać.

K. R. S. d. ⁶/₁₈ Czerwca 1836 r. Nr. 3886.

Oprócz tego porównać tu rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z r. 1844, zamieszczone pod literą *g* w odsyłaczu do art. 52 Ustawy Hyp. z r. 1818 (T. II, str. 91 niniejszego dzieła).

(1) Powołane tu Przepisy dodatkowe objęte są w *Instrukcyi* przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości pod d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054 wydanój, w tej osnowie:

Art. 1. Urzędy dotychczasowych Konserwatorów hypotek powiatowych, tudzież Notaryuszów powiatowych, z dniem ostatnim Grudnia r. 1825 zupełnie ustają.

W miejsce pierwszych wstępują z dniem 1 Stycznia 1826 roku *Pisarze hypotek powiatowych (okręgowych)*, a w miejsce drugich *Rejenci powiatowi (okręgowi)*.

Obowiązki Pisarzy hypotek powiatowych (okręgowych), od tegoż dnia Pisarze Sądów Pokoju, obowiązki Rejentów powiatowych (okręgowych), dotychczasowi Notaryusze powiatowi pełnić będą (1).

(1) Pisarze Sądów Pokoju nie powinni przybierać nazwy „*Pisarzów Hypotecznych*”; a Sądy Pokoju, wydając obwieszczenia o pierwiastkowej regulacyi, nie powinny przybierać intytulacyi „*Sąd Pokoju Okręgu N. Wydziału Hypotecznego*,” lecz „*Sąd Pokoju Okręgu N. Wydziału Hypotecznego*.”

K. R. S. d. ⁹/₂₁ Września 1818 r. Nr. 14184.

Art. 2. Konserwatorowie hipotek powiatowych dotychczasowe księgi hipoteczne z końcem r. b. (1825) na zawsze zamkną i, stosownie do art. 6 Instrukcyi hipotecznej z r. 1809, właściwym Sędziom Pokoju do poświadczenia przelożą.

Art. 3. Konserwatorowie tak poświadczone księgi wraz z repertoryami do nich należącemi, równie i wszelkie dawniejsze księgi i Akta hipoteczne pod dozorem ich będące, z summaryuszami oddadzą, z dokładną dezygnacją ich, właściwemu Sądowi Pokoju, w którego archiwum nadal zostawać będą. Przy oddaniu ich, Sąd Pokoju spisze protokół, którego oryginał z uwagami, jakieby znalazł, odeśle Trybunałowi, w archiwum swém zaś zatrzyma poświadczoną kopją.

Art. 4. Sądy Pokoju i Trybunały dopełnienia przepisu artykułu 3 dopilnować są w obowiązku.

Art. 5. Czynność pierwiastkowej regulacyi hipotek nieruchomości, w art. 11 i 22 Prawa z d. $\frac{1}{13}$ Czerwca r. b. (1825) o przywilejach i hipotekach wymienionych, uskuteczni właściwy Sąd Pokoju w sposobie niżej przepisany.

Art. 6. Rozpoznawanie i zatwierdzenie aktów téjże regulacyi, jako i wszelkich następnych czynności hipotecznych, należąc będzie do tegoż Sądu Pokoju jako zwierzchności hipotecznej, z wolnym odwołaniem się od decyzji w téj mierze wydanych do właściwego Trybunału (1).

(1) Porównać Pos. Ks. Nam. z r. 1822, (T. II, str. 14 niniejszego dzieła).

Art. 7. Komplet do rozpoznawania i zatwierdzania stanowić będą: Podśudek, Pisarz i Podpisarz, z których każdy ma głos stanowczy (2).

(2) Jeżeliby komplet Zwierzchności Hipotecznej, bądź to z powodu słabości zdrowia, bądź dla dłuższej nieobecności lub prawnego wyłączenia którego z urzędników Sądu Pokoju, w prawnym składzie zebrany być nie mógł, w takim przypadku przybiieranym być może tylko Rejent miejscowy; a w razie gdyby szło o

wydanie decyzji względem aktu, który on przyjął, — przybrany być może jeden z Obrońców Sądu Pokoju, starszeństwem, praktyką i zdolnością odznaczający się: takie jednak zastąpienie przez Rejenta lub Obrońcę, jedynie w razie koniecznego pospiechu w rozpoznaniu czynności hipotecznej miejsce mieć powinno, a inaczej załatwianie wniosków, pod decyzję zwierzchności hipotecznej przychozących, do zebrania się prawego kompletu odkładać należy.

K. R. S. d. ¹²/₂₄ Czerwca 1844 r. Nr. 6037.

Art. 8. Strona, pierwiastkowej regulacji nowój hipotecki żądająca, zgłosi się do Sądu Pokoju. Spisany z nią będzie krótki protokół wniesionego żądania (1).

(1) W załatwieniu kwestyi, jakie przedewszystkiém dopełnione być winny formalności w celu wywołania nieruchomości do pierwiastkowej regulacji, wydane zostały następujące rozporządzenia, a mianowicie:

1° Iż odtąd żadna nowa regulacja nieruchomości ziemskiej w hipotece okręgowój uskutecznią być nie ma, dopóki wywołania żądający nie złoży świadectwa zwierzchności hipotecznej gubernialnej, że dla téjże nieruchomości ani oddzielnie, ani z innymi łącznie dobrami głównemi, hipoteka gubernialna nie jest uregnowaną, ani księga wieczysta dla téjże nieruchomości nie jest założoną, i że względem takowój nieruchomości, żadne przeszkody wywołania do Hypoteki gubernialnej nie zachodzą.

2° Że, wrazie odrywania części jakowój od dóbr ziemskich, mających już księgi wieczyste założone, część ta do regulacji okręgowój przyjętą być nie może, jeżeli wpizód właściciel, zbywający tę część urzędownie, na jój wyłączenie i odpisanie w księdze wjezystej gubernialnej w Dziale II nie zezwoli; a gdy są wierzyciele lub interesenci, z prawami realnymi lub zastrzeżeniami w téj księdze zapisani, jeżeli ci wyraźnie i urzędownie, bądź na przeniesienie stosunkowe zabezpieczenia swych wpisów do hipotecki okręgowój nie zezwolą, bądź tego zabezpieczenia nie zrzeką się, i jeżeli, w skutku takowych deklaracyj, wyłączenie owej części w księdze wie-

czystej gubernialnej w Dziale II rzeczywiście wpisaniem nie zostanie; co wykazem z księgi wieczystej wydanym ułowodnione być powinno, a dopiero wówczas Sąd Pokoju do regulacji hipoteki okręgowej przystąpić będzie mocen.

K. R. S. d. $\frac{2}{14}$ Maja 1835 r. Nr. 10607.

- 3° Porównać ustęp 3 rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $\frac{8}{20}$ Sierpnia 1851 r. Nr. 10067 (T. II, str. 23 niniejszego dzieła).
- 4° Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $\frac{3}{45}$ Października 1845 r. Nr. 12892 (T. II, str. 51 i 52 niniejszego dzieła).

Art. 9. Z protokółem tym Pisarz założy Akta hipoteczne. Na okładce Aktów zapisze nazwisko powiatu (okręgu), nazwisko nieruchomości samej, jeżeli jest wiejską, a numer i nazwisko miasta, jeżeli jest miejską, i numer, pod którym Akta w repertorium Aktów hipotecznych wpisane zostały. Jeżeli kilka jest nieruchomości w tymże powiecie (okręgu), lub mieście, jedno nazwisko lub jeden numer mających, Pisarz Akta hipoteczne odznaczy, jak w artykule 12 litera *b* Urządzenia tego przepisano. — Na samym początku Aktów zostawioną będzie potrzebna ilość kart, z których jedna lub dwie pierwsze przeznaczone będą na summaryusz Aktów, reszta zaś na wykaz hipoteczny, do którego wzór Sądom Pokoju zakommunikowany zostanie (1). Po wykazie następować będzie protokół zgłoszenia się o regulacją i dalsze czynności z dołączonemi do nich dowodami. Karty, na summaryusz i wykaz przeznaczone, Podśudek, stosownie do art. 15 Prawa z r. 1818 o hypotekach (T. II, str. 7 niniejszego dzieła) zaparafuje, inne zaś do Aktów przybywające czynności i składane przy nich dokumenta, Pisarz, po wszyciu ich do Aktów, na każdej stronie zaliczbuje i takowe, z wymienieniem daty ich i liczby karty, do summaryusza zaciągnie.

(1) Wzór do Wykazu Hipotecznego zamieszczonym jest tu za Ustawą Hipoteczną z r. 1825.

Art. 10. Akta hypoteczne są przeznaczone

- a) Na zapisanie do nich aktu regulacyi nowój hypoteki, na zapisanie w nich przez Rejenta powiatowego (Okęgowego) wszelkich hypotecznych czynności dobrej woli, których zapisania w Aktach hypotecznych strony żądać będą, na zapisanie przez Pisarza wszelkich wniosków i oświadczeń stron, działań hypotecznych dotyczących się, tudzież decyzji zwierzchności hypotecznej;
- b) Na zachowanie w nich wszelkich dokumentów, przy akcie regulacyi lub późniejszych czynnościach złożonych;
- c) Na wykaz hypoteczny, na początku Aktów znajdujący się, do którego Pisarz w rubrykach właściwych skróconą treść praw i obowiązków hypotecznych, stosownie do decyzji zwierzchności hypotecznej, z wyrażeniem daty decyzyi, zapisać winien.

Art. 11. Sąd Pokoju, najdalej w dni 14 po zaszłém do niego żądaniu pierwiastkowej regulacyi, wywoła nieruchomości, której się żądanie dotyczy, przez obwieszczenia publiczne.

Jeżeli w jednym czasie zajdzie żądanie o regulacyą kilku szczegółowych nieruchomości, Sąd Pokoju wywołanie ich w jedném obwieszczeniu połączy (1).

(1) Co do ogłaszania obwieszczeń:

- a) Sądy Pokoju obwieszczenia o terminach pierwiastkowej regulacyi podawać powinny do gazet w taki sposób, aby redakcyom nie robić utrudzeń, i dlatego téż powinny się starać, aby w jedném obwieszczeniu umieszczoną była wiadomość o regulacyi kilku nieruchomości, chociażby w tym celu odmienne były terminy; ze względu jednak na to, aby z drugiej strony interessenci na zwyłokę narażeni nie byli.

K. R. S. d. 22 Lutego 1827 r. Nr. 2069.

- b) Dla nieruchomości, których terminy regulacyi po-
upadały, Sądy Pokoju obowiązane są wyznaczyć nowe terminy, i takowe łącznie w jedném obwieszczeniu ogłaszać; a nadal Sądy Pokoju nie konieczne w dni 14 od żądania regulacyi, lecz w miarę zgłaszania się, chociażby w czasie dłuż-

szym, terminu wyznaczać i takowe w jednym obwieszczeniu ogłaszać mają. Co zaś do wyznaczania terminów, to gdy te nie mogą być krótsze od 3 miesięcy, dłuższymi jednak być mogą, przeto Sądy Pokoju powinny oznaczać terminu nieco dłuższe, z powodu, iż zostawionym być musi pewien czas na dojście obwieszczenia z Sądu do Redakcyi Gazety, i na umieszczenie tegoż obwieszczenia w gazecie.

K. R. S. d. 12 Maja 1827 r. Nr. 4402.

Art. 12. Obwieszczenia obejmować powinny:

- a) Wzmiankę o wniesioném żądaniu regulacyi;
- b) Nazwisko nieruchomości wywołującej się, jeżeli jest wiejską, a numer jój, jeżeli jest miejską, z wyrażeniem nazwiska miasta i ulicy, przy której jest położoną. Jeżeli w powiecie (okręgu) więcej nieruchomości oddzielnych pod jednym egzystuje nazwiskiem, lub w mieście kilka nieruchomości pod jednym numerem, należy takowe albo podług liter, lub innych znamion, jakie w dawniejszój hipotece miały, lub podług nazwiska właścicieli, tak odznaczyć, aby z pewnością wiedzieć można, której się obwieszczenie dotyczy;
- c) Oznaczenie stałego terminu do regulacyi dla każdój szczególnej nieruchomości;
- d) Wezwanie do właściciela i wszystkich interes w tém mających, aby w terminie oznaczonym w Sądzie Pokoju, osobiście lub przez pełnomocnika urzędownie i szczególnie na to umocowanego stawili się, żądania swe i wnioski do aktu regulacyi podali, i w dokumencie, prawa ich udowadniające, opatrzili się;
- e) Ostrzeżenie właściciela i interesentów, że, w przypadku niestawienia się w terminie regulacyi, właściciel, jeśliby który z interesentów tego żądał, podpadnie karze 10 do 50 złp., a nadto, podług art. 150 prawa z r. 1818 o hypotekach, utraci wszelkie dobrodziejstwa prawne względem swych wierzycieli. Każdy zaś interesowany, któryby w terminie oznaczonym z prawami swemi nie zgłosił się, podpa-

dnie skutkiem prekluzji, art. 154 i 160 prawa z r. 1818 o hypotekach przepisany.

- f) Uwiadomienie interesentów o dniu, w którym decyzya w skutek aktu pierwiastkowej regulacyi, przez Sąd Pokoju wydać się mająca, na audyencyi tegoż Sądu ogłoszoną zostanie; że od dnia ogłoszenia jęj, zacznie się rachować czas do odwołania się od takowej; że zatem w tymże dniu, bez dalszego wezwania, ogłoszeniu jęj przytomne ni być powinni (1).

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. ⁹/₂₁ Września 1848 r. Nr. 14184, (T. II, str. 128 niniejszego dzieła).

Art. 13. Termin do pierwiastkowej regulacyi nowęj hypoteki będzie trzymiesięczny, rachując od daty obwieszczenia.

Gdy jednak, podług artykułu 13 i 16 Prawa z dnia ¹/₁₃ Czerwca r. b. (1825) o przywilejach i hypotekach (Tom II, str. 123 niniejszego dzieła), wszelkie hypoteki prawne czyli tajne, które jeszcze istnieją, mają dozwołony roczny termin do objawienia ich w hypotece, a z tego powodu przed końcem r. 1826 żadna prekluzya ich nastąpić nie może; Sądy Pokoju przeto termina do pierwiastkowej regulacyi hypoteki tych nieruchomości, które aż do d. 1 Październ. r. p. (1826) włączone zostaną, dopięro na rok 1827 wyznaczyć powinny (2).

(2) Porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 22 Lutego 1827 r. Nr. 2069, i z d. 12 Maja t. r. Nr. 4402, będące w przypisku do art. 11 niniejszjęj Instrukcyi.

Art. 14. Wolno każdemu z hypoteką prawną, do ksiąg hypotecznych jeszcze nie wpisaną, w ciągu r. 1826 zgłosić się do Sądu Pokoju, w celu zapewnienia swego prawa i pierwszeństwa, jakieby mu służyć mogło.

Wolno w podobnym zamiarze, każdemu mającemu jakikolwiek inny do hypoteki jeszcze nie wpisany tytuł, czyli

to do własności nieruchomości, czyli do prawa rzeczowego, zgłosić się z takowym do Sądu Pokoju.

Jeżeli przed zgłoszeniem się takowym nie nastąpiło jeszcze przez właściciela lub innego interesenta, żądanie pierwiastkowej regulacji, żądanie takowe połączone będzie z témże zgłoszeniem się.

W przypadkach powyższych, Pisarz spisze protokół wniosków zgłaszającego się, ostrzeże go, że, pomimo tego, w terminie do pierwiastkowej regulacji oznaczonym stawieć się powinien, pod skutkami, w art. 154 i 160 Prawa z r. 1818 o hypotekach przepisanimi, i o takowym ostrzeżeniu w protokóle uczyni wzmiankę.

Sąd Pokoju w skutek zgłoszenia się takowego, wywołanie do regulacji hypoteki uskuteczni.

Art. 15. Obwieszczenia wywołujące regulacją, ogłoszone będą bezpłatnie w Monitorze Warszawskim (1) raz jeden. Sąd Pokoju obwieszczenia gotowe Redakcyi Monitora (Gazety Rządowej), pod rubryką *Interes Rządowy*, tak wczesnie odeśle, aby najdalej w dni 14 od daty ich, w Monitorze (Gazecie Rządowej) umieszczone być mogły. Wezwie oraz Redakcyą o odesłanie sobie pod taką rubryką do Aktów hypotecznych, w dowód następnego ogłoszenia, egzemplarza, takowe obejmującego.

(1) Podług postanowienia Rady Administracyjnej z d. 16 Grudnia 1828 r. (D. P., T. XII, str. 293), *Monitor Warszawski* od d. 1 Stycznia 1829 r. (D. P., T. XX, str. 399) wychodzić przestał, i miejsce jego zastąpiła *Gazeta Rządowa*, w której ogłoszenia o pierwiastkowej regulacji dopełniane być powinny w taki sam sposób, jak dawniej w Monitorze; korespondencya zaś z tego powodu między Sądami Pokoju a Redakcyą Gazety Rządowej wolną jest od opłaty portorii, i odbywać się będzie pod rubryką „*Interes Rządowy*”.

W przypadku, gdyby w jednym obwieszczeniu kilka nieruchomości było wywołanych, lub w jednym egzemplarzu Monitora (Gazety Rządowej) kilka obwieszczeń jednego

Sądu znajdowało się, Sąd Pokoju nie ma żądać przesłania sobie do Aktów każdej wywołanej nieruchomości, oddzielnego egzemplarza Monitora (Gazety Rządowej), lecz jednego tylko, a przyjmujący akt nowej regulacji, zapisze tylko w akcie wzmiankę o nastąpieniu obwieszczeniu, i wymieni, gdzie się znajduje egzemplarz takowe dowodzący (1).

(1) W rozwinięciu przepisów o ogłaszaniu obwieszczeń co do pierwiastkowej regulacji nieruchomości, do których odnosi się Ustawa Hyp. z r. 1825, Ks. Namiestnik pod d. 20 Grudnia 1825 r. (D. P., T. XI, str. 41) postanowił:

1° Uwolnienie od wszelkich opłat dla Skarbu publicznego, udzielone postanowieniem Naszém z d. 10 Lipca 1819 r. (D. P., T. VI. str. 358) dla czynności pierwiastkowej regulacji własności ziemskich i miast wojewódzkich (obecnie gubernialnych i pogubernialnych), i dla stosujących się do nich decyzyj Zwierzchności Hypotecznych, rozciągamy niniejszém tak do czynności pierwiastkowej regulacji nowej hypoteki nieruchomości powyższej na wstępie wspomnianych, jak i do wszelkich decyzyj Sądów Pokoju, jako Zwierzchności Hypotecznej, dotyczących nowej tychże hypotek regulacji.

2° Obwieszczenia publiczne o nastąpić mającej pierwiastkowej regulacji szczególnych nieruchomości, jakie takową poprzedzić i przez Sąd Pokoju właściwy wydawane być powinny na wezwanie tegoż Sądu, ogłoszono będą raz jeden i bezpłatnie w Monitorze Warszawskim (Gazecie Rządowej). Redakcyja, w dowód nastąpiętego ogłoszenia, egzemplarz Monitora (Gazety Rządowej), w którym takowe nastąpiło, również bezpłatnie właściwemu Sądowi Pokoju odesłać będzie obowiązana.

Art. 16. Oprócz ogłoszenia obwieszczeń w Monitorze (Gazecie Rządowej), takowe aż do terminu pierwiastkowej regulacji wywieszane będą w Sądzie Pokoju w miejscu na obwieszczenia sądowe przeznaczoném. Pisarz nastąpięone wywieszenie ich poświadczy.

Art. 17. Gdy nietylko właścicielowi, lecz każdemu interesowi w tém mającemu, jest wolno żądać wywołania nieruchomości do pierwiastkowej regulacji, przeto, w przypadku ostatnim, Sąd Pokoju, oprócz obwieszczeń publicznych, uwiadomi wkrótkości właściciela o żądaniu wniesioném, o dniu do regulacji i do ogłoszenia decyzji, w skutek aktu regulacji wydać się mającej, oznaczonym, i wezwie go do stawienia się w terminie, a to pod karą 10 do 50 złp., jeśli by który z interesentów o takową wnosił, i pod uniknieniem skutków art. 150 Prawa z r. 1818 o hypotekach przepisanych. Woźny, uwiadomienie takowe doręczający, zostawi właścicielowi kopję, a oryginał z poświadczaniem doręczenia Sądowi zwróci.

Art. 18. Sąd Pokoju, wyznaczając termin do regulacji i ogłoszenia decyzji, termin takowe zaciągnie zaraz do oddzielnego *Rejestru terminów hypotecznych*, jaki utrzymywać winien. Z rejestru tego Pisarz w każdą sobotę termin na następny tydzień przypadające, z wymienieniem nieruchomości, regulować się mającej, i osoby, którą Podśędek z pomiędzy Członków Sądu, nie wyłączając siebie, do regulacji wyznać, wypisać i wyciąg takowy w zwykłym miejscu obwieszczeń sądowych wywiesić każe, gdzie aż do upłynienia terminu pozostaną.

Art. 19. W terminie regulacji, Członek Sądu, do takowej wyznaczony, zapisze do protokołu regulacji stawienictwo zgłaszających się stron, wymieni zamieszkanie, jakie każda z nich, podług artykułu 27 i 157 Prawa z roku 1818 o hypotekach, w kraju obrać powinna, i w którym wszelkie wręczenia, hypoteki tyżące się, nastąpić mają; załączy do protokołu, obwieszczenie w Sądzie wywieszone, tudzież, w przypadku wyżej w art. 17 przewidzianym, uwiadomienie do właściciela wydane i egzemplarz Monitora (Gazety Rządowej), w którym obwieszczenie ogłoszoném zostało; a jeżeli ten, jako obejmujący kilka obwieszczeń, lub w jednym obwieszczeniu wywołanie kilku nieruchomości, do innych Aktów załączonym został, zrobi o tém w protokole wzmiankę z wyszczególnieniem Aktów, przy których się znajduje. Po

czém przystąpi do regulacji hipoteki, zamieszczając w protokóle wnioski i oświadczenia stawających, bądź zgodne, bądź różniące się, i zwracając uwagę ich na art. 152 i 153 Prawa z r. 1818. — Art. 51 Instrukcyi z r. 1819, (T. II, str. 36 niniejszego dzieła) (1).

(1) W Archiwach Kancellaryj Hypotecznych gubernialnych znajdują się dotąd Akta hypoteczne po pruskie różnych nieruchomości wiejskich i miejskich okręgowych, do których Ustawa Hyp. z r. 1818 nie rozciągała się, jako też Akta hypoteczne mniejszych nieruchomości ziemskich, których hipoteka przez Kommissye Hypoteczne regulowaną być mogła, lecz dla małej ich wartości uregulowaną nie została, a których regulacji interessenci teraz, podług ar. 20 Ustawy Hyp. z r. 1825 w Sądach Pokoju domagać się mogą. Skutkiem tego Akta te przy regulacji hipotek w właściwym Sądzie Pokoju dla informacji interessentów są potrzebne i dlatego też Trybunały, za odebraniem od Sądów Pokoju zawiadomienia o nastąpić mającej regulacji szczególnych nieruchomości tego rodzaju i o potrzebie przesłania im Aktów nieruchomości uregulować się mającej, obowiązane są niezwłocznie też Akta im przesłać i o dopełnieniu tego w dotychczasowem swém Repertorium zaznaczyć.

K.R.S. d. 8 Listopada 1827 r. Nr. 11880.

Art. 20. W regulacji samój Członek do takowej delegowany nasamprzód zająć się winien wyjaśnieniem stanu własności. W tym celu przyjmie oświadczenie właściciela i dowody przez niego złożone. Wymieni także w protokóle wartość nieruchomości, jaka się z dokumentów okazuje. — Art. 39, 66 Ustawy Hyp. z r. 1818. — Art. 49, 50 Instr., r. 1819, (T. II., str. 35 niniejszego dzieła).

Art. 21. Następnie przyjmie oświadczenia interessentów, którzyby równe lub lepsze prawo do własności mieć sądzili, i dowody przez nich pokładane. — Art. 51 Instr. z r. 1819, (T. II. str. 36 niniejszego dzieła).

Art. 22. Przystąpi dalej do wyjaśnienia stanu obciążeń i wierzytelności, jakim nieruchomości ulega. W tym celu wezwie nasamprzód właściciela, aby takowe sam podał, zwracając uwagę jego, że chociażby który z wierzycieli jego, prawny tytuł do hipoteki mających, sam nie

zglaszał się przy regulacji, i z służącym mu prawem rzeczowém prekludowanym został, to przecież, podług art. 154 Prawa z r. 1818 o hypotekach, właściciel, jako dłużnik, nie przestaje być odpowiedzialnym za wierzytelność z wszelkiego ruchomego i nieruchomego majątku swego. Poczém zapisze z porządku, obciążenia i wierzytelności, czyli to przez właściciela, czyli téż przez strony zgłaszające się podawane, i wzajemne ich względem takowych oświadczenia i wnioski, przyjmie dowody złożone, wreszcie przekona się i wyjaśni, czyli, lub jak dalece, względem porządku wierzytelności, jak jedne po drugich następują, wierzyciele są z sobą zgodni lub nie. — Art. 52 i 53 Instr. r. 1819 (T. II. str. 36 niniejszego dzieła).

Art. 23. Po wyjaśnieniu stanu obciążenia, Delegowany przystąpi do wyjaśnienia suboneracyów, jakim prawa hypotekowane ulegają. — Art. 55 i 57 Instr. z r. 1819 (T. II, str. 37 niniejszego dzieła).

Art. 24. Delegowany dokumenta, do aktu regulacji przez strony składane, wraz z niemi, stosowie do art. 16 i 157 Prawa z r. 1818 o hypotekach, zaznaczy, i takowe jako oryginały przy Aktach hypotecznych pozostaną. — Art. 51 i 53 Instr. z r. 1819, (T. II, str. 36 niniejszego dzieła) (1).

(1) Porównać rozporządzenie Kommissy Rządowej Sprawiedliwości z d. $\frac{6}{20}$ Lipca 1844 r. Nr. 9312, (T. II, str. 11, niniejszego dzieła).

Art. 25. Po spisaniu tym sposobem wniosków i oświadczeń stron stawających, Delegowany ułoży projekt do wykazu hypotecznego, i całą czynność przedstawi stawającym do podpisu. — Art. 57 Instr. z r. 1819, (T. II, str. 37 niniejszego dzieła).

Art. 26. Chociażby właściciel w terminie regulacji nie stawił się, Delegowany stawiennictwo zgłaszających się zapisze, i wolno im będzie prawa i wierzytelności swe podać do protokołu, oraz czynić swe wnioski względem pierwszeństwa i porządku między sobą, a to, aż do czasu

ostatecznej regulacji, będzie miało skutek ostrzeżenia co do praw ich, tak względem właściciela, jak i osób trzecich; nada im oraz prawo, z art. 150 Prawa z r. 1818 wynikające, pociągnięcia dłużnego właściciela, z utratą wszelkich dobrodziejstw prawnych, względem nich służyć mu mogących, i żądania wymiaru na nim kary pieniężnej obwieszczeniem zagrożonej. — Art. 53 Instr. z r. 1819, (T. II, str. 36 niniejszego dzieła).

Art. 27. Tak sporządzone dzieło wraz z dowodami, Delegowany przedstawi Sądowi Pokoju, jako zwierzchności hypotecznej, który takowe w komplecie, wart. 7 przepisany, stosownie do przepisów Prawa z r. 1818 o hypotekach, rozpozna, i względem zatwierdzenia nowej regulacji, lub odmówienia go, tudzież względem postanowionej w art. 154 i 160 tegoż prawa prekluzji interesentów niezgłaszających się, swoją wyda decyzją, istotne zaś spory, stosownie do art. 29 tegoż prawa, do drogi sądowej odesła. — Art. 20 Ustawy Hyp. z r. 1818, oraz art. 60 i n. Instr. z r. 1819, (T. II, str. 38 niniejszego dzieła).

Art. 28. W przypadku zmiany projektu do wykazu, bądź przez Sąd Pokoju jako zwierzchność hypoteczną, bądź w drodze appellacji, Sąd w decyzji swój wykaz zaraz ułożyć powinien.

Art. 29. W przypadkach, w których właściciel do regulacji nie stawił się, Sąd wniosków stron zgłaszających się rozwiązywać i zatwierdzać nie będzie, lecz decyzją w tej mierze, aż do regulacji tytułu własności zawiesi. Winien jednak wyrzec prekluzją niezgłaszających się, i, jeśliby który z interesentów tego żądał, ustanowić na właściciela za niestawienie się w terminie regulacji karę 10 do 50 złp. Pisarz o karze wymierzonej doniesie Kontrolli Skarbowej.

Art. 30. Właściciel w terminie pierwiastkowej regulacji niestawiający, któryby później żądał uregulowania tytułu własności, winien zgłosić się do Sądu Pokoju o wyznaczenie terminu do téjże regulacji i ogłoszenia wy-

dać się mającej decyzji, tak względem żądania jego, jako i względem wniosków, przez interesentów w terminie poprzednio do regulacji wyznaczonym, podanych.

O terminie takowym właściciel interesentów, którzy w poprzednim terminie zgłosili się, nie przez obwieszczenia, lecz szczegółowo, swym kosztem uwiadomić i wezwać ich powinien, aby tak przy uregulowaniu tytułu własności, jako też przy ogłoszeniu decyzji Sądu, przytomni byli.

Po spisaniu aktu regulacji tytułu własności, i wniosków osób stawających, Sąd akt takowy oraz i akt regulacji w terminie poprzednio wyznaczonym spisany, który z powodu nieregulowanego tytułu własności, rozpoznawanym być nie mógł, rozpozna, decyzją swoją wyda, i w dniu oznaczonym ogłosi (1).

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 19 Czerwca 1822 r. Nr. 5508 (T. II, str. 120 niniejszego dzieła).

Art. 31. Decyzye, w materyach hipotecznych wydane, Pisarz zaraz na posiedzeniu Sądu zapisze w Aktach hipotecznych. Podpisane będą przez cały komplet. Ogłoszenie ich nastąpi bez dalszego wezwania stron, na posiedzeniu Sądu Pokoju w dniu w obwieszczeniu na to wyznaczonym. Pisarz zapisze pod decyzją krótką wzmiankę o nastąpieniu ogłoszenia jej, z wyrażeniem dnia, w którym takowe nastąpiło.

Jeśli przy ogłoszeniu która z stron, w myśl art. 10 postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z d. 22 Stycz. 1822 (T. II, str. 14 niniejszego dzieła), podała oświadczenie względem poprzestania na decyzji, lub wniosek o sprostowanie omyłek, w art. 9 tegoż postanowienia przewidzianych, Pisarz to zaraz w protokóle ogłoszenia zapisze, a Sąd omyłki zaraz sprostuje (2).

(2) Co do podpisów na czynnościach urzędowych, istnieje następujące rozporządzenie:

a) Każdy Urzędnik sądowy po dopełnieniu wszelkiej

czynności urzędowej, po wydaniu wyroku lub decyzji hypotecznej, po wpisaniu treści do wykazu hypotecznych w hypotekach okręgowych, skoro do kompletu wpływał, jest w obowiązku, niebawnie protokoła takowych czynności, wyroki i decyzje sądowe, oraz hypoteczne, jak niemniej treści, swemi zaopatrywać podpisami.

- b) Każdy urzędnik sądowy opuszczający służbę, lub do innych przeniesiony obowiązków, powinien przed opuszczeniem Sądu, w którym urzędował, uporządkować wszelkie akta i czynności przez niego zdziałane, brakujące w nich podpisy, a mianowicie, pod wyrokami, decyzjami sądowymi i hypotecznymi, pod treściami hypotecznymi w Aktach hypotek okręgowych uzupełnić.
- c) Przewodniczący w Sądach czuwać będą nad ścisłym dopełnieniem tak niniejszych rozporządzeń jako też reskryptu z dnia 22 Sierpnia 1822 r. Nr. 9449, którym urzędnicy sądowi, wraz z oddaleniem się ze służby, lub przeniesienia na inną posadę, zobowiązani zostali poprzednio akta, rachunki i wszelkie przedmioty służbowe, pod ich dozorem znajdujące się, następnie swoim protokółarnie oddawać.¹

W razie gdyby urzędnik opuszczający skład miejscowego Sądu, wzbraniał się dopełnić tego, Przewodniczący w Sądach Pokoju Podseńdkowej, doniosą o tém właściwemu Trybunałowi, który tak w tym razie, jak w razie, gdyby każdy inny urzędnik w obrębie jego jurysdykcji urzędujący, niestarał się usunąć, przy wyjściu z takowego, podobnego nieporządku, użyje wszelkich zależących od niego środków ku zniewoleniu go pod tym względem, i rapport o t'm Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości złoży.

- d) Gdyby podobne uchybienia i niedostateczności, mianowicie brak podpisów pod wyrokami, decyzjami hypotecznymi, i treściami w wykazach hypotecznych okręgowych, dostrzeżone jeszcze zostały po przejściu urzędnika do innego urzędowania, będzie on w obowiązku na proste wezwanie Przewodniczącego tego Sądu, w którym urzędował, zjechać natychmiast tamże, i nieporządek usunąć w szczególności zaś brakujące podpisy uzupełnić.

K. R. S. d. ¹³/₂₅ Kwietnia 1845 r. Nr. 7239.

Art. 32. Zatwierdzony lub zmieniony projekt do wykazu Pisarz, stosownie do decyzji nastąpionej, albo sam, albo przez

osobę na swoją odpowiedzialność na to utrzymywaną, wpíše charakterem czytelnym i z wymienieniem daty decyzji, do wykazu, na początku Aktów hipotecznych będącego. Wykaz ten w Aktach również przez cały komplet podpisany będzie. (1).

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, w odsyłaczu do poprzedniego artykułu zamieszczone.

Art. 33. Czas do odwołania się od decyzji w mowie będących, stosownie do art. 29 prawa z roku 1818 o hipotekach, i postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 22 Stycznia 1822 (T. II, str. 14 niniejszego dzieła), będzie trzechmiesięczny, rachując od dnia następnego ogłoszenia decyzji. Zresztą przepisy postanowienia wspomnionego względem apellacyj w przedmiotach hipotecznych, i do hipotek powiatowych (okręgowych) stosować się będą.

Art. 34. Na wszelkie koszta nowej regulacji, łącznie z wywołaniem, zatwierdzeniem, ogłoszeniem decyzji, i wpisaniem treści aktu regalacji do wykazu, żądający regulacji złoży w ogóle złp. 6, z których, po zaspokojeniu potrzebnych wydatków, wyjąwszy należność woźnego za wręczenie w przypadku w art. 12 przewidzianym, resztę odbierze Delegowany za czynność regulacji.

Zresztą wszelkie czynności pierwiastkowej regulacji i decyzje przez Sąd jako zwieczność hipoteczną w skutek takowej wydane, stosownie do postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z d. 20 m. b. (T. II: str. 136 niniejszego dzieła), od opłaty stępla są wolne, obwieszczenia terminów regulacji w Monitorze (Gazecie Rządowej) nastąpią bezpłatnie, i korespondencje w téj mierze między Sądami Pokoju a Redakcją Monitora (Gazety Rządowej), jako wolne od opłaty portoryi, adressowane być powinny pod rubryką *Interes Rządowy*.

Art. 35. Żądający nowej regulacji jest w obowiązku zastąpienia kosztów ztąd wynikających. Wolno mu jednak od współinteresentów żądać proporcjonalnego ich wynagrodzenia, tak iż właściciel takowe poniesie w miarę wartości nieruchomości, jaka, po potrąceniu z niej długów hipotecznych, pozostaje, a każdy wierzyciel w miarę swej wierzytelności.

Art. 36. Tak w czasie agitującej się, jako też po ukończeniu pierwiastkowej regulacji hipoteki każdej szczególnej nieruchomości, Rejent Powiatowy (okręgowy) zapisywać będzie do Aktów hipotecznych wszelkie czynności dobrej woli, do teje nieruchomości ściągające się, których zapisania w nich strony od niego żądać będą. Do niego i wydawanie ekstraktów i wypisów czynności tych i dokumentów przy nich złożonych należy. (1)

(1) W uzupełnieniu tego artykułu:

- a) Porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 16 Maja 1822 r. Nr. 4528 i ¹³/₂₅ Listopada 1837 r. Nr. 7487 (T. II, str. 21 niniejszego dzieła).
- b) Za czynności hipoteczne, wpływające z ar. 11 i 12 Ustawy Hyp. z r. 1825, oraz z ar. 36 niniejszej Instrukcyi z r. 1825, rejenci mogą pobierać od stron tylko opłaty dla Rejentów okręgowych, dekretem Królewskim z d. 14 Marca 1809 r. (D. P. K. W. T. I, str. 213) przepisane.
K. R. S. d. 31 Maja 1827, Nr. 4426, i ¹⁴/₂₆ Października 1846 r. Nr. 17106.
- c) Rejenci, o ile sporządzają czynności, które w oryginale do Akt hipotecznych okręgowych mają być dołączone, mogą czynności takie przyjmować jedynie w samym lokalu sądowym, a mianowicie w Archiwum Hypoteczném, a pod surową odpowiedzialnością nie wolno jest do Kancellaryi rejentów, w prywatném ich mieszkaniu utrzymywanych, nosić poszytów hipotecznych, i rejenci w mieszkaniu swém nie mogą przyjmować aktów hipotecznych. W takim tylko razie czynność hipoteczna przez rejenta może być przyjętą po za obrębem Kancellaryi Hypotecznej Okręgowej, gdy czynność ta zdziałaną jest w innym okręgu; ale w tym razie rejent, akt taki w minucie w swych aktach notaryalnych zachowując, powinien wydać ekstrakt stronie, celem wniesienia go protokólnie do właściwych poszytów hipotecznych.

W razie zachodzącej potrzeby tymczasowego zastępstwa rejenta, w przypadku gdyby był przeszkodzonym lub nieobecnym, Prezes Trybunału zastępstwo to urządzać powinien w sposób odpowiedni przepisom, a mianowicie rozporządzeniu z d. 19 Września 1822 r. Nr. 9563; (ar. 7 Org. Notar.) w szczególnych tylko przypadkach, i to tak nagłych, że przyjęcie aktu żadnej nie cierpi

zwłoki, lub w razie przeszkody w samej osobie rejenta, podsędek może zastąpić rejenta w czynnościach notaryalnych niehypotecznych, lecz możność ta nie służy ani pisarzowi ani podpisarzowi sądu pokoju. Jeżeli podsędek znajdzie się spowodowanym zastąpić rejenta, i to w czynności do wniesienia do hypoteki nie przeznaczonej, powinien zawsze powód nagłości, lub innej ważnej przeszkody, np. choroby rejenta, pokrewieństwa ze stroną, lub tym podobny, w samym akcie wymienić. Minuty czyli oryginały aktów zastępczo przyjętych, po ustaleń przyczynie zastępstwa natychmiast rejentowi mają być zwrócone, dla wciągnięcia ich w repertorium i wydawania wypisów, jeżeli takowe przez zastępującego podsędką wydane nie były.

K. R. S. d. 25 Kwietnia (7 Maja) 1845 r.
Nr. 12562.

Art. 37. Do Pisarza hypotecznego należyć będzie przyjmowanie do Aktów hypotecznych wszelkich czynności do hypoteki ściągających się, w obcej Kancellaryi zawartych, któreby strony do hypoteki składały, przyjmowanie wszelkich innych wniosków i oświadczeń stron, które nie są przedmiotem atrybucyi Rejenta, tudzież wydawanie wykazów, wyciągów i kopij, tak z Aktów nowęj hypoteki, jako i z dawnych Aktów i ksiąg hypotecznych, i ściśle dopełnienie wszelkich dyspozycyj zwierzchności hypotecznęj. — Art. 7 i 10 Instrukcyi z 1819_{r.} (T. II, str. 20—22 niniejszego dzieła).

Art. 38. Rozpoznawanie i zatwierdzenie wszelkich czynności hypotecznych w art. 36 i 37 wspomnionych, rozpoznaniu i zatwierdzeniu ulegających, nastąpi przez Sąd Pokoju, jako zwierzchność hypoteczną, stosownie do przepisów prawa.

Art. 39. Co do należytości Pisarza, stosować się będą przepisy postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 17 Sierpnia 1820 r. o należytościach Pisarzy hypotecznych. (w D. P. T. VII na str. 62 umieszczonego).

Art. 40. Pisarz obowiązany dokładne *Repertorium* wszelkich nowych Aktów hypotecznych utrzymywać, i do takowe każde nowe Akta porządkiem alfabetycznym i numerów
T. II.

wciągnąć, oraz numer, pod którym w Repertorium są zapisane na okładce Aktów zanotować.

Art. 41. Pisarz i Rejent mieć będą pieczęci z herbem Królestwa i z napisem, pierwszy: *Pisarz Hypoteczny powiatu* (okręgu) *N. N.* drugi: *Rejent Kancellaryi powiatu* (okręgu) *N. N.* (1).

(1) Porównać odsyłacz do ar. 1 niniejszej Instrukcyi.

Art. 42. Wszelkie Akta i wykazy hypoteczne zostawać będą pod bezpośrednim i szczególnym dozorem Pisarzy Hypotecznych, którzy za całość ich i dokumentów do nich złożonych są odpowiedzialni. Dozór ogólny nad nimi należy do Sądu Pokoju. (2).

(2) Porównać odsyłacze do ar. 36 niniejszej Instrukcyi.

Art. 43. Gdyby właściciel nieruchomości uregulowanej w hipotece powiatowej (okręgowej) chciał ją połączyć z nieruchomością mającą uregulowaną hipotekę Wojewódzką (gubernialną), zgłosi się w tym mierze do Trybunału. Ten uwiadomi o tym Sąd Pokoju, który od dalszych działań hypotecznych co do tejże nieruchomości wstrzymać się, Akta hypoteczne Trybunałowi odesłać i to w Repertorium swém zanotować powinien. Trybunał zaś względem połączenia hypotek i względem uregulowania stosownego wykazu hypotecznego postąpi.

Art. 44. Gdyby właściciel nieruchomości, która wcale nie miała uregulowanej hipoteki, żądał uregulowania jej w hipotece wojewódzkiej (gubernialnej), zgłosi się o to do Trybunału. Ten, dla uniknienia aby takowa w Sądzie Pokoju do regulacyi wywołaną nie była, uwiadomi o tym Sąd Pokoju; sam zaś, stosownie do art. 22 Prawa z dnia 1 (13) Czerwca r. b. (1825) o przywilejach i hypotekach, postąpi.

Art. 45. W przypadkach, gdy Trybunał wprost, w skutek art. 22 tegoż prawa, regulacją hypotek przedsięwzięmie, termina do pierwiastkowej regulacyi tych nieruchomości, jakie

w roku 1826 wywołanemi będą, dopiero na rok 1827 wyznaczone być powinny, jak to w art. 13 Urządzenia niniejszego przepisano.

Art. 46. Sądowi Pokoju dla wiadomości ich, Pisarzy i Rejentów zakomunikowaną zostanie:

- 1° *Instrukcja Hypoteczna Kommissyom Hypotecznym Wojewódzkim służąca*, która, w czém przez niniejsze Urządzenie zmienioną nie została, służyć im będzie za skazówkę w postępowaniu. (1).
- 2° *Wzór do obwieszczenia* w ar. 12 niniejszego Urządzenia, wspomnianego (2), tuzież *Wzór do protokołu regulacyjnego*.

(1) Instrukcja ta z d. 30 Czerwca 1819 r. Nr. 7408, znajduje się w odsyłaczu do ar. 29 Ustawy Hypotecznej z r. 1818 (T. II, str. 19—71 niniejszego dzieła).

(2) Wzór do obwieszczenia, o którym tu mowa, komunikowany został sądowi pokoju przy rozporządzeniu Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 23 Stycznia 1826 r. Nr. 667, w ośniewie następującej:

„Sąd Pokoju Okręgu N.

„Z powodu żądanej regulacji nowój hypoteki (tu wymienić nieruchomość stosownie do ar. 12 lit. b Urządzenia hypotecznego), uwiadamia interessentów, że takowa nastąpi w Sądzie tutejszym d. . . ; wzywa ich przeto, aby do takowój osobiście lub przez pełnomocnika urzędownie i szczególnie na to umocowanego, zgłosili się, żądania swe i wnioski do protokołu regulacji podali, i w dokumencie prawa ńich udowadniające opatrzyli się. Ostizega ich oraz, że niezgłaszający się w terminie podpadną skutkom prekluzyi, w ar. 154 i 160 prawa o hypotekach z r. 1818 przepisanej. Jeżeliby właściciel nieruchomości wywołanej, w terminie do regulacji nie stawił się, tenże, na żądanie któregokolwiek z interessentów, na karę złp. 10 do 50 skazanym zostanie, i, podług ar. 150 tegoż prawa, utracą wszelkie dobrodziejstwa prawne względem swych wierzycieli.

Ogłoszenie decyzyi, jaka, w skutek aktu regulacji wydaną będzie, nastąpi d. . . na posiedzeniu publiczném Sądu tutejszego i od tegoż dnia czas do odwołania się od niej upływać zacznie; interessenci przeto bez dalszego wezwania w tymże dniu ogłoszeniu jój przytomnymi być powinni.

13. Wszelkie hypoteki prawne, z mocy przepisów Kodexu dotąd obowiązującego od wpisu nie zawisłe, któreby dotąd jeszcze istniały, jako będące na nieruchomości prawu z dnia 26 Kwietnia 1818 r. nieuległej, powinny być wpisane do reejstrów hypotecznych w przeciągu najdalej roku jednego bez obowiązku opłaty stępla. Po upłynieniu tego terminu wtenczas tylko skutek mieć będą, gdy są wpisane do rejestrów hypotecznych.

14. Oddział I, Działu V (ar. 72—110), tudzież artykuł 42 prawa z dnia 26 Kwietnia 1818 roku, przestaje odtąd obowiązywać, a w miejsce jego wstępują i względnie tych nieruchomości, do których się toż prawo siałgało, następujące przepisy o hypotekach prawnych.

15. Tytuł do hypoteki prawnej służy żonie, małoletniemu, i pozbawionemu własnej woli, jak o tém w Księdze I, Kodexu Cywilnego jest postanowiono (ar. 205 i 206 K. C. P.); oraz Skarbowi co do podatków, odtąd zalegnąć mogących. Służy także Skarbowi, Kosciółom, Instytutom publicznym, Kassomiejskim, Towarzystwu Ogniwemu (Dyrekyi Ubezpieczeń), co do należności wynikłych z odpowiedzialności poborców i tych wszystkich, którym

cyi (1), które to jednak wzory tylko dla informacyi ich służy.

3° *Wzór do wykazu hypotecznego*, który dla nich jest obowiązującym. (2).

(1) *Wzór do protokołu regulacyi*, tu powołany, znajduje się za ar. 126 Instrukcyi z d. 30 Czerwieca 1819 r. Nr. 7408, (T. II, str. 61 mniejszego dzieła).

(2) Powołany tu *Wzór do Wykazu Hypotecznego* znajduje się za Ustawą Hypoteczną z r. 1825, (T. II, str. 153 niniejszego dzieła).

własność publiczna w jakim bądź względzie jest lub była powierzona (1).

Przeciw trzeciemu nabywcy nieruchomości, tytuł do hypoteki prawnej służy tylko Skarbowi, i to jedynie co do podatków gruntowych z ostatnich dwóch lat przed jego nabyciem zaległych. — K. N. 2121, 2122. — K. C. P. 205, 206, 335, 358, 361, 362, 460, 461, 464, 466, 511. — K. H. 551. — Ar. 41 Usta. Hyp. z r. 1818. — Ar. 10—13, 15—19, 21—23 Usta. Hyp. z r. 1825.

16. Hypoteki prawne powinny być bezzewolena nawet dłużnika do ksiąg hypotecznych przyjęte.

17. Skutek hypoteki prawnej zależy od wpisania wierzytelności do ksiąg hypotecznych. Gdyby majątek terazniejszy nie był wystarczającym na jej zabezpieczenie, może wierzyciel ją zapisać na majątku później uzyskanym.

18. Gdyby wpis rozciągniętym był nad ilość potrzebną do zabezpieczenia hypoteki prawnej, dłużnik żądać może zmniejszenia. — K. N. 2159, 2161.

19. O każdej wpisanej do ksiąg hypotecznych hipotece prawnej, powinien być dłużnik uwiadomiony przez

(1) Prokurator Trybunału, o ile uzna tego potrzebę, może domagać się (ar. 72 i 106 Usta. Hyp. z r. 1818), aby na majątku opiekunów zapisaną była hypoteka prawna na rzecz nieletnich: obowiązany jednak zachować przepis ar. 2 lit. e postanowienia Księcia Namiestnika z d. 22 Stycznia 1822 r. (T. II, str. 14 niniejszego dzieła) co do doręczenia decyzji zwierzchności hypotecznej opiekunowi, przeciw któremu wpis nastąpił.

urzędowe wręczenie. — Ar. 5 pos. Ks. Nam. z r. 1822 (T. II, str. 14 niniejszego dzieła).

20. Przepisy względem stosunków majątkowych między małżonkami, prawem z dnia 26 Kwietnia 1818 r. objęte (art. 74—92), stosować się będą nadal do tych tylko małżeństw, które pod powagą tegoż prawa zawarte zostały.

21. Jednak warunek niealienowania co do dóbr nieruchomości lub kapitałów hipotekowanych żony, za dotychczasowego prawa istniejący, winien w przeciągu roku jednego być wpisany do hipoteki tychże nieruchomości lub kapitałów.

Po upłynieniu tego terminu, warunek niealienowania żadnego skutku przeciw trzeciemu mieć nie będzie, dopóki do ksiąg hipotecznych wpisanym nie zostanie.

Wpisania domagać się może sama żona, bez assistencyi męża, a gdyby była małoletnią, bez assistencyi kuratora, a nawet każda strona interessowana.

22. Do nieruchomości, których hipoteka podług prawa z dnia 26 Kwietnia 1818 r. przez Kommissyę hipoteczną uregulowaną być miała, a z powodu małej ich wartości uregulowaną nie została, stosować się będą przepisy artykułów 11 i 12 niniejszego prawa, wyjąwszy, gdyby właściciel chciał, stosownie do przepisu artykułu następnego, hipotekę swoją mieć uregulowaną.

23. Ile razy zachodzić będzie potrzeba uregulowania hipoteki nieruchomości, która przez Kommissyę hipoteczną nie z powodu małej wartości, lecz dla innych przyczyn wywołana i uregulowana nie była, wywołanie z terminem nie krótszym jak 3 miesiące, a nie dłuższym jak roku jednego, nastąpi przed właściwy Trybunał, który w miejscu Kommissyi hipotecznej hipotekę tako-

wój nieruchomości, stosownie do prawa z roku 1818, uregułuje. (1).

D Z I A Ł IV.

O porządku kar sądowych i administracyjnych, względnie innych wierzytelności.

24. Dopiero po zaspokojeniu wszystkich wierzytelności, nawet i tych, którym ani przywilej ani hipoteka nie służy, zaspokojone będą kary sądowe i administracyjne.

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 3/15 Października 1845 r. Nr. 12892 (T. II, str. 51 i 52 niniejszego dzieła).

WYKAZ HYPOTECZNY.

(Wzór *Wykazu Hypotecznego*.—Ar. 14 i 15 Usta. Hyp. z r. 1818. — Ar. 91, 92, 93, 94, 95 i 96 Instrukcyi z d. 30 Czerwca 1819 r. Nr. 7408, oraz ar. 46 Instrukcyi z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054.)

WYMIENIENIE NIERUCHOMOŚCI I OPISANIE GRANIC.

Zastrzeżenia.	Wymienienie właściciela.	Ustalenie własności.	Szacunek:	
			Ruble srebrne	Kopiejki
	<i>Samson Ławrence</i>	<i>uczynił to kowalczyk na parafianie swoim kupione 10 zł. na paryż. - 1862 i odaję ad wydzawcy płać wieloma na dłużej waga - Muciążki do kawy 10 buncy Węg. 1/2 z 11. K.</i>	<i>100. 20.</i>	

Zastrzeżenia,	Ilość pieniężna:		Ścieśnienie własności, ciężary wieczyste i służebności,	Ilość pieniężna:		Wykreślenia,
	Ruble srebr.	Ko.		Ruble srebr.	Ko.	

Zastrzeżenia.	Ilość pieniężna:		Zlewki i obciążenia praw, w Dziale III hypotekowanych.	Ilość pieniężna:		Wykreślenia.
	Ruble srebr.	Ko.		Ruble srebr.	Ko.	

Zastrzeżenia.	Ilość pieniężna:		Długi i inne obowiązki hipoteczne.	Ilość pieniężna:		Wykreślenia.
	Ruble srebr.	Ko.		Ruble srebr.	Ko.	

Zastrzeżenia.	Ilość pieniężna:		Zlewki i obciążenia praw, w Dziale IV hipotekowanych.	Ilość pieniężna:		Wykreślenia.
	Ruble srebr.	Ko.		Ruble srebr.	Ko.	

KODEX POSTĘPOWANIA CYWILNEGO.

Tom II.

CZEŚĆ PIERWSZA.

POSTĘPOWANIE PRZED TRYBUNAŁAMI. (1)

KSIĘGA I.

O SĄDZIE POKOJU (2).

TYTUŁ I.

O p o z w a c h (3).

1. Każdy pozew przed Sąd Pokoju zawierać będzie datę dnia, miesiąca i roku, imię, nazwisko, powołanie i zamieszkanie powoda, — imię, nazwisko, mieszkanie i matrykułę (4) woźnego, — imię, nazwisko, i mieszkanie pozwanego; wyrażać będzie wkrótce przedmiot i za-

(1) Francuzki Kodex Postępowania Cywilnego obowiązuje w Królestwie Polskiem na zasadzie art. 8 i 11 Organizacji Sądownictwa, zatwierdzonej przez Ministra Sprawiedliwości pod d. 23 Maja 1808 r. za Nr. 3745. Wprawdzie pomieniona Organizacya nie zyskała Najwyższego zatwierdzenia, lecz do wydania jój Minister Sprawiedliwości upoważniony został postanowieniem Królewskim z d. 4 Lipca 1808 r.

(2) Przepisy związkowe: K. N. 819, 985. — K. P. S. 48 n. 255, 305, 326, 363, 509, 571, 581, 587, 591, 594, 781 - 5., 907 n., 926, 928 n., 1035. — K. H. 106, 234, 243, 245, 414, 449—453, 462, 486, 487.

(3) O doręczeniu pozwów wojskowym i osobom dyplomatycznym podane będą przepisy poniżej pomiędzy *Wyjątkowemi Postępowaniami*, umieszczonemi za Kodexem Postępowania Cywilnego.

(4) *Matrykuła* jest to wymienienie imienia, nazwiska, przyimiotu, zamieszkania, oraz daty nominacyi woźnego, doręczenie skuteczniającego.

sady skargi, i wskaże sąd pokoju (1), który ma rozpoznawać sprawę, oraz dzień i godzinę stawienia się.— K. C. P. 26 n., — K. P. S. 4 n., 59, 61, 69.

2. W materyi czysto osobistój lub ruchomój, pezew wydanym będzie przed sędziego (Podsędką Sądu Pokoju) zamieszkania pozwanego; jeżeli tenże nie ma zamieszka-

(1) Sądy Pokoju inaczej uorganizowane są we Francyi, a inaczej w Królestwie Polskiem. Tam wszystkie attribucye Sądu Pokoju koncentrują się w osobie Sędziego Pokoju; tu zaś Sądy te dzielą się głównie na dwa Wydziały *Sporny* i *Pojednawczy*. Wydział Sporny, a właściwie sam Podsudek Sądu Pokoju, sądzi wszystkie sprawy cywilne, do attribucyi jego należące (art. 1 do 47 K. P. S.); Wydział Pojednawczy zaś, a właściwie sam Sędzia Pokoju, ma obowiązek godzenia spraw cywilnych, które drogę pojednania przechodzić powinny (art. 48 K. P. S.). Sędzia Pokoju przyduje także na posiedzeniach rad familijnych.

Takie attribucye tutejszych Sądów Pokoju polegają na art. 16 i 17 Organizacyi Sądownictwa z d. 11 Maja 1808 r. Nr. 3335, oraz na art. 4 takiejże Organizacyi z d. 23 Maja t. r. Nr. 3745; i z tego téż powodu w niniejszym przekładzie Kodeksu Postępowania wyraz *le juge*, tłumaczony został przez wyraz *Sędzia Pokoju*, z dodaniem w nawiasie wyrazu *Podsudek*, o ile przepis prawa do attribucyi tego ostatniego odnosil się. — Oprócz Wydziału Spornego i Pojednawczego do składu każdego Sądu Pokoju wchodzą dwa inne Wydziały: *Hypoteczny* i *Policyjny*. Z tych Wydział Hypoteczny, utworzony na mocy art. 5 Instrukcyi przez Kommissyą Rządową Sprawiedliwości pod d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054 wydanój (T. II, str. 128 niniejszego dzieła), załatwia wszystkie czynności dotyczące hipotek okręgowych; Wydział zaś Policyjny wyprowadza pierwiastkowe śledztwo w sprawach na drodze karnój toczących się i sądzi sprawy Policyi Prostej, podług zasad wskazanych w dekreście z dnia 26 Lipca 1810 r. (D. P. K. W., T. II, str. 291) oraz w Ustawie Przechodniój do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych Najwyżej d. ¹¹/₂₃ Listopada 1847 r. (D. P., T. XL, str. 4) zatwierdzonej.

nia, przed Sędzię (Podsędką) jego mieszkania (1). — K. N. 527 n., 1428. — K.P.S. 50-1., 59, 69-8., 363 n.— K. C. P. 26 n.

3. Wydanym będzie przed Sądem, w którego obrębie przedmiot sporny jest położony, gdy rzecz idzie:

1° O szkody zrządzone w polach, owocach i zbiorach; K. P. S. 444 n.

2° O naruszenie granic, o przywłaszczenie gruntu, drzew, płotów, rowów lub innych ogrodzeń, dokonane w ciągu roku; o czyny tyczące się biegu wody (2), również w ciągu roku spełnione, i o wszelkie inne skargi possessoryjne (3); — K. N. 645, 646, 666 n., 2228 n., 2243. — K. P. S. 23 n., 38.

3° O naprawy komornicze; — K. N. 1754.

4° O wynagrodzenie żądane przez dzierżawcę lub biorącego w najem za nie nieużywanie, gdy samo prawo nie będzie zaprzeczane, i o zniszczenia zarzucane przez właściciela. — K. N. 1711, 1719, 1721, 1728, 1735, 1741.

4. Pozew doręczony będzie przez woźnego Sądu Pokoju zamieszkania pozwanego; w przypadku przeszkody, przez woźnego, którego Sędzia (Podsędek) wyznaczy: kopia pozwu zostawioną będzie stronie: gdyby nikogo nie było w jej zamieszkaniu, zostawioną będzie Prezydentowi, Burmistrzowi, Wójtowi gminy, lub ich zastęp-

(1) Porównać Zdanie Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 r. zamieszczone w T. I na str. 38 niniejszego dzieła.

(2) Porównać tu postanowienie Ks. Namiestnika z d. 10 Października 1818 r. zamieszczone w odsyłaczu do art. 640 K. N. (T. I, str. 577 niniejszego dzieła).

(3) Porównać Postanowienie Ks. Namiestnika Kr. z d. 18 Września 1817 r. zamieszczone niżej (T. II, str. 171 niniejszego dzieła).

com, którzy zawidymują oryginał bezpłatnie. — K. P. S. 1, 5, 6, 52, 61, n., 71, 1039.—K. C. P. 26 n.

Wózny Sądu Pokoju nie może odbywać czynności swego urzędu dla swych krewnych w linii prostej, ani też dla swych braci i siostr, i dla powinowatych w tym samym stopniu.

5. Pomiedzy dniem doręczenia pozwu, a dniem do stawienia się przeznaczonym, przynajmniej jeden dzień upłynąć powinien, jeżeli strona pozwana zamieszkałą jest w odległości trzech miriametrów (1); a jeżeli jest dalej zamieszkałą, dodany będzie jeden dzień na każde trzy miriametry (1). — K. P. S. 51, 72 n., 1033.—K. C. P. 26 n.

W razie niezachowania tych terminów, gdyby się pozwany niestawił, Sędzia (Podsędek) rozkaże, aby na nowo był pozwanym, a koszta piérwszego pozwu poniesie powód. — K. P. S. 19.

6. W nagłych przypadkach, Sędzia (Podsędek) wyda decyzję skracającą termin, i może dozwolić zapozwania nawet na dzień i godzinę oznaczoną. — K. P. S. 29, 63, 72, 76, 808.

7. Strony mogą zawsze stawić się dobrowolnie przed Sędzią Pokoju (przed Podsędkiem), który w takim przypadku rozsądzi ich spór, bądź w ostatniej instancyi, jeżeli go prawo lub strony do tego upoważniają (2), bądź

(1) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim, czyli $24\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

(2) Obecnie Sądy Pokoju Wydziały Sporne nigdy nie mogą wydawać wyroków w ostatniej instancyi, lecz zawsze w piérwszej. — (Art. 62 Statutu Organicznego z d. 14 Lutego 1832; postanowienie Rady Administracyjnej z dnia 28 Kwietnia (10 Maja) 1833 r.; oraz art. 1, 2, 3 postanowienia z d. 26 Marca 1842 r. O sposobie zanoszenia i rozpoznawania skarg na wyroki mocą ostatniej instancyi dotąd wydawane).

téz z możnością odwołania się, chociażby nie był właściwym Sędzią stron, ani ze względu na zamieszkanie pozwanego, ani ze względu na położenie przedmiotu spornego. — K. P. S. 1003 n.

Oswiadczenie stron żądających wyroku, będzie przez nie podpisane, a jeżeli podpisać nie mogą, wzmianka o tém uczynioną zostanie. — K. P. S. 1005.

TYTUŁ II.

O audyencyach Sędziego Pokoju (Podsędka) i o stawieniu się stron.

8. Sędziowie Pokoju (Podsędkowie) wyznaczają przynajmniej dwie audyencye na tydzień; sądzić jednak mogą każdego dnia, nawet w dni niedzielne i świąteczne, z rana i po południu. — K. P. S. 9 n., 63, 1037. (1).

Będą mogli dawać audyencye u siebie, przy drzwiach otwartych. — K. P. S. 85 n.

9. Strony stawiają się na dzień w pozwie oznaczony, lub między nimi umówiony, bądź osobiście, bądź przez swych pełnomocników (2), i żadnych nie będą mogły doreęczać sobie obron. — K. N. 1987. — K. P. S. 13, 53.

(1) Sądy Pokoju, tak do pojednania, jako i do sądenia spraw raz na zawsze dni pewne oddzielne i stałe w tygodniu oznaczać, i o takowych nie tylko obrońców, ale i publiczność przez obwieszczenia, na drzwiach Sądu wywieszone i tam ciągle znajdować się mające, uwiadamiać są w obowiązku.

K. R. S. d. 8 Listopada 1827 r. Nr. 7697.

(2) Oprócz tego, do bronienia spraw przed Sądami Pokoju toczących się, o ile same strony osobiście stawać nie chcą lub nie mogą, rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z d. 30

10. Strony obowiązane są tłumaczyć się przed Sędzią (Podsędkiem) z umiarkowaniem i we wszystkiém zachować winne sądom uszanowanie: gdyby w téj mierze uchybiły, Sędzia (Podsędek) za pierwszym razem zwróci je do porządku napomnieniem, a w przypadku powtórnego wykroczenia, będzie mógł skazać na karę pieniężną, nie większą nad dziesięć franków (1), z wywięszaniem wyroku w ilości egzemplarzy nie przechodzącej liczby gmin okręgu (kantonu) (2). — K. P. S. 8, 11, 12, 85 n.

11. W razie wyrządzenia zniewagi lub ciężkiego ubliżenia Sędziemu (Podsędkowi), tenże spisze protokół i będzie mógł skazać winnego na zamknięcie najwięcej trzechdniowe. — K. P. S. 10, 12, 85 n.

12. Wyroki, w przypadkach poprzedzającemi artykułami przewidzianych wydane, będą tymczasowie wykonalne. — K. P. S. 10, 11, 17.

13. Strony lub ich pełnomocnicy, wysłuchani będą ocznie. Sprawa osądzoną będzie natychmiast, albo na najbliższej audyencji (3). Sędzia (Podsędek) każe sobie złożyć dokumenta, jeżeli to osądzi być potrzebném. — K. P. S. 9, 93.

Lipca 1808 r. Nr. 5196, ustanowieni zostali *Obrońcy przy Sądach Pokoju*, z zastrzeżeniem, iż nie mogą stawać przed Wydziałem Pojednawczym.

(1) Franków 10 równa się Rsr. 2 k. 40.

(2) Okręgi, na które rozciąga się jurysdykcya Sądów Pokoju we Francyi, i które tam nazwane są *kantonami*, są nierównie szcuplejsze od tutejszych Okręgów sądowych.

(3) Sądy Pokoju w sprawach pod ich ocenienie przychodzących, wyroki tego samego dnia, w którym sprawy wprowadzone były, wydawać i ogłaszać powinny; i tylko wrzadkich przypadkach do odstąpienia od tego porządku upoważniać może jedynie nader znaczna obszerność sprawy, do jakich właściwie z rodzaju swego należą tylko sprawy possessoryjne o większe przedmioty, a w których odczytanie i rozważenie protokółów badań dłuższego wymaga czasu.

K. R. S. d. 7/10 Stycznia 1848 r. Nr. 20745.

14. Jeżeli jedna ze stron oświadczy, iż chce zapisać się na fałsz, albo zaprzeczy pisma, lub że go nie zna, Sędzia (Podsędek) wyda jej w tej mierze¹ poświadczenie, dokument zaznaczy, i odesła sprawę przed sąd, do którego rozpoznanie tego należy. — K. N. 1319, 1324. — K. P. S. 193 n., 214 n., 427.

15. Jeżeli wyrok przedstanowczy był wydany, sprawa powinna być osądzoną stanowczo najpóźniej w ciągu czterech miesięcy od dnia wyroku przedstanowczego; po upływie tego terminu, instancya z samego prawa upada; wyrok, któryby w głównym przedmiocie był wydanym, podlegać będzie appellacyi, nawet w przedmiotach, które Sędzia Pokoju (Podsędek) w ostatniej instancyi (1) rozpoznaje, i zostanie unieważnionym, na żądanie strony interesowanej. — K. P. S. 16, 17, 31, 39, 42, 401, 404.

Jeżeli instancya upadła z winy Sędziego (Podsędka), będzie on odpowiedzialnym za wynikłe ztąd szkody i straty. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 397, 505-s., 509.

16. Appellacya od wyroków Sądu Pokoju nie będzie dopuszczalną po upływie trzech miesięcy, licząc od dnia doręczenia dopełnionego przez woźnego Sądu Pokoju lub innego, którego Sędzia (Podsędek) wyznaczy. — K. P. S. 4, 15, 443 n.

17. Wyroki Sądów Pokoju do wysokości summy trzystu franków (2) będą tymczasowo wykonalnymi, pomimo appellacyi, bez obowiązku stawiania poręki; w innych przypadkach Sędziowie Pokoju (Podsędkowie) będą mogli nakazać tymczasowe wykonanie swych wyroków,

(1) Obecnie Sądy Pokoju nigdy nie sądzą w ostatniej instancyi, jak to bliżej wyjaśniono w odsyłaczu do art. 7 K. P. S.

(2) Franków 300 równa się Rsr. 72.

lecz pod obowiązkiem stawienia poręki. — K. P. S. 15, 16, 135, 155, 417, 439 n. — Art. 1, 2 i 3 postanowienia z d. 26 Marca 1842 r. o sposobie zanoszenia skarg na wyroki (D. P., T. XXIX, str. 399).

18. Oryginały wszelkich wyroków będą spisywane przez Pisarza (Podpisarza sądu Pokoju) w protokóle audiencyjonalnym, a podpisze je Sędzia (Podsędek), który zasiadał, i Pisarz (Podpisarz). — K. P. S. 138, 139.

TYTUŁ III.

O wyrokach zaocznych i opozycjach przeciwko tymże wyrokom.

19. Jeżeli, na dzień w pozwie oznaczony, jedna ze stron nie stawi się, sprawa sądzoną będzie zaocznie; z zastrzeżeniem powtórnego zapoznania w przypadku przewidzianym przez ostatni ustęp artykułu piątego. — K. P. S. 20 n., 149 n., 434 n., 470. — K. H. 643.

20. Strona zaocznie skazana, będzie mogła założyć opozycję w ciągu trzech dni od doręczenia jój wyroku przez woźnego Sądu Pokoju, lub innego, którego tym celem Sędzia (Podsędek) wyznaczy. — K. P. S. 4, 155 n., 435 n., 455, 470, 548, 550, 1028. — K. H. 643.

Opozycja zawiętać będzie wkrótkości zasady i zapozwanie strony przeciwnéj na dzień najbliższej audiencyi, z zachowaniem wszakże terminów, przepisanych dla pozwów; wymieni dzień i godzinę stawienia się, i będzie doręczoną tak jak wyżej powiedziano. — K. P. S. 5.

21. Jeżeli Sędzia Pokoju (Podsędek) sam posiada wiadomość, albo ma sobie na audiencyi uczynione przełożenie przez krewnych, sąsiadów lub przyjaciół pozwanego, że ten nie mógł wiedzieć o toczącej się sprawie, wolno mu będzie, zasądzając zaocznie, wyznaczyć termin

do opozycji, jaki za stosowny uzna; w razie gdyby przedłużenie terminu nie było z urzędu dozwolone ani żądane, niestawiający, pomimo upływu terminu, może być dopuszczonym do opozycji, gdy udowodni, że, albo z powodu nieobecności, albo z powodu ciężkiej choroby, nie mógł wiedzieć o przypadającej sprawie.

22. Oponujący, któryby dopuścił powtórnego zaozycznego przeciw sobie wyroku, nie będzie już dopuszczonym do założenia nowej opozycji. — K. P. S. 165.

TYTUŁ IV.

O wyrokach w sprawach possessoryjnych (1).

23. Skargi possessoryjne o tyle tylko będą dopuszczalne, o ile wytoczone zostaną w ciągu roku od zakłócenia, przez tych, którzy od roku przynajmniej, bądź sami, bądź przez osoby ich wyobrażające, byli w posiadaniu spokojnym i od cudzej łaski nie zawisłym. — K. N. 884, 1428, 1653 n., 1725 n., 2060-2., 2228 n., 2243. — K. P. S. 3-2., 24 n.

(1) Przepisy o *sprawach possessoryjnych*, zawarte w niniejszym Tytule IV, objaśnione i uzupełnione zostały postanowieniem Namiestnika Królewskiego z d. 18 Września 1817 r. (D. P., T. IV, str. 3).

Osnowa tego postanowienia jest następująca:

TYTUŁ I.

O sprawach possessoryjnych.

Art. 1. Sąd Pokoju jest w tym względzie sądem właściwym w następujących sprawach:

24. Jeżeli posiadanie lub zakłócenie są zaprzeczone, badanie, które zostanie rozporządzone, nie będzie mogło odnosić się do zasady samego prawa. — K. P. s. 4, 25, 34 n.

- a) O usunięcie znaków granicznych.
- b) O przywłaszczenie gruntu, drzew, płotów, rowów lub innych zagiód.
- c) O zamiary dążące do zmienienia biegu wody.
- d) We wszelkich innych possessoryjnych sprawach.

Art. 2. Z powodu czynów w poprzedzającym artykule ad *a, b, c*, wymienionych, wtenczas tylko może być sprawa w Sądzie Pokoju, gdy rzeczzone czyny w ciągu ostatniego roku dokonane zostały.

Art. 3. Żadna skarga possessoryjna nie będzie przyjętą, jeżeli z upłynieniem roku, w którym się zdarzyło naruszenie possessyi, nie została zamiesiona przez tych, co znajdowali się przynajmniej od roku w possessyi, sami lub przez osoby do siebie należące.

Pod wyrazem *possessya* rozumie się possessya jawna, spokojna i niepolegająca na tytule tak zwanym *praecario*, to jest wynikającym z dozwolenia czasowego, lub odwoalnym w każdym czasie.

Art. 4. Nie należą więc do Sądu Pokoju:

- a) Wszelkie skargi i czyny possessoryjne zdarzone dawniej niż w ciągu ostatniego roku, oraz skargi zamiesione później niż w ciągu roku, w którym się zdarzyło naruszenie.
- b) Wszelkie skargi zamiesione przez osoby, które przynajmniej od roku nie znajdowały się w possessyi, powyżej artykułem 3 opisanéj.
- c) Wszelkie skargi o possessyą sporną nieruchomości, gdzie do posiadania tak jedna jako i druga strona wdziérała się, i gdzie tém samém possessya przyznana być nie może ani jednéj ani drugiéj stronie, lecz, w myśl arty-

25. Sprawa possessoryjna nie będzie nigdy łączoną ze sprawą petytoryjną. — K. P. S. 24.

26. Powód w sprawie petytoryjnej, nie będzie już

kułów 1961, 1962, 1963 Kodexu, sądownie pod dozór oddaną być powinna.

Art. 5. Gdyby powód w prośbie wystawił sprawę, jako podchodzącą pod uznanie Sądu Pokoju, a w ciągu jej pertraktacji wykazało się, iż ona nie podpada pod rodzaj takowych spraw, naówczas Sąd Pokoju wyrokiem odesła taką sprawę do właściwego sądu i do właściwej drogi.

Art. 6. Appellacya od wyroku Sądu Pokoju dozwoloną jest przed upłynieniem najdalej trzech miesięcy, od daty wręczenia wyroku stronie chcąccej odwołać się do appellacyi. Gdyby jednak wartość przedmiotu nie przynosiła złotych polskich osmdziesiąt, odwołanie się dalsze nie ma miejsca (1).

(1) Przepis ten zmodyfikowany został artykułami 1, 2 i 3 postanowienia Najwyższego z d. 26 Marca 1842 r. *O sposobie zanoszenia i rozpoznawania skarg na wyroki, mocą ostatniej instancyi do tąd wydawane.* (D. P., T. XXIX, str. 399).

Art. 7. Odwołanie się do appellacyi wstrzymuje egzekucyą wyroku, jednakże wyrok Sądu Pokoju może być wykonany pomimo appellacyi i bez obowiązku złożenia kaucyi, skoro wartość spornego przedmiotu nie przynosi czterysta osmdziesiąt złotych polskich. W innych przypadkach może sąd (gdy tego nieodzowną uzna potrzebę) nakazać egzekucyą wyroku tymczasowo, lecz z obowiązkiem złożenia urzędowej kaucyi, któraby wartości spornego przedmiotu odpowiadała i dostatecznie zapewnioną była.

dopuszczonym do działania w drodze possessoryjnej. —
K. P. S. 23.

27. Pozwany w sprawie possessoryjnej nie będzie

T Y T U Ł II.

O obronie własności publicznej w sprawach possessoryjnych.

Art. 8. Każdy dzierżawca lub pod jakimkolwiek bądź tytułem ciągnący czasowy użytek z własności publicznej, odpowiedzialnym jest za taki stan posiadania, w jakim mu taż własność oddaną została; nie będzie mógł żądać wynagrodzenia za użytki, których pozbawionym został przez dopuszczenie obcej possessyi, i owszem obowiązany jest wynagrodzić straty, któreby z zaniedbania jego w tej mierze dla własności publicznej wyniknęły.

Art. 9. Co się dotyczy lasów narodowych, lub innych własności publicznych, które nie są oddane do użytkowania partykularnym osobom, lecz znajdują się pod dozorem lub zarządem officyalistów, ci równie odpowiedzialnymi są za taki stan possessyi, w jakim też własności im pod dozór lub zarząd oddanemi zostały, i wynagrodzić powinni straty, z dopuszczenia obcej possessyi wynikające.

Art. 10. W przypadku zmywu lub innych podstępnych czynów, zmierzających na uszkodzenie własności publicznych, rozciągniętą będzie przeciw winnym cała surowość praw karzących.

Art. 11. Przez wzgląd na zawarowaną w artykule 8 i 9 odpowiedzialność osób z własności publicznej użytkujących i officyalistów, mając oraz na uwadze, że obrona i popieranie spraw possessoryjnych nie polega na wiadomościach prawnych, ale raczej na prostém tylko wykryciu stanu possessyi i faktów, że Prokuratorya Jeneralna nie ma ustanowionych obrońców swoich przy Sądach Pokoju, i że podobne sprawy wymagają spieszego załatwienia; powierzamy odtąd obronę i popieranie

mógł wytaczać skargi petytoryjnej, jak po skończeniu sprawy possessoryjnej, Jeżeli w sprawie został pokonanym, nie będzie mógł wytaczać skargi petytoryjnej, jak

tychże spraw (czyli one z powództwa, czyli z zapozwania toczyć się będą) miejscowym naddzierżawcom, lub użytkującym, oraz bliższym miejsca urzędnikom pod następującemi, zupełną w razie uchybienia nieważność za sobą pociągającemi, warunkami:

- a) Włóścianie na gruntach Rządowych osiedli nie mogą w sprawach possessoryjnych o też grunta być pozywanymi, jak tylko łącznie z urzędem w osobach Prezesa Kommissyi Wojewódzkiej (Rządu Gubernialnego) i miejscowego naddzierżawcy (1).

(1) Porównać art. 58 Instrukcyi z r. 1841 *O osadach w dobrach donacyjnych* (T. I, str. 469 niniejszego dzieła).

- b) Żaden niższy officialista miejscowy, ani leśny, ani ekonomiczny, nie może być pozywanym jak tylko łącznie z urzędem w osobie Prezesa Kommissyi Wojewódzkiej (Rządu Gubernialnego), tudzież, bądź Nadleśnego miejscowego (gdy spór tyczy się lasów), bądź respective Naddzierżawcy (gdzie spór tyczy się innych własności).
- c) W powództwie ze strony własności Rządowych, zapozwy naprzeciw stronom prywatnym wydawane będą przez tychże samych, którzy, podług poprzedzających ad a, b, przepisów, ze strony prywatnych zapożyczanemi być mają.
- d) Wywody indagacyjne odbywanemi być mają w obecności stron do sprawy wchodzących i podług przepisów Części I Księgi II Kode-

po zupełném zadosyćuczynieniu skazaniom przeciw niemu wyrzeczonym. — K. N. 1149, 1382, 2061. — K. P. S. 497.

xu Postępowania (art. 252 i n.) wskazanych. Oprócz tego podpisanemi być mają przez wszystkie stawające strony. Gdyby zaś która pisać nie umiała, tedy wzmianka o tém uczyniona będzie.

- e) Obostrza się wykonanie przepisu, w § 26 pod literą *g*. Dekretu Królewskiego d. 7 Lutego 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 176) umieszczonego, podług którego strona prywatna na dni 30 przed wydaniem zapowzu Kommissyi Wojewódzkiej (Rządowi Gubernialnemu), przesłać powinna jako miejsce byłej Rady Prefekturalnej zastępującej, wiadomienie o wytoczyć się mianej sprawie.

Art. 12. W przypadkach popełnionego zaniedbania innych zwyczajnych środków prawnych, zastrzega się dla własności publicznych restytucya Kodexem Postępowania (ar. 480 i n.) przewidziana, którą rozciągamy jeszcze wyraznie i do przypadku gdyby się okazało, iż uchybiono któremukolwiek z przepisów, w poprzedzającym artykule 11 wskazanych.

Art. 13. Obowiązkiem jest Prezesa Kommissyi Wojewódzkiej (Rządu Gubernialnego) każdy pozew przeciw sobie lub ze strony swojej wydany, i każdy zapadły wyrok, przesłać niezwłocznie Kommissyi Rządowej właściwej i Prokuratorji Jeneralnej, wraz z uwagami lub objaśnieniami, jakie za potrzebne osądzi. Toż samo uczynić natychmiast powinien każdy Nadleśny i Naddzierżawca, skoro tylko zapowzy wyda lub zapozwanym zostanie, albo skoro odbierze wręczony sobie wyrok.

Art. 14. Gdyby Prokuratorja Jeneralna znajdowała się w potrzebie żądania restytucyi z powodów artykułem 481 Kodexu Postępowania prze-

Gdyby jednakże strona, na korzyść której te skazania nastąpiły, opóźniała się z wyjednananiem oznaczenia ich

widzianych, lub z tych, które w art. 11 i 12 niniejszego postanowienia wyraźnie są zastrzeżonemi, tedy powinna prawne w tej mierze kroki rozpoczynając w ciągu ośmiu miesięcy od daty wręczenia Prezesowi Kommissyi Wojewódzkiej (Rządowi Gubernialnemu), lub respective Nadleśnemu wyroku, przeciw któremu już żaden inny zwyczajny środek nie pozostaje.

Art. 15. Podobneż prawo żądania restytucyi, z powodów artykułem 481 Kodexu Postępowania przewidzianych, zastrzegamy dla Prokuratorzy Jenerałnej co do wszelkich possessoryjnych spraw, które od czasu zaprowadzenia Kodexu Cywilnego (to jest od d. 1 Maja 1808 w dawniejszych Województwach, a od d. 15 Sierpnia 1810 r. w Województwach później do Księstwa Warszawskiego wcielonych) rozsądzonemi już zostały; albo jeszcze dotąd toczą się; wolność jednak użycia tego prawa, służyć będzie tylko do d. 1 Stycznia 1819 r.

Art. 16. Ograniczenia w poprzedzających dwóch art. 14 i 15 co do czasu użycia prawa restytucyi zawarowanego, nie ściągają się jak tylko do przypadku, gdzie restytucya żądaną być może z powodów artykułem 481 Kodexu Postępowania i art. 11 i 12 niniejszego postanowienia przewidzianych.

Art. 17. Rozporządzenia dodatkowe w Tytule II niniejszego postanowienia dla zasłony własności publicznych umieszczone, ściągają się jedynie do tych processów possessoryjnych, w których, stosownie do art. 12 (w związku z art. 7) postanowienia Królewskiego d. 29 Wrzesnia (11 Październ.) 1816 r. (D. P., T. II, str. 116) Prokuratorya Jenerałna obowiązana jest dawać prawną obronę i asystencją.

ilości, Sędzia skargę petytoryjną rozpoznawać mający, może do tego oznaczenia zakreslić termin, po upływie którego skarga petytoryjna będzie przyjętą. — K. P. S. 128, 523 n.

TYTUŁ V.

O wyrokach niestanowczych i o ich wykonaniu.

28. Wyroki niestanowcze oczne i w obecności stron ogłoszone, nie będą w wypisach wydawane. W razie rozporządzenia czynności, przy którejby się strony znajdować powinny, wyrok wskaże miejsce, dzień i godzinę, a ogłoszenie wyroku tyle znaczyć będzie co wezwanie. — K. P. S. 29 n., 34 n., 41 n., 407.

29. Jeżeli wyrok rozporządzi czynność biegłych, Sędzia (Podsędek) wyda stronie żądającej do ich zapoznania rozkaz, w którym wymieni miejsce, dzień, godzinę, czyn, pobudki i rozporządzenie wyroku, dotyczące nakazanej czynności. — K. P. S. 6.

Jeżeli wyrok rozporządzi badanie, w rozkazie do zapoznania będzie wzmianka o dacie wyroku, miejscu, dniu i godzinie badania. — K. P. S. 34 n., 41 n.

30. Ilekroć Sędzia (Podsędek) zejdzie na miejsce sporne, bądź dla naocznego obejrzenia, bądź dla wysłuchania świadków, towarzyszyć mu będzie Pisarz (Podpisarz sądu Pokoju), który przyniesie oryginał wyroku przygotowawczego. — K. P. S. 18, 28, 29, 34 n., 41 n., 295 n.

31. Appellacya od wyroków przygotowawczych nie będzie dopuszczalną jak po wyroku stanowczym i łącznie z appellacją od tegoż wyroku; lecz wykonanie

wyroków przygotowawczych w niczém ubliżyć nie będzie możności odwołania się drogą appellacyi, i strony nie są obowiązane do czynienia w tym względzie żadnej protestacyi ani zastrzeżenia. — K. P. S. 451, 452.

Appellacya od wyroków przedstanowczych dozwoloną jest przed wyrokiem stanowczym. — K. P. S. 451, 452, 457, 473.

W tym przypadku wypis wyroku przedstanowczego zostanie wydany. — K. P. S. 15, 16, 17, 39, 42, 404.

TYTUŁ VI.

O przypozwanii rękojemców.

32. Jeżeli, w dniu pierwszego stawienia się, pozwany żąda pociągnięcia rękojemcy do sprawy, Sędzia (Podśęddek) udzieli termin dostateczny w stosunku odległości zamieszkania rękojemcy: przypozew wydany po rękojemcę zawierać będzie także żądanie i zasady pozwu głównego; nie potrzeba jednak wręczać rękojemcy wyroku, nakazującego pociągnięcie go do sprawy. — K. P. S. 5, 33, 49-3, 59, 175 n., 1033.

33. Jeżeli pociągnięcie do sprawy nie było za pierwszym stawieniem się żądane, lub jeżeli przypozew nie został doręczony w terminie oznaczonym, Sędzia (Podśęddek) przystąpi bezzwłocznie do osądzenia skargi głównej, z zastrzeżeniem oddzielnego osądzenia skargi o rękojmię. — K. P. S. 32, 178.

TYTUŁ VII.

O badaniu świadków (1).

§4. Jeżeli strony nie zgadzają się na czyny, które ze swęj natury mogą być przez świadków stwierdzone, a Sędzia Pokoju (Podsędek) sprawdzenie ich uzna użytecznym i dopuszczalnym, rozporządzi ten dowód, i przedmiot jego ściśle oznaczy. — K. N. 1341 n. — K. P. S. 28, 29, 252 n., 407 n.

(1) Z przedmiotem o badaniu świadków, objętym w art. 34 do 40 K. P. S. ma związek *Odbieranie przez Sądy przysięgi od składających zeznania w drodze administracyjnej.*

Tu głównie zwrócić należy uwagę na przepisy:

I. *Co do przysięgi względem allewiacyi.*

- a) Uchwała Rady Najwyższej Tymczasowej Księstwa Warszawskiego z d. 10 Listopada 1814 r. Nr. 747/650 stanowi, aby, w celu zachowania największej skrupulatności w udzielaniu allewiacyi uszkodzonym przez nadzwyczajne wypadki mieszkańcom, żądający allewiacyi, podane szkody przysięgą udowodnić był obowiązany; z tego powodu Sądy Pokoju obowiązane są zadość czynić wezwaniom Rządów Gubernialnych względem odebrania przysięgi od stron w sprawach tego rodzaju przychodzących pod decyzję tychże Rządów Gubernialnych.

K. R. S. d. 18 Stycznia 1816 r. Nr. 380.

- b) Czynność odbierania w sprawach allewiacyjnych przysięgi, którą poszkodowani i świadkowie wykonywają, Sąd Pokoju tak jak wszelkie postępowanie w sprawach cywil-

55. W dniu oznaczonym, świadkowie, po wymienieniu imion i nazwisk swoich, powołania, wieku i mieszkania, wykonują przysięgę na to, że prawdę zeznają, oświadczają czyli są krewnymi lub powinowatymi stron i

nych w zwykłym składzie Wydziału Spornego (Podsędek i Podpisarz) uskutecznić powinien.

K. R. S. d. 23 Kwietnia (5 Maja) 1845 r. Nr. 4679.

II. Co do przysięgi na zeznania składane względem zatonięcia soli Rządowej.

- c) Po otrzymaniu wiadomości o zatopieniu się soli i zachodzącej z tego powodu potrzebie sprawdzenia rzetelności zaszłego zdarzenia, Naczelnik Powiatu obowiązany jest wraz z Członkiem Sądu Pokoju udać się na miejsce zaszłego wypadku, celem spisania wywodów słownych, a Członek Sądu sprawdzeniu temu attendować i przysięgę, od kogo uzna być potrzebną, odebrać jest w obowiązku. Koszta podróży i dyet, podług przepisów, Członkom Sądowym do takiej czynności użytym przez Skarb wynagradzane będą.

K. R. P. i S. d. $\frac{3}{15}$ Grudnia 1836 r. Nr. $\frac{63947}{31859}$.

- d) Powyższe rozporządzenie oparte jest na art. 1 postanowienia Królewskiego z d. 30 Marca (11 Kwietnia) 1817 r. (D. P., T. III, str. 176), i dlatego też Delegowani Sądowi w udawaniu się na miejsce wydarzonego wypadku Władzom Administracyjnym nie powinni czynić żadnej trudności ani zwłoki.

K. R. S. d. $\frac{13}{23}$ Stycznia 1837 r. Nr. 91.

III. Co do przysięgi względem wieku starozakonnych.

- e) Gdy Sądowi Pokoju Władza Administracyjna zakomunikuje protokół zeznań świadków co do wieku starozakon-

w jakim stopniu, jak niemniej czy są ich służącymi lub domownikami. — K. N. 735 n. — K. P. S. 36, 37, 39, 40, 262 n.

56. Świadkowie słuchani będą oddzielnie w obecności stron, jeżeli te się stawiają. Strony obowiązane są

nych, pragnących uwolnić się od opłaty konsensowej za noszenie ubioru żydowskiego, i gdy się też Władza odniesie o odebranie przysięgi na złożone zeznania, Sąd Pokoju obowiązany jest żądaniu temu zadość uczynić, zachowując jednak następujące formalności:

- 1° Protokół zeznania świadków, od których ma być odebrana przysięga, odczytany im będzie wyraźnie, a świadkowie będą zapytani czy na nim poprzestają.
- 2° Przed przystąpieniem do odebrania przysięgi przedstawione zostaną świadkom dokładnie ważność przysięgi i skutki krzywoprzysięstwa.
- 3° O dopełnieniu tych formalności w protokóle wykonania przysięgi wzmianka uczynioną będzie, z nadmienieniem, że cała ta czynność służyć ma jedynie do użytku w drodze administracyjnej i w celu pozyskania uwolnienia od opłaty konsensowej za noszenie ubioru żydowskiego; ze wreszcie w żadnym razie dowodu legitymacyjnego stanowić, ani żadnego pod tym względem znaczenia mieć i prawnych skutków przynieść nie może.

K. R. S. d. 24 Listopada (6 Grudnia) 1847 r.
Nr. 16019.

IV. *Co do aktów posługiwac mających do uwolnienia starozakonnych od spisu wojskowego.*

- f) Słuchanie świadków w powyższym przedmiocie, a następnie odbieranie od nich przysięg, dopuszczane będzie jedynie w razach koniecznej potrzeby, t. j. gdy wszelkie środki, mogące być użyte przez władze administracyjne, okażą się niedostatecznymi do wykrycia i udowodnienia

przedstawić zarzuty przeciw świadkom przed ich zeznaniem, i przedstawienie to podpiszą, a jeżeli nie umieją lub nie mogą podpisać, będzie o tém uczynioną wzmianka: po zaczęciu zeznania, zarzuty o tyle tylko przyjętemi być mogą, o ile usprawiedliwione zostaną na piśmie. — K. P. S. 35, 40, 262, 270, 282 n.

57. Strony nie będą przerywały świadkom: po złożeniu zeznania, Sędzia (Podsędek) będzie mógł, na żądanie stron, a nawet z urzędu, czynić świadkom stosowne zapytania. — K. P. S. 273 n.

58. We wszelkich przypadkach, gdzie naoczne obejrzenie miejsca może być użytecznym do zrozumienia zeznań, a szczególnie w sprawach o usunięcie granic, przywłaszczenie gruntów, drzew, płotów, rowów, lub in-

w sposób niewątpliwy rzetelności faktów w tym względzie. Po przyjęciu zatem zeznań przez miejscową władzę administracyjną i po odesłaniu protokółów do Naczelnika Powiatu, wezwany będzie najbliższy Sąd Pokoju o delegowanie swego urzędnika do odebrania przysięgi. Urzędnik ten, mając sobie przedstawione zeznania i świadków, aby się mógł przekonać czy trwają przy swych podaniach lub co w nich i w jaki sposób odmieniają, winien jest, przed odebraniem przysięgi, odczytać świadkom ich poprzednie zeznania, wyrazić w protokóle objaśnienia lub zmiany, jakieby mieć mogli do uczynienia, a następnie dopiero do odebrania przysięgi przystąpić; w protokóle zaś z tej czynności sporządzonym obowiązany jest wyraźną uczynić wzmiankę, że odebrał przysięgę jako Delegowany na wezwanie Władzy Administracyjnej, i że akt zaprzysiężony wyłącznie tylko służyć ma do zaciągu wojskowego.

K. R. S. d. 20 Czerwca (2 Lipca) 1844 r. Nr. 8743.

- g) Sądy Pokoju obowiązane są podobnych zasad trzymać się we wszelkich innych przypadkach.

nych ogrodzeń, jako téż o czyny tyczące się biegu wody, Sędzia Pokoju (Podsędek) zejdzie na miejsce, jeżeli to osądzi potrzebném, i postanowi, że tam świadkowie słuchanymi będą. — K. P. S. 3, 35, 41 n., 295.

39. W sprawach ulegających appellacyi, Pisarz (Podpisarz Sądu Pokoju) sporządzi protokół wysłuchania świadków: akt ten zawierać będzie ich imiona i nazwiska, wiek, powołanie i mieszkanie, wzmiankę o wykonaniu przez nich przysięgi na to, że wyznają prawdę, ich oświadczenie czyli są krewnymi, powinowatymi, służącymi, lub domownikami stron, i zarzuty, jakieby przeciw nim przywiedziono. Protokół będzie przeczytany każdemu świadkowi co do téj części, która go dotyczy: świadek zeznanie swoje podpisze, lub uczynioną będzie wzmianka, że nie umie lub nie może podpisać. Protokół będzie nadto podpisany przez Sędziego (Podsędkę) i Pisarza (Podpisarza). Sędzia (Podsędek) przystąpi do wydania wyroku natychmiast, lub najpóźniej na pierwszej audiencji. — K. P. S. 15, 16, 17, 31, 42, 274 n., 404, 411, 443 n.

40. W sprawach, które Sędzia Pokoju (Podsędek) sądzi w ostatniej instancyi (1) protokół spisywany nie będzie; lecz wyrok wyszczególni imiona, nazwiska, wiek, powołanie i mieszkanie świadków, ich zaprzysiężenie, oświadczenie ich czy są krewnymi, powinowatymi, służącymi lub domownikami stron, zarzuty i to co z ich zeznań wynika, — K. P. S. 35, 43, 410, 453, 454 (2).

(1) Obecnie Sądy Pokoju nigdy nie sądzą w ostatniej instancyi. (Przypisek do art. 7 K. P. S.).

(2) Z uwagi, iż wyroki Sądów Pokoju są zawsze wyrokami pierwszej instancyi, spisywanie zatem protokółów, o których art. 40 i 43 K. P. S. wspomina, jest nicodzownie potrzebne.

TYTUŁ VIII.*O naoczném obejrzeniu miejsc i o ocenieniu.*

41. Gdy zajdzie potrzeba, czy to sprawdzenia stanu miejsc, czy to ocenienia wartości poszukiwanych wszelkich wynagrodzeń, Sędzia Pokoju (Podsędek) postanowi, że miejsce sporne będzie przez niego w obecności stron obejrzone. — K. P. S. 28, 29, 38, 275, 295 n.

42. Jeżeli przedmiot naocznego obejrzenia lub oszacowania, wymaga wiadomości obcych Sędziemu (Podsędkowi), postanowi on, że biegli, których tymże samym wyrokiem wyznaczy, dopełnią z nim obejrzenia i zdanie swoje udzielą: Sędzia (Podsędek) będzie mógł wydać wyrok zaraz na miejscu, nie oddalając się z niego. W sprawach ulegających appellacyi, protokół naocznego obejrzenia będzie sporządzony przez Pisarza (Podpisarza Sądu Pokoju), który poświadczy wykonanie przysięgi przez biegłych. Protokół podpisany będzie przez Sędziego (Podsędka), Pisarza (Podpisarza) i biegłych; gdyby zaś biegli nie umieli, lub nie mogli podpisać, wzmianka o tém uczynioną zostanie. — K. P. S. 15, 16, 17, 31, 39, 302 n., 404, 1034, 1035.

43. W sprawach nie ulegających appellacyi, protokół nie będzie spisywanym; lecz wyrok wyszczególni imiona i nazwiska biegłych, wzmiankę o wykonanej przez nich przysiędze, i to co z ich zdania wynika. — K. P. S. 40, 42 (1).

(1) Porównać przypisek do art. 40 K. P. S.

TYTUŁ IX.*O wyłączeniu Sędziów Pokoju (Podsędków).*

44. Sędzia Pokoju (Podsędek) będzie mógł być wyłączonym:

- 1° Jeżeli w sporze ma osobisty interes;
- 2° Jeżeli jest krewnym lub powinowatym jednej ze stron aż do stopnia brata stryjecznego, ciotecznego, lub wujecznego włącznie;
- 3° Jeżeli w ciągu roku, wyłączenie poprzedzającego, miała miejsce sprawa kryminalna między Sędzią (Podsędkiem), a jedną ze stron lub jój małżonkiem, albo jój krewnymi, lub powinowatymi w linii prostéj;
- 4° Jeżeli toczy się sprawa cywilna między nim, a jedną ze stron, lub jój małżonkiem;
- 5° Jeżeli w téj sprawie dał zdanie na piśmie. — K. N. 735 n., — K. P. S. 45 n. 378 n.

45. Strona, która zechce wyłączyć Sędziego Pokoju (Podsędka), obowiązana jest przedstawić wyłączenie z wyłożeniem powodów, przez akt doręczony przez któregokolwiek woźnego, jakiego zawezwie, Pisarzowi (Podpisarzowi) Sądu Pokoju, a ten zawidymuje oryginał. Tak oryginał jako i kopja aktu podpisane będą przez stronę, lub przez szczególnie upoważnionego pełnomocnika. Kopja złożoną zostanie w Kancellaryi Pisarza (Podpisarza), i przez niego natychmiast będzie Sędziemu (Podsędkowi) zakommunikowana. — K. N. 1987. — K. P. S. 44, 46, 47, 382, 384 n., 1039.

46. Sędzia (Podsędek) obowiązany będzie w ciągu dni dwóch uczynić na dole tego aktu oświadczenie na

pismie obejmujące, albo zgodzenie się na wyłączenie¹ albo odmówienie wstrzymania się od sądzenia, z odpowiedzią na zasady wyłączenia. — K. P. S. 44, 45, 47, 380, 386, 388.

47. W ciągu dni trzech po danej przez Sędziego (Podsędka) odpowiedzi, że odmawia wstrzymania się od sądzenia, lub gdy Sędzia (Podsędek) nie da żadnej odpowiedzi, wypis aktu wyłączenia i oświadczenie Sędziego (Podsędka), jeżeli takowe nastąpiło, przesłane będą przez Pisarza (Podpisarza) Sądu Pokoju, na żądanie strony pilniejszej, Prokuratorowi Królewskiemu przy Trybunale pierwszej instancyi, w obrębie którego Sąd Pokoju jest położony: Trybunał w ciągu dni osmiu osądzi wyłączenie w ostatniej instancyi, na wnioski Prokuratora Królewskiego, bez potrzeby przywołania stron. — K. P. S. 44 n., 83, 84, 112, 285, 311, 385.

KSIĘGA II.

O TRYBUNAŁACH CYWILNYCH (1).

TYTUŁ I.

O pojednaniu.

48. Żadna skarga główna, rozpoczynająca instancję pomiędzy stronami zdolnemi do zawierania układów po-

(1) W oryginalnym tekście Księga II ma intytlucacyę *Des Tribunaux Inferieurs* (O Trybunałach Niższych). — W przekła-

jednawczych, i w rzeczach mogących być przedmiotem układu, przyjętą nie będzie w Trybunałach pierwszej instancyi, jeżeli strona pozwana nie była poprzednio powołaną przed Sędzią Pokoju, w celu pojednania, lub jeżeli się strony dobrowolnie przed nim nie stały. K. N. 1121 2245. — K. C. P. 184, 185, 345, 489, 497, 518. — K. P. S. 49 n., 1004. — Art. 61 Statutu Org. z r. 1832.

49. Wolnemi są od poprzedniego pojednania:

- 1° Skargi dotyczące się Rządu i dóbr Rządowych, gmin, instytucyj publicznych, małoletnich, pozbawionych własnej woli, kuratorów spadków wakujących; — K. N. 812. — K. C. P. 345, 467, 489. — K. P. S. 69-1., 998.
- 2° Skargi wymagające pośpiechu; — K. P. S. 404.
- 3° Skargi interwencyjne, lub o rękojmię; — K. N. 1625. K. P. S. 59, 175, 339 n., 406, 466.
- 4° Skargi w materji handlowej; — K. P. S. 415 n. — K. H. 631 n.
- 5° Skargi o wypuszczenie na wolność, o zniesienie zapowiedzenia lub aresztu, o zapłatę komornego, dzierżawy, przypadłych czynszów lub wypłat rentowych; skargi obrońców o zapłatę kosztów; — K. P. S. 60, 404, 566, 567, 794 n.
- 6° Skargi wyniesione przeciw więcej jak dwóm stro-

dzie w miejsce wyrazu *Niższych*, użyty został wyraz *Cywilnych*; stosownie bowiem do Organizacji Władz Sądowych w Królestwie Polskiem, wydanej w r. 1808, Trybunałom Niższym Francuzkim i Trybunałom pierwszej instancyi odpowiadają tutejsze Trybunały Cywilne.

nom, chociażby miały tenże sam interes; — K. P. S. 59.

- 7° Skargi o sprawdzenie pism, o nieprzyznanie, o wyznaczenie sądu, o odesłanie do innego sądu, o pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności; skargi przeciwko trzeciemu zapowiedzianemu, i w ogólności skargi dotyczące zajęcia, zaofiarowania, zwrócenia dokumentów, i komunikacji takowych, rozdziału co do majątków, opiek i kurateli, i nakoniec wszelkie sprawy, przez prawo wyłączone. — K. N. 936. — K. P. S. 189 n., 193 n., 320, 345, 352 n., 363 n., 368 n., 404, 506 n., 566, 570 n., 637 n., 718, 795, 815 n., 839, 856, 865 n., 871, 878, 883. Art. 61 Statutu Org. z r. 1832.

50. Pozwany będzie powołanym do pojednania: — K. P. S. 1, 59, 61, 69.

- 1° W materji osobistój i rzeczowój, przed Sędziem Pokoju swego zamieszkania; jeżeli jest dwóch pozwanych, przed Sędziem zamieszkania jednego z nich, podług wyboru powoda; — K. C. P. 26. — K. P. S. 2.
- 2° W materji spółki nie handlowej, w ciągu jój trwania, przed Sędziem miejsca, gdzie ta ma swoje siedlisko; — K. N. 1832 n. — K. P. S. 69-6. — K. H. 19 n.
- 3° W materji spadku, w sprawach pomiędzy spadkobiercami, aż do działu włącznie; w sprawach wyniesionych przed działem przez wierzycieli zmarłego; w sprawach tyczących się wykonania rozporządzeń na przypadek śmierci, aż do wyroku stanowczego, przed Sędziem Pokoju

miejsca, gdzie się spadek otworzył (1).— K.N. §15, 822, 969. — K. C. P. 34.

51. Termin pozwu będzie przynajmniej trzechdniowy. — K. P. S. 5, 72, 1033 (2).

52. Pozew wręczony będzie przez woźnego Sądu Pokoju strony pozwanej; zawierać będzie wkrótkości przedmiot pojednania. — K. P. S. 1, 4, 58, 61 n.

53. Strony stawiają się osobiście; w razie przeszkody, przez pełnomocnika. — K. N. 1987. — K. P. S. 9, 10.

54. Podczas stawienia się, powód będzie mógł rozwinąć, a nawet powiększyć swą skargę, pozwany zaś wnieść żądanie, jakie za stosowne uzna: protokół, jaki spisany zostanie, obejmować będzie warunki układu, jeśli jaki nastąpił; w przeciwnym przypadku, krótką wzmiankę, że strony pojednać się nie mogły. — K. P. S. 10, 58, 65.

Umowy stron, w protokóle zamieszczone, mieć będą moc prywatnego zobowiązania. — K. N. 1134, 1318, 1322, 1356 (3).

55. Jeżeli jedna ze stron deferuje drugiej przysięgę,

(1) Porównać Zdanie Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 r., zamieszczone w T. I, na str. 38 niniejszego dzieła.

(2) Porównać przypisek do art. 8 K. P. S.

(3) W przedmiocie tym uzupełniające przepisy są następujące:

a) Ugody w Sądach Pokoju zawarte, z których egzekucya wynika, tak jak czynności podobne przed Rejentami nastąpione, z klauzulą egzekucyjną wydawane być powinny.

M. S. d. 15 Grudnia 1809 r. 7109.

b) Ugody takie nie mogą skutkować hypoteki, chociażby strony interesowane wyraźnie sobie to zastrzegły, co aby

Sędzia Pokoju takową odbierze, albo uczyni wzmiankę o odmówieniu jęj wykonania. — K. N. 1357, 1358 n.

56. Strona niestawajęca skazanę zostanie na zapłacenie kary dziesięciu franków (1), i wszelka audyencya będzie jęj odmówionę, dopóki nie udowodni kwitem, że karę zapłaciła (2). 16 21
2-40

mogło następić, potrzeba, aby ugoda taka przyznanę była przed Rejentem.

M. S. d. 2 Kwietnia 1810 r. Nr. 3403.

- c) „Ugody w Sądach Pokoju zawarte, przez strony przyjęte i podpisane, w których strony, w przypadku niedopełnienia, egzekucyi się poddadzą, gdy też ugody klauzulę egzekucyjną będą opatrzone, moc wykonawczą mają i mieć będą.“

Pos. Kr. z d. 8 Października 1812 r. (D. P. K. W.,
T. IV, str. 386).

- d) Wreszcie co do posiadłości w dobrach Rządowych, które osobom prywatnym dominio utili pod warunkiem opłat do Skarku, a mianowicie opłaty laudemii przy każdej alienacyi, nadane zostały, i których bez konsensu Rządu alienować nie wolno, Sędy Pokoju nie powinny w drodze sądowej ugody przyjmować między stronami układów co do odstępienia, zamiany, lub rozczęstkowania całości albo części podobnych possessywów.

K. R. S. d. 5 Lutego 1824 r. Nr. 751.

- (1) Franków 10 równa się Rsr. 2 kop. 40.
(2) W przedmiocie kary, artykułem tym zastrzeżonej postanowiono:

- a) Kary, o których tu mowa, nie mają być Kontrolli Skarbowej do egzekucyi podawane; — lecz natomiast strona, do pojednania na terminie nie stawajęca, gdy potrzebować będzie audyencyi w Trybunale, złożyć powinna karę ta-

57. Pozew do pojednania przerwie przedawnienie i skutkować będzie bieg procentów, lecz wszystko to o tyle, o ile skarga wytoczona zostanie w ciągu miesiąca, od daty niestawienia się lub niepojednania. — K. N. 1153 n., 1907, 2245, 2274. — K. P. S. 59, 61, 69.

kową w papierze stęplowym szacunkowym u Pisarza Trybunału, który ją w bieżącym porządku do księgi wpisowej zanotowawszy, papier stęplowy skassowany do fascykuła wpisowego wszywać winien. Gdyby powyższa kara złożoną nie była, Prokurator Kr. ma przestrzegać odmówienia audyencji.

K. R. S. d. 30 Sierpnia 1821 r. Nr. 8024.

- b) Jeżeli powód był stroną niestawającą w Sądzie Pokoju, nie powinien być dopuszczonym do wprowadzenia sprawy w Trybunale przeciwko pozwanemu, choćby ten ostatni nie stawał, lecz przeciwnie pozwany stawający może żądać uwolnienia siebie od zaniesionej skargi; i nawzajem: jeżeli pozwany był stroną niestawającą w Sądzie Pokoju, nie może żądać w Trybunale uwolnienia siebie od skargi, pomimo niestawania powoda, owszém powód, stawając w Trybunale, ma prawo domagać się zaocznego przeciwko pozwanemu wprowadzenia sprawy, choćby tenże pozwany stawał w Trybunale.

Nadto Kommissya Sprawiedliwości poleciła, iżby Pisarz Trybunału od żadnej strony, do ponoszenia kary, według art. 56 K. P. S. obowiązanej, z wpisem sprawy do niego zgłaszającej się, tegoż wpisu prędzej nie przyjmował, dopókad poprzedniczo kary należnej w papierze stęplowym szacunkowym onemu nie złoży; niemniej, aby tenże Pisarz za przywołaniem w Trybunale sprawy z wpisu, uczynionego przez stronę, do ponoszenia kary nie obowiązanej, pilnował złożenia należnej kary przez stronę drugą, która w Sądzie Pokoju nie stawała i w przypadku niedopełnienia tego, o tém Trybunałowi z urzędu donosił przed wprowadzeniem samej sprawy.

K. R. S. d. 22 Lutego 1826 r. Nr. 1179.

58. W przypadku niestawienia się jednej ze stron, wzmianka o tém uczynioną zostanie w księdze utrzymywanej w Kancellaryi Sądu Pokoju, oraz na oryginale lub kopii pozwu, a to bez potrzeby spisywania protokołu. — K. P. S. 52, 65.

- c) Rozporządzenie to, z zagrożeniem odpowiedzialności na Pisarzów Trybunału, ponowione zostało pod d. $\frac{8}{20}$ Lutego 1836 r. Nr. 9669, i d. $\frac{8}{20}$ Listopada 1852 r. Nr. 19180.
- d) Wyrzekanie kar dziesięcio-frankowych na strony, do pojednania w Sądzie Pokoju niestawające, nie należy do Sądów Pokoju, lecz do Trybunałów, które kary takowe z urzędu przestrzegać powinny, przepis bowiem tego artykułu niedozwalający stronie, niestawającej do pojednania, rozprawy przed uiszczeniem kary, właściwie tylko przez Trybunał przy wnoszeniu spraw, po przejściu drogi pojednawczej, do niego przychodzących, dopilnowanym i wykonanym być może; winien zatem Trybunał w każdym razie i Prokurator Królewski w sprawach do wniosków mu komunikowanych, ściśle przestrzegać, aby, przy wprowadzaniu sprawy w Trybunał, okoliczność, czyli która ze stron niestawiła się do pojednania, przedewszystkiem braną była na uwagę, ażeby kara na stronie do pojednania niestawającą wyrzekana była, jeżeli ta słuźnych powodów niestawiennictwa nie przytoczy, i ażeby wreszcie strona taka do dalszej rozprawy, t. j. do rozsądzenia jęj sprawy w Trybunał, dopuszczoną nie była przed złożeniem na ręce Pisarza kary w stęplu szacunkowym, a Pisarze Trybunałów obowiązani są utrzymywać w oddzielnym fascykułe skassowane stęple, jako dowód opłaconej kary, i wykazywać Kontrolli Skarbowej kary na zasadzie art. 56 K. P. S. wyrokami wyrzekane, dla ściągnięcia ich w tym przypadku, gdy strona, niestawająca w Trybunał do rozprawy, skazaną została, tudzież dla kontrolli skassowanych stępli co do kar już uiszczonych.

K. R. S. d. $\frac{14}{26}$ Lipca 1854 r. Nr. 16567.

TYTUŁ II.*O p o z w a c h.*

59. W materji osobistój, pozwany będzie pociągnięty przed Trybunał swego zamieszkania; jeżeli nie ma zamieszkania, przed Trybunał swego mieszkania. — K. P. S. 2, 48 n., 60 n., 1033. — K. C. P. 26 n.

Jeżeli jest kilku pozwanych, przed Trybunał zamieszkania jednego z nich, podług wyboru powoda. — K. P. S. 49-6., 153.

W materji rzeczowej, przed Trybunał położenia przedmiotu spornego.

W materji mieszanej, przed Sędzięgo położenia przedmiotu spornego, albo przed Sędzięgo zamieszkania pozwanego.

W materji spółki, w ciągu jój trwania, przed Sędzięgo miejsca, w którém ta ma swoje siedlisko. — K. N. 1832 n. — K. P. S. 50-2., 69-6. — K. H. 19 n.

W materji spadku:

- 1° W sprawach pomiędzy spadkobiercami aż do działu włącznie;
- 2° W sprawach wytoczonych przez wierzycieli zmarłego, przed działem;
- 3° W sprawach dotyczących się wykonania rozporządzeń na przypadek śmierci, aż do wyroku stanowczego;

Przed Trybunał miejsca otwarcia spadku.

K. N. 815, 822, 969. — K. P. S. 50-3.

W materji upadłości, przed sąd zamieszkania upadłego. — K. P. S. 635. — K. H. 437 n.

W materji rękojmi, przed sąd, przed którym toczy się sprawa pierwiastkowa. — K. N. 1625 n. — K. P. S. 32 n., 49-3., 175 n.

Nakoniec w razie obrania zamieszkania do wykonania jakiego aktu, przed Trybunał obranego zamieszkania, lub przed Trybunał rzeczywistego zamieszkania pozwanego, stosownie do art. 111 Kodexu Cywilnego. — K. P. S. 61-1 — Zdanie R. dy Państwa z d. 12 Stycznia 1838 (T. I, str. 38 niniejszego dzieła) (1).

60. Sprawy o koszta ze strony urzędników sądowych (Pisarzy, Rejentów, Obrońców, Komorników i Woźnych), będą wytaczane przed Trybunał, w którym też koszta powstały. — K. N. 2272 n. — K. P. S. 49-5., 104, 133, 356, 543, 544.

61. Pozew obejmować będzie:

- 1° Datę dnia, miesiąca i roku, imię i nazwisko, powołanie i zamieszkanie powoda, ustanowienie obrońcy, który od niego stawać będzie, i u którego z samego prawa będzie miał obrane zamieszkanie, chyba, że w tym samym pozwie obrał inne zamieszkanie. — K. P. S. 75 n. — K.C.P. 26.
- 2° Imię i nazwisko, mieszkanie i matrykulę woźnego, imię i nazwisko, mieszkanie pozwanego, tudzież wzmiankę o osobie, której kopja pozwu zostawioną będzie. — K. P. S. 68.
- 3° Przedmiot skargi i wyłożenie wkrótkosci jej zasad.
- 4° Oznaczenie Trybunału, który ma sprawę sądzić, i terminu do stawienia się: wszystko to pod karą nieważności. — K. P. S. 1, 52, 72, 1029, 1033 (2).

(1) Art. 111 Kodexu Napoleona odpowiada artykułowi 35 Kodexu Polskiego z r. 1825.

(2) Przy doręczaniu Rządowi Gubernialnym pozwów, areztów, zawiadomień i obwieszczeń sądowych, szczegółowo powinien być wyrażonym rodzaj funduszu lub służebności, Skarb Królestwa albo Instytutu interesujących.

K. R. S. d. 29 Lipca (10 Sierpnia) 1836 r. Nr. 6056,
i 19/31 Marca 1838 r. Nr. 1796.

62. W razie podróży woźnego, za wszystkie jej koszta otrzyma nie więcej jak jednodniową zapłatę. — K. P. s. 63, 65—69, 71 (1).

63. Żaden akt nie będzie doręczanym w dzień święta prawnego, bez pozwolenia Prezesa Trybunału. — K. P. s. 8, 781-2., 808, 828, 1037. — K. H. 134, 162, 187.

64. W materji rzeczowej lub mieszanej, pozwy wymieniać będą naturę posiadłości, gminę, i, o ile można, część gminy, w której jest położona, oraz dwie przynajmniej przyległe i ościenne posiadłości; jeżeli idzie o dobra, o folwark, lub osadę, dość jest wskazać ich nazwisko i położenie: wszystko pod karą nieważności. — K. P. s. 59, 627, 1029.

65. Do pozwu dołączoną będzie kopja protokołu niepojednania, albo kopja wzmianki o niestawieniu się, pod nieważnością; doręczoną będzie także kopja dokumentów, lub części dokumentów, na których się skarga opiera: w braku tych kopij, koszta kopij, jakie powód obowiązany będzie udzielić w ciągu sprawy, nie będą mu przyznane. — K. P. s. 54, 58, 1029, 1031.

66. Woźny nie może odbywać czynności swego urzędu dla swych lub swój żony krewnych i powinowatych, w linii prostej bez ograniczenia, ani dla swoich krewnych i powinowatych pobocznych, aż do stopnia wnuków braterskich włącznie: wszystko pod karą nieważności. — K. N. 735 n. — K. P. s. 4, 71, 1029, 1031.

67. Wozni obowiązani są na końcu oryginału i kopii aktu zamieścić jego koszta, pod karą pięćdziesięciu franków (2),

(1) Przepisy *O kosztach należnych woźnym sądowym*, zamieszczone są niżej w Części: *Przepisy o dyetach i kosztach sądowych*.

(1) Franków 5, równa się Rsr, 1 kop. 20.

które zaraz w chwili zarejestrowania uiszczone zostaną:
K. P. S. 62, 104, 657, 1029.

68. Każdy pozew doręczonym będzie stronie osobiście lub w jej zamieszkanu: lecz jeżeli woźny nie znajdzie w zamieszkanu, ani samej strony, ani żadnego z jej krewnych lub służących, odda natychmiast kopję jednemu z sąsiadów, który podpisze oryginał; jeżeli zaś ten sąsiad podpisać nie może, lub nie chce, woźny odda kopję Prezydentowi, albo Burmistrzowi, albo Wójtowi Gminy, lub ich zastępcy, który zawidymuje oryginał bezpłatnie. Woźny o tém wszystkiém uczyni wzmiankę tak na oryginale jako i kopii pozwu. — K. P. S. 4, 59, 61, 69, 70, 71, 419, 1039. — K. H. 173. — K.C.P. 26 n. (1)

(1) Wyjątkowe przepisy zachować należy przy doręczaniu pozwów i innych aktów sądowych:

- a) W sprawach toczących się pomiędzy mieszkańcami Cesarstwa Rosyjskiego i Królestwa Polskiego. (Zdania Rady Państwa z r. 1838 i 1844. T. I, str. 38 i 41,—oraz ustęp 9 art. 69 K. P. S.).
- b) W sprawach przeciwko Ajentom Dyplomatycznym, Konsulom, Vice Konsulom, etc. (Wyjątkowe rozporządzenia i postępowania, zamieszczone tu niżej za Kodexem Postępowania Cywilnego).
- c) W sprawach przeciwko wojskowym. (Wyjątkowe rozporządzenia i postępowania, jak wyżej).
- d) W sprawach cywilnych przeciwko więźniom, za polityczne przestępstwa osadzonym, zachowane być powinno takie samo postępowanie, jak w sprawach wytaczanych przeciwko wojskowym w rzeczywistej służbie zostającym, a tém samém akta sądowe przedewszystkiém mają być doręczone Prokuratorom przy właściwych Trybunałach, którzy prześlą je następnie do dalszego postąpienia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, dla wyjednania w każdym szczególowym przypadku decyzji Księcia Namiestnika.

K. R. S. d. 26 Marca (7 Kwietnia) 1848 r. Nr. 4367.

69. Zapozwanemi będą: — K. P. S. 59, 61, 70.

1° Rząd, gdy idzie o dobra Rządowe i prawa Skarbu, w osobie lub w zamieszkanu Prefekta departamentu (1), gdzie zasiada Trybunał, przed który ma być wyniesioną skarga do pierwszej instancyi. K. P. S. 49-1.

e) Dla osób mieszkających w Warszawie, których woźnyw mieszkaniu ich nie znajdzie, doręczenia uskuteczniane być powinny w Biurze Magistratu, nie zaś u Kommissarzy Policji Administracyjnej.

K. R. S. d. $\frac{9}{1}$ Października 1840 r. Nr. 8062.

Jeżeli zaś Magistrat przekona się, iż osoba dla której doręczenie w powyższy sposób uskutecznione zostało, albo wcale w Warszawie nie mieszka, albo wydalila się na prowincyę, wówczas doręczony sobie akt powinien zwrócić woźnemu doręczenie uskuteczniającemu, a woźny w takim razie pod odpowiedzialnością obowiązany jest zwrócony sobie akt oddać stronie, na której żądanie doręczał.

K. R. S. d. 30 Maja (11 Czerwca) 1842 r. Nr. 4327.

(1) Podług postanowienia Namiestnika Królewskiego z d. 27 Sierpnia 1816 r. (D. P. T. II, str. 69), opartego na postanowieniu Najwyższém z d. $\frac{3}{15}$ Lipca t. r., w miejsce *Prefektur* i *Podprefektur*, ustanowione zostały *Kommissye Wojewódzkie* i *Obwody*, i odtąd téż *Prefekci* — *Prezesami Kommissyj Wojewódzkich*, a *Podprefekci* — *Kommissarzami Obwodowemi* nazwani zostali.

Następnie postanowieniem Najwyższém z d. 23 Lutego (7 Marca) 1837 r. (D. P., T. XX, str. 413), nazwa *Kommissyj Wojewódzkich* została zniesioną, i, w skutku tego *Województwa* odtąd nazwane zostały *Guberniami*, *Prezesa Kommissyj Wojewódzkich* — *Gubernatorami Cywilnymi*, a *Kommissye Wojewódzkie* — *Rządami Gubernialnemi*.

Z powyższego więc wyjaśnienia okazuje się, iż w przypadku przewidzianym przez ustęp 1 artykułu 69 K. P. S. Rząd zapo-

- 2° Skarb Królestwa w osobie lub w Biurze Urzędnika Skarbowego (1).
- 3° Administracye lub Instytutu publiczne, w swych Kancellaryach, w miejscu gdzie główny ich zarząd znajduje się; w innych zaś miejscach, w osobie i kancellaryi ich Przełożonego.—K.P.S.49-1., 1032 (2).

zwanym być powinien w osobie Gubernatora Cywilnego; ze względu zaś na przepis zawarty w art. 8 postanowienia z d. 29 Września (11 Października) 1816 r. (D. P. T. II, str. 116), oraz na ustaloną praktykę, pozwy w tym przypadku doręczone być powinny Prokuratorowi oraz Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu.

Tu także porównać ustęp *g* artykułu 26, postanowienia z d. 7 Lutego 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 165).

(1) Z organizacyi Władz Skarbowych w Królestwie Polskiem, oraz z przepisów powołanych w odsyłaczu do ustępu 1 artykułu 69 K. P. S. wynika, iż, zapożyczając Skarb Królestwa, potrzeba doręczyć pozew Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu w osobie Dyrektora Głównego Prezydującego w téjże Kommissyi, właściwemu Rządowi Gubernialnemu, w osobie Gubernatora Cywilnego, i Prokuratorowi w Królestwie, w osobie jég Prezydującego.

(2) Co do stanowiska, jakie Bank Polski zajmuje w procesach przeciwko niemu lub przez niego wytaczanych, postanowienie Najwyższe z d. 17/29 Stycznia 1828 r. (D. P., T. XII, str. 119, 147), w art. 40 obejmuje następujący przepis:

„We wszystkich sporach i sprawach, bądź z powodztwa Banku, bądź przeciw niemu wytoczonych, Bank ulega zwyczajnym Sądom zarówno jak osoby prywatne. W Sądzie Handlowym stawać on i odpowiadać powinien przez swego delegowanego, w innych zaś Sądach przez swych obrońców, gdzie Prokuratorowie, tak jak w przedmiotach Skarbowych, wnioski swe czynić są obowiązani.“

- 4° Król co do swoich majątków, w osobie Prokuratora Królewskiego właściwego Trybunału.
- 5° Gminy, w osobie lub zamieszkaniu Prezydenta, Burmistrza, lub Wójta; a w Paryżu w osobie lub zamieszkaniu Prefekta: (1).
- We wszystkich powyższy/ych przypadkach, oryginał zawidymowany będzie przez tego, komu kopja została zostawioną; w razie nieobecności, lub odmówienia, zawidymuje go, bądź Sędzia Pokoju (Podsędek), bądź Prokurator Królewski przy Trybunale pierwszej instancyi, któremu w takim razie kopja zostawioną będzie. — K. P. s. 1039.
- 6° Spółki handlowe, w ciągu ich trwania, w domu spółkowym; jeżeli zaś takowego nie ma, w osobie lub zamieszkaniu jednego ze spółników. — K. P. s. 50-2., 59. — K. H. 19 n. (2).
- 7° Zjednoczenie i zarząd wierzycieli w upadłościach,

(1) Praktyka ustaliła zwyczaj, iż gminy w obrębie Warszawy położone (a co właśnie odpowiada gminom, o których tu mowa) pozywane bywają nie za pośrednictwem (Prefekta) Gubernatora Cywilnego, lecz za pośrednictwem Magistratu miasta Warszawy, a nadto, ze względu na art. 8 Organizacyi Prokuratorzy z d. 29 Września (11 Października) 1816 r. przypozywaną bywa także Prokuratorya.

(2) Podług art. 17 Umowy Nadawczej, zatwierdzonej Ukazem z d. 28 Września (10 Października) 1857 r., którym kolej żelazna między Warszawą a Granicą, między Warszawą a Łowiczem, między Łowiczem a Bydgoszczą, oraz między Ząbkowicami a Katowicami, odstąpioną została Towarzystwu prywatnemu, „odpowiedzialność cywilna poszukiwaną być może „tylko przeciw Towarzystwu, jako Ciału Zbiorowemu, a bynajmniej przeciwko jego członkom, zarządcom, lub akcyonaryuszom: wszakże za czyny czysto osobiste, członkowie Towarzystwa podpadają ogólnemu prawu.“

w osobie lub zamieszkanu jednego z syndyków lub zarządców. — K. H. 527 n.

- 8° Ci, którzy nie mają żadnego zamieszkania znanego w kraju, w miejscu ich mieszkania rzeczywistego: jeżeli to miejsce nie jest znane, pozew będzie wywieszonym na głównych drzwiach izby posiedzeń Trybunału, przed który skarga jest wytoczona; druga zas kopia doręczoną będzie Prokuratorowi Królewskiemu, który zawidymuje oryginał. — K. P. S. 1039 (1).
- 9° Ci, którzy mieszkają w posiadłościach francuzkich zamorskich, i ci, którzy są osiedli za granicą, w zamieszkanu Prokuratora Królewskiego przy Trybunale, przed który skarga jest wyniesiona, Prokurator zawidymuje oryginał i przesła kopję, dla pierwszych, Ministrowi Marynarki, a dla ostatnich, Ministrowi spraw zagranicznych. — K. P. S. 49, 50, 59, 73, 560, 1039. — K. H. 201 (2).

(1) Tu porównać ustęp 4° rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości i z d. $\frac{3}{15}$ Listopada 1837 r. Nr. 8635 zamieszczonego w odsyłaczu do art. 73 K. P. S. (T. II, str. 208 niniejszego dzieła).

(2) W zastosowaniu do Królestwa Polskiego przepisów art. 69 K. P. S. wydane zostały następujące rozporządzenia.

- a) Prokurator Trybunału, mając sobie doręczonym akt sądowy przeznaczony dla osoby zagranicznej, obowiązany jest przesłać go do Kommissyi Rządowej (dawniej do Ministerium) Sprawiedliwości.

M. S. d. 6 Kwietnia 1810 r. Nr. 3616.

Dalsze rozwinięcie powyższego rozporządzenia mieści się w usiępie 2 i 3 rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $\frac{3}{15}$ Listopada 1837 r. Nr. 8635, zamieszczonego w odsyłaczu do art. 73 K. P. S. (T. II, str. 207 niniejszego dzieła).

- b) Prokurator Trybunału, nadsyłając w powyższy sposób

70. Przepisy dwóch poprzedzających artykułów zachowane będą pod karą nieważności. — K. P. S. 1029.

pozwy i inne akta sądowe, dla doręczenia mieszkańcom zagranicznym, powinien wyrażać w raporcie swym wkrótce imiona stron wchodzących do processu, miejscę ich zamieszkania i treść aktu do doręczenia nadesłanego, .

M. S. d. 10 Listopada 1810 r. Nr. 12059.

Oraz załączyć należyście sporządzony schemat do dowodu wręczenia, przez odbierającego podpisać się mający.

K. R. S. d. 17 Stycznia 1822 r. Nr. 499. — d. 23
Kwietnia t. r. Nr. 3948 i d. $\frac{7}{19}$ Października 1836
r. Nr. 10648.

Powyższe schemata zaś na dowody wręczeń powinny być tak sporządzane, iżby sam podpis osoby odbierającej był dostatecznym dla wykazania, że oznaczony akt właściwie doręczonym został.

K. R. S. d. 24 Lipca (5 Sierpnia) 1840 r. Nr. 5424.

- c) Pozwy i inne akta, tudzież kopje, które, podług przepisów prawa, doręczane są Prokuratorom Trybunałów, powinny być dokładnie i zrozumiale układane, oraz czytelnie i porządnie pisane. Z tego zatem powodu Prokurator, odbierając lub dostrzegając pismo lub kopję niezrozumiale, niedbale lub nieczytelnie pisane, uczyni wniosek o dotkliwe ukaranie pieniężne urzędnika, od którego rzezone pozwy lub akta pochodzą, zwróci mu takowe, lub na koszt jego przepisać każe, a dopuszczających się dalszego w tym względzie zaniedbania, doniesie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości dla udzielenia dymissyi.

Podobnież Prokurator przestrzegać jest w obowiązku, aby wyciągi i kopje przez Pisarzy sądowych wydawane, czysto, wyraźnie i bez myłek pisane były, a dopuszczających się w té mierze zaniedbania doniesie Trybunałowi

71. Jeżeli pozew z winy woźnego uznany zostanie za nieważny, woźny będzie mógł być skazanym na koszt

dla ukarania ich, lub przedstawienia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości ich niedbalstwa.

K. R. S. d. 4 Lutego 1820 r. Nr. 1286, — d. 16
Lutego 1827 r. Nr. 2486, — d. 28 Czerwca t. r.
Nr. 7143 i d. 26 Sierpnia (7 Września) 1850 Nr.
13458.

Co do aktów sądowych doręczanych dla mieszkańców Cesarstwa Rossyjskiego, zachowane być powinny przepisy ogólne, wyżej pod lit. a, b, c, podane, a nadto zamieszczają się tu następujące wyjątkowe rozporządzenia:

- d) Kommissya Rządowa (dawniej Ministerium) Sprawiedliwości upoważnioną została wezwać bezpośrednio właściwe Władze Rossyjskie, o doręczanie osobom w Rossyi zamieszkałym aktów sądowych, które przez pośrednictwo Prokuratorów w tym celu do rzeczonej Kommissyi nadsyłane będą.

Pos. Kr. z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 223).

- e) Oprócz tego Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 16 Kwietnia 1817 r. Nr. 2698 komunikowała Władzom sądowym postanowienie Kr. z d. 28 Lutego (12 Marca) t. r. w tój osnowie:

Art. 1. W stosunkach sądowniczych, jako też w interesach administracyjnych i policyjnych bieżących i mniejszej wagi, władze administracyjne Naszego Królestwa Polskiego upoważnione są do wchodzenia w bezpośrednie komunikacje z władzami administracyjnymi prowincyj pogranicznych Naszego Cesarstwa Rossyjskiego t. j. Kommissye Rządowe i Kommissye Wojewódzkie (obecnie Rządy Gubernialne) z Rossyjskiemi Władzami zwanemi Gubernskie Prawlenie i Kazienna Pałata Gubernii Gro-

pozwu i całego unieważnionego postępowania, nie przecinając stronie możności poszukiwania szkód i strat, po-

dzieńskiej, Wileńskiej, Mińskiej, Wołyńskiej, Podolskiej i Obwodu Białostockiego.

Art. 2. Aż do zupełnego urzędzenia Wydziału Sądowniczego, Ustawą Konstytucyjną przepisanego, komunikacye pomiędzy Władzami Sądowniczymi obu Państw odbywać się będą wzajemnie za pośrednictwem władz administracyjnych wyżej wymienionych.“

Rozporządzenia pod lit. *d*, *e*, podane, w późniejszym czasie uległy zmianie, i obecnie Kommissya Rządowa Sprawiedliwości o doręczanie aktów sądowych mieszkańcom gubernij zachodnich, wymienionych niżej pod literą *f*, odnosi się do właściwych Gubernatorów Cywilnych, o doręczanie zaś mieszkańcom innych części Cesarstwa, oraz wszystkim bez wyjątku wojskowym w Cesarstwie konsystującym, odnosi się do Ministra Sekretarza Stanu.

f) Pozwy i wszelkie akta sądowe, przeznaczone dla mieszkańców gubernij zachodnich Cesarstwa Rossyjskiego, t. j. dla mieszkańców gubernij Witebskiej, Mohilewskiej, Mińskiej, Wileńskiej, Grodzieńskiej, Kowieńskiej, Wołyńskiej, Podolskiej i Kijowskiej, mogą w samym tylko Polskim języku być przesyłane; dla mieszkańców zaś innych gubernij powinny być przedstawiane wraz z przekładem ich na język Rossyjski, o co strona, doręczenia żądająca, sama postarać się winna.

K. R. S. d. $\frac{8}{20}$ Kwietnia 1844 r. Nr. 3187.

g) Prokuratorowie, przedstawiając do doręczenia pozwy i inne akta sądowe dla osób w Cesarstwie (wyjąwszy gubernie zachodnie) mieszkających, powinni, zwracać uwagę na składane przez strony przekłady tychże aktów na język Rossyjski, i czuwać nad tém, ażeby tłómaczenia niezrozumiałe przedstawiane nie były, oraz aby takowe na oddzielnych arkuszach znajdowały się: jakkolwiek bowiem wzmiankowane tłómaczenia służą tylko dla infor-

dług okolicznosci. — K. P. S. 132, 173, 360, 562, 609, 1029, 1030, 1031.

macyi stron interesowanych i władzy doręczenie skuteczniającej, gdyż text Polski, będąc opatrzony kontestacją woźnego, jest oryginałem; jednakże Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, chcąc nadać przekładom większą jak dotąd gwarancję zgodności ich z textem Polskim, jako środek ostrożności w tej mierze użyć się mający poleciła Prokuratorom, ażeby odtąd takie tylko przekłady aktów, przez strony składanych, przyjmowali i Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości przedstawiali, na których zamieszczonóm będzie imię, nazwisko, oraz stan i zamieszkanie Tłómacza.

K. R. S. d. 24 Stycznia (5 Lutego) 1845 r. Nr. 16504—17009.

- h) Przekłady, o których wyżej mowa, nie ulegają użyciu papiéru stéplowego.

K. R. P. i S. d. 21 Marca (2 Kwietnia) 1845 r. Nr. 19102, i K. R. S. d. 23 Maja (4 Czerwca) t. r. Nr. 5535.

Co do aktów sądowych wręczanych dla wojskowych.

- i) Pozwy i inne akta, przeznaczone do doręczenia wojskowym armii Rossyjskiej, bez względu chociażby ci z Królestwa Polskiego pochodzili, przedstawiane być winny zawsze wraz z przekładem na język Rossyjski.

K. R. S. d. $5/_{17}$ Lipca 1846 r. Nr. 10786.

- k) Jednakże dla wojskowych, o ile w Królestwie konsystują, akta sądowe mogą być doręczane bez dołączenia przekładu na język Rossyjski.

K. R. S. d. 27 Września (9 Października) 1846 r. Nr. 12154.

Przepisy Ogólne.

- l) Wszelkie doręczenia, które, w sprawach toczących się przed Trybunałami Cywilnymi uskuteczniane bywają na ręce Pro-

72. Termin zwyczajny w pozwach dla osób zamieszkałych w kraju (1) będzie osmiodniowy. — K. P. S. 5, 51, 73, 345, 1033.

W przypadkach wymagających pośpiechu, Prezes, na podanie, będzie mógł dozwolić zapozwania z krótkim terminem. — K. P. S. 49, 76, 404, 417 n., 459, 795, 802, 839, 1033. — K. H. 647 (2).

kuratorów Królewskich przy tychże Trybunałach, powinny być dopełniane na ręce Prokuratora przy Sądzie Appellacyjnym co do spraw przed tymże Sądem popiéranych (art. 470 i 73 K. P. S.); na mocy zaś art. 9 Urządzenia Wewnętrznego dla Warszawskich Rządzącego Senatu Departamentów z d. ⁸/₂₀ Września 1842 r., podobne doręczenia co do spraw przed IX Departament Rządzącego Senatu wywołanych, uskutecznione być powinny w Kancellaryi Naczelnego Prokuratora tegoż Departamentu.

- 4) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, mając sobie przez Prokuratorów Trybunału lub Sądu Appellacyjnego, albo przez Naczelnego Prokuratora IX Departamentu Rządzącego Senatu, nadesłanemi akta sądowe dla osób za granicą Królestwa Polskiego zamieszkałych, przeznaczone, odnosi się do Ministra Sekretarza Stanu, celem zarządzenia dalszego ich doręczenia, i tylko co do osób w Austrii zamieszkałych, odnosi się w tym celu do Konsulatu Austriackiego w Warszawie, na mocy dekretu Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 9 Lutego 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 197), a co do osób zamieszkałych w Prussac¹, odnosi się do Konsulatu Pruskiego w Warszawie, na mocy takiegoż dekretu z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 403).

(1) W oryginalnym tekście jest tu użyte wyrażenie *en France* (we Francyi); zmiana jednak w przekładzie zdawała się być potrzebna ze względu na zastosowanie niniejszego Kodexu do Królestwa Polskiego.

(2) Porównać ustępy 1 i 2 rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. ³/₁₅ Listopada 1837 r. Nr. 8635, zamieszczonego w odsyłaczu do art. 73 K. P. S. (T. II, str. 207 niniejszego dzieła).

73. Jeżeli pozwany mieszka po za obrębem kraju (1), termin będzie. — K. P. S. 69-o., 74, 445, 486, 560, 639.

*1° Dwumiesięczny: dla mieszkających w Korsyce, na wyspie Elbie lub Kaprai, w Anglii i w Państwach graniczących z Francją; (2).

2° Cztéromiesięczny, dla mieszkających w innych państwach Europy;

3° Sześciomiesięczny, dla mieszkających za granicą Europy z téj strony Przylądka Dobréj Nadziei;

A roczny, dla mieszkających z tamtéj strony (3).

(1) W oryginalnym tekście jest tu użyte wyrażenie *hors de la France continentale* (po za obrębem Francji lądowej); zmiana zaś w przekładzie zaprowadzona z téj samej zasady jak wyżéj w art. 72 K. P. S.

(2) Ze względu odmiennego położenia geograficznego Francji i Królestwa Polskiego, ustępié pierwszy art. 73 K. P. S. nie obowiązuje w naszym kraju, a termin dwumiesięczny w aktach sądowych zachowanym być powinien tylko co do osób mieszkających w Cesarstwach Rossyjskiém i Austryackiém, oraz w Królestwie Pruskiém.

(3) W objaśnieniu przepisu art. 73, 72 i 69 K. P. S. wydane zostały następujące rozporządzenia:

1° Prezesi Sądów, w żadnym przypadku nie mogą skracać terminu, art. 73 Kodexu Postępowania Cywilnego dla osób zagranicznych oznaczonego, o ile pozwy w takich sprawach przez Biuro Prokuratora Królewskiego wręczone być mają.

2° Ponieważ, według praktyki sądowej, termin dla osoby za granicą mieszkającej, liczy się od daty wręczenia pozwu lub innego aktu w Biurze Prokuratora; przeto obowiązkiem jest Prokuratorów, pozwy takie lub akta niezwłocznie odsyłać Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości. W szczególności zaś Prokuratorowie w Warszawie, winni je odesłać we 24 godzinach, a Prokuratorowie z innych miejsc, przez najpierwszą pocztę, jaka odchodzi po doręczeniu pozwu lub innego aktu, pod odpowiedzialnością za skutki opóźnienia.

- Do nich także należy przestrzeganie, iżby pozwy samymże Prokuratorom, lub osobie szczególnie do tego upoważnionej oddawane, i odbieranie ich przez taką osobę, poświadczane było na oryginale, również, iżby pozwy z terminami prawem wymaganymi były doręczane; wreszcie, aby wszelkie akta lub kopje dla osób zagranicznych, pisane były zrozumiałe, czytelnie i porządnie, jak to już Kommissya Rządowa Sprawiedliwości kilkakrotnie, a mianowicie reskryptami z d. 4 Lutego 1820, Nr. 1826, z d. 16 Lutego 1827, Nr. 2486 i z d. 28 Czerwca 1827 r., Nr. 7143 przypominała. (T. II, str. 203 niniejsz. dzieła).
- 30 Prokuratorowie przestrzegać powinni, aby terminy nakazów egzekucyjnych względem wojskowych i zagranicznych, z zachowaniem przeciągu czasu, prawem co do pozwów przepisanego, wydawane były, zwłaszcza, że ta zasada odpowiada i celowi i duchowi prawa, gdy przeciąg czasu, w art. 583, 819, 673 i 674 Kodexu Postępowania Cywilnego objęty, oznacza tylko *minimum*.
- 40 Co się tycze postępowania w doręczaniu pozwów lub innych aktów, osobom niewiadomym z pobytu, gdy w takim razie trafną jest zasada, jaką też niektóre sądy istotnie zastosowują, że strona pozywająca winna jest złożyć dowód, przynajmniej względem ostatniego pobytu strony pozwanej; przeto Kommissya Rządowa Sprawiedliwości poleca wszystkim Trybunałom, aby się do téj zasady stosowali, w szczególności zaś Prokuratorom, iżby przy czynieniu wniosków w sprawach przeciwko nieobecnym, zasady wskazanej przestrzegali.

Dowód ten ostatniego pobytu powinien obejmować i poświadczenie Władzy Administracyjno-Policyjnej, iż od owego ostatniego pobytu niemasz śladu urzędowego dalszego przesiedlenia.

Prokuratorowie mają także zwracać uwagę i Sądów i Obrońców, na ścisłe wykonanie przepisu art. 83 Nr. 7 Kodexu Postępowania Cywilnego, iżby wszelkie sprawy niewiadomych z pobytu dotyczące, do wniosków Urzędu publicznego komunikowane były.

Wreszcie, jeżeli pobyt pozwanego mylnie jest wskazany, Prokurator, skoro o tém od Władz zagranicznych, za pośrednictwem Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości powe-

74. Jeżeli stronie zamieszkałej za granicą kraju (1), doręczony będzie pozew w kraju (1) osobiście, takiemu

źmie wiadomość, winien takową niezwłocznie Sądowi zakomunikować. Jeżeliby zaś sprawa już była osądzoną, i wyrok Prokuratorowi, dla doręczenia go stronie, za granicą będącej, złożony został, Prokurator, mając już wiadomość, że strona w tém miejscu nie mieszka, w którym ją w pozwie wskazano, powinien wzmiankę o tém na oryginalnie wyroku zanotować; a dla ścisłego na przyszłość przestrzegania, aby akta takim osobom napróżno posyłane nie były, wypada Prokuratorowi stosowną w téj mierze zaprowadzić w Biurze swém kontrolę.

K. R. S. d. ³/₁₅ Listopada 1837 r. Nr. 8635. (Zbiór Ukazów, postanowień i rozporządzeń. T. I, st. 233-241).

Oprócz tego z uwagi, iż terminu artykułem 73 K. P. S. zakreślone, w duchu artykułu 69 tegoż prawa, upływają przeciw osobom zagranicznym nie od dnia, w którym akt dla nich przeznaczony, istotnie rąk ich doszedł, lecz od dnia doręczenia takowego w biurze właściwego Prokuratora; i, że powód, zarządziwszy wręczenie aktu w Biurze Prokuratora, nie jest w możności czuwać nad dalszą tego aktu przesyłką, która już do Władz wyłącznie należy: Kommissya Rządowa Sprawiedliwości objaśniła, iż pozywający do niczego więcej obowiązany być nie może, jak do okazania sądowi dowodu, że akt w Biurze właściwego Prokuratora doręczony został, a tém samém, że, dla uznania zaoczności strony, za granicą zamieszkałej, i dla uprawomocnienia uzyskanego przeciw takiejże stronie wyroku, dostatecznym jest dowód doręczenia pozwu lub wyroku w Biurze właściwego Prokuratora; ściąganie zaś dowodów wręczenia i przesyłanie ich stronom interesowanym w Królestwie Polskiem zamieszkałym dlatego nadal miejsce mieć powinno, aby osoba za granicą Królestwa mieszkająca nie miała możności następnego zapierania odbioru aktu, który rąk jój doszedł.

K. R. S. d. ⁵/₁₇ Maja 1852 r. Nr. 9334.

(1) W oryginalnym tekście są tu wyrazy *hors de la France* (za granicą Francyi) i *en France* (we Francyi).

pozwowi służyć tylko zwyczajne terminu, wolno wszakże Trybunałowi przedłużyć je w razie potrzeby. — K. P. s. 73.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu obrońców i o pismach obroń- czych (1).

75. Pozwany obowiązany będzie, w terminie przez pozew zakreslonym, ustanowić obrońcę, co skutecznie-
nie zostanie przez doręczony akt obrońcy do obrońcy. Ani pozwany, ani powód nie będą mogli odwołać swoich obrońców, nie ustanowiwszy innych. Postępowanie odbyte i otrzymane wyroki przeciw obrońcy odwołanemu, w którego miejsce inny ustanowiony nie został, będą ważne. — K. P. s. 61-4., 76 n., 85, 148, 149 n., 342 n., 529, 761, 1031, 1038.

76. W sprawie ze skróconym terminem wyniesionej, pozwany będzie mógł, w dniu przypadającego terminu, na audyencyi przedstawić obrońcę, którego ustanowienie sąd poświadczy; wyrok taki nie będzie wyjmowanym: w ciągu tegoż dnia obrońca obowiązany będzie ponownie aktem swoje ustanowienie, czego gdyby nie dopełnił, wyrok wspomniany na jego koszt wyjętym zostanie. K. P. s. 72, 1031.

77. W ciągu dwóch tygodni od dnia ustanowienia, pozwany doręczy swoją obronę (2) podpisaną przez

(1) Przepisy związkowe: K. N. 1597, 2060, 2273 do 2276. K. P. s. 49-5., 60, 104, 132, 133, 191, 192, 196, 215, 257, 293, 297, 321, 352, 400, 402, 414, 492, 512, 536, 707, 709, 713, 760, 761, 764, 932, 1038. — K. H. 627.

(2) Podług *Wewnętrznego Urządzenia*, jakie każdy z Trybunałów Cywilnych dla siebie przepisał i przedstawił do zatwierdzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości (art. 1042 K.P.S.), niniejszy art. 77 uległ zmianie w tém, iż w sprawach ordynaryjnych

Obrońcę, z oświadczeniem gotowości komunikowania dokumentów na jej usprawiedliwienie, bądź po przyjacielsku obrońcy przez obroncę, bądź za pośrednictwem Kancellaryi Pisarza Trybunału. — K. P. s. 97, 141, 142, 188 n., 405, 519 (1).

78. W następnym tygodniu powód doręczy swoją odpowiedź na obronę. — K. P. s. 77. (2). †

79. Jeżeli pozwany nie doręczył obrony w ciągu dni piętnastu, powód wezwie na audyencyą przez prosty akt Obrońcy do Obrońcy. — K. P. s. 405.

80. Po upływie czasu służącego powodowi do doręczenia odpowiedzi, strona pilniejsza będzie mogła wezwać na audyencyą prostym aktem obrońcy do obrońcy; powód może nawet wezwać na audyencyą, po doręczeniu obrony, nie odpowiedziałwszy wcale na nią. — K. P. s. 154.

81. Żadne inne pisma, ani doręczenia w obrachowaniu kosztów wchodzić nie będą. — K. P. s. 1031.

82. We wszystkich przypadkach, w których strona

najprzód powód doręcza swoją obronę, a następnie pozwany doręcza odpowiedź. Ten sam porządek zachowany jest także co do dalszych pism obrończych t. j. co do repliki i dupliki.

(1) W sprawach, do których wpływa Prokuratorya w Królestwie, akta obrończe powinny być komunikowane Obrońcom Prokuratoryi w taki sam sposób jak Obrońcom stron prywatnych; o ileby zaś zaszła potrzeba komunikowania akt przez Biuro Pisarza Trybunału, uskutecznia się to, dla Obrońców Prokuratoryi, przez złożenie akt w Biurze téjże Prokuratoryi.

K. R. S. d. 28 Stycznia 1820 r. Nr. 215, oraz 20 Sierpnia (1 Września) 1840 r. Nr. 8505.

(2) Tu stosuje się uwaga pierwsza zamieszczona wyżej przy art. 77 K. P. S.

może być wezwaną na audyencyą przez akt Obrońcy do Obrońcy, koszta dla każdój ze stron za jeden tyłko akt policzone będą. — K. P. S. 75, 154, 1031.

TYTUŁ IV.

O komunikacji akt Prokuratorowi Królewskiemu (1).

§5. Będą komunikowane Prokuratorowi Królewskiemu następujące sprawy: — K. P. S. 84, 112.

- 1° Dotyczące porządku publicznego, Rządu (Skarbu), dóbr Rządowych, gmin, instytutów publicznych, darowizn i zapisów dla ubogich; — K. N. 1130, 1388, 1389, 2220. — K. C. P. 6. — K. P. S. 89—92, 107, 191 (2).

(1) Przepisy związkowe: K. N. 770, 812, 819, 1057, 1597. K. P. S. 47, 202, 227, 249, 251, 311, 359, 371, 381, 385, 394, 480-s, 498, 515, 668, 762, 782, 805, 856, 858, 862, 863, 864, 885, 886, 891, 892, 900, 1004, 1039 — K. C. P. 38, 43, 140, 320, 322, 325, 448, 491, 494, 499, 500, 521. Usta. Hyp. z r. 1818 art. 136. — Pr. o małż. art. 94, 95, 96, 215, 217, 225, 226.

(2) W uzupełnieniu tego przepisu istnieją rozporządzenia:

- a) „Prokuratorowie Królewscy przy sądach i ich zastępcy obowiązani są z przeznaczenia swego, dawać szczególniejszą bacność na sprawy przez Prokuratorą bronione, i wnioskami z urzędu popierać interes publicznych własności, oraz iść w pomoc obronie, jaka, z polecenia Prokuratorowi, przez jój obrońców czynioną będzie.“

Art. 6 Pos. Nam. Kr. z d. 20 Maja 1817 r.

(D. P., T. III, str. 174).

- b) Do wniosków Prokuratora Kr. komunikowane być powinny sprawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego ty-

- 2° Dotyczące stanu osób i opiek; — K. C. P. 126, 127, 140, 171, 272—307, 320, 322, 324, 325, 339, 340, 398—421, 423. — K. P. S. 856, 858.
- 3° Excepcye niewłaściwości sądu; — K. P. S. 59, 168 n., 181.
- 4° Wyznaczenia sądu, wyłączenia sędziów i odesłania do innego sądu, dla pokrewieństwa i powinowactwa; — K. N. 735 n. — K. P. S. 47, 308 n., 363 n., 368 n., 381, 385, 394, 1014.
- 5° Pociągania sędziego do odpowiedzialności; — K. P. S. 505 n.
- 6° Sprawy mężatek nieupoważnionych przez mężów, albo nawet i upoważnionych, gdy idzie o ich posag, i gdy poszły za mąż pod rządem posagowym; sprawy małoletnich i w ogóle wszelkie takie, gdzie jedna ze stron bronioną jest przez kuratora; — K. N. 1540. — K. P. S. 49-7., 861—864, 885, 886, 891, 892. — K. C. P. 182 — 187, 191.— 235, 257, 258, 259, 435, 448, 462, 475, 514, 521.
- 7° Sprawy dotyczące lub obchodzące osoby zaginione; — K. P. S. 859, 860. — K. C. P. 38, 39, 47, 49, 52, 55. (1).

Prokurator Królewski może jednak wziąć do wniosków każdą inną sprawę, w której wpływanie

czące się, lub na kredyt Listów Zastawnych wpływ mieć mogące.

K. R. S. d. 26 Stycznia 1826 r. Nr. 964.

c) Co do Banku Polskiego, porównać przypisek zamieszczony powyżej przy ustępie 3° art. 69 K. P. S. (T. II, str. 199 niniejszego dzieła).

(1) Porównać ustęp 4° rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. ⁷/₁₅ Listopada 1837 r. Nr. 8635, zamieszczonego wyżej w T. II, na str. 208 niniejszego dzieła.

swego urzędu uzna potrzebném. Trybunał będzie mógł nawet z urzędu nakazać komunikacyę Prokuratorowi Królewskiemu. — K. C. P. 6, 38, 286, 322, 521. — K. P. S. 112, 202, 249, 251, 311, 359, 498, 579, 668, 762, 782, 795, 805, 879, 891, 900, 981, 987, 988, 990, 991. — Art. 21 i 22 Ustawy z d. 26 Marca 1842 o Warszawskich Departamentach Senatu (D. P., T. XXIX, str. 299). — Art. 6 i 7 postanowienia z téjże daty o sposobie zanoszenia skarg na wyroki (D. P., T. XXIX, str. 399).

34. W razie nieobecności, lub zaszłej przeszkody, Prokuratorowie i Podprokuratorowie Królewscy, zastąpionymi będą przez jednego z Sędziów lub Assessorów. K. P. S. 83, 118 (1).

TYTUŁ V.

O audyencyach, ich jawności i policyi.

35. Stronom w assystencyi swych obrońców wolno samym się bronić: Trybunał jednak mocen jest wzbronić im tego prawa, jeżeli uzna, że namiętność lub niedoswiadczenie, przeszkadza im do przedstawienia sprawy z należytą przyzwoitością, lub z jasnością potrzebną do wyłuszczenia rzeczy sędziom. — K. P. S. 10, 75 n., 86 n. 470.

36. Strony nie będą mogły poruczać swój obrony, bądź słownie, bądź na piśmie, bądź przez wezwanie do narady, Sędziom zostającym w czynnej służbie, Prokura-

(1) W razie nieobecności Prokuratora, miejsce jego zastępować powinien Podprokurator.

torom Jeneralnym (1), Adwokatom Jeneralnym (1), Prokuratorom Królewskim i Podprokuratorom, nawet przed Trybunałami, przy których ciż nie urzędują: jednakże wolno będzie Sędziom, Prokuratorom Jeneralnym (1), Adwokatom Jeneralnym (1), Prokuratorom Królewskim i Podprokuratorom, stawać we wszelkich Sądach w sprawach własnych, równie jak w sprawach swych żon, krewnych i powinowatych w linii prostéj i w sprawach swych pupillów. — K. N. 735 n., 1597, 2276. — K. C. P. 422, 424. — K. P. S. 85, 378-8., 470, 1040. — K. H. 627.

37. Wprowadzanie spraw będzie publiczne, wyjąwszy przypadki, w których prawo nakazuje, aby było tajemne. Może jednak Trybunał postanowić wprowadzenie przy zamkniętych drzwiach, skoro rozprawy publiczne mogłyby spowodować zgorszenie lub ważne nie przyzwoitości: lecz, w tym przypadku, Trybunał winien wydać w téj mierze postanowienie, i donieść o niem Prokuratorowi Jeneralnemu przy Sądzie Appellacyjnym; a jeżeli sprawa toczy się w Sądzie Appellacyjnym, Ministrowi (Kommissyi Rządowej) Sprawiedliwosci. — K. C. P. 185. — K. P. S. 8, 88 n., 111, 112, 341.

38. Obecni na audyencyach znajdować się mają z odkrytymi głowami, w milczeniu i z uszanowaniem: wszystko, co przydujący, dla utrzymania porządku, zaleci natychmiast i jak najściślej ma być wykonaném. — K. P. S. 10 n.

Toż samo zachowaném będzie w miejscach, w których bądź Sędziowie, bądź Prokuratorowie Królewscy, wy-

(1) We Francyi *Prokuratorami Jeneralnemi* nazywają się Prokuratorowie przy Sądzie Kassacyjnym lub Appellacyjnym; zaś *Adwokatami Jeneralnemi* Podprokuratorowie przy tychże sądach.

konywać będą obowiązki swego urzędu. — K. P. S. 276 1036.

89. Jeżeli jedna lub kilka osób, ktokolwiekby one były, przerywają milczenie, albo dają oznaki zadowolenia lub niezadowolenia, bądź z głosów obrończych, bądź z przemówienia Sędziów lub Urzędu publicznego, bądź z zapytań, przestroóg lub rozkazów Prezesa, Sędziego delegowanego, albo Prokuratora Królewskiego, bądź z wyroków lub postanowień, jeżeli sprawiają lub jakim-bądź sposobem podniecają zgłęb, i, po napomnieniu przez woźnych, nie wracają natychmiast do porządku, zalecono im będzie oddalić się, a opierający się będą ujęci i osadzeni natychmiast w areszcie na 24 godzin. Przyjętymi tam będą za okazaniem rozkazu Prezesa, o którym w protokóle audyencyonalnym wzmianka uczynioną zostanie. — K. P. S. 10, 88, 90 n.

90. Jeżeli zamieszanie zrządzone zostało przez osobę pełniącą urząd przy Trybunale, ta, oprócz powyższej kary, może być zawieszoną w urzędowaniu: zawieszenie to za pierwszym razem nie będzie mogło przechodzić trzech miesięcy. Wyrok ten, równie jak w przypadku objętym poprzedzającym artykułem, będzie tymczasowo wykonalny. — K. P. S. 88, 89, 1036.

91. Ci, którzyby dopuścili się zniewag, lub pogróżek względem Sędziów lub Urzędników sądowych, podczas wykonywania obowiązków ich urzędu, będą, na rozkaz Prezesa, Sędziego delegowanego, lub Prokuratora Królewskiego, podług tego do którego z nich policya w tém miejscu należy, ujęci i osadzeni natychmiast w areszcie, przesłuchani w ciągu 24 godzin, i skazani przez Trybunał, na zasadzie protokółu poświadczającego przestępstwo, na zamknięcie nie mogące trwać dłużej nad

miesiąc, i na karę pieniężną najmniej 25, a najwięcej 300 franków (1).

Jeżeli skazany nie może być natychmiast ujętym, Trybunał w ciągu 24 godzin powyższe kary wymierzy, nie przecinając opozycyi, którą skazany będzie mógł założyć w ciągu dni 10 od wyroku, lecz winien jednocześnie poddać się zamknięciu.—K.P.S.88.—K.K.G.iP.294, 297-300.

92. Gdyby popełnione przestępstwa zasługiwały na karę dręczącą lub hańbiącą, obwiniony, po przyaresztowaniu go tymczasowém, odesłanym będzie przed sąd właściwy, celem wyprowadzenia przeciw niemu śledztwa i ukarania podług przepisów w Kodexie Postępowania Karnego wskazanych. — K. K. G. i P. 294, 297—300.

TYTUŁ VI.

O naradzie i instrukcyi na piśmie (2).

93. Trybunał będzie mógł nakazać złożenie dokumentów na stole sądowym, celem naradzenia się po sprawozdaniu jednego z Sędziów wyrokiem mianowanego, z oznaczeniem oraz dnia, w którym sprawozdanie ma być przedstawione. — K. P. S. 94 n., 116 n.

94. Strony i ich obrońcy obowiązani będą wykonać wyrok nakazujący naradę, bez potrzeby wyjęcia go, ani doręczenia, ani bez wezwania: jeżeli jedna ze stron nie

(1) Franków 25 równa się Rsr. 6. — Franków 300 równa się Rsr. 72.

(2) Przepisy związkowe: K. P. S. 199, 202, 222, 280, 338, 341, 343, 371-3., 382, 385, 394, 461, 539, 542, 668, 762, 779, 856, 859, 863, 885, 891, 981, 987.

złoży swych dokumentów, sprawa z dokumentów drugiej strony sądzoną będzie. — K. P. S. 93, 98, 99, 100, 342, 539.

95. Jeżeli nie zdaje się, iżby sprawa mogła być osądzoną po jej wprowadzeniu lub po naradzie, Trybunał nakaze instrukcyę na piśmie, celem przedstawienia sprawozdania przez Sędziego wyrokiem mianowanego, — K. P. S. 96 n.

W żadnej sprawie nie może być nakazane sprawozdanie inaczej, jak na audyencyi i większością głosów. — K. P. S. 93, 350, 351, 461.

96. W ciągu dwóch tygodni od wręczenia wyroku, powód doręczy notę zawierającą zasady jego żądania; nota zakończoną będzie spisem dokumentów, żądanie jego popierających. — K. P. S. 147.

Powód obowiązany będzie w ciągu 24 godzin po tém wręczeniu uczynić produkcyą (1) w Kancellaryi Pisarza Trybunału i akt takiej produkcyi doręczyć. — K. P. S. 97 n.

97. W ciągu dwóch tygodni po produkcyi uczynionej przez powoda w Kancellaryi Pisarza, pozwany przejrzy produkcyą, doręczy swoją odpowiedź i zamieści na dole spis dokumentów, obronę wspierających; w ciągu 24 godzin po tém doręczeniu, zwróci do Kancellacyi pisma wzięte do przejrzenia, uczyni swoją produkcyę, i akt téjże produkcyi doręczy. — K. P. S. 77, 96, 98, 106, 189, 524.

Jeżeli jest kilku pozwanych, z których każdy ma oddzielnego obrońcę i odmienny w sprawie interes, każdemu z nich służyć będą termina wyżej oznaczone do

(1) *Produkcya*, o której jest mowa w art. 96 i n., jest to ogół tytułów, dokumentów i pism obrończych w processie, gdzie instrukcyja na piśmie jest nakazana.

przejrzenia, odpowiedzi i produkcji; komunikacya nastąpi po kolei, zaczynając od najpilniejszego. — K. P. S. 50-1., 59, 77, 153, 189, 524.

98. Jeżeli powód nie uczyni produkcji w terminie powyżej zakreślonym, pozwany uczyni swoją produkcją w Kancellaryi Pisarza w sposób wyżej oznaczony; powód będzie miał tylko ośm dni czasu do wzięcia téj produkcji do jéj przejrzania i dania na nią odpowiedzi; z upływem tego czasu, sąd przystąpi do wydania wyroku, na produkcję pozwanego. — K. P. S. 94, 99, 100, 106, 342, 524.

99. Jeżeli pozwany w terminie dla niego oznaczonym nie uczynił produkcji, sprawa osądzoną zostanie na produkcję powoda. — K. P. S. 94, 98, 100, 342.

100. Jeżeli jeden z terminów zakreślonych upłynął, a żaden z pozwanych nie wziął do przejrzania produkcji, przystąpioném będzie do wyrokowania na podstawie tego, co złożoném zostało. — K. P. S. 94, 98, 99, 342.

101. Jeżeli powód nie uczynił produkcji, najpilniejszy z pozwanych złoży swoją produkcję w Kancellaryi Pisarza, a instrukcyja dalej prowadzoną będzie w sposób jak wyżej powiedziano. — K. P. S. 96 n.

102. Jeżeli jedna ze stron zechce złożyć nowe dokumenta, uskuteczni to w Kancellaryi Pisarza wraz z aktem produkcji, obejmującym summaryusz tychże dokumentów, który doręczony zostanie Obrońcy, bez nowej noty produkcyjnej ani téż żadnych innych pism, pod karą nieprzyjęcia ich w obrachunku kosztów, chociażby nawet summaryusz dokumentów obejmował nowe żądania. — K. P. S. 75, 104, 105, 1031.

103. Druga strona będzie mogła w ciągu dni ośmiu wziąć do przejrzania i udzielić odpowiedź, która nie będzie mogła sześciu kart prznosić. — K. P. S. 106.

104. obrońcy wyrażą na dole oryginałów i kopij wszystkich swych not i pism liczbę kart, która będzie także wymienioną w akcie produkeyi, pod karą nieprzyjęcia w obrachowaniu kosztów. — K. P. s. 67, 102, 105, 133, 1031.

105. Do obrachowania kosztów przyjętemi będą tylko pisma i doręczenia w niniejszym Tytule wyszczególnione. — K. P. s. 102, 104, 1031.

106. Pisma białe będą do przejrzania z Kancellaryi Pisarza za kwitami obrońców z wyrażeniem daty wzięcia. — K. P. s. 97, 98, 100, 103, 107, 189, 524.

107. Gdyby obrońcy, w terminach wyżej zakreślonych, nie zwrócili wziętych do przejrzania produkeyj, wówczas, na zaświadczenie Pisarza, i na prosty akt wezwania do rozprawy, wydanym zostanie wyrok na audyencyi, skazujący ich osobiście, bez appellacyi, na zwrot produkeyi, na koszta wyroku, bez możności ich poszukiwania, oraz na dziesięć franków (1) najmniej, tytułem szkód i strat, za każdy dzień opóźnienia. — K. N. 1149, 1382. — K. P. s. 71, 82, 132, 1029.

Gdyby w ciągu ośmiu dni od wręczenia takiego wyroku, obrońcy nie powrócili produkeyj, Trybunał będzie mógł postanowić, bez appellacyi, wyższe wynagrodzenie szkód i strat, a nawet skazać obrońcę pod przymusem osobistym i zawiesić go w urzędowaniu przez czas, jaki za właściwy osądzi. — K. N. 2060-7: — K. P. s. 126, 127, 191, 536.

Skazania te mogą być wyrzeczone na żądanie samych stron, bez pośrednictwa obrońców, uczynione na proste podanie, jakie złożą Prezesowi, Sędziemu sprawozdawcy lub Prokuratorowi Królewskiemu.

(1) Franków 10 równa się Rsr. 2 kop. 40.

108. W Kancellaryi Pisarza będzie utrzymywaną księga, do której wciągane będą wszelkie produkeye podług porządku ich datt: Księga ta, podzielona na rubryki, zawierać będzie datę produkeyi, nazwiska stron, ich obrońców, i sprawozdawcy, i będzie pozostawiona jedna rubryka próżna.

109. Po skutecznieniu produkeyi przez wszystkie strony, albo po upływie terminów wyżej oznaczonych, Pisarz, na żądanie strony pilniejszej, odda dokumenta sprawozdawcy, i ten pokwituje przez podpis w rubryce, która w księdze produkeyj próżną pozostawiona została.

110. Gdyby sprawozdawca umarł, złożył urząd, lub nie mógł przygotować sprawozdania, na wniesione podanie, będzie wyznaczony inny, przez postanowienie Prezesa, doręczone stronie lub jój obrońcy przynajmniej na trzy dni przed przedstawieniem sprawozdania.

111. Wszelkie sprawozdania, wtenczas nawet gdy narada była postanowioną, przedstawione będą na audyencyi; sprawozdawca streści czyny i zasady bez objawiania swego zdania: obrońcy pod żadnym pozorem nie będą mieli głosu po sprawozdaniu, będą mogli tylko podać natychmiast Prezesowi proste noty wyjaśniające czyny wedle ich mniemania w sprawozdaniu pominięte lub przeistoczone. — K. P. S. 85, 87, 93, 341, 461.

112. Jeżeli sprawa ulega komunikacyi Prokuratorowi Królewskiemu, wnioski jego wysłuchanemi będą na audyencyi. — K. P. S. 83, 84, 662, 668. (1).

(1) W uzupełnieniu niniejszego artykułu wydane zostały poniżej wymienione rozporządzenia:

a) Prokurator Królewski wnioski swoje nie podczas ustępu,

113. Przeciw wyrokowi wydanemu na podstawie dokumentów jednej strony, dlatego że druga strona swoich nie złożyła, opozycya nie jest dopuszczalną. — K. P. S. 94, 98, 99, 100, 350, 351, 809.

114. Sprawozdawca, po zapadnięciu wyroku, powróci dokumenta do Kancellaryi Pisarza i z oddania ich będzie pokwitowanym przez samo wymazanie jego podpisu w księdze produkcyj. — K. N. 2276. — K. P. S. 115.

115. obrońcy, odbierając dokumenta, podpiszą się

lecz w przytomności stron i ich obrońców publicznie czytać winien.

M. S. d. 29 Października 1810 r. Nr. 12350.

- b) Prokuratorowie, po uczynionych do sądu wnioskach, i przywołanym ustępie, przy deliberacyi i decyzyi sądu nie powinni się znajdować.

K. R. S. d. 10 Marca 1821 r. Nr. 748.

- c) Prokurator może i powinien na audyencyi publicznej być obecnym w tych wszystkich przypadkach, w których, w duchu prawa, a mianowicie artykułu 83 K. P. S. i podług porządku sądowego, sprawy do wniosków jego komunikowanemi być winny, lub w których sądzi, iż urząd jego jest potrzebny.

Po uczynieniu zaś wniosków na piśmie lub ustnie, może wrócić do swego biura, dopóki w sądzie znowu nie przypadnie sprawa, obecności jego i wniosków wymagająca.

K. R. S. d. 24 Października (5 Listopada) 1840 r.

Nr. 10786.

- d) Mają tu także związek rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z d. 29 Sierpnia 1810 r. Nr. 9401 i z d. 10 Października t. r. Nr. 11603, które zamieszczone będą w dalszym ciągu niniejszego dzieła.

na marginesie księgi; podpis ten będzie służył Pisarzowi za pokwitowanie. — K. P. S. 114.

TYTUŁ VII.

O w y r o k a c h.

116. Wyroki będą wydawane większością głosów i ogłaszane natychmiast: Sędziowie jednak będą mogli wyjść do izby narad (1) dla zebrania zdań; będą mogli także odłożyć sprawę do jednej z następnych andyencyj, dla ogłoszenia wyroku. — K. P. S. 93, 117 n., 467, 472 (2).

117. Jeżeli się utworzy więcej jak dwa zdania, Sędziowie mniejszości obowiązani będą przyłączyć się do jednego z dwóch zdań przez większość objawionego;

(1) Trybunały Francuzkie urządzają się w ten sposób, iż, po wprowadzeniu sprawy, Sędziowie wychodzą z izby audyencyjonalnej i udają się do oddzielnego pokoju, t. j. do izby narad, celem postanowienia jaki ma być wydanym wyrok; publiczność zaś obecna przy wprowadzaniu sprawy nie jest obowiązana wydalac się z izby audyencyjonalnej. Po odbyciu deliberacyi, Sędziowie wracają do izby audyencyjonalnej i wyrok zostaje ogłoszonym.

Przeciwnie zaś w Królestwie Polskiem, po wprowadzeniu sprawy, obecni na témże wprowadzeniu obowiązani są wyjść do izby ustępowej, Sędziowie, przy zamkniętych drzwiach izby posiedzeń, naradzają się nad wydaniem wyroku, i dopiero po wpisaniu wyroku de sentencyonarza, zostają otwierane drzwi do izby posiedzeń, i następuje ogłoszenie wyroku.

(2) Przed wydaniem wyroku w sprawie wprowadzonej, wprowadzenie innych spraw i sądzenie ich miejsca mieć nie powinno.

wszakże nie będą obowiązani przyłączyć się, aż po powtórnym zebraniu zdań. — K. P. S. 116, 118 n., 467 (1).

113. W przypadku równości zdań, przyzwanym będzie jeden z Sędziów, dla jej usunięcia; w braku Sędziego, Assessor; w jego braku, Adwokat przy miejscowym sądzie, a w braku tego ostatniego, Obronca (2); wszyscy

(1) Sędzia różniący się w zdaniu od innych, może swe zdanie zapisać w oddzielnej na to przeznaczonej Księdze, która zawsze w aktach sekretnych bez żadnej publikacyi zostawać powinna.

M. S. d. 21 Listopada 1810 r. Nr. 13603.

(2) Dostateczna liczba Sędziów i Assessorów w Trybunałach tutejszych, jest powodem, iż ten ustęp art. 118 K. P. S. nie ma u nas praktycznego zastosowania; dla wyjaśnienia go jednak nadmienić tu należy, iż zawód obrończy w Królestwie Polskiem nie tak jest uorganizowany jak we Francyi.

We Francyi jest tylko dwa stopnie obrońców:

Avocat jest to Obronca, który, chcąc otrzymać ten tytuł i mieć prawo do wprowadzania spraw przed sądami, powinien ukończyć kurs prawa, uczęszczać przez 3 lata na sądy i być wpisanym na listę obrońców (*Avocats*).

Avoué zaś jest to Obronca, który nie jest obowiązany spełnić powyższych warunków, lecz za to nie może wprowadzać sprawy przed sądem, jedynie upoważnionym jest do zastąpienia strony przed sądami i do działania za nią tamże.

Przeciwnie w Królestwie Polskiem obowiązki *Avocat* i *Avoué* połączone są w jednej osobie, a różnica pomiędzy Obroncami zależy tylko na tém, że przy sądach każdej instancyi mianowani są oddzielni Obroncy, i mogą sprawować swój urząd nie tylko w tej Władzy Sądowej, przy której są mianowani, ale i we Władzach niższych.

Ta różnica organizacyi zawodu Obronczego jest powodem, iż przekład art. 118 K. P. S. jest nader trudnym i zawsze w Polskim tekście, bez powyższego wyjaśnienia byłby niezrozumiałym, gdyż, dla oddania różnicy pomiędzy wyrazami *Avocat* i *Avoué*, potrzeba było wytłómaczyć je przez *Adwokat przy miejscowym sądzie* i *Obronca* co jednak niedostatecznie maluje przedmiot.

podług starszeństwa nominacyi: sprawa powtórnie będzie wprowadzana. — K. P. S. 84, 468, 1012, 1017 n.

119. Jeżeli wyrok nakaże stawienie się stron, wyznaczy dzień do stawienia się. — K. P. S. 9 n., 48.

120. Każdy wyrok przysięgę naznaczający, wymieni czyny, na które takowa ma być odebrana. — K. N. 1350-4., 1352, 1357 n., — K. P. S. 55, 121, 1035.

121. Przysięga wykonaną będzie przez stronę osobiście, i na audyencyi. W przypadku przeszkody prawnej i należycie stwierdzonej, przysięga będzie mogła być wykonaną przed Sędzią przez Trybunał delegowanym, który wraz z Pisarzem uda się do strony. — K. P. S. 120.

Jeżeli strona, której przysięga jest naznaczoną, zbyt odlegle mieszka, Trybunał będzie mógł postanowić, ażeby wykonała przysięgę przed Trybunałem miejsca jęj mieszkania. — K. P. S. 1035.

W każdym przypadku, przysięga wykonaną będzie w obecności drugiej strony, lub po należytem jęj przywołaniu przez akt obrońcy do obrońcy, a, jeżeli obrońcy nie ustanowiła, przez akt obejmujący wymienienie dnia, w którym przysięga ma być odebrana. — K. P. S. 59, 61, 69, 72, 75, 1033 (1).

(1) W uzupełnieniu artykułu tego wydane zostały następujące przepisy:

- a) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 11 Lipca 1823 roku Nr. 6747 zakommunikowała wszystkim Władzom Sądowym, dla wiadomości i stosowania się, w kopii odezwę Kommissyi Rządowej Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych) z d. 12 Czerwca t. r. Nr. 657^a/₁₃₄₅₉ wskazującą jakie osoby wyznania Mojżeszowego do asystencyi przy odbieraniu przysięg od starozakonnych przy-

122. W przypadkach, w których Trybunały mają mo-
żność udzielenia zwłoki do wykonania swych wyroków,
uczynią to w samymże wyroku, spór roztrzygającym i

biérane i jakie formalności przy tém zachowane być po-
winny.

Kommunikowana tu odezwa wyjaśniła, iż, biorąc przysięgę co do istoty rzeczy, ta ważną jest, skoro ktokolwiek, a nawet wyznania innéj religii, uczyni do żyda wezwanie, aby mu co pod przysięgą zeznał, a ten, na zapytanie uczynione, *tak jest* lub *nie tak* odpowiedź: gdy jednak, dla nadania temu aktowi cechy więcej uroczystéj, zastrzeżły przepisy religijne używać do tego księgi świętéj, zwanéj *Tora* lub *Rodał*, zdaje się, iż, dla zastanowienia uwagi przysięgającego, niemniej wzbudzenia większego ku temu uszanowania, użytymi być winni, jeżeli nie sami duchowni, jakimi są *rabini*, lub ich zastępcy, to przynajmniej żydzi powagą we względzie religijnym zaszczytzeni i obeznani z ich przepisami, wyłączając z rzędu tych *szkolników*, jako nie posiadających jeszcze tego stopnia ufności, i używanych tylko do posług przy bóżnicach; wszakże zresztą tajem być nie może, iż lud żydowski, do restrykcyi skłonny, w zdarzeniu każdym wybiegów do unieważnienia szuka, i w saméj nawet przysiędze takową nieważność upatruje, skoroby w Rodale mu przedstawionym znalazł skazę albo plamę, jeśliby w nim litery były powypuszczane, lub w innym sposobie tenże okazał się mniej dokładnym.

- b) Rozporządzenie podobnéj treści ponowiła Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod dniem 23 Marca (4 Kwietnia) 1840 r. Nr. 2419 i ³/₁₅ Czerwca t. r. Nr. 4429.
- c) W ogóle w przedmiocie przysięg Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. ³/₁₅ Kwietnia 1851 r. Nr. 6995 wydała następujące rozporządzenie:

Artykuł 121 K. P. S. stanowi pravidło jak postępować należy w przypadkach, gdzie sprawa zawisła jest od wykonania przysięgi. Artykuł ten przepisuje, że przysięga wykonaną być ma przez stronę osobiście na audyencyi,

wymienia w nim pobudki udzielenia zwłoki.— K. N. 1185, 1188, 1244, 1900, 1901, 2212. — K. P. S. 123, 124, 125 127, 135 n., 472, 530. — K. H. 157.

i tylko w przypadkach w tymże artykule przewidzianych, odesłanie po wykonanie przysięgi przed Sędziego wyznaczonego lub przed sąd mieszkania ma mieć miejsce. — W praktyce przecież przyjęto odmienne zasady, to jest, że sądy sprawy takowe wprost odsyłają do sądów niższych po wykonanie przysięgi i sądzenie na nowo w pierwszej instancji.

Praktyka ta nie jest w porządku i formie za instancją, pomnaża liczbę spraw, przyczynia się do zaległości, przyczyna zwłokę w wymiarze sprawiedliwości i wystawia strony na koszt i stratę. albowiem:

- 1° Gdyby art. 121 był zachowanym i przysięga przez stronę była natychmiast na audyencji wykonaną, zarazem i sprawa w téjże instancji osądzonąby została, i odsądzonąby być powinna wedle art. 134 i 473 K. P. S.
- 2° Gdyby nawet, w przypadkach w artykule tym wymienionych, samo tylko wykonanie przysięgi odesłane było przed Sędziego wyznaczonego, lub przed sąd mieszkania, sprawa, po przedstawieniu aktu wykonanej przysięgi, w téjże instancji, wedle tychże art. 134 i 473 K. P. S., ukończonąby została.
- 3° Przeciwnie zaś odesłanie sprawy, nietylko dla wykonania przysięgi, ale zarazem w celu jój sądzenia na nowo w pierwszej instancji, pociąga za sobą ten skutek, iż instancje, przez które sprawa przeszła przed przysięgą, udaremnione zostaną, a sprawa na bieg instancji na nowo narażoną zostaje.
- 4° Jeżeli zachodzi jeszcze i ten przypadek, że sąd, nie rozsądzwszy sporu co do rotę przysięgi i nie przepisawszy jój w wyroku, jak to stanowi art. 120, odsyła sprawę wprost do niższego sądu po rozpoznaniu sporów co do rotę, wystawia ją na przechodzenie po trzykroć przez instancje: raz, gdy sądzi pier-

123. Zwłoka biegnąć będzie od dnia zapadnięcia wyroku, jeżeli jest oczny, a od dnia doręczenia, jeżeli jest zaoczny. — K. P. S. 147, 149, 343, 1033.

124. Dłużnik nie może mieć udzielonej zwłoki, ani z już udzielonej korzystać, jeżeli jego majątek na żąda-

wotnie; powtóre, gdy odsyła w punkcie ustanowienia roty; potrzeci, gdy odsyła dla wykonania przysięgi i stanowienia w samej sprawie.

Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, w celu zwrócenia rzeczy do należytego porządku, wezwała Prokuratorów, aby w każdym razie zwracali uwagę sądu na przepisy art. 120, 121, 134 i 473 K. P. S. i czynili wnioski, iżby sąd nietylko spory co do roty przysięgi, nieodsyłając napowrót sprawy do pierwszej instancji, sam rozsądzał, ale zarazem, nakazując wykonanie przysięgi, rotę jęj w wyroku przepisał, wykonanie na audyencji natychmiast lub w terminie przez Prezesa wyznaczyć się mającym nakazał i tylko w przypadkach w art. 121 wymienionych, zawiesiwszy decyzję, wykonanie jęj przed Sędzią wyznaczonym, lub przed sądem mieszkania nakazał, a po wykonaniu jęj, lub nie, dalej co z prawa wyrzec wypada, postanowił.

W celu zaś dopełnienia tych przepisów, Prezesi Trybunałów obowiązani są wydać rozporządzenie, aby, w razie deferowania lub referowania przysięgi, strona żądająca od strony przeciwnej wykonania przysięgi, komunikowała jęj rotę, w jakiej żąda aby strona przysięgę wykonała, inaczej bowiem sprawa, jako niegotowa, z wokandy wykręśloną, a Obrońca na skutki art. 1030 i 1031 K. P. S. skazanym zostanie.

- d) Co do kosztów należnych duchownym starozakonnym za assistowanie przy odbieraniu przysięg, porównać rozporządzenia Kommissji Rządowej Sprawiedliwości z d. 25 Grudnia 1822 r. Nr. 12605, i z d. 28 Grudnia 1827 r. Nr. 13425, które samieszczone są niżej.

nie innych wierzycieli jest przedany, jeżeli jest w stanie upadłości, i jeżeli jest skazany zaocznie wyrokiem karnym, albo jeżeli jest już uwięzionym, lub wreszcie jeżeli czynem swoim zmniejszył bezpieczeństwo, jakie umową swemu wierzycielowi zapewnił. — K. N. 1188, 1276, 1382, 1446, 1613, 1865-4., 1900, 1901, 1913, 2003, 2032-2., 2059 n. — K. C. P. 36. — K. P. S. 557 n., 673 n., K. H. 437 n.

125. Akta zachowawcze będą ważne, pomimo udzielonej zwłoki. — K. N. 779, 1180, 1454. — K. P. S. 122.

126. Przymus osobisty może być wyrzeczonym jedynie tylko w przypadkach przez prawo przewidzianych (1): zostawia się jednak roztropności Sędziów postanowić takowy: — K. N. 2063 n. — K. P. S. 127.

1° Za szkody i straty w materji cywilnej, sumę trzysta franków (2) przenoszące. — K. N. 1149. — K. P. S. 128, 523 n. — Art. 137 Ustaw. Hyp. z r. 1818.

2° Za należność wynikłą z rachunków z opieki, kurateli, z zarządu majątkiem zgromadzeń i gmin, zakładów publicznych, lub z wszelkiego innego zarządu przez sąd powierzonego, tudzież za wszelkie zwroty na skutek tychże rachunków przypadające. — K. N. 811 n., 1146, 1961, 2060. — K. C. P. 451, 459, 511. — K. P. S. 107, 191, 213, 524, 527 n., 711, 712, 744, 780.

127. W przypadkach poprzedzającym artykułem objętych, będą mogli Sędziowie postanowić, że wykonanie przymusu osobistego będzie zawieszane przez czas, jaki oznaczają, z upływem którego przymus wykonany bę-

(1) Przepisy związkowe: K. P. S. 107, 191, 201, 213, 221, 264, 534, 536, 603, 604, 690, 712, 714, 744, 824, 839, 965, 988.

(2) Franków 300 równa się Rsr. 72.

dzie bez nowego wyroku. Zawieszenie to nie będzie mogło być udzielone inaczej, jak przez wyrok spór rozstrzygający, i który wymieni pobudki udzielenia zwłoki. K. P. S. 122, 478.

128. Wszelkie wyroki skazujące na wynagrodzenie szkód i strat, zawiierać mają ich obrachowanie, lub nakazą złożenie ich wykazu. — K. N. 1149. — K. P. S. 126-1, 185, 523 n.

129. Wyroki skazujące na zwrot płodów, postanowią, iż takowy nastąpi w naturze za rok ostatni; za lata zaś poprzednie, podług foraliów najbliższego targu, przy względzie na pory roku i ceny zwykle tegoż roku; w braku foraliów, podług zdania biegłych. Jeżeli zwrot w naturze za rok ostatni jest niepodobnym, nastąpi w tym samym sposobie, jak za lata poprzedzające. — K. N. 583, 584, 2060-2. — K. P. S. 302 n., 526.

◀ **130.** Każda strona przegrywająca skazaną będzie na koszta. — K. N. 613, 1260, 1459. — K. C. P. 413. — K. P. S. 131 — 137, 166, 185, 191, 192, 193, 281, 301, 316, 338, 401, 403, 525, 534 n., 543, 544, 662, 1031. — Art. 9 Usta. Hyp. z r. 1825. — Dekret z dnia 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236).

131. Jednakże koszta mogą być zniesione w całości lub części, między małżonkami, wstępniemi, zstępniemi, braćmi i siostrami, tudzież powinowatemi w tymże stopniu: mogą także Sędziowie znieść koszta w całości lub części, gdy strony wzajemnie w niektórych punktach przegrywają. — K. N. 735 n. — K. P. S. 130.

132. Obrońcy, Komornicy i woźni, którzyby przekroczyli granice swego urzędowania, opiekunowie, kuratorowie, spadkobiercy beneficjalni lub inni zarządcy, którzyby interesa zarządu swego na uszczerbek narazili, mogą być skazani osobiście na koszta, bez regresu, a nawet na wynagrodzenie szkód i strat, o ile się należą; co

nie przeszkadza oddaleniu z urzędu Obrońców, Komorników i woźnych, oraz usunięciu opiekunów i innych, w miarę ważności uchybień. — K. N. 804, 811 n., 1149, 1382, 1961. — K. C. P. 416, 422¹ n., 511, 518. — K. P. S. 71, 128, 360, 444, 523 n., 1030, 1031.

133. Obrońcy mogą żądać oddzielenia dla siebie kosztów, zaręczając, przy wyrokowaniu, że największą część wydatków wyłożyli. Oddzielenie kosztów może być wyrzeczone tylko przez wyrok, który je zasądzi; w takim razie Obrońca poda likwidację kosztów, i rozkaz egzekucyjny na jego imię będzie wydany, co mu nie przeszkadza w poszukiwaniu ich od swojej strony. K. P. S. 104, 107, 130, 131, 132, 137, 191, 192, 1031.

134. Jeżeli zanesioném jest żądanie tymczasowe, a sprawa przygotowana jest do sądenia, tak względem tego tymczasowego żądania, jak i w głównym przedmiocie, Sędziowie obowiązani będą rozstrzygnąć wszystko jednymże wyrokiem. — K. P. S. 135, 147, 172, 288, 338, 473.

135. Egzekucya tymczasowa bez poręki będzie nakazana, jeżeli istnieje tytuł urzędowy, przyrzeczenie przyznane albo poprzednie skazanie wyrokiem, od którego nie ma appellacyi. — K. N. 1317, 1322, 1350-1. 1351. — K. C. P. 443 n., 439, 478.

Egzekucya tymczasowa będzie mogła być nakazana, za poręką lub bez téjże, gdy rzecz idzie: — K. N. 2011. K. P. S. 10, 11, 12, 17, 135, 136, 137, 155, 404, 417, 418 439, 457 n., 554, 806, 809, 840, 1024.

¹ O przyłożenie i odjęcie pieczęci lub o sporządzenie inwentarza. — K. N. 793 n., 819 n., 1456. — K. P. S. 174, 907 n., 941 n., 986 n.

² O nagle naprawy. — K. N. 1724. — K. P. S. 806 n.

³ O wyrugowanie z miejsca, jeżeli nie ma dzierżawy, lub dzierżawa się skończyła. — K. N. 1737, 2061.

- 4° O sekwestratorów, zarządców i dozorców. — K. N. 1961. — K. P. S. 587, 596 n., 821 n., 914.
- 5° O przyjęcie poręki i poręczycieli za jej wypłacalność. — K. N. 2011. — K. P. S. 517 n.
- 6° O mianowanie opiekunów, kuratorów i innych zarządców, tudzież o złożenie rachunków. — K. N. 811, 936, 2174. — K. C. P. 21 n., 352, 372, 471, 472, 497, 504, 518. — K. P. S. 527 n., 883 n., 996, 998.
- 7° O pensye alimentarne lub alimenta tymczasowe. — K. N. 610, 1015. — K. C. P. 237 n. — Pr. o małż. z r. 1836 art. 210, 219, 220, 243. — K. P. S. 581, 582, 593, 791, 800-4, 1004.

136. Jeżeli Sędziowie pominęli wyrzeczenie egzekucyi tymczasowej, nie będą mogli nakazać jej przez drugi wyrok, jednakże stronom służy możliwość żądania takowej w appellacyi. — K. P. S. 135, 155, 443, 457 n.

137. Egzekucya tymczasowa nie będzie mogła być postanowioną co do kosztów, chociażby takowe tytułem szkód i strat były przysądzone. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 130 n., 459.

138. Prezes (Prezydujący) i Pisarz podpiszą oryginał każdego wyroku zaraz po jego zapadnięciu: na marginesie protokołu audyencyjonalnego zrobioną zostanie wzmianka o Sędziach i Prokuratorze Królewskim, którzy przy wyroku zasiadali (1); wzmianka ta również przez Prezesa i Pisarza będzie podpisana. — K. P. S. 18, 139 n.

§ **139.** Pisarze, którzyby wydali wypis wyroku przed podpisaniem jego oryginału, pociągnięci będą do odpo-

(1) Praktyka ustaliła zwyczaj, iż wzmianka, o której tu mowa, robioną jest na komparycyi, to jest na piśmie obrońcém, jakie przy wprowadzaniu sprawy składane jest na stole sądowym. (Przypisek drugi do art. 141 K. P. S.)

wiedzialności, jako fałszerze. — K. P. S. 138. — K. K. G. i P. 374, 306, 307, 308 (1).

140. Prokuratorowie Królewscy i Jeneralni (2) każą przedłożyć sobie co miesiąc oryginały wyroków i sprawdzą, czyli uczyniono zadość powyższym rozporządzeniom: w przypadku dostrzeżonego przekroczenia, spiszą protokół, celem dalszego postąpienia podług prawa.

141. Redakcyja wyroków zawierać będzie nazwiska Sędziów, Prokuratora Królewskiego, jeżeli był słucha-

(1) W przedmiocie wydawania wypisów wyroków zachować należy prócz tego poniższe rozporządzenia:

- a) Pisarze sądowi nie powinni stronom, na opłatę kosztów skazanym, wydawać ekstraktu wyroku, dopóki te kredytowanej lub podwyższonej opłaty wpisowej nie złożą, skoro takowa opłata w wykazie kwartalnym Kontrolli Skarbowej do wyegzekwowania nie jest jeszcze podaną.

K. R. S. d. 17 Lutego 1825 r. Nr. 1459.

- b) Rozporządzenie powyższe rozciąga się jedynie do tych stron, które, będąc na opłaty skazane, wypisu wyroku żądają wtenczas, gdy jeszcze kwartalny wykaz opłat Kontrolli Skarbowej podanym nie został; bynajmniej zaś stron wygrywających w żadnym przypadku nie dotyczy.

K. R. S. d. $11/_{13}$ Sierpnia 1848 r. Nr. 10775 i $18/_{10}$ Lipca 1849 r. Nr. 9933.

- c) Urzędnicy sądowi, a w szczególności Pisarze Aktowi, Rejenci, Pisarze Kancellaryi Ziemiańskiej i Pisarze Sądowi, na wydawanych przez siebie ekstraktach lub kopjach poświadczonych, wszystkich w ogólności aktów i wyroków, datę wydania wyraźnie zamieszczać są w obowiązku.

K. R. S. d. $3/_{14}$ Czerwca 1843 r. Nr. 3636.

(2) Podług art. 9 *Postanowienia z dnia 26 Marca 1842 r. dotychczasowy Prokurator Jeneralny nazwany został odtąd Prokuratorem przy Sądzie Appellacyjnym.*

nym, równie jak i obrońców; imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie stron, ich żądania, treściwe przedstawienie punktów czynu i prawa, motywa i sentencyę. — K. P. S. 142 — 146, 433 (1).

142. Redakcyja ułożoną będzie z pism doręczonych pomiędzy stronami: strona zatem, która zechce wyjąć wyrok oczny, obowiązana jest doręczyć Obrońcy strony przeciwnéj pismo zawierające imiona i nazwiska, powołanie i mieszkanie stron, wzajemne żądania oraz punkta czynu i prawa. — K. P. S. 141, 143, 144, 145.

143. Oryginał tego doręczenia pozostanie przez 24 godzin w ręku woźnych audyencyonalnych.

144. Obrońca, który zechce zanieść oppozycyę, bądź przeciwko całemu pismu do redakcyi, bądź przeciwko punktom czynu i prawa, oświadczy to woźnemu audyencyonalnemu, który obowiązany będzie uczynić o tém wzmiankę.

145. Na prosty akt Obrońcy do Obrońcy oppozycyja rozstrzygniętą zostanie przez Sędziego, który prezydował; w przypadku przeszkody, przez najstarszego, w porządku nominacyi.

(1) W wypisach wyroków lub decyzyj, wnioski Prokuratora, o ile miały miejsce na piśmie, powinny być zamieszczane w całej ich osnowie.

K. R. S. d. 15 Marca 1820 r. Nr. 2740.

Obrońcy obowiązani są składać sądowi do redakcyi wyroku jedno przez nich podpisane pismo, *qualités* zwane, a obejmujące stan sprawy i sporu; wypisy zaś wyroków nie powinny mieścić w sobie całej obrony stron, lecz o ile możności treściwą redakcyę, odpowiednio do art. 141 i n. K. P. S; inaczéj bowiem interessenci na niepotrzebne wydatki są narażeni. Prokuratorowie, w razie przekroczenia powyższego rozporządzenia, mają obowiązek nastawać na wymierzenie kary porządkowéj.

K. R. S. d. 16 Czerwca 1824 r. Nr. 4788.

146. Wypisy wyroków będą miały intytulację i zakończenie w imieniu Króla, stosownie do aktu konstytucyjnego z d. 28 Floreal roku XII (t. j. d. 18 Maja 1804 r.) K. N. 1317 n. — K. P. S. 433, 472, 545 (1).

147. Jeżeli był w sprawie ustanowiony obrońca, wyrok nie będzie mógł być egzekwowanym, aż po doręczeniu go obrońcy, pod karą nieważności; wyroki tymczasowe i stanowcze, obejmujące skazanie, będą prócz tego doręczone stronie osobiście lub w zamieszkaniu, a o doręczeniu obrońcy wzmianka uczynioną będzie. — K. N. 877. — K. P. S. 122, 147, 148, 155, 156, 157, 159, 164, 241, 435, 442, 443, 449, 450, 457, 472, 497, 528, 545 n., 703, 1020, 1021, 1024, 1029, 1037, 1038.

148. Gdyby obrońca umarł lub przestał urzędować, doręczenie samej stronie będzie dostatecznym; lecz uczynioną być powinna wzmianka, że obrońca umarł, lub urzędować przestał. — K. P. S. 61, 69, 75, 147, 162, 312, 342 n., 1037, 1038.

(1) W Królestwie Polskiem wszelkie wypisy główne aktów urzędowych i wyroków, mają taką intytulację:

„My Cesarz Wszech Rossyi Król Polski, etc. etc. etc.“

Zakończenie zaś wyciągu głównego, nazwane *klausulą egzekucyjną*, brzmi w tych słowach:

„Zalecamy i rozkazujemy wszystkim Komornikom Sądowym, od którychby się tego domagano, aby akt (lub wyrok) ten wyegzekwowali, — Prokuratorom Królewskim, aby tego dopilnowali, — Komendantom i Urzędnikom siły zbrojnej, aby dali pomocy wojskowej, gdy o to prawnie wezwani będą.“

TYTUŁ VIII.*O wyrokach zaocznych i opozycyach.*

149. Jeżeli pozwany nie ustanowi obrońcy, lub ustanowiony obrońca nie stawi się w dniu na audyencyę wyznaczonym, zaoczność będzie wyrzeczoną. — K. N. 2215. — K. P. S. 19 n., 75 n., 123, 150 n., 179, 194, 342, 343, 349 n., 434 n., 470, 480, 542. — K. H. 643, 645.

150. Zaoczność będzie wyrzeczoną na audyencyi, po przywołaniu sprawy; a żądania strony, która o zaoczność wnosi, będą przysądzone, jeżeli okażą się sprawiedliwymi i należycie udowodnionymi; wolno jednak Sędziom kazać złożyć dokumenta na stole sądowym, celem wydania wyroku na następnej audyencyi. — K. P. S. 19 n., 61-s., 87 n., 141, 149, 151, 152, 153, 434.

151. Gdy kilka stron zapozwanych zostało w jednymże przedmiocie z różnemi terminami, nie będzie przeciw żadnej zaoczność wyrzeczoną, aż po upływie najdłuższego terminu. — K. P. S. 50-1., 59, 72, 150, 152, 153, 1033.

152. Zaoczność będzie wyrzeczoną łącznie przeciwko wszystkim stronom powołanym i niestawającym; a jeżeli wyrzeczoną będzie przeciw każdej z nich oddzielnie, koszta zaoczności takich nie będą liczone, i poniesie je obrońca, bez możności żądania zwrotu od strony. — K. P. S. 132, 151, 1031.

153. Jeżeli z dwóch lub więcej stron zapozwanych, jedna nie stawi się, a druga się stawi, sprawa stawającą połączoną będzie ze sprawą nie stawającą, a wyrok połączenia zostanie doręczony stronom niestawającym przez woźnego wyznaczonego: doręczenie zawierać

będzie zapozwanie na dzień, w którym sprawa będzie przywołaną; sprawa osądzoną będzie jednymże wyrokiem, który nie będzie ulegał opozycji. — K. P. S. 50-1., 59, 61, 69, 72, 150 n., 165.

154. Pozwany, który ustanowi obrońcę, będzie mógł, bez doręczania obrony, wezwać na audyencyę przez prosty akt i żądać zaocznego wyrzeczenia przeciw powodowi, któryby się nie stawił. — K. P. S. 80, 82, 149, 434.

155. Wyroki zaoczne nie będą egzekwowane przed upływem dni ośmiu od doręczenia Obrońcy, gdy ten był ustanowiony, a od doręczenia stronie osobiście lub w jej zamieszkanu, jeżeli Obrońca ustanowionym nie był; chybaby w przypadkach nagłości, artykułem 135 przewidzianych, egzekucya nakazaną została przed upływem tego terminu. — K. P. S. 75, 147, 156, 159, 164, 449 n.

Będzie także wolno Sędziom, lecz tylko w takim przypadku, gdyby zwłoka niebezpieczeństwem groziła, nakazać egzekucyę wyroku, pomimo opozycji, z poręką, lub bez poręki, co nie inaczej będzie mogło być dopełnione, jak tylko przez tenże sam wyrok. — K. N. 2011. — K. P. S. 17, 135, 136, 439, 517 n., 806.

156. Wszelkie wyroki zaoczne, zapadłe przeciw stronie, nie mającej ustanowionego Obrońcy, doręczone będą przez woźnego, którego wyznaczy bądź Trybunał, bądź Sędzia zamieszkania strony nie stawiającej, przez Trybunał wskazany; będą egzekwowane w ciągu sześciu miesięcy po ich otrzymaniu, inaczej poczytane będą za nie nastąpione. — K. N. 2274. — K. P. S. 15, 155, 157 n., 350, 397 n., 435, 469, 470, 548, 1029. — K. H. 643.

157. Jeżeli wyrok wydany został przeciwko stronie mającej Obrońcę, opozycja nie będzie dopuszczalną po upływie dni ośmiu, licząc od dnia doręczenia Obrońcy. K. P. S. 75, 113, 156, 158 n., 257, 351, 436, 443, 809. — K. H. 643.

158. Jeżeli został wydany przeciw stronie nie mają-

cój Obrońcy, opozycya będzie dopuszczalną aż do wyegzekwowania wyroku. — K. P. S. 156, 159, 162, 165.

159. Wyrok uważa się za wyegzekwowany, gdy zajęte ruchomości zostały przedane, albo gdy skazany został uwięzionym, lub nadal zamówionym, albo gdy o zajęciu jednej lub więcej jego nieruchomości został zawiadomiony, lub gdy koszta zostały zapłacone, lub wreszcie gdy istnieje jaki akt, z którego wypływa koniecznie, że egzekucya wyroku była wiadomą stronie nie stawającej: opozycya założona w powyższych terminach i podług form niżej przepisanych, zawiesza egzekucyę, jeżeli nie została nakazaną pomimo opozycyi. — K. N. 1338. — K. P. S. 135, 157 n.

160. Gdy wyrok wydany został przeciwko stronie mającej Obrońcę, opozycya o tyle tylko będzie dopuszczalną, o ile założoną została przez notę Obrońcy do Obrońcy (1). — K. P. S. 75, 157, 161, 163, 165.

161. Nota zawierać będzie zasady opozycyi, chyba by zasady obrony doręczone już były przed wyrokiem, w którym to razie dosyć będzie oświadczyć, że mają służyć za zasadę opozycyi: opozycya, któraby nie była w téj formie doręczona, nie wstrzyma egzekucyi, odrzuconą będzie na prosty akt, i bez potrzeby żadnej innej instrukcji. — K. P. S. 157, 159, 160, 162, 163, 437.

162. Jeżeli wyrok był wydany przeciw stronie nie mającej Obrońcy, opozycya może być założoną, bądź

(1) *Nota*, o której niniejszy artykuł wspomina, jest to akt adresowany na imię Sądu, w którym zapadł wyrok ulegający opozycyi: wspomnianą notę doręcza się obrońcy strony zaoponowanej. Praktyka sądowa w Królestwie Polskiem po największej części ustaliła zwyczaj, iż nota nie jest adresowaną do Sądu, lecz wprost do Obrońcy, który zyskał wyrok opponowany.

przez akt sąduowy, bądź przez oświadczenie uczynione na nakazie egzekucyjnym, na protokołach zajęcia lub uwięzienia, albo na wszelkim innym akcie egzekucyjnym, z obowiązkiem ponowienia jej ze strony opponującego, w ciągu dni ośmiu, przez notę z ustanowieniem obrońcy; po upływie tego czasu opozycja nie będzie już dopuszczalną, i egzekucya dalej będzie popieraną, bez potrzeby żądania, iżby popieranie jej było nakazane. — K. P. S. 156, 158, 159, 165.

Jeżeli obrońca strony, która otrzymała wyrok, umarł, lub nie urzęduje, strona o nowym ustanowieniu obrońcy uwiadomi niestawającego, który obowiązany jest, w terminach wyżej oznaczonych, licząc od daty doręczenia, ponowić swoją opozycję przez notę z ustanowieniem obrońcy. — K. P. S. 148, 342 n.

W żadnym przypadku, zasady opozycji doręczone później po nocie, nie wejdą w obliczenie kosztów. — K. P. S. 132, 433, 1031.

165. W Kancellaryi Pisarza będzie utrzymywana księga, w której obrońca opponującego uczyni treścią wzmiankę o opozycji, z wymienieniem imion i nazwisk stron i obrońców, dat wyroku i opozycji: opłata za zarejestrowanie (1) w tedy tylko należeć się będzie, gdy wypis powyższej wzmianki został wydany. — K. P. S. 164, 549.

164. Żaden wyrok zaoczny nie będzie egzekwowanym przeciw trzeciemu inaczej, jak za świadectwem Pisarza, stwierdzającym, że żadna opozycja nie została w księdze objawioną. — K. P. S. 163, 548 n.

(1) Ponieważ przepisy o zarejestrowaniu nie obowiązują w Królestwie Polskim, gdyż w miejsce opłat zarejestrowania pobierane są na rzecz Skarbu Królestwa rozmaite opłaty stepowe; przeto ostatni ustęp art. 163 K. P. S. nie ma u nas zastosowania.

165. Opozycja nie będzie dopuszczalną przeciw wyrokowi odrzucającemu pierwszą opozycję.— K. P. S. 22, 351.

TYTUŁ IX.

O e x c e p c y a c h.

§ 1. *O poręce jaką cudzoziemcy stawić powinni.*

166. Każdy cudzoziemiec, czy jest głównym powodem czy interwenientem, obowiązany będzie stawić porękę co do zapłaty kosztów oraz szkód i strat, na jakie może być skazanym, jeżeli tego pozwany żąda przed wszelką excepcją. — K. N. 1149, 2040, 2041. — K. C. P. 11, 15. — K. P. S. 130, 167, 169, 173, 186, 423, 517 n.

167. Wyrok nakazujący stawienie poręki, ustanowi summę, do wysokości której ma być stawiona; powód, który tę summę zaznaczy, albo udowodni, że nieruchomości jego, w kraju (1) położone, dostateczną przedstawiają odpowiedzialność, zwolnionym będzie od stawienia poręki. — K. C. P. 11, 15. — K. P. S. 166.

§ 2. *O odesłaniu do innego sądu.*

168. Strona powołana przed Trybunał inny, niż ten, do którego rozpoznanie sporu należy, będzie mogła żądać odesłania siebie przed sąd właściwy.— K. P. S. 169 n., 181, 186, 368 n., 424.

(1) W oryginalnym tekście jest tu użyte wyrażenie *en France* (we Francyi). Zmiana w przekładzie dopełnioną została przy względzie na zastosowanie niniejszego prawa do Królestwa Polskiego.

169. Obowiązana będzie wnieść to żądanie przed wszystkimi innymi excepcjami i przed wszelką obroną. K. P. S. 163, 173, 186.

170. Gdyby jednakże Trybunał był nie właściwym ze względu na przedmiot sporu, odesłanie żądaniem być może w każdym stanie sprawy; a jeżeli odesłanie żądaniem nie było, Trybunał obowiązany będzie odesłać sprawę z urzędu tam, gdzie z prawa należy (1). — K. P. S. 83-3, 112, 168, 424, 454. — K. H. 647.

171. Jeżeli już w pierwszej wyniesionej została skarga o ten sam przedmiot przed inny Trybunał, albo jeżeli spór jest związkowym ze sprawą toczącą się już w innym Trybunale, odesłanie może być żądaniem i nakazaniem (2). — K. P. S. 83-4, 112, 363 n.

(1) Gdyby, w którejkolwiek sprawie przez prywatną stronę wprowadzonej, zachodził jakowy przedmiot z liczby tych, które art. 10 postanowienia Kr. z d. 29 Września (11 Października) 1816 r. (D. P., T. II, str. 116), z pod zwyczajnego sądownictwa wyłączone zostały, (a które do atrybucji Sądownictwa Administracyjnego należą), na ówczas obowiązkiem będzie każdego sądu wstrzymać się od decyzji.

(Art. 5 Pos. Nam Kr. z d. 20 Maja 1817 r. D. P., T. III, str. 170).

(2) Oprócz tych ogólnych zasad, sądy cywilne obowiązane są wstrzymać się od sądzenia sprawy w dwóch szczególniej przypadkach:

- a) Gdy w tym samym przedmiocie toczy się process przed sądami administracyjnymi, i wywołany jest z tego powodu spór juryzdykcyjny. [Art. 84 Ustawy o Warszawskich Departamentach Senatu z d. 26 Marca 1842 roku (D. P., T. XXIX, str. 299) w związku z art. 88 i n. Organizacji Rady Stanu z d. 19 Września 1810 r. (D. P. K. W., T. II, str. 379), które zamieszczone będą niżej].

- b) Gdy toczy się sprawa na drodze karniej; w tej bo-

172. Każde żądanie odesłania do innego sądu rozpoznawane będzie summarycznie, i nie może być zachowane do rozsądzenia głównej sprawy, ani z nią być połączone. — K. P. S, 404 n., 425, 463, 543.

§ 3. *O nieważnościach.*

173. Każda nieważność pozwu lub aktu proceduralnego zostaje pokrytą, jeżeli nie będzie przedstawioną przed wszelką obroną lub excepcją, wyjąwszy excepcję

wiem materyi art. 43 Ustawy Przechodniej do Kodeksu Kar Głównych i Poprawczych z d. 11 Listopada 1847 r. (D. P., T. XL, str. 63) stanowi:

„Sprawy wytoczone przed Sądy Cywilne nie mogą być wstrzymywane z powodu zarzutów przestępstwa lub wykroczenia, chyba okazały się dowody, lub na dostatecznych poszlakach uzasadniony powód do domniemania, iż spełnione zostało przestępstwo lub wykroczenie, od ocenienia którego rozstrzygnięcie żądań stron zawisło. W tym ostatnim przypadku, Sąd Cywilny zawiesi sprawę do wyrzeczenia w tej mierze przez Sąd Karny właściwy.

Jeżeli w sprawie, przed Sąd Karny wytoczonej, zachodzą okoliczności sporne, z istoty swój rozpoznaniu Sądu Duchownego, Cywilnego lub Handlowego ulegające, od rozstrzygnięcia których zawisło wyrokowanie w drodze karniej, Sąd Karny z osądzeniem sprawy wstrzyma się, do ostatecznego lub prawomocnego rozpoznania tychże okoliczności przez Sąd właściwy, Duchowny, Cywilny lub Handlowy.“

niewłaściwości sądu. — K. P. S. 71, 132, 166, 169, 170, 186, 399, 1029, 1030, 1031.

§ 4. *O excepcyach dylatoryjnych.*

174. Następcy, wdowie, mężatce rozwiedzionej lub co do majątku rozdzielonej (1), zapozwanej z tytułu wspólności, służy trzy miesiące, od dnia otwarcia spadku, lub rozwiązania wspólności, do sporządzenia inwentarza i 40 dni do namysłu; jeżeli inwentarz przed upływem trzech miesięcy sporządzony został, termin czterdziestodniowy zacznie się od dnia, w którym inwentarz ukończono. — K. N. 795 n., 1441, 1456. — K. P. S. 177, 186, 187, 426, 943.

Jeżeli usprawiedliwią, że inwentarz w trzech miesiącach nie mógł być sporządzony, dozwoloną im będzie stosowna zwłoka do zrobienia inwentarza i 40 dni do namysłu; wszystko to załatwioném będzie summarycznie. K. N. 798. — K. P. S. 404 n.

Jednakże i po upływie terminów powyżej dozwolonych, następca zachowuje możność sporządzenia inwentarza i oświadczenia się spadkobiercą beneficjalnym, jeżeli poprzednio nie spełnił czynu spadkobiercy, lub jeżeli nie istnieje przeciw niemu wyrok przeszły w prawomocność, który skazuje go w przymocie spadkobiercy bezwarunkowego. — K. N. 778, 779, 780, 796, 797, 800, 1350, 1351, 1456, 1459.

175. Kto utrzymuje, że służy mu prawo powołania do rękojmi, obowiązany będzie uczynić to w ciągu dni

(1) Podług zmian zaprowadzonych prawem z d. 16/38 Marca 1836 r. (T. I, str. 281 niniejszego dzieła), przepis ten rozciąga się także do mężatki, która uzyskała unieważnienie małżeństwa, lub która co do stołu i łoża rozłączoną została.

ośmiu od daty skargi głównej, z dodaniem dnia jednego na każde 3 miriametry (1). Jeżeli jest kilku rękojemców, w téj saméj rękojmi interesowanych, jeden termin będzie dla wszystkich, i ten oznaczony zostanie podług odległości mieszkania rękojemcy, którego mieszkanie jest najdalsze. — K. N. 884 n., 1379, 1440, 1513, 1547, 1625 n., 1640, 1681, 1693, 1721, 1997, 2270. — K. P. S. 32 n., 49-3., 59, 72, 176—186, 337, 1033. — K. H. 86, 97 n., 117 n.

176. Jeżeli rękojemca utrzymuje, iż służy mu prawo powołania kogo innego jako rękojemcy, obowiązany będzie uczynić to w podobnym jak wyżej terminie, licząc od daty wyniesionej przeciw niemu skargi o rękojmę; co zachowaniem będzie następnie względem każdego dalszego rękojemcy. — K. P. S. 72, 175, 1033.

177. Jednakże jeżeli pierwotny pozwany zapozwanym został w terminach zakreślonych do sporządzenia inwentarza i do namysłu, termin do przypozwania rękojemcy bieg swój zacznie dopiero od dnia, w którym termin do sporządzenia inwentarza i do namysłu upłynęły. K. P. S. 174, 943.

178. Nie będzie żadnego innego terminu do przypozwania rękojemcy, w jakiegokolwiek bądź materji, pod pozorem małoletności, albo innéj uprzywilejowanej przyczyny: z zachowaniem jednak możności działania przeciw rękojemcom, byleby przez to wyrok w głównej sprawie nie był opóźnionym. — K. P. S. 33, 175, 176, 444, 484.

179. Jeżeli termin przypozwów o rękojmę nie upłynęły jednocześnie z terminem pierwotnego pozwu, zaoczność nie może być wyrzeczoną przeciw pierwotnemu pozwanemu, skoro przed upływem terminu uwiado-

(1) Miriametrów 3, równa się 3¹/₂ milom Polskim, czyli 24¹/₂ werstom Rossyjskim.

mił aktem Obrońcy do Obrońcy, że wyniósł skargę o rękojmię; gdyby jednak pozwany, po upływie terminu do przypozwania rękojemcy, nie usprawiedliwił, że wyniósł skargę o rękojmię, skarga pierwotna będzie rozpoznana, a nawet pozwany może być skazanym na wynagrodzenie szkód i strat, jeżeli się okaże, iż skarga o rękojmię, o której doniósł, wyniesioną nie była. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 5, 75, 128, 149 n., 175 n.

180. Jeżeli pierwotny powód utrzymuje, że nie ma miejsca opóźnienie sprawy dla przypozwania rękojemcy, spór incydentalny summarycznie osądzonym będzie. — K. P. S. 337, 338, 404 n.

181. Zapozwani o rękojmię obowiązani są rozprawić się przed Trybunałem, w którym toczy się sprawa główna, chociażby twierdzili, iż nie są rękojemcami; lecz jeżeli się okaże z pism lub oczywistości czynu, że skarga główna dlatego tylko wyniesioną została, aby rękojemców pociągnąć nie przed właściwy dla nich Trybunał, będą przed tenże odesłani. — K. P. S. 59, 168, 170, 175, 337, 338.

182. W rękojmi formalnej (1), w przedmiotach rzeczowych lub hipotecznych, rękojemca zawsze może prze-

(1) *Rękojmia formalna* jest ta, która ma miejsce na skutek pierwotnej skargi rzeczowej lub hipotecznej; *rękojmia osobista* jest ta, która wypływa z pierwotnej skargi osobistej. Z tego rozróżnienia wynika, że w rękojmi formalnej, skarga pierwotnego powoda odnosi się raczej do rzeczy poszukiwanej aniżeli do pozwanego, który powoływany jest do sprawy jedynie z tego powodu, iż, zostaje w posiadaniu rzeczy, o którą proces się toczy, pozwany więc nie jest względem powoda osobiście zobowiązany; przeciwnie zaś, w rękojmi prostej, spór toczy się nie o rzecz, lecz o wykonanie zobowiązania osobistego, któremu pierwotny pozwany poddał się.

Różnica ta w skutkach jest bardzo ważną: w rękojmi formal-

jąć na siebie sprawę tego komu rękojmia służy, a ten od sprawy uwolnionym zostanie, jeżeli tego żądać będzie przed pierwszym wyrokiem. — K. P. S. 136.

Jednakże ten, komu rękojmia służy, chociaż uwolniony od sprawy, może do niej wpływać dla pilnowania praw swoich: pozostawienia go w sprawie może także żądać powód pierwotny dla ocalenia praw swoich. — K. P. S. 183, 185, 339 n.

183. W rękojmi prostej, rękojemca może tylko wchodzić do sprawy, ale nie może przejmować na siebie sprawy tego, komu rękojmia służy. — K. P. S. 49-3, 182, 339, n., 406, 466.

184. Jeżeli skargi główna i o rękojmię są jednocześnie do sądenia przygotowane, łącznie rozsądzone będą; w przeciwnym razie, powód główny może żądać osądzenia swęj skargi oddzielnie: ten sam wyrok postanowi rozdzielnie, jeżeli obie sprawy były już połączone, rozpoznanie zaś skargi o rękojmię, o ile to okaże się potrzebném, nastąpi po wyroku w głównej sprawie. — K. P. S. 153, 719, 720, 1034.

185. Wyroki zapadłe przeciw rękojemcom formalnym, będą wykonalne przeciw tym, którym rękojmia służy. — K. P. S. 182.

Dostateczném będzie doręczenie wyroku tym, którym

nęj pierwotny pozwany, przypozywając swego rękojemcę, może żądać aby tenże, jako odpowiadający za prawa rzeczowe, będące przedmiotem sporu, sam przynosił obronę w sprawie, a tém samém pierwotny pozwany może, podług swęj woli, albo wpływać do sprawy, albo tęż z nięj usunąć się, nie tracąc wszakże skargi przeciwko rękojemcy; w rękojmi zaś prostej pierwotny pozwany nie może wcale usunąć się od sprawy, bez względu na przypozywanie rękojemcy.

Carré et Chauveau. T. II. str. 272 (wydanie z r. 1857).

Boitard. T. I. str. 381—391 (wydanie z r. 1860).

rękojmia służy, czy byli wypuszczeni ze sprawy, czy też do niej wpływali, i nie ma potrzeby żadnej oddzielnej skargi lub postępowania. Co się zaś tyczy kosztów oraz szkód i strat, te przeciw samym rękojemcom ustanowione i od nich egzekwowane będą. — K. N. 1149. — K. P. S. 128, 130, 523 n., 543, 544.

Jednakże w przypadku niewypłacalności rękojemcy, za koszta będzie odpowiedzialnym ten, komu rękojmia służy, chyba że ze sprawy był wypuszczonym; również jak za szkody i straty, jeżeli Trybunał uzna to za stosowne.

186. Excepcye dylatoryjne będą przedstawione łącznie i przed wszelką obroną w głównym przedmiocie. K. P. S. 166, 169, 173, 337, 338.

187. Następca, wdowa, mężatka rozwiedziona lub rozłączona (1), mogą wnosić swoje excepcye dylatoryjne dopiero po upływie terminów do sporządzenia inwentarza i do namysłu. — K. P. S. 174.

§ 5. *O komunikacji dokumentów.*

188. Strony mogą wzajemnie, przez prosty akt obrońcy, żądać komunikowania dokumentów przeciw nim użytych, w ciągu trzech dni po ich doręczeniu lub użyciu. — K. P. S. 77, 97, 189 n., 519, 1033.

189. Komunikacja dopełnia się pomiędzy obrońcami za pokwitowaniem, lub przez złożenie w Kancelaryi Pisarza: dokumenta nie mogą być z Kancellaryi

(1) Porównać przypisek do ar. 174 K.P.S. (T. II. str. 243 niniejszego dzieła).

ruszone, chyba by istniały ich oryginały, lub strona na to zezwoliła. — K. P. S. 106, 523, 524 (1).

190. Termin do komunikacji będzie ustanowiony, albo w pokwitowaniu Obrońcy, albo w wyroku, który ją nakazał; jeżeli nie został ustanowiony, będzie trzechdniowy.

191. Jeżeli, po upływie terminu, Obrońca nie zwrócił dokumentów, na prostą notę, a nawet na proste podanie strony, wydanym będzie postanowienie, że ma być zmuszonym do natychmiastowego ich zwrócenia pod przymusem osobistym; a nawet do zapłacenia stronie przeciwniej, tytułem szkód i strat, po trzy franki (2) za każdy dzień spóźnienia, licząc od dnia, w którym rzeczony postanowienie będzie doręczony, oprócz kosztów noty i postanowienia, których zwrotu nie będzie mógł żądać od strony. — K. N. 1149, 2060-7. — K. P. S. 107, 126, 132, 192, 1029, 1030, 1031.

192. W razie opozycji, punkt ten incydentalny załatwionym będzie summarycznie: jeżeli Obrońca przegra, skazanym zostanie osobiście na kosztą sporu incydentalnego, a nawet na wszelkie inne wynagrodzenia szkód i strat, oraz na kary, jakie z położenia rzeczy wypadają. — K. P. S. 130, 191, 337, 338, 404 n., 463, 524, 543.

TYTUŁ X.

O sprawdzeniu pism.

193. Jeżeli idzie o przyznanie i o sprawdzenie pism prywatnych, powód będzie mógł, bez pozwolenia Sę-

(1) Porównać przypisek do art. 77 K. P. S. (T. II, str. 211 niniejszego dzieła).

(2) Franków 3, równa się kop. 72.

dziego, zapoznać z terminem trzechdniowym, celem uzyskania aktu przyznania, albo wyroku, pismo za przyznane uznającego.— K.N. 1322, 1323, 1324.— K. P. S. 14, 49-7., 59, 194 n., 337, 338, 406, 1033.

Jeżeli pozwany nie zaprzecza podpisu, powód poniesie wszystkie koszty dotyczące przyznania lub sprawdzenia, a nawet zarejestrowania pisma. — K.N. 724, 1122, 1165, 1323. — K. P. S. 130.

194. Jeżeli pozwany nie stawia się, zaoczność przeciw niemu będzie wyrzeczoną, a pismo poczytane będzie za przyznane: jeżeli pozwany przyzna pismo, przyznane to wyrokiem poświadczone zostanie. — K. N. 1323, 1324. — K. P. S. 19, 149 n.

195. Jeżeli pozwany zaprzecza przypisywanego mu podpisu, lub oświadczy, iż nie zna podpisu trzeciemu przypisywanego, sprawdzenie tego może być nakazaniem, tak przez dokumenta, jako też przez biegłych i świadków. — K.N. 1165, 1323, 1341. — K. P. S. 14, 193, 196 n., 214 n., 232, 252 n., 302 n., 427, 1034, 1035.

196. Wyrok dopuszczający sprawdzenia, postanowi, że takowe dopełnione będzie przez trzech biegłych, i zamianuje ich z urzędu, chybaby strony na ich wyznaczenie zgodziły się. Tenże sam wyrok wyznaczy Sędziego, przed którym sprawdzenie odbywać się będzie; postanowi także, iż dokument mający być sprawdzonym, będzie złożony w Kancellaryi, po opisanii jego stanu, podpisaniu oraz zaznaczeniu onegoż przez powoda lub jego Obroncę, i przez Pisarza, który tego wszystkiego spisze protokół. — K. P. S. 195, 219 n., 226, 302 n., 1034, 1035.

197. W razie wyłączenia Sędziego delegowanego lub biegłych, postępowaniem będzie tak jak w Tytułach XIV i XXI niniejszej Księgi jest przepisano. — (Art. 302—323 i 378—396). — K. P. S. 287, 308.

198. W ciągu dni trzech po złożeniu dokumentu, pozwany będzie mógł obejrzyć go w Kancellaryi Pisarza, nie ruszając go ztamtąd; przy tém obejrzeniu pozwany, albo jego obrońca, albo szczególny pełnomocnik, zaznaczy dokument, a Pisarz sporządzi tego protokół. — K. N. 1987. — K. P. S. 189, 228, 1033.

199. W dniu oznaczonym w rozkazy Sędziego delegowanego, i na wezwanie strony pilniejszej, doręczone obrońcy, jeżeli jest ustanowiony, a gdy nie jest ustanowiony, w zamieszkaniu strony, przez woźnego tymże rozkazem wyznaczonego, strony obowiązane będą stawić się przed wspomnianym Sędzią, dla zgodzenia się na dokumenta do porównania: jeżeli powód, żądający sprawdzenia, nie stawi się, dokument będzie odrzucony; jeżeli zaś pozwany nie stawi się, Sędzia może uznać dokument za przyznany. W obudwóch przypadkach wyrok wydanym będzie na najbliższej audyencyi, na sprawozdanie Sędziego delegowanego, bez wezwania do rozprawy: wyrok ten będzie ulegał opozycyi. — K. P. S. 82, 200 n.

200. Jeżeli strony nie zgadzają się na dokumenta do porównania, Sędzia nie będzie mógł przyjąć za takie jak tylko następujące: — K. P. S. 199, 201 n., 236.

1° Podpisy położone na aktach przed Rejentami, albo podpisy na aktach sądowych w przytomności Sędziego i Pisarza, albo wreszcie dokumenta pisane i podpisane przez tego, czyje pismo ma być porównywane, a które on pisał i podpisał w przymiocie Sędziego, Pisarza, Rejenta, obrońcy, Komornika, Woźnego, lub sprawującego pod jakimkolwiek bądź tytułem obowiązki Urzędnika publicznego.— K. N. 1317.

2° Pisma i podpisy prywatne przyznane przez tego, komu przypisywanym jest dokument, mający być

sprawdzonym, ale nie takie, które on zaprzeczał, lub nie przyznawał, chociażby już były poprzednio sprawdzone i uznane za pochodzące od niego. — K. N. 1322.

Jeżeli zaprzeczenie lub nie przyznanie dotyczy tylko części dokumentu, mającego być sprawdzonym, Sędzia może postanowić, że reszta rzeczono-go dokumentu służyć ma za dokument do porównania.

201. Jeżeli dokumenta do porównania znajdują się w ręku zachowawców publicznych lub innych, Sędzia delegowany rozkaże, iżby w dniu i godzinie przez niego wyznaczonych zachowawcy tych dokumentów dostarczyli je na miejsce, w którym sprawdzenie odbywać się będzie, z zagrożeniem, że zachowawcy publiczni znaglenni będą przymusem osobistym, inni zaś środkami zwyczajnymi, chociaż i przeciw ostatnim wyrzeczony być może przymus osobisty, w miarę potrzeby. — K. N. 2060-6., 2063. — K. P. S. 107, 126, 202 n., 221.

202. Jeżeli dokumenta do porównania nie mogą być z miejsca ruszone, albo ich zachowawcy zbyt są oddaleni, zostawia się roztropności Trybunału postanowić, na sprawozdanie Sędziego delegowanego, i po wysłuchaniu Prokuratora Królewskiego, że sprawdzenie odbędzie się w miejscu mieszkania zachowawców, albo w jakimś najbliższym miejscu, lub że w oznaczonym czasie i środkami przez wyrok Trybunału wskazanemi dokumenta dostarczone będą do Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 83, 84, 112, 203 n., 222.

203. W tym ostatnim przypadku, jeżeli zachowawca jest urzędnikiem publicznym, sporządzi poprzednio wypis lub kopję z oryginałem porównaną, i ta będzie sprawdzoną z minutą czyli oryginałem przez Prezesa Trybunału jego okręgu, który spíše tego protokół: wypis

taki lub kopję zachowawca na równi ze swojemi oryginałami zachowa, celem zastąpienia ich aż do powrócenia dokumentów; i będzie mógł z nich wydawać wyciągi główne lub wypisy, czyniąc wzmiankę o spisany wyżej protokóle. — K. P. S. 205, 245.

Powód w skardze o sprawdzenie zapłaci koszta zachowawcy podług obrachunku zrobionego przez Sędziego, który protokół spisał, i na zasadzie tego protokołu wydany będzie rozkaz egzekucyjny. — K. P. S. 130, 544.

204. Strona pilniejsza zawezwie przez pozew biegłych i zachowawców, ażeby w miejscu, dniu i godzinie, rozkazem Sędziego delegowanego oznaczonych, stawili się, biegli, celem wykonania przysięgi i przystąpienia do sprawdzenia, a zachowawcy, celem przedstawienia dokumentów do porównania: strona wezwana będzie przez akt obrońcy do obrońcy, iżby obecna była. Tego wszystkiego spisany będzie protokół, z którego, równie jak i z wyroku, część dotycząca zachowawców, w kopji będzie im doręczona. — K. P. S. 59, 72, 199 n., 205 n., 315, 1033, 1034, 1035.

205. Gdy dokumenta będą przedstawione przez zachowawców, zostawia się roztropności Sędziego delegowanego postanowić, że przy sprawdzeniu obecni być mają, celem strzeżenia rzeczonych dokumentów, oraz celem ich odebrania i przedstawiania na każdym posiedzeniu; lub też postanowić, że złożone być mają w ręce Pisarza, który protokółarnie je odbierze: w tym ostatnim przypadku, jeżeli zachowawca jest urzędnikiem publicznym, będzie mógł sporządzić ich wypis, jak o tém w art. 203 powiedziano, chociażby miejsce, w którym sprawdzenie odbywa się, było po za okręgiem, w którym zachowawca ma prawo wykonywać czynności do urzędu jego należące. — K. P. S. 202, 222, 245.

206. W braku zupełnym dokumentów do porówna-

nia, lub gdy przedstawione, są nie dostateczne, Sędzia delegowany będzie mógł zalecić napisanie jakiego pisma, które biegli pozwanemu, w przytomności powoda lub po jego przywołaniu, podyktują.

207. Po wykonaniu przez biegłych przysięgi i po zakomunikowaniu im dokumentów, lub po napisaniu dyktowanego pisma, strony oddalą się, poczyniwszy do protokołu Sędziego delegowanego uwagi i wnioski, jakie za stosowne uznają. — K. P. S. 200, 201, 204, 206, 236, 316, 317.

208. Biegli przystąpią łącznie do sprawdzenia, w Kancellaryi, przed Pisarzem lub Sędzią, jeżeli tenże tak postanowił; a jeżeli czynności tego samego dnia ukończyć nie mogą, odłożą ją do pewnego dnia i godziny, wyznaczonych przez Sędziego lub Pisarza.—K. P. S. 317, 318.

209. Relacya biegłych załączoną będzie do oryginalnego protokołu Sędziego delegowanego, bez potrzeby zaręczania za jej rzetelność (1); dokumenta zwrócone zostaną zachowawcom, którzy pokwitują z nich na protokóle Pisarza. — K. P. S. 318, 319.

Koszta biegłym należne za czas użyty i za posiedzenia, ustanowione będą w protokóle, na podstawie które-

(1) Wyrazy *bez potrzeby zaręczania za jej rzetelność (sans qu'il soit besoin de l'affirmer)*, zamieszczone zostały w art. 209 K. P. S. z tej przyczyny, że we Francyi, przed wprowadzeniem Kodexu Postępowania Cywilnego, który obecnie obowiązuje, biegli obowiązani byli, na końcu swojej relacyi, zamieścić, że ta zawierała prawdziwe ich zdanie oparte na sumieniu; redaktorowie zaś Kodexu uznali, że wspomniana formalność jest zbyteczną przy względzie, iż biegli przed rozpoczęciem swojej czynności obowiązani są wykonać przysięgę (art. 207 K. P. S.) na rzetelność złożony się mającej relacyi.

go rozkaz egzekucyjny wydanym zostanie przeciw powodowi, żądającemu sprawdzenia. — K. P. S. 130, 242, 544.

210. Trzej biegli obowiązani będą spisać relację wspólną umotywowaną, i wyrazić jedno tylko zdanie większością głosów utworzone.

Jeżeli są zdania różne, relacya zawierać będzie ich pobudki; nie wolno wszakże wymieniać jakie który biegły zdanie objawił. — K. P. S. 318, 322, 323.

211. Mogą być słuchani jako świadkowie, ci, którzy widzieli jak pisano lub podpisywano pismo, o które rzecz idzie, albo którzyby posiadali jaką wiadomość o czynach do odkrycia prawdy posłużyć mogących. — K. P. S. 212, 260 n., 408 n.

212. Wraz z przystąpieniem do przesłuchania świadków, dokumenta zaprzeczone lub nieprzyznawane, będą im przedstawione i przez nich zaznaczone; wzmianka o tém, lub o odmówieniu zaznaczenia uczynioną zostanie: będą prócz tego zachowane prawidła poniżej dla badania świadków przepisane. — K. P. S. 211, 234, 252, 260 n.

213. Jeżeli udowodnioném zostało, że dokument jest pisany lub podpisany przez tego, kto go zaprzeczał, ten skazanym będzie na 150 franków (1) kary na rzecz Skarbu, oprócz zapłaty kosztów, wynagrodzenia szkód i strat dla strony, i może być skazany pod przymusem osobistym, nawet w głównym przedmiocie sprawy. — K. N. 1149, 1382, 2060, 2063. — K. P. S. 126, 127, 130, 246, 543, 544, 552, 780, 1029.

(1) Franków 150 równa się Rsr. 36.

TYTUŁ XI.

O fałszu incydentalnym cywilnym.

214. Ten kto utrzymuje, że dokument doręczony, komunikowany, lub złożony w toku sprawy, jest fałszywy, albo sfalszowany, może, jeżeli się to właściwem okaże, być dopuszczonym do zapisania się na fałsz, chociażby rzeczony dokument był już sprawdzony, bądź z powodem, bądź z pozwanym w drodze fałszu, w innym celu, a nie w celu dochodzenia fałszu głównego lub incydentalnego, i chociażby wskutku tego zapadł już wyrok na podstawie tegoż dokumentu jako prawdziwego. — K. N. 1350-3., 1351.— K. P. S. 14, 194, 199, 215 n., 337, 338, 406, 427, 1015.

215. Ten, kto będzie chciał zapisać się na fałsz, obowiązany będzie przedewszystkiem wezwać stronę przeciwną przez akt obrońcy do obrońcy, aby oświadczyła, czy chce lub nie chce użyć dokumentu, z oświadczeniem, że w razie gdyby go używała, zapisze się na fałsz. K. P. S. 214, 216 n.

216. W ciągu dni osmiu, strona wezwana obowiązana jest doręczyć przez akt obrońcy oświadczenie swoje, podpisane przez nią, lub przez mającego jej szczególne i urzędowe pełnomocnictwo, którego kopja zostanie dołączoną, czy zamierza lub nie, używać dokumentu o fałsz zaskarżonego.

217. Jeżeli na to wezwanie pozwany nie uczyni powyższego oświadczenia, albo jeżeli oświadczy, iż dokumentu używać nie chce, powód może za prostym aktem powołać stronę przeciwną na audyencyę, celem postanowienia, że dokument za fałszywy podawany, będzie odrzucony względem pozwanego; zachowuje się jednak

powodowi wyprowadzanie ztąd takich wniosków i następstw, jakie za stosowne uzna, lub wnoszenie takich żądań jakie się mu zdawać będą, o wynagrodzenie szkód i strat. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 82.

218. Jeżeli pozwany oświadcza, iż chce używać dokumentu, powód oświadczy przez akt zeznany w Kancellaryi Pisarza, podpisany przez niego lub przez mającego od niego szczególne i urzędowe pełnomocnictwo, że zamierza zapisać się na fałsz; następnie wezwie na audyencyę przez prosty akt, celem dopuszczenia zapisania się na fałsz i wyznaczenia delegowanego, przed którym fałsz ma być popiéranym. — K. N. 1317, 1987. — K. P. S. 231.

219. Pozwany obowiązany będzie złożyć w Kancellaryi Pisarza dokument o fałsz zaskarżony, w ciągu trzech dni od doręczenia wyroku dopuszczającego zapisanie się na fałsz i wyznaczającego delegowanego, a w następnych trzech dniach doręczyć akt złożenia dokumentu w Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 196 n., 220 n., 1033.

220. W razie niedopełnienia przez pozwanego w tym terminie tego co w poprzednim artykule jest przepisane, powód będzie mógł wezwać stronę przeciwną na audyencyę, celem pozyskania wyroku odrzucającego wspomniony dokument, podług tego co wyżej w art. 217 jest postanowione; chybaby wolał raczej żądać, aby mu pozwolono złożyć rzeczony dokument własnym kosztem do Kancellaryi Pisarza, który to wydatek powróci mu pozwany jako koszta przedwstępne, i tym celem powodowi udzielony będzie rozkaz egzekucyjny. — Usta. Hyp. z r. 1825 art. 9. — K. P. S. 130, 203, 266, 277, 544, 1033.

221. W razie gdyby istniał oryginał (minute) dokumentu o fałsz zaskarżonego, Sędzia delegowany, w miarę potrzeby, na notę powoda, postanowi, że pozwany

obowiązany będzie, w czasie jaki mu zostanie wyznaczonym, postarać się o dostawienie rzeczonygo oryginału do Kancellaryi Pisarza, i że zachowawcy onego będą do tego zmaglani, urzędnicy publiczni przymusem osobistym, a ci którzy, nie są urzędnikami, zajęciem ruchomości, karą pieniężną, a nawet, przymusem osobistym, jeżeli to stosowném się okaże. — K. N. 2060, 2063. — K. P. S. 126, 127, 201, 211.

222. Zostawioném jest roztropności Trybunału postanowić, na sprawozdanie Sędziego delegowanego, że dochodzenie fałszu ma być dalej popiéraném, nie czekając na dostawienie oryginału, jako téż postanowić co będzie należało, na przypadek gdyby rzeczony oryginał nie mógł być dostawionym, lub gdyby dostatecznie udowodnioném było, że usuniętym lub zagubionym został. K. P. S. 202.

223. Termin do dostawienia oryginału biegnie od dnia doręczenia postanowienia lub wyroku w zamieszkanu osób oryginał posiadających. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 59, 224, 1033.

224. Termin pozwanemu zakrészony do dostawienia oryginału, biegnie od dnia doręczenia postanowienia lub wyroku jego Obróncy; a gdyby pozwany nie przedsięwziął środków potrzebnych dla dostawienia oryginału rzeczonygo w powyższym terminie, powód będzie mógł powołać stronę przeciwną na audyencyę, tak jak w art. 217 powiedziano. — K. P. S. 147, 1033.

Kroki wyżój pozwanemu przepisane, będą uważane za dopełnione, jeżeli doręczy zachowawcom, w terminie jaki będzie oznaczony, kopję doręczyonygo mu postanowienia lub wyroku nakazującyego dostawienie rzeczonygo oryginału, i nie będzie potrzebował wyjmować wypisu wspomnionego postanowienia lub wyroku. — K. P. S. 59.

225. Po złożeniu w Kancelaryi rzeczzonego dokumentu o fałsz zaskarżonego, akt składu doręczony będzie Obronce powoda z wezwaniem, ażeby obecnym był przy spisaniu protokołu; a w trzy dni po takim doręczeniu, spisany zostanie protokół stanu dokumentów. — K. P. s. 198, 219, 1033.

Jeżeli powód postarał się o złożenie dokumentu, protokół wspomniony spisany będzie w ciągu trzech dni po złożeniu, za poprzedniem wezwaniem pozwanego, ażeby temu był obecny.

226. Jeżeli dostawienie oryginałów postanowioném zostało, protokół łącznie spisany będzie, tak co do wspomnianych oryginałów, jak i wypisów o fałsz zaskarżonych, w terminach wyżej oznaczonych: Trybunał wszakże, w miarę potrzeby, będzie mógł postanowić, ażeby protokół stanu rzeczonych wypisów niezwłocznie był spisany bez oczekiwania na dostawienie oryginałów, których stan będzie w tym przypadku oddzielnym protokołem spisany. — K. P. s. 196.

227. Protokół obejmowac będzie wymienienie i opisanie miejsc skrobanych, nadpisków, międzywiędzy i innych podobnych okoliczności; spisany będzie przez Sędziego delegowanego, w obecności Prokuratora Królewskiego, powoda i pozwanego, lub ich szczególnych i urzędownie upoważnionych pełnomocników: rzeczony dokumenta i oryginały zaznaczone zostaną przez Sędziego delegowanego i przez Prokuratora Królewskiego, przez pozwanego i powoda, jeśli mogą, lub chcą je zaznaczyć; a jeżeli nie, wzmianka o tém uczynioną będzie. W razie niestawienia się jednej lub drugiej strony, zaoczność będzie wyrzeczoną i protokół spisany zostanie. — K. N. 1987. — K. P. s. 112, 149, 199, 251.

228. Powód w drodze fałszu, lub jego obrońca, będzie mógł w każdym stanie sprawy przeglądać doku-

menta o fałsz zaskarżone, w obec pisarza, nie ruszając ich z miejsca i bez opóźnienia. — K. P. S. 189, 198.

229. W ciągu dni osmiu po sporządzeniu rzeczonego protokołu, powód obowiązany będzie doręczyć pozwanemu zasady fałszu, i te obejmować będą czyny, okoliczności i dowody, przez które zamierza wykazać fałsz lub sfałszowanie, w przeciwnym razie pozwany może wezwać na audyencyę, celem postanowienia, o ile to wypada, że powód z zapisaniem się na fałsz upadł. — K. P. S. 61-3., 77, 217, 230, 231, 247, 1033.

230. Pozwany obowiązany będzie, w ciągu dni osmiu od daty doręczenia zasad fałszu, odpowiedzieć na nie na piśmie; w przeciwnym razie powód może wezwać na audyencyę, celem postanowienia odrzucenia dokumentu podług tego jak wyżej w art. 217 przepisano. — K. P. S. 77, 78, 229, 231, 1033.

231. W trzy dni po rzeczonej odpowiedzi, strona pilniejsza może wezwać na audyencyę, na której zasady fałszu dopuszczone lub odrzucone będą w całości lub w części: postanowioném będzie, w miarę potrzeby, że zasady rzeczone, lub niektóre z nich, połączone zostaną, bądź z postępowaniem o fałsz incydentalny, jeżeli niektóre z tych zasad były dopuszczone, bądź ze sprawą czyli procesem głównym: wszystko to podług jakości rzeczonych zasad, i o ile tego okoliczności wymagać będą. — K. P. S. 217, 229, 230, 246, 251, 1033, 1034.

232. Wyrok postanowi, aby zasady dopuszczone udowodnionemi zostały, tak przez dokumenta, jak przez świadków, przed Sędzią delegowanym, z zachowaniem pozwanemu dowodu przeciwnego, tudzież, aby dokumenta o fałsz zaskarżone sprawdzonemi zostały przez trzech w piśmie biegłych, którzy będą mianowani z urzędu tymże samym wyrokiem. — K. N. 1317, 1322, 1341 n. K. P. S. 195 n., 252 n., 302 n.

253. Zasady fałszu, które uznane będą za stanowcze i dopuszczalne, będą wyraźnie wyszczególnione w sentencji wyroku pozwalającego ich dowodzenia; i żadna inna zasada dowodzona nie będzie. Mogą jednak biegli czynić takie uwagi wynikające z ich sztuki, jakie za stosowne uznają, nad dokumentami o fałsz zaskarżonemi, z pozostawieniem Sędziom uwzględnienia ich, podług swego umiarkowania. — K. P. S. 252, 253, 255, 318, 323.

254. Przy wysłuchaniu świadków, zachowane będą, formalności poniżej dla badań przepisane; dokumenta o fałsz zaskarżone, będą świadkom przedstawione i przez nich zaznaczone, jeżeli mogą lub chcą zaznaczyć; w przeciwnym razie, wzmianka o tém uczynioną będzie.

Co się tyczy dokumentów do porównania i innych, które biegłym okazane być powinny, te mogą także być świadkom przedstawione, w całości lub w części, jeżeli Sędzia delegowany znajdzie to stosowném; w którym to przypadku będą przez nich zaznaczone, w sposobie powyżej przepisany. — K. P. S. 211, 212, 235, 260 n.

255. Jeżeli świadkowie przedstawiają jakie dokumenta podczas zeznania swego, takowe zostaną do niego dołączone, za poprzedniém onych zaznaczeniem, tak przez Sędziego delegowanego, jak przez rzeczonych świadków, jeżeli mogą lub chcą zaznaczyć; w razie przeciwnym, będzie o tém uczynioną wzmianka: a jeżeli wspomniane dokumenta przynoszą dowód fałszu lub prawdziwości dokumentów o fałsz zaskarżonych, zostaną przedstawione innym świadkom, którzyby o nich mieli wiadomość; i będą przez nich zaznaczone podług tego jak wyżej przepisano. — K. P. S. 212, 234, 236.

256. Dowód przez biegłych dopełniony będzie podług form następujących:

- 1° Strony ułożą się względem dokumentów do porównania, lub Sędzia takowe oznaczy, podług tego,

co powiedziano w art. 200 w Tytule *O sprawdzeniu pism*.

- 2° Złożone będą biegłym, wyrok dopuszczający zapisania się na fałsz, dokumenta o fałsz zaskarżone, protokół ich stanu, wyrok, który dopuścił zasady fałszu i nakazał relację biegłych, dokumenta do porównania, jeżeli zostały dostarczone, i protokół ich złożenia, oraz wyrok takowe przyjmujący: biegli uczynią wzmiankę w relacji swój o złożeniu sobie wszystkich powyższych dokumentów, i o roztrząśnieniu jakieby przedsięwzięli, lecz nie mogą w tej mierze żadnego spisywać protokołu; dokumenta o fałsz zaskarżone zaznaczą.

W razie gdyby świadkowie dołączyli dokumenta do zeznania swego, strona będzie mogła żądać, a Sędzia delegowany postanowić, ażeby biegłym przedstawione były.

- 3° Będą wreszcie zachowane w relacji tej prawidła przepisane w Tytule *O sprawdzeniu pism*. — K. P. s. 207—210.

257. W razie wyłączenia, bądź Sędziego delegowanego, bądź biegłych, postępowaniem będzie podług przepisów w Tytułach XIV i XXI niniejszej Księgi (art. 302 do 323 i 378—396) zawartych. — K. P. s. 197.

258. Po ukończeniu instrukcyi, można będzie żądać zawyrokowania, przez prosty akt. — K. P. s. 82, 337, 338.

259. Gdyby się wykazały z postępowania poszlaki fałszu lub sfałszowania, a sprawcy lub współnicy byli przy życiu, i dochodzenie zbrodni nie było przedawnione podług przepisów Kodexu Karnego, Prezes wyda rozkaz osadzenia w więzieniu obwinionych i dopełni w tej mierze obowiązków Urzędnika Policji Sądowej. — K. P. s. 240, 250. — K. K. G. i P. 164, 170, 308, 865, 866, 867, 1200—1207.

240. W przypadku przewidzianym w artykule poprzedzającym, wyrzeczenie w drodze cywilnej zawieszonym będzie aż do zapadnięcia wyroku karnego co do fałszu — K. N. 1319. — K. P. S. 250.

241. Jeżeli Trybunał, stanowiąc względem zapisania się na fałsz, nakaże zniszczenie, podarcie, lub przekręślenie w całości lub w części, a nawet przerobienie lub przywrócenie do dawnego stanu dokumentów za fałszywe uznanych, egzekucya tego punktu wyroku zawieszoną będzie, dopóki skazanemu będzie służył czas do udania się drogą appellacyi, restytucyi, lub kassacyi, albo dopóki formalnie i ważnie na wyroku nie poprzestanie. K. N. 1338, 1350-3, 1351. — K. P. S. 242—245, 443 n., 480 n.

242. W wyroku, jaki co do fałszu zapadnie, postanowione będzie, stosownie do położenia rzeczy, względem powrócenia dokumentów, bądź stronom, bądź świadkom, którzy takowe dostarczyli lub przedstawili; co nastąpi nawet względem dokumentów zaskarżonych o fałsz, gdy nie będą za fałszywe uznane; co się tyczy dokumentów, któreby były dostarczone z zachowania publicznego, postanowioném będzie ich powrócenie zachowawcom, albo odesłanie przez Pisarza drogą, jaką Trybunał wskaże; wszystko to bez wydawania oddzielnego wyroku względem powrócenia dokumentów, które jednak uskutecznoném będzie dopiero z upływem terminu, poprzedzającym artykułem przepisanego. — K. P. S. 209, 241, 243, 244, 245.

243. Przez powyższy przeciąg czasu zawieszonym będzie powrócenie dokumentów do porównania, lub innych, chyba by inaczej w tej mierze Trybunał postanowił, na żądanie zachowawców rzeczonych dokumentów, lub stron, któreby miały interest żądać ich zwrotu.

244. Zaleca się Pisarzom, aby się ściśle stosowali do

poprzedzających artykułów w tém, co ich dotyczy, pod zawieszeniem w urzędzie, pod karą pieniężną nie mniejszą jak sto franków (1), i wynagrodzenia stronom szkód i strat, a nawet postępowania przeciw nim nadzwyczajnego (t. j. na drodze karnej), gdyby tego okazała się potrzeba. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 241, 242, 243, 245, 523, 1029 n.

245. Dopóki pomienione dokumenta znajdować się będą w Kancellaryi, Pisarze nie będą mogli wydawać żadnej kopji ani wypisu dokumentów o fałsz zaskarżonych, inaczéj, jak na mocy wyroku; co się tyczy aktów, którychby oryginały czyli minuty złożone były w Kancellaryi Pisarza, a mianowicie co się tyczy ksiąg, w którychby znajdowały się akta o fałsz nie skarżone, będzie wolno rzeczonym Pisarzom wydawać ich wypisy stronom mającym prawo żądania takowych, bez możności pobierania wyższych opłat nad te, jakieby należały zachowawcom rzeczonych oryginałów czyli minut: niniejszy artykuł będzie wykonany pod karami w artykule poprzedzającym zagrożonemi. — K. P. S. 128, 523, 1029.

Jeżeli zachowawcy oryginałów wspomnianych dokumentów przygotowali byli kopje, celem zastąpienia oryginałów, stosownie do art. 203 Tytułu *O sprawdzeniu pism*, wypisy z takich aktów mogą wydawać tylko ciż zachowawcy. — K. P. S. 203, 205.

246. Powód, który upadnie ze skargą o fałsz, skazany będzie na karę pieniężną, która nie może być mniejszą od 300 franków (2), oraz na wynagrodzenie szkód i strat, w miarę położenia rzeczy. — K. N. 1149, 1382.— K. P. S. 128, 130, 213, 247, 248, 374, 390, 471, 479, 494, 500, 513, 516, 543, 544, 1029.

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

(2) Franków 300 równa się Rsr. 72.

247. Kara pieniężna wymierzona zostanie ilekroć, po zapisaniu się na fałsz w Kancellaryi Pisarza i po dopuszczeniu żądania zapisania się na takowy, powód dobrowolnie od tego odstąpi lub z niém upadnie, albo téż ilekroć strony będą od sprawy uwolnione, czy to dla braku zasad lub dowodów dostatecznych, czy téż z przyczyny niedopełnienia przez powoda kroków i formalności powyżej przepisanych; a to bez względu na wyrazy, w jakichby wyrzeczenie nastąpiło, i chociażby w wyroku nie było skazania na karę pieniężną: wszystko to, chociażby nawet powód ofiarował dochodzić fałszu drogą kryminalną. — K. P. S. 246, 248.

248. Kara pieniężna nie będzie wymierzana, gdy dokument lub jeden z dokumentów o fałsz zaskarżonych, uznany zostanie w całości lub w części za fałszywy, albo gdy uznano, że w sprawie lub procesie nie może być składany; podobnież jeżeli żądanie zapisania się na fałsz nie było dopuszczone; a to bez względu na wyrażenia, jakichby Sędziowie użyli na odrzucenie takiego żądania lub odmówienie mu skutku. — K. P. S. 246, 247.

249. Żaden układ pojednawczy w przedmiocie dochodzenia fałszu incydentalnego nie będzie mógł być wykonany, jeżeli sądownie zatwierdzonym nie został, za poprzedniem komunikowaniem go Prokuratorowi Królewskiemu, który będzie mógł w tym przedmiocie czynić takie wnioski, jakie za stosowne uzna. — K. N. 2046. — K. P. S. 83, 84, 112, 251.

250. Powód w sprawie o fałsz, może zawsze udać się drogą kryminalną ze skargą o fałsz główny, i, w tym przypadku, wyrokowanie w sprawie zawieszone będzie, chybaży Sędziowie uważali, że sprawa może być sądzoną niezależnie od dokumentu o fałsz skarżonego. — K. N. 1319. — K. P. S. 240, 241.

251. Wszelki wyrok instrukcyjny lub stanowczy, w materji fałszu, nie może być wydanym inaczéj jak na wnioski Prokuratora Królewskiego. — K. P. S. 83, 84, 112, 249.

TYTUŁ XII.

O b a d a n i a c h (1).

252. Czyny, których dowodzenia strona żądać będzie, powinny być wkrótkosci wyszczególnione w prostym akcie zawierającym żądania, bez zadnych innych pism lub noty. — K. P. S. 337, 338, 406.

Będą, również w prostym akcie, zaprzeczone lub przyznane w ciągu trzech dni; w razie przeciwnym będą mogły być poczytane za przyznane lub sprawdzone. — K. P. S. 34 n., 253 n., 407 n., 1031, 1033.

253. Jeżeli czyny są dopuszczalne, a zaprzeczone, i prawo nie zabrania ich dowodu, takowy może być nakazany. — K. N. 1341 n. — K. P. S. 252, 254, 256.

254. Trybunał może także z urzędu postanowić dowód czynów, które uważać będzie za stanowcze, jeżeli tego prawo nie zabrania. — K. N. 1341 n. — K. P. S. 253, 255.

255. Wyrok nakazujący dowód obejmować będzie:

1° Czyny, jakie mają być dowodzonemi. — K. P. S. 252.

2° Mianowanie Sędziego, przed którym badanie będzie prowadzone. — K. P. S. 93.

Jeżeli świadkowie zbyt odlegle mieszkają, mo-

(1) Przepisy związkowe: K. N. 1316, 1341 n, 1834, 1950. K. C. P. 139. — K. P. S. 34 n., 407 n., 1035. — K. H. 41, 109.

zna będzie postanowił, że badanie wyprowadzi Sędzia delegowany, którego zamianuje oznaczony tym końcem Trybunał. — K. P. S. 1035.

256. Odwód służy z samego prawa: dowód ze strony powoda i odwód rozpoczęte i ukończone będą w terminach, następnymi artykułami oznaczonych. — K. P. S. 253.

257. Jeżeli badanie prowadzone będzie w miejscu wydania wyroku lub w odległości trzech miriametrów (1), rozpoczęte zostanie w ciągu dni osmiu od dnia doręczenia Obrońcy; jeżeli wyrok był wydany przeciw stronie nie mającej Obrońcy, termin liczyć się będzie od dnia doręczenia osobiście lub w zamieszkaniu: termina te biegną podobnie przeciw temu, kto wyrok doręczył; wszystko to pod karą nieważności. — K. P. S. 75, 147, 156, 258 n., 1029, 1033.

Jeżeli przeciwko wyrokowi służy opozycya, termin biegnie od daty upływu terminów do opozycyi. — K. P. S. 157, 158, 160.

258. Jeżeli badanie ma być prowadzone w większej odległości, wyrok oznaczy termin, w którym będzie rozpoczęte. — K. P. S. 257, 259 n.

259. Badanie uważa się za rozpoczęte, odnosnie do każdej strony, przez decyzję, jaką strona uzyska od Sędziego delegowanego do zapozwania świadków na dzień i godzinę przez niego oznaczone. — K. P. S. 260, 278.

W skutku tego Sędzia delegowany otworzy obustronne protokoły wzmianką o żądaniu i wydaniu przez siebie decyzji. — K. P. S. 275.

(1) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim czyli $24\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

260. Świadkowie zapozwani będą osobiście lub w zamieszkanu: zamieszkali w obrębie trzech miriametrów (1) od miejsca prowadzonego badania, wezwani będą na dzień przynajmniej przed przesłuchaniem; je den dzień na trzy miriametry (1) dodany będzie dla zamieszkałych w dalszej odległości. Każdemu świadkowi doręczoną będzie w kopii sentencya wyroku w punkcie jedynie dotyczącym czynów do dowodzenia dopuszczonych, oraz kopja decyzji Sędziego delegowanego; wszystko to pod karą nieważności zeznan świadków, względem których powyższe formalności nie byłyby zachowane. — K. P. S. 59, 252, 253, 259, 267, 294, 408, 413, 1029, 1033.

261. Strona zapozwaną będzie, celem znajdowania się przy badaniu, w zamieszkanu obrońcy, jeśli go ustanowiła, a w przeciwnym razie, w swoim zamieszkanu; wszystko to przynajmniej na trzy dni przed przesłuchaniem świadków: uwiadomioną będzie o imionach i nazwiskach, powołaniu i mieszkaniu świadków, którzy przeciw niej stawieni być mają; wszystko to pod karą nieważności jak wyżej. — K. P. S. 59, 260, 275, 365, 413, 1029, 1031, 1033.

262. Świadkowie słuchanymi będą oddzielnie, czy to w obecności czy w nieobecności stron.

Każdy świadek, zanim będzie słuchanym, poda imię, nazwisko, powołanie, wiek i mieszkanie swoje, czy jest krewnym lub powinowatym której ze stron i w jakim stopniu; czy jest służącym lub domownikiem której z nich; wykona przysięgę na to, że prawdę wyzna;

(1) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim, czyli $24\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

wszystko to pod karą nieważności. — K. N. 735 n. — K. P. S. 35 n., 263, 271, 275, 1029.

265. Świadkowie niestawający skazani będą przez decyzję Sędziego delegowanego, wykonalną pomimo opozycji lub appellacyi, na zapłacenie stronie najmniej dziesięciu franków (1) tytułem wynagrodzenia szkód i strat; nadto przez tę samą decyzję mogą być skazani na karę pieniężną, nie przechodzącą stu franków (2). — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 260 n., 413, 782, 1029.

Świadkowie niestawający, będą powtórnie na ich koszt zapozwani. — K. P. S. 3, 67, 264.

264. Gdy świadkowie powtórnie zapozwani nie stawią się, skazani zostaną na sto franków (2) kary, i to pod przymusem osobistym; Sędzia delegowany może nawet wydać przeciw nim rozkaz dostawienia ich. — K. N. 2063. — K. P. S. 126, 263, 265, 266, 1029.

265. Jeżeli świadek usprawiedliwi, że w dniu oznaczonym nie mógł stawić się, Sędzia delegowany, po odebraniu zeznania, zwolni go od kary i kosztów powtórnego zapozwania. — K. P. S. 263, 264, 266, 1029.

266. Jeżeli świadek usprawiedliwi, że mu nie podobna stawić się w dniu wyznaczonym, Sędzia delegowany udzieli mu termin dostateczny, który jednak nie może być dłuższy od terminu zakreślonego dla badania, lub też uda się do niego dla przyjęcia zeznania. Jeżeli świadek mieszka w znacznej odległości, Sędzia delegowany odesła stronę przed Prezesa Trybunału miejsca jego mieszkania, który przesłucha świadka, lub wyznaczony tym

(1) Franków 10 równa się RSr. 2 k. 40.

(2) Franków 100 równa się RSr. 24.

celem Sędziego: Pisarz rzeczonoego Trybunału przesła natychmiast oryginał protokołu do Kancellaryi Pisarza Trybunału, w którym toczy się sprawa, zachowuje się mu jednak możność zyskania rozkazu egzekucyjnego za kosztą przeciw stronie, na żądanie której świadek był słuchanym. — K. P. S. 67, 130, 220, 263, 264, 265, 412, 543, 544, 1033, 1035.

267. Jeżeli świadkowie w jednym dniu nie mogą być przesłuchani, Sędzia delegowany odłoży przesłuchanie do dnia i godziny oznaczonych, i nie będzie wydawany nowy pozew, ani po świadków ani po stronę, chociażby się ta nie była stawiała. — K. P. S. 269.

268. Nie może być wezwanym na świadka, kto jest krewnym lub powinowatym jednej ze stron w linii prostej, albo jej małżonkiem, nawet rozwiedzionym (1). — K. N. 735, 736, 737. — K. P. S. 270, 275, 282 n., 413. K. K. G. i P. 46.

269. Protokoły badania obejmować będą datę dnia i godziny stawienia się lub niestawienia stron i świadków, wzmiankę o okazaniu pozwów, o odłożeniu na inny dzień i godzinę, jeżeli takowe postanowionem było; a to pod karą nieważności. — K. P. S. 275, 292, 294, 1029.

270. Zarzuty przedstawi strona, lub jej obrońca, przed zeznaniem świadka, który obowiązany będzie co do nich złożyć wyjaśnienie; zarzuty powinny być szczegółowe i do przedmiotu odnoszące się, nie zaś w wyrazach niepewnych i ogólnych. Zarzuty i wyjaśnienie świadka zapisane zostaną do protokołu. — K. P. S. 36, 268, 275, 282, 283, 284, 287—291, 413.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 174 K. P. S. (T. II, str. 243 niniejszego dzieła).

271. Świadek zeznawać bę łzie, bez możności czytania napisanego projektu. Zeznanie jego zapisaném będzie do protokółu, zostanie mu odczytane, a następnie świadek będzie zapytany, czy przy zeznaniu obstaę; wszystko to pod karę nieważności: należy także zapytaę go czy żąda prawem zapewnionego wynagrodzenia. — K. P. S. 262, 275, 277, 292 n., 333, 1029 (1).

272. Przy czytaniu zeznania, świadek może w niem takie odmiany i dodatki poczynić, jakie za właściwe uzna; będa one zapisane w dalszym ciągu, lub na marginesie jego zeznania; zostaną mu odczytane wraz z samém zeznaniem, i wzmianka o tém uczynioną będzie: wszystko pod karę nieważności. — K. P. S. 275, 292 n., 334, 1029.

273. Sędzia delegowany może z urzędu lub na żądanie stron, albo jednę z nich, czynić świadkowi zapytania, jakie do wyjaśnienia jego zeznania stosownemi osądzi: odpowiedzi świadka będa przez niego podpisane, po odczytaniu mu takowych, lub wzmianka uczynioną będzie, że nie chce lub nie może podpisać; będa również podpisane przez Sędziego i Pisarza; wszystko pod karę nieważności. — K. P. S. 37, 275, 292 n., 413, 1029.

274. Zeznanie świadka, również jak odmiany i dodatki, jakieby w niem poczynił, będa podpisane przez świadka, Sędziego i Pisarza: a jeżeli świadek nie zechce lub nie będzie mógł podpisać, wzmianka o tém uczynioną będzie; wszystko pod karę nieważności. Uczynioną będzie wzmianka o wynagrodzeniu świadka,

(1) Porównaę Dekret Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236) zamieszczony niżej.

jeżeli go żąda, lub, że takowego odmówił. — K. P. S. 273, 275, 277, 292 n., 1029.

275. Protokoły wzmiankować będą o zachowaniu formalności przepisanych przez artykuły 261, 262, 269, 270, 271, 272, 273 i 274: podpisane będą na końcu przez Sędziego i Pisarza, oraz przez strony, jeżeli chcą lub mogą podpisać; w razie odmówienia, wzmianka o tém uczynioną będzie: wszystko pod karą nieważności. — K. P. S. 259, 277, 280, 292 n., 1029.

276. Strona nie może ani przerywać świadkowi jego zeznania, ani téż czynić mu zapytania wprost od siebie, lecz winna udać się o to do Sędziego delegowanego, a to pod karą dziesięciu franków (1), lub większą, a nawet pod karą usunięcia od znajdowania się przy badaniu, w razie powtórnego wykroczenia; co będzie wyrzeczone przez Sędziego delegowanego. Decyzye jego będą wykonalne, pomimo appellacyi lub oppozycyi. — K. P. S. 37, 88, 89, 1029.

277. Jeżeli świadek żąda wynagrodzenia, Sędzia delegowany ustanowi je (2) na kopji pozwu, co zastąpi rozkaz egzekucyjny: o ustanowieniu wynagrodzenia Sędzia w swoim protokóle uczyni wzmiankę. — K. P. S. 220, 271, 274, 275, 281, 301, 319, 413.

278. Badanie obustronne ukończone będzie w ciągu dni ośmiu od przesłuchania pierwszych świadków, pod karą nieważności, jeżeli wyrok naznaczający badanie dłuższego terminu nie wyznaczył. — K. P. S. 257, 262 279, 280, 292 n., 1029, 1033.

(1) Franków 10, równa się RSr. 2 k. 40.

(2) Przepisy o kosztach świadków podane są w dekreście Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z dnia 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236), który zamieszczony jest niżej.

279. Gdyby atoli jedna ze stron w ciągu terminu, zakreślonego do wyprowadzenia badania, żądała przedłużenia terminu, Trybunał może je dozwolnić. — K. P. S. 257, 278, 280, 409.

280. Żądanie przedłużenia wniesioném będzie do protokołu Sędziego delegowanego, i takowe zostanie postanowione na audyencyi, na sprawozdanie tegoż Sędziego, w dniu oznaczonym jego protokołem, bez żadnego wezwania, jeżeli strony lub ich obrońcy obecni byli: jedno tylko przedłużenie będzie dozwolone, a to pod karą nieważności. — K. P. S. 275, 279, 292 n., 1029.

281. Strona, na której żądanie przesłuchano więcej jak pięciu świadków na jeden czyn, nie może poszukiwać kosztów zeznań świadków nad tę liczbę przesłuchanych. — K. P. S. 271, 274, 277, 413, 1031.

282. Żaden zarzut nie może być przedstawianym po zeznaniu, jeżeli nie jest usprawiedliwiony na piśmie. — K. P. S. 268, 270, 283, 284, 289, 413.

283. Można czynić zarzuty przeciw krewnym lub powinowatym jednej lub drugiej strony, aż do stopnia wnuków braterskich włącznie; przeciw krewnym i powinowatym ich małżonków w tym samym stopniu, jeżeli małżonek świadka lub strony jest przy życiu, lub z tego małżeństwa są żyjące dzieci: jeżeli małżonek zmarł, i to bezpotomnie, zarzuty czynić wolno przeciwko jego krewnym i powinowatym w linii prostej, braciom, szwagrom, siostrom i bratowym. — K. N. 735 n. — K. P. S. 268, 270, 282, 284, 287, 291, 310, 378.

Wolno także czynić zarzuty przeciw świadkowi, który jest następcą domniemanym, lub obdarowanym; przeciw temu, któryby pił lub jadł ze stroną i na jej koszt, po zapadnięciu wyroku rozporządzającego badanie; przeciw temu, któryby dał był zaświadczenie względem czy-

nów, dotyczących processu; przeciw służącym i domownikom, przeciw świadkowi postawionemu w stanie oskarżenia; przeciw skazanemu na karę dręczącą lub hańbiącą; a nawet na karę poprawczą ale za kradzież. — K. N. 723, 897.

284. Świadek wysłuchanym będzie pomimo uczy-nienia mu zarzutu. — K. P. S. 268, 270, 276, 287 n., 291.

285. Osoby nie mające lat piętnastu skończonych mogą być słuchane, na zeznania ich jednak miany będzie taki wzgląd jak wypadać będzie. — K. P. S. 413.

286. Po upłynieniu czasu do wyprowadzenia badania, strona pilniejsza każe doręczyć Obrońcy kopję protokółów i wezwie na audyencyę prostym aktem. — K. P. S. 82, 278 n., 337, 338, 406.

287. Względem zarzutów summarycznie będzie po-stanowione. — K. P. S. 270, 288, 290, 291, 404 n., 463, 543.

288. Jeżeli jednak główny przedmiot jest do o-sądzenia przygotowanym, można będzie względem wszystkiego jednym i tym samym wyrokiem postanowić. K. P. S. 134, 172, 338, 473.

289. Jeżeli zarzuty przed zeznaniem czynione, nie są usprawiedliwione na piśmie, strona obowiązana będzie ofiarować dowód ich i wskazać świadków; inaczej do dowodu nie będzie dopuszczoną: wszystko to nie uwłaczając zadość uczynieniu oraz wynagrodzeniu szkód i strat, mogących należeć się świadkowi wyłączanemu. K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 252, 260, 282, 290, 1029.

290. Dowód, jeżeli się potrzebnym okaże, rozporzą-dzi Trybunał, zachowując możność odvodu, i będzie prowadzonym w formie poniżej dla badań summarycz-nych przepisanej. Żaden zarzut nie będzie mógł być już tu przedstawianym, jeżeli nie jest usprawiedliwionym na piśmie. — K. P. S. 253, 256, 282, 287, 497 n.

291. Jeżeli zarzuty dopuszczone zostaną, zeznanie świadka wyłączanego czytane nie będzie. — K. P. S. 287, 288, 294.

292. Badanie lub zeznanie, unieważnione z winy Sędziego delegowanego, na koszt jego powtórnie uskutecznione będzie; terminą do nowego badania lub nowego przesłuchania świadków biedz będą od daty doręczenia wyroku, takowe rozporządzającego: strona może żądać przesłuchania tych samych świadków, a gdyby niektórzy z nich badanymi już być nie mogli, sędziowie zwrócić wzgląd jaki wypada na ich zeznania w pierwszym badaniu złożone. — K. N. 1382. — K. P. S. 59, 147, 148, 257 n., 278, 293, 294.

293. Badanie uznane za nieważne z winy obrońcy lub woźnego, nie będzie powtarzane; lecz strona będzie mogła na nich poszukiwać kosztu, a nawet szkody i straty, w razie jawnego niedbalstwa; co się uznaniu Sędziego pozostawia. — K. N. 1149, 1382, 1383. — K. P. S. 71, 132, 257, 292, 294, 360, 1030, 1031.

294. Nieważność jednego lub więcej zeznań, nie ściąga za sobą nieważności badania. — K. P. S. 262, 291, 1030.

TYTUŁ XIII.

O zejściu na grunt.

295. Trybunał może, gdy to za potrzebne uzna, rozporządzić, ażeby jeden z Sędziów zszedł na grunt, lecz nie będzie mógł tego nakazać w przedmiotach wymagających tylko prostej opinii biegłych, chybaby jedna ze stron tego żądała. — K. P. S. 30, 41 n., 296 n., 302 n., 1035.

296. Wyrok wyznaczy jednego z pomiędzy Sędziów, do wydania wyroku należących. — K. P. S. 295, 297 n., 1035.

297. Na podanie strony pilniejszej Sędzia delegowany wyda decyzję wyznaczającą miejsce, dzień i godzinę zejścia; doręczenie takowej dopełnione będzie od obrońcy do obrońcy i to zastąpi wezwanie. — K. P. S. 75, 299.

298. Sędzia delegowany na oryginale swego protokołu uczyni wzmiankę o dniach użytych do udania się na miejsce, pobytu tamże i powrotu. — K. P. S. 301.

299. Wypis protokołu będzie doręczony przez stronę pilniejszą obrońcom innych stron, a w trzy dni potem może ona prostym aktem sprawę poprzeć. — K. P. S. 75, 82, 297, 1031.

300. Obecność Prokuratora Królewskiego w tym tylko przypadku potrzebną będzie, gdy on sam jest stroną. — K. P. S. 83, 84, 112.

301. Koszta zejścia strona żądająca go zaliczy i złoży w Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 130, 298, 319, 852.

TYTUŁ XIV.

O relacyi biegłych.

302. Gdy zajdzie potrzeba relacyi biegłych, wyrok ją nakaże, wymieniając jasno przedmioty czynności biegłych. — K. P. S. 42, 196, 204, 208 n., 236, 295, 303 n., 971, 1034, 1035 (1).

(1) Właściciele domów lub dóbr, chcąc wartość tychże podnieść do wyższego szacunku i nadać jej znamię wiary publicznej, zyskują w Sądach Pokoju wyroki wyznaczające biegłych, lub téż nawet sami ich sobie obierają, i tych sprowadzają do Rejentów, w celu złożenia tam urzędowej deklaracyi względem zrobionego oszacowania, a następnie taki akt oszacowania z klauzulą egzekucyjną wydany, wnoszą do Ksiąg Hypotecznych. Po-

303. Czynność biegłych nie może być inaczej jak przez trzech biegłych dopełnioną, chyba by strony zezwoliły, ażeby skuteczną była przez jednego tylko biegłego. — K. N. 824, 834, 1559, 1678, 1679, 1680. — K. C. P. 52, 430, 447. — K. P. S. 196 n., 232 n., 304 n., 429 n., 935, 956 n., 969 n.

304. Jeżeli przy wyroku nakazującym czynność biegłych, strony zgadzają się na wybór tychże, wyrok poświadczy ich mianowanie.

305. Jeżeli strony nie zgodziły się co do biegłych, wyrok postanowi, że, w przeciągu trzech dni od doręczenia, powinny ich obrać; że w razie przeciwnym biegli z urzędu mianowani tymże samym wyrokiem, do odbycia czynności przystąpią. — K. P. S. 59, 61, 147, 1033. (1).

Tenże wyrok wyznaczy Sędziego delegowanego do odebrania przysięgi od biegłych obranych przez strony, lub z urzędu mianowanych; może jednak Trybunał nakazać, aby biegli wykonali przysięgę przed Sędzią Pokoju (Podsędkiem) okręgu, w którym czynność odbywać mają. — K. P. S. 262, 307, 1035.

306. Strony, jeżeli zgodzą się na wybór biegłych,

stępowanie to, oprócz tego, iż zmierza do oszukania wierzycieli, którzy, polegając na wierze do Ksiąg Hypotecznych przywiązanej, mogą być w błąd wprowadzeni, przeciwne jest nadto przepisowi art. 302 K. P. S.

K. R. S. d. 22 Września 1819 r. Nr. 418.

(1) Władze sądowe, w razie naznaczania biegłych z urzędu w przypadkach artykułami 305 i 322 K. P. S. wskazanych, powinny stosować się w wyborze osób na biegłych do listy imiennej jeometrów, którzy otrzymali patenta do wolnej praktyki mierniczej.

K. R. S. d. $\frac{3}{14}$ Września 1855 r. Nr. 17348.

oświadczać to w Kancellaryi Pisarza, w terminie jak wyżej. — K. P. S. 304, 305, 1035.

307. Po upływie powyższego terminu, strona pilniejsza wyjedna rozkaz Sędziego delegowanego i wezwie biegłych, przez strony lub z urzędu mianowanych, ażeby przysięgę wykonali, a obecność stron nie jest do tego potrzebną. — K. P. S. 59, 304 n., 308, 315, 316, 319, 1035.

308. Tylko biegłych z urzędu mianowanych wyłączać można, chyba, że powody wyłączenia powstały po zamianowaniu i przed wykonaniem przysięgi. — K. P. S. 197, 237, 283, 305, 309—316, 319, 430.

309. Strona, mająca zasady do wyłączenia, obowiązana będzie przedstawić je w trzech dniach po mianowaniu biegłych, w prostym akcie podpisanym przez nią lub jej szczególnego pełnomocnika, zawierającym przyczyny wyłączenia, dowody, jeżeli jakie ma, lub ofiarowanie udowodnienia przez świadków: po upływie powyższego terminu, wyłączenie czynioném być nie może, a biegły wykona przysięgę w dniu oznaczonym w wezwaniu. — K. P. S. 252 n., 308, 310, 1033, 1035.

310. Biegli będą mogli być wyłączeni z takich samych przyczyn jak świadkowie. — K. P. S. 283, 308, 311 n. Ar. 2 Pos. Rady Adm. z d. $\frac{3}{14}$ Kwietnia 1835 r. (T. I, str. 97 niniejszego dzieła). — K. C. P. 21 n.

311. Spór o wyłączenie sądzony będzie summarycznie na audyencyi, na proste wezwanie, i po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego; Sędziowie mogą rozporządzić dowód ze świadków, który rozporządzonym będzie w formie, poniżej dla badań summarycznych przepisanej. — K. P. S. 82, 83, 84, 112, 252, 312, 313, 314, 320, 407 n.

312. Wyrok w sporze o wyłączenie wykonalnym będzie pomimo appellacyi. — K. P. S. 391, 443 n.

513. Jeżeli wyłączenie zostało przyjętém, ten sam wyrok wyznaczy z urzędu innego biegłego lub innych biegłych, w miejsce wyłączonego lub wyłączonych. — K. P. S. 305, 311.

514. Jeżeli wyłączenie zostanie odrzuconém, strona, która takowe czyniła, skazaną będzie na wynagrodzenie szkód i strat, jakie przypadac będą, nawet dla biegłego, gdyby tego żądał; lecz w tym ostatnim przypadku tenże nie może biegłym pozostać. — K. N. 1146 n., 1382. — K. P. S. 128, 311, 390, 513.

515. Protokół wykonania przysięgi obejmować będzie oznaczenie przez biegłych miejsca, dnia i godziny, w których do czynności przystąpią. — K. P. S. 204, 307, 308, 316, 319, 1034.

Jeżeli to nastąpi w obecności stron lub ich obrońców, oznaczenie to zastąpi wezwanie. — K. P. S. 280.

W razie nieobecności, strony wezwane będą przez akt obrońcy, iżby się stawiły na dzień i godzinę, przez biegłych oznaczone. — K. P. S. 75, 267.

516. Jeżeli który z biegłych nie przyjmie nominacji lub nie stawi się, bądź do przysięgi, bądź do czynności, w dniu i godzinie oznaczonych, strony ułożą się natychmiast względem mianowania innego w jego miejsce; gdyby się nie ułożyły, Trybunał może z urzędu biegłego zamianować. — K. P. S. 304, 305, 307, 308, 315, 319, 320.

Biegły, któryby, po wykonaniu przysięgi, nie dopełnił włożonego na niego obowiązku, może być skazanym przez Trybunał, który go wyznaczył, na zapłacenie wszelkich napróżno poniesionych kosztów, a nawet na wynagrodzenie szkód i strat, jeżeli takowe miały miejsce. — K. N. 1146 n., 1382. — K. P. S. 128, 130, 1031.

517. Wyrok, który nakazał relację biegłych, oraz potrzebne dokumenta, oddane zostaną biegłym; strony

mogą czynić takie uwagi i wnioski, jakie za właściwe uznają, o czém wzmianka w relacyi biegłych uczynioną zostanie; relacya sporządzoną będzie na miejscu sporném, albo téż w miejscu, dniu i godzinie, jakie biegli oznaczają. — K. P. S. 207 n., 236, 956.

Redakcyja będzie napisana przez jednego z biegłych, a podpisana przez wszystkich: jeżeli nie wszyscy pisacę umieją, redakcyę spisze i podpisze Pisarz Sądu Pokoju miejsca, w którém biegli czynność odbywali. — K. P. S. 18.

518. Biegli sporządzą jedną tylko relacyę i dadzą jedno tylko zdanie większością głosów.

Jednakże w przypadku różności zdań, wymienią pobudki zdań odmiennych, bez objawiania jakie było zdanie osobiste każdego z nich. — K. N. 824, 834, 1678, 1679 K. P. S. 210, 322, 323, 956.

519. Oryginał relacyi złożonym zostanie w Kancelaryi Pisarza tego Trybunału, który dowód z opinii biegłych nakazał, i biegli nie będą potrzebowali nowęj przysięgi wykonywać: należne biegłym wynagrodzenie oznaczone będzie (1) przez Prezesa na końcu oryginału, a rozkaz egzekucyjny wydanym będzie przeciw stronie żądającęj relacyi biegłych, lub przeciw stronie pilniejszęj, jeżeli relacya nakazaną była z urzędu. — K. P. S. 130, 209, 277, 301, 431. — Art. 72 Instrukcyi z roku 1841 o dobrach donacyjnych. (T. I. str. 495 niniejszego dzieła).

520. W razie gdyby biegli opóznili złożenie relacyi lub go odmówili będą mogli być pozwanymi z terminem trzechdniowym, bez przedwstępnego pojednania,

(1) Taksa w tym przedmiocie obowiązująca podana jest w dekreecie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236), niżej zamieszczonym.

przed Trybunał, który ich wyznaczył, o zobowiązanie ich, nawet pod przymusem osobistym, w miarę okoliczności, do złożenia relacyi; spór taki rozstrzygniętym będzie summarycznie i bez instrukcyi.— K. N. 2063. — K. P. S. 49, 61, 69, 126, 311, 404 n., 463, 543, 1033.

321. Relacya będzie wyjętą i doręczoną Obróńcy przez stronę pilniejszą; sprawa będzie osądzoną na wezwanie przez prosty akt. — K. P. S. 75, 82, 286, 299.

322. Jeżeli Sędziowie w relacyi nie znajdą dostatecznych wyjaśnień, będą mogli nakazać z urzędu dopełnienie nowój czynności przez jednego lub więcej biegłych, których zamianują równie z urzędu (1), i którzy mogą od poprzedzających biegłych zażądać stosownych objaśnień. — K. P. S. 303, 323.

323. Sędziowie nie są obowiązani iść za zdaniem biegłych, jeżeli mają przeciwne przekonanie.

TYTUŁ XV.

O badaniu stron przez sąd.

324. W każdej materyi i w każdym stanie sprawy, strony mogą żądać jedna względem drugiej, ażeby badanemi były na czyny i punkta stanowcze, dotyczące jedynie przedmiotu w sporze będącego, co nie ma opóźniać instrukcyi i wyroku. — K. P. S. 9, 10, 119, 325 n. 428, 1035.

325. Badanie strony może być nakazane tylko w skutek podania, obejmującego czyny, i przez wyrok na au-

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 305 K. P. S.

dyencyi wydany: będzie ono dopełnione bądź przed Prezesem, bądź przed Sędzią przez niego wyznaczonym. — K. P. S. 147, 324, 326 n.

326. W razie odległego mieszkania, Prezes może o to wezwać Prezesa Trybunału, w którego obrębie strona mieszka, lub też Sędziego Pokoju (Podsędka) okręgu jej mieszkania. — K. P. S. 327 n., 1035.

327. Sędzia delegowany oznaczy na postanowieniu, które.n został mianowany, dzień i godzinę do badania strony; i nie potrzebuje w tej mierze spisywać protokołu, ani względem zaniesionego żądania, ani też względem wydania przez siebie decyzji.

328. Wrazie gdyby strona prawnie przeszkodzoną była, Sędzia uda się na miejsce, w którym strona zostawać jest zmuszoną. — K. P. S. 332.

329. Przynajmniej na 24 godzin przed badaniem strony, doręczone będą jednym aktem osobiscie lub w zamieszkanu, nota i postanowienie Trybunału, jako też Prezesa lub Sędziego mającego odbyć badanie, wraz z wezwaniem, a to przez woźnego, którego Sędzia na ten cel wyznaczy. — K. P. S. 60, 68, 69, 1033.

330. Jeżeli wezwany nie staje, lub, stanąwszy, wzbrania się odpowiadać, spisany zostanie w tej mierze protokół summaryczny, a czyny mogą być uznane za sprawdzone. — K. N. 1353, 1361. — K. P. S. 333, 336, 428.

331. Jeżeli, nie stanąwszy w skutku wezwania, stawi się przed wyrokiem, będzie badanym, zapłaci wszakże kosztą pierwszego protokołu i doręczenia, bez możności poszukiwania ich zwrotu. — K. N. 1382.

332. Jeżeli w dniu na badanie oznaczonym, strona wezwana usprawiedliwia prawną przeszkodę, Sędzia wyznaczy inny dzień do badania, bez nowego wezwania.

353. Strona odpowiadać będzie osobiscie co do czynów zawartych w nocie, a nawet co do czynów, względem których Sędzia zapytywać ją będzie z urzędu, i nie będzie jej wolno czytać żadnego projektu odpowiedzi na piśmie a doradca nie może być przy tém obecnym; odpowiedzi powinny być dokładne, stanowcze co do każdego czynu i bez używania wyrazów potwarczych, lub ubliżających: żądający badania nie może się przy nióm znajdować. — K. P. S. 271, 324.

354. Po ukończeniu badania, takowe przeczytane będzie stronie z wezwaniem, ażeby oświadczyła, czy prawdę wyznała, i czy przy zeznaniu swoim obstał; jeżeli co dodaje, dodatek umieszczonym będzie na marginesie lub w dalszym ciągu badania; i zostanie jej przeczytanym, z wezwaniem jak wyżej; strona podpisze protokół badania i dodatki, a jeżeli nie umie lub nie chce podpisać, będzie o tém uczynioną wzmianka. — K. P. S. 272.

355. Strona, chcąc użyć badania, doręczy je, lecz ani jedna, ani druga strona nie będzie mogła żadnych innych pism w téj mierze składać. — K. P. S. 75, 1031.

356. Zarządy instytutów publicznych obowiązane będą mianować zarządcę lub ajenta, dla odpowiadania na czyny i punkta, jakieby im komunikowane były udzielać tym celem pełnomocnictwo szczególne, w którym odpowiedzi będą wyrażone, z zapewnieniem o ich rzetelności, a w razie przeciwnym można będzie uważać czyny za sprawdzone: można będzie także badać zarządców i ajentów co do ich czynów osobistych, a Trybunał będzie mógł mieć na nie wzgląd stosowny. — K. N. 1353, 1987. — K. P. S. 330, 333, 1032.

TYTUŁ XVI.*O punktach incydentalnych.*§ 1. *O żądaniach incydentalnych.*

557. Żądania incydentalne wytaczane będą przez prosty akt, zawierający zasady i żądania, z ofiarowaniem komunikacji dokumentów, za kwitem Obrońcy, lub przez złożenie w Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 75, 77, 82, 166 n., 188 n., 214 n., 338, 339 n., 406, 443, 475, 476, 493, 718 n., 1031.

Incydentalnie pozwany odpowie prostym aktem.

558. Wszelkie żądania incydentalne jednocześnie wytaczane być powinny; koszty wytoczonych później, nie będą mogły być dochodzone, jeżeli podstawa tych żądań istniała już w czasie zaniesienia poprzednich. — K. P. S. 186, 1031.

Żądania incydentalne sądzone będą przedwstępnie, jeżeli to okaże się stosowném; a w sprawach, w którychby instrukcyja na piśmie postanowioną była, punkt incydentalny wniesionym zostanie na audyencyą, celem postanowienia jak wypadać będzie. — K. P. S. 93 n., 134, 288, 341, 437.

§ 2. *O interwencyi.*

559. Interwencyja zanesioną będzie przez notę zawierającą zasady i żądania, której kopjja doręczoną zostanie wraz z kopjją dokumentów. — K. N. 865, 882, 1031, 1166, 2205. — K. P. S. 49-s., 65, 166, 182, 183, 340, 341, 356, 406, 466, 536, 871. — K. H. 158, 159.

340. Interwencya nie będzie mogła opóźniać wyroku w głównej sprawie, gdy takowa będzie do sądenia przygotowaną. — K. P. S. 343.

341. W sprawach, w którychby instrukcyja na piśmie postanowioną była, jeżeli jedna ze stron spór interwencyjny czyni, ten punkt incydentalny wniesiony będzie na audyencyą. — K. P. S. 85, 93, 95, 111, 336, 338.

TYTUŁ XVII.

O wróceniu się do sprawy i ustanowieniu nowego Obróńcy.

342. Wyrok w sprawie do sądenia przygotowanej nie będzie odłożonym, ani dla zmiany stanu stron, ani dla ustania przymiotu w jakim czyniły, ani dla ich śmierci, ani dla zgonu, dymissyi, oddalenia ze służby lub złożenia z urzędu ich Obróńców. — K. P. S. 75, 94, 98, 99, 148, 162, 343 n., 397, 426, 1038.

343. Sprawa uważa się za przygotowaną do sądenia, gdy wprowadzanie jej rozpoczęte zostało; wprowadzanie sprawy uważa się za rozpoczęte, gdy żądania ocznie na audyencyi przedstawione zostały. — K. P. S. 61-a., 77, 87, 342, 344, 369, 382.

W sprawach, w których nakazaną była instrukcyja na piśmie, sprawa uważa się za przygotowaną, gdy instrukcyja będzie ukończoną lub gdy termin do złożenia pism i odpowiedzi upłynęły. — K. P. S. 93, 95 n.

344. W sprawach nieprzygotowanych do sądenia, wszelkie czynności processowe dokonane po zawiadomieniu o śmierci jednej ze stron, będą nieważne: nie ma potrzeby zawiadamiać o zgonie, dymissyi, oddaleniu ze słu-

żby lub złożeniu z urzędu obrońców; wszelkie późniejsze działania i wyroki później zyskane, będą nieważne, jeżeli nowy obrońca nie był ustanowiony. — K. N. 2003, 2008, 2010. — K. P. S. 75, 148, 162, 342, 355, 447, 1020 1029, 1038.

345. Ani zmiana stanu stron, ani ustanie przymiotu w jakim działały, przeszkadzać nie będą popieraniu sprawy.

Jednakże pozwany, któryby nie ustanowił obrońcy przed zmianą stanu, lub śmiercią powoda, zapozwany będzie nanowo, z terminem ośmiodniowym, o zasądzenie żądania, bez potrzeby przedwstępnego pojednania. K. P. S. 48, 49, 59, 61, 69, 72 n., 75, 346, 1033, 1038.

346. Pozew o wrócenie się do sprawy lub o ustanowienie obrońcy, wydany będzie z oznaczeniem terminów wskazanych w Tytule *O pozwach* (art. 72 i 73), z wymienieniem imion i nazwisk obrońców już ustanowionych, oraz Sędziego sprawozdawcy, jeżeli był wyznaczony. — K. P. S. 72, 93, 345.

347. Wrócenie się do sprawy nastąpi przez akt obrońcy do obrońcy. — K. P. S. 75.

348. Jeżeli strona pozwana o wrócenie się do sprawy, czyni spór w tej mierze, punkt ten incydentalny summarycznie osądzony będzie. — K. P. S. 337, 338, 404 n.

349. Jeżeli, z upływem terminu, strona zapozwana o wrócenie się do sprawy lub o ustanowienie obrońcy, nie staje, wydany będzie wyrok, uznający wrócenie się do sprawy i nakazujący dalsze postępowanie, poczynając od tego na czém stanęło, i żadne inne terminu służyć nie będą prócz tych, jakie jeszcze wówczas nie były upłynęły. — K. P. S. 149 n., 350, 351, 375.

350. Wyrok zapadły zaocznie przeciw stronie w przedmiocie wrócenia się do sprawy lub ustanowienia nowego obrońcy, doręczony będzie przez woźnego wy-

znaczonego; jeżeli sprawozdanie było nakazane, przy doręczeniu uwiadomić należy o nazwisku Sędziego sprawozdawcy. — K. P. S. 95, 156, 349, 351.

351. Opozycja przeciw takiemu wyrokowi wniesioną będzie na audyencyę, nawet w sprawach, w których sprawozdanie nakazane zostało. — K. P. S. 95, 157 n., 165, 349, 350.

TYTUŁ XVIII.

O n i e p r z y z n a n i u.

352. Żadne ofiarowanie, żadne przyznanie lub zezwolenie, nie mogą być czynione, dane, lub przyjęte, bez szczególnego upoważnienia, pod karą nieprzyznania. K. N. 1109, 1257 n., 1356, 1987. — K. P. S. 49-7., 132, 353 n., 384, 402 n., 556, 709, 812 n.

353. Nieprzyznanie uczynioném będzie w Kancelaryi Pisarza sądu, który takowe ma rozpoznawać, przez akt podpisany przez stronę lub mającego jęj szczególnie i urzędowe pełnomocnictwo: akt zawierać będzie zasady żądania i ustanowienie obrońcy. — K. N. 1317, 1987. — K. P. S. 49, 75, 352, 354 n., 370, 384.

354. Jeżeli nieprzyznanie czynione jest w ciągu toczącej się jeszcze sprawy, doręczone będzie, bez innego powództwa, przez akt obrońcy, tak obrońcy, przeciw któremu nieprzyznanie jest wymierzone, jak i innym obrońcom w sprawie stawającym; a doręczenie takie zastąpi wezwanie do bronięcia się przeciw nieprzyznaniu. K. P. S. 75, 353, 355.

355. Jeżeli obrońca urzędować przestał, nieprzyznanie doręczone będzie przez pozew w jego zamieszkanu: jeżeli umarł, nieprzyznanie doręczone będzie jego spadkobiercom z zapozwem przed Trybunał, w którym się sprawa toczy, z zawiadomieniem oraz stron do spra-

wy wchodzących, przez akt obrońcy do obrońcy.—K. N. 724. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 59, 61, 69, 75, 143, 162, 342, 356, 1038.

356. Nieprzyznanie będzie zawsze wnoszonym przed Trybunał, w którym czynność nieprzyznana spełnioną była, chociażby sprawa, w ciągu której jest czynioną, toczyła się w innym Trybunale; strony do głównej sprawy wchodzące uwiadomione będą o nieprzyznaniu i do sprawy o nieprzyznanie będą przywołane. — K. P. S. 59, 60, 339, 1038.

357. Wszelkie postępowanie i wyrok w głównej sprawie zawieszony będą aż do wyroku względem nieprzyznania, pod karą nieważności; można będzie jednak postanowić, iż spór o nieprzyznanie w terminie zakreślonym rozsądzony być ma z zagrożeniem, że w razie przeciwnym sprawa osądzoną będzie. — K. P. S. 1029.

358. Jeżeli nieprzyznanie dotyczy aktu, o który sprawa się nie toczy, skarga wniesioną będzie przed Trybunał pozwanego. — K. P. S. 59, 61, 69, 352.

359. Każda skarga o nieprzyznanie zakomunikowaną będzie Prokuratorowi Królewskiemu. — K. P. S. 83, 84, 112, 480-s.

360. Jeżeli nieprzyznanie uznane zostało za ważne, wyrok, lub rozporządzenia wyroku oparte na czynności, która była przedmiotem nieprzyznania, zostaną unieważnione, i uważane będą za nienastąpione; ten, przeciw komu nieprzyznanie jest wyrzeczone, skazanym będzie na wynagrodzenie powodowi oraz innym stronom wszelkich szkód i strat, nawet ukaranym będzie oddaleniem ze służby, lub pociągnięciem do odpowiedzialności w drodze karniej, stosownie do ważności przypadku i natury okoliczności. — K. N. 1149, 1382, 1997. — K. P. S. 123, 132, 361, 1029, 1031.

361. Jeżeli nieprzyznanie zostało odrzuconém, wzmianka o wyroku odrzucającym uczynioną będzie na brzegu aktu nieprzyznania, a powód może być skazanym na rzecz tego, przeciw komu uczyniono nieprzyznanie, i na rzecz innych stron, na wynagrodzenie szkód i zadosyć uczynienie, jakieby się należnemi okazały. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 28, 360.

362. Jeżeli nieprzyznanie uczynione zostało co do czynności będącej podstawą wyroku prawomocnego, nie może być przyjęte po upływie dni osmiu, od dnia, w którym wyrok uważany być ma za wykonany, stosownie do art. 159 K. P. S. — K. N. 1350-3, 1351.

TYTUŁ XIX.

O wyznaczeniu sądu.

363. Jeżeli spór wniesionym jest przed dwa lub więcej Sądów Pokoju, pod władzą jednego Trybunału będących, żądanie wyznaczenia sądu zanesione będzie do tegoż Trybunału.

Jeżeli Sądy Pokoju są pod władzą różnych Trybunałów, żądanie wyznaczenia sądu wniesione będzie przed Sąd Appellacyjny.

Jeżeli Trybunały te nie są pod jurysdykcją jednego Sądu Appellacyjnego, wyznaczenie sądu należy do Sądu Kassacyjnego. — K. P. S. 241, 504, 1028 (1).

(1) Ponieważ w Królestwie Polskiem istnieje tylko jeden Sąd Appellacyjny i nie ma Sądu Kassacyjnego, cały więc ustęp 3c niniejszego artykułu nie ma tu mocy obowiązującej.

Jeżeli spór toczy się przed dwoma lub więcej Trybunałami pierwszej instancyi, pod jurysdykcyą jednego Sądu Appellacyjnego będącemi, żądanie o wyznaczenie przed tenże Sąd wniesioném będzie; będzie wniesione przed Sąd Kassacyjny, jeżeli nie wszystkie Trybunały są pod jurysdykcyą jednego Sądu Appellacyjnego, lub gdy spór o własność zachodzi między jednym lub więcej Sądami Appellacyjnemi. — K. P. S. 49-7., 83, 84, 112, 171, 364 n., 368 n. (1).

364. Po okazaniu powództw wytoczonych przed różne sądy, na podaną notę zapadnie wyrok pozwalający zapozwania stron do rozprawy o wyznaczenie sądu, a Sędziom wolno postanowić, iż wszelkie dalsze postępowanie w rzeczonych Trybunałach wstrzymane będzie. K. P. S. 59, 61, 69, 83, 477 n., 491.

365. Powód doręczy wyrok i zapozwie strony w zamieszkanu ich Obronców. — K. C. P. 26. — K. P. S. 59, 61, 69, 75, 147.

Termin do doręczenia wyroku i zapozwania będzie piętnastodniowy, licząc od daty wyroku — K. P. S. 116.

Termin do stawienia się będzie taki, jak w pozwach, licząc odległości podług zamieszkania każdego respective z Obronców. — K. P. S. 72, 261, 366, 492, 669, 670, 1033.

366. Jeżeli powód nie zapozwał w terminach wyżej wskazanych, upadnie z żądaniem wyznaczenia sądu, bez potrzeby na to wyroku; i sprawa będzie mogła być dalej popieraną w Trybunale, przed który wytoczył powództwo pozwany o wyznaczenie sądu. — K. P. S. 365, 1029.

367. Powód, który z żądaniem upadnie, może być

(1) Druga połowa niniejszego ustępu nie obowiązuje w Królestwie Polskiem, z powodu, iż tu nie istnieje Sąd Kassacyjny, i że jest jeden tylko Sąd Appellacyjny.

skazanym na wynagrodzenie szkód i strat innym stronom. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128.

TYTUŁ XX.

O odesłaniu do innego sądu dla pokrewieństwa lub powinowactwa.

368. Gdy jedna strona będzie miała dwóch krewnych lub powinowatych, aż do stopnia wnuków braterskich włącznie, pomiędzy Sędziami Trybunału pierwszej instancji, albo też trzech krewnych lub powinowatych w tymże stopniu w Sądzie Appellacyjnym, albo gdy będzie miała jednego krewnego w rzeczonym stopniu między Sędziami Trybunału pierwszej instancji, a dwóch krewnych w Sądzie Appellacyjnym, i sama będzie członkiem Trybunału lub Sądu Appellacyjnego, strona przeciwna będzie mogła żądać odesłania sprawy do innego sądu. — K. N. 735 n. — K. P. S. 49-7., 83-4., 84, 112, 168, 171, 363, 369 n. (1).

369. Odesłanie żądanem będzie przed zaczęciem wprowadzania sprawy; a w sprawie przedstawianej na sprawozdanie, przed ukończeniem instrukcji, lub przed upływem terminów: inaczej nie będzie już przyjętym. — K. P. S. 95 n., 343, 382, 1029.

370. Żądanie odesłania będzie wniesionem przez akt zeznany w Kancellaryi Pisarza, zawierający zasady i podpisany przez stronę lub szczególnie i urzędownie przez nią upoważnionego. — K. N. 1317, 1987. — K. P. S. 353, 371, 372, 384, 392.

(1) W Królestwie Polskiem istnieje tylko jeden Sąd Appellacyjny, w przypadku więc przewidzianym przez niniejszy artykuł, sprawa ulega odesłaniu do innego Wydziału Sądu Appellacyjnego.

371. Za złożeniem wypisu rzeczzonego aktu, wraz z dokumentami, wydanym będzie wyrok nakazujący:

1° Kommunikacyę Sędziom, z przyczyny których żądaniem jest odesłanie, ażeby w terminie oznaczonym wyrazili oświadczenie swoje na spodzie wypisu wyroku;

2° Kommunikacyę Prokuratorowi Królewskiemu;

3° Sprawozdanie w dniu oznaczonym przez jednego z Sędziów, którego wyrok powyższy zamianuje. —

K. P. S. 83, 84, 95, 112, 370, 372, 385 n.

372. Wypis aktu żądania odesłania wraz z dokumentami do niego załączonemi i wyrokiem wzmiankowanym w artykule poprzedzającym, doręczony będzie innym stronom. — K. P. S. 75, 147.

373. Jeżeli przyczyny żądania o odesłanie są przyznane lub usprawiedliwione w Trybunale piérwszój instancyi, odesłanie nastąpi do jednego z Trybunałów, będących w obrębie władzy jednego Sądu Appellacyjnego; a jeżeli w Sądzie Appellacyjnym, odesłanie nastąpi do jednego z trzech najbliższych Sądów Appellacyjnych. — K. P. S. 375 (1).

374. Ten, kto upadnie z żądaniem o odesłanie, skazany będzie na karę piénieźną, najmniej 50 franków (2), co przeszkadzać nie będzie skazaniu go na wynagrodzenie stronie szkód i strat, o ile to ma miejsce. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 130, 246, 390, 471, 479, 500, 513, 516, 1025, 1029.

375. Jeżeli odesłanie zostało wyrzeczone, a nie ma appellacyi, lub appellacya odrzuconą została, sprawa

(1) Tu stosuje się uwaga zamieszczona wyżej w odwołaniu do art. 368 K. P. S.

(2) Franków 50 równa się Rsr. 12.

wniesioną będzie przez prosty zapozew przed Trybunał, który sprawę winien rozpoznać, a postępowanie dalej tam prowadzone będzie, poczynając od tego, na czém stało. — K. P. S. 59, 61, 69, 349, 373, 376, 377.

376. W każdym razie appellacya od wyroku w sporze o odesłanie, zawiesza dalszy postępowanie sprawy. — K. P. S. 392 n., 443, 457.

377. Do appellacyi téj zastosowanemi będą przepisy zawarte w art. 392, 393, 394, 395, poniżej w Tytule *O wyłączeniu*.

TYTUŁ XXI.

O w y ł ą c z e n i u (1).

378. Każdy Sędzia może być wyłączony z przyczyn następujących: — K. P. S. 44 n., 197, 237, 308 n., 379 n., 430, 505 n., 1014.

- 1° Jeżeli jest krewnym lub powinowatym stron, lub jedną z nich, aż do stopnia wnuków braterskich włącznie. — K. N. 735 n. — K. P. S. 368.
- 2° Jeżeli żona Sędziego jest krewną lub powinowatą jedną ze stron, albo Sędzia jest krewnym lub powinowatym żony jedną ze stron w stopniu jak wyżej, gdy żona żyje, lub jeżeli po zmarłej istnieją

(1) Członkowie Sądu, wyłączający się od sądenia sprawy, lub też od takowego wyłączeni, nie powinni zostawać w gronie sądu podczas wprowadzania takiej sprawy, lub wchodzić do izby sądowej w czasie deliberyacji lub sądenia, i w ogóle unikać tego wszystkiego, coby z jedną lub drugą stroną wzbudzić mogło obawę interesowania się w sprawie i wpływu na decyzję sądu.

dzieci: jeżeli zaś umarła bezdzietnie, teść, zięć, ani szwagrowie nie będą mogli sądzić. Rozporządzenie odnoszące się do żony zmarłej znajduje zastosowanie i do żony rozwiedzionój, jeżeli istnieją dzieci z małżeństwa ustalego.

- 3° Jeżeli Sędzia, jego żona, ich wstępni i zstępni, lub powinowaci w téjże samój linii, wiodą spór w podobnej kwestyi, jaka między stronami zachodzi.
- 4° Jeżeli winieniu własném prowadzą sprawę w Trybunale, w którym jedna ze stron jest Sędzią; jeżeli są wierzycielami lub dłużnikami jednéj ze stron.
- 5° Jeżeli w ciągu lat pięciu, które poprzedziły wyłączenie, istniała sprawa kryminalna między nimi, a jedną ze stron, lub jój małżonkiem, albo jój krewnymi i powinowatymi w linii prostój.
- 6° Jeżeli się toczy sprawa cywilna między Sędzią, jego żoną, ich wstępnymi i zstępnymi, lub powinowatymi w téjże linii, a jedną ze stron, i gdy proces ten, w razie gdyby przez stronę był wytoczonym, rozpoczął się przed sprawą, w której wyłączenie jest żądaniem; a w razie gdyby proces był ukończonym, jeżeli ukończonym został na sześć miesięcy przed wyłączeniem.
- 7° Jeżeli Sędzia jest opiekunem głównym lub przydany, kuratorem, domniemanym następcą, lub obdarowanym, panem lub domownikiem jednéj ze stron; jeżeli jest zarządcą instytutu, spółki lub dyrekcji, będących stroną w sprawie; jeżeli jedna ze stron jest jego domniemanym następcą. — K. N. 723. — K. C. P. 389, 422, 424, 471, 472, 497, 504, 518. — K. P. S. 379.
- 8° Jeżeli Sędzia udzielił radę, przynosił obronę lub pisał o sprawie: jeżeli ją poprzednio rozpoznawał

jako Sędzia, lub Sędzia polubowny; jeżeli chodził za sprawą lub ją polecał, albo wykladał na kosztą procesu; jeżeli zeznawał jako świadek; jeżeli, po zaczęciu procesu, pił lub jadł z jedną lub drugą stroną w ich domu, albo przyjmował od nich podarunki. — K. P. S. 86, 262, 283.

9° Jeżeli zachodzi główna nieprzyjaźń między nim, a jedną ze stron; jeżeli, po rozpoczęciu sprawy, lub w ciągu szesciu miesięcy poprzedzających żądanie wyłączenia, zaszły z jego strony, napasc, obelgi lub pogrożki, słowne lub na piśmie. — K. P. S. §14.

379. Nie ma miejsca wyłączenie w razie gdyby Sędzia był krewnym opiekuna lub kuratora jednej ze stron, albo członków lub zarządców instytutu, spółki, dyrekcji, lub połączenia wierzycieli, które są stronami w sprawie, chybaby ciż opiekunowie, zarządcy lub interesowani mieli oddzielny lub osobisty interes. — K. P. S. 378-7.

380. Każdy Sędzia, któryby miał wiadomość o przyczynie swego wyłączenia, obowiązany będzie oświadczyć to kompletowi sędzącemu, który postanowi, czy ma wstrzymać się od sądzenia. — K. P. S. 45, 46, 368, 1012, 1014.

381. Przyczyny wyłączenia dotyczące Sędziów, stosują się i do Prokuratora, gdy działa w tym przymocie; nie może zaś być wyłączanym, gdy jest stroną główną. K. P. S. 83, 84, 112.

382. Ten kto chce wyłączyć, powinien to uczynić przed zaczęciem wprowadzania sprawy; a jeżeli w sprawie nakazaném jest sprawozdanie, przed ukończeniem instrukcji, lub przed upływem terminów, chybaby przyczyny wyłączenia później powstały. — K. P. S. 95—99, 343, 369, 1029.

385. Wyłączenie Sędziów delegowanych do zejścia na grunt, do badania, lub innych czynności, nie może być wniesione po upływie trzech dni licząc:

- 1° Jeżeli wyrok jest oczny, od daty wyroku;
- 2° Jeżeli zaoczny, a nie ma opozycyi, od dnia upływu ośmiodniowego czasu do opozycyi;
- 3° Jeżeli wyrok zapadł zaocznie, i zaszła opozycya, od dnia, w którym odrzuconą została, nawet zaocznie. — K. P. S. 116, 157, 158, 165, 1029, 1033.

384. Żądanie wyłączenia wniesione będzie przez akt w Kancellaryi Pisarza, zawierający powody wyłączenia, podpisany przez stronę, lub mającego od niej szczegółowe i urzędowe pełnomocnictwo, które do aktu dołączone będzie. — K. N. 1317, 1987. — K. P. S. 353, 370, 386 n., 392.

385. Po przedstawieniu przez Pisarza wypisu aktu wyłączenia Prezesowi Trybunału w przeciągu 24 godzin, wydany będzie wyrok, na sprawozdanie Prezesa i na wnioski Prokuratora Królewskiego; wyrok ten odrzuci wyłączenie, jeżeli jest niedopuszczalne, a jeżeli jest dopuszczalne, postanowi:

- 1° Kommunikacyę Sędziemu wyłączanemu dla wytłómaczenia się w sposób dokładny co do czynów, w terminie oznaczonym tymże wyrokiem.
- 2° Kommunikacyę Prokuratorowi Królewskiemu z oznaczeniem dnia, w którym sprawozdanie ma być przedstawione przez jednego z Sędziów, tymże wyrokiem mianowanego. — K. P. S. 47, 83, 84, 112, 311, 371, 384, 386.

386. Sędzia wyłączony uczyni oświadczenie swoje w Kancellaryi Pisarza, w dalszym ciągu oryginału aktu wyłączenia. — K. P. S. 384.

387. Od daty wyroku nakazującego komunikacyę, wyrokowanie lub czynność będą zawieszane: jeżeli je-

dnak która ze stron utrzymuje, iż czynność jest nagłącą i że jest niebezpieczeństwo w zwłóce, punkt ten incydentalny wniesiony będzie przez prosty akt na audyencyę, a Trybunał może postanowić, aby inny Sędzia miejsce tamtego zastąpił. — K. P. S. 82, 116, 337, 338, 391, 406, 806.

388. Jeżeli Sędzia wyłączany przyznaje czyny, które były powodem do jego wyłączenia, lub jeżeli czyny te zostały dowiedzionemi, Trybunał postanowi, aby się wstrzymał od działania. — K. P. S. 44, 45, 46, 380, 1012, 1014.

389. Jeżeli wyłączający nie przynosi dowodu na piśmie, ani początkowego dowodu przyczyn wyłączenia, zostawia się roztropności Trybunału odrzucić wyłączenie w skutku prostego oświadczenia Sędziego, lub nakazać dowód ze świadków. — K. N. 1347, 1348. — K. P. S. 252, 253.

390. Jeżeli wyłączenie uznane będzie za niedopuszczalne, lub nieusprawiedliwione, wyłączający skazany będzie na karę pieniężną według uznania Trybunału, nie mniejszą jednak od stu franków (1), co nie przeszkadza skardze Sędziego o zadosyć uczynienie i wynagrodzenie szkód i strat, o ile to ma miejsce, lecz, w takim razie, będzie mógł być Sędzią w tej sprawie. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 246, 314, 374, 471, 479, 500, 513, 523, 1025, 1029.

391. Każdy wyrok co do wyłączenia, nawet w materjach, w których Trybunał pierwszej instancji sądzi ostatecznie, będzie ulegał appellacyi: jeżeli jednak strona utrzymuje, że, ze względu na nagłość, potrzeba przystąpić do czynności, nie czekając na rozstrzygnięcie ap-

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

pellacyi, punkt ten incydentalny wniesiony będzie na audyencyę przez prosty akt; a Trybunał, który odrzucił wyłączenie, może nakazać odbycie czynności przez innego Sędziego. — K. P. S. 82, 337, 338, 387, 392 n., 406, 444, 457, 806.

392. Ten, kto zechce appellować, winien to uczynić w ciągu dni pięciu, od daty wyroku, w Kancellaryi Pisarza, przez akt obejmujący pobudki i wzmiankę o złożeniu w Kancellaryi Pisarza dokumentów na poparcie appellacyi. — K. P. S. 377, 384, 391, 444, 457, 1029, 1033.

393. Wypisy aktu wyłączenia, oświadczenia Sędziego, wyroku i appellacyi, wraz z dokumentami dołączonymi, Pisarz przesła w ciągu trzech dni Pisarzowi Sądu Appellacyjnego, na żądanie i na koszt appellującego. K. P. S. 130, 377, 1033.

394. Pisarz Sądu Appellacyjnego w ciągu trzech dni po otrzymaniu rzeczonych dokumentów, przedłoży je sądowi, który wyznaczy dzień do sądenia i wyznaczy jednego z Sędziów, na sprawozdanie którego i na wnioski Prokuratora zapadnie wyrok na audyencyi i nie ma potrzeby wzywać stron. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 116, 377, 1033.

395. W przeciągu 24 godzin po sporządzeniu wypisu wyroku, Pisarz Sądu Appellacyjnego akta sobie przesłane odesła Pisarzowi Trybunału pierwszej instancyi. — K. P. S. 377, 1033.

396. Appellujący obowiązany będzie, w ciągu miesiąca od daty wyroku pierwszej instancyi, odrzucającego wyłączenie, doręczyć stronom wyrok appellacyjny, albo zaświadczenie Pisarza Sądu Appellacyjnego, że appellacya nie jest rozsądzoną, z wymienieniem dnia przez sąd wyznaczonego: w razie przeciwnym, wyrok

odrzucający wyłączenie tymczasowo będzie wykonalnym; a co w następstwie tego skutecznioném będzie, jest ważne, chociażby później wyłączenie w appellacyi dopuszczoném było. — K. P. s. 116, 457. .

TYTUŁ XXII.

O upadku procesu.

397. Każda instancya, chociażby nie było ustanowionego obrońcy, umorzona będzie skutkiem nie popiérania sprawy przez ciąg lat trzech. — K. N. 2246, 2247, 2260. — K. C. P. 290. — K. P. s. 15, 156, 398 n., 469, 470, 674. — K. H. 643.

Termin ten powiększony będzie o sześć miesięcy, we wszystkich przypadkach, w których ma miejsce żądanie o wrócenie się do sprawy, lub o ustanowienie nowego obrońcy. — K. P. s. 342 n., 426, 1029, 1033.

398. Upadek instancyi biegnie przeciwko rządowi, instytutom publicznym i wszystkim osobom, nawet małoletnim; z zastrzeżeniem regresu przeciwko zarządcom i opiekunom. — K. N. 1149, 1382, 2227, 2251, 2252, 2278. — K. C. P. 345, 422, 424, 511.

399. Upadek instancyi nie ma miejsca z samego prawa; pokryty będzie przez akta ważne, skutecznióne przez jedną lub drugą stronę, przed żądaniem upadku instancyi. — K. P. s. 173.

400. Żądanym będzie przez notę obrońcy do obrońcy, chybaoby obrońca umarł, był usunięty lub zawieszony w urzędowaniu, już po nastąpieniu upadku instancyi. — K. P. s. 59, 60, 69, 75, 82, 148, 162, 342.

401. Upadek instancyi nie umarza prawa do skargi, pociąga tylko umorzenie postępowania, tak, iż w żadnym

przypadku nie można się zasłaniać żadnym z aktów postępowania umorzonego, ani się na nich opierać. — K. P. s. 469, 1029.

W razie zaszłego upadku instancyi, powód główny skazany będzie na wszelkie koszta upadłego postępowania. — K. P. s. 130, 543, 544.

TYTUŁ XXIII.

O odstąpieniu od procesu.

402. Odstąpienie od procesu może być uczynione i przyjęte przez proste akta podpisane przez strony lub ich pełnomocników, i doręczone od obrońcy do obrońcy. K. N. 1987 n., 2247. — K. P. s. 75, 352 n., 403.

403. Odstąpienie, gdy będzie przyjętém, pociągnie z samego prawa zezwolenie, aby rzeczy z obu stron zwróconemi były do tego stanu, w jakim znajdowały się przed skargą. — K. N. 1350, 1352, 1356.

Pociągnie również obowiązek zapłacenia kosztów, do czego strona odstępująca od procesu zagnoną będzie prostém postanowieniem Prezesa, napisaném na likwidacyi kosztów, w obecności stron, lub po ich przywołaniu przez akt obrońcy do obrońcy. — K. P. s. 75, 130, 543, 544.

Postanowienie takie, jeżeli pochodzi od Trybunału pierwszej instancyi, wykonalne będzie pomimo opozycyi lub appellacyi; jeżeli pochodzi od Sądu Appellacyjnego, wykonalném będzie pomimo opozycyi. — Art. 4 pos. z d. 26 Marca 1842 r. O sposobie zanoszenia skarg na wyroki (D. P., T. XXIX, str. 399).

TYTUŁ XXIV.*O sprawach summarycznych.*

404. Będą uważane za sprawy summaryczne, i jako takie instruowane: — K. P. S. 34 n., 172, 180, 191, 192, 287, 290, 311, 320, 348, 405 n., 463, 521, 538; 543, 608, 669, 795, 809, 823, 832, 833, 839, 840, 847, 883. — K. H. 648.

Appellacye od wyroków Sądu Pokoju; — K. P. S. 16, 31.

Skargi czysto osobiste, bez względu na wysokość summy, która jest ich przedmiotem, gdy jest tytuł, byleby co do niego spór nie zachodził; — K. N. 1317, 1318, 1322.

Skargi wytoczone bez tytułu, gdy nie przenoszą 1000 franków (1);

Skargi tymczasowe lub pośpiechu wymagające; — K. P. S. 49-2, 72, 451, 806, 878.

Skargi o zapłatę komornego i dzierżawy, oraz ubiegłych opłat rentowych. — K. N. 584, 1711, 1728-2., 1909, 2102-2., 2277, 2278. — K. P. S. 49-5., 464, 819 n.

405. Sprawy summaryczne sądzone będą na audyencyi, po upływie terminów pozwu, na prosty akt, bez innego postępowania lub formalności. — K. P. S. 82, 87, 404, 463, 543, 1029, 1033.

406. Skargi incydentalne i interwencye wnoszone będą przez notę obrońcy do obrońcy, która może zawierać jedynie tylko żądania motywowane. — K. P. S. 49-3., 75, 337—341, 1031.

(1) Franków 1000 równa się R. S. 240.

407. Jeżeli ma miejsce badanie świadków, wyrok, który je postanowi, obejmować będzie czyny, bez poprzedniego układania ich przez strony, oznaczy oraz dzień i godzinę, w których świadkowie na audyencyi przesłuchani zostaną. — K. P. S. 34 n., 252, 432.

408. Świadkowie zapozwani będą przynajmniej na dzień jeden przed dniem ich słuchania. — K. P. S. 260, 410, 412, 413, 432, 1033.

409. Jeżeli jedna ze stron żąda przedłużenia badania, ten punkt incydentalny będzie natychmiast rozsządzony. — K. P. S. 279 n., 337, 338, 406.

410. Gdy wyrok nie będzie podlegał appellacyi, protokół badania sporządzanym nie będzie; wzmianka tylko uczynioną zostanie w wyroku o imionach i nazwiskach świadków i o wypadku ich zeznań. — K. P. S. 40, 262, 269, 432, 443 n.—Art.1in. Pos. z d. 26 Marca 1842 r. O sposobie zanoszenia skarg na wyroki (D. P., T. XXIX, str. 399).

411. Jeżeli wyrok podlega appellacyi, będzie spisany protokół, który zawierać będzie przysięgi świadków, ich oświadczenia czy są krewnymi, powinowatymi, służącymi lub domownikami stron, zarzuty, jakieby przeciw nim czynione były, oraz wypadek ich zeznań. — K. N. 735 n. — K. P. S. 39, 262, 269, 275, 410, 412.

412. Jeżeli świadkowie odlegle mieszkają lub w stawieniu się mają przeszkodę, Trybunał może do tego wyznaczyć Trybunał lub Sędziego Pokoju (Podsędką) ich mieszkania: w tym przypadku badanie sporządzone będzie na piśmie i protokół tego spisany zostanie. — K. P. S. 266, 1035.

413. Przy prowadzeniu badań summarycznych zachowane będą przepisy Tytułu XII *O badaniach świadków*, dotyczące następujących formalności:—K.P.S. 407 n., 432.

Doręczenia świadkom kopji sentencyi wyroku, na mocy którego są powołani; — K. P. S. 260.

Doręczenia stronie kopji wezwania z wymienieniem imion i nazwisk świadków; — K. P. S. 261.

Kary piędziężnej i innych kar przeciw świadkom nie stawającym; — K. P. S. 263—265.

Zakazu słuchania małżonków stron, krewnych i powinowatych w linii prostéj; — K. P. S. 268.

Zarzutów świadkom przez stronę obecną czynionych, sposobu ich osądzenia, zapytywania świadków i ich wynagrodzenia; — K. P. S. 270, 271, 273, 276, 277, 282, 283, 284, 287 n.

Liczyb świadków, których podróż ulega wynagrodzeniu; — K. P. S. 281.

Możności słuchania osób, nie mających piętnastu lat skończonych. — K. P. S. 285.

TYTUŁ XXV.

Postępowanie przed Trybunałami Handlowemi.

414. Postępowanie przed Trybunałami Handlowemi odbywa się bez ustanawiania obrońców. — K. P. S. 49-4., 75, 415 n., 553. — K. H. 615 n., 627 n., 631 n., 642 n., 645. Przepisek do ustępu 3° art. 69 K.P.S. (T. II, str. 199 nin. dzieła)

415. Każda skarga przed Trybunał Handlowy powinna być wytoczona przez pozew, podług form wyżej przepisanych w Tytule *O pozwach*. — K. P. S. 59, 61 n., 414, 416—420.

416. Termin będzie przynajmniej jednodzienny. — K. P. S. 72, 73, 1033.

417. W przypadkach pośpiechu wymagających, Prezes Trybunału może dozwolić zapozwania nawet z dnia na dzień, i z godziny na godzinę, oraz zajęcia ruchomości: może, w miarę okoliczności, zobowiązać powoda do

stawienia poręki lub do usprawiedliwienia dostatecznej wypłacalności. Decyzye jego będą wykonalne pomimo opozycji lub appellacyi. — K. N. 2040, 2041. — K. P. S. 49-2., 72, 404, 418, 440, 443, 457, 558, 585 n., 806 n. K. H. 172.

418. W sprawach morskich, do których wchodzi strona nie mająca zamieszkania, tudzież w takich, w których idzie o opatrzenie okrętu w rozmaite potrzeby, w żywność, łańcuch, lub naprawę okrętów gotowych do wyjścia pod żagle, oraz w innych przedmiotach nagłych i tymczasowych, pozew będzie mógł być wydany z dnia na dzień, lub z godziny na godzinę, bez decyzji Prezesa, i będzie mogło być natychmiast na zaoczność wyrzeczone. — K. P. S. 149, 417 419, 808. — K. H. 191, 280, 315, 334.

419. Wszelkie pozwy, doręczone na statku osobie pozwanej, będą ważne. — K. P. S. 59, 61, 68, 69.

420. Powód będzie mógł zapozwać podług swego wyboru: — K. P. S. 59, 61, 69.

Przed Trybunał zamieszkania pozwanego; — K. C. P. 26 n.

Przed Trybunał, w którego obrębie przyrzeczenie nastąpiło i towar został wydany; — K. N. 1589, 1606.

Przed Trybunał, w którego obrębie zapłata uskutecznią być miała. — K. N. 1134, 1247.

421. Strony obowiązane będą stawić się osobiście, lub przez szczególnie upoważnionego pełnomocnika. — K. N. 1987. — K. P. S. 9, 10, 88, 422, 428. — K. H. 627.

422. Jeżeli strony stają, a na pierwszej audyencji nie zapadnie wyrok stanowczy, strony nie zamieszkałe w miejscu posiedzeń Trybunału obowiązane będą w témże miejscu obrać zamieszkanie. — K. P. S. 421, 435, 440. K. C. P. 35.

Protokół audyencyonalny obejmować powinien wzmiankę o obraniu zamieszkania; w razie nieobrania go, wszelkie doręczenie, nawet wyroku stanowczego, ważne dopełnione będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału. — K. P. S. 148.

423. Powodowie cudzoziemcy nie mogą być zobowiązani w sprawie handlowej, do stawienia poręki za kosztą oraz szkody i straty, na jakie mogliby być skazani, i to nawet gdy skarga wyniesioną jest przed Trybunał Cywilny w miejscach, w których nie ma Trybunału Handlowego. — K. P. S. 166, 167. — K. C. P. 15.

424. Jeżeli Trybunał jest niewłaściwy ze względu na przedmiot sporu, odesła strony przed sąd właściwy, chociażby excepcya niewłaściwości sądu wniesioną nie była. — K. P. S. 170, 425, 442.

Excepcya niewłaściwości z każdej innej przyczyny może być wnoszoną tylko przed wszelką inną obroną. — K. P. S. 169, 171, 186.

425. Tenże sam wyrok, odrzucając excepcyę niewłaściwości sądu, będzie mógł postanowić co do głównego przedmiotu, lecz przez dwa oddzielne rozporządzenia, jedno co do właściwości, drugie co do głównego przedmiotu: rozporządzenia względem właściwości mogą być zawsze zaskarżone drogą appellacyi. — K. P. S. 134, 172, 288, 338, 443, 454, 473.

426. Wdowy i następcy osób ulegających jurysdykcji Trybunału Handlowego, będą zapozywani przed tenże Trybunał, o wrócenie się do instancyi, albo téż przez nowe powództwo; jeżeli jednak spór zachodzi o ich przymiot, odesłane być winny do Trybunałów zwyczajnych dla rozstrzygnięcia tego sporu, a następnie w głównym przedmiocie Trybunał Handlowy sądzić będzie. — K. N. 724, 1122. — K. P. S. 59, 61, 69, 174, 187, 342 n.

427. Gdy pokładany dokument jest nieprzyznanym, zaprzeczonym lub o fałsz zaskarżonym, a strona obstaje przy użyciu go, Trybunał odesła przed Sędziów, do których rozpoznanie w tej mierze należy, a wyrok co do skargi głównej zawieszony zostanie. — K. P. S. 14, 170, 214 n.

Jednakże, jeżeli dokument taki dotyczył jednego tylko punktu skargi, będzie można przystąpić do wyrokowania co do innych punktów. — K. P. S. 193 n.

428. Trybunał będzie mógł, w każdym przypadku, postanowić, nawet z urzędu, aby strony przesłuchane były osobiście na audyencyi, albo w izbie narad, a, w razie prawnej przeszkody, delegować do przesłuchania jednego z Sędziów, albo nawet Sędziego Pokoju (Podsędka), i delegowany spíše protokół ich oświadczeń. — K. P. S. 9, 10, 88, 119, 324 n., 421, 422, 1035.

429. Jeżeli zachodzi potrzeba odesłania stron przed arbitrów, dla roztrząśnienia rachónków, dokumentów i rejestrów, Trybunał zamianuje jednego albo trzech arbitrów, ażeby wysłuchali i pojednali strony, jeżeli to jest możebnym, a w razie przeciwnym, aby zdanie swoje udzielili. — K. P. S. 302 n., 322, 323, 430, 431. — K. H. 51 n.

Jeżeli zachodzi potrzeba obejrzenia lub oszacowania robót lub towarów, Trybunał wyznaczy jednego lub trzech biegłych. Arbitrowie i biegli z urzędu będą mianowani przez Trybunał, chyba się strony na audyencyi względem wyboru zgodziły. — K. P. S. 305.

430. Wylączenie może być wniesione jedynie w ciągu trzech dni po ich mianowaniu. — K. P. S. 308 n., 378 n., 1029, 1033.

431. Relacya arbitrów i biegłych złożoną będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału. — K. P. S. 319. — K. H. 61. *

432. Jeżeli Trybunał nakaże dowód ze świadków, takowy będzie wyprowadzony podług form przepisanych wyżej dla badań summarycznych. Jednakże w sprawach ulegających appellacyi, zeznania spisane będą przez Pisarza i podpisane przez świadka; w razie odmówienia podpisu, wzmianka o tém uczynioną będzie. — K. N. 1107, 1341 n. — K. P. S. 34 n., 252 n., 407 n., 439, 443 n. — K. H. 109, 508, 509, 639.

433. W redakcyi i wypisach wyroków zachowane będą formalności, w art. 141 i 146 dla Trybunałów pierwszej instancyi przepisane. — K. P. S. 545 n.

434. Jeżeli powód nie staje, Trybunał wyrzeczy zaoczność, i pozwanego uwolni od skargi. — K. P. S. 80, 82, 154, 435—438. — K. H. 643, 645.

Jeżeli pozwany nie staje, zaoczność przeciwko niemu wyrzeczoną będzie, a żądania powoda zasądzone zostaną, jeżeli okażą się sprawiedliwemi i należycie sprawdzonemi. — K. P. S. 19, 149, 150.

435. Żaden wyrok zaoczny nie może być doręczony inaczej jak przez woźnego w tym celu przez Trybunał wyznaczonego; doręczenie zawierać będzie, pod karą nieważności, obranie zamieszkania w gminie, w której się dopełnia, jeżeli powód nie jest w niej zamieszkały. — K. C. P. 26, 35. — K. P. S. 156, 422, 434.

Wyrok wykonalnym będzie w dzień jeden po doręczeniu i aż do opozycyi. — K. P. S. 20, 155, 436 n., 442, 1029, 1033.

436. Opozycya nie będzie dopuszczalną po upływie dni ośmiu od daty doręczenia wyroku. — K. P. S. 157 n., 435, 437, 438, 1029, 1033. — K. H. 643 (1).

(1) Rozporządzenie niniejszego artykułu zmodyfikowane zostało przez art. 643 Kodexu Handlowego. *

437. Opozycya obejmowac będzie zasady opponującego, oraz zapozwanie z terminem prawnym; doręczo-
ną będzie w zamieszkaniu obraném. — K. C. P. 35. —
K. P. S. 59, 61, 68, 69, 416, 438, 1033.

438. Opozycya założona w chwili egzekucyi, przez
oświadczenie na protokóle Komornika, wstrzyma egze-
kucyę; z obowiązkiem ponowienia jęj przez opponują-
cego w ciągu trzech dni przez akt zawierający zapozwa-
nie; z upływem tego terminu, opozycya uważana bę-
dzie za nienastąpiącą. — K. P. S. 162, 1029, 1033.

439. Trybunały Handlowe będą mogły wyrokować
pod tymczasową egzekucyą, pomimo appellacyi, i bez po-
ręki, gdy jest tytuł niezaskarżony, lub skazanie poprze-
dnie, od którego nie ma appellacyi: w innych przypad-
kach egzekucya tymczasowa miejsce mieć będzie jedy-
nie pod obowiązkiem stawienia poręki, lub udowodnie-
nia dostatecznej wypłacalności. — K. N. 1317, 1318, 1322,
1350-3., 1351, 2040, 2041. — K. P. S. 135 n., 417, 418,
432, 440, 449, 457 n. — K. H. 639.

440. Poręka przedstawioną będzie przez akt dorę-
czony w zamieszkaniu appellującego, jeżeli mieszka
w miejscu posiedzeń Trybunału, a w razie przeciwnym,
w zamieszkaniu przez niego obraném w wykonaniu
artykułu 422. z wezwaniem do stawienia się na dzień
i godzinę oznaczone w Kancellaryi Pisarza Trybunału,
dla przejrzenia, bez wynoszenia z miejsc, tytułów poręki,
jeżeli złożenie ich postanowioném było, z wezwaniem
oraz na audyencyę, dla rozstrzygnięcia dopusz-
ności poręki, w razie sporu. — K. N. 2011, 2018, 2040, 2041,
K. C. P. 26, 35. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 441, 458, 518 n.

441. Jeżeli appellujący nie staje, lub co do poręki
sporu nie czyni, poręczyciel zezna swoje zobowiązanie
w Kancellaryi Pisarza; jeżeli appellujący czyni spór, ta-
kowy rozpoznany będzie w dniu oznaczonym w we-

zwaniu; w każdym razie wyrok wykonalnym będzie, pomimo opozycyi lub appellacyi. — K. P. S. 82, 519 n.

442. Trybunały Handlowe nie będą rozpoznawały sporów wynikających w egzekucyi ich wyroków. — K. P. S. 426, 427, 435, 472, 553. — K. H. 200.

KSIĘGA III.

O SĄDACH APPELLACYJNYCH.

TYTUŁ JEDYNY.

O appellacyi i instrukcyi appellacyjnej (1).

443. Termin do założenia appellacyi będzie trzechmiesięczny: — K. P. S. 16, 669, 763, 809, 894, 1033.

Będzie, dla wyroków ocznych, od dnia doręczenia stronie osobiście lub w zamieszkanu; — K. P. S. 68, 69, 147, 343, 444 n., 480. — K. H. 645, 648.

Dla wyroków zaocznych, od dnia, w którym opozycja nie będzie już dopuszczalną. — K. P. S. 157, 158. — K. H. 645, 648.

Zaappellowany będzie mógł jednak założyć incydentalnie appellację w każdym stanie sprawy, chociażby

(1) Przepisy związkowe: K. N. 2056, 2068. — K. P. S. 15, 16, 17, 31, 39, 42, 107, 391, 404, 425, 432, 439, 521, 528, 584, 669, 670, 745, 763 n., 809, 848, 858, 889, 969, 1010, 1023. — K. H. 51, 52, 63, 639, 645 n.

był doręczył wyrok bez zastrzeżenia. — K. P. S. 337, 338, 406, 475, 476, 493. — Pos. Ks. Nam. z d. 22 Stycznia 1822 r. (T. II, str. 14 niniejszego dzieła).

444. Termina te pociągają za sobą upadek appellacyi: biedz będą przeciw wszelkim stronom, z zastrzeżeniem regresu przeciw komu tenże z prawa służy; lecz przeciw małoletniemu nie usamowolnionemu biedz będą dopiero od dnia, w którym wyrok doręczony został tak opiekunowi głównemu jako i przydanemu, chociażby ten ostatni nie był wchodził do sprawy. — K. C. P. 345, 389, 422, 424. — K. P. S. 49, 83, 132, 178, 285, 398, 481, 484, 910, 911, 929, 1029, 1033.

445. Ci, którzy mieszkają po za obrębem kraju (1), mieć będą, do założenia appellacyi, oprócz trzechmiesięcznego terminu od daty doręczenia wyroku, termin wyżej dla pozwów w art. 73 ustanowiony. — K. P. S. 443, 446, 447, 486, 1029, 1033.

446. Ci, którzy z powodu służby lądowej lub morskiej nie są obecni w obrębie Królestwa, albo téż są użyci dla usługi kraju do misyj zagranicznych, będą mieli do założenia appellacyi termin roczny, oprócz trzech miesięcy od doręczenia wyroku. — K. P. S. 73, 485.

447. Termina do założenia appellacyi zawieszone będą w skutku śmierci strony skazanej. — K. P. S. 344.

Bieg swój na nowo rozpoczną dopiero po doręczeniu wyroku dopełnioném w zamieszkaniu zmarłego, z formalnościami w artykule 61 przepisanimi; a jeżeli wyrok doręczonym był przed upływem terminów do spisania

(1) W oryginalnym tekście są tu użyte wyrazy: *hors de la France continentale* (po za obrębem Francyi lądowej); zmiana w przekładzie zaprowadzoną została, z powodu zastosowania niniejszego prawa do Królestwa Polskiego.

inwentarza i do namysłu, bieg swój rozpoczną dopiero od upływie nia tych terminów. — K. C. P. 34. — K. P. S. 174, 187, 487, 942.

Takowe doręczenie wyroku będzie mogło być dopełnione następcom zbiorowo, bez wymienienia ich imion, nazwisk i przymiotów. — K. N. 724, 795 n., 1122. — K. P. S. 61, 68.

448. W razie gdyby wyrok zapadł na podstawie fałszywego dokumentu, lub gdyby zapadł przeciwko stronie z powodu nie złożenia dokumentu stanowczego, zatrzymanego przez jej przeciwnika, terminu do appellacyi upływać zacząć dopiero od dnia, w którymby fałsz był uznany lub sądownie stwierdzonym, albo też w którymby dokument został odzyskanym, byleby w tym ostatnim razie istniał dowód na piśmie, a nie inny, względem dnia, w którym dokument został odzyskany. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1350-3., 1351, 2057. — K. P. S. 214 n., 480-9. i 10., 488.

449. Od wyroku egzekucją tymczasową nie opatrzonego żadna appellacya nie może być zakładana w ciągu dni ośmiu od daty zapadnięcia wyroku; appellacye w tym przeciągu czasu założone uznane będą za niedopuszczalne, wolno wszakże appellującemu ponowić odwołanie się, jeżeli termin mu jeszcze służy. — K. P. S. 116, 135 n., 443, 450, 455, 809, 1029, 1033. — K. H. 645.

450. Egzekucya wyroków nie wykonalnych tymczasowo, zawieszoną będzie przez ciąg wspomnianych dni ośmiu. — K. P. S. 449.

451. Appellacya od wyroku przygotowawczego nie może być założoną jak tylko po wyroku stanowczym i łącznie z appellacją od tegoż wyroku, a termin do appellacyi będzie płynął dopiero od dnia doręczenia stanowczego wyroku: appellacya ta będzie dopuszczalną, cho-

ciażby wyrok przygotowawczy był wykonanym bez żadnego zastrzeżenia. — K. P. S. 31, 452.

Appellacya od wyroku przedstanowczego może być założoną przed wyrokiem stanowczym; toż samo stosuje się do wyroków, które dozwolły środka tymczasowego. K. P. S. 452, 457, 473.

452. Uważane są za przygotowawcze wyroki zapadłe dla instrukcyi sprawy, i dążące do przygotowania jej tak, iżby w niej wyrok stanowczy mógł być wydany. K. P. S. 31, 451.

Uważane są za przedstanowcze wyroki, któremi Trybunał, przed rozszdzeniem sprawy, postanawia jaki dowód, sprawdzenie, lub instrukcyę, które przesadzają główny przedmiot sprawy. — K. P. S. 196, 231, 253, 302, 451, 457, 473.

453. Ulegać będą appellacyi wyroki nazwane ostatcznemi, jeżeli wydane są przez Sędziów, którzy mogli tylko w pierwszej instancyi stanowiąć.

Nie będą dopuszczalne appellacye od wyroków wydanych w przedmiotach, których rozpoznanie w ostatniej instancyi należy do Sędziów pierwszej instancyi, lecz w których pominięli oznaczenie instancyi, lub które nazwali wyrokami pierwszej instancyi. — K. P. S. 454, 457.— Art. 34—36 Pos. z d. 26 Marca 1842 r. (D. P. T. XXIX, str. 299).— Art. 1—5 Pos. z téjże daty (D. P. T. XXIX, str. 399)

454. Gdy zachodzi spór o niewłaściwość sądu, appellacya dopuszczalną będzie, chociażby wyrok nazwany był wyrokiem ostatniej instancyi. — K. P. S. 168, 170, 425, 453, 457.

455. Appellacye od wyroków, przeciw którym służy oppozycya, nie są dopuszczalne przez ciąg terminu do oppozycyi. — K. P. S. 20, 153, 156 n., 449, 809.

456. Akt appellacyi zawierać będzie zapozwanie z terminem prawnym, i doręczony będzie stronie osobi-

ście lub w zamieszkaniu, pod karą nieważności. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 72, 73, 584, 1029, 1033.

457. Appellacya od wyroków stanowczych lub przedstanowczych zawieszać będzie wykonanie, jeżeli wyrok nie nakazuje egzekucyi tymczasowej w przypadkach, w których prawo do tego upoważnia. — K. P. S. 132, 376, 396, 451, 452, 473, 521.

Egzekucya wyroków niewłaściwie ostatecznymi nazwanych, może być zawieszoną tylko na mocy zakazu, jaki appellujący otrzyma na audyencyi Sądu Appellacyjnego, w skutku zapozwu ze skróconym terminem. — K. P. S. 72, 76, 82, 87, 453, 454, 458, 459, 460.

Co się tyczy wyroków nie wymieniających instancyi, lub nazwanych wyrokami pierwszej instancyi, a w których Sędziowie upoważnionymi byli do stanowienia w ostatniej instancyi, egzekucyę ich tymczasową będzie mógł Sąd Appellacyjny postanowić na audyencyi, na proste wezwanie. — K. P. S. 82, 87, 135.

458. Jeżeli egzekucya tymczasowa nie była wyrzeczoną, w przypadkach gdy prawo ją upoważnia, zaappellowany będzie mógł, przez prosty akt, żądać postanowienia jej na audyencyi, przed wyrokiem co do appellacyi. — K. P. S. 82, 135 n., 453, 457.

459. Jeżeli egzekucya tymczasowa nakazaną została w przypadkach innych nad przewidziane prawem, appellujący, w skutku zapozwu ze skróconym terminem, może otrzymać zakaz na audyencyi, który jednak nie może być dozwolony w skutku noty nie komunikowanej stronie przeciwniej. — K. P. S. 72, 76, 82, 87, 135, 137, 457, 460. — K. H. 647.

460. W żadnym innym przypadku nie można udzielać zakazów, ani wydawać jakiegobądź wyroku zmierzającego do wstrzymania wprost lub ubocznie egzekucyi wyroku, pod karą nieważności. — K. P. S. 478, 497, 1029 K. H. 647.

461. Każda appellacya, nawet od wyroku wydanego po instrukcyi na piśmie, wniesioną będzie na audyencyę; a Sąd Appellacyjny może postanowić instrukcyę na piśmie, gdy tego zachodzi potrzeba. — K. P. S. 87, 95 n., 470, 809.

462. W ciągu dni ośmiu po ustanowieniu Obróńcy przez zaappellowanego, appellujący doręczy wywód uciążliwości swoich przeciw wyrokowi. Zaappellowany odpowie w ciągu następnych dni ośmiu. Strona będzie wezwana na audyencyę, bez innego postępowania. — K. P. S. 75 n., 85 n., 1031.

463. Appellacye od wyroków wydanych w sprawach summarycznych, wniesione będą na audyencyę na prosty akt, bez innego postępowania. Toż samo stosuje się do appellacyi od innych wyroków, gdy zaappellowany nie staje. — K. P. S. 82, 87, 149 n., 404 n., 545. — K. H. 648.

464. Zadne nowe żądanie w sprawie toczącej się w appellacyi nie będzie wnoszone, wyjąwszy gdy idzie o kompensatę, albo gdy nowe żądanie jest obroną przeciw głównemu powództwu. — K. N. 1289 n.

Mogą także strony żądać procentów, opłat rentowych, komornego i innych przynależności przypadłych po wyroku pierwszej instancyi, jako téż wynagrodzenia szkód i strat, wynikłych po dacie rzeczonoego wyroku. — K. N. 584, 1149, 1382, 1711, 1728-2., 1907, 1909, 2102-1., 2277, 2278. — K. P. S. 49-5., 128, 404, 465, 819 n.

465. W przypadkach poprzedzającym artykułem przewidzianych, nowe żądania i excepcye pozwanego wniesione będą nie inaczej, jak przez prosty akt obejmujący motywowane żądania. — K. P. S. 1031.

Toż samo ma miejsce w przypadkach, gdyby strony, chciały odmienić lub ograniczyć swoje żądania.

Wszelkie pismo, które będzie powtórzeniem tylko zasad lub excepcyj, użytych już na piśmie, bądź w pierw-

szć instancyi, bądź w appellacyi, do obliczenia kosztów wchodzić nie będzie.

Jeżeli toż samo pismo zawiera jednocześnie nowe zasady, lub excepcye, i powtórzenie dawnych, w obliczeniu kosztów przyjętą będzie tylko część dotycząca nowych zasad lub excepcyj.

466. Interwencya służy takićj tylko stronie, któraby miała prawo do założenia opozycyi trzeciego. — K. N. 1166, 1167. — K. P. S. 4, 49-3., 174, 339 n., 406, 474 n.

467. Jeżeli utworzy się więcej jak dwa zdania, sędziowie będący w mniejszćj liczbie obowiązani będą przyłączyć się do jednego z dwóch zdań, jakieby objawione były przez większą liczbę sędziów. — K. P. S. 117, 468.

468. W razie równosci zdań w Sądzie Appellacyjnym, przywołani będą do rozwiązania jeden lub kilku Sędziów, którzy sprawy tćj nie sądzili, i zawsze w liczbie nie parzystćj, podług starszeństwa nominacyi: sprawa będzie powtórnie wprowadzoną, albo tćż powtórne sprawozdanie nastąpi, jeżeli była instrukcya na piśmie. — K. P. S. 118, 1012-3., 1017 n., — K. H. 60.

W przypadkach, w którychby wszyscy Sędziowie sprawę byli już rozpoznawali, przywołanymi będą, do wyroku, trzćj dawni prawnicy (trois anciens jurisconsultes). — K. C. P. 448. — K. P. S. 495.

469. Upadek instancyi w sprawie appellacyjnćj ten będzie miał skutek, iż wyrok, od którego jest appellacya, pozyska moc rzeczy osądzonćj. — K. N. 1350-3., 1351. — K. P. S. 397 n., 401.

470. Inne przepisy ustanowione dla Trybunałów Cywilnych, zachowane będą w Sądach Appellacyjnych.

471. Appellujący, który upadnie w sprawie, skaza-

nym będzie na karę pieniężną pięciu franków (1), gdy jest appellacya od wyroku Sądu Pokoju, a dziesięciu franków (2) gdy jest appellacya od wyroku Trybunału pierwszej instancyi lub Handlowego. — K. P. S. 31, 246, 374, 390, 443, 470, 479, 494, 500, 513, 516, 1025, 1029. — K. H. 644 (3).

472. Jeżeli wyrok potwierdzony zostanie, egzekucya należec będzie do Trybunału, od którego była appellacya: jeżeli wyrok jest uchylony, egzekucya między temiż samemi stronami należec będzie do Sądu Appellacyjnego, który wydał wyrok, lub do innego Trybunału, tymże wyrokiem wskazanego; wyjąwszy skargi o nieważność uwięzienia, o przymusowe wywłaszczenie, i inne, w których prawo oznacza jurysdykcyę. — K. P. S. 116, 122, 146 442, 528, 545, 553, 794, 1021, 1025.

473. Jeżeli appellacya założoną będzie od wyroku przedstanowczego i wyrok ten jest uchylony, a przedmiot dostatecznie jest przygotowanym do stanowczego rozstrzygnięcia, Sądy Appellacyjne i inne Trybunały drogą appellacyi sądzące, mogą jednocześnie postanowić

(1) Franków 5 równa się R. S. r. 1 k. 20.

(2) Franków 10, równa się R. S. r. 2 k. 40.

(3) Prokuratorowie Trybunałów, we wnioskach swych szczególną powinni zwracać uwagę Sądu na przepis w artykule tym objęty, i przestrzegać ścisłego jego wykonywania.

K. R. S. d. 22 Kwietnia (4 Maja) 1844 r. Nr. 5515.

W przypadkach, gdy kara za odrzucenie appellacyi na stronę zagraniczną wyrzeczona zostanie, ma być ściągnięta od jej Obrońcy, jedynie tylko wtenczas, gdy okaże się, że stawał przed sądem w tej sprawie.

K. R. P. i S. d. ¹⁰/₃₂ Września 1847 r. Nr. 74501. — i K. R. S. d. ²/₁₄ Października t. r. Nr. 16667.

w głównym przedmiocie sprawy, jednym i tymże samym wyrokiem. — K. P. S. 134, 288, 338, 451, 452, 457.

Toż samo ma miejsce w przypadkach, gdzieby Sądy Appellacyjne lub inne Trybunały drogą appellacji sądzące, uchylały wyroki stanowe, czy to dla wady w formie, czy też dla jakiegokolwiek innej przyczyny. — K. P. S. 472, 523.

Przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego w przedmiocie nazw instancyj sądowych i ich atrybucyj, uległy w Królestwie Polskiem rozmaitym zmianom, z których główniejsze tu zamieszczają się. I tak:

Postanowieniem Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 3 Kwietnia 1810 r. (D. P. K. W. T. II, str. 151) zatwierdzoną została nowa Organizacya Sądu Kassacyjnego. Instytucya ta trwała tylko do d. 1 Lutego 1813 r.

Następnie uchwała Rady Najwyższej Tymczasowej Księstwa Warszawskiego z d. 22 Marca 1814 r. (D. P., T. D., str. 7), obowiązki Sądu Kassacyjnego co do spraw kryminalnych przeszły na Sąd Appellacyjny: co się zaś tyczy sądownictwa cywilnego, sprawy tego rodzaju nie podlegały wówczas instytucji kassacyjnej i dopiero Ustawą przez Rząd Tymczasowy Królestwa Polskiego d. 21 Września 1815 r. (D. P. T. D. str. 22) wydaną, utworzony został *Sąd Najwyższej Instancji*, nie tylko z władzą kassacyi, lecz i ostatecznego sądenia.

Wreszcie postanowieniem z d. ⁶/₁₈ Września 1841 r. (D. P. T. XXVII, str. 330) Sąd Najwyższej Instancji został zwinieyty, i w jego miejsce utworzony został *IX i X Departament Rządzącego Senatu*, który właściwie jest Władzą sądzącą, przeznaczoną do rozpoznawania odwołań się od wyroków Sądu Appellacyjnego w przypadkach wskazanych prawem, a szczególnieij dwoma postanowieniami z d. 26 Marca 1842 r. (D. P. T. XXIX, str. 299 i 399).

Wszystkie te przepisy, zmieniają w części atrybucye Sądów Pokoju, Trybunałów Cywilnych i Sądu Appellacyjnego, a jako odnoszące się do władzy sądowej, która jest następną z kolei instancją po Sądzie Appellacyjnym, mogłyby tu być zamieszczone; ze względu jednak na obszerność przedmiotu, przepisy te zebrane w oddzielnej części Organizacyjnej, podane będą w dalszym ciągu niniejszego dzieła.

KSIĘGA IV.

O ŚRODKACH NADZWYCZAJNYCH ZASKARŻANIA WYROKÓW.

TYTUŁ I.

O opozycyi trzeciego.

474. Strona może zakładać opozycję trzeciego przeciw wyrokowi szkodzącemu jój prawom, a do którego ani ona, ani ci, których wyobraża, przywołanymi nie byli. — K. N. 1165, 1166, 1167. — K. C. P. 90, 141. — K. P. S. 466, 475 n., 873, 1022. — K. H. 66.

475. Opozycya trzeciego założona przez skargę główną, wniesioną będzie przed sąd, który wydał wyrok zaskarżony. — K. P. S. 472, 490.

Opozycya trzeciego incydentalna w sporze już toczącym się w sądzie, zaniesiona będzie w nocie do tegoż sądu, jeżeli jest równy albo wyższy od tego, w którym wyrok zapadł. — K. P. S. 337, 338, 406, 443, 476, 493.

476. Jeżeli sąd ten nie jest równym ani wyższym, incydentalna opozycya trzeciego wniesioną będzie przez skargę główną, przed sąd, w którym zapadł wyrok. — K. P. S. 475.

477. Sąd, w którym pokładany jest wyrok zaskarżony, będzie mógł, podług okoliczności, albo dalej po-

stępować w sprawie, albo téż dalsze postępowanie zawiesić. — K. P. S. 364, 478, 491, 900.

478. Wyroki prawomocne skazujące na wyrugowanie z nieruchomości, będą przeciw stronom skazanym wykonane pomimo opozycyi trzeciego, co przesądzać nie będzie saméjże opozycyi trzeciego. — K. N. 1350 -3., 1351, 2061. — K. P. S. 25, 27, 497.

W innych przypadkach Sędziowie mocni będą, w miarę okoliczności, zawiesić wykonanie wyroku. — K. P. S. 127, 457, 477.

479. Strona, której opozycya trzeciego została odrzuconą, skazaną będzie na karę pieniężną, nie mniejszą jak 50 franków (1), co nie będzie tamowało drugiej stronie możności poszukiwania szkód i strat, o ile te miały miejsce. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 246, 374, 390, 471, 500, 513, 516, 1029.

TYTUŁ II.

O r e s t y t u c y i.

480. Wyroki oczne zapadłe mocą ostatniej instancyi w Trybunałach^oCywilnych i w Sądach Appellacyjnych, tudzież wyroki zaoeczne zapadłe także w ostatniej instancyi, przeciw którym nie służy już opozycya, mogą być cofnięte na skargę tych, którzy w nich byli stronami lub należycie do nich przywołani, a to z następujących przyczyn: — K. P. S. 149, 157, 158, 343, 443, 481 n., 1010, 1026 n.

1° Jeżeli zachodził podstęp osobisty; — K. N. 1116. — K. P. S. 488.

2° Jeżeli formalności przepisane pod nieważnością,

(1) Franków 50 równa się RŚr. 12.

pogwałcone zostały, bądź przed wyrokowaniem bądź podczas takowego, byleby nieważność nie była przez strony pokrytą; — K. P. S. 173, 1029.

- 3° Jeżeli stanowiono względem rzeczy nie żądanych; K. P. S. 61-s., 1028-5.
- 4° Jeżeli zasądzono więcej nad żądanie;
- 5° Jeżeli opuszczono wyrokowanie co do jednego z punktów skargi;
- 6° Jeżeli zachodzi sprzeczność wyroków zapadłych w ostatniej instancji między temiż samemi stronami, i w rozpoznaniu tych samych zasad w jednychże Sądach Appellacyjnych lub Trybunałach; — K. N. 1350-s., 1351. — K. P. S. 489, 501, 504.
- 7° Jeżeli w jednymże wyroku są przeciwne rozporządzenia;
- 8° Jeżeli, w przypadkach, w których prawo wymaga komunikacyi Prokuratorowi Królewskiemu, komunikacya takowa nie miała miejsca, a wyrok zapadł przeciw temu, ze względu na którego komunikacya była potrzebną; — K. P. S. 83, 84, 112, 498.
- 9° Jeżeli sądzono na mocy dokumentów, których fałszywość została uznana lub wyrzeczona już po zapadnięciu wyroku; — K. P. S. 241, 448, 488.
- 10° Jeżeli po wyroku odzyskano dokumenta stanowiące, i przez czyn strony przeciwniej zatrzymane. — K. N. 1382, 2057. — K. P. S. 448, 488.

481. Rząd, gminy, instytutu publiczne, i małoletni, będą także dopuszczeni do restytucyi, jeżeli wcale bronionymi nie byli, albo nie byli bronionymi ważnie. — K. N. 2227. — K. C. P. 345, 489, 511. — K. P. S. 49, 83, 112, 398, 494.

482. Jeżeli otwór do restytucyi dotyczy jednego tylko punktu wyroku, ten tylko punkt będzie cofniętym, chybaży inne punkta od niego były zależne.

435. Skarga restytucyjna doręczoną będzie wraz z pozwem, w ciągu trzech miesięcy, co do pełnoletnich, od dnia doręczenia zaskarżonego wyroku, osobiście lub w zamieszkanu. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 147, 484, 492, 1033.

434. Termin trzechmiesięczny przeciw małoletnim zacznie biedz dopiero z dniem doręczenia im wyroku, osobiście lub w zamieszkanu, po dojściu ich do pełnoletności. — K. C. P. 345. — K. P. S. 49, 68, 83, 147, 285, 398, 444, 481, 483, 910, 911, 929.

435. Jeżeli żądający restytucyi nie jest obecny w obrębie Królestwa (1), z powodu służby lądowej lub morskiej, albo z powodu missyi zagranicznej dla usługi kraju, służyć mu będzie termin roczny, oprócz zwyczajnego trzechmiesięcznego terminu, licząc od daty doręczenia wyroku. — K. P. S. 446, 1033.

436. Mieszkający po za obrębem Królestwa (2), będą mieli, oprócz terminu trzechmiesięcznego od doręczenia wyroku, termin powyżej w art. 73 dla pozwów ustanowiony. — K. P. S. 445, 1033.

437. Jeżeli strona skazana zmarła przed upływem terminów, powyżej do założenia restytucyi oznaczonych, czas do upływu terminów pozostający zacznie biedz przeciw spadkowi, nie inaczej jak w terminach i sposobie wyżej w art. 447 przepisanych. — K. P. S. 344.

438. Jeżeli fałsz, podstęp, lub odkrycie nowych dokumentów, stanowią otwór do restytucyi, terminu upły-

(1) W oryginalnym tekście jest tu użyte wyrażenie *sera absent du territoire européen du Royaume* (będzie nie obecnym w Europejskich prowincjach Królestwa); zmiana zaś w przekładzie dopelnioną została przy wględzie na zastosowanie niniejszego prawa do Królestwa Polskiego.

(2) Z tych samych co wyżej powodów, wyrazy *hors de la France continentale* (po za obrębem Francyi lądowej), przetłómaczone zostały przez wyrazy *po za obrębem Królestwa*.

wać zacząć od dnia, w którym fałsz lub podstęp będzie uznany, lub dokumenta odkryte; byleby w dwóch ostatnich przypadkach był koniecznie dowód na piśmie co do daty. — K. N. 1317, 1318, 1322, 2057. — K. P. S. 448, 480-1. 9. 10.

489. Jeżeli zachodzi sprzeczność wyroków, termin upływać zacznie od dnia doręczenia ostatniego wyroku. K. P. S. 147, 480-6., 501, 504.

490. Skarga restytucyjna wniesioną będzie przed ten sam sąd, w którym zapadł zaskarżony wyrok; ciż sami sędziowie mogą co do téj skargi stanowić. — K. P. S. 472, 475, 493, 502, 1026.

491. Strona, chcąc zaskarżyć w drodze restytucyi wyrok pokładany w sprawie toczącej się w innym sądzie, a nie w tym, który wyrok ten wydał, zanieś skargę do sądu, w którym zapadł wyrok zaskarżony; sąd zaś rozpoznający sprawę, w której ów wyrok jest pokładany, może, według okoliczności, albo dalej w sprawie postępować, albo téż dalsze postępowanie zawiesić. — K. P. S. 364, 477, 478, 900.

492. Skarga restytucyjna zanieśioną będzie przez pozów doręczony w zamieszkaniu Obroncy strony, która otrzymała wyrok skarżony, jeżeli będzie zanieśioną w ciągu sześciu miesięcy od daty wyroku; po upływie zaś tego czasu, pozew doręczony będzie w zamieszkaniu strony. — K. P. S. 59, 61, 69, 75, 261, 365, 483, 669, 670, 732, 1033, 1038.

493. Jeżeli restytucya zanieśioną jest incydentalnie przed sąd właściwy do jéj rozpoznania, zanieśioną będzie przez notę Obroncy do Obroncy; jeżeli zaś jest incydentalną w sporze toczącym się w innym sądzie, a nie w tym, w którym wyrok zapadł, zanieśioną będzie przez pozew przed sąd, który wydał wyrok. — K. P. S. 337, 338, 406, 443, 472, 475, 496, 502, 1038.

494. Restytucya jakiegobądź strony, wyjąwszy w interesie Rządu występującej, przyjęta nie będzie, jeżeli, przed podaniem skargi, nie zostanie złożoną summa trzysta franków (1), tytułem kary pieniężnej, a sto pięćdziesiąt franków (2), tytułem szkód i strat dla strony, nie przecinając możności poszukiwania, w miarę położenia rzeczy, większego onych wynagrodzenia: jeżeli wyrok jest zaoczny lub w skutku prekluzji zapadły, tylko połowa tych summ złożoną będzie, a czwarta część, jeżeli zakładaną jest restytucya przeciw wyrokom Trybunałów piérwszej instancyi. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 481, 495, 500.

495. Kwit Poborey (3) doręczony będzie na czele skargi, równie jak pismo obejmujące naradę trzech obrońców urzędujących przynajmniej od lat dziesięciu przy jednym z Trybunałów w obrębie Sądu Appellacyjnego, w którym wyrok zapadł. — K. C. P. 448. — K. P. S. 468.

Pismo zawierające naradę obrońców obejmować będzie oświadczenie, że są zdania, iż restytucya ma miejsce, wymieni oraz otwory do restytucyi; inaczej skarga przyjęta nie będzie. — K. P. S. 499.

496. Jeżeli skarga o restytucyę doręczoną została w ciągu szesciu miesięcy od daty wyroku, obrońca strony, która wyrok zyskała, będzie z prawa uważanym za ustanowionego, bez nowego umocowania. — K. P. S. 75, 472, 493, 1038.

(1) Franków 300 równa się Rsr. 72.

(2) Franków 150 równa się Rsr. 36.

(3) W kraju tutejszym wszelkie depozyta sądowe składają się do Banku Polskiego, którego kwit depozytowy doręcza się zamiast kwitu poborey, o którym jest mowa w art. 495 K. P. S. (art. 31 Pos. z d. ¹⁷/₂₉ Stycznia 1828 r — T. I, str. 942 niniejszego dzieła).

497. Skarga restytucyjna nie tamuje wykonania wyroku zaskarżonego; żadnych zakazów wydawać nie będzie wolno: skazany na wyrugowanie z nieruchomości dopuszczonym nie będzie do rozprawy restytucyjnej, dopóki nie złoży dowodu, że wyrok co do głównego przedmiotu wykonany został. — K. N. 1350-s., 1351, 2061. K. P. S. 27, 460, 478.

498. Każda skarga restytucyjna, komunikowana będzie Prokuratorowi Królewskiemu. — K. P. S. 83, 84, 112, 480-s., 481.

499. Oprócz otworów do restytucyi, wymienionych w zdaniu Obrońców, żadna inna zasada roztrząsaną nie będzie, ani na audyencyi, ani na piśmie. — K. P. S. 495.

500. Wyrok odrzucający skargę restytucyjną, skaże stronę, która ją zaniósła, na karę pieniężną oraz na wynagrodzenie szkód i strat wyżej oznaczone, nie przecinając, w miarę położenia rzeczy, przyznania wyższych. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 246, 374, 471, 479, 494, 513, 516, 1025, 1029.

501. Jeżeli restytucya przyjętą zostanie, wyrok będzie cofnięty, i strony przywrócone będą do tego samego stanu, w jakim były przed tym wyrokiem; summy zaznaczone będą zwrócone, a przedmioty skazania, jakieby na mocy wyroku cofniętego ściągniętemi były, zostaną na powrót oddane.

Jeżeli restytucya przyjętą została z powodu sprzeczności wyroków, wyrok restytucyę przyjmujący postanowi, że pierwszy wyrok w całej swój formie i osnowie ma być wykonanym. — K. N. 1350 s., 1351. — K. P. S. 480-6., 489, 504.

502. Główny przedmiot sporu, w którym wyrok cofnięty zapadł, wniesionym będzie przed ten sam sąd, który względem restytucyi postanowił. — K. P. S. 472, 475, 490, 493.

503. Żadna strona nie będzie mogła w drodze restytucji skarżyć wyroku tą drogą już skarżonego, ani też wyroku odrzucającego skargę, ani nakoniec wyroku wydanego w następstwie wyroku restytucyję dopuszczającego, a to pod karą nieważności, i pod wynagrodzeniem szkód i strat, nawet przeciwko obrońcy, który, stawając w pierwszej, stawałby w drugiej rozprawie. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 1029.

504. Sprzeczność wyroków w ostatniej instancji między temiż samemi stronami i w rozpoznaniu tychże samych zasad zapadłych w różnych sądach, otwiera drogę do kassacji; a sprawa prowadzona i sądzona będzie podług przepisów właściwych Sądowi Kassacyjnemu. K. P. S. 480-s. (1).

TYTUŁ III.

O pociąganiu sędziów do odpowiedzialności.

505. Sędziowie mogą być pociągani do odpowiedzialności w przypadkach następujących: — K. P. S. 49-7., 83-5, 84, 112, 378 n., 506 n.

1° Gdy zaszedł podstęp, zdrada, lub przekupstwo, o któreby zostali obwinieni, że czyny te spełnili, bądź w toku instrukcyi, bądź podczas wyrokowania; — K. N. 1116. — K. P. S. 174. — K. K. G. i P. 377, 388 - 392.

(1) Sąd Kassacyjny w Królestwie Polskiem zniesiony został postanowieniem Rządu Tymczasowego z d. 21 Września 1815 r. (T. II, str. 316 niniejszego dzieła).

2° Gdy pociąganie Sędziego do odpowiedzialności ma miejsce z mocy wyraźnego przepisu prawa; — K. G. i P. 915.

3° Gdy prawo uznaje Sędziów odpowiedzialnymi, pod karą wynagrodzenia szkód i strat; — K. N. 2063. — K. P. S. 15.

4° Gdy zachodzi odmówienie sprawiedliwości. — K. P. S. 506. 507.—K. C. P. 4.

506. Zachodzi odmówienie sprawiedliwości, gdy Sędziowie wzbraniają się odpowiedzieć na zanesione podanie, lub zaniedbują sądenia spraw przygotowanych, i z kolei do sądenia przypadających. — K. C. P. 4. — K. P. S. 505-4., 507, 508.

507. Odmówienie sprawiedliwości stwierdzone będzie przez doręczenie Sędziom dwóch wezwań na ręce Pisarzy, z przerwą najmniej trzechdniową, dla Sędziów Pokoju i Handlowych, a najmniej ośmiodniową, dla innych Sędziów: zaden woźny nie może odmówić uskutecznienia tych wezwań, pod karą oddalenia od urzędu.— K. P. S. 506, 1029.

508. Po dwóch wezwaniach wolno będzie Sędziego pociągnąć do odpowiedzialności. — K. P. S. 509 n.

509. Sędziowie Pokoju, Trybunały Handlowe lub pierwszej instancyi, jako téż każdy z ich członków, również Sędzia Appellacyjny lub Kryminalny, pociągany mi będą do odpowiedzialności przed Sąd Appellacyjny ich obrebu.

Sądy Kryminalne i Appellacyjne, albo wydział jednego z nich, pociągany mi będą do odpowiedzialności przed Sąd Najwyższy (Haute cour), stosownie do art. 101 aktu z d. 18 Maja 1804 r. (1).

(1) Sąd ten nie istnieje w Królestwie Polskiem, a nawet i we

510. Żaden jednakże Sędzia nie może być do odpowiedzialności pociągnięty bez poprzedniego pozwolenia sądu, do którego rozpoznanie skargi należy.

511. Podaną będzie tym celem nota podpisana przez stronę lub mającego szczególne i urzędowe jój pełnomocnictwo, które do noty załączone być powinno, równie jak i dokumenta usprawiedliwiające, jeżeli jakie są, pod karą nieważności. — K. N 1317, 1987, — K. P. S. 1029.

512. Nie będzie wolno użyć żadnego wyrazu obelżywego dla Sędziów, strona bowiem, któraby się tego dopuściła, ulegnie takiój karze piędziężnej, a obrońca jój takiój naganie lub zawieszeniu w urzędzie, jakie sąd za właściwe uzna. — K. P. S. 10, 88, 1036.

513. Jeżeli nota odrzuconą będzie, strona skazaną zostanie na karę piędziężną, która nie może być mniejszą od 300 franków (1), nie przycinając wynagrodzenia szkód i strat stronom, o ile to ma miejsce. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 123, 246, 314, 390, 471, 479, 500, 516, 1029.

514. Jeżeli nota zostanie dopuszczoną, doręczoną będzie w ciągu trzech dni Sędziemu pociąganemu do odpowiedzialności, który obowiązany jest złożyć obronę swoją w ciągu dni ośmiu. — K. P. S. 68, 77 n., 385 n.

Sędzia wstrzyma się od sądenia sprawy; a nawet, aż do wyroku stanowczego względem pociągnięcia do od-

Francyi został zniesiony; atrybucye zaś mu służące przeszły, — we Francyi na Sąd Kassacyjny, — a w Królestwie Polskiem, na Rządzący Senat, dla którego zasady postępowania w tym względzie wskazane są w art. 56 Ustawy z d. 26 Marca 1842 r. (D. P., T. XXIX, str. 345), oraz w art. 72 i n. Urządzenia Wewnętrznego dla Warszawskich Rządzącego Senatu Departamentów z dnia $\frac{8}{20}$ Września 1842 r. (Zbiór ukazów, postanowień i rozporządzeń, T. I, str. 143).

(1) Franków 300 równa się Rsr. 72.

powiedzialności, wstrzyma się od sądzenia wszelkich spraw, jakieby strona, jój krewni w linii prostój, albo małżonek, mogli mieć w jego sądzie, a to pod nieważnością wyroków. — K. N. 735 n. — K. P. S. 378, 386, 1029.

515. Pociągnięcie do odpowiedzialności wniesioném zostanie na posiedzenie za prostym aktem, i sądzone będzie przez inny wydział, nie ten sam, który pociągnięcia dopuścił: jeżeli Sąd Appellacyjny złożony jest z jednego tylko wydziału, wyrokowanie względem pociągnięcia, odeslaném będzie przez Sąd Kassacyjny do najbliższego Sądu Appellacyjnego. — K. P. S. 82, 241, 363, 504, 1028. (1).

516. Powód upadający w skardze o pociągnięcie do odpowiedzialności, skazanym zostanie na karę pieniężną, która nie może być niższą od 300 franków (2), nie przecinając wynagrodzenia szkód i strat stronom, o ile to ma miejsce. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 513, 1029.

(1) Drugi ustęp art. 515 K. P. S. nie obowiązuje w Królestwie Polskiem, z powodu, że tutejszy Sąd Appellacyjny składa się z kilku Wydziałów, i że nie istnieje tu Sąd Kassacyjny.

(2) Franków 300 równa się Rsr. 72.

KSIĘGA V.

O WYKONANIU WYROKÓW.

TYTUŁ I.

O przyjęciu poręki.

517. Wyrok nakazujący stawienie poręki, wyznaczy termin do przedstawienia takowój, oraz termin do jój przyjęcia lub oświadczenia przeciwko niój sporu. — K. N. 2011, 2040 n. — K. P. S. 17, 135, 155, 417, 439 n., 518 n., 542, 832, 833, 992 n., 1035.

518. Poręka przedstawioną będzie przez pozew, doręczony stronie, jeżeli nie ma obrońcy, a jeżeli obrońcę ustanowiła, to przez akt obrońcy, z dołączeniem kopii aktu złożenia w Kancellaryi Pisarza dokumentów stwierdzających wypłacalność poręczyciela, wyjąwszy przypadek, w którym prawo nie wymaga, ażeby wypłacalność udowadniać dokumentami. — K. P. S. 68, 75, 189, 440, 519, 832, 833, 993.

519. Strona będzie mogła przejrzeć dokumenta w Kancellaryi Pisarza Trybunału; jeżeli przyjmie porękę, oznajmi to prostym aktem; w tym przypadku, lub gdy strona w terminie wyznaczonym zarzutów nie uczyniła, poręczyciel zobowiąże się w Kancellaryi Pisarza, i zobowiązanie takie będzie wykonalne bez wyroku, nawet pod przymusem osobistym, w przypadkach, gdzie prawo do tego upoważnia. — K. N. 2017, 2040. — K. P. S. 82, 126, 189, 518, 522, 552.

520. Jeżeli strona w ciągu czasu wyrokiem oznaczonego czyni zarzut przeciwko poręce, spór wniesiony bę-

dzie na audyencyę przez proste wezwanie. — K. P. S. 92, 521, 993, 994.

521. Spór o przyjęcie poręki sądzony będzie summarycznie, bez noty i pism; wyrok będzie wykonany pomimo appellacyi. — K. P. S. 135 n., 404 n., 443 n., 457, 463, 543, 1035.

522. Jeżeli poręka będzie dopuszczoną, poręczyciel zezna zobowiązanie, stosownie do powyższego art. 519. K. N. 2040.

TYTUŁ II.

O obliczeniu szkód i strat.

523. Gdy wyrok nie ustanowił szkód i strat, wyszczególnienie ich doręczone będzie Obrońcy pozwanego, jeżeli był ustanowiony; a dokumenta komunikowane będą za kwitem Obrońcy, lub przez Kancellaryę Pisarza. K. N. 1146 n. — K. P. S. 75, 126, 127, 128, 166, 188 n., 246, 367, 374, 464, 524 n.

524. Pozwany obowiązany będzie w ciągu czasu w artykułach 97 i 98 oznaczonego, oraz pod karami tamże zagrożonemi, powiścić rzeczony dokumenta, a w dni ośm po upływie wspomnianych terminów, oświadczyć powodowi jaką summę zamierza ofiarować tytułem wynagrodzenia szkód i strat (1); w razie przeciwnym sprawa na proste wezwanie wniesioną będzie na audyencyę;

(1) Summa, o której tu mowa, nie potrzebuje być zaofiarowaną w gotowiznie, lecz tylko wysokość jej podaną być powinna w akcie Obrońcy; wypłata zaś jej nastąpi dopiero wtenczas, gdy strona przeciwna poprzestanie na powyższej deklaracyi.

i pozwany skazanym zostanie na zapłacenie kwoty w oświadczeniu oznaczonej, jeżeli sąd znajdzie je sprawiedliwém i należyście sprawdzoném. — K. N. 1257 n. — K. P. S. 82, 107, 130, 191.

525. Gdy ofiarowaną a nieprzyjętą sumę sąd znajdzie dostateczną, skaże powoda na zapłacenie kosztów, od dnia ofiarowania narosłych.— K. N. 1260. — K. P. S. 130.

TYTUŁ III.

O obliczeniu przychodów.

526. Skazany na zwrócenie przychodów, złoży z takich rachunek w sposobie poniżej oznaczonym, a postępowanie będzie toż samo, co i w innych sądownie zdawanych rachunkach. — K. N. 547 n., 583, 584, 586.—K. P. S. 129, 527 n., 551, 626, 681, 682, 819.

TYTUŁ IV.

O zdawaniu rachunków.

527. Obowiązani do rachunków przez Sąd do zarządu wyznaczeni pociągani będą przed Sędziów, którzy ich mianowali; opiekunowie przed Sędziów miejsca, w którym opieka jest ustanowiona; wszyscy inni do rachunków obowiązani, przed Sędziów ich zamieszkania. K. N. 803, 1031, 1483, 1539, 1578, 1993, 2153. — K. C. P. 26, 34, 373, 374, 422, 424, 451 n., 511. — K. P. S. 59, 126, 127, 135-1., 472, 528 n., 905. — K. H. 565, 612, 613.

528. W razie uchylenia w drodze appellacyi wyroku odrzucającego skargę o złożenie rachunków, wyrok Są-

du Appellacyjnego odesła, dla zdania rachunków i wydania wyroku, do Trybunału, przed który skarga wytoczona była, lub wyznaczy do tego jaki inny Trybunał pierwszej instancji.

Jeżeli rachunek był zdany i rozpoznany w pierwszej instancji, egzekucya wyroku Sądu Appellacyjnego, któryby wyrok Trybunału uchylił, należec będzie albo do Sądu Appellacyjnego, który wspomniany wyrok wydał, albo też do innego Trybunału jaki tenże wyrok wyznaczy. — K. P. §. 472, 473.

529. Strony odbierające rachunek, jeden i ten sam mające interes, wyznaczają jednego obrońcę; gdyby zaś na wybór zgodzić się nie mogły, najdawniejszy w urzędowaniu obrońca stawac będzie, a jednakże każdej stronie rachunek odbierającej wolno będzie ustanowić swojego obrońcę; lecz koszta wynikłe z powodu tego oddzielnego ustanowienia, tak czynne jako i bierne, poniesie strona, która go ustanowiła. — K. N. 1382. — K. P. S. 75, 130, 536, 760, 932, 1031.

530. Każdy wyrok nakazujący zdanie rachunków, oznaczy termin, w którym rachunek ma być zdany, i wyznaczy Sędziego delegowanego. — K. P. S. 196, 219, 259, 295, 305, 325, 658, 781, 859, 885, 969, 1035.

531. Jeżeli wstęp do rachunku, włączając w takowy wzmiankę o akcie lub wyroku, który powierzył zarząd zdającemu rachunek, jako też o wyroku nakazującym rachunek, przechodzi sześć kart, przewyżka w obliczeniu kosztów przyjętą nie będzie. — K. P. S. 1031.

532. Zdający rachunek policzy jako wydatki ogólne, tylko koszta podróży, jeżeli były poniesione, wynagrodzenie obrońcy, który uporządkował papiery rachunkowe, koszta wypisów głównych i kopij, oraz przedstawienia i zaręczenia za rzetelność rachunku.

553. Rachunek obejmować będzie rzeczywisty przychód i rozchód, zakończony będzie bilansem rzeczonoego przychodu i rozchodu, z możliwością umieszczenia w osobnym rozdziale przedmiotów do odzyskania przypadających.

554. Zdający rachunek przedstawi takowy i zaręczy za jego rzetelność, osobiście lub przez szczególnego pełnomocnika, w terminie zakreślonym, i w dniu oznaczonym przez Sędziego delegowanego, w obecności odbierających rachunek, lub po ich przywołaniu, a mianowicie, jeżeli nie mają obrońcy, przez zapozew doręczony osobiście lub w zamieszkaniu, a jeżeli go mają, przez wezwanie obrońcy do obrońcy. — K. N. 1456, 1781, 1924, 1987. — K. P. S. 68, 75, 535, 536, 571, 572, 665, 671. — K. H. 381, 506, 507.

Po upływie terminu, obowiązany do rachunku będzie do złożenia go znaglony przez zajęcie i sprzedaż jego majątku aż do wysokości summy, jaką Trybunał podług swego uznania oznaczy; może nawet do tego być znaglony przymusem osobistym, jeżeli to Trybunał za właściwe uzna. — K. N. 2063, 2204 n. — K. P. S. 126, 551, 583 n., 673 n.

555. Po przedstawieniu rachunku i zaręczeniu za jego rzetelność, jeżeli okaże się przewyżka przychodu nad rozchód, odbierający rachunek będzie mógł żądać od Sędziego delegowanego rozkazu egzekucyjnego co do téj przewyżki, co nie pociąga za sobą poprzestania na rachunku.

556. Po przedstawieniu rachunku i zaręczeniu za jego rzetelność, rachunek doręczony będzie obrońcy odbierającego: dokumenta usprawiedliwiające obrońca zdającego rachunek na wszystkich kartach policzbuje i zaznaczy; jeżeli są komunikowane za kwitem, zwrócone zostaną w terminie, jaki wyznaczy Sędzia delegowa-

ny, pod karami w art. 107 zagrożonemi. — K. P. S. 75, 189, 191, 534, 535, 538.

Jeżeli odbierający rachunek różnych ustanowili Obrońców, kopja i komunikacya wyżej wspomniane udzielone będą tylko najdawniejszemu w urzędowaniu Obrońcy, jeżeli mają wspólny interes, a każdemu Obrońcy, jeżeli mają interesa odmienne. — K. P. S. 529, 760, 932.

Jeżeli są wierzyciele interwenienci, wszystkim razem udzieloną będzie tylko jedna komunikacya, tak rachunku jako też dokumentów usprawiedliwiających. na ręce najdawniejszego w urzędowaniu Obrońcy z pomiędzy tych, których ustanowili. — K. P. S. 49-3, 339 n., 406, 466.

537. Kwity dostarczycieli, robotników, utrzymujących zakłady naukowe (pension), i inne téjże natury, składane jako dokumenta usprawiedliwujące rachunek, wolne są od zarejestrowania. — K. N. 1335, 2101-5, 2102, 2271, 2272.

538. W dniu i godzinie przez delegowanego oznaczonych, strony stawiają się przed nim, celem podania do protokołu swoich zarzutów, usprawiedliwienia i odpowiedzi: jeżeli strony nie stawiają się, sprawa na proste wezwanie wniesioną będzie na audyencyę. — K. P. S. 82, 536.

539. Jeżeli strony nie zgadzają się, delegowany postanowi, że, w dniu przez niego oznaczonym, złożone będzie o tém sprawozdanie na audyencyi; strony obowiązane będą stawić się, bez żadnego wezwania. — K. P. S. 87, 93, 94, 280, 542, 1031.

540. Wyrok w sprawie rachunkowej obejmować będzie obliczenie przychodu i rozchodu, i oznaczy ściśle przewyżkę, jeżeli się jaka okazała.

541. Nie będzie miała miejsca rewizya żadnego rachunku, zastrzegając jednak stronom możność wyniesienia skargi przed tychże samych Sędziów, gdyby były błędy, opuszczenia, fałsze lub podwójne zapisania. — K. N. 2058.

542. Jeżeli odbierający rachunek nie staje, delegowany w dniu przez siebie oznaczonym złoży sprawozdanie: pozycye dostatecznie usprawiedliwione, będą przyznane; jeżeli przy zdającym rachunek jest jaka pozostałość, zachowa ją bez procentu; a jeżeli nie idzie o rachunek z opieki, da porękę, jeżeli nie woli raczej zaznaczyć. K. N. 1257 n., 1907, 1915, 2040, 2041. — K. C. P. 451, 459. — K. P. S. 126, 149, 150, 517 n., 527, 539, 816.

TYTUŁ V.

O obliczeniu wydatków i kosztów.

543. Obliczenie wydatków i kosztów dopełnione będzie, w przedmiotach summarycznych, przez wyrok takowe przysądzający. — K. N. 2101-1., 2104, 2105-1. — K. P. S. 130—133, 137, 404 n., 463, 544, 1031.

544. Sposób postępowania w obliczaniu wydatków i kosztów w innych przedmiotach, będzie przepisany w jednym lub kilku postanowieniach rządowych, które obowiązywać będą z dniem wprowadzenia niniejszego Kodexu, a które po trzech najpóźniej latach przedstawione będą w formie prawa Ciału Prawodawczemu, z odmianami, jakie potrzebnymi się okażą (1).

(1) W wykonaniu przepisu niniejszego artykułu wydane zostało we Francyi prawo pod d. 16 Lutego 1807 stanowiące *Taufę Cywilną* wszelkich kosztów i wydatków w *sprawach cy-*

TYTUŁ VI.

Prawidła ogólne względem egzekucyi przymusowej wyroków i aktów.

545. Żaden wyrok ani akt nie będzie mógł być egzekwowanym, jeżeli nie ma takiej samej intytulacyi jak ustawy, i jeżeli nie jest zakończony rozkazem do urzędników sądowych, tak jak w art. 146 przepisano. — K. P. S. 155, 156, 159, 164, 433, 435, 442, 449, 450, 457, 472, 528, 546 n., 1020, 1021, 1024.

546. Wyroki sądów zagranicznych, tudzież akta przyjęte przez urzędników zagranicznych, mogą być wykonywane w kraju (1), tylko w sposobie i przypadkach, artykułami 2123 i 2128 Kodexu Cywilnego przewidzianych. — Art. 111 i 115 Usta. Hyp. z r. 1818. Zdania Rady Państwa z d. 12 Stycznia 1838 r. i 11 Lipca 1852 r. (T. I, str. 38 i 49 niniejszego dzieła) (2).

wilnych. Prawo to, o ile dotyczy sprzedaży sądowej majątków nieruchomości, zmienione zostało późniejszém postanowieniem z d. 10 Października 1841 r.

W kraju naszym nie ma podobnego prawa: są tylko szczególne ustawy, obejmujące w sobie przepisy co do niektórych kosztów sądowych, i zamieszczone tu będą niżej w Części »Przepisy o dyetach i kosztach sądowych.«

(1) W oryginalnym tekście są tu użyte wyrazy *en France* (we Francyi), które przetłumaczone zostały przez wyrazy *w kraju*, przy względzie na zastosowanie Kodexu niniejszego do Królestwa Polskiego.

(2) Wyroki sądów zagranicznych i akta za granicą Królestwa sporządzone, nie mogą być wykonywane w Królestwie dopóki nie będą legalizowane przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości.

547. Wyroki wydane i akta sporządzone w kraju (1), będą mogły być egzekwowane w całym Królestwie, bez *visa* ani bez *pareatis* (2), chociażby egzekucya miała miejsce po za obrębem sądu, w którym wyrok zapadł, lub w którego juryzdykcyi akt został zawarty. — K. P. S. 146, 433.

548. Wyroki, które stanowią zniesienie zapowiedzenia, wykręsenie wpisu hipotecznego, wypłatę lub inną jaką czynność, przez trzeciego lub na jego koszt wykonać się mającą, nie mogą przez trzecich lub przeciwko nim być wykonywane inaczéj, nawet po upływie terminów opozycyi lub *appellacyi*, jak na zaświadczenie obrońcy strony popiérającej, z wymienieniem daty doręczenia wyroku w zamieszkaniu strony skazanej, oraz na zaświadczenie Pisarza, stwierdzające, że ani opozy-

(1) Zmiana w przekładzie dopełniona w ten sam sposób jak w artykule poprzedzającym.

(2) Na mocy postanowienia (*ordonnance*) z roku 1667 we Francyi wyroki sądów najwyższych, a tém bardziej Trybunałów niższych, nie mogły być wykonywane w całym Państwie, dopóki nie została na nich wyciśniętą wielką pieczęć, albo dopóki wyroki te nie były przedstawione w Kancellaryi parlamentu, w którego obrębie wyrok miał być wykonany, albo wreszcie dopóki Sędzia miejscowy nie wydał w tym względzie pozwolenia. Te same zasady stosowały się nie tylko do wyroków, ale i do aktów urzędowych. Formalność powyższa, znana pod nazwą *visa* lub *pareatis*, bezpotrzebnie krępowała bieg czynności sądowych, i dla tego tóż uchyloną została artykułem 547 Kodexu Postępowania Cywilnego.

W naszym kraju podobne formalności nigdy nie były wymagane; jednakże wyroki, w jednym Sądzie Pokoju lub Trybunale Cywilnym zapadłe, oraz akta urzędowe w juryzdykcyi jednego Trybunału Cywilnego zawarte, nie mogą być po za obrębem juryzdykcyi tegoż Trybunału wykonywane, dopóki Prezes właściwego Trybunału nie poświadczy własnoręczności podpisu urzędnika wydającego wypis takiego wyroku lub aktu.

cy a ni appellacya przeciw wyrokowi założoną nie została. — K. N. 1165, 1351, 2157. — K. P. S. 75, 147, 156, 157, 158, 163, 161, 443, 549, 550.

549. Tym celem, obrońca appellującego uczyni, wzmiankę o appellacyi w księdze i podług formy wskazanych w art. 163.

550. Na zaświadczenie, że nie ma w téj księdze wzmianki ani o opozycyi ani o appellacyi, dozorecy, konserwatorowie hypotek, i wszyscy inni, obowiązani będą wyrokowi zadosyć uczynić. — K. N. 1956 n., 2157 n. K. P. S. 548, 549.

551. Nie można przystąpić do żadnego zajęcia ruchomości lub nieruchomości inaczej, jak na mocy tytułu egzekucyjnego, i za należności pewne i co do ilości oznaczone: jeżeli dług wymagalny niema za przedmiot summy piędznej, wszelkie dalsze kroki, po zajęciu, wstrzymane zostaną, dopóki ocenienie długu na piędznie nie nastąpi. — K. N. 1317, 1350-3., 1351. — K. P. S. 302 n. 527 n., 552, 559, 583 n., 626, 673 n.

552. Przymus osobisty za przedmiot dający się obliczyć, nie może być wykonywanym przed obliczeniem na piędznie. — K. N. 2059 n. — K. P. S. 126, 519, 551, 780 n.

553. Spory, z egzekucyi wyroków Trybunałów Handlowych wynikłe, wniesione będą przed Trybunał Cywilny miejsca, w którym egzekucya jest prowadzoną. K. P. S. 442, 472, 803. — K. H. 631 n.

554. Jeżeli trudności, z egzekucyi wyroków lub aktów wynikłe, pośpiechu wymagają, Trybunał miejscowy postanowi co do nich tymczasowo, a rozpoznanie przedmiotu głównego odeśle do Trybunału, do którego egzekucya należy. — K. P. S. 49-2., 72, 404, 417, 472, 794, 805, 806, 1040.

555. Urzędnik znieważony w wykonywaniu obowiązków swego urzędu, spisze protokół niesforności, a następnie przedsięwzięte zostaną kroki Kodexem Postępowania Karnego wskazane. — K. P. S. 785. — K. K. G. i P. 280, 281, 282, 294, 297—300.

556. Oddanie Komornikowi aktu lub wyroku będzie dla niego upoważnieniem do wszelkich egzekucyj, oprócz zajęcia nieruchomości i oprócz uwięzienia, do których potrzeba szczególnego pełnomocnictwa. — K. N. 1350, 1352, 1985, 1987. — K. P. S. 352, 562, 673 n., 780 n.

TYTUŁ VII.

O zapowiedzeniach.

557. Każdy wierzyciel, na mocy tytułów urzędowych lub prywatnych, może zapowiadać summy i rzeczy dłużnika swego, znajdujące się w ręku trzeciego, czyli sprzeciwiać się ich wydaniu. — K. N. 1298, 1317, 1318, 1321, 1944, 2092. — Usta. Hyp. z r. 1825 art. 3. — K. P. S. 49-7., 558 n., 583 n., 626 n., 636 n., 806 n., 817, 819 n., 826 n. — K. H. 197 n.

558. Jeżeli niema tytułu, Sędzia zamieszkania dłużnika, a nawet Sędzia zamieszkania zapowiedzianego, na zanesione podanie, może dozwolić zapowiedzenia. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 82, 559 n., 1040. — Art. 2 Pos. Rady Adm. z d. 22 Lipca (3 Sierpnia) 1847 r. (T. II, str. 343 niniejszego dzieła). (1).

(1) Podśędkowie Sądów Pokoju bezwarunkowo w żadnym razie nie są upoważnieni do udzielania, na mocy art. 558 K. P. S., pozwolenia do zakładania aresztów, która to władza służy jedynie tylko Prezesom Trybunałów.

Zasada ta wypływa z ogółu przepisów Kodexu Postępowania, i nie może nawet inaczej być pojmowaną, gdyż nadanie Pod-

559. Wszelki akt zapowiedzenia, sporządzony na mocy tytułu, zawierać będzie wymienienie tytułu i summy, w której poszukiwaniu został dopełniony: jeżeli zapowiedzenie dopełnione zostało na mocy pozwolenia Sędziego, decyzya wyrażać będzie sumę, w której poszukiwaniu zapowiedzenie jest przedsięwzięte, i kopja decyzyi na czele aktu zamieszczoną będzie. — K. N. 1317, 1318, 1322. — K. P. S. 59, 61, 68, 69.

Jeżeli wierzytelność, co do której żądaném jest pozwolenie zapowiedzenia, nie jest co do wysokości oznaczoną, Sędzia oceni ją tymczasowo. — K. P. S. 551.

Akt zawierać będzie także obranie zamieszkania w miejscu, gdzie mieszka zapowiedziany, jeżeli zapowiedzający tam nie mieszka; wszystko to pod karą nieważności. — K. C. P. 26, 35. — K. P. S. 1029 (1).

560. Zapowiedzenie w ręku osób nie mieszkających w kraju (2), nie może być czynione w biurze Prokuratorów Królewskich; lecz winno być doręczone osobiście lub w zamieszkaniu. — K. P. S. 68, 69-9., 73, 639.

sędkom władzy udzielania rezolucyj pozwalających położenia aresztu, mogłoby nie jednokrotnie stać się powodem kollizyi i nadużyć, strona bowiem, zyskawszy od Prezesa odmowną rezolucyę, udałaby się do Podśędka, i, utaiwszy takową, otrzymałaby nie raz pomysłny skutek swjej prośby.

K. R. S. d. $14/_{26}$ Lipca 1842 r. Nr. 3652.

(1) Porównać przypiski zamieszczone do art. 61 i 561 K. P. S.

(2) W oryginalnym tekście są tu wyrazy *en France sur le continent (na stałym lądzie Francyi)*; zmiana zaś w przekładzie dopełnioną została z powodu zastosowania niniejszego Kodexu do Królestwa Polskiego.

561. Zapowiedzenie w ręku poborców, zachowawców, albo zarządców kass lub funduszków publicznych, w tym ich przymocie, nie będzie ważne, jeżeli akt nie został doręczony osobie ustanowionej do odebrania go, i jeżeli nie będzie zawidymowany przez nią na oryginale, albo, w razie odmówienia, przez Prokuratora Królewskiego. — K. P. S. 569, 580, 1039 (1).

(1) Od przepisu w niniejszym artykule podanego, poczynione są niektóre wyjątki, a mianowicie:

A. *Co do entrepreneurów skarbowych, miejskich lub instytucyjnych*, Rada Administracyjna pod d. 5/17 Października 1843 r. (D. P., T. XXXIII, str. 89) postanowiła:

Art. 1. Ilekroć w ciągu trwającej entrepryzy Skarbowej, miejskiej, lub Instytucyjnej, zajdzie zapowiedzenie funduszków przedsiębiorcy ze strony poszukujących wierzycieli, Urzędnicy, od których wypłata tychże funduszków zależy, obowiązani są, od chwili odebranego zapowiedzenia wstrzymać jakiegobądź wypłaty do rąk samego przedsiębiorcy (a).

(a) Z powodu zachodzącej kwestyi, czyli, w razie zapowiedzenia na mniejszą sumę niż wynosi należność entrepreneurera, takowa w całości lub tylko w części, i w jakiej ma być zatrzymana, Rada Administracyjna w postanowieniu swém z dnia 11/23 Maja 1854 r. (D. P. T. XLVII, str. 367) wyrokła:

Art. 1. Wrazie zapowiedzenia funduszków przedsiębiorcy ze strony poszukujących wierzycieli, władze Rządowe, od których wypłata tychże funduszków zależy, obowiązane są tylko zatrzymać sumę zapowiedzianą, i połowę tejże na satysfakcyę procentów i kosztów, a resztę entrepreneurom wypłacać.

Art. 2. Rozporządzenie to stosuje się tyl-

ko do tych funduszków, które pozostaną dla przedsiębiorcy po pokryciu wszelkich wydatków potrzebnych na uskutecznienie imprezy, i w niczem interesowi téjże imprezy szkodzić nie może.

Art. 2. Ażeby jednakże wstrzymanie takowe nie pociągnęło za sobą szkodliwych dla dobra samejże imprezy skutków, Władza, od której wypłata należności przedsiębiorcy przypadającej zawisła, uskuteczniać będzie stosunkowo zaliczenia, o ile tego kontrakt lub warunki licytacyjne dozwolą, do rąk tych osób, które w uskutecznianiu imprezy udział mają, przy zachowaniu względu na następujące okoliczności:

- a) Ażeby likwidacja należności, przypadającej dla osoby do robót lub dostawy użytej, podpisana była przez przedsiębiorcę.
- b) Ażeby rzetelność podpisu tegoż przedsiębiorcy poswiadczyła najbliższa Władza Policyjna.
- c) Aby rzeczywistość wykonywaną przez odbierającego należność roboty lub dostawy, uznana i pismicznie stwierdzoną była, w pierwszym przypadku, przez Technika, to jest Budowniczego, lub Inżyniera dyrygującego robotami, a w drugim przypadku, przez Urzędnika, dozór nad uskutecznianą dostawą mającego.
- d) Aby nakoniec przekazana przez przedsiębiorcę do wypłaty należność nie przenosiła téj kwoty, jaka warunkami lub kontraktem, w miarę uskutecznionej imprezy, zastrzeżoną została.

Art. 3. Po ukończeniu imprezy lub dostawy, i uskutecznieniu, w sposobie Art. 2 oznaczonym, wypłat, reszta, jakaby jeszcze dla samego

entrepreneurera przypadać mogła, zostaje odesłaną do Banku, na satysfakcyę jego wierzycieli, prawnym porządkiem należytosci swoich poszukujących.

- B. *Co do liwerantów wojskowych*, niektóre zasady podane są w rozporządzeniu Kommissyi Rządowej Sprawiedliwosci z d. $\frac{1}{13}$ Lutego 1839 r. Nr. 12765, (zamieszczoném tu niżej na str. 355 pod literą *h.*), a nadto w przedmiocie tym Rada Administracyjna pod d. 22 Lipca (3 Sierpnia) 1847 r. (D. P., T. XXXIX, str. 309) postanowiła:

Art. 1. Przepisy w postanowieniu z d. $\frac{5}{17}$ Października 1843 roku (T. II. str. 340 niniejszego dzieła) objęte, jako ściągające się jedynie do przedsiębiorstwa i dostaw, zakontraktowanych przez Władze Cywilne, w Królestwie Polskiem urzędujące, nie obowiązują Zarządów Wojskowych w Królestwie, pod rozkazami Główno-Komenderującego Armią Czynną zostających. Zarządy bowiem te, równie jak urzędnicy do nich należący, w ogólnosci we wszelkich umowach, mających za przedmiot dostawę potrzeb dla wojsk, stosować się winni do szczególnych w téj mierze istniejących przepisów prawa, a mianowicie art. 1282, 1288, 1289, 1680 i 1693 Tomu X Swodu Praw Cesarstwa.

Art. 2. Zgodnie z powołanemi dopiero przepisami, Władze sądowe w Królestwie wyłączne zostają od sądenia spraw tego rodzaju, przed nie wywołanych, przez osoby, bądź do umów tego rodzaju wchodzące, bądź przez wierzycieli tychże osób, lub inne trzecie osoby, tak przeciw Zarządom wojskowym, jako i przeciw wszelkim ich urzędnikom, bez różnicy, czyli sprawy te mają za przedmiot pieniężne pretensye, czyli effekta, produkta lub jakiegokolwiek szczegóły, na potrzeby wojska przeznaczone, i bądź w ręku urzędników, bądź w ręku jeszcze dostawców i liwerantów, którzy do dostaw i li-

werunków, dla pomienionych zarządów wojskowych formalnemi umowami są obowiązani, znajdujące się.

Wyłączonemi są także też Władze od sądzienia wszelkiego rodzaju zapowiedzeń lub areztów, przez osoby prywatne, na fundusze piénieżne i effekta, do Władz Zarządu wojskowego należące zakładanych. Prezesi Trybunałów wstrzymywać się winni od wydawania pozwoleń na zapowiedzenia, a Komornikom sądowym i woźnym zabrania się zapowiedzenia uskutecznić i wręczać.

Art. 3. Urzędnicy Zarządów wojskowych, na podstawie upoważnienia swęj zwierzchniej władzy działający, którzy uskuteczniają kupna wszelkiego rodzaju potrzeb i zapasów dla wojska, skoro wchodzą z osobami prywatnemi w umowy, o nabycie lub dostawę tych przedmiotów, nie mogą być pociąganyimi przez tychże kontraktujących, lub osoby trzecie, do sądów zwyczajnych Królestwa o ich skutki, jako przedsiębiorcy handlowi, lecz mogą jedynie jako urzędnicy, wykonywający powierzony sobie obowiązek, być zaskarżonymi do swęj właściwej zwierzchnosci wojskowej.

Art. 4. Według art. 1680 Tomu X Swodu Praw, przez ciąg trwania kontraktów dostawy zawartych z Zarządami wojskowemi, ani osoby prywatne, ani też Władze Rządowe, roszcujące pretensye do liwerantów lub dostawców, jako swoich dłużników, na zaspokojenie wierzytelności, nie mają prawa żądać wydania tych summ, jakie liwerantom lub dostawcom od Rządu należą; chyba że liwerant lub dostawca podług swego uznania, wyda na to piśmienne zezwolenie. Toż samo stosuje się i do pretensyj, roszczonych do urzędników, którzy wchodzili w umowy o przygotowanie zapasów, lub uskutecz-

niali ich kupno, z upoważnienia Zarządów wojskowych.

Art. 5. Zarządy wojskowe i urzędnicy z tychże, wchodzący w umowy z osobami prywatnymi o jakiegobądź dostarczania potrzeb wojska, tak w czasie trwania kontraktów i ich wykonywania, jako téż po wykonaniu i dopełnieniu tychże, mają obowiązek, włożony na siebie art. 1693 Tomu X Swodu Praw, udzielać, bez żadnej przewłoki, rezolucye na prośby osób prywatnych, zgłaszających się w przedmiocie pretensyj, wypływających z umów zawartych. W razie doznanej zwłoki, trudności lub odmówienia wymiaru sprawiedliwości, osoby prywatne kontraktujące mogą zanosić skargi do Zwierzchności wyższej wojskowej, wskazaną do tego kolejną i porządkiem.

Art. 6. Według art. 1282 tegoż Tomu X Swodu Praw Cesarstwa, wolno jest stronom, zawierającym układy, zamieszczać w umowie, za zobopólną zgodą, wszelkie warunki, szegółowemi przepisami prawa nie wzbronione, a mianowicie: układać się o terminą dostawy, wypłatę należytosci, karę wadyalną, bezpieczeństwo i sposób wypłaty, a według art. 1288, takowe umowy winny być wykonywanemi, podług rzeczywistego ich brzmienia, nie zwracając uwagi ani na osoby umawiające się, ani na żadne zewnętrzne okoliczności; nakoniec w myśl art. 1289, zabronione jest samowolne naruszanie umów, zawieranych z prywatnymi osobami przez Władze Rządowe lub Urzędników; owszem umowy, chociażby ze szkodą Skarbu zawarte, mają być dotrzymanemi, a tylko Rząd zachowuje sobie poszukiwanie téjże szkody, na Władzy lub pojedynczym urzędniku, który wszedł w taką umowę.

Art. 7. Urzędnik Zarządu wojskowego, do-

stawca lub liwerant, na rzecz Skarbu działający, w każdym razie powinien stronę, z nim w umowę wchodzącą, na piśmie uprzedzić, i w akcie umowy wyrazić, że nie na swoją prywatną rzecz, lecz dla wojska i jego potrzeby, umowę zawiera, i wymienić Władzę, z której upoważnienia czynność tę dokonywa; odpowiedzialny jest swój przełożonej Władzy za wszelki ztąd nieporządek; a co do stron prywatnych, z którymi wszedł w czynność, umowy z nim zawarte, na przypadek wzajemnych nieporozumień i sporów, ulegać będą ogólnym przepisom prawa w Królestwie Polskiem moc obowiązującą mającym.

- C. *Co do Urzędników Komór Celnych i Straży Pogranicznej*, Rada Administracyjna postanowieniem swém z d. 17 Lutego (1 Marca) 1853 r. (D. P., T. XLVI, str. 171) wskazała następujące przepisy:

Art. 1. Akta dotyczące aresztów i zapowiedzeń sądowych na płacach Urzędników Komór Celnych, mają być nie Kassyerom lecz Zarządzającym Komorami wręczane.

Art. 2. Przy doręczaniu wszelkich Aktów sądowych Urzędnikom Straży Pogranicznej, zachowane być mają przepisy, jakie pod tym względem dla osób wojskowych w Królestwie konsystujących postanowieniem Namiestnika Królestwa z dnia 7 Stycznia 1823 r. (D. P. T. VII, str. 3) wskazane zostały.

- D. *Co do zapowiedzeń w Kassach Skarbowych*, porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 61 K. P. S. (T. II, str. 195 niniejszego dzieła).

Oprócz tego Komornicy, czyniący zajęcie funduszów prywatnych lub skarbowych, albo też instytucyjowych, w Kassach wszelkich Rządowych, miejskich, i t. p. znajdujących się, nie powinni w imieniu osób prywatnych kłaść aresztów ogólnie, że

562. Komornik, który podpisał zapowiedzenie, obowiązany będzie, jeżeliby tego żądano, udowodnić, że zapowiedzący istniał w chwili udzielonego upoważnienia do zapowiedzenia, pod karą oddalenia z urzędu oraz wynagrodzenia stronom szkód i strat. — K. N. 1149, 1382, 1987, 2003, — K. P. S. 71, 556, 1029, 1031. — § 57 Instr. z d. 1 Grudnia 1829 r. (D. P. T. XIII, str. 3). (1).

563. W ciągu dni ośmiu po zapowiedzeniu, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości między zamieszkaniem zapowiedzianego, a za-

zajmują wszelkie fundusze, jakie dłużnik w Kassie Rządowej posiadać może, ale obowiązani są starać się od strony poszukującej satysfakcyi, dokładne co do takowych funduszków powziąć objaśnienie, i w aktach zajęcia wskazać w szczególności ilość, źródło, a przynajmniej rodzaj areztowanego przedmiotu.

Rozporządzenie powyższe rozciągnięte zostało także do Obrońców oraz innych urzędników i oficyalistów sądowych, którzy we wszelkich podobnego rodzaju aktach, zapozwach, zawiadomieniach i t. p., do Władz Rządowych w imieniu stron prywatnych wydawanych, obowiązani są ściśle wyszczególniać, ile być może, przedmiot, którego się wspomniane akta dotyczą.

K. R. S. d. $\frac{3}{15}$ Grudnia 1841 r. Nr. 12158.

(1) Woźni sądowi nie powinni doręczać odpisów z oryginału areztów i innych aktów egzekucyjnych, pochodzących od Komorników sądowych, o ile odpisy te nie będą przez Komornika poświadczone i pieczęcią jego opatrzone.

K. R. S. d. $\frac{2}{14}$ Sierpnia 1850 r. Nr. 11268.

(2) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim, czyli $24\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

mieszkańcem zapowiadającego, oraz jednego dnia na trzy miriametry (1) odległości między zamieszkaniem tego ostatniego, a zamieszkaniem dłużnika, zapowiadający winien będzie zawiadomić dłużnika o zapowiedzeniu, i zapozwać go o ważność zapowiedzenia. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 59, 61, 69, 565, 641, 642, 831, 1033.

564. W podobnym terminie, z dodaniem czasu na odległość, licząc od dnia pozwu o ważność, zapowiadający zawiadomi zapowiedzianego o tym pozwie, a ten nie będzie obowiązany do żadnej deklaracji, dopóki tego zawiadomienia nie otrzyma. — K. P. S. 563, 568 n., 1033.

565. W braku pozwu o ważność, zapowiedzenie będzie nie ważne: w braku zawiadomienia zapowiedzianego o tym pozwie, wypłaty przez niego dopełnione, aż do daty zawiadomienia, będą ważne — K. N. 1691. — K. P. S. 563, 564, 1029.

566. Pozew o ważność nie potrzebuje w żadnym razie być poprzedzony pozvem do pojednania. — K. P. S. 48, 49, 570.

567. Powództwo o ważność, jako téż powództwo dłużnika o zniesienie zapowiedzenia, wytoczone będą przed Trybunał zamieszkania dłużnika. — K. C. P. 26. — K. P. S. 59, 570.

568. Zapowiedziany nie może być zapozwany o złożenie deklaracji, jeżeli nie ma tytułu urzędowego, lub wyroku uznającego ważność zapowiedzenia. — K. N. 1317, 1350-3., 1351. — K. P. S. 569 n.

(1) Miriametrów 3 równa się 3¹/₂ milom Polskim czyli 24¹/₂ werstom Rossyjskim.

569. Urzędnicy publiczni, w artykule 561 wymienieni, nie będą pozywanymi o deklaracyą; lecz wydadzą zaświadczenie stwierdzające czy się co należy dłużnikowi, z wyrażeniem summy, jeżeli wysokość jej jest oznaczoną. — K. P. S. 551, 559, 561, 573 (1).

570. Zapowiedziany pozwanym będzie, bez poprzedniego wzywania do pojednania, przed Trybunał mający rozpoznać zapowiedzenie; wolno mu jednak, w razie sporu o deklaracyę, żądać odesłania przed Sędziego jemu właściwego. — K. P. S. 48, 49, 168, 566, 567, 638.

571. Zapowiedziany po zapoznaniu złoży deklaracyę i zaręczy za ięj rzetelność w Kancellaryi Pisarza Trybunału, jeżeli Trybunał w miejscu tém znajduje się; a w razie przeciwnym przed Sędzią Pokoju (przed Podśędkiem) swego zamieszkania, i w tym przypadku nie będzie potrzeba powtarzać w Kancellaryi Pisarza zaręczenia za rzetelność. — K. C. P. 26. — K. P. S. 534, 564, 572 n., 638.

572. Deklaracya i zaręczenie za rzetelność mogą być uczynione w skutku szczególnego pełnomocnictwa. — K. N. 1987. — K. P. S. 534, 571, 573, 574, 638.

573. Deklaracya wymieni przyczynę i wysokość długu; upłaty, jeżeli jakie nastąpiły; akt lub przyczyny umorzenia długu, jeżeli zapowiedziany przestał być dłużnikiem; a w każdym razie, zapowiedzenie, jakie w ręku jego uczynione zostało. — K. P. S. 564, 569, 571, 572, 574 n., 638.

(1) Tu porównać przypiski zamieszczone do art. 561 K. P. S., oraz § 57 Instrukcyi z d. 1 Grudnia 1829 r. (D. P. T. XIII, str. 3).

574. Dowody na poparcie deklaracji będą do niej dołączone; wszystko złożonem będzie w Kancellaryi Pisarza, a akt składu doręczony będzie w jednym akcie, zawierającym ustanowienie obrońcy. — K. P. S. 75, 82, 189, 638, 1031.

575. Gdyby przybyły nowe zapowiedzenia, zapowiedziany zawiadomi o nich obrońcę pierwszego zapowiadającego, w wyciągu zawierającym imiona, nazwiska i obrane zamieszkania zapowiadających, oraz przyczyny zapowiedzeń. — K. C. P. 35. — K. P. S. 557, 559, 563, 638, 817.

576. Jeżeli nie ma sporu o deklarację, żadne inne postępowanie nie będzie miało miejsca, ani ze strony zapowiedzianego, ani przeciw niemu. — K. P. S. 638, 1031.

577. Zapowiedziany, który nie złoży deklaracji, lub nie złoży usprawiedliwień powyższemi artykułami wskazanych, uznany będzie za samodłużnika wierzytelności zapowiedzianej.

578. Jeżeli zapowiedzenie położone jest na ruchomościach, zapowiedziany powinien dołączyć do deklaracji, wykaz szczegółowy tych przedmiotów. — K. N. 527 n. — K. P. S. 588.

579. Jeżeli zapowiedzenie uznane będzie za ważne, przystąpi się do sprzedaży i rozdzielienia szacunku podług prawideł niżej w Tytule *O stosunkowem rozdzielaniu* (art. 656 n. K. P. S.) wskazanych. — K. N. 2093.

580. Płace i pensye od Rządu pobierane mogą być zapowiadane tylko co do części prawami lub urzędzeniami szczególnymi oznaczonej — K. P. S. 561, 569, 581, 582 (1).

(1) Powołane w artykule tym przepisy objęte są poni-

żój wymienionemi przepisami, a mianowicie:

A. Postanowienie Rady Administracyjnej z d. 25 Stycznia (6 Lutego) 1838 r. (D. P., T. XXI, str. 357), wyrzekło:

Art. 1. Pensye Urzędnikom i Officyalistom służby Cywilnej z Kass publicznych do wypłaty przypadac mogące, jako téż dyety stałe w miejsce pensyj wyznaczone, w jednej czwartej części ulegają zajęciu administracyjnemu, za należności Skarbowe lub Instytutom publicznym pod dozorem i opieką Rządu zostającym przypadające, tudzież zapowiedzeniu sądowemu na rzecz wierzycieli prywatnych (a).

(a) W rozwinięciu powyższego przepisu, Rada Administracyjna pod d. $\frac{5}{17}$ Grudnia 1850 r. (D. P., T. XLIII, str. 357) postanowiła:

Art. 1. Dozwolone Art. 1 postanowienia z d. 25 Stycznia (6 Lutego) 1838 roku zajmowanie $\frac{1}{4}$ części plac i dyet stałych Urzędników i Officyalistów cywilnych, odnosi się do plac i dyet netto pobieranych, to jest do téj części, jaka Urzędnikom i Officyalistom po dopełnieniu z nich potrąceń na fundusz emerytalny, istotnie do wypłaty pozostaje.

Art. 2. Wolne są zupełnie od zajęcia administracyjnego i zapowiedzeń sądowych, wyjąwszy na rzecz alimentów, płace połowiczne Urzędnikom i Officyalistom suspendowanym i spadłym z etatu, czasowo tytułem zasiłku wyznaczane.

Art. 2. Wyłączone są zupełnie z pod zajęcia administracyjnego i zapowiedzeń sądowych:

- a) Dyety i koszta podróży przyznające się Urzędnikom i Officyalistom Cywilnym, za czynności wymagające zjechania na grunt;
- b) Wynagrodzenia, do znaku honorowego, przez

postanowienie daty $1^2/_{34}$ Maja 1829 r. (D. P., T. XII, str. 359), przywiązane, na zasadzie (art. 23) tegoż postanowienia;

- c) Wsparcia dla wdów i dzieci, artykułem 22 dekretu daty $4/_{16}$ Marca 1835 r. o emeryturach, (D. P., T. XVI, str. 324) zapewnione; (1).

(1) Podług art. 41 postanowienia Rady Administracyjnej z d. 22 Kwietnia (4 Maja) 1838 r. (D. P., T. XXII, str. 111), „Wsparcia dla wdów i dzieci Członków Dyrekcyi Teatrów Warszawskich, oraz dla wdów i dzieci artystów scenicznych i innych osób do służby tychże teatrów użytych, ulegają przepisom objętym w postanowieniu Rady Administracyjnej z d. $4/_{16}$ Marca 1835 r.“

- d) Gratyfikacye wszelkie, niemniej zasiłki przez Rząd udzielane;
- e) Na ostatek, pensye emerytalne, do których, uważanych podług art. 39 tegoż dekretu, za aliment, stosowany być ma tylko przepis artykułu 581 i 582 Procedury Cywilnej.

Wszelako w przypadkach, gdyby należność dla Kass publicznej ustanowioną była z powodu zrządzenia przez Urzędnika lub Oficjalistę defektu w powierzonych sobie funduszach Skarbowych lub Instytutów Publicznych, pod opieką Rządu zostających, i pensya nawet emerytalna z pod zajęcia nie może być wolną, w ilości, art. 1 oznaczonej, jeżeli ją jeszcze sam defektant, nie zas wdowa lub dzieci pobierają (2).

(2) Tu porównać art. 2 Postanowienia z d. $5/_{17}$ Grudnia 1850 r. zamieszczonego w odsyłaczu do poprzedniego art. 1 Postanowienia z r. 1838.

Art. 3. Wszystkie inne należytosci powyższemi artykułami nie wyszczególnione, z Kass publicz-

nych dla Urzędników i Officyalistów przypadające, podlegają pod względem zajęcia i zapowiedzenia ogólnym ustawom i szczegółowym postanowieniom Rządowym, w kraju obowiązującym.

- B. Ustawa o służbie Cywilnej, Ukazem z d. ¹⁰/₂₃ Marca 1859 r. (D. P. T. LIII. str. 69) zatwierdzona, w art. 134—138 ponawia rozporządzenia zawarte w postanowieniach z d. 6 Lutego n. s. 1838 r. i z d. 17 Grudnia n. s. 1850 r. (T. II, str. 350 i 351 niniej. dzieła).
- C. Postanowienie Rady Administracyjnej z d. 29 Sierpnia (10 Września) 1860 r. (D. P., T. LV, str. 325) rozporządza:

Art. 1. Płace Urzędników i Officyalistów służby cywilnej z Kass rządowych lub pod opieką Rządową będących pobierane, oraz dyety stałe w miejsce płacy wyznaczane, jako też płace połowiczne urzędnikom i oficyalistom suspendowanym i spadłym z etatu czasowo tytułem zasiłku uiszczane, nareszcie pobierane z tychże Kass pensye emerytalne, ulegają zajęciu za alimentu do wysokości nie przechodzącej połowy tychże płac, dyet i pensyj netto, druga zaś ich połowa wolną jest bezwarunkowo od wszelkich zapowiedzeń i aresztów.

Art. 2. W zbiegu zapowiedzeń tak za alimentu, jako i za inne zobowiązania lub długi, o ile te ostatnie mogą być, według Ustawy o służbie cywilnej z d. ¹⁰/₂₃ Marca 1859 r. (powyższy ustęp B), z płac urzędników poszukiwane, ¹/₄ część płacy ma być przedmiotem stosunkowego rozdziału, tak na alimentu, jako też na satysfakcyę innych zobowiązań lub długów, druga zaś ¹/₄ część płacy obracaną będzie wyłącznie na zaspokojenie samych tylko alimentów, o ileby pierwsza ¹/₄ część płacy, na nie, przy zbiegu innych wierzycieli, nie wystar-

581. Nie ulegają zapowiedzeniu:

1° Rzeczy, które prawo uznaje za wolne od zajęcia; (1).

czała i o ile sądy zapowiedzenie za alimenty do tej drugiej $\frac{1}{4}$ części płacy rozciągną.

Oprócz powyższych zasad ogólnych, istnieją jeszcze przepisy wyjątkowe, a mianowicie:

- I. *Co do Urzędników Władz Towarzystwa Kredytowego*, podane są zasady oddzielne w § 57 Instr. z d. 1 Grudnia 1829 r. (D. P., T. XIII, str. 3).
- II. *Co do wojskowych* przepisy oddzielne, podane w art. 8 Pos. Nam. Kr. z d. 7 Stycznia 1823 r. (D. P., T. VIII, str. 10), zamieszczone tu będą niżej pomiędzy Postanowieniami wyjątkowymi.
- III. *Co do Urzędników Dróg Żelaznych*. Podług art. 14 Umowy nadawczej, zatwierdzonej Ukazem z d. 28 Września (10 Października) 1857 r., którym Kolej żelazna między Warszawą a Granicą, między Warszawą a Łowiczem, między Żąbkowicami a Katowicami, oraz między Łowiczem a Bydgoszczą, odstąpioną została Towarzystwu prywatnemu, — „Wszelkie przepisy obowiązujące względem arestów i ustępstw do plac Urzędników publicznych, stosują się i do sprawujących obowiązki przy powyższych drogach żelaznych.“

(1) Przedmioty samém prawem wyłączone od zajęcia są następujące:

- a) „*Fundusze uszkodzonym za pogorzele nieruchomości wiejskich lub miejskich przyznane, nie ulegają w żadnym razie zajęciu sądowemu ani arestom.*

(Art. 9 Pos. Rady Adm. z d. 5/1, 7 Kwietnia 1844 r. D. P., T. XXXIV, str. 11).

- b) „*Wszelkie należności z powodu zabezpieczenia na życie, do wypłaty z Dyrekcji Ubezpieczeń przypadają-*

ce, wolne są od aresztów w drodze prywatnej, lub sądowej, na rzecz osób trzecich.“

(Art. 19 Pos. Rady Adm. z d. $18/30$ Lipca 1844 r.
D. P., T. XXXV, str. 247).

- c) *„Areszta osób prywatnych na towary, efektów wszelkie i pieniądze pocztą przewożone, przymowaniami nie będą.*“

(Art. 3 Pos. Nam. Kr. z d. 8 Lipca 1817 r. —
D. P., T. III, str. 298).

- d) *„Konie pocztowe, obroki dla nich, jedynie w składach pocztowych, stosownie do potrzeby złożone, sprzęty i zaprzęgi służbowe, które pocztalterowie, celem posługi pocztowej, utrzymywać na mocy swych kontraktów są obowiązani, nie podlegają... egzekucjom sądowym.*“

(Art. 9 Pos. Nam. Kr. z d. 8 Lipca 1817 r. —
D. P., T. III, str. 298).

- e) *„Fundusze na utrzymanie pocztalterji służące, tak te, które wprost z Kass skarbowych pochodzą, jako i te, które z dochodów od podróżnych i innych przedmiotów pocztowych są przez Rząd pocztalterom przeznaczone, wolne być mają od aresztów i zajmowania w drodze egzekucyj sądowych za długi prywatne, na równi z przedmiotami, wymienionemi w artykule 9 Postanowienia Namiestnika z d. 8 Lipca 1817 r.*“ (wyżej ustęp c i d)

(Art. 1 Pos. Rady Adm. z d. $14/26$ Kwietnia 1842 r.
D. P., T. XXIX, str. 255).

- f) *„Fundusze składane w Kassach Oszczędności, nie podlegają żadnemu aresztowi, ani poszukiwaniu, celem zaspokojenia skarbowych lub prywatnych należności; lecz zwrócone będą w całości, wraz z narosłeni procentami, osobom takowe wnoszącym.*“ (Dopisek C znajdujący się na str. 604 T. I, niniejsz. dzieła).

(Art. 4 Ukazu z d. $13/25$ Lipca 1843 r. — D. P.,
T. XXXII, str. 305).

- g) *Wsparcia udzielane przez Rząd mieszkańcom kłę-*

skami wojny dotkniętym, nie mogą być przez wierzycieli aresztowane.

Pos. Rady Adm. z dnia 24 Lutego (8 Marca)
1833 r. Nr. 14609.

- h) Co do należności przypadających dla liwerantów i entrepreneurów, porównać postanowienie Rady Administracyjnej z d. 22 Lipca (3 Sierpnia) 1847 r. zamieszczone wyżej w odsyłaczu do art. 561 K. P. S. (T. II, str. 342 niniejszego dzieła).

Oprócz tego należy tu zwrócić uwagę, że, podług art. 1296 Tomu X Zbioru praw Rossyjskich, summy należące się entrepreneurom i liwerantom za uskutecznione przez nich dla Władz Rządowych dostarczenia, w żadnym przypadku nie ulegają zapowiedzeniu na satysfakcyę pretensyj prywatnych lub innych skarbowych, chyba za wyraźném na piśmie samego liweranta zezwoleniem. Do przepisu tego Władze Armii Rossyjskiej, a mianowicie Prowiantka i Kommissoriatska Kommissye, jako Władze Cesarstwa, obowiązane są stosować się, a tém samym żadnym żądaniom co do zapowiedzenia funduszów od nich liwerantom należących się, bez wyraźnego tych ostatnich zezwolenia, zadosć uczynić nie są w możności, i dla tego téż Prokuratorowie Trybunałów w podobnym przypadku strony o powyższym przepisie obowiązani są uwiadomić, a gdy będą mieli złożone sobie kopje aresztu na funduszach liwerantów od Władz Armii Cesarско Rossyjskiej za poczynione przez nich dostarczenia należących się, mogą takowe wtedy tylko przyjmować i władzom tym przesyłać, gdy okazane im będzie wyraźne zezwolenie tych, do których należy fundusz mający uleść zapowiedzeniu.

K. R. S. d 1/13 Lutego 1839 r. Nr. 12765.

- i) *Co do loteryi.* Ani stawione, ani wygrane w loteryę pieniądze, nie mogą być pod żadnym po-

- 2° Fundusze alimentarne przez Sąd przyznane; (1).
 3° Summy i przedmioty rozrządalne, które testator lub darujący od wszelkiego zajęcia wyłączył;
 4° Summy i pensye z tytułu alimentów, chociażby testamentem lub darowizną od zajęcia wyłączo-
 nemi nie były. — K. N. 610, 894, 895, 1015-2., 1134,
 1981. — K. P. S. 582, 592, 593, 1004.

582. Funduszów alimentarnych nie można zapowie-
 dać, chyba za alimenty; przedmioty zaś pod Nr. 3 i 4
 poprzedzającego artykułu wymienione mogą zapowie-
 dać lub zajmować wierzyciele późniejsi od aktu daro-
 wizny, lub otwarcia się zapisu; ale na mocy pozwole-

zorem przyaresztowane, i dla tego téż Rejenci,
 Komornicy, oraz inni Urzędnicy i Officyjaliści są-
 dowi, nie powinni przedsiębrać żadnych aktów
 temu przeciwnych.

K. R. S. d. 23 Lipca r. 1823 Nr. 7458, — 20 Maja (1
 Czerw.) 1840 r. Nr. 4854, — i 25 Sierp. (6 Wrze-
 śnia) 1848 r. Nr. 13239.

- k) Porównać przypiski zamieszczone w odsyłaczu do
 art. 561 i 580 K. P. S.

(1) Na zasadzie postanowienia Rady Administracyjnej z dnia
 16/18 Czerwca 1836 r. Nr. 35522, wsparcia tymczasowe z woli
 Najwyższej, przez b. Wojskowych Polskich ze Skarbu Króle-
 stwa pobierane, oraz pensye emerytalne wojskowe, podobnie jak
 alimenty, od wszelkich zajęć tak prywatnych, jako i skarbowych
 są wyłączone.

K. R. S. d. 4/16 Lipca 1836 r. Nr. 7037.

Nadto porównać tu art. 2 postanowienia Rady Administra-
 cyjnej z dnia 25 Stycznia (6 Lutego) 1838 r. oraz 29 Sierpnia
 (10 Września) 1860 r., które są zamieszczone w przypisku do
 art. 580 K. P. S.

nia sędziego, i w części jaką sędzia oznaczy. — K. N. 894, 1014. — K. P. S. 592, 593. — Art. 2 postanowienia Rady Administracyjnej z d. 25 Stycznia (6 Lutego) 1838 r. i postanowienia téjże Rady z d. 29 Sierpnia (10 Września) 1860 r., (T. II, str. 350 i 352 niniejszego dzieła, ustęp A. i C.)

TYTUŁ VIII.

O zajęciu ruchomości.

583. Każde zajęcie ruchomości poprzedzone będzie nakazem, doręczonym dłużnikowi osobiście lub w zamieszkanu, na dzień przynajmniej przed zajęciem, wraz z kopją tytułu, jeżeli ten wprzód nie był doręczonym. — K. N. 1317, 1350-3., 1351, 2217, 2244. — Art. 2 i 3 Usta. Hyp. z r. 1825. — K. P. S. 49-7., 68, 146, 545, 551, 584 n., 626 n., 636 n., 673 n., 780 n., 806 n., 819 n., 1021, 1033- K. H. 198 (1).

584. Nakaz obejmować będzie obranie zamieszkania aż do końca poszukiwań w gminie, w której egzekucya ma być prowadzoną, jeżeli tam wierzyciel nie mieszka; a dłużnik w tém obraném zamieszkanu będzie mógł czynić wszelkie doręczenia, nawet zaofiarowania rzeczywistego i appellacyi. — K. N. 1258-6., 1264. — K. P. S. 68, 456, 812 n.

585. Komornikowi towarzyszyć będą dwaj świadkowie, krajowcy, pełnoletni, nie krewni, ani powinowaci stron lub Komornika, aż do stopnia wnuków braterskich stryjecznych lub ciotecznych włącznie, i nie ich służący

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 3/15 Listopada 1837 r. Nr. 8635, zamieszczone w odsyłaczu do art. 73 K. P. S. (T. II, str. 207 niniej. dzieła).

lub domownicy; imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie świadków będą wymienione w protokóle: świadkowie podpiszą oryginał i kopje. Strona popiérająca egzekucyą nie może być obecną przy zajęciu. — K. N. 735 n. K. P. s. 598.

586. Formalności przepisane dla aktów doręczanych przez woźnych, zachowane będą w protokółach zajęcia ruchomości; będzie także w protokóle powtórzonym nakaz, jeżeli zajęcie odbywa się w mieszkaniu dłużnika. — K. C. P. 26 n. — K. P. s. 59, 61, 68, 69, 551, 583, 587, 601, 602.

587. Jeżeli drzwi będą zamknięte, lub otwarcie ich odmówioném zostanie, Komornik będzie mógł postawić dozorcę przy drzwiach, dla zapobieżenia usunięciu: uda się natychmiast, bez pozywania, do Sędziego Pokoju (Podsędk), lub, w braku tego, do Kommissarza Policyi, a w gminach, gdzie takowego nie ma, do Prezydenta, Burmistrza lub Wójta gminy, a w braku tego do ich zastępcy, w obecności których otwarcie drzwi nastąpi, nawet drzwi od sprzętów zamkniętych, a to w miarę ich zajmowania. Urzędnik, udawszy się na miejsce, protokółu spisywać nie będzie, lecz podpisze protokół Komornika, który co do wszystkiego jeden spisze protokół. — K. P. s. 586, 591, 829, 921.

588. Protokół obejmować będzie szczegółowe opisanie przedmiotów zajętych; jeżeli są towary, będą odważone, odmierzone, lub co do objętości wymierzone, stosownie do swój jakości. — K. P. s. 578, 589, 590, 627, 675, 783, 924.

589. Srebro wyszczególnione będzie co do sztuk i próby, oraz odważone zostanie. — K. P. s. 621.

590. Jeżeli jest gotowizna, wzmianka uczynioną będzie o liczbie i gatunku monety: Komornik złoży pié-

niądze w miejscu na depozyta sądowe wyznaczoném (1); chybaby zajmujący i dłużnik, wraz z zakładającymi opozycyę, jeżeli są jacy, zgodzili się na innego depozytariusza. — K. N. 1134, 1257, 1956, 1961-1., 1962, 1963.

591. Jeżeli dłużnik jest nie obecny, i jeżeli odmówiono otworzenia jakiej izby, lub sprzętu, komornik zażąda otworzenia; a jeżeli się znajdują jakie papiéry, zażąda od Urzędnika przywołanego do otworzenia, ażeby pieczęci przyłożył. — K. P. S. 586, 587, 907 n.

592. Nie ulegają zajęciu: — K. P. S. 581, 593 (2).

1° Przedmioty, które prawo uznaje za nieruchomości z przeznaczenia; — K. N. 517, 522—526, 2118-2, 2133. — K. P. S. 673 n.

2° Pościel konieczna dłużnika, jego dzieci z nim razem mieszkających; odzież, w jakiej dłużnik jest ubrany lub jaką jest okryty; — K. P. S. 593.

3° Książki do powołania dłużnika służące, do summy 300 franków (3), podług jego wyboru;

4° Machiny i narzędzia służące do nauczania, praktyki, lub wykonywania umiejętności i sztuk, również do wysokości takiejże samej summy, i podług wyboru dłużnika;

5° Przedmioty należące do służby wojskowych, stosownie do urzędzeń i stopnia. — Art. 6 i 7 Poz. Nam.

(1) Na zasadzie art. 31 postanowienia Kr. z d. ¹⁷/₂₉ Stycznia 1828 r. (T. I, str. 942 niniejszego dzieła) miejscem na depozyta sądowe przeznaczoném, jest tutaj Bank Polski.

(2) Porównać przypiski zamieszczone w odsyłaczach do art. 581, 626 n. i 914 K. P. S.

(3) Franków 300 równa się RSr. 72.

Kr, z dnia 7 Stycznia 1823 roku. (D. P., T. VIII, str. 9) (1).

- 6° Narzędzia rzemieślników do ich osobistych zatrudnień potrzebne;
- 7° Mąka i inne drobne artykuły żywności, potrzebne do wyżywienia, dłużnika i jego rodziny przez miesiąc;
- 8° Nakoniec jedna krowa lub trzy owce, albo dwie kozy, podług wyboru dłużnika, wraz z słomą, pa-

(1) W uzupełnieniu tego przepisu Kommissya Rządowa Sprawiedliwości ostrzegła wszystkich Komorników:

Iż meble, znajdujące się w pomieszkaniach kwaterunkowych i do użytku kwaterunkowego przeznaczone, przez czas, dopóki do tego użytku służą, i pod rozrządzeniem Kommissyi Kwaterniczój zostają, na zasadzie przepisu art. 7 postanowienia Namiestnika Królewskiego z d. 7 Stycznia 1823, nie mogą być na satysfakcyą wierzyciela zajęte, ani sprzedane.

Dla zapobieżenia, aby wierzyciele, satysfakcyi swój na przedmiotach tego rodzaju poszukujący, nie byli wystawieni na straty, przez wybieg dłużników, którzy mogliby przedmioty podobne z pod zajęcia usunąć, pod pozorem, że są na użytek kwatery przeznaczone; Komornicy sądowi, popierający egzekucyą, przed przystąpieniem do zajęcia mebli, znajdujących się w mieszkaniach, na kwaterek przeznaczonych, winni się odnosić, za pośrednictwem Prokuratorów, do Kommissyi Kwaterniczój, celem powzięcia od niej wiadomości, czyli przedmioty, na których oni satysfakcyi dochodzić zamierzają, rzeczywiście na użytek kwatery, i czyli na czas pewny, lub nieograniczony są przeznaczone? Jeśliby Kommissya Kwaternicza okoliczności te w sposób potwierdzający objaśniła, naówczas Komornik, egzekucyą popierający, z zajęciem przedmiotów tych wstrzymać się, i egzekucyą do innych efektów, jakieby dłużnik posiadał, wystosować jest obowiązany.

K. R. S. d. ¹⁴/₃₆ Września 1838 r. Nr. 9976.

szą i ziarnem, potrzebnemi na posłanie i żywność dla rzeczonych zwierząt na miesiąc. — K. P. S. 594.

595. Przedmioty powyższe nie mogą być zajmowane za żadną wierzytelność, nawet skarbową, chyba za żywność dostarczoną dłużnikowi, lub za summy należące fabrykantom lub przedawcom tychże przedmiotów, lub temu, kto na ich kupno, robotę, lub naprawę, piéniędzy pożyczył; za dzierżawę i zapłatę za sprzęt z gruntu, do którego uprawy przedmioty te są używane; za cenę najmu rękodzielni, młynów, tłoczni i zakładów, do których przedmioty te należą, i za komorne z osobistego mieszkania dłużnika. — Art. 7. Ustawy Hyp. z r. 1825.

Przedmioty, pod numerem drugim poprzedzającego artykułu wymienione, nie mogą być za żadną wierzytelność zajmowane.

* **594.** W razie zajęcia zwierząt i narzędzi służących do uprawy gruntów, Sędzia Pokoju (Podsędek), na żądanie zajmującego, po wysłuchaniu lub przywołaniu właściciela i dłużnika, będzie mógł ustanowić zarządcę do prowadzenia gospodarstwa. — K. N. 522, 524, 1137, 1766, 1962. — K. P. S. 592-s. (1).

595. Protokół obejmować będzie oznaczenie dnia do sprzedaży. — K. P. S. 605, 613, 614.

596. Jeżeli dłużnik przedstawia dozorcę odpowiedzialnego i ten przyjmuje powyższy obowiązek dobrowolnie i natychmiast, będzie przez Komornika ustano-

(1) Artykuł ten uchylony został postanowieniem Ks. Namieśtnika z d. 8 Lipca 1823 r., które zamieszczone jest niżej w odśyłaczu do Części I, Księgi V, Tytułu IX, przed art. 626 K. P. S. (T. II. str. 372 n. niniejszego dzieła).

wionym. — K. N. 1137, 1962, 20604. — K. P. S. 587, 598, 603 n., 628, 785, 821, 823, 825, 830, 914.

597. Jeżeli dłużnik nie przedstawia dozorczy odpowiedzialnego i należne przymioty mającego, Komornik sam ustanowi dozorcę. — K. P. S. 596.

598. Nie będą mogli być ustanowieni dozorcami: — wierzyciel zajmujący, jego współmałżonek, krewni, powinowaci, aż do stopnia wnuków braterskich stryjecznych i ciotecznych włącznie, oraz służący lub domownicy; lecz dłużnik, jego współmałżonek, krewni, powinowaci i służący lub domownicy, będą mogli być ustanowieni dozorcami za zezwoleniem ich samych i wierzyciela zajmującego. — K. N. 735 n., 1134. — K. P. S. 585. (1)

599. Protokół spisany będzie bez oddalania się z miejsca; będzie podpisany przez dozorcę na oryginale i kopji:

(1) Mając na uwadze, że Komornicy najczęściej samego dłużnika dozorę i zajętych ruchomości ustanawiają, nie żądając na to zezwolenia wierzyciela zajmującego, jak tego wymaga art. 598 K. P. S. Wszak zdarzają się wypadki, że dłużnik, uroniwszy jaki przedmiot dozorowi jego powierzony, nie jest w możności wynagrodzenia go, satysfakcyą zaś jakaby wierzyciel z mocy art. 603 tegoż prawa, osadzając dozorcę w areszcie dłużników, mógł osiągnąć, nie przynosi żadnego pożytku pod względem odzyskania wierzytelności, jeżeli dłużnik nie posiada fundusów lub kredytu, — z uwagi oraz, że postępowanie podobne przy zajęciu ruchomości na sprzedaż, jako wprost przeciwne przepisom, dążności i celowi prawa, a obok tego narażające strony na stratę, powinno być na właściwą drogę skierowane; przeto Komornicy sądowi obowiązani są ściśle stosować się do art. 598 K. P. S. gdyż, w razie przeciwnym, nie tylko drogą porządkową do odpowiedzialności pociągani będą, ale nadto staną się osobiście odpowiedzialnymi za szkody, jakieby ztąd dla interesentów wynikać mogły.

jeżeli podpisać nie umie, będzie o tém uczynioną wzmianka; a kopia protokołu będzie mu zostawioną. — K. P. S. 601, 611, 623, 625, 627, 675, 783, 812, 924.

600. Ci, którzyby przy ustanowieniu dozorecy czynny opór stawili, lub zabięrali i usuwali przedmioty zajęte, scigani będą podług Kodexu Postępowania Karnego. K. P. S. 555, 785. — K. K. G. i P. 280, 281, 282.

601. Jeżeli zajęcie dopełnione zostało w zamieszkanu strony, będzie jęj zostawioną natychmiast kopia protokołu podpisana przez osoby, które oryginał podpisały; jeżeli strona jest nieobecna, kopia złożoną będzie Prezydentowi, Burmistrzowi, Wójtowi gminy lub ich zastępcy, albo Urzędnikowi, który, w przypadku odmówienia otworzenia drzwi, nakazał ich otworzenie, i ten zawidymuje oryginał. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 586, 587, 599, 602, 1039.

602. Jeżeli zajęcie dopełnione zostało nie w zamieszkanu i nie w obecności dłużnika, kopia doręczoną mu będzie w ciągu dnia jednego, z dodaniem dnia jednego na każde trzy miriametry (1) odległości; w razie przeciwnym koszta dozoru i termin do sprzedaży liczyć się będą dopiero od daty doręczenia. — K. N. 1902. — K. P. S. 68, 586, 603, 613, 1033.

603. Dozorca nie może używać rzeczy zajętych, najmować ich ani pożyczać, pod karą utraty kosztów dozoru, i z obowiązkiem wynagrodzenia szkód i strat, do zapłaty których może być pod przymusem osobistym zgłony. — K. N. 1137, 1149, 1382, 1930, 1962, 2063. — K. P. S. 126, 128, 602, 604 n.

(1) Miriametrów 3, równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim

604. Jeżeli przedmioty zajęte przyniosły jakie dochody lub korzyści, dozorca powinien z nich zdać rachunek, nawet pod przymusem osobistym. — K. N. 1961, 1993, 2063. — K. P. s. 126, 527 n., 603.

605. Może on żądać uwolnienia od obowiązków dozorca, jeżeli sprzedaż nie nastąpiła w dniu protokołem oznaczonym, a żadna do tego przeszkoda nie zaszła: w razie zas zaszłej przeszkody, może żądać uwolnienia, po upływie dwóch miesięcy od zajęcia, zajmujący zas będzie mógł żądać mianowania innego dozorca. — K. P. s. 595, 613, 614.

606. Żądanie o uwolnienie od dozoru wyniesionem będzie przeciwko wierzycielowi zajmującemu i dłużnikowi przez pozew w drodze szybkiego załatwienia (en référé) przed Sędzią miejsca, w którym zajęcie nastąpiło: jeżeli żądanie to będzie przyjęte, przystąpi się przedewszystkiem do przejrzenia zajętych przedmiotów, za przywołaniem stron. — K. P. s. 607, 611, 612, 616, 806 n.

607. Postępowanie egzekucyjne nie będzie wstrzymywane, bez względu na wszelkie reklamacje dłużnika, co do których postanowionem będzie w drodze szybkiego załatwienia (en référé). — K. P. s. 806 n.

608. Ten, któryby utrzymywał, że jest właścicielem przedmiotów zajętych albo ich części, będzie mógł założyć opozycję przeciw sprzedaży, przez pozew doręczony dozorca, z doniesieniem o tém wierzycielowi zajmującemu i dłużnikowi, a pozew obejmować będzie zasady opozycji i żądania, oraz wyrażenie dowodów własności, pod nieważnością: Trybunał miejsca, w którym zajęcie nastąpiło, rozsądzi spór tak, jak w materii sumarycznej. — K. N. 549, 550, 1926, 2279. — K. P. s. 59, 61, 68, 69, 404 n., 609, 821 n., 1029.

Opponujący, gdy upadnie w sprawie, skazany będzie, w miarę położenia rzeczy, na wynagrodzenie zajmującemu szkód i strat.— K. N. 1149, 1382.— K. P. S. 118 (1).

609. Wierzyciele dłużnika, jakakolwiek jest przyczyna ich należności, a nawet za cenę najmu, mogą zapowiadać jedynie cenę sprzedaży: zapowiedzenia ich zawierają będą przyczynę należności; doręczone będą wierzycielowi zajmującemu i Komornikowi, lub innemu Urzędnikowi, któremu sprzedaż poręczoną została (2), z obraniem zamieszkania w miejscu dopełnianego zaję-

(1) Z powodu zachodzącej kwestyi, »Czy opozycja przeciw sprzedaży zajętych efektów przez trzecie osoby zakładana, sama przez się wstrzymywać ma egzekucję, lub czyli przez opponującego jako stronę pilniejszą w summaryczném postępowaniu, lub przez decyzję prezydialną, wstrzymywanie egzekucyi uzyskiwane być winno,« Kommissya Rządowa Sprawiedliwości objaśniła, iż przepis art. 608 K. P. S. nie wymaga innego tłómaczenia nad to, jakie sama osnowa prawa wskazuje; prawo bowiem przez powyższy środek miało na celu zabezpieczyć właściciela od utraty rzeczy zajętych, gdyby zaś założenie opozycji przeciw sprzedaży samo z siebie nie skutkowało wstrzymaniem egzekucyi, opponujący a rzeczywisty ich właściciel mógłby być narażonym na straty i niedogodności nierównie większe od tych, jakieby mogły dotknąć wierzyciela czyli ekstrahenta zajęcia, bo tego samo prawo zabezpiecza od zwłoki i podstępu dłużnika, przepisując w tej mierze postępowanie summaryczne i czyniąc opponującego odpowiedzialnym za szkody w razie przegrania.

K. R. S. d. ¹²/₂₄ Maja 1837 r. Nr. 3934.

(2) Tym innym urzędnikiem, o którym niniejszy artykuł wspomina, jest *Kommissarz Taksator* (*Commissaire Priseur*), który w pewnych przypadkach (art. 625 i 935 K. P. S.) wyłącznie upoważnionym jest przez prawo do sprzedaży ruchomości. — W Królestwie urząd taki nie istnieje, a zatem obowiązki do niego przywiązane wypełniają Komornicy sądowi.

cia, jeżeli zapowiadający nie jest tam zamieszkały: wszystko to pod karą nieważności zapowiedzenia, oraz pod wynagrodzeniem przez Komornika szkód i strat, w miarę położenia rzeczy. — K. N. 1149, 1382. — K. C. P. 26, 35. — Art. 2, 3, 7 Usta. Hyp. z r. 1825. — K. P. S. 68, 71, 128, 132, 610, 615, 1029, 1031.

610. Wierzyciel zapowiadający nie będzie mógł żadnych przedsięwziąć kroków, wyjąwszy przeciwko dłużnikowi, celem otrzymania skazania przeciwko niemu: również żadne działanie nie będzie miało miejsca, lecz tylko, przy stosunkowém rozdzieleniu pieniędzy z szacunku, przyczyny jego zapowiedzenia będą mogły być roztrząsane. — K. P. S. 551, 557, 559, 656 n., 1031.

611. Komornik, który, przystępując do zajęcia, znajdzie zajęcie już dopełnione i dozorcę ustanowionego, powtórnego zajęcia czynić nie będzie; może jednak przystąpić do przejrzenia ruchomości i przedmiotów podług protokołu, który dozorca obowiązany jest mu okazać: zajmie przedmioty pominięte i wezwie pierwszego zajmującego, ażeby sprzedał wszystko w ciągu dni ośmiu; protokół przejrzenia zastąpi zapowiedzenie pieniędzy z przedaży. — K. P. S. 68, 606, 612, 613, 653, 680, 719.

612. Gdyby wierzyciel zajmujący nie postarał się o sprzedaż w terminie niżej zakreślonym, każdy z zapowiadających, mający tytuł egzekucyjny, będzie mógł, za poprzedniem wezwaniem uczynioném zajmującemu, i bez wytaczania wszelkiej skargi o podstawienie, przystąpić do przejrzenia przedmiotów zajętych, podług kopji protokołu zajęcia, którą dozorca winien okazać, a następnie do przedaży. — K. N. 1317, 1300-3., 1351. — K. P. S. 545, 606, 611, 616, 721 n.

613. Pomiędzy doręczeniem zajęcia dłużnikowi a sprzedażą powinno upłynąć przynajmniej dni ośm. — K. P. S. 595, 602, 605, 614, 617.

614. Jeżeli sprzedaż odbywać się ma w innym dniu, a nie w dniu oznaczonym w protokóle, dłużnik przywołany będzie przynajmniej na dzień przed sprzedażą, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) w stosunku odległości zamieszkania dłużnika od miejsca, w którym sprzedaż dokonana będzie. — K. P. S. 605, 613, 1033.

615. Zapowiadający przywołanymi nie będą. — K. P. S. 609, 611.

616. Protokół przejrzenia, jaki sporządzony będzie przed sprzedażą, nie będzie obejmował żadnego wyszczególnienia przedmiotów zajętych, lecz tylko brakujące, jeżeli jaki brak zachodzi. — K. P. S. 606, 611, 612.

617. Sprzedaż odbędzie się na najbliższym targu publicznym, w zwykłym targowym dniu i godzinie, lub w dniu niedzielnym (2); może jednak Trybnał pozwolić na sprzedaż w inném korzystniejszym miejscu. W każdym razie sprzedaż ogłoszona będzie dniem naprzód przez cztery przynajmniej obwieszczenia rozlepione, jedno w miejscu gdzie się przedmioty zajęte znajdują, drugie na drzwiach domu gminnego, trzecie na targu miejscowym, a w braku tego, na targu sąsiednim, czwarte na drzwiach izby audyencyonalnej Sądu Pokoju; a jeżeli sprzedaż odbywa się gdzieindziej, a nie na targu lub nie w miejscu gdzie się znajdują przedmioty zajęte,

(1) Miriametrów 3, równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim czyli $2\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

(2) Dla zapobieżenia nieprzyzwoitościom, jakie, przy sprzedaży, w dniach niedzielnych, ruchomości zajętych w drodze egzekucyi, zdarzyć się mogą, Komornicy powinni, ile możności, podobnych sprzedaży w dniach niedzielnych unikać, i do tego raczej dnie targowe wybierać.

piąte jeszcze obwieszczenie rozlepione będzie w miejscu odbywać się mającej sprzedaży. Obok tego sprzedaż ogłoszoną będzie przez dzienniki, w miastach gdzie te wychodzą. — K. P. S. 618 n., 629, 632, 657 n., 945 n.

618. Obwieszczenia wskażą miejsce, dzień i godzinę sprzedaży, tudzież rodzaj przedmiotów, bez szczegółowego opisywania. — K. P. S. 617, 619, 620, 629, 630, 645, 692, 693, 745, 836.

619. Rozlepienie poświadczone będzie przez ważnego aktem, do którego jeden egzemplarz obwieszczenia dołączonym zostanie. — K. P. S. 68, 631.

620. Gdzie idzie o sprzedaż łodzi, szalup i innych statków morskich o dziesięciu lub mniej beczkach (1), promów, galarów, łódek i innych statków rzecznych, młynów i innych budowli ruchomych, stojących na łyżwach i tym podobnie, przysądzenie ich nastąpi w portach, przystaniach lub na wybrzeżach, tam gdzie te statki się znajdują: cztery przynajmniej obwieszczenia rozlepione będą, stosownie do artykułu poprzedzającego; a trzy ogłoszenia odbędą się w trzech oddzielnych dniach po sobie idących w miejscu w którym rzeczony przedmioty znajdują się: pierwsze ogłoszenie nastąpi najmniej w ośm dni po doręczeniu protokołu zajęcia. — W miastach, w których drukują się dzienniki, zamiast

(1) *Beczka* jest to miara służąca do ocenienia wielkości okrętów. Wielkość ta ustanowioną być może podwójnie: albo przez wymierzenie przestrzeni, w której okręt towary pomieścić może, albo też przez wskazanie wagi towarów mogących być pomieszczonemi na okręcie. Stosownie więc do tego, w jaki sposób wymiar okrętu będzie dopełnianym, *beczka* oznacza, albo przestrzeń czterdziestu dwóch stóp sześciennych, albo też wagę 2000 dawniejszych funtów Francuzkich czyli 1000 kilogramów. (Alauzet wydanie z r. 1857, T. III, str. 6 i 7).

trzech powyższych ogłoszeń, uwiadomienie o sprzedaży podaném będzie do dziennika, i powtórzoném trzy razy w ciągu miesiąca sprzedaż poprzedzającego. — K. N. 531. K. P. S. 602, 613, 618, 1033. — K. H. 207 n.

621. Srebro, pierścienie i klejnoty, wartości przynajmniej trzystu franków (1), nie mogą być sprzedawane inaczej, jak po rozlepieniu obwieszceń w powyższym sposobie i po trzechkrotném wspomnionych przedmiotów wystawieniu, czy to na targu, czy w miejscu, gdzie takowe się znajdują; w żadnym przypadku srebra nie mogą być sprzedawane niżej ich rzeczywistej wartości, a pierścienie i klejnoty niżej ceny przez biegłych oznaczonej. — K. P. S. 589 (2).

(1) Franków 300 równa się Rsr. 72.

(2) *Co do sprzedaży kosztowności ze złota i srebra, zasady oddzielne podane są w art. 29 Ustawy o Probierniach z d. ¹⁰/₂₂ Kwietnia 1851 r. (D. P., T. XLIV, str. 133), stanowiącym:*

„Wyroby złote i srebrne, wystawiać się mające na sprzedaż przez publiczną licytacją, a nie mające na sobie cech probierni, mają być przedewszystkiém do téjże odsyłane, dla wyprobowania i ocechowania, jeżeli okażą się mieć przepisane próby; w przeciwnym razie wyroby te winny być stopione, i albo oddawane do Mennicy dla zamiany na monetę, albo zrobiona z nich sztabka doprowadzoną będzie do jednej z przepisanych prób, po czém dopiero na publiczną licytacją wystawioną być może.“

W rozwinięciu powyższego przepisu wydane zostały przez Kommissję Rządową Sprawiedliwości dwa rozporządzenia, a mianowicie:

a) *Pierwsze z d. 30 Stycznia (11 Lutego) 1853 r. Nr 13877, podług którego Rejenci i Komornicy, przed przystąpieniem do odbycia licytacji kosztowności*

W miastach, w których drukują się Dzienniki, trzy ogłoszenia zastąpienie będą, podług tego, co w poprzedzającym artykule powiedziano.

622. Gdy wartość przedmiotów zajętych przewyższa summy, dla których zajęcie i zapowiedzenie nastąpiły,

ze złota i srebra, obowiązani są zgłaszać się z pomienionymi przedmiotami do Probierni Głównej, dla wyprobowania ich i ocełowania.

b) *Drugie* z d. ¹⁴/₂₅ Listopada 1855 r. Nr. 19584, w którym Rejenci otrzymali polecenie, aby:

1° Jeżeli przedmioty ze złota i srebra zaraz przy spisywaniu inwentarza pozostałości wyłączone zostaną od sprzedaży na zasadzie art. 952 K. P. S., nie zamieszczali ich w obwieszczeniach do licytacji.

2° Jeżeli zaś wyłączenie ich nastąpi już po ogłoszeniu, aby przesyłali Dyrekcji Mennicy kosztem właścicieli przedmiotów, przed odbyciem licytacji, wyciągi z inwentarza, obejmujące wyłączone z pod licytacji przedmioty.

3° W razie zachodzącej potrzeby sprzedaży przez licytację przedmiotów ze złota i srebra, te z pomiędzy nich, któreby nie miały na sobie cech Probierni Głównej, odsyłane były wprost do Probierni, dla wyprobowania i ocełowania, przy dołączeniu zarazem spisu tych przedmiotów, które mają na sobie cechy Probierni, i z wymienieniem oddzielnie tych, któreby stemplem zapasowym były opatrzone.

c) *Co do wyłączenia od sprzedaży orderów i znaków honorowych*, porównać rozporządzenia Kommissji Rządowej Sprawiedliwości z d. ¹³/₂₅ Listopada 1842 r. Nr. 12274, — ³/₁₅ Lutego 1844 r. Nr. 11769, i 29 Czerwca (11 Lipca) 1854 r. Nr. 11895, będące w odsyłaczu do art. 914 K. P. S.

przedaż dokonaną będzie tylko do wysokości summy potrzebnej do zaspokojenia wierzytelności i kosztów. — K. P. S. 130, 1031 (1).

623. Protokół licytacyjny poświadczy obecność, lub niestawienie się dłużnika. — K. P. S. 599, 611, 625.

624. Najwyżej postępujący otrzyma przysądzenie i zapłaci gotowizną: gdyby nie zapłacił, przedmiot sprzedany będzie natychmiast drogą licytacji, na jego ryzyko. — K. P. S. 625, 714, 717, 737, 743 n.

625. Kommissarze Taksatorowie (2) i Komornicy odpowiedzialni są osobiście za szacunek ze sprzedaży zebrany, i obowiązani w protokołach swoich wymienić imiona, nazwiska i zamieszkanie osób, przybicie otrzymujących: nie będą mogli przyjąć od nich summy wyższej nad postąpienie, pod karą za zdzierstwo. — K. N. 1384, 1932, 2060-3. — K. P. S. 599, 623, 624, 657. — K. K. G. i P. 387, 388.

(1) Komornicy, przy zajmowaniu przedmiotów dłużnikom, powinni przystępować do zajęcia a szczególnie do sprzedaży takiej tylko ilości ruchomości, jaka daje się przewidzieć, że wystarczy na pokrycie należności i kosztów; wszelkie zaś pod tym względem lekceważenie przepisów prawa, a mianowicie sprzedaż przedmiotów nieporównanie przewyższających wartością wierzytelność poszukiwaną i kosztów, Prokurator pod odpowiednią przepisom prawa karę podciągnąć powinien.

K. R. S. d. $\frac{6}{18}$ Sierpnia 1851 r. Nr. 5765.

(2) Porównać przypisek do art. 609 K. P. S. (T. II, str. 365 niniejszego dzieła).

TYTUŁ IX.

O zajęciu płodów (1).

* **626.** Zajęcie płodów na pniu nie może nastąpić inaczej, jak w ciągu sześciu tygodni, poprzedzających zwyczajny czas dojrzewania; zajęcie poprzedzone będzie nakazem, z przerwą jednodniową.

(1) Przepisy w niniejszym Tytule t. j. w art. 626 do 635 włącznie, oraz w art. 594 i 688 K. P. S. zawarte, uchylone zostały postanowieniem Ks. Namiestnika Kr. z d. 8 Lipca 1823 r. (D. P., T. VIII, str. 93), które, mając na uwadze, iż przepisy te nie są stosowne do stanu gospodarstwa krajowego i szkodliwe dla rolnictwa, pociągają za sobą skutki, niemniej dochody publiczne na uszczerbek narażają,— podało nowe następujące przepisy, jako to:

Art. 1. Przy zajmowaniu w posiadłościach wiejskich ruchomości, nie mogą Komornicy zajmować w ogólności takich przedmiotów, które, znajdując się na gruncie posiadłości wiejskiej i będąc własnością jej dziedzica, są przeznaczone do uprawy i użytku gruntu, a mianowicie:

- 1° Zapasy zboża wszelakiego rodzaju, siana i innych ziemiopłodów, potrzebne do prowadzenia gospodarstwa aż do nowego zbioru, jako to, na zasiewy, na utrzymanie czeladzi, i na wyżywienie inwentarza.
- 2° Bydło i inne zwierzęta do uprawy roli, do posług gospodarskich, do umiarkowanego wycierania ziemi i do odnoszenia korzyści z gospodarstwa rolniczego służące, to jest, woły, konie, krowy, owce, i trzoda chlewna; zajętemi być mogą jednak zwierzęta na opasie będące, bądź

na domową konsumpcją, bądź na sprzedanie, albo téż do użytku i przyjemności osobistój trzymane.

- 3° Przychówek ze zwierząt wszelkiego rodzaju w takiej ilości, jaka jest potrzebną do ciągłego zachowania inwentarza gruntowego, zwyczajnie utrzymywanego.
- 4° Kury, gęsi, kaczki, indyki, gołębie, ule z pszczołami i ryby w stawach dla ich rozmnożenia.
- 5° Słoma i gnój.
- 6° Wszystkie narzędzia, sprzęty i maszyny gospodarskie, i rolnicze.
- 7° Narzędzia do prowadzenia miejscowych założeń i fabryk potrzebne, jako to, w gorzelniach i browarach, kotły, kadzie, kilsztoki, alembiki, prasy, fassy, kuffy, garnce, beczki, i to wszystko co służy do robienia piwa lub wódki,— w młynach naczynia do mielenia, żelaztwo i drzewo do naprawy potrzebne (1).

(1) W tym samym przedmiocie istnieje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w d. 30 Kwietnia 1810 r. Nr. 4533 wydane, a przez Komisją Rządową Sprawiedliwości pod d. 12 Grudnia 1821 r. Nr. 11192—11716 ponowione, podług którego Komornicy, przy egzekwowaniu wyroków, przepis art. 524 K. N. ściśle zachować, i między ruchomościami a nieruchomościami jak największą różnicę czynić są obowiązani, aby przez sprzedaż całkowitych inwentarzy nie narażali gospodarstwa na szkodę i upadek.

Art. 2. Oprócz powyższych przedmiotów, przy zajmowaniu ruchomości w posiadłościach wiejskich, pozostawiony być winien z zapasów gruntowych stosowny fundusz na opłacenie ciężarów publicznych, w art. 40 i 41 prawa hipotecznego z d. 14

Kwicznia 1818 oznaczonych i kcsztów utrzymywania gospodarstwa.

Art. 3. Przedmioty artykułem 1 objęte mogą być zajmowane jedynie łącznie z samą posiadłością wiejską i razem z nieruchomością na sprzedaż wystawione.

Art. 4. Zajęcie i sprzedanie produktów na pniu dozwolone art. 626 — 635 i 688 Kodexu Postępowania odtąd nie ma być dopuszczonóm.

Art. 5. Komornicy dopełniający egzekucye w posiadłościach wiejskich, obowiązani są zachować scisle przepisy niniejszego postanowienia, w przypadku zas przeciwnego postąpienia, odpowiedzialni będą za zrządzone szkody nie tylko z kaucyi, ale nawet, gdyby ta niedostateczną była, z całego swojego majątku; nadto ulegną, w miarę przekroczenia, karze pieniężnej, suspensie lub dymissyi.

Art. 6. Sądy i Prokuratorowie dostrzegać będą przy zachodzących sporach dopełnienia powyższych przepisów; wrazie odkrycia uchybień, Prokuratorowie powinni z urzędu dopilnować, aby na przekraczających kary, artykułem 5 oznaczone, były rozciągnięte.

II. W uzupełnieniu artykułu 4 powyższego postanowienia, oraz w celu zapewnienia w drodze egzekucyi sądowej wierzytelnościom na nieruchomościach uprzywilejowanym i hipotekowanym tych praw, jakie są im przepisami hipotecznymi nadane, zapadło pod d. 2 Września 1823 r. (D. P., T. VIII, str. 148—195) postanowienie Ks. Namiestnika Kr., które obejmuje przepisy następujące:

TYTUŁ I.

O zajęciu i wydzierżawieniu nieruchomości wiejskich.

Art. 1. Każdemu wierzycielowi wolno jest, na mocy wyroku i aktu do egzekucyi upoważniającego

go, zajmowac na satysfakcyą w drodze egzekucyi sądowej nieruchomości wiejskie celem ich wydzierżawienia, za poprzednictwem przez Komornika na dni trzy wezwaniem, o zapłacenie należytosci dłużnikowi osobiscie lub w jego zamieszkanu, podług przepisów Kodexu Postępowania doręczoném.

Gdyby zajęcie nieruchomości w przeciągu najdalej dni 15 od daty doręczonego dłużnikowi wezwania o zapłacenie nie nastąpiło, nie będzie mogło byc dopełnione toż zajęcie, aż za powtórném nowém wezwaniem na dni trzy doręczoném.

Art. 2. Wydane do dłużnika wezwanie obejmować powinno: imię, nazwisko Komornika Sądowego, i Sąd przy którym jest mianowanym; imię, nazwisko i zamieszkanie wierzyciela, datę tytułu z mocy którego zapłata jest poszukiwana, ilość summy opłacić się mającej; wreszcie oznajmienie, iż, w przypadku nie zapłacenia w przeciągu dni trzech, nieruchomości do dłużnika należące zajętemi i wydzierżawionemi zostaną.

Jeżeli dłużnikowi nie był dokument lub wyrok już poprzednio doręczonym, będzie załączona onego kopja, i o tém wzmianka w wezwaniu uczyniona.

Równie, jeżeli wierzyciel mieszka za obrębem Powiatu (obecnie Okręgu), w którym leży nieruchomość zajęta, natenczas wydane do dłużnika wezwanie, winno wymieniać zamieszkanie wierzyciela w obrębie tegoż Powiatu (Okręgu) obrane.

Zamieszkanie w akcie wezwania wymienione, będzie miejscem doręczenia przez dłużnika i innych wierzycieli, wszelkich aktów dotyczących się zajęcia, oraz wydzierżawienia nieruchomości.

Art. 3. Protokół zajęcia nieruchomości, prócz formalności zwyczajnych innym protokołom zajęcia, wyrażać będzie, datę działania Komornika Sądowego na miejscu, datę doręczonego dłużnikowi o zapłacenie wezwania, niedopełnienie przez dłu-

źnika wypłaty, samo zajęcie nieruchomości i ustanowienie dozorczy.

W szczególności akt zajęcia nieruchomości większych wyjaśni: z jakich się składa nieruchomość przyległości, w którym Powiecie (Okręgu) i Obwodzie (Powiecie) leży, jakich miast jest najbliższą, w czyjém jest posiadaniu i na mocy jakiego tytułu, jakie są zakłady i fabryki, jaki znajduje się inwentarz według postanowienia Naszego z dnia 8 Lipca r. b. (T. II, str. 372 niniejszego dzieła) do gruntu przywiązany, jaka jest ilość zasiewów, wszelkiego rodzaju zboża i innych ziemiopłodów, jak wielka jest liczba włościan osiadłych, jakie ich są powinności i jakim dobra ulegają ciężarom publicznym i wydatkom gruntowym.

Wyrażać także będzie protokół, iż wszyscy w dobrach osiedli byli zwołani i wezwani, aby prowenta dziedzicowi przynależne ustanowionemu dozorczy oddawali, wymieni nazwisko tych, którzy do opłat w gotowiznie, jako to, z młynów, karczem, są obowiązani, niemniej termin, jaki, stosownie do art. 15, do licytacji dzierżawy Komornik wyznaczy, oraz Notaryusza lub Regenta, przed którym licytacja ma być odbyta.

Protokół ten podpisany zostanie przez wszystkich przytomnych pisać umiejących, a co do innych, pisać nie umiejących lub nie mogących, wzmianka o tém w protokóle uczyniona będzie.

Art. 4. Dwie kopje protokołu zajęcia będą doręczone, jedna dla dłużnika w sposobie art. 1 oznaczonym, druga ustanowionemu dozorczy zajętych dochodów, trzecia kopja protokołu zajęcia złożoną zostanie do ksiąg hipotecznych nieruchomości.

Osiadłym w dobrach i do czynienia opłat na rzecz dziedzica obowiązany, doręczenie aktu zajęcia jest niepotrzebne, gdyż samo słowne uwiadomienie ich przez Komornika Sądowego o zaję-

ciu według art. 3 stanowi dla nich obowiązek czynienia wypłat ustanowionemu dozorczy (1).

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 43 Ustawy Hypotecznej z r. 1818. (T. II, str. 75 niniej. dzieła).

Art. 5. Zajęcie nieruchomości wiejskich może nastąpić w każdym czasie, nawet wtenczas, gdyby były za kontraktem urzędowym wydzierżawione, lecz w takim przypadku zajęcie na rzecz wierzyciela popierającego egzekucyą będzie miało zupełny swój skutek dopiero po upłynieniu czasu, na jaki, według kontraktu, nieruchomość była wypuszczoną, i termin do licytacji dzierżawy będzie stosownie do art. 3 i 15 naznaczony w protokóle zajęcia dopiero po upłynieniu według kontraktu ostatniego roku dzierżawy; może jednak wierzyciel poszukiwać satysfakcyi z należnej ceny dzierżawnej przez czas trwania kontraktu, drogą Tytułem 3 wskazaną i z skutkami w art. 49 oznaczonymi.

Jeżeli nieruchomość, przed wydaném do dłużnika według art. 1 wezwaniem, wydzierżawioną była za kontraktem prywatnie spisany, tedy wydzierżawienie takowe uważane będzie za nieważne, gdy wierzyciel popierający egzekucyą lub inni tego żądają.

Art. 6. Zajęcie nieruchomości, w formie art. 3 i 4 dopełnione, wstrzymuje zajęcie przez drugiego wierzyciela, wszelako wolno będzie drugiemu wierzycielowi przystąpić do przejrzenia, czyli wszystkie posiadłości wiejskie są zajęte podług protokółu, który ustanowiony dozorca obowiązany będzie okazać; po spisaniu protokółu przejrzenia, Komornik Sądowy wezwie pierwszego wierzyciela zajmującego, do uzupełnienia dalszych kroków artykułami 10, 11, 15 i 16, i dalszemi przepisanych, a gdyby ten opóźniał się z ich skutecznieniem, mo-

cen będzie, po uzupełnieniu przepisu art. 4, sam na rzecz drugiego wierzyciela dalej działać.

Uważa się wierzyciel za opóźniającego, skoro nie uzupełnia doręczeń wierzycielom i nie wydaje obwieszczeń, w czasie artykułami 10, 11, 15, 17, 18, 19, 23, 24, 26 przepisany, lub nie czyni o odsądzenie sporów według artykułu 12 i 13 wytoczonych.

Art. 7. Dozorcą zajętych nieruchomości do czasu ich wydzierżawienia może być ustanowiony ten tylko, którego wierzyciel popierający zajęcie Komornikowi sam na piśmie wskaże, i za odpowiedzialnego uzna; może być nawet sam dłużnik, jeżeli chce i wierzyciel wyraźnie na piśmie zezwala.

Art. 8. Ustanowiony dozorca obowiązany jest z troskliwością czuwać nad całością zajętych nieruchomości i niemi jak dobry gospodarz zarządzać, zachowując ściśle przepisy art. 603 Kodeksu Postępowania i pod odpowiedzialnością tamże wskazaną. Rachuje się z pobieranych intrat i wydatków według przepisu art. 604 Kodeksu Postępowania z końcem każdego roku, lub, jeżeli Administracya krótszy czas trwała, po jej ukończeniu, składając rachunki w formie art. 533 i następnych Kodeksu Postępowania wskazanej; za inwentarz gruntowy odpowiada jako sekwestrator sądowy i stosownie do przepisu art. 2060 Kodeksu Cywilnego.

Art. 9. Jeżeli wierzyciel, na rzecz którego zajęcie nastąpiło, opóźnia się z dopełnieniem dalszych kroków artykułami 10, 11, 15, 17, 18, 19, 23, 24, 26 wskazanych, i żaden z innych wierzycieli według przepisu art. 6 nie działa, dłużnik mocen jest żądać uchylenia dopełnionego zajęcia.

Art. 10. O dacie zajęcia nieruchomości na czyją rzecz było dopełnione, na satysfakcyą jakiego długu i jak wielkiej summy, kto został ustanowiony dozorcą, na który dzień termin do licytacyi dzier-

żawy jest wyznaczonym, i że warunki licytacji dzierżawy mogą być w Kancellaryi Regenta lub Notaryusza przejrzone, doniesie Komornik wkrótkości z wymienieniem skutków w art. 12 oznaczonych, wszystkim wierzycielom hipotecznym, gdy zajęcie nastąpiło na rzecz wierzyciela osobistego, a jeżeli na rzecz wierzyciela hipotecznego, wierzycielom poprzedzającym w hipotece jego należytość, chyba by poszukiwał zapłaty więcej jak dwuletnich i z roku bieżącego zaległych procentów, w którym przypadku doniesić powinien wszystkim wierzycielom hipotecznym. Doniesienia te doręczone będą najmniej na dni 40 przed terminem do licytacji wyznaczonym, wierzycielom osobiście lub w zamieszkaniu w aktach hipotecznych obraném.

Jeżeli wierzycieli hipotecznych nie masz na nieruchomości, Komornik sądowy, po dopełnieniu doręczeń artykułem 4 wskazanych, postąpi według art. 11 i dalszych (1).

(1) W rozwiązaniu zachodzącej wątpliwości względem sposobu doręczania uwiadomień o wydzierżawieniach dóbr nieruchomości wiejskich i miejskich w drodze egzekucyi, wedle niniejszego art. 10 popieranéj, w przypadkach gdzie na takowych dobrach instytutu duchowne, edukacyjne i inne publiczne mają zabezpieczone prawa, summy i fundusze, a od tych przełożeni lub beneficjaci upoważnieni są, bądź na rzecz instytutów, bądź téż bezpośrednio na swą korzyść, pobierać użytki i dochody, Postanowienie Królewskie z d. 21 Lutego (4 Marca) 1828 r. (D. P., T. XII, str. 52) wyrzekło: »Iż we wszelkich przypadkach, gdzie idzie o dochód przemijający, od praw i funduszków Instytutów publicznych pobierany, przez przełożonych wszelkich Instytutów i Klasztorów, bądź należących, bądź nie należących do rzędu zgromadzeń

ubogich i miłosierdzia, tudzież przez proboszczów lub innych jakiegobądź nazwiska beneficjatorów publicznego funduszu, tam wszelkie doręczenia Uchwałą Namiestnika Naszego z d. 2 Września 1823 r. przepisane, mają być czynione nie tylko Prokuratorji Jeneralnej, ale oraz także wprost właściwym przełożonym, proboszczom i beneficjatom, a to pod nieważnością doręczeń inaczéj dopełnionych.«

Oprócz tego Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pęd d. ⁸/₂₀ Marca r. 1847 Nr. 16415 poleciła, aby Komornicy, przy popiéraniu wydzierżawienia nieruchomości, w przypadkach gdzie Skarb Królestwa, gminy lub instytutu są interesowane, łącznie z zawiadomieniem, art. 10 postanowienia z dnia 2 Września 1823 r. wskazaném, doręczali właściwym Rządom Gubernialnym na papierze bez stępla kopję warunków licytacyjnych. Jednocześnie oświadczyła Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, iż, lubo daleką jest od przywiązywania nieważności w przypadku gdyby formalność powyższa dopełnioną nie była, jednakże niezastosowanie się do takowego pociągnię za sobą skarcenie porządkowe, które Trybunały wymierzać są w obowiązku.

Art. 11. Akt zajęcia, warunki do licytacji dzierżawy według art. 16 ułożone, uwiadomienia do wierzycieli stosownie do art. 10 wydane i wyciągi urzędowe poświadczające, wiele z nieruchomości zajętej opłacanych jest corocznie podatków publicznych i innych ciężarów przepisami hypotecznymi uprzywilejowanych i ile ich jest zaległości, Komornik Sądowy złoży w Kancellaryi Notaryusza lub Regenta najpóźniej na dni 35 przed terminem do licytacji dzierżawy oznaczonym. Wyciągi opłacających się ciężarów co do nieruchomości większych wydadzą Kommissarze Obwodowi (Naezelnicy Powiatu).

Art. 12. Po dopełnieniu dłużnikowi i wierzycielom doręczeń, artykułami 4 i 10 przepisanych, każdy z nich obowiązany jest dopilnować służących sobie praw i terminów oznaczonych, dlatego żadne nie będą czynione im doręczenia w popieraniu dalszém licytacji dzierżawy.

Dłużnik, któryby chciał czynić o nieważność zdziałanych przez Komornika w egzekucyi aktów, lub przeciwko tytułowi, z mocy którego popiérane jest zajęcie, powinien wierzycielowi popiérającemu egzekucyą doręczyć pozew, i wyznaczonemu Notaryuszowi i Regentowi najdalej na dni 20 przed terminem do licytacji dzierżawy postanowionym, kopją pozwu złożyć, oraz udowodnić, że należny do sprawy wpis opłacił, lub, jeżeli jest ubogi, że wpis jest prenotowany i w przepisanej księdze Kontrolli Skarbowej wpisany. Równie wierzyciel i dłużnik, któryby chciał czynić o zmianę warunków do dzierżawy podanych, powinien też same formalności i w oznaczonym powyżej czasie uzupełnić, nadto wierzycieli hipotecznych, którym doniesienia według art. 10 uczynione były, o wydanym przez siebie pozwie uwiadomić.

Niedopełnienie przepisów niniejszym artykułem objętych pociągnie za sobą ten skutek, że licytacja, pomimo wydanego pozwu, wznaczonym terminie odbyta będzie, i tenże pozew prostemu ulegnie uchyleniu, gdyby z niego sprawa na audyencyą Sądową była wprowadzona (1).

(1) Porównać przypiski zamieszczone do art. 10 niniejszego postanowienia.

Art. 13. Wydanie pozwu z uzupełnieniem formalności art. 16 przepisanych, wstrzymuje odbycie licytacji dzierżawy, jak równie wyrok, skoro od daty jego zapadnięcia czas ośmiodniowy jeszcze nie upłynął, lub jeżeli przed jego upłynieniem za-

łożona jest opozycya, gdy był zaocznym, a apellacya, gdy był naocznym, oraz złożony został Notaryuszowi lub Regentowi dowód, jako należny wpis jest opłacony.

Po upłynieniu dni ośmiu, wydanie pozwu lub opłacenie wpisu nie wstrzymuje wykonania zapadłego wyroku, a założona opozycya lub apellacya prostemu ulegnie uchyleniu.

Art. 14. Wyzierżawienie nieruchomości na skutek zajęcia jednego wierzyciela nie wstrzymuje drugim wierzycielom czynienia prawnie przeciwko wypłaceniu samej ceny dzierżawnej, chociażby przeciwko ułożonym do licytacji dzierżawy warunkom nie wnosili, skoro im służy prawo pierwszeństwa lub równe z wierzycielem popierającym wydzierżawienie.

Art. 15. Wyzierżawienie nieruchomości większych może nastąpić jedynie od Świętego Jana Chrzyciciela czyli od 24 Czerwca; termin zaś licytacji powinien być oznaczonym w miesiącu Maja lub Czerwcu, a gdyby był, stosownie do art: 18, potrzebny drugi termin licytacji, to najdalej w miesiącu Lipcu.

Termina licytacji odbywane będą przed Notaryuszem Powiatu (Okręgu) tego, w obrębie którego nieruchomość leży, lub przed Regentem, jeżeli zajęcie to nastąpi w Powiecie (Okręgu), główne miasto Wojewódzkie (Gubernialne) obejmującym.

Art. 16. Warunki do licytacji dzierżawy ułoży Komornik, według żądania wierzyciela zajęcie popierającego lub jego pełnomocnika szczególnie do tego umocowanego.

Oprócz innych warunków, jakie do dzierżawy ułożone zostaną, Komornik Sądowy z urzędu obowiązany jest zastrzedz opłacenie przedewszystkiém regularne podatków i ciężarów art. 11 wymienionych, oraz całość inwentarza gruntowego według przepisu art. 8, za co odpowiedzialnym będzie sto-

sownie do art. 5 postanowienia Naszego z d. 8 Lipca 1823 r. (T. II, str. 374 niniejszego dzieła).

Czas trwania dzierżawy będzie najdłuższy trzechletni, chyba by wierzyciele, według art. 10 uwiadomieni, oraz dłużnik, jednomyślnie na dłuższy czas zezwolili (1).

(1) Komornicy, układając warunki licytacji dzierżawy dóbr Towarzystwu Kredytowemu zastawionych, powinni zamieszczać w nich ostrzeżenie o przepisie art. 210 Prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskim z r. 1825.

K. R. S. d. 11 Października 1826 r. Nr. 10985.

Art. 17. Odbycie licytacji dzierżawy w terminie oznaczonym poprzedzą dwukrotne obwieszczenia, przez Komornika do ogłoszenia podane.

Obwieszczenia winny wymieniać wkrótkości nazwisko nieruchomości, która jest zajęta, jej przyległości, w którym Powiecie (Okręgu) i Obwodzie (Powiecie) leży, przez wiele lat dzierżawa ma trwać, ile wynosi roczna cena dzierżawna, na kiedy jest wyznaczony termin do licytacji i przed którym Notaryuszem lub Regentem.

Obwieszczenia takowe będą ogłoszone, piérwszy raz na dni 30, powtórnje na dni 15 przed terminem licytacji w Dzienniku właściwego Województwa (Gubernii), i w jednéj z Gazet Warszawskich.

Ogłoszenie takowe złożeniem Notaryuszowi lub Regentowi Dziennika i Gazety udowodnioném będzie.

Art. 18. Gdyby w terminie oznaczonym licytacya dzierżawy, dla braku licytantów, nie przyszła do skutku, Notaryusz lub Regent wyznaczy powtórnj termin do jej odbycia za dni 20, który poprzedzą obwieszczenia art. 17 przepisane, na dni 10 przed terminem raz jeden ogłoszone.

Art. 19. Wstrzymanie licytacji dzierżawy, z powodów art. 12 i 13 wymienionych, pociąga za sobą ten skutek, że, po uprzątnięciu zachodzących przeszkód, nowy termin do licytacji dzierżawy, skoro czas art. 15 oznaczony jeszcze nie upłynął, na żądanie wierzyciela Notaryusz lub Regent wyznaczy. Termin ten poprzedzą obwieszczenia, art. 17 i 18 przepisane raz tylko ogłoszone.

Art. 20. Termin do licytacji dzierżawy wyznaczony, rozpocznie Notaryusz lub Regent o godzinie w obwieszczeniach wzmiankowanej, przez głośnie odczytanie aktu zajęcia przez Komornika sporządzonego i warunków dzierżawy, następnie, po upłynieniu dwóch godzin od chwili rozpoczętej licytacji, w którym czasie wolno będzie każdemu przybywającemu akt zajęcia i warunki dzierżawy przejrzeć, przystąpi do samej licytacji, którą odbędzie za pomocą zapalonych świeczek w sposobie art. 707 i 708 Kodexu Postępowania oznaczonym. Odbytej licytacji spisze Notaryusz lub Regent dokładny protokół, wyjaśniający, kiedy, na czyje żądanie, przez którego Komornika i jaka nieruchomość była zajęta, kiedy obwieszczenia były ogłoszone, pod jakimi warunkami nieruchomości ma być wydzierżawioną, którzy z wierzycieli zawiadomionych byli przytomni, imiona, nazwiska i zamieszkanie licytantów, ich podania, oraz komu i za jaką sumę dzierżawa przyznana została.

Przytomni, w akcie wyrażeni, protokół podpiszą, lub wzmianka uczynioną będzie o tych, którzy podpisać nie mogli lub nie umieli.

Przy odbywaniu licytacji, Notaryusz lub Regent z urzędu dopilnuje wykonania przepisu art. 16 i pod odpowiedzialnością tamże wskazaną.

Art. 21. Wyciąg główny spisane go protokołu licytacyjnego z formą egzekucyjną przez Notaryusza wydany, będzie tytułem dla mającego przy-

znaną sobie dzierżawę do objęcia przez Komornika Sądowego possessyi nieruchomości wiejskiej, oraz tytułem do zniewolenia dłużnika do ustąpienia z dóbr nawet pod przymusem osobistym (1).

(1) W uzupełnieniu przepisu w artykule tym zawartego, postanowienie Ks. Namiestnika Kr. z d. 13 Grudnia 1825 r. (D. P., T. XI, str. 37), wyrzekło:

Art. 1. W przypadku w art. 21 postanowienia wyżej wspomnianego (t. j. z d. 2 Września 1823 r.) przewidzianym, gdzie właściciel dóbr, będąc zniewolonym do ustąpienia z nich, pozbawionym zostaje przez to samo, możności pełnienia obowiązków wójta, dzierżawca obowiązany jest takowe, w zastępstwie właściciela, z odpowiedzialnością Postanowieniem Naszém z d. 30 Maja 1818 r. (D. P., T. VI, str. 34), na Wójtów włożoną, pełnić.

Art. 2. Gdyby dzierżawca obowiązków tych sam pełnić nie chciał, lub, dla zachodzącej w osobie jego przeszkody, pełnić nie mógł, winien będzie, w przypadku pierwszym, utrzymywać zdanego do pełnienia ich zastępcę, i o takowym, stosownie do art. 10 Postanowienia Naszego z d. 30 Maja 1818 r. donieść właściwemu Kommissarzowi Delegowanemu, w przypadku drugim, przedstawić zdolną do sprawowania ich, kosztem jego, osobę, której zatwierdzenie od Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji (od Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych) zależy będzie. W razie przeciwnym, taż Kommissya Rządowa upoważni właściwą Kommissyą Wojewódzką (Rząd Gubernialny) do wyznaczenia na jego koszt osoby do wypełniania obowiązków wójtowskich.

Art. 3. O takowym na dzierżawcę spadającym obowiązku, Komornik uskuteczniający

zajęcie, ubiegających się do dzierżawy, w warunkach licytacji ostrzedz będzie winien, pod odpowiedzialnością. Opuszczenie jednak ostrzeżenia tego w warunkach licytacji, ani pociąga za sobą nieważności zajęcia, ani nie uwalnia dzierżawcę od włożonego na niego niniejszém Postanowieniem Naszém obowiązku.

Art. 22. Wyciąg takowy będzie wydany mającemu przyznaną dzierżawę, wtenczas gdy złoży Notaryuszowi lub Regentowi dowód, że zadosyć uczynił warunkom licytacji, które powinny być uzupełnione przed rzeczonym wydaniem, o czém wzmiankę uczyni na protokóle odbytej licytacji.

Art. 23. Gdyby nabywca dzierżawy, najdłej w dniach 14 od daty licytacji, przepisanego artykułem 22 dowodu nie składał, na żądanie dłużnika lub wierzyciela Notaryusz lub Regent, bez względu na upłyniony czas w art. 15 wymieniony, wyznaczy nową licytację dzierżawy na niebezpieczeństwo dzierżawcy według przepisu artykułu 18, i odtąd dobra na jego niebezpieczeństwo będą administrowane. Obwieszczenie tym celem wydane będzie doręczone w jednym egzemplarzu nabywcy dzierżawy.

Art. 24. Jeżeliby i na powtórny termin licytacji dzierżawy, stosownie do artykułu 18 ogłoszonego, dzierżawa, dla braku licytantów, nie przyszła do skutku, Notaryusz odłoży wydzierżawienie dóbr do następnego roku, i zaraz tym celem wyznaczy termin, wierzyciele zaś stawający wraz z dłużnikiem w terminie niedojścia dzierżawy, ustanowią za wspólną zgodą dalszą administracyę i warunki pod jakimi ma być prowadzona. Wniośków ich spisze Notaryusz lub Regent dokładny protokół.

Wierzyciele nie stawający uważani będą za przystępujących do zdania większości i nie będzie potrzeba weale ich zwoływać.

W przypadku gdyby wierzyciele lub dłużnik nie zgodzili się na wybór Administratora i na warunki Administracyi, sprzeciwiający odesłani będą do drogi sądowej, a dopóki wyrok nie zapadnie, dozór przez Komornika ustanowiony trwać będzie.

Jeżeli wierzyciele weale nie stawają, dozór przez Komornika ustanowiony według art. 3 pozostaje także w swój mocy.

Art. 25. Wierzyciele lub dłużnik sprzeciwiający się, obowiązani są wnioski swe do protokołu Notaryuszowi lub Regentowi podane pozwem najdalej w dni 8 doręczonym poprzeć, i następnie najpóźniej w dni 8 udowodnić Notaryuszowi lub Regentowi, jako wpis należny opłacili, inaczéj uważani będą za odstępujących od żądań przez siebie do protokołu podanych, i Administracya, według wniosków innych wierzycieli, przez Komornika sądowego ustanowioną zostanie.

Art. 26. W przypadku tym gdy licytacya dzierżawy nie może być odbyta dla przyczyn w art. 12, 13 i 19 wyrażonych, wierzyciel powinien, po upływie czasu art. 15 oznaczonego, zwołać wierzycieli art. 10 oznaczonych, przed Notaryusza lub Regenta, dla ustanowienia Administracyi.

Termin do stawienia się będzie najdalej na 1 Października, a wezwania będą doręczane przynajmniej na dni 15 przed terminem, nie zważając na odległość miejsca; w terminie tym, po spisaniu wniosków przez wierzycieli czynionych, Notaryusz powinien, stosownie do art. 24, wyznaczyć termin do odbycia licytacyi dzierżawy w roku przyszłym.

TYTUŁ II.

O zajęciu i wydzierżawieniu nieruchomości miejskich.

Art. 27. Zajęcie nieruchomości miejskich poprzedzi wezwanie dłużnika art. 1 i 2 przepisane, sam zaś akt zajęcia wyrazi w szczególności, w którym mieście, na jakiej ulicy, i pod jakim numerem nieruchomość jest położona, czy jest murowaną lub drewnianą, jaka jest jej obszerność, jakie są w niej sprzęty do miejsca przywiązane, wiele mieści w sobie lokatorów, ile każdy z nich opłaca i na mocy jakich umów, wreszcie jakie są ciężary publiczne i inne wydatki. Obejmować także będzie podług art. 3 wezwania lokatorów do płacenia najmu ustanowionemu dozorczy, i inne formalności artykułem rzeczonym przepisane.

Art. 28. Kopia protokołu będzie zostawioną, jedną dłużnikowi, drugą ustanowionemu dozorczy, trzecia zostanie wniesioną do hypoteki. (1).

Lokatorom wyda Komornik wkrótkości świadectwa, kiedy i na rzecz czyją zajęcie nastąpiło, oraz kto jest ustanowionym dozorcą.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaćzu do art. 43 Ustawy Hypotecznój z roku 1818. (T. II, str. 75 niniejszego dzieła).

Art. 29. Objęci aktem zajęcia lokatorowie obowiązani będą opłacaną przez siebie cenę najmu jedynie ustanowionemu dozorczy oddawać; co zaś do wypłat jakie ciż lokatorowie przed dopełnieniem zajęcia uczynili, wierzycielowi popiérającemu zajęcie służyć poszukiwanią w Tytule III artykule 49 dozwolone.

Art. 30. Wydzierżawienie ogólne całej nieruchomości miejskiej za kontraktem, ma też same skutki, jakie względnie wydzierżawionych nieruchomości wiejskich art. 5 stanowi.

Art. 31. Zajęcie na rzecz jednego wierzyciela według art. 27 i 28 dopełnione, wstrzymuje drugie zajęcie, nie tamuje wszelako drugiemu wierzycielowi spisania protokołu przejrzenia i dalszego działania po uzupełnieniu art. 28, skoroby pierwszy wierzyciel zajmujący, pomimo uczynionego do siebie przez drugiego wierzyciela wezwania, opóźniał się z dopełnieniem kroków art. 35, 36, 38, 39, 40 wskazanych.

Art. 32. Jeżeliby wierzyciel, na rzecz którego zajęcie nastąpiło, opóźniał się z dopełnieniem przepisów art. 35, 36, 38, 39, 40 i żaden z innych wierzycieli według przepisu art. 31 nie działał, dłużnik mocen jest żądać uchylenia dopełnionego zajęcia.

Art. 33. O dacie zajęcia nieruchomości miejskich, na rzecz kogo, na satysfakcyą jakiego długu i jak wielkiej summy było dopełnione, oraz kto został ustanowiony dozorcą, doniesie Komornik wkrótkości wierzycielom art. 10 oznaczonym najdalej w dniach-15 od daty spisanego aktu zajęcia.

Art. 34. Dozorcą zajętych nieruchomości miejskich może być ustanowiony sam wierzyciel popierający zajęcie, skoro tego żąda, albo ten, którego sam Komornikowi na piśmie wskaże, może być nawet sam dłużnik, jeżeli chce, i wierzyciel wyraźnie na piśmie zezwala.

Art. 35. Obowiązki ustanowionego dozorcę będą uważane według art. 8. W czasie prowadzonej przez siebie administracyi mocen jest zajęte w nieruchomościach pomieszkania, za wyjściem kontraktów lokatorom służących, wynajmować z wolnej ręki, częściowo lub ogólnie całego domu, za zezwoleniem wspólnym dłużnika i wierzyciela zajmującego, na piśmie wyraźnie oświadczonem, na czas najdłuższy roczny, lub też, gdyby porozumienie się między wierzycielem a dłużnikiem nie zaśzło, przez publiczną licytacją wydzierżawić.

Art. 36. Wynajęcie pomieszkań winno następować od zaczęcia zwyczajnego kwartału, lub od czasu zwyczajami miejscowemi przyjętego, termin piérwszy licytacji powinien być odbytym na dni 30 przed czasem do wynajęcia służącym, a drugi termin licytacji, jeżeli według art. 39 okaże się być potrzebnym, najdalej na dni osm przed czasem powyżój oznaczonym.

Art. 37. Warunki do wynajęcia ułoży Komornik według żądania wierzyciela lub szczególnie do tego umocowanego przez niego pełnomocnika, którym być może ustanowiony dozorca.

Art. 38. Licytacya wynajęcia pomieszkań odbywaną będzie przez Komornika sądowego i na wyznaczonym przez niego do tego terminie, w miejscu samój nieruchomości. Termin licytacji powinny poprzedzić obwieszczenia art. 17 przepisane, na dni przynajmniej 20 przed terminem ogłoszone, a to w tym sposobie, że będą poprzyklepiane na drzwiach nieruchomości, na drzwiach Ratusza miasta tego, w którym nieruchomość leży i na rogach niektórych celniejszych ulic, oraz ogłoszone w gazecie jeżeli ta w rzeczonym mieście wychodzi, niemniej w jednym egzemplarzu doręczone dłużnikowi.

Przyklepianie obwieszczeń, i doręczenie dłużnikowi, na jednym z nich egzemplarzu poswiadczy woźny, a ogłoszenie w gazecie udowodnioném zostanie złożeniem tegoż pisma.

Art. 39. Gdyby na piérwszym terminie wynajęcie nie przyszło do skutku, Komornik wyznaczy powtórny termin, który poprzedzą przepisane obwieszczenia na dni 10.

Art. 40. Jeżeliby w tym drugim terminie wynajęcie nie nastąpiło, będzie mógł takowe uskutecznić z wolnej ręki sam ustanowiony dozorca.

Art. 41. Jeżeli do nieruchomości miejskich są przyległe jakie grunta, ogrody, natenczas zaję-

cie i wydzierżawienie ich będzie mogło nastąpić, albo łącznie z dochodami samej nieruchomości miejskiej, albo oddzielnie według przepisów w niniejszym Tytule oznaczonych i z temiż samemi skutkami, protokół tylko zajęcia wyrażać będzie ich obszerność i rodzaj.

TYTUŁ III.

O poszukiwaniu satysfakcyi na cenie dzierżawnej lub na części dochodów nieruchomości miejskich i wiejskich.

Art. 42. Wolno jest każdemu wierzycielowi na mocy tytułów do egzekucyi upoważniających, dochodzić swęj należytosci na cenie przez dzierżawców winnej i u wszystkich częściowo dochody nieruchomości wiejskich lub miejskich opłacających, jako to, w nieruchomościach wiejskich, na najmie i dochodach z karczem, z młynów, na opłacie z paktu krów, na czynszach przez kolonistów składanych, w posiadłościach miejskich, na najmie od ogólnych dzierżawców i od lokatorów przynależnych i na tym podobnych przedmiotach.

Art. 43. Poszukiwanie satysfakcyi tą drogą, poprzedzić winien akt zapowiedzenia przez Komornika sądowego wydany. Akt zapowiedzenia wyrażać będzie: datę wyroku lub dokumentu, z mocy którego poszukiwana jest zapłata, ilość summy opłacić się mającej, imię i nazwisko tego, którego fundusze są zapowiedziane, wezwanie zapowiedzianego, aby, pod powtórnią opłatą, nikomu funduszków zapowiedzianych nie wydawał, i aby w dni 15 od daty doręczenia złożył do protokołu Komornika deklaracyą we względzie posiadanych przez siebie funduszków.

Do aktu zapowiedzenia będzie dołączona kopia tytułu, z mocy którego jest wydany, i wymienione obrane zamieszkanie wierzyciela w obrębie Powiatu (Okręgu) tego, gdzie zapowiedziany mieszka, jeżeli gdzieindziej jest zamieszkanie wierzyciela.

Kopja aktu zapowiedzenia doręczoną zostanie zapowiedzianemu osobiście lub w zamieszkanu, według przepisów Kodexu Postępowania.

Art. 44. W ciągu dni 10 od daty doręzonego zapowiedzianemu aktu zapowiedzenia, doręczone będzie samemu dłużnikowi, jako też wierzycielom w art. 10 oznaczonym, uwiadomienie o uczynioném zapowiedzeniu.

Art. 45. W terminie, według art. 43 przypadającym, Komornik odbierze od zapowiedzianego w jego zamieszkanu przepisaną deklaracyą i tym celem obowiązany jest zapowiedziany dokładnie wyjaśnić, — z jakiego tytułu przypada należący się od niego dług, ile na niego wypłacił, i ile pozostaje do zapłacenia i w jakich terminach; okaże dowody twierdzenia jego wspierające, oraz zaręczy za rzetelność swojej deklaracyi.

Komornik spisując protokół, oprócz wymienienia w nim powyższych szczegółów, wyrazi datę doręzonego zapowiedzianemu aktu zapowiedzenia, datę doręzonego dłużnikowi uwiadomienia, ilość summy przez zapowiedzianego, w skutek złożonej przez niego deklaracyi, na rzecz zapowiadającego opłaconej, lub przyczyny dla jakiej żadna wypłata nie nastąpiła.

Jeżeli terminu wypłaty jeszcze nie upłynęły, Komornik wezwie zapowiedzianego, aby przysłał wypłatę czynił bezpośrednio samemu wierzycielowi zapowiadającemu; w przypadkach zaś tych, gdzie na jedném miejscu u wielu zapowiedzenie jest uczynione, i rozmaite terminy do wypłaty przypadają, jako to, przy zapowiedzeniu czynszów

przez kolonistów składanych, Komornik ustanowi dozorcę do pobierania takowych opłat, i o dopełnieniu tego wszystkiego w protokóle wzmiankę uczyni. Protokół podpisany zostanie przez przytomnych pisać umiejących.

Art. 46. Kopje spisanego przez Komornika protokółu doręczone będą, jedna zapowiedzianemu, druga dozorczy, skoro był ustanowiony, trzecia dłużnikowi, ostatniemu najdalej w dniach 8 od daty spisania protokółu.

Art. 47. Dozorcą zapowiedzianych funduszków może być ustanowiony tylko ten, którego sam wierzyciel zapowiadający Komornikowi na piśmie wskaże. Dozorca ustanowiony ma tylko obowiązek w oznaczonych terminach pobierać przypadające opłaty i z nich rachować się pod przynusem osobistym.

Art. 48. Jeżeliby zapowiedziany w terminie i sposobie art. 43 i 45 oznaczonymi, przepisanej deklaracji do protokółu Komornika złożyć nie chciał, wierzyciel zapowiadający będzie miał prawo w drodze sądowej żądać uznania zapowiedzianego za prostego dłużnika tej summy, na zapłacenie której zapowiedzenie było uczynione.

Art. 49. W przypadku zachodzących sporów między wierzycielem zapowiadającym, a zapowiedzianym względnie złożonej przez ostatniego deklaracji, te rozsądzone będą na audyencji właściwego sądu, za przypozywaniem do nich samego dłużnika, i każdy wierzyciel hipoteczny, na rzecz którego zapowiedzenie nastąpiło, mocen jest domagać się, aby zapowiedziany do powtórnego zapłacenia wydanych już dłużnika funduszków był zobowiązany, skoro takowe więcej jak za jeden rok przynależne, z góry opłacił, z ominięciem procentów od summ hipotecznych, poprzedzających datę kontraktu dzierżawnego, przypadających.

Art. 50. Przy skutecznieniu zapowiedzenia przez drugiego wierzyciela, zapowiedziany, przy spisaniu protokołu deklaracji, winien okazać akt pierwszego zapowiedzenia, gdyż, nie okazawszy go, byłby odpowiedzialny zapowiadającym za wszelkie szkody, jakieby ztąd ponieść mogli.

Równie drugi wierzyciel zapowiadający obowiązany jest, po spisaniu protokołu deklaracji, według art. 45, najdalej w dniach 15 donieść pierwszemu wierzycielowi zapowiadającemu o swém zapowiedzeniu.

Art. 51. Na mocy dokumentów prywatnych lub zezwolenia Sędziego, oraz na innych funduszach art. 42 nie objętych, choćby na mocy tytułów do egzekucyi upr. ważniących, wolno będzie zapowiedzenia czynić tylko w formie art. 557 i następnych Kodexu Postępowania wskazanej.

TYTUŁ IV.

Ogólne przepisy.

Art. 52. Z dochodów nieruchomości miejskich i wiejskich, mają prawo poszukiwania swój satysfakcyi wierzyciele uprzywilejowani i hipoteczni na nieruchomości intabulowani, tak co do samego kapitału jako i prowizyi, którym przepisy hipoteczne toż samo prawo rzeczowe co i kapitałowi nadają, dla czego wierzyciele uprzywilejowani i hipoteczni mają prawo pierwszeństwa przed wierzycielami osobistemi.

Art. 53. Za dopełnieniem zajęcia nieruchomości celem jój wydzierżawienia, wierzycielowi uprzywilejowanemu i hipotecznemu nie tylko służy prawo do poszukiwania satysfakcyi z procentów od daty zajęcia, ale nadto i do zaległości oraz zapasów, jakże szczególnie w nieruchomościach wiejskich po

zaspokojeniu potrzeb gruntowych znajdowały się w czasie zajęcia.

Art. 54. W zbiegu wierzycieli uprzywilejowanych i hipotecznych do dochodów nieruchomości, dzierżaw i innych z nich opłat, ustanowiony dozorca lub zapowiedziany, obowiązany jest składać fundusze do depozytu sądowego, do wierzyciela zaś lub samego dłużnika będzie należało, gdyby się między sobą o podział funduszków nie zgodzili, żądać, stosownie do art. 557 Kodexu Postępowania, wyznaczenia delegowanego, który, podobnie jak na samym szacunku nieruchomości, według art. 752 Kodexu Postępowania i następnych, sporządzi klasyfikacyą, mieszcząc każdego wierzyciela uprzywilejowanego i hipotecznego w porządku i z pierwszeństwem według przepisów hipotecznych służącym.

Art. 55. Ustanowiony zajętych nieruchomości lub zapowiedzianych funduszków dozorca, ma prawo żądać wynagrodzenia za czas prowadzonego przez siebie dozoru, w nieruchomościach wiejskich 5 procentu od czystego dochodu, po odtrąceniu wszystkich wydatków gruntowych pozostającego, w nieruchomościach miejskich 5 procentu od dochodu, jaki, po odtrąceniu podatków, wynosi; wynagrodzenie takowe ma prawo pobierać i sam dłużnik, gdy jest ustanowiony dozorcą; lecz nie ma do niego żadnego prawa ustanowiony dozorcą wierzyciel.

Art. 56. Regenci, Notaryusze i Komornicy, dopełniający egzekucyi i spisujący akta powyższemi przepisami wskazane, mają prawo żądać wynagrodzenia, według taksy postanowionej Dekretami Królewskimi z d. 14 Marca 1809 r. w Dzienniku Praw Tomu I (str. 213 i 218) Księstwa Warszawskiego ogłoszonymi.

Art. 57. Wszystkie spory zachodzące w popieraniu egzekucyi według niniejszych przepisów,

* **627.** Protokół zajęcia zawierać będzie wymienienie każdego kawałka gruntu, jego rozciągłość i położenie, oraz dwie przynajmniej przyległe i ościenne posiadłości, jako też rodzaj płodów.

* **628.** Polowy ustanowiony będzie dozorcą, chyba by podlegał wyłączeniu, stosownie do art. 598; jeżeli jest nieobny, akt zajęcia będzie mu doręczony; kopia będzie także doręczoną Wójtowi Gminy położenia miejsca, a oryginał będzie przez Wójta zawidymowany.

Jeżeli gminy, w których dobra leżą, są przyległe lub sąsiednie, jeden tylko dozorca będzie ustanowiony, wszakże inny niż polowy: protokół zawidymowany będzie przez Wójta Gminy, w której główny folwark leży; w braku takowego, przez Wójta Gminy, w której część dóbr jest położona.

* **629.** Przedaż ogłoszoną będzie przez obwieszczenia, rozlepione, na osm dni przynajmniej przed sprze-

sądzone będą przez Trybunały pierwszej instancji, w obrębie których nieruchomości są położone. Będą sądzone summarycznie pod tymczasową egzekucją, a w sporach według art. 12 i 13 zachodzących, pomimo opozycji i przed innemi sprawami.

Art. 58. Formalności niniejszém postanowieniem przepisane, winny być pod nieważnością zachowane, nadto za ich uchybienie, Regenci, Notaryusze i Kłomornicy ulegną karom i wynagrodzeniom artykułami 1030 i 1031 Kodexu Postępowania oznaczonym.

Art. 59. Zmowne lub podstępne działanie wierzyciela popierającego egzekucją, będzie uważane według art. 722 Kodexu Postępowania, którego przepisy, w czém nie są przeciwne temu postanowieniu, w swój mocy się zachowują.

dażą, na drzwiach dłużnika, na drzwiach domu gminnego, a w braku tego, w miejscu na rozlepienie obwieszczeń władz publicznych przeznaczoném; na głównym targu miejscowym, a w braku tego, na najbliższym targu; na koniec na drzwiach izby audyencyonalnej Sądu Pokoju.

* **630.** Obwieszczenia wyrażać będą dzień, godzinę i miejsce sprzedaży, imiona, nazwiska i mieszkanie dłużnika i wierzyciela, ilość hektarów (1), rodzaj każdego płodu i gminę, w której się znajdują, bez dalszego wyszczególnienia.

* **631.** Rozlepienie obwieszczeń poświadczone będzie podług tego, co w Tytule *O zajęciu ruchomości* powiedziano.

* **632.** Przedaż dokonaną będzie w dzień niedzielny lub targowy.

* **633.** Przedaż może się odbywać na miejscu, albo na placu gminy, w której się większa część zajętych przedmiotów znajduje.

Przedaż może się odbywać także na targu miejscowym, a w braku tego, na targu najbliższym.

* **634.** Zachowane będą prócz tego formalności przepisane w Tytule *O zajęciu ruchomości* (art. 583—625 K. P. S.)

* **635.** Rozdzielenie ceny sprzedaży nastąpi podług prawideł poniżej w Tytule *O stosunkowém rozdzielaniu* (art. 656—672 K. P. S.) przepisanych.

(a) *Hektar* równa się 1 morgowi i 225 prętom kwadratowym Polskim, albo 2196 sażeniom kwadratowym Rossyjskim.

TYTUŁ X.*O zajęciu rent należnych od osób prywatnych (1).*

656. Zajęcie renty może nastąpić jedynie na mocy tytułu urzędowego i egzekucyjnego. — K. N. 529, 584, K. N. 586, 1317, 1350-3., 1351, 1909, 1910, 2092, 2093. K. P. S. 146, 545, 551, 637 n.

Zajęcie poprzedzone będzie nakazem doręczonym stronie zobowiązanej lub skazanej, osobiście lub w zamieszkanu, przynajmniej na dzień jeden przed zajęciem, wraz z kopją tytułu, jeżeli ten dotąd nie był doręczonym. — 2217, 2244. — K. P. S. 68, 583, 626, 673, 780, 1033. — K. H. 198.

657. Renta zajęta będzie u tego, kto do niej jest obowiązany, aktem zawierającym, oprócz formalności zwyczajnych, wymienienie tytułu rentę ustanawiającego, ilość renty, wysokość kapitału, za który jest ustanowiona, i tytułu wierzytelności zajmującego; imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie dłużnika, obranie zamieszkania u obrońcy urzędującego przy Trybunale, przed którym sprzedaż będzie popierana, i wezwanie zapowiedzianego przed tenże sam Trybunał do deklaracji: wszystko to pod karą nieważności. — K. P. S. 49-7., 59, 61, 68, 69, 559, 675, 1029.

658. Przepisy objęte w art. 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, dotyczące formalności, jakie zapowiedziany do

(1) Cały Tytuł X. Księgi V. Części I, to jest art. 636 — 655 włącznie K. P. S. uchylony został we Francyi prawem z d. 24 Maja 1842 r.

pełnić jest obowiązany, zachowane będą przez dłużnika, do opłaty renty zobowiązanego.

A jeżeli dłużnik ten nie złoży deklaracji, albo spóźni się z nią, lub usprawiedliwień przepisanych wyżej nie dostarczy, może być skazanym, w miarę potrzeby, na opłacanie renty, jeżeli umorzenia jej nie udowodni, lub na wynagrodzenie szkód i strat, wynikających bądź z jego milczenia, bądź ze zwłoki w złożeniu deklaracji, bądź z kroków prawnych, jakich się stał powodem. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 130, 577.

639. Zajęcie u osób nie mieszkających w kraju (1), doręczone będzie osobiście lub w zamieszkanu, z zachowaniem w pozwie terminów, artykułem 73 przepisanych. K. P. S. 68, 73, 560, 642.

640. Akt zajęcia będzie służył zarazem za zapowiedzenie rat, tak ubiegłych, jako i tych, któreby przypadły aż do stosunkowego rozdzielenia. — K. N. 584, 586. — K. P. S. 557 n., 655.

641. W ciągu trzech dni po zajęciu, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości zamieszkania dłużnika renty od zamieszkania zajmującego i w podobnymże terminie, licząc odległość zamieszkania tego ostatniego od zamieszkania dłużnika, zajmujący obowiązany będzie, pod nieważnością zajęcia, uwiadomić o niem dłużnika, z doniesieniem o dniu pierwszej publikacji. — K. C. P. 26 n. — K. P. S. 563, 642 n., 691, 1029, 1033.

(1) W oryginalnym tekście są tu zamieszczone wyrazy „*en France sur le continent (we Francji lądowej)*,” które przetłómaczone przez wyrazy *w kraju*, a to ze względu na zastosowanie niniejszego Kodexu do Królestwa Polskiego.

(2) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim, czyli 24 $\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

642. Gdy dłużnik renty zamieszkałym jest po za-
obrzebom kraju (1), termin do uwiadomienia biegnie do-
piéro od dnia upływu terminu zakreślonego do zapo-
zwania dłużnika. — K. P. S. 73, 639, 655.

643. W dni piętnaście po uwiadomieniu dłużnika,
zajmujący obowiązany będzie złożyć, w Kancellaryi Pi-
sarza Trybunału zamieszkania dłużnika, warunki prze-
daży, obejmujące imiona, nazwiska, powołanie i mie-
szkanie zajmującego, dłużnika, i dłużnika renty; rodzaj
renty i wysokość jój, jako téż jój kapitału, datę i wyra-
żenie tytułu, rentę ustanawiającego; wzmiankę o wpisie,
jeżeli tytuł zapewnia hypotekę, i jeżeli wpis, dla zabez-
pieczenia renty, został uczyniony; imiona, nazwiska i
mieszkanie obrońcy popierającego przedaż, warunki
przysądzenia i oznaczenie ceny do przedaży: pierwsza
publikacya odbędzie się na audyencyi. — K. P. S. 644 n.,
690, 697 n., 958, 959, 972, 973.

644. Wyciąg ze zbioru objaśnień i warunków po-
wyższe wiadomości zawierający, złożony będzie w Kan-
cellaryi Pisarza na ośm dni przed złożeniem tamże zbio-
ru objaśnień, i przez niego umieszczony zostanie na ta-
blicy na ten cel przeznaczonój w izbie audyencyonalnej
Trybunału, w którym przedaż jest popieraną.

645. Na ośm dni przed złożeniem zbioru objaśnień
i warunków w Kancellaryi Pisarza wyciąg podobny wy-
wieszonym będzie:

- 1° Na drzwiach domu dłużnika;
- 2° Na drzwiach domu dłużnika renty;

(1) W oryginalnym tekście są tu zamieszczone wyrazy „*hors du continent de la France (po za obrębem Francyi lądowej)*”; zmiana zaś w przekładzie okazała się konieczną, przy względnie na zastosowanie niniejszego Kodexu do Królestwa Polskiego.

3° Na głównych drzwiach Trybunału;

4° Na głównym placu miejsca, w którym sprzedaż jest popiieraną. — K. P. S. 617, 618, 684, 699.

646. Taki sam wyciąg umieszczony będzie w jednym z Dzienników wychodzących w mieście, gdzie sprzedaż jest popiieraną, a w braku tego, w jednym z Dzienników Departamentu (Gubernii), jeżeli tam jest wydawany. — K. P. S. 617, 683, 699.

647. Co do rzeczonych obwieszczeń i ogłoszeń zachowane będą formalności w Tytule *O zajęciu nieruchomości* (art. 682 n. K. P. S.) przepisane.

648. W ośm dni po pierwszej publikacji nastąpi druga; a renta zajęta w czasie téj publikacji, będzie mogła być przysądzoną; może jednak Trybunał dalszy termin oznaczyć. — K. P. S. 1033.

649. Następnie odbędzie się trzecia publikacya, podczas której nastąpi stanowcze przysądzenie ostatniemu najwyżej postępującemu licytantowi. — K. P. S. 650, 706 n.

650. Nowe obwieszczenia będą rozlepione, oraz nowe ogłoszenia zostaną umieszczone w dziennikach, na trzy dni przed stanowczém przysądzeniem. — K. P. S. 649.

651. Postąpienia będą czynione za pośrednictwem Obrońców. — K. P. S. 707, 713.

652. Formalności w Tytule *O zajęciu nieruchomości* (art. 673 n. K. P. S.) przepisane, co do redakeyi wyroku przysądzającego, co do wykonania warunków sprzedaży i co do szacunku, oraz co do licytacji na ryzyko, zachowane będą także w sprzedaży renty. — K. P. S. 714, 715.

653. Jeżeli renta zajęta została przez dwóch wierzyteli, popiieranie sprzedaży należéc będzie do tego, który

pierwszy o zajęciu uwiadomił; w razie współubiegania się, do posiadacza tytułu najdawniejszego, a jeżeli tytuły są téj saméj daty, do najdawniejszego z Obrońców.— K. N. 1317. — K. P. S. 611, 661, 667, 719, 967, 994.

654. Dłużnik będzie obowiązany przedstawić zarzuty nieważności, jeżeli mu jakie służą, przed przygotowawczém przysądzeniem, po którym nie będzie mógł przedstawiać zarzutów nieważności jak tylko przeciwko postępowaniu późniejszemu. — K. P. S. 698 n., 718, 728.

655. Rozdzielenie szacunku dopełnione będzie^o podług przepisów wskazanych w Tytule *O stosunkowém rozdzielaniu* (art. 656 n. K. P. S.), co jednak nie ubliża hipotekom uzyskanym przed prawem z d. 11 Brumaire roku VII (d. 1 Listopada 1798 r.)

TYTUŁ XI.

O stosunkowém rozdzielaniu.

656. Jeżeli pieniądze zapowiedziane, albo ze sprzedaży zebrane, nie wystarczają na zaspokojenie wierzycieli, dłużnik i wierzyciele obowiązani będą w ciągu miesiąca ułożyć się względem stosunkowego rozdzielania. K. N. 1134, 2093, 2218. — K. P. S. 557, 579, 624, 625, 632, 635, 655, 657 n., 749 n., 990. — K. H. 214, 410 n., 548, 556, 565.

657. Gdyby dłużnik i wierzyciele nie zgodzili się w rzeczonym przeciągu czasu, urzędnik, który sprzedaż dopełnił, obowiązany będzie w ciągu następnych dni ośmiu, i z zastrzeżeniem wszelkich zapowiedzeń, złożyć do depozytu sumę ze sprzedaży zebraną, po odtrąceniu kosztów swoich, podług obliczenia dopełnionego przez Sędziego na oryginale protokołu: wyciąg obejmo-

wać będzie wzmiankę o powyższych kosztach. — K. N. 1257, 2101-1. — K. P. S. 67, 625, 658 n., 814. — Art. 31 Pos. Kr. z d. ¹⁷/₂₉ Stycznia 1828 r. oraz rozporządzenia w jego rozwinięciu wydane. (T. I str. 942 — 946, niniejszego dzieła).

658. W Kancellaryi Pisarza utrzymywaną będzie *Księga stosunkowych rozdzieleni*, w której Prezes wyznaczy Sędziego na żądanie zajmującego, lub, gdyby zajmujący nie żądał, na żądanie strony pilniejszej; żądanie takie wniesione będzie przez proste oświadczenie zapisane w księdze. — K. P. S. 750, 751. (1)

659. Po upływie terminów w art. 656 i 657 oznaczonych, i na mocy decyzji Sędziego delegowanego, wierzyciele wezwani będą do produkcyi, a dłużnik do przejrzania produkowanych dokumentów, i do czynienia zarzutów, jeżeli mu jakie służą. — K. P. S. 189, 752 n.

660. W ciągu miesiąca od wezwania, wierzyciele zapowiadający, czyli to u zajmującego, czyli to u urzędnika, który dopełnił sprzedaż, zaprodukują, pod prekluzją, swoje tytuły na ręce Sędziego delegowanego, z aktem obejmującym żądanie o pomieszczenie i ustanowienie Obrońcy. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1350-3., 1351. K. P. S. 75, 146, 189, 659, 664, 754, 1029, 1033.

661. Ten sam akt obejmować będzie żądanie przyznania przywileju: może jednak właściciel, w drodze szybkiego zadecydowania (en référé), przywołać dłużnika i najdawniejszego Obrońcę przed Sędzią delegowanym, celem przedwstępnego wyrzeczenia co do je-

(1) Do sporządzania planów stosunkowych rozdzieleń i uporządkowań, o ile tylko można, nie Assessorowie, lecz Sędziowie przeznaczani być powinni.

go przywileju za należną mu cenę najmu. — K. N. 2095, 2101, 2102. — K. P. S. 806 n., 819 n.

662. Koszta popiérania stosunkowego rozdzielania zostaną zamieszczone z przywilejem, przed wszelką inną wierzytelnością, wyjąwszy za cenę najmu właścicielowi należną. — K. P. S. 130, 661, 714, 716, 819 n.

665. Z upływem wyżej zakreślonego terminu, a na wet pierwój, jeżeli wierzyciele dopełnili produkeye, delegowany, w dalszym ciągu swego protokółu, sporządzi plan stosunkowego rozdzielania, odpowiednio złożonym dokumentom; popiérający doniesie przez akt Obrońcy o zamknięciu protokółu wierzycielom produkującym i dłużnikowi, z wezwaniem, aby go przejrżeli i zarzuty podali delegowanemu do protokółu w ciągu dni piętnastu. — K. P. S. 75, 189, 1029, 1033.

664. Gdyby wierzyciele i dłużnik w powyższym przeciągu czasu planu stosunkowego rozdzielania w miejscu urzędowania Sędziego delegowanego nie przejrżeli, będą prekludowani bez nowego wezwania i wyroku; żadne uwagi czynione nie będą, jeżeli spór nie zachodzi. — K. P. S. 660, 756, 757.

665. Jeżeli nie ma sporu, Sędzia delegowany zakonczy swój protokół, zamknie plan stosunkowego rozdzielania funduszów, i zaleci, aby Pisarz wydał rozkaz do wypłaty wierzycielom, za zaręczeniem przez nich, że ich wierzytelności są rzetelne. — K. P. S. 534, 571, 572, 671, 759, 771.

666. Jeżeli spór zachodzi, Sędzia delegowany odeśle na audyencyę; strona pilniejsza poprze sprawę prostym aktem Obrońcy do Obrońcy, bez innych pism. — K. P. S. 75, 82, 87, 758, 761, 1031.

667. Do sprawy wchodzić będzie tylko wierzyciel czyniący zarzuty, wierzyciel przeciwko któremu zarzuty

są czynione, dłużnik i najdawniejszy Obrońca opponujących; popierający stosunkowe rozdzielenie nie będzie mógł w tym przymocie być powołanym. — K. P. S. 653, 661, 669, 719, 760.

663. Wyrok wydany będzie na sprawozdanie Sędziego delegowanego i na wnioski Prokuratora Królewskiego. — K. P. S. 83, 84, 93, 95, 112, 761, 762.

669. Appellacya od wyroku założoną być powinna w ciągu dziesięciu dni od doręczenia Obrońcy: akt appellacyi doręczony będzie w zamieszkaniu Obrońcy; obejmować ma zapozwanie i wymienienie uciążliwości; sprawa sądzoną będzie tak, jak w materyi summarycznej. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 147, 261, 365, 404 n., 492, 670.

Do appellacyi takiej wolno pozwać tylko strony w art. 657 wymienione.

670. Po upływie terminu do odwołania się zakreślonego, a w razie odwołania się, po doręczeniu, w zamieszkaniu Obrońcy, wyroku appellacyjnego, Sędziego delegowanego zamknie swój protokół, w sposób artykułem 665 przepisany. — K. P. S. 669, 767.

671. W ciągu dni ośmiu po zamknięciu protokołu, Pisarz wyda wierzycielom rozkaz do wypłaty, gdy przed nim zaręczą za rzetelność swoich wierzytelności. — K. P. S. 665, 771.

672. Procenta od summ użytecznie umieszczonych w planie stosunkowego rozdzielienia ustają z dniem zamknięcia planu, jeżeli spór nie zaszedł; w przypadku sporu, od dnia doręczenia wyroku spór rozstrzygającego, a w razie odwołania się, w piętnaście dni po doręczeniu wyroku appellacyjnego. — K. N. 1907. — K. P. S. 665, 669, 670, 671, 766, 767.

TYTUŁ XII.*O zajęciu nieruchomości (1).*

673. Zajęcie nieruchomości poprzedzone będzie nakazem doręczonym osobiście lub w zamieszkaniu; na czele nakazu umieszczoną będzie całkowita kopja tytułu, na mocy którego zajęcie dopełnione zostaje. Nakaz ten zawierać będzie obranie zamieszkania w miejscu posiedzeń Trybunału, przed którym wywłaszczenie ma być popiérane, jeżeli wierzyciel tam nie mieszka; wyrażać będzie, że, na wypadek niezapłacenia, dopełnioném zostanie zajęcie nieruchomości dłużnika. Komornik świadków przybierać nie będzie; w ciągu dnia jednego da zawidymować oryginał Prezydentowi, Burmistrzowi, Wójtowi Gminy, lub ich zastępcy, zamieszkania dłużnika, a drugą kopję zostawi widymującemu.— K. N. 2092 n., 2204, 2217, 2218, 2244.— K. P. S. 68, 551, 583, 626, 636, 674 n., 715, 718 n., 780, 1029, 1039. — K. H. 198. — Art. 69 i n. Pos. Rady Adm. z d. 4 Czerwca 1841 r. (T. I, str. 493 niniejszego dzieła).

674. Zajęcie nieruchomości nie będzie mogło nastąpić przed upływem dni trzydziestu od nakazu: gdyby wierzyciel dopuścił upływu czasu więcéj jak trzech miesięcy pomiędzy nakazem a zajęciem, obowiązany będzie powtórzyć nakaz, z zachowaniem form i terminu wyżej przepisanych. — K. P. S. 673, 715, 717, 1029, 1033.

675. Protokół zajęcia obejmować będzie, oprócz formalności wspólnych wszystkim aktom przez woźnych

(1) Cały niniejszy Tytuł, to jest art. 673 — 717 włącznie, uchylony został we Francji prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

doręczanym, wymienienie wyroku lub tytułu egzekucyjnego, wzmiankę o zejściu Komornika do nieruchomości zajętych, oznaczenie zewnętrznego stanu przedmiotów zajętych, jeżeli jest to dom miejski, i wymieniać będzie Okrąg, Gminę, oraz ulicę, przy której jest położony, niemniej nieruchomości przyległe i ościenne; jeżeli są to dobra wiejskie, oznaczenie budowli, o ile się tam znajdują, naturę i rozległość przynajmniej przybliżoną każdego kawałka gruntu, dwie przynajmniej przyległe i ościenne nieruchomości, imię i nazwisko dzierżawcy lub osadnika, jeżeli tam jaki się znajduje, Okrąg i Gminę, w której dobra leżą: protokół prócz tego obejmować będzie, bez względu na rodzaj zajętej nieruchomości, wyciąg z księgi podatków gruntowych, wykazujący ich ilość z każdej zajętej części, wymienienie Trybunału, przed którym wywłaszczenie ma się odbywać, i ustanowienie Obrony, u którego zamieszkanie dla zajmującego będzie z samego prawa obrane. — K. P. S. 61 n., 75, 588, 627, 676, 682, 715, 717, 783, 924, 1029 (1).

676. Przed zarejestrowaniem zostawioną będzie kopia całego protokołu zajęcia Pisarzem Sądów Pokoju oraz Prezydentom, Burmistrzom, Wójtom Gmin albo ich zastępcom, położenia zajętej nieruchomości, jeżeli

(1) „W razie zajęcia dóbr nieruchomości ziemskich lub miejskich drogą egzekucyi, w celu zaspokojenia prywatnych wierzycieli, Urzędnik dobra zajmujący, lub ustanowiony przez niego zawiadowca, obowiązany jest na to mieć bacność, pod własną odpowiedzialnością, aby podatki gruntowe bieżące z zajętych nieruchomości, w terminach zwyczajnych regularnie i niezawodnie do Kass publicznych opłacone były.“

Pos. Rady Adm. z d. 19 Czerwca 1818 r.
(D. P., T. VI, str. 66).

jest to dom miejski; jeżeli zaś są to dobra wiejskie, tym samym jak wyżej Urzędnikom, z położenia zajętych budowli właściwym, o ile te znajdują się, a w braku budowli, właściwym z położenia części dóbr, która, podług księgi podatków gruntowych, największy dochód przynosi: Prezydenci, Burmistrz, Wójt Gmin lub ich zastępcy, i Pisarze, zawidymują oryginał protokołu, w którym o pozostawionych kopjach wzmianka uczynioną będzie. — K. N. 2210. — K. P. S. 717, 1029, 1039.

677. Zajęcie nieruchomości przepisane będzie w Księdze na to przeznaczonj w Kancellaryi Hypotecznj, w którj obrębie dobra leżą, co do części przedmiotów zajętych, jaka się znajduje w tym okręgu. — K. N. 2200. K. P. S. 676, 678 n., 715, 717, 1029 (1).

678. Jeżeli Konserwator Hypotek nie może przystąpić do przepisania zajęcia w chwili przedstawienia mu

(1) Przepis ten w Królestwie Polskim uchylony został sposobem milczącym, stosownie bowiem do art. 15 Ustawy Hypotecznj z r. 1818, dla każdj nieruchomości hypotecznie uregulowanj założona jest oddzielna księga wieczysta, i do tój wniesione być powinny wszelkie wpisy odnoszące się do tój nieruchomości, a tém samym także i ostrzeżenie o zajęciu jej na przymusowj wywłaszczenie (Art. 6, 43 i 132 Ustawy Hyp.)

Z tego zatem powodu przepisy zawarte w art. 677, 678 i 679 K. P. S. wykonywają się w ten sposób. Popierający przedaż przymusowj lub tój jego obrońca składa do Księgi Wieczystej, przy stosownym wniosku, kopję protokołu zajęcia, projektując jednocześnie do Działu IIIgo Wykazu Hypotecznego treść, obejmującą w sobie wiadomość, kiedy, przez kogo, na czyje żądanie i w poszukiwaniu jakiej wierzytelności majątek został zajęty na przymusowj przedaż. Sporządzenie takiego wniosku Pisarz Kancellaryi Ziemiańskiej poświadcza na oryginalnie protokołu zajęcia.

Oprócz tego porównać tu przypiski zamieszczone w odsyłaczu do art. 43 Ustawy Hypot. z r. 1818. (T. II, str. 75 nin. dz.)

takowego, uczyni wzmiankę na oryginale, który zostawionym mu będzie, o godzinie, dniu, miesiącu i roku złożenia mu zajęcia; a w przypadku współubiegania się, zajęcie, jakie pierwsze było przedstawione, przepisaniem zostanie — K. P. S. 677, 679, 719 n. (1).

679. Jeżeli zaszło poprzednie zajęcie, Konserwator zaświadczy na marginesie drugiego, że odmówił przyjęcia, wyrazi datę poprzedzającego zajęcia, imiona, nazwisko, mieszkanie i powołanie zajmującego i dłużnika, oznaczenie Trybunału, przed którym zajęcie jest popierane, imię i nazwisko Obrońcy strony zajmującej, oraz datę przepisania. — K. P. S. 611, 719. (1).

680. Zajęcie nieruchomości będzie prócz tego przepisane w Kancellaryi Pisarza Trybunału, przed którym sprzedaż ma się odbywać, i to, w przeciągu piętnastu dni od dnia przepisania w Kancellaryi Hypotecznej, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości miejsca położenia nieruchomości od Trybunału. — K. P. S. 682, 717, 1029, 1033.

681. O zajęciu nieruchomości przepisaniem stosownie do art. 677 i 680, dłużnik będzie zawiadomiony w ciągu dni piętnastu od dnia ostatniego przepisania, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości zamieszkania dłużnika od miejsca, gdzie nieruchomość leży: zawiadomienie zawierać będzie datę pierwszego ogło-

(1) Przy względzie na uwagi przywiedzione w odsyłaczu do artykułu 677 K.P.S., przepis artykułów 678 i 679 t.p. uchylony jest w Królestwie Polskiem sposobem milczącym; a co do pierwszeństwa hypotecznego, przy wnoszeniu ostrzeżeń o zajęciu nieruchomości na przymusowe wywłaszczenie, główną zasadę stanowi tu art. 12 Ustawy Hypotecznej z r. 1818.

(2) Miriametrów 3, równa się 3¹/₂ milom Polskim, czyli 24¹/₂ werstom Rossyjskim.

szenia warunków. Oryginał tego zawiadomienia w ciągu dwudziestu czterech godzin zawidywany będzie przez Prezydenta, Burmistrza lub Wójta Gminy zamieszkania dłużnika, i wpisany w ciągu dni osmiu, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1), w Kancelaryi Konserwatora Hypotek miejsca, gdzie nieruchomość leży; i wzmianka o tém uczynioną będzie na marginesie wpisu zajęcia (2). — K. N. 2197. — K. P. S. 689 n., 696, 715, 717, 1029, 1033, 1039.

682. Pisarz Trybunału obowiązany będzie, w ciągu trzech dni po przepisaniu, w art. 680 wzmiankowanym, umieścić na tablicy na ten cel wywieszonej w izbie ustępowej wyciąg obejmujący: — K. P. S. 675, 683 n., 717, 1029, 1033.

- 1° Datę zajęcia i przepisania;
- 2° Imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie dłużnika, zajmującego, i obrońcy tego ostatniego;
- 3° Wymienienie Okręgu, gminy, ulicy zajętych domów;
- 4° Wymienienie wkrótkości dóbr wiejskich, w tylu oddziałach, w ilu gminach leżą, a gminy te oraz okręgi będą wyrażone: każdy oddział zawierać będzie

(1) Miriametrów 3 równa się 3½ milom Polskim, czyli 24½ werstom Rossyjskim.

(2) Podług praktyki przyjętej w kraju tutejszym od daty wprowadzenia Ustawy Hyp. z r. 1818, akt zawiadomienia wierzycieli, o którym wspomina art. 681 K. P. S., składa się w kopji Pisarzowi Kancellaryi Ziemiańskiej i ten, poświadczywszy to na oryginale aktu zawiadomienia wierzycieli, robi zarazem stosowną wzmiankę na marginesie wniosku, przy którym złożony został protokół zajęcia, jak to wyjaśniono wyżej w przypisku do art. 677 K. P. S.; złożoną mu zaś kopję rzeczzonego zawiadomienia dołącza do Zbioru dokumentów przy Księdze Wiczytstęj.

tylko gatunek i ilość przedmiotów, oraz imiona i nazwiska dzierżawców lub osadników, jeżeli jacy znajdują się; gdyby jednakże w dobrach, w tej samej gminie położonych, odrębnie kilka osób prowadziło gospodarstwo, podzielone będą na tyle oddziałów, ile jest osób gospodarstwo prowadzących;

5° Oznaczenie dnia pierwszego ogłoszenia;

6° Imiona i nazwiska Prezydentów, Burmistrzów lub Wójtów Gmin i Pisarzy Sądów Pokoju, którym kopje zajęcia zostawiono.

683. Wyciąg, o którym w poprzedzającym artykule jest mowa, na żądanie zajmującego umieszczonym będzie w jednym z dzienników drukowanych w miejscu posiedzeń Trybunału, przed którym sprzedaż jest popieraną; a w braku tychże, w jednym z dzienników w departamencie (Gubernii) drukowanych, jeżeli jakie są wydawane; umieszczenie to udowodnione będzie egzemplarzem Dziennika, wyciąg rzeczony obejmującego, z podpisem drukarza, poświadczonym przez Prezydenta lub Burmistrza. — K. P. S. 617, 620, 621, 646, 703, 717, 741, 836, 868, 872, 960, 962, 1029. — Art. 73 Instrukcji z d. 4 Czerwca 1841 r. (T. I, str. 495 niniejszego dzieła). — Pos. Rady Adm. z d. $\frac{2}{14}$ Lutego 1837 r. i $\frac{8}{20}$ Lutego 1844 r. które będą zamieszczone niżej.

684. Takież sam wyciąg, jak w artykule poprzedzającym wskazano, w formie obwieszczenia wydrukowany, wywieszony zostanie: — K. P. S. 617 n., 629, 686, 687, 695, 703, 717, 732, 739, 836, 961, 1029.

1° Na drzwiach zamieszkania dłużnika;

2° Na głównych drzwiach budowli zajętych;

3° Na głównym placu gminy zamieszkania dłużnika, gminy położenia nieruchomości, oraz gminy gdzie

zasiada Trybunał, przed którym sprzedaż jest popięrana;

- 4° Na głównym targu rzeczonych gmin, a w braku tego, na dwóch najbliższych targach;
- 5° Na drzwiach izby audyencyonalnej Sądu Pokoju, gdzie budowle są położone, a w braku budowli, na drzwiach izby audyencyonalnej Sądu Pokoju, w którego obrębie leży większa część nieruchomości zajętych;
- 6° Na zewnętrznych drzwiach Trybunałów zamieszkania dłużnika, położenia nieruchomości i miejsca sprzedaży. — K. P. S. 645, 739, 1039.

635. Rozlepienie obwieszczeń poświadczone będzie aktem, do którego dołączony zostanie jeden egzemplarz obwieszczenia: w akcie tym woźny poświadczy, że rozlepienie uskutecznióm zostało w miejscach prawem wskazanych, bez ich wyszczególnienia. — K. P. S. 717, 1029.

636. Oryginały obwieszczeń i akt rozlepienia pod żadnym pozorem nie mogą być wydawane w kształcie głównych oryginalnych wypisów. — K. P. S. 1031.

637. Oryginał rzeczonego aktu będzie zawidymowany przez Prezydenta, Burmistrza lub Wójta każdej w szczególności gminy, w której rozlepienie dopełnione było, i doręczony dłużnikowi wraz z kopją obwieszczenia. — K. P. S. 68, 717, 740, 1029, 1039.

638. Jeżeli zajęte nieruchomości nie są wypuszczone w najem lub wycierżawione, dłużnik pozostanie w ich posiadaniu aż do sprzedaży, jako sądowy zarządca; chybaby sąd inaczej postanowił, na żądanie jednego lub kilku wierzycieli.

* Mogą jednak wierzyciele zarządzić zbiór i sprzedaż w całości lub w części płodów na pniu będących (1).

689. Dochody przypadłe po doręczeniu uwiadomienia dłużnikowi, będą znieruchomione i rozdzielone wraz z postąpionym za nieruchomość szacunkiem, podług porządku hipotek. — K. N. 2118, 2133, 2134. — K. P. S. 681, 691, 748 n. — Usta. Hyp. z r. 1818 art. 12, 15 i 118. — Pos. Ks. Nam. z d. 2 Września 1823 r. art. 52 i n. (T. II, str. 394 niniejszego dzieła).

690. Dłużnik nie może przedsiębrać cięcia w lasach, ani pogorszać stanu nieruchomości, pod karą wynagrodzenia szkód i strat, pod przymusem osobistym; w miarę ważności okoliczności może być nawet pociągnięty w drodze karniej. — K. N. 521, 590, 591, 592, 593, 1149, 1382, 2063. — K. P. S. 126, 128, 688.

691. Jeżeli nieruchomości wypuszczone zostały w najem lub dzierżawę za kontraktem nie mającym daty pewnej, przed nakazem, nieważność jego może być wyrzeczona, jeżeli wierzyciele lub przybicie otrzymujący tego żądają. — K. N. 1328, 1714. — K. P. S. 551, 673.

Jeżeli kontrakt dzierżawny ma datę pewną, wierzyciele będą mogli zapowiedzieć komorne lub czynsz dzierżawny, a wtedy z komornem lub z czynszem dzierżawnym, przypadłemi po zawiadomieniu dłużnika, postąpionem będzie tak samo, jak z dochodami w art. 689 wzmiankowanemi. — K. N. 1743, 1961 n. — K. P. S. 557 n., 749 n.

692. Dłużnik, od dnia doręczenia mu zawiadomienia o zajęciu, nie może zbywać nieruchomości, pod niewa-

(1) Ostatni ustęp tego artykułu uchylony został postanowieniami Ks. Namiestnika Król. z d. 8 Lipca 1823 r. i 2 Września t. r. (T. II, str. 372 i 374 niniejszego dzieła),

żnością, bez potrzeby wyrzeczenia jęj sądownie. — K. N. 1594, 1599. — K. P. S. 681, 693, 694, 1029. — Przypisek do art. 696 K. P. S.

693. Jednakże zbycie takie skutek mieć będzie, jeżeli przed przysądzeniem nabywca zaznaczy summę wystarczającą na zaspokojenie wierzytelności hipotecznych w kapitale, procentach i kosztach, oraz akty zaznaczenia doręczy wierzycielom hipotecznym. — K. N. 1257 n. — K. P. S. 68, 694, 743.

Jeżeli pieniądze tak złożone pochodzą z pożyczki, wówczas dający pożyczkę będą mieli hipotekę dopiero po wierzycielach, którzy w czasie zbycia byli wpisani. — K. N. 2103, 2114, 2124, 2125, 2134. — K. P. S. 738. — Usta. Hyp. z r. 1818 art. 12.

694. Jeżeli zaznaczenie nie nastąpiło przed przysądzeniem, przysądzenie to pod żadnym pozorem zawieszony być nie może. — K. N. 2212. — K. P. S. 720, 729.

695. Egzemplarz obwieszczenia drukowanego, przepisanego w artykule 684, doręczony będzie wierzycielom wpisanym, w obranych zamieszkaniach przy wpisach, na ośm dni przynajmniej przed piérwszém ogłoszeniem zbioru objaśnień i warunków, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) odległości gminy, w której się znajduje Kancellarya Konserwatora, od gminy, gdzie sprzedaż ma się odbywać. — K. P. S. 68, 696, 717, 1029, 1033. (2).

(1) Miriametrów 3, równa się 3¹/₂ milom Polskim czyli 24¹/₂ werstom Rossyjskim.

(2) Obwieszczenie, na przypadek zapisanej na nieruchomości kaucyi za Rejentem lub Komornikiem, doręczone być powinno właścicielowi Trybunałowi, pod którego zwierzchnictwem kaucyonowany Urzędnik zostaje.

K. R. S. d. 18/30 Listopada 1849 r. Nr. 15157. (art.

696. Zawiadomienie poprzedzającym artykułem przepisane, objawione będzie na marginesie zajęcia w Kancellaryi Hypotecznój: od dnia tego objawienia, zajęcie nie może już być wykreślone inaczej, jak za zezwoleniem wierzycieli, lub na mocy wydanych przeciwko nim wyroków. — K. N. 1134, 1350-3., 1351. — K. P. s. 715, 716, 717. — Usta. Hyp. z r. 1818, ustęp *b* art. 132, i art. 134. (1).

697. Na dni piętnaście przynajmniej przed piérwszém ogłoszénieniem, popiérający złoży w Kancellaryi Pisarza Trybunału zbiór objaśnień i warunków przedaży, obejmujący:

- 1° Wymienienie tytułu, na mocy którego zajęcie nastąpiło, nakazu, protokołu zajęcia, tudzież aktów i wyroków, jakie mogły być sporządzone lub wydane;
- 2° Oznaczenie przedmiotów zajętych, tak jak było w protokóle zamieszczone;
- 3° Warunki przedaży, i (2)

(1) Dotychczasowa praktyka, przyjęta we wszystkich prawie Kancellaryach Ziemiańskich, ustaliła zwyczaj, iż zawiadomienia, o których art. 692 i 696 K. P. S. wspominają, nie są objawiane w wykazie Hypotecznym, lecz tylko stosowna wzmianka jest zamieszczaną na marginesie wniosku, na mocy którego objawiony został w Wykazie wpis o zajęciu nieruchomości na przymusowe wywłaszczenie.

Postępowanie to nie zdaje się odpowiadać duchowi Ustawy Hypotecznój z r. 1818, a szczególnie artykułowi 17, i wieleby na tém zyskała jawność hypoteczna, gdyby o zawiadomieniu dłużnika i wierzycieli zamieszczaną była stosowna wzmianka w kolumnie zlewków obok wpisu o zajęciu nieruchomości na przymusowe wywłaszczenie. (Przypisek do art. 43 Ustawy Hypotecznój z r. 1818. — T. II, str. 75 niniejszego dzieła).

(2) Praktyka ustaliła zwyczaj, iż w warunkach licytacyjnych

4° Oznaczenie przez popiérającego ceny do licytacji (1). — K. P. S. 643, 645, 699 n, 714, 715, 717, 957, 958, 972, 973, 1029.

698. Nieruchomosć przysądzoną będzie nabywcy za cenę do licytacji podaną, jeżeli nikt na licytacji wyżej nie postąpi. — K. P. S. 706, 708, 733, 741 (2).

zawsze oznacza się ilość vadium, jakie przystępujący do licytacji złożyć jest w obowiązku przed licytacją.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 698 K. P. S.

(2) Postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 26 Czerwca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 351) wskazało następujące przepisy co do taksy dóbr nieruchomości sprzedawanych drogą przymusowego wywłaszczenia, a mianowicie:

Art. 1. Każdy z wierzycieli dłużnego właściciela dóbr nieruchomości, a nawet sam dłużny właściciel, ma prawo żądać, aby dobra jego wystawione na przymuszoną publiczną sprzedaż, nie były przysądzone niżej dwóch trzecich części ich wartości.

Art. 2. Zasady ocenienia dóbr nieruchomości ziemskich osobném urządzeniem ogłosimy; tymczasowo zaś następujące zasady wskazujemy:

1° Gdzie taksa urzędowa nastąpiła, ta służyć ma za prawidło z tém jedynie ograniczeniem, iż osobom interesowanym wolno czynić wnioski i dowodzić, iż wartość wówczas o jedną czwartą część za wysoko wprowadzoną została.

2° Gdzie zaś żadna taksa nie nastąpiła, cena sprzedażna ma być brana za prawidło, z wolném jednak dowodzeniem wyższości lub niższości rzeczywistej wartości.

Art. 3. Wszelkie wnioski i żądania stron interesowanych w przedmiotach powyższych, wprowadzonymi będą drogą przepisaną, w Tytule 13 Ks. ędze V Części 1 Kodexu Postępowania Cywiln. (Art. 718 i n. K. P. S.)

699. Wnioski stron interesowanych, ogłoszenia i przysądzenia będą zamieszczane w zbiorze objaśnień i warunków sprzedaży w dalszym ciągu po oznaczeniu ceny do licytacji. — K. P. S. 643, 645, 697, 702, 714, 717, 1029.

700. Zbiór objaśnień i warunków sprzedaży będzie ogłoszony po raz pierwszy, w miesiąc przynajmniej po doręczeniu dłużnikowi protokołu obwieszczeń.— K. P. S. 643, 645, 697, 699, 702, 717, 1029, 1033.

701. Przerwa między rzeczonym doręceniem dłużnikowi, a pierwszym ogłoszeniem, nie będzie mogła być krótszą jak miesiąc, ani dłuższą jak szesć tygodni. K. P. S. 687, 702 n., 717 n., 732, 1029, 1033.

702. Zbiór objaśnień i warunków sprzedaży ogłoszony będzie na audyencyi przynajmniej trzy razy przed przygotowawczém przysądzeniem, z przerwą dni piętnastu między ogłoszeniami. — K. P. S. 643, 645, 697, 699 n., 714, 717, 732, 741, 1029.

703. Na osm dni przynajmniej przed tém przysądzeniem, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) odległości miejsca położenia większej części nieruchomości zajętych, od miejsca posiedzeń Trybunału, nowe doniesienia umieszczone zostaną w Dzienniku, jak w art. 683 przepisano: także same obwieszczenia rozlepione będą w miejscach w art. 684 wyszczególnionych z wyrażeniem nadto ceny do licytacji, oraz z oznaczeniem dnia, w którym nastąpi przygotowawcze przysądzenie. K. P. S. 617 n., 686 n., 695, 717, 732, 739, 836, 1029, 1033.

Dodatek ten będzie dopisanym, a gdyby z tego po-

(1) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim czyli $24\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

wodu obwieszczenie przedrukowane było, wydatek taki w obliczenie kosztów wchodzić nie będzie. — K. P. S. 1031.

704. W dni piętnaście po tém przysądzeniu, nowe doniesienia umieszczone będą w Dziennikach i nowe obwieszczenia, w sposobie jak wyżej, rozlepione zostaną; będą one obejmowały prócz tego wzmiankę o przygotowawczém przysądzeniu, o cenie za jaką nastąpiło, i wyrażenie dnia do stanowczego przysądzenia. — K. P. S. 683 n., 703, 717, 732, 1029.

705. Umieszczenie w Dziennikach drugiego i trzeciego doniesienia, oraz drugie i trzecie rozlepienie obwieszczeń, udowodnione będą w ten sam sposób, jak pierwsze. — K. P. S. 683 n., 703, 717, 1029. *895. 687.*

706. Stanowcze przysądzenie odbędzie się w dniu oznaczonym w czasie przygotowawczego przysądzenia; przerwa między temi dwoma przysądzeniami nie będzie mogła być mniejsza jak sześciotygodniowa. — K. N. 2212, 2213, 2215 n. — K. P. S. 698, 717, 742, 1029.

707. Licytacya odbywać się będzie za pośrednictwem Obrońców i na audyencyi: skoro licytacya otwartą zostanie, zapalane będą jedna po drugiej świeczki tak przyrządzone, ażeby palenie się każdéj trwało około minuty. — K. P. S. 651.

Licytujący przestaje być obowiązany, gdy po jego postąpieniu zaszło inne, chociażby to ostatnie było uznane za nieważne. — K. P. S. 651, 709, 713, 717, 739, 742, 838, 965, 967, 988, 1029.

708. Żadne przysądzenie nastąpić nie może aż po zgaśnięciu trzech świeczek, jedna po drugiej zapalanych.

Jeżeli była licytacya i nastąpiło przybicie w czasie przygotowawczego przysądzenia, przysądzenie to stanie

się stanowiącym dopiero po zgaśnięciu trzech świeczek bez nowego postąpienia.

Jeżeli, podczas palenia się jednej z trzech pierwszych świeczek, postąpienia czynione będą, przysądzenie nie będzie mogło nastąpić aż po zgaśnięciu dwóch świeczek, bez nowego postąpienia podczas ich palenia się. — K. P. s. 698, 717, 739, 742, 838, 964, 988, 1029.

709. obrońca najwyżej postępujący, obowiązany będzie, w ciągu trzech dni po przysądzeniu, oświadczyć kto jest nabywcą i dostarczyć jego akceptację, albo też złożyć jego pełnomocnictwo, które do oryginału deklaracji dołączone zostanie: jeżeli tego nie dopełni, poczynany będzie za otrzymującego przysądzenie w imieniu własnym. — K. N. 1526, 1597, 1985, 1987. — K. P. s. 651, 707, 713, 742, 1029, 1031, 1033.

710. W ciągu dni ośmiu od dnia przysądzenia, wolno każdemu w Kancellaryi Pisarza Trybunału, osobiście, lub przez szczególnego pełnomocnika, uczynić oświadczenie nadlicytacyi, byleby cena, jaką podaje, była najmniej o czwartą część wyższa od ceny, za jaką przysądzenie nastąpiło. — K. N. 1596 n., 1985, 1987. — K. P. s. 711, 712, 832 n., 965, 973. — K. H. 613.

711. Nadlicytacya, w artykule poprzedzającym dozwolona, nie będzie dopuszczoną, jak tylko pod warunkiem, ażeby nadlicytant uwiadomił o niej, w ciągu dwudziestu czterech godzin, pod nieważnością, obrońców otrzymującego przysądzenie, popierającego przedaź i dłużnika, jeżeli ten ostatni miał ustanowionego obrońcę, bez obowiązku jednak zawiadamiania osobiście lub w zamieszkanu dłużnika, któryby nie miał obrońcy. — K. P. s. 75, 1029, 1033 (1).

(1) Według przyjętej dotąd praktyki, nadlicytant obowiązany

Zawiadomienie nastąpi przez prosty akt, zawierający wezwanie na najbliższą audyencyę, bez żadnego innego postępowania. — K. P. S. 82, 722, 965, 973, 1029, 1031.

712. W dniu oznaczonym nikt inny nie będzie dopuszczony do współubiegania się, jak tylko otrzymujący przysądzenie i ten, kto postąpił czwartą część wyżej, a ten ostatni, w razie relicytacyi, odpowiadać będzie pod przymusem osobistym za różnicę ceny przez niego postąpionę od ceny pierwszej sprzedaży. — K. N. 2063. — K. P. S. 126, 624, 652, 733 n., 965, 973.

713. Obróńcy nie będą mogli zyskiwać przysądzenia dla dłużnika, dla osób notorycznie niewypłacalnych, dla Sędziów, Assessorów, Prokuratorów Jeneralnych (1), Adwokatów Jeneralnych (1), Prokuratorów Królewskich, Pomocników Prokuratorów Jeneralnych i Królewskich, oraz Pisarzy Trybunału, przed którym się popiera i odbywa sprzedaż, pod karą nieważności przysądzenia i pod obowiązkiem wynagrodzenia wszelkich szkód i strat. — K. N. 1149, 1382, 1596 n. — K. P. S. 128, 651, 707, 709, 730, 838, 964, 988, 1029, 1031.

714. Wyrok stanowczego przysądzenia będzie tylko odpisem zbioru objaśnień i warunków licytacyjnych, zredagowanym tak jak w art. 697 przepisano; będzie opatrzony intytlacją wyroków i nakazem jaki je zakończy, wraz z rozkazem dłużnikowi, ażeby z posiadania ustąpił natychmiast po doręczeniu wyroku, pod zagrożeniem zagnienia go do tego, nawet przymusem osobistym. — K. N. 2060 - 2., 2061 n. — K. P. S. 63, 128, 146, 147, 151, 545, 652, 715, 731 n., 838, 964, 988.

nym jest złożyć zwykle vadium, w takiej samej wysokości jak do zwyczajnej licytacyi.

(1) Porównać przypiski zamieszczone w odsyłaczu do art. 86 K. P. S. (T. II, str. 215 niniejszego dzieła).

715. Wyrok stanowczego przysądzenia nie wprzód wydany będzie otrzymującemu przysądzenie, aż złoży Pisarzowi Trybunału kwit z opłaty zwyczajnych kosztów popierania sprzedaży, oraz dowód, że zadosyć uczynił warunkom licytacyjnym, które powinny być spełnione przed témże wydaniem: kwity te oraz dowody pozostaną przyoryginalach wyroku i przepisane będą w dalszym ciągu po wyroku przysądzenia: jeżeli otrzymujący przysądzenie nie dostarczy, w ciągu dni dwudziestu od przysądzenia, powyższych wymaganych usprawiedliwień, zmuszonym do tego będzie drogą relicytacji, jak o tém niżej będzie mowa (art. 737—745), nie przecinając innych środków prawnych. — K. N. 1184, 1248, 1593. — K. P. S. 130, 652, 714, 716, 724, 733 n., 838, 964, 988, 1033.

716. Koszta nadzwyczajne popierania będą, jako uprzywilejowane, zaspokojone z szacunku, jeżeli tak wyrokiem postanowiono. — K. P. S. 662, 723.

717. Zachowane będą pod nieważnością formalności przepisane w art. 673, 674, 675, 676, 677, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 687, 695, 696, 697, 699, 700, 701, 702, w pierwszym ustępie art. 703, w art. 704, 705, 706, 707 i 708. — K. P. S. 711, 729, 739, 838, 1029.

TYTUŁ XIII.

O sporach incydentalnych przy popieraniu zajęcia nieruchomości (1).

718. Wszelki spór incydentalny przy popieraniu zajęcia nieruchomości sądzony będzie summarycznie w Są-

(1) Cały Tytuł XIII Księgi V Części I, to jest art. 718 do 748 włącznie K. P. S. uchylony został we Francji prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

dach Appellacyjnych i Trybunałach; zapozwanie do pojednania nie będzie poprzedzało skargi. — K. P. S. 49, 337, 338, 404 n., 463, 543, 566, 570, 608, 673, 719 n., 832.

719. Jeżeli dwaj zajmujący podali do przepisania dwa zajęcia różnych nieruchomości, popierane w jednymże Trybunale, te będą połączone w skutku noty strony pilniejszej, a popieranie należeć będzie do pierwszego zajmującego: połączenie postanowionem będzie, chociażby jedno zajęcie obszerniejszem było od drugiego; w żadnym atoli przypadku nie można wnosić o to żądania po złożeniu w Kancellaryi Pisarza zbioru objaśnień i warunków sprzedaży: w przypadku współubiegania się, popieranie należeć będzie do obrońcy posiadającego dawniejszy tytuł; a jeżeli tytuły są téj samój daty, do najdawniejszego obrońcy. — K. N. 1317. — K. P. S. 611, 653, 661, 667, 673, 677, 697, 720, 721, 1034.

720. Jeżeli drugie zajęcie do przepisania podane, obszerniejsze jest od pierwszego, wpisane zostanie co do przedmiotów pierwszym zajęciem nie objętych, a drugi zajmujący obowiązany będzie o swoim zajęciu uwiadomić pierwszego zajmującego, który obadwa zajęcia popierać będzie, jeżeli są na tym samym stopniu, a w razie przeciwnym wstrzyma się z pierwszym, a drugie popierać będzie, dopóki nie doprowadzi go do tego samego stopnia; i wtedy popieranie obudwóch zostanie połączone i wniesione przed Trybunał właściwy dla pierwszego zajęcia. — K. P. S. 673, 677, 680, 694, 697, 721 n.

721. Gdyby pierwszy zajmujący nie popierał drugiego zajęcia, o którym został zawiadomiony, stosownie do powyższego artykułu, drugi zajmujący będzie mógł przez prosty akt żądać podstawienia. — K. P. S. 722 n., 779, 833.

722. Podstawienie takie może być również żądaniem

w przypadku zmowy, podstępu, lub niedbalstwa ze strony popiérającego.

Niedbalstwo ma miejsce, gdy popiérający nie dopełnił jakiej formalności, lub nie uskutecznił jakiego aktu proceduralnego, w terminach zakreślonych: zastrzega się, w przypadku zmowy lub podstępu, wynagrodzenie szkód i strat komu należeć będzie. — K. N. 1149, 1332. — K. P. S. 128, 833.

723. Appellacya od wyroku, ten spór incydentalny rozstrzygającego, dopuszczalną będzie tylko w ciągu dni piętnastu od dnia doręczenia Obrońcy. — K. P. S. 68, 75, 147, 443, 669, 726, 730, 734, 736, 745, 763 n., 1029, 1033.

724. Popiérający, przeciw któremu podstawienie wyrzeczone było, obowiązany będzie oddać podstawionemu, za jego kwitem, tytuły do popiérania służące; a koszta zapłacone mu będą dopiero po przysądzeniu, czy to z szacunku, czy przez nabywcę. — K. P. S. 715, 716.

Jeżeli popiérający sprzeciwił się podstawieniu, koszta tego sporu będą jego ciężarem i w żadnym przypadku w koszta popiérania włączonemi i z szacunku potrąconemi być nie mogą. — K. P. S. 130, 714.

725. Jeżeli zajęcie nieruchomości będzie wykrésłone, najpilniejszy z później zajmujących będzie mógł popiérać swoje zajęcie, chociażby nie podał pierwszy zajęcia do przepisania. — K. P. S. 677, 678.

726. Jeżeli dłużnik zakłada appellacyę od wyroku, z mocy którego zajęcie nastąpiło, powinien doręczyć pozew appellacyjny, uwiadomić o tém, i naoryginał uzyskać widymatę Pisarza Trybunału, przed którym sprzedaż jest popiérana; a to na trzy dni przynajmniej przed złożeniem zbioru objaśnień i warunków w Kancellaryi Pisarza: inaczej appellacya nie będzie przyjęta, i, pomimo appellacyi, przysądzenie nastąpi. — K. P. S. 456, 694, 723, 730, 734, 736, 745, 1029, 1031, 1039.

727. Żądanie wyłączenia w całości lub części przedmiotu zajętego, wniesione będzie przez notę obrońcy do obrońcy, tak przeciw zajmującemu, jako też przeciw dłużnikowi, przeciw wierzycielowi hipotecznemu, który pierwszy otrzymał wpis, i przeciw obrońcy przygotowawcze przysądzenie otrzymującemu. — Skarga ta wytoczona będzie przez pozew przeciwko téj ze stron, któraby nie miała ustanowionego obrońcy, a w tym przypadku, przeciwko wierzycielowi doręczoną będzie w zamieszkanu obraném w hipotece. — K. C. P. 35. — K. P. S. 59, 61, 69, 75, 608, 728—751, 826 n., 1033. — K. H. 210.

728. Żądanie wyłączenia zawierać będzie wymienienie tytułów usprawiedliwiających, które będą złożone w Kancellaryi Pisarza, i kopję aktu takowego złożenia. K. P. S. 608, 827.

729. Jeżeli żądane wyłączenie dotyczy tylko części przedmiotów zajętych, dalsze postępowanie co do sprzedaży innych przedmiotów zajętych będzie miało miejsce pomimo téj skargi: będą mogli jednak sędziowie, na żądanie stron interesowanych, postanowić zawieszenie całej sprzedaży; otrzymujący tymczasowe przysądzenie może. w tym przypadku, żądać uwolnienia siebie od przysądzenia. — K. P. S. 689, 694, 698, 720, 732.

730. Appellacya od wyroku wydanego w sporze o wyłączenie, założona będzie z zapozwaniem w ciągu dni piętnastu od dnia doręczenia osobiście lub w zamieszkanu, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) w stosunku odległości zamieszkania istotnego stron: z u-

(1) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim czyli $24\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

plywem tego terminu, appellacya nie będzie przyjętą. — K. C. P. 26. — K. P. S. 68, 147, 456, 723, 726, 734, 736, 745, 1029, 1033.

751. Przesądzenie stanowcze nie przenosi na nabywcę innych praw do własności nad te, jakie miał wywłaszczony dłużnik. — K. N. 1599. — K. P. S. 714. — Usta. Hyp. z r. 1818 art. 8 i 57.

752. Jeżeli które z ogłoszeń licytacji spóźnione było przez spór incydentalny, nie można przystąpić do licytacji aż po nowém rozlepieniu obwieszczeń i umieszczeniu nowych doniesień w sposobie wyżej przepisany. — K. P. S. 682 n., 703, 739.

753. Zasady nieważności przeciwko postępowaniu poprzedzającemu przygotowawcze przysądzenie nie będą mogły być wnoszone po témże przysądzeniu; rozpoznane zostaną przed témże przysądzeniem; a jeżeli zasady nieważności będą odrzucone, przygotowawcze przysądzenie wyrzeczoném będzie tym samym wyrokiem. — K. P. S. 173, 698, 735.

754. Appellacya od wyroku, który względem tych nieważności stanowił, przyjętą nie będzie, jeżeli nie była założoną z zapozwaniem w ciągu dni piętnastu od doręczenia wyroku Obrońcy; appellacya doręczoną będzie Pisarzowi Trybunału i pozew będzie przez niego zawiadymowany. — K. P. S. 68, 147, 456, 723, 726, 730, 736, 745, 1029, 1033.

755. Dłużnik winien będzie przedstawić przez notę, z wezwaniem na dzień oznaczony, swoje zasady nieważności, jeżeli jakie ma, przeciwko postępowaniu późniejszemu od przygotowawczego przysądzenia, na dni dwadzieścia przynajmniej przed terminem do stanowczego przysądzenia oznaczonym: Sędziowie będą obowiązani wyrzec względem tych zasad nieważności, na dzie-

sięć dni przynajmniej przed témże stanowczém przysądzeniem. — K. P. S. 75, 82, 173, 698, 733, 1033.

736. Appellacya od takiego wyroku nie będzie dopuszczalną po upływie dni ośmiu od wyrzeczenia: appellacya będzie doręczoną Pisarzowi Trybunału i przez niego zawidymowana: dłużnik nie może w appellacyi przedstawić innych zasad nieważności, jak tylko te, jakie w pierwszej instancyi przedstawiane były. — K. P. S. 116, 464, 706, 723, 726, 730, 734, 745, 1029, 1033, 1039.

737. Jeżeli otrzymujący przysądzenie nie uczyni załość warunkom sprzedaży, nieruchomości przedaną będzie w drodze relicytacyi na jego ryzyko. — K. N. 1134, 1184. — K. P. S. 624, 652, 710, 712, 714, 733—745, 838, 964, 988.

738. Popierający relicytację uzyska od Pisarza Trybunału zaświadczenie stwierdzające, że otrzymujący przysądzenie nie usprawiedliwił się z wypełnienia warunków przysądzenia wymagalnych. — K. P. S. 713, 806, 838, 964, 988.

739. Na takie zaświadczenie, bez innego postępowania i bez wyroku, rozlepione zostaną nowe obwieszczenia i nowe doniesienia umieszczone w sposobie wyżej wskazanym, z wymienieniem, że ogłoszenie nowej licytacyi nastąpi w dniu oznaczonym; to ogłoszenie nie może nastąpić wcześniej, jak przynajmniej w dni piętnaście po rozlepieniu obwieszczeń. — K. P. S. 682 n., 696 n., 732, 964, 988.

740. Obwieszczenie doręczone będzie Obroncy otrzymującego przysądzenie i dłużnikowi, w zamieszkanu jego Obroncy, a jeżeli nie ma ustanowionego Obroncy, w jego zamieszkaniu, na dni ośm przynajmniej przed ogłoszeniem. — K. C. P. 26, 35. — K. P. S. 635, 687, 1033.

741. Przygotowawcze przysądzenie może nastąpić przy drugim ogłoszeniu, które będzie miało miejsce w dni piętnaście po pierwszym. — K. P. S. 698, 702.

742. W dni piętnaście potem, albo w dniu odleglejszym jakiby Trybunał oznaczył, przystąpione będzie do trzeciego ogłoszenia, w czasie którego przedmioty zajęte mogą być stanowczo przedane: każde z rzeczonych ogłoszeń poprzedzone będzie obwieszczeniami i doniesieniami, jak to wyżej powiedziano (art. 683, 684, 703, 704); i zachowane będą, w czasie przysądzenia, formalności w art. 707, 708 i 709 przepisane.

743. Gdyby jednakże otrzymujący przysądzenie udowodnił, że uczynił zadość warunkom przysądzenia i złożył summę przez Trybunał ustanowioną na zaspokojenie kosztów relicytacyi, przysądzenie stanowcze miejsca mieć nie będzie, a ten, kto otrzymał przygotowane przysądzenie, będzie od niego zwolniony. — K. N. 1257 n. — K. P. S. 130, 687, 693, 737, 964, 988,

744. Ten, przeciwko któremu relicytacja nastąpiła, odpowiada pod przymusem osobistym za różnicę ceny przez niego postąpionój od ceny za jaką przedano w drodze relicytacyi, bez możności upominania się o przewyżkę, jeżeli jest jaka; przewyżka będzie wypłacaną wierzycielom, a jeżeli ci są zaspokojeni, dłużnikowi wywłaszczonemu. — K. N. 2063, 2191. — K. P. S. 128, 710, 712, 964, 988.

745. Artykuły dotyczące nieważności oraz terminów i formalności appellacyi, stosują się również do popięrania relicytacyi. — K. P. S. 723, 726, 730, 734, 736.

746. Nieruchomości należące do pełnoletnich, władnych rozrządzać prawami swojemi, nie mogą być, pod karą nieważności, wystawiane na sprzedaż przez licytację sądową, gdy idzie tylko o dobrowolną sprzedaż. — K. N. 805, 1123, 1124, 1558, 1583, 1686, 2078. — K. C. P. 429, 436. — K. P. S. 747, 748, 775, 953 n., 966 n., 1003, 1039.

747. Jednakże, gdy nieruchomość będzie zajęta na przymusową sprzedaż, interesowani, jeżeli wszyscy są

pełnoletni i władni prawami swemi rozrządzać, mogą żądać, ażeby przysądzenie nastąpiło na licytacji przed Notarjuszami lub w sądzie, z zachowaniem jedynie formalności w art. 957, 958, 959, 960, 961, 962 i 964 przepisanych co do sprzedaży majątków nieruchomości.— K.P.S. 746, 748.

748. W przypadku przewidzianym poprzedzającym artykułem, jeżeli małoletni lub pozbawiony własnej woli jest wierzycielem, opiekun, za upoważnieniem rady familijnej, będzie mógł połączyć się z innymi stronami interesowanymi co do powyższego żądania. — K. C. P. 315, 373 n, 422, 424, 489. — K. P. S. 883 n.

Jeżeli dłużnikiem jest małoletni lub pozbawiony własnej woli, inne strony interesowane nie będą mogły wnosić takiego żądania, chyba poddając się zachowaniu wszelkich formalności dotyczących sprzedaży majątków należących do małoletnich. — K. N. 2206. — K. C. P. 434 n., 511 — K. P. S. 954 n.

TYTUŁ XIV.

O u p o r z ą d k o w a n i u.

749. W ciągu miesiąca po doręczeniu wyroku stanowczego przysądzenia, gdy ten nie jest skarżonym, a w przypadku appellacyi, w ciągu miesiąca po doręczeniu wyroku zatwierdzającego, wierzyciele i dłużnik powinni między sobą ułożyć się względem rozdzielenia szacunku. K. N. 1134, 2218. — K. P. S. 68, 147, 443, 472, 656 n., 712, 750 n., 991, 1033. — Usta. Hyp. z r. 1818 art. 47. — Usta. Hyp. z r. 1825 art. 3, 4. (1).

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 826 K. N. (T. I, str. 636 niniejszego dzieła).

750. Jeżeli, po upływie miesiąca, wierzyciele i dłużnik nie ułożą się między sobą, zajmujący, w ciągu dni osmiu, a gdyby tego nie uczynił, to wierzyciel najpilniejszy albo ten kto otrzymał przysądzenie, z upływem tego terminu zażąda wyznaczenia Sędziego delegowanego, przed którym odbędzie się uporządkowanie.—K. P. S. 657, 779, 1033.

751. Utrzymywaną będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału, na ten cel, *Księga przysądzeń*, w której żądający uporządkowania zapisze żądanie swoje, a w dalszym ciągu tegoż Prezes Trybunału wyznaczy Sędziego delegowanego. — K. P. S. 658 (1).

752. Popierający wyjedna decyzję Sędziego delegowanego, który otworzy protokół uporządkowania; do tego protokołu dołączony będzie wyciąg wszystkich istniejących wpisów hipotecznych (t.j. Wykaz Hipoteczny), wydany przez Konserwatora Hypotek. — K. P. S. 663, 783, 924. — Ustawa Hyp z r. 1818 art. 12. — Instr. Hyp. z r. 1819 art. 7. (T. II, str. 6 i 20 niniej. dzieła). (2).

753. Na mocy decyzji Sędziego delegowanego, wierzyciele wezwani zostaną do produkowania przez akt doręczony w zamieszkaniach obranych w hypotece, lub w zamieszkaniach ich Obrońców, jeżeli tych ustanowili. K. C. P. 35. — K. P. S. 75, 189, 659 n. (3).

(1) Porównać przypiski zamieszczony w odsyłaczu do art. 665 K. P. S. (T. II, str. 412 niniejszego dzieła).

(2) Ze zmianą prawa hipotecznego Francuzkiego, dokonaną przez Ustawę Sejmową z r. 1818, urząd Konserwatorów Hipotecznych został uchylony, i ustanowieni zostali Pisarze Kancellaryi Ziemiańskiej.

(3) Porównać przypiski zamieszczone w odsyłaczach do art. 61 i 826 K. P. S. (T. II, str. 195 niniejszego dzieła).

754. W ciągu miesiąca po tém wezwaniu, każdy wierzyciel obowiązany będzie złożyć tytuły swoje wraz z aktem producyi, podpisanym przez jego obrońcę, i zawierającym żądanie umieszczenia. Sędzia delegowany w protokóle swoim uczyni wzmiankę o takowém złożeniu. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1350 - a., 1351. — K. P. S. 75, 146, 189, 660, 1029, 1033.

755. Po upływie miesiąca, a nawet wcześniej, jeżeli wierzyciele producyę uczynili, delegowany w dalszym ciągu swego protokółu sporządzi plan uporządkowania, na zasadzie złożonych dowodów. Popiérający uwiadomi, przez akt obrońcy do obrońcy, wierzycieli produkujących i dłużnika o sporządzeniu planu uporządkowania, z wezwaniem, ażeby go przejrzeni i zarzuty, jakie mają, w ciągu miesiąca podali do protokółu Sędziego delegowanego. — K. P. S. 75, 189, 663, 756 n., 1033.

756. Gdy wierzyciele produkujący w tym przeciągu czasu nie przejrzeni producyj (planu uporządkowania) w miejscu urzędowania Sędziego delegowanego, ulegną prekluzji, bez nowego wezwania i bez wyroku; żadne wnioski czynione nie będą, gdy spór nie zachodzi. — K. P. S. 660, 664.

757. Wierzyciele, którzyby producyę uczynili dopiero po terminie zakręslonym, sami poniosą koszta spowodowane ich spóźnioném zgłoszeniem się, i uwiadomieniem o takowém wierzycieli, celem przejrzenia, bez możności żądania zwrotu tych kosztów, których nawet w żadnym przypadku w obrachunku podawać nie mogą. Odpowiedać będą za procenta, któreby biegły od dnia, w jakim byłyby ustały, gdyby producyę była uczyniona w terminie oznaczonym. — K. N. 1382, 1383, 1907. — K. P. S. 672, 750, 758 n., 767, 770.

758. W razie sporu, delegowany odesła spór czyniących na audyencyę, a pomimo to zamknie uporządko-

wanie co do wierzytelności poprzedzających te, jakie są w sporze, nakaże oraz wydanie wyciągów umieszczeń tym wierzycielom, i ci nie będą obowiązani do żadnego zwrotu wierzycielom, którzyby później produkcję uczynili. — K. P. S. 82, 666, 759, 767, 771, 772, 773.

759. Jeżeli żaden spór nie powstanie, Sędzia delegowany zamknie plan uporządkowania, obliczy koszta wykręślenia z hypoteki i popiérania uporządkowania, które umieszczone zostaną z piérwszeństwem przed wszystkimi innymi wierzytelnościami; wyrzeczy prekluzję nie produkujących wierzycieli, postanowi wydanie wyciągów z planu wierzycielom użytecznie zamieszczonym, i wykręślenie wpisów hypotecznych wierzycieli nie umieszczonych użytecznie.

Od ilości objętej w każdym wyciągu z planu będą odciążnięte na korzyść nabywcy koszta wykręślenia wpisu. K. N. 1257, 1258, 2146 n., 2157 n. — K. P. S. 665, 767 n. — Art. 119 i 124 Usta. Hyp. z r. 1818. — Art. 67 i 68 Pr. o Tow. Kr. Ziem. z r. 1825. (1).

760. Wierzyciele hypoteczni zajmujący niższe miejsce od umieszczeń sporowi uległych, obowiązani będą w ciągu ośmiu dni po upływie miesiąca, do czynienia zarzutów dozwolonego, ułożyć się między sobą względem wyboru jednego Obrońcy; inaczéj będzie za nich działał Obrońca wierzyciela na ostatku umieszczonego.

(1) Podług jurysprudencji ustalonej w Sądach Królestwa Polskiego, wierzyciel hypoteczny, nie zgłaszający się do uporządkowania, uważanym jest, jak gdyby odmawiał przyjęcia zapłaty, i dlatego téż wierzytelność jego, o ile mieści się w summie ulegającej uporządkowaniu, i o ile należy się, powinna być mu wydzieloną, i nadal na hypotece pozostawioną, lub do depozytu złożoną.

Wierzyciel, który osobiście spór objawi, poniesie koszta spowodowane tym jego oddzielnym sporem i nie może zwrotu ich poszukiwać, ani ich w obrachunku stawić.

Obrońca popiérający uporządkowanie, nie będzie mógł być w tym przyniocie do rozprawy powoływany. — K. P. S. 130, 529, 536, 667, 761, 764, 932.

761. Strona pilniejsza wezwie na audyencyę przez prosty akt obrońcy do obrońcy, bez innego postępowania. — K. P. S. 75, 82, 666, 762 n, 1031.

762. Wyrok wydany będzie na sprawozdanie Sędziego delegowanego i na wnioski Prokuratora; zawieierać będzie obliczenie kosztów. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 543, 668, 766.

763. Appellacya od tego wyroku przyjętą nie będzie po upływie dni dziesięciu od doręczenia wyroku obrońcy z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (1) odległości rzeczywistego zamieszkania każdój ze stron zawieierać będzie zapozwanie i wymienienie uciążliwości, — K. P. S. 68, 75, 117, 443, 456, 669, 745, 764 n, 1029, 1033.

764. obrońca wierzyciela na ostatku umieszczonego, będzie mógł być powołanym do appellacyi, gdy tego potrzeba. — K. P. S. 456, 667, 669, 760, 761, 768.

765. W drodze appellacyi będą doręczone jedynie tylko żądania umotywowane ze strony powołanych; a wezwanie na audyencyę nastąpi tak jak w artykule 761 powiedziano. — K. P. S. 1031.

766. Wyrok appellacyjny obejmować będzie obliczenie kosztów: strony, których żądania w drodze appellacyi oddalone zostały, skazane będą na koszta, bez mo-

(1) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim, czyli $24\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

żności poszukiwania ich zwrotu. — K. P. S. 130, 543, 762, 768.

767. W piętnaście dni po wyroku co do sporów, a w razie appellacyi, w piętnaście dni po doręczeniu wyroku takowe rozstrzygającego, Sędzia delegowany zamknie ostatecznie plan uporządkowania co do wierzytelności, sporowi uległych i późniejszych, a to stosownie do przepisu w art. 759 zawartego: procenta i opłaty rentowe przypadające wierzycielom użytecznie umieszczonym, biedz przestaną. — K. P. S. 147, 370, 672, 756 n., 770 n.

768. Koszta Obrońcy, który stawał od wierzycieli spór czyniących, umieszczone będą z pierwszeństwem przed wszystkimi innymi wierzytelnościami na pozostających do rozdziału funduszach, po potrąceniu tych, jakie zostały użyte na zaspokojenie wierzytelności wcześniejszych od tych, które sporowi uległy. — K. P. S. 130, 764, 766, 769.

769. Wyrok, który dozwoli umieszczenia kosztów, wyrzeczże zarazem podstawienie na korzyść wierzyciela, dla którego funduszów zabrakło, lub na korzyść wywłaszczonego dłużnika. Rozporządzenie to wyrażonem będzie w rozkazie egzekucyjnym, z wymienieniem strony, która z niego ma korzystać. — K. N. 1251. — K. P. S. 130, 766, 768.

770. Wywłaszczony dłużnik i wierzyciel, na które-goby funduszów zabrakło, będą mieli regres przeciwko tym, którzy w sporze upadli, co do procentów i opłat rentowych, któreby w ciągu tych sporów ubiegły. — K. N. 1332, 1907 — K. P. S. 757, 766 n.

771. W ciągu dziesięciu dni po decyzji Sędziego delegowanego, Pisarz Trybunału wyda każdemu z wierzycieli, użytecznie umieszczonych, wyciąg planu, który wykonalnym będzie przeciw nabywcy. — K. P. S. 671, 758, 759, 767, 772, 773.

772. Wierzyciel umieszczony, kwitując z summy, z którą został umieszczony, zezwoli na wykręślenie swego wpisu hipotecznego. — K. N. 1234, 1235.— K. P. S. 759, 773 n.

775. W miarę wypłacania summ umieszczonych, Konserwator Hypotek (1), za okazaniem mu wyciągn i kwitu wierzyciela, wykrésli z urzęd^u (2) wpis hipoteczny aż do wysokości summy zakwitowan^{ej}. — K. P. S. 772, 773.

774. Wpis hipoteczny z urzęd^u (2) wykréslony będzie stanowczo, gdy otrzymujący przysądzenie udowodni, że w całości zapłacił sum^ę szacunkową, czyli to wierzycielom korzystnie umieszczonym, czyli téż dłużnikowi, i okaże decyzję Sędziego delegowanego, nakazującą wykréślenie wpisu wierzycieli nie umieszczonych. K. N. 1234, 1235, 1650. — K. P. S. 772, 773.

***775.** W razie zbycia w inny sposób jak przez wywłaszczenie, uporządkowanie nie może być żądane, jeżeli nie ma więcéj jak trzech wierzycieli hipotecznych; żądanie to będzie wniesione przez wierzyciela pilniejszego lub przez nabywcę, po upływie trzydziestu dni następn^{ych} po terminach, artykułami 2185 i 2194 Kodexu

(1) Podług organizacyi magistratur hipotecznych obowiązki dawniejszych Konserwatorów Hypotek przeszły na Pisarzów Kancellaryj Ziemiańskich co do hypotek Gubernialnych, a na Pisarzów Sądu Pokoju co do hypotek okręgowych.

(2) W organiaacyi magistratur hipotecznych nie są znane żadne czynności z urzęd^u; strona wykréślenia żądająca, obowiązana jest, przy stosownym akcie lub wniosku, żądanie swoje w tym celu objawić i dokumenta na usprawiedliwienie go złożyć.

Cywilnego przepisanych. — K. N. 805, 1558, 1583, 1686, 2218. — K. P. S. 743, 953 n., 966 n. (1).

***776.** Uporządkowanie będzie popiérane i dokonane podług form w niniejszym Tytule przepisanych.

***777.** Nabywca będzie miał przyznane z pierwszeństwem kosztu wyciągu wpisów hypotecznych i wezwań wierzycieli hypotecznych. — K. P. S. 759, 768.

778. Każdy wierzyciel może uzyskać wpis hypoteczny dla zachowania praw swego dłużnika; *lecz summa, z jaką dłużnik zostanie umieszczony, rozdzieloną będzie jako rzecz ruchoma pomiędzy wszystkich wierzycieli wpisanych na jego wierzytelności lub takową zapowiadających przed zamknięciem planu uporządkowania. — K. N. 1165, 1166, 2093 n. — K. P. S. 656 n., 749, 934. — Art. 52 Ust. Hyp. z r. 1818 (2).

779. W razie opóźnienia lub zaniedbania w popiéraniu uporządkowania, może być żądane podstawienie. Żądanie to wniesione będzie przez notę, w protokóle uporządkowania zamieszczoną, popiérającemu koñmu-nikowaną przez akt Obrońcy, a rozsądzone summarycznie w izbie narad, na sprawozdanie Sędziego delegowanego. — K. P. S. 612, 721 n., 750.

(1) Osnowa art. 69 Ust. wy Hypotecznej z r. 1818 przekonuje, iż art. 775, 776 i 777 K. P. S. uchylone zostały sposobem milczącym.

(2) Ustawami Hypotecznymi z r. 1818 i 1825 kapitały hypoteczne uznane zostały za mogące być przedmiotem hipoteki; i dlatego téż wierzytelności na kapitale zabezpieczone nie ulegają przepisom o stosunkowóm rozdzieleniu lecz przepisom o uporządkowaniu: drugi więc ustęp art. 778 K. P. S. zmieniony został sposobem milczącym.

TYTUŁ XV.

O uwięzieniu (1).

780. Przymus osobisty nie może być w żadnym razie wykonany wcześniej, jak po upływie dnia jednego od doręczenia wyroku, przez który wyrzeczonym został, wraz z nakazem. — K. N. 2069, 2217, 2244. — K. P. S. 126, 147, 551, 583, 626, 636, 673, 781 n., 1033. — K. H. 198.

Doręczenie to dopełni woźny, którego wyznaczy tenże wyrok lub Prezes Trybunału pierwszej instancji miejsca, gdzie dłużnik znajduje się. — K. P. S. 153.

Doręczenie zawierać będzie także obranie zamieszkania w gminie, gdzie zasiada Trybunał, który wyrok wydał, jeżeli wierzyciel tam nie mieszka. — K. C. P. 85.

781. Dłużnik nie może być zatrzymanym:

- 1° Przed wschodem i po zachodzie słońca;
- 2° W dni świąt prawnych; — K. P. S. 63, 808, 828, 1037. K. H. 134, 162, 187.
- 3° W przybytkach obrzędem religijnym poświęconych, i tylko podczas nabożeństwa;
- 4° W miejscach posiedzeń Władz Rządowych, i podczas ich posiedzeń;
- 5° W żadnym domu, nawet w mieszkaniu własnym, chyba by to rozkazał miejscowy Sędzia Pokoju

(1) Przepisy związkowe: K. N. 1270, 2017, 2040, 2059 n., 2136. K. P. S. 107, 124, 126, 127, 191, 201, 213, 221, 264, 519, 524, 536, 552, 603, 604, 683, 712, 714, 744, 824, 839. — K. H. 209, 231, 455, 637. — Rozporządzenie co do *Aresztu cywilnego dla dłużników*, zamieszczone w odsyłaczu co do art. 788 K. P. S.

(Podsędek), który to Sędzia Pokoju (Podsędek) w takim razie winien będzie udać się do mieszkania wraz z Komornikiem. — K. C. P. 26.

782. Dłużnik nie może także być zatrzymanym, gdy wezwany będąc jako świadek przed Prezesem Sądu przysięgłych, lub przed Trybunał pierwszjej instancyi, lub przed Sąd Appellacyjny, lub przed Kryminalny, opatrzony jest w list glejtowy. — K. H. 466 n., 493.

List glejtowy będzie mógł udzielić Prezes Sądu przysięgłych, Prezes Trybunału lub Sądu, przed którym świadkowie mają być słuchanymi. Wnioski Prokuratora będą potrzebne. — K. P. S. 83, 84, 112.

List glejtowy oznaczy czas, na jaki służy, pod karą nieważności. — K. P. S. 1029.

Dłużnika opatrzonego listem glejtowym nie będzie wolno zatrzymać, ani w dniu do stawienia się oznaczonym, ani przez czas potrzebny na przybycie i powrót. — K. P. S. 1033.

783. Protokół uwięzienia obejmować będzie, oprócz formalności zwyczajnych w uskutecznianych przez Komornika aktach:

1° Powtórzenie nakazu;

2° Obranie zamieszkania w gminie, w której dłużnik osadzony będzie, jeżeli wierzyciel tam nie mieszka: Komornikowi towarzyszyć będą dwaj świadkowie. K. C. P. 35. — K. P. S. 61, 588, 628, 673, 787, 789, 924.

784. Jeżeli rok cały upłynął od nakazu, doręczony będzie powtórny nakaz przez woźnego, tym celem wyznaczanego. — K. P. S. 780.

785. W przypadku gwałtownego oporu, Komornik może postawić straż u drzwi, dla zapobieżenia ucieczce i żądać pomocy wojskowej; a dłużnik będzie pociągnięty do odpowiedzialności, stosownie do przepisów Kode-

xu Postępowania Kryminalnego. — K. P. S. 555. — K. K. G. i P. 280, 281, 282.

786. Gdyby dłużnik żądał rozpoznania w drodze szybkiego zadecydowania, zaprowadzony będzie natychmiast przed Prezesa Trybunału pierwszej instancji miejsca, gdzie został zatrzymany, który postanowi w drodze szybkiego zadecydowania: jeżeli zatrzymanie nastąpiło nie w godzinach posiedzeń sądu, dłużnik będzie zaprowadzony do mieszkania Prezesa. — K. P. S. 787, 788, 806 n.

787. Postanowienie w drodze szybkiego zadecydowania zapisane będzie na protokóle Komornika, i natychmiast wykonane. — K. P. S. 783, 786.

788. Jeżeli dłużnik nie żąda szybkiego zadecydowania (*en référé*), albo gdy, w razie tego żądania, Prezes postanowi, że dalsza egzekucya ma miejsce, dłużnik zaprowadzony będzie do miejscowego aresztu za dług; a w braku takowego, do najbliższego takiegoż więzienia: Komornik i wszyscy inni, którzyby prowadzili, przyjęli, lub zatrzymali dłużnika w miejscu zamknięcia prawnie na ten cel nie przeznaczoném, pociągnięci będą jako popełniający zbrodnię samowolnego uwięzienia. K. P. S. 786, 787. — K. K. G. i P. 1027—1032. (1).

(1) W rozwinięciu przepisu artykułem tym objętego, Rada Administracyjna w postanowieniu swém d. ¹³/₂₅ Września 1832 r. Nr. 9128 (D. P. T. D. str. 81) wydaném, a pod d. 11 Października t. r. Nr. 9429 przez Komisję Rządową Sprawiedliwości Władzom Sądowym zakomunikowaném, wyrzekła:

Art. 1. Areszt Cywilny dla dłużników, wyrokami sądowemi pod przymusem osobistym skazanych, będzie zupełnie tak od więzień poprawczych, jako i od aresztu publicznego policyjnego, Kode-

789. Akt osadzenia dłużnika w areszcie wymieniać będzie:

- 1° Wyrok;
- 2° Imię, nazwisko i zamieszkanie wierzyciela;
- 3° Obranie zamieszkania, jeżeli w gminie nie mieszka;
- 4° Imię, nazwisko, mieszkanie i powołanie dłużnika;

xem Karnym przewidzianych, odosobniony, i ma zostawać pod bezpośrednim dozorem Urzędów Muncypalnych (Magistratów), tak Miasta Stołecznego Warszawy, jako i innych Miast w Królestwie.

Art. 2. Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego (Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych), wyda szczegółowe instrukcye dla Urzędów Muncypalnych (Magistratów), względem sposobu utrzymania takowych więźni i obchodzenia się z niemi, a to stosownie do zasad, względem więzień tego rodzaju w Księdze V, Tytule XV Kodeksu Postępowania Sądowego Cywilnego, zawartych.

Art. 3. Wierzyciel żądający uwięzienia swego dłużnika, winien będzie, przy osadzeniu go w więzieniu, stosownie do Art 789 i 791 Kodeksu Postępowania Sądowego Cywilnego, złożyć, przynajmniej za miesiąc z góry, po piętnaście groszy dziennie, na wynagrodzenie kosztów więziennych. Z powyższej opłaty dane będzie do rąk uwięzionego dłużnika po 15 groszy dziennie, reszta zaś zapreceptowaną będzie do Kassy Miejskiej jako wynagrodzenie za lokal, opał i dozór uwięzionych za długi.

Gdyby dłużnik żądał oddzielnego dla siebie w więzieniu pokoju, może mu takowy, na koszt jego własny, być dany, o ile tego lokalność więzienia dozwoli.

Art. 4. W przypadku wyniesionego z strony u-

- 5° Złożenie alimentów przynajmniej na miesiąc;
 6° Nakoniec wzmiankę o zostawieniu dłużnikowi osobie kopji, tak protokołu uwięzienia, jako téż aktu osadzenia w areszcie.

Akt ten będzie podpisany przez Komornika. —
 K. P. S. 783, 790 n, 801, 805.

więzionego sporu, o wyższy nad 15 groszy dziennie fundusz na potrzeby do życia, rozstrzygnięcie takowego należec będzie do zwyczajnej drogi sądowej, w sposobie szybkiego zdecydowania (a).

(a) W uzupełnieniu artykułu 2 powyższego Postanowienia, Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Duchownych pod dniem 31 Grudnia (12 Stycznia) 1848/9 roku Nr. ¹⁰⁴⁵⁰/₄₆₁₃₃ wydała *Instrukcyę dla Aresztu dłużników na Lesznie w Warszawie*. Instrukcyę tę Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 24 Stycznia (5 Lutego) 1849 r. Nr. 682, zakommunikowała Trybunałowi Warszawskiemu, w téj osnowie:

TYTUŁ I.

Część sądowa.

§ 1. Przyjęcie dłużnika do aresztu nie może nastąpić jak tylko z rąk Komornika sądowego, na mocy wyroku intytulacyą Monarchy i klauzulą egzekucyjną opatrzonego, który przez tegoż Komornika w wyciągu głównym Nadzorecy okazany być winien.

W razie nieokazania takiego wyroku oraz szczegółowego od strony żądającej uwięzienia pełnomocnictwa, bądź prywatnie, bądź urzędowo Komornikowi udzielonego, Nadzorca powinien przyjęcia dłużnika do aresztu odmówić.

§ 2. Obok zachowania formalności § 1 prze-

790. Nadzorca domu aresztu przepisze w swojej księdze wyrok upoważniający do uwięzienia: gdyby Komornik nie okazał tego wyroku, Nadzorca nie przyjinie dłużnika i odmówi osadzenia w areszcie. — K. P. S. 780, 788, 789.

791. Wierzyciel obowiązany będzie złożyć alimenty z góry. Alimenty nie będą mogły być odebrane, gdy nastą-

pisanych, przyjęcie dłużnika do aresztu nastąpić winno w każdym czasie, a nawet w dni świąteczne.

§ 3. Oprócz przypadku w § 1 wymienionego, Nadzorca winien jest odmówić przyjęcia dłużnika do aresztu w następujących razach:

1° Jeżeli dłużnik, nie używszy jeszcze środka obrony w art. 786 K. P. S. zastrzeżonego, domagać się będzie przed Nadzorcą, ażeby, dla uzyskania rezolucyi z szybkiego zadecydowania, do Prezesa Trybunału zaprowadzonym został. W tym jednak przypadku Nadzorca obowiązany jest sprawdzić, czy twierdzenie dłużnika jest rzetelne, o czém przekonać się może z decyzji Prezesa, jaka w razie przeciwnym na protokóle Komornika byłaby zapisaną;

2° Jeżeli, w myśl art. 791 K. P. S., Komornik nie złoży funduszu na utrzymanie dłużnika, przynajmniej na dni 30 wystarczającego, a to w ilości § 5 poniżej przepisanej.

§ 4. Zaraz po osadzeniu dłużnika w areszcie, Nadzorca powinien wpisać do Księgi więzienniej:

- a) Komparycję i sentencję wyroku, na mocy którego przyaresztowanie nastąpiło, zamieszczając obok niego wzmiankę o okazaniu sobie pełnomocnictwa, którym Komornik do wykonania tegoż wyroku upoważniony został;
- b) Imię, nazwisko, i zamieszkanie wierzyciela;
- c) Obrane zamieszkanie wierzyciela, jeżeli nie mieszka w tej gminie;

pi zamówienie, chyba za zezwoleniem zamawiającego.—
K. N. 1134. — K. P. S. 789-4., 792 n., 800-4., 803, 804.

792. Dłużnik może być zamówiony przez tych, którzyby mieli prawo użyć przeciw niemu przymusu osobistego. Ten, kto został uwięziony jako obwiniony o przestępstwo, może także być zamówionym; i w skutek takiego zamówienia zatrzymanym zostanie, chociażby

-
- d) Imię, nazwisko, stan i zamieszkanie dłużnika;
 - e) Wzmiankę o złożeniu przynajmniej na miesiąc na potrzeby do życia;
 - f) Nakoniec wzmiankę o kopji protokołu uwięzienia, która będzie zostawioną osobiście dłużnikowi.

§ 5. Wierzyciel winien jest natychmiast przy osadzeniu dłużnika złożyć fundusz na utrzymanie tegoż przynajmniej na przeciąg dni 30 wystarczający, licząc od daty osadzenia włącznie, a to po kop. $7\frac{1}{2}$ na życie dłużnika, oraz po drugie tyle dziennie na koszt utrzymania domu więziennego.

Kwota ta z góry przed expiracją terminu zaliczenia, a przynajmniej w upływającym ostatnim dniu, składaną być winna przez osadzającego wierzyciela tak długo, jak długo dłużnika zatrzymać pragnie w areszcie.

W razie uwolnienia dłużnika przez wierzyciela osadzającego, pozostała kwota na alimenty i na koszt utrzymania domu więziennego, zwróconą będzie temuż wierzycielowi za kwitem jego wprost, jeżeli nie będzie wierzycieli zamawiających, a jeśli ci będą, to za zezwoleniem tychże, lub, w razie odmówienia przez nich zezwolenia, za okazaniem wyroku sądowego zwrot takowy nakazującego.

§ 6. Akt zamówienia dalszego zatrzymania w więzieniu sporządzony być powinien przy zachowaniu tychże samych formalności, jakie są przepisane przy osadzaniu dłużnika w areszcie. Od chwili spo-

jego wypuszczenie na wolność było już wyrzeczone i chociażby w zarzucie przestępstwa był uwolniony. — K. N. 2059 n. — K. P. S. 126, 552, 793 n.

793. Przy zamówieniu zachowane będą formalności, powyżej dla uwięzienia przepisane: Komornik jednak działać będzie bez świadków, a zamawiający wolnym

urządzenia przez Komornika protokołu dalszego zatrzymania, do którego świadków przybić nie potrzebuje, Nadzorca uważać będzie, że dalsze zatrzymanie uwięzionego w areszcie za długi nastąpiło. Zamawiający wierzyciel jest wolny od złożenia pieniędzy na potrzeby do życia, jeżeli były złożone przez pierwszego wierzyciela osadzającego dłużnika w areszcie. Nadzorca wpisze do księgi więzienniej: wyrok, na mocy którego zamówienie nastąpiło, i wszelkie inne artykuły jak w § 4 od litery *a* do *f* są wyszczególnione, wyjąwszy pod literą *e* co do złożenia funduszu na potrzeby do życia.

§ 7. Uwolnienie dłużnika z aresztu na mocy wyroku nastąpić nie może, jak za spisaniem przez Komornika aktu znoszącego osadzenie, z powołaniem wyroku uwolnienie nakazującego.

Wzmianka o akcie znoszącym osadzenie w księdze więzienniej zapisaną i przez Komornika podpisaną być winna.

§ 8. Zaraz po upływie dnia, do którego włącznie fundusz na alimenty dłużnika rozłożonym został, jeżeli inny fundusz na dalszy trzydziestodniowy przeciąg ani przez wierzyciela osadzającego, ani przez zamawiającego złożonym nie będzie, Nadzorca wyda dłużnikowi świadectwo zawierające datę złożenia funduszu, oraz wymienienie ostatniego dnia, po który włącznie takowy wystarczał.

Na zasadzie tak otrzymanego świadectwa, dłużnik postarać się winien o decyzję Prezesa Trybunału, wypuszczenie go na wolność nakazującą;

jest odskładania alimentów, gdy te były złożone. — K. P. S. 780, 789, 796.

Wierzyciel, który osadził dłużnika w domu aresztu za długi, może zamawiającego pociągnąć przed Trybunał miejsca, gdzie dłużnik jest osadzony, celem zniewolenia go, ażeby się przyłożył do alimentów w równej części. — K. P. S. 789-5., 791, 800-4.

wszelako, jeżeliby po wydaniu przez Nadzorcę świadectwa, o którym wyżej mowa, lecz przed zamiesieniem jeszcze prośby do Prezesa Trybunału, wierzyciel osadzający, lub dalsze zatrzymanie zamawiający, złożył Nadzorcy fundus z właściwy na dni 30 dalszego zatrzymania najmniej wystarczający, Nadzorca, przyjąwszy pieniądze do tymczasowego składu, natychmiast, oznaczając ściśle dzień, godzinę nawet, takowego złożenia pieniędzy, rapport Prezesowi Trybunału złoży, a w każdym wypadku rezolucyę przyzdyjalną, uwolnienie nakazującą, natychmiast do skutku doprowadzi. Pieniądze złożone na dalsze alimenta uwięzionego i utrzymanie więzienia, po wydaniu już świadectwa dłużnikowi o dacie, w której się skończył poprzedni na tenże sam cel złożony fundusz, po podanej prośbie przez dłużnika do Prezesa Trybunału, i po decyzji nakazującej uwolnienie, Nadzorca po uwolnieniu dłużnika z zatrzymania, powróci wierzycielowi składającemu natychmiast za jego zgłoszeniem się.

§ 9. Dłużnik z więzienia za długi uwolnionym być może w skutek zezwolenia wierzyciela osadzającego, a to udzielonego przez akt urzędowy przed Rejentem zeznany, lub też skoro podobny akt zgodzenia się na uwolnienie zapisany przez niego zostanie w księdze więziennój.

Jeżeli jednak są wierzyciele, którzy dokonali przez Komornika dalsze zamówienie, Nadzorca zatrzyma aresztowanego na ich rachunek o tyle, o ile i ciż wierzyciele powyżej wskazaną for-

794. Gdyby formalności powyżej przepisane nie były zachowane, dłużnik będzie mógł żądać nieważności uwięzienia, i skarga ta wniesioną będzie przed Trybunał miejsca, w którym jest osadzony: jeżeli skarga o nieważność opiera się na zasadach czerpanych z głównego przedmiotu, wniesioną będzie przed Trybunał, właściwy do egzekucyi wyroku. — K. P. S. 49-5., 472, 554, 795 n.

ma nie objawia swego zezwolenia na wypuszczenie dłużnika na wolność.

W każdym razie, jeżeli zezwolenie wypuszczenia dłużnika na wolność nie było udzielone przez akt przed Rejentem zdziałany, stosowny protokół uwolnienia przez Nadzorcę w księdze więziennój, po przekonaniu się o tożsamości osoby wierzyciela, spisany i przez wierzyciela zezwalającego na wypuszczenie ma być podpisany.

Jeżeli osadzający w więzieniu nie zachował form prawem przepisanych i z tego powodu wyrokiem zniesione jest uwięzienie, uwolnienie dłużnika nastąpić jednak nie może, jeżeli są wierzyciele zamawiający.

§ 10. Gdy dłużnik wniesie bez żadnych zastrzeżeń do Banku tak należności, za jakie osadzonym został, jako też fundusz potrzebny na zwrot kosztów uwięzienia go i kosztów wyłożonych na utrzymanie jego w więzieniu, wolnym od aresztu staje się.

W tym celu Nadzorca powinien mu doręczyć obrachunek należności od dłużnika zasądzonej wedle brzmienia wyroków, które w księdze więziennój, stosownie do § 4 i 6, wpisane być powinny, a to tak w kapitale, jak w procentach, licząc takowe od daty zasądzenia i kosztów wyrokiem objętych.

Nadto doliczy kosztą uwięzienia według likwidacyi, która na akcie Komornika zapisaną być win-

795. We wszystkich przypadkach skarga może być wyniesioną z terminem skróconym, na mocy pozwolenia Sędziego, a pozew doręczony będzie przez woźnego wyznaczonego w zamieszkaniu obranem w akcie osadzenia: sprawa sądzoną będzie summarycznie, na wnioski Prokuratora Królewskiego. — K. C. P. 35. — K. P. S. 49, 72, 76, 83, 84, 112, 404 n., 463, 543, 789-3.

796. Nieważność uwięzienia, z jakiegokolwiek przy-

na, wreszcie taką ilość funduszu na alimenty, jaka przez dłużnika skonsumowaną została.

Skoro dłużnik złoży Nadzorca kwit formalny Banku okazujący, że całkowitą powyższym obrachunkiem objętą sumę tamże złożył, ma być bez dalszych formalności niezwłocznie z aresztu wypuszczonym, a równocześnie Nadzorca zawiadomi o tém wierzyciela w mieszkaniu obranem, jak niemniej złoży ze swęj strony najdalej w godzin 24 od otrzymanej wypłaty, stosowny rapport Magistratowi i Prezesowi Trybunału w miejscu.

Jezeli tytuł egzekucyjny, to jest wyrok sądowy, obejmował w sobie dalsze zasądzenie należności, za które uwięzienie dłużnika nie nastąpiło, w takim razie poprzestanie Nadzorca na zrobieniu na rzeczonym wyroku zanotowania o dokonanej wypłacie.

Nadzorca odpowiedzialnym jest za dostateczność obrachunku wszelkiej należytości względem wierzyciela.

W razie gdyby pod tym względem jakabądź zachodziła wątpliwość, wolno mu jest wydania dłużnikowi obrachunku, o którym wyżej powiedziano, odmówić i dłużnikowi wskazać drogę sądową, w której może mieć ustanowioną ilość stałą, do wypłacenia należną.

Nadzorca w żadnym razie nie jest moenym dłużnika z zatrzymania chwilowo uwalniać, ani nawet chwilowo wypuszczać; lecz jedynie do niego należy, aczkolwiek w wypadku nawet nie nagłym, pro-

czyny wyrzeczoną była, nie pociąga za sobą nieważności zamówień. — K. P. S. 792, 793, 1030.

797. Dłużnik, którego uwięzienie uznane zostało za nieważne, nie może być za ten sam dług zatrzymanym prędyj, jak w dzień jeden przynajmniej po wyjściu z aresztu. — K. P. S. 794, 804, 1033.

798. Dłużnik wypuszczony będzie na wolność, za złożeniem w ręce nadzorcy więzienia, summy, za jaką

śbę wniesioną przez dłużnika Prezesowi Trybunału bez żadnej zwłoki przedstawić i decyzje bądź w formie rezolucyi, lub w formie wyroku, na takowe podanie otrzymane, z wszelką ścisłością wykonać.

W razie nawet otrzymania rekwizycyi od Władz sądowych lub administracyjnych, wymagających stawienia się osobistego dłużnika uwięzionego, Nadzorcy niewolno jest zezwolić na wyjście, aż za przedstawieniem tej rekwizycyi Prezesowi Trybunału i po udzieleniu przez niego w tym względzie decyzyi.

Każdemu dłużnikowi, otrzymującemu pozwolenie wyjścia, ma być dodanym strażnik, który odstępować aresztowanego nie może, i który za ucieczkę odpowiedzialnym jest według zasad Kodexu Kar Głównych i Poprawczych. — K. K. G. i P. 322 n.

Godzina wyjścia, z powołaniem pozwolenia do takowego, oraz powrotu, w księdze na ten cel utrzymywanej z wszelką ścisłością zapisywane być mają.

§ 11. Gdy, po uwolnieniu dłużnika z więzienia z powodu niezłożenia funduszu na jego utrzymanie, tenże sam wierzyciel, który funduszu na dalsze utrzymanie złożył zaniedbał, chciałby powtórnie dłużnika osadzić, Nadzorca nie może przyjąć dłużnika do więzienia, aż po złożeniu przez wierzyciela kosztów utrzymania na sześć miesięcy z góry.

§ 12. W razie zachodzących trudności lub wątpliwości przy przyjęciu do więzienia, wypuszcze-

jest osadzony i kosztów uwięzienia. — K. N. 1234 n. 1258. — K. P. S. 130, 800-2, 802.

799. Jeżeli uwięzienie uznane zostało za nieważne, wierzyciel może być skazanym na wynagrodzenie szkód i strat dłużnikowi. K. N. 1149, 1282. — K. P. S. 128, 794.

800. Dłużnik prawnie osadzony w areszcie za długi, otrzyma uwolnienie:

- 1° Za zezwoleniem wierzyciela, który go osadził, tudzież zamawiających, jeżeli są jacy; — K. N. 1134. K. P. S. 801.
- 2° Za zapłaceniem lub zaznaczeniem summ, należnych tak wierzycielowi, który osadził, jako też zamawiającemu, procentów ubiegłych, kosztów obrachowanych, kosztów uwięzienia, i za zwrotem złożonych alimentów; — K. P. S. 798, 799.
- 3° W skutek dobrodziejstwa odstąpienia majątku. — K. N. 1265 n., 1945. — K. P. S. 898 n. — K. H. 566 n.
- 4° W razie gdyby wierzyciele nie złożyli z góry alimentów; — K. P. S. 789 -5., 791, 793, 794, 803, 804.
- 5° I nakoniec jeżeli dłużnik zaczął siedmdziesiąty rok życia, o ile, w tym ostatnim przypadku, nie jest

niu na wolność, lub w samym zatrzymaniu dłużnika uwięzionego i w jakiegokolwiek bądź rodzaju wypadkach z niniejszej Instrukcyi wynikających, Nadzorca po rozwiązaniu tych trudności lub wątpliwości, winien się odwołać do decyzji Prezesa Trybnału Cywilnego i takową wykonać.

(Tytuł II i III, to jest § 13—24 niniejszej Instrukcyi, jako dotyczące Części Administracyjnej i Kassowej, opuszczają się tutaj).

szalbierzem. — K. N. 2059, 2066. — K. P. S. 903.
K. H. 612, 613.

301. Zezwolenie na wypuszczenie dłużnika może być dane, bądź przed Notaryuszem, bądź w Księdze osadzeń. — K. N. 1317. — K. P. S. 789, 800-1., 805.

302. Zaznaczenie długu dopełnione będzie w ręku Nadzorcy więzienia, i nie potrzeba żadnego w tej mierze postanowienia; gdyby Nadzorca odmawiał przyjęcia, zapozwanym będzie, na mocy udzielonego pozwolenia, z terminem skróconym, przed Trybunał miejscowy: pozw doręczony będzie przez woźnego wyznaczonego. — K. P. S. 72, 76, 554, 795, 798, 800-2., 805.

303. Wypuszczenie na wolność, z powodu niezłożenia alimentów, postanowionem będzie w skutek zaświadczenia o niezłożeniu wydanego przez Nadzorcę dołączonego do prosby podanej Prezesowi Trybunału, bez poprzedniego wezwania.

Gdyby przecież wierzyciel opóźniający się z dostarczeniem alimentów, złożył je przed zanieśieniem przez dłużnika prosby o uwolnienie, żądanie to dopuszczonem nie będzie. — K. P. S. 789-5., 791 n., 800-4., 804, 805.

304. Gdy wypuszczenie na wolność postanowione jest z powodu niezłożenia alimentów, wierzyciel nie będzie mógł wyjednać na nowo uwięzienia dłużnika inaczéj jak za zwrotem kosztów przez niego dla uzyskania uwolnienia poniesionych, lub, w razie odmówienia przyjęcia, gdy je zaznaczy w ręku Pisarza, i zaznaczy także alimentu z góry na sześć miesięcy: nie będzie potrzeba powtarzać formalności uwięzienia poprzedzających, jeżeli takowe ma miejsce w ciągu roku po nakazie.

305. Żądanie o wypuszczenie na wolność wniesione będzie przed Trybunał, w którego obrębie dłużnik jest osadzony. Pozew będzie doręczony w zamieszkanu obra-

ném w akcie osadzenia, z terminem skróconym, na mocy pozwolenia Sędziego, otrzymanego na podaną prośbę: sprawy takie komunikowane będą Prokuratorowi Królewskiemu, i sądzone, bez instrukcyi, na piérwszém posiedzeniu, z piérwszeństwem przed wszelkimi innemi sprawami, bez odkładania i bez względu na porządek wokandy. — K. P. S. 72, 76, 83, 84, 112, 404 n., 463, 543, 554, 789-2., 795, 802, 804.

TYTUŁ XVI.

O szybkim zadecydowaniu.

306. We wszystkich przypadkach nagłości, albo gdy iść będzie o postanowienie tymczasowe co do trudności w egzekucyi tytułu egzekucyjnego lub wyroku, postąpione będzie podług przepisów poniżej zamieszczonych. K. P. S. 72, 76, 417, 606, 607, 662, 688, 738, 786, 787, 807 n., 829, 843, 845, 852, 921, 922, 944, 948, 1040.

307. Skarga wniesioną będzie na posiedzenie, odbywane tym celem przez Prezesa Trybunału piérwszój instancyi, lub przez Sędziego, który go zastępuje, w dniu i godzinie przez Trybunał wyznaczonych. — K. P. S. 553.

308. Jeżeli jednakże przypadek wymaga pośpiechu, Prezes lub jego zastępca może dozwolić zapozwania, bądź na posiedzenie, bądź do domu swego, na godzinę oznaczoną, nawet w dni świąteczne; i w takim razie pozew nie może być doręczony inaczej, jak na mocy decyzji Sędziego, który w tym celu woźnego wyznaczy. — K. P. S. 62, 72, 76, 417, 554, 828, 1037. — K. H. 132, 162, 187.

809. Decyzye w drodze szybkiego zacydowania (sur référés), w niczém przesydzac nie będa glównęj sprawy; będa tymczasowo wykonalne bez poręki, jeżeli Sędzia stawieni i jej nie nakazał. — K. N. 2040, 2041. — K. P. S. 135, 517, 811.

Nie będa ulegały oppozycyi.

W przypadkach, w których prawo dozwała appella-cyi, takowa może być założoną nawet przed upływem ośmiu dni od daty wyroku; nie będzie dopuszczalną, jeżeli założoną została po upływie dni piętnastu, od daty doręczenia wyroku. — K. P. S. 116, 147, 443, 449, 1029, 1033.

Appellacya sądzoną będzie summarycznie i bez postępowania. — K. P. S. 404 n., 463, 543.

810. Oryginały decyzyj w drodze szybkiego zacydowania złożone będa w Kancellaryi Pisarza. — K. P. S. 787, 922, 944.

811. W przypadkach koniecznej potrzeby, Sędzia może nakazać wykonanie swęj decyzyi z oryginału.

CZEŚĆ DRUGA.

POSTĘPOWANIA ROZMAITE.

KSIĘGA I.

TYTUŁ I.

O zaofiarowaniu zapłaty i o zaznaczeniu (1).

812. Każdy protokół zaofiarowania oznaczy przedmiot zaofiarowany w ten sposób, iżby innego w jego miejsce nie można było podstawić; a jeżeli zaofiarowane są pieniądze, obejmować będzie wymienienie ich ilości i gatunku monety. — K. N. 1257 n. — K. P. s. 352, 813 n.

813. Protokół obejmować będzie wzmiankę o odpowiedzi, odmówieniu lub przyjęciu ze strony wierzyciela, i czy podpisał, odmówił, lub oświadczył, że podpisać nie może.

z. z. z. Jeżeli wierzyciel odmówi przyjęcia zaofiarowania, dłużnik, dla uwolnienia się, może zaznaczyć sumę lub rzecz zaofiarowaną, z zachowaniem formalności w art. 1259 Kodexu Cywilnego przepisanych. — K. P. s. 657.

(1) Przepisy związkowe. — K. N. 1257 n., 1961, 2060-3. K. P. S. 494, 542, 590, 657. — K. H. 209, 489, 566.

815. Skarga, jaka może być wytoczoną, bądź o ważność, bądź o nieważność zaofiarowania lub zaznaczenia, wyniesioną będzie podług zasad wskazanych dla skarg głównych: jeżeli jest incydentalną, wyniesioną będzie przez notę. — K. P. S. 49-7. 59, 61, 68, 69, 337, 338, 406.

816. Wyrok uznający ważność zaofiarowania, postanowi, gdyby zaznaczenie jeszcze nie nastąpiło, że, w razie nieprzyjęcia przez wierzyciela summy lub rzeczy zaofiarowanej, takowa zaznaczoną będzie; wyrzeczże zarazem ustanie biegu procentów od dnia rzeczywiście złożenia. — K. N. 1259, 1260, 1907.

817. Zaznaczenie dobrowolne lub wyrokiem postanowione nastąpi zawsze z zastrzeżeniem zapowiedzeń, jeżeli jakie istnieją, i z doniesieniem o nich wierzycielowi. — K. P. S. 557 n., 575 n.

818. Zresztą inne przepisy objęte są w rozporządzeniach Kodexu Cywilnego, dotyczących zaofiarowania zapłaty i zaznaczenia (1257—1284).

TYTUŁ II.

O prawie właścicieli na ruchomościach, przedmiotach i przychodach Komorników ich i dzierżawców, czyli o zajęciu dzierżawném, oraz o zajęciu u nie miejscowych dłużników.

819. Właściciele i główni dzierżawcy domów lub dóbr wiejskich, czy kontrakt dzierżawny istnieje lub nie, mogą, w dzień jeden po nakazie, i bez pozwolenia Sędziego, zarządzić zajęcie za przypadłą już cenę najmu i dzierżawy, przedmiotów i płodów znajdujących się w tych domach lub budynkach wiejskich, albo na grun-

cie. — K. N. 1711, 1714, 1728-2., 2244. — K. P. S. 551, 583, 636, 661, 662, 673, 780, 820 n.

Mogą nawet skutecznie zajęcie natychmiast, na mocy pozwolenia otrzymanego od Prezesa Trybunału pierwszej instancyi, na podaną do niego notę.

Mogą także zająć ruchomości, jakimi były zaopatrzone dom lub folwark, gdy takowe bez ich zezwolenia z miejsca ruszone zostały, i zachowują na nich przywilej im służący, byleby dopełnili ich odzyskanie, stosownie do art. 2102 Kodexu Cywil.— Art. 7 Usta. Hyp. z r. 1825.

320. Rzeczy należące do poddzierżawców i podnajmujących, jakimi są zaopatrzone miejsca przez nich posiadane tudzież płody z gruntów przez nich poddzierżawianych, można zająć za cenę najmu lub dzierżawy, należącą się od lokatora lub dzierżawcy, od którego oni podnajęli lub poddzierżawili; uzyskują atoli zniesienie zajęcia, gdy udowodnią, że zapłacili bez złej wiary, nie mogą jednak zasłaniać się zapłatami przedwczesnie czynionemi. — K. N. 1717, 1753. — Art. 49 Pos. Nam. Kr. z d. 2 Września 1823 r. (T. II, str. 374 niniejszego dzieła).

321. Zajęcie to dopełnioném będzie w téj formie, jak zajęcie ruchomości; dłużnik może być ustanowiony dozorcą; a jeżeli są płody na pniu, zajęcie nastąpi podług formy, wskazanej w Tytule IX poprzedzającej Księgi (626—635). — K. N. 1137, 1962.— K. P. S. 583 n., 596 n., 626 n., 823, 840.— Pos. Nam. Kr. z d. 8 Lipca 1823 r. i z d. 2 Września t. r. (T. II, str. 372 i 374 niniejszego dzieła).

322. Każdy wierzyciel, nawet nie mający tytułu, może, bez poprzedniego nakazu, lecz za pozwoleniem Prezesa Trybunału pierwszej instancyi, a nawet Sędziego Pokoju (Podsędka), zająć rzeczy znajdujące się w gminie, w której mieszka, a należące do jego nie miejscowego dłużnika. — K. P. S. 558, 823 n., 826. — Rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $14/_{26}$ Lipca 1842 r. Nr. 3652. (T. II, str. 338 i 339 niniejszego dzieła).

823. Zajmujący będzie dozorcą rzeczy, jeżeli w jego ręku znajdują się; a w razie przeciwnym ustanowiony będzie dozorca. — K. N. 1137, 1962. — K. P. S. 596 n., 821. — Rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. $^{10}/_{22}$ Lutego 1843 r. Nr. 13588, które znajduje się w przypisku na str. 362 T. II niniejszego dzieła.

824. Nie będzie można przystąpić do sprzedaży w skutku zajęć w niniejszym Tytule wymienionych, inaczej, jak po uznaniu ich ważności: dłużnik, w przypadku artykułu 821, zajmujący, w przypadku artykułu 823, lub dozorca, jeżeli był ustanowiony, skazani będą pod przymusem osobistym na dostawienie przedmiotów zajętych. — K. N. 2059, 2060-4. — K. P. S. 126, 603, 613, 617 n., 825, 831.

825. Będą zresztą zachowane pravidła wyżej przepisane względem zajęcia ruchomości, sprzedaży i stosunkowego rozdziału zebranych pieniędzy. — K. P. S. 583 n., 617 n., 656 n., 824.

TYTUŁ III.

O zajęciu końcem odzyskania.

826. Nie będzie można przystąpić do żadnego zajęcia końcem odzyskania inaczej, jak na mocy decyzji Prezesa Trybunału pierwszej instancji, wydanéj w skutku noty, a to pod karę wynagrodzenia szkód i strat, tak przeciw stronie, jako téż przeciw Komornikowi, któryby zajęcie dopełnił — K. N. 1149, 1382, 1926, 2279, 2280. K. P. S. 71, 132, 558, 608, 727, 822, 827 n.

827. Wszelka nota o dozwolenie zajęcia końcem odzyskania oznaczy wkrótkości przedmioty jakie mają być zajęte. — K. P. S. 608, 728.

328. Sędzia może dozwolić zajęcia końcem odzyskania, nawet w dni świąt prawnych. — K. P. S. 63, 781, 808, 1037. — K. H. 134, 162, 187.

329. Gdyby ten, u kogo znajdują się rzeczy, których odzyskanie jest żądane, wzbraniał się drzwi otworzyć, lub sprzeciwiał się zajęciu, spór wniesiony będzie przed Sędzię w drodze szybkiego zadecydowania (en référé); a tymczasem zajęcie zawieszono zostanie, zachowując żądającemu wolność postawienia straży u drzwi. — K. P. S. 587, 806 n.

330. Zajęcie końcem odzyskania dopełnione będzie w takiej formie jak zajęcie ruchomości, z tą tylko różnicą, że tego, u kogo zajęcie nastąpiło, można ustanowić dozorcą. — K. N. 1137, 1962. — K. P. S. 583 n., 596 n., 821, 823.

331. Skarga o ważność zajęcia wniesioną będzie przed Trybunał zamieszkania tego, przeciw komu jest dopełnione; a jeżeli jest związkową z toczącą się już sprawą, wniesioną będzie przed Trybunał, w którym się ta sprawa toczy. — K. P. S. 171, 563, 824, 1034.

TYTUŁ IV.

O nadlicytacyi po dobrowolném zbyciu (1).

* **352.** Uwiadomienia i żądania, artykułami 2183 2185 Kodexu Cywilnego przepisane, doręczone będą

(1) Osnowa przepisu zawartego w art. 69 Ustawy Hypotecznej z r. 1818 (T. II str. 95 niniejszego dzieła) przekonywa, iż cały Tytuł IV Księgi I Części II Kodexu Postępowania Sądowego, t. j. art. 832—838 włącznie, utracił moc obowiązującą.

przez woźnego wyznaczonego tym celem, na prostą notę, przez Prezesa Trybunału pierwszej instancji okręgu, w którym nastąpią; zawierać będą ustanowienie obrońcy przy tym Trybunale, przed którym odbywać się ma nadlicytacja i uporządkowanie wierzycieli.

Akt żądania nakazania nadlicytacji zawierać będzie, pod nieważnością nadlicytacji, ofiarowanie poręki z zapoznaniem z terminem trziedniowym przed tenże Trybunał o przyjęcie rzeczonyj poręki, co summarycznie rozpoznaniem będzie. — K. N. 2040, 2041, 2048. — K. P. S. 59, 61, 68, 404 n., 517, 710 n., 728, 953 n., 965, 1029, 1033 (1).

* **833.** Jeżeli poręka będzie odrzuconą, postąpienie uznane zostanie za nieważne i nabywca będzie utrzymany, chybaby także inni wierzyciele postąpienie uczynili (1).

* **834.** Wierzyciele, którzy, mając hypotekę podług brzmienia art. 2123, 2127, 2128 Kodexu Cywilnego, nie wpisali swych tytułów przed nastąpić mającém w przyszłości zbyciem nieruchomości hypoteką obciążonych, nie mogą żądać nadlicytacji, podług przepisów Działu 8, Tytułu XVIII, Księgi III Kodexu Cywilnego, dopóki nie udowodnią, że wpis uskuteczнили po akcie przelew wlasności, i to najpóźniej w dni piętnaście po przepisaniu tego aktu.

Toż samo stosuje się do wierzycieli mających przywilej na nieruchomościach, bez uszczerbku innych praw służących przedawcy i następcom, z artykułów 2108 i 2109 Kodexu Cywilnego.

(1) Artykuły 832 i 833 zmienione zostały we Francji prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

* **355.** W przypadku objętym poprzedzającym artykułem, nowy właściciel nie jest obowiązany względem wierzycieli, których wpis nie poprzedził przepisania aktu nabycia, uskutecznić doręczeń art. 2183 i 2184 Kodeksu Cywilnego przepisanych; w każdym razie, o ile wierzyciele nie żądają nadlicytacyi w terminie i podług form przepisanych, nowy nabywca obowiązany jest tylko do zapłaty szacunku, stosownie do art. 2186 Kodeksu Cywilnego.

* **356.** Celem powtórnej przedaży przez licytację, artykułem 2187 Kodeksu Cywilnego przewidzianej, popierający uskuteczni rozlepienie obwieszczeń z uwiadomieniem o piérwszém ogłoszeniu, które nastąpi w piętnastu dni po tém rozlepieniu. — K. P. S. 617 n., 683, 684, 692, 693, 745, 960, 961, 988 (1).

* **357.** Protokół rozlepienia obwieszczeń doręczony będzie nowemu właścicielowi, jeżeli licytację popiera wierzyciel, a wierzycielowi nadlicytantowi, jeżeli ją popiera nabywca. — K. P. S. 692, 836 (1).

* **358.** Akt zbycia zastępować będzie oryginał protokołu licytacyi. — K. P. S. 699, 703.

Cena w akcie tym wyrażona i summa przez nadlicytanta ofiarowana, będą uważane za postąpienie na licytacyi (1).

(1) Artykuły 836, 837 i 838 K. P. S. zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

TYTUŁ V.

*O środkach użyć się winnych dla otrzymania
wypisu lub kopji aktu, albo dla sprostowa-
nia go.*

339. Notaryusz lub inny zachowawca, któryby odmawiał wydania wypisu lub kopji jakiego aktu stronom interesowanym w imieniu własném, ich następcom, lub stojącym w ich prawach, będzie do tego zobowiązany i pod przymusem osobistym, po zapoznaniu z terminem skróconym, na mocy pozwolenia Prezesa Trybunału piérwszej instancyi, bez poprzedniego pojednania. — K. N. 724, 1122, 1334 n., 2060-6 7 — K. P. S. 49, 72, 76, 126, 806.

❖ **340.** Sprawa sądzoną będzie summarycznie, i wyrok będzie wykonany bez względu na opozycyę lub apelacyę. — K. P. S. 135 n., 404 n., 463, 543, 847, 848.

→ **341.** Strona, która będzie chciała otrzymać kopję aktu niezarejestrowanego, albo nawet niezupelnego, zanieść podanie do Prezesa Trybunału piérwszej instancyi, z zastrzeżeniem jednak wykonania praw i urzędzeń dotyczących zarejestrowania. — K. P. S. 839, 844 (1).

342. Wydanie, jeżeli ma miejsce, nastąpi w wykonaniu decyzyi, napisanej na podaniu: i wzmianka o tém uczynioną zostanie w końcu wydanej kopji.

343. W razie odmówienia ze strony notaryusza lub zachowawcy, spór przedstawiony będzie Prezesowi Trybunału piérwszej instancyi. — K. P. S. 806 n., 839.

(1) Przepisy o zarejestrowaniu, a skutkiem tego i niniejszy artykuł nie mają mocy obowiązującej w Królestwie Polskiem.

344. Strona, ażeby uzyskać drugi wypis główny, bądź z oryginału aktu, bądź dlatego ażeby miała duplikat złożonego głównego wypisu (1), wniesie tym celem podanie do Prezesa Trybunału pierwszej instancji: na mocy decyzji jaka wydaną zostanie, wezwie notaryusza,

(1) Dla bliższego zrozumienia przepisu tu podanego, wyjaśnić należy, iż duplikat wyciągu głównego może być żądanym, albo po złożeniu notariuszowi wyciągu głównego do zachowania, albo też po dołączeniu wyciągu głównego do innego zeznanego aktu.

Główniejsze tu odnoszące się przypadki są następujące:

- 1° Gdy kilku wierzycieli, będąc właścicielami oznaczonych części jednej wierzytelności, składają Notariuszowi wyciąg główny wspólnego ich dokumentu, w tym celu, aby każdemu z nich był wydany oddzielny wyciąg główny, mający posługiwać do egzekucyi téj części wierzytelności, która każdemu z nich się należy.
- 2° Gdy wierzyciel, przelewając na innego część swéj wierzytelności, a resztę zachowując dla siebie, do zeznanego w tym celu aktu przelewu, dołącza pierwotny wyciąg główny, i skutkiem tego notaryusz wydaje pierwotnemu wierzycielowi nowy wyciąg główny, poświadczając w nim, że ten ma służyć do egzekucyi tylko téj części wierzytelności, która przelaną nie została, — a zyskującemu przelew wydaje akt przelewu wraz z wyciągiem głównym pierwotnego aktu, w którym również poświadczy, iż z tegoż wyciągu popieraną być może egzekucya tylko co do przelanej części wierzytelności.
- 3° Gdy w działach poczynione są przekazy do jednéj i téj saméj wierzytelności dla kilku osób, każda z nich chce mieć oddzielny tytuł egzekucyjny co do swego udziału, i w tym celu wyciąg główny zobowiązania (lub inny dokument stanowiący tytuł do wierzytelności) złożony jest do oryginału (minute) aktu działu.

(Clerc et Dalloz. T. I, str. 4, wydanie z r. 1858. — Carré et Chauveau. T. IV, str. 363, wydanie z r. 1857. — Boitard, T. II, str. 482, wydanie z r. 1860).

ażeby jój wydał wypis w dniu i godzinie oznaczonych, a strony interesowane, ażeby wydaniu temu obecne były; wzmianka o téj decyzji uczynioną będzie w końcu drugiego wypisu głównego, jako téż o summie, jaką można egzekwować, jeżeli wierzytelność w części jest już uiszczona lub odstąpiona. — K. P. s. 850, 854.

845. W razie sporu, strony udadzą się w drodze szybkiego zadecydowania. — K. P. s. 806 n., 852.

846. Kto, w ciągu toczącej się sprawy, chce uzyskać wypis lub wyciąg aktu, w którym nie był stroną, postąpi w sposób następujący.

847. Skarga o znaglenie do wydania wytoczoną będzie przez notę obrońcy do obrońcy: wniesioną będzie na audyencyę za prostém wezwaniem, i osądzoną summarycznie bez żadnego postępowania. — K. P. s. 75, 82, 404 n., 463, 543, 840.

848. Wyrok będzie wykonany, pomimo opozycji lub appellacyi. — K. P. s. 136 n., 840.

849. Protokoły wyszukania lub skollacionowania aktu spisane i wypis ich lub kopia wydane będą przez Notaryusza lub zachowawcę, chybaży Trybunał do tego wyrokiem przeznaczył jédnego z członków swoich, lub innego Sędziego Trybunału piérwszej instancyi, albo téż innego Notaryusza. — K. P. s. 850, 1035.

850. W każdym razie strony mogą być obecne przy protokóle, i podać do niego wszelkie wnioski jakie się im zdawać będą. — K. P. s. 849.

851. Jeżeli zachowawcy należą się koszta i wydatki za oryginał aktu, może dopóty odmówić wypisu, dopóki tak rzeczonych kosztów, jako téż i kosztów za wypis zaspokojonych mieć nie będzie.

852. Strony mogą kollacionować wypis lub kopję z oryginałem, który czytać będzie zachowawca: gdyby utrzymywały strony, że jest niezgodność, rzecz przed-

stawioną zostanie w drodze szybkiego zadecydowania (en référé), w dniu protokołem oznaczonym, Prezesowi Trybunału, który sprawdzenie dopełni; zachowawca winien tym celem dostawi oryginał.—K. P. S. 806 n., 845.

Koszta protokołu, i koszta przybycia zachowawcy, żądający z góry zaliczy. — K. P. S. 301.

353. Pisarze sądowi i zachowawcy ksiąg publicznych wydawać będą, bez decyzji sądowej, wypisy, kopje lub wyciągi wszystkim żądającym, za opłatą im należną, pod karą poniesienia kosztów, oraz wynagrodzenia szkód i strat. — K. C. P. 83. — K. P. S. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 130.

354. Drugi główny wypis wyroku nie będzie mógł być wydany téj saméj stronie inaczéj jak na mocy decyzji Prezesa Trybunału, w którym zapadł.

Zachowane będą nadto formalności przepisane co do wydania powtórnych głównych wypisów aktów notaryalnych. — K. P. S. 844, 845.

355. Ten, ktoby chciał uzyskać nakaz sprostowania aktu stanu cywilnego, poda notę do Prezesa Trybunału piérwszéj instancyi. — K. C. P. 140, 141. — K. P. S. 856 n.

356. Będzie w téj mierze postanowione na sprawozdanie i na wnioski Prokuratora Królewskiego. Sędziowie nakażą, gdy tego uznają potrzebę, przywołanie stron interesowanych i zwołanie przedewszystkiém rady familijnéj. — K. C. P. 372 n. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 859, 883 n.

W razie potrzeby przywołania stron interesowanych, skarga wyniesioną będzie przez pozew, bez przedwstępnego pojednania. — K. P. S. 49, 59, 61, 69.

Skarga wyniesioną będzie przez akt Obrońcy, jeżeli już proces między stronami istnieje. — K. P. S. 75.

357. Żadne sprostowanie, żadna zmiana nie mogą

być uczynione na akcie; lecz wyroki względem sprostowania, urzędnik stanu cywilnego wpisze do ksiąg natychmiast po złożeniu mu takowych: wzmianka o tém uczynioną będzie na marginesie aktu sprostowanego; akt zaś taki nie może być nadal wydany inaczej, jak z nakazanemi sprostowaniami, pod karą wynagrodzenia wszelkich szkód i strat przez Urzędnika, któryby je wydał. — K. C. P. 85, 140, 142. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128.

358. W razie gdy nie ma innéj strony prócz żądającego sprostowania, i gdy ten zechce zaskarżyć wyrok, może, w ciągu trzech miesięcy od daty wyroku, odwołać się do Sądu Appellacyjnego, podając do Prezesa prośbę, na której wyznaczony zostanie dzień, i w tym rozstrzygnięcie sporu nastąpi na audyencyi, na wniosku Prokuratora Królewskiego. — K. C. P. 90. — K. P. S. 83, 84, 112, 116, 443 n., 1029, 1033.

TYTUŁ VI.

O niektórych przepisach dotyczących wprowadzenia nieobecnego w posiadanie majątku.

359. W przypadku artykułem 112 Kodexu Cywilnego (1) przewidzianym, i w celu postanowienia w téj mierze, uczynione będzie podanie do Prezesa Trybunału. Na to podanie, do którego przyłączone będą dowody, Prezes wyznaczy Sędziego, dla złożenia sprawozdania w dniu oznaczonym; a wyrok zapadnie po wysłus-

(1) Artykuł 112 Kodexu Cywilnego Francuzkiego, odpowiada artykułowi 36 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

chaniu wniosków Prokuratora Królewskiego. — K. C. P. 38 n. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 856.

360. Podobnież postąpione będzie w przypadku, gdy idzie o wprowadzenie w posiadanie tymczasowe, artykułem 120 Kodexu Cywilnego (1) dozwolone. — K. C. P. 46.

TYTUŁ VII.

O upoważnieniu kobiety zamężnej.

361. Kobięta zamężna, chcąc być upoważnioną do poszukiwania praw swoich, wezwie naprzód męża swego, a gdy ten odmówi, wniesie podanie do Prezesa, który wyda decyzję pozwalającą zapozwania męża na dzień naznaczony, do izby narad, dla roztrząśnienia przyczyn jego odmówienia. — K. C. P. 182, 184 n. — K. P. S. 862 n., 875 n.

362. Po wysłuchaniu męża, lub w razie niestawienia się jego, wydany będzie na wnioski Prokuratora Królewskiego wyrok, który postanowi względem żądania żony. — K. P. S. 83, 84, 112, 149.

363. W razie zaginięcia męża, lub uznania go za znikłego, żona, chcąc otrzymać upoważnienie do poszukiwania praw swoich, wniesie również podanie do Prezesa Trybunału, który zarządzi komunikację do wniosków Prokuratora Królewskiego, i wyznaczy Sędziego dla złożenia sprawozdania w dniu oznaczonym. — K. C. P. 39, 45, 506. — K. P. S. 83, 84, 95, 112.

(1) Artykuł 120 Kodexu Cywilnego Francuzkiego odpowiada artykułowi 46 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

864. Żona bezwłasnowolnego żądać będzie upoważnienia w sposób artykułem poprzedzającym przepisany; do podania swego dołączy wyrok pozbawienia własnej woli. — K. C. P. 489, 499, 506. — K. P. S. 83.

TYTUŁ VIII.

O rozłączeniu co do majątku.

865. Żadna skarga o rozłączenie co do majątku nie może być wytoczoną bez poprzedniego upoważnienia, które Prezes Trybunału obowiązany będzie udzielić na wniesioną do niego prośbę. Będzie mógł atoli Prezes, przed udzieleniem upoważnienia, czynić uwagi, jakie się mu stosownemi zdawać będą. — K. N. 1441-5., 1443 n. — K. P. S. 49-7, 59, 61, 68, 69, 866 n., 875. — K. H. 65 n.

866. Pisarz Trybunału wywiesi, niezwłocznie, na tablicy umieszczonej na ten cel w izbie ustępowej, wyciąg skargi o rozłączenie co do majątku, zawierający: — K. P. S. 869.

1° Datę skargi; — K. P. S. 61-1.

2° Imiona, nazwiska powołanie i mieszkanie małżonków; — K. C. P. 26.

3° Imię, nazwisko i mieszkanie ustanowionego Obrońcy, który obowiązany będzie, w ciągu trzech dni po wydaniu pozwu, złożyć tym celem rzeczoną wyciąg Pisarzowi Trybunału. — K. P. S. 869.

867. Podobny wyciąg umieszczony zostanie na tablicach zawieszonych, na ten cel, w izbie ustępowej Trybunału Handlowego, w izbie Obronców pierwszej instancji i Notaryuszów, wszystko to w miejscach gdzie takowe znajdują się: umieszczenia wspomniane poswiadczy Pisarz Trybunału i Sekretarze izb. — K. P. S. 869. — K. H. 65.

368. Takież sam wyciąg ogłoszony zostanie, na popieranie żony, w jednym z Dzienników wychodzących w miejscu posiedzeń Trybunału; a w braku tychże, w jednym z Dzienników wychodzących w Gubernii (1), jeżeli są jakie. Ogłoszenie to udowodnione będzie sposobem, wskazanym w art. 683 w Tytule *O zajęciu nieruchomości*. — K. P. S. 869.

369. Żaden wyrok, z wyłączeniem co do środków zachowawczych, nie będzie mógł być wyrzeczonym, w procesie o rozłączenie co do majątku, aż po upływie miesiąca od dopełnienia formalności powyżej przepisanych, które zachowane będą pod nieważnością, przez męża tylko lub jego wierzycieli zarzucać się mogącą. — K. N. 779, 1454. — K. P. S. 125, 871, 1029, 1033.

370. Przyznanie męża nie stanowi dowodu, chociażby nawet nie było wierzycieli. — K. N. 1443, 1447.

371. Wierzyciele męża będą mogli, aż do wyroku stanowczego, wezwać obrońcę żony, przez akt obrońcy do obrońcy, ażeby komunikował im skargę o rozłączenie co do majątku, wraz z dokumentami, mogą nawet przyjść z interwencją, dla zabezpieczenia praw własnych, bez przedwstępnego pojednania. — K. N. 1166, 1167, 1447. — K. P. S. 49, 75, 189, 339 n., 406, 466, 869, 870, 872, 873.

372. Wyrok rozłączenia co do majątku czytany będzie publicznie na audyencyi, w miejscowym Trybunale Handlowym, jeżeli ten istnieje: wyciąg z tego wyroku, z wyrażeniem daty, wymienieniem Trybunału, w którym zapadł, imion, nazwisk, powołania i mieszkania małżonków, umieszczony zostanie na tablicy do tego przeznaczonej i wywieszony, przez rok, w izbie ustępo-

(1) W oryginalnym tekście jest tu zamieszczony wyraz *w departamencie*.

wój Trybunałów piérwszej instancyi i handlowego zamieszkania męża, gdyby nawet nie był handlującym; a jeżeli nie ma Trybunału Handlowego, w głównej izbie domu gminy zamieszkania męża. Podobnyż wyciąg zamieszczony będzie na tablicy wywieszonój w izbie Obrońców i Notaryuszów, jeżeli takowe się w miejscu znajdują. Żona nie może rozpocząć exekucyi wyroku, aż od dnia, w którym formalności powyższe dopełnione zostały, nie potrzebuje wszakże oczekiwać upływu wyżej wymienionego terminu rocznego.

Wszystko to bez ubliżenia przepisom w ar. 1445 Kodexu Cywilnego zawartym. — K. P. S. 880, 1029. — K. H. 66, 67.

873. Jeżeli formalności, przepisane w niniejszym Tytule, zostały zachowane, wierzyciele męża nie będą już dopuszczeni, po upływie terminu, artykułem poprzedzającym zakręslonego, do zakładania opozycyi trzeciego przeciw wyrokowi rozłączenia co do majątku. — K. N. 1167, 1446. — K. P. S. 474 n., 871, 1029.

874. Zrzeczenie się wspólności przez żonę dopełnione będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału, przed której skarga o rozłączenie co do majątku zanesioną została. — K. N. 1453, 1457, 1492 n. — K. P. S. 997.

TYTUŁ IX.

O rozłączeniu co do osób i o rozwodzie (1).

875. Małżonek chcący wytoczyć powództwo o rozłączenie co do osób, powinien zanieść do Prezesa Try-

(1) Prawem o małżeństwie z r. 1836 (art. 60-2., 62) zmienne zostały w tej materji zasady Kodexu Cywilnego Francuz-

bunału zamieszkania swego podanie, zawierające wkrótkości czyny, dołączy dokumenta, jeżeli jakie posiada. — K. P. S. 49, 83, 84, 112, 865, 876 n.

376. Na podanie to wydaną będzie decyzja, nakazująca stawienie się stron przed Prezesem w dniu w téjże decyzji oznaczonym. — K. P. S. 119, 877, 878.

377. Strony obowiązane będą stawić się osobiście, bez assistencyi obrońców lub doradców.

378. Prezes uczyni obojgu małżonkom przełożenia dążące do zbliżenia ich między sobą: jeżeli te okażą się bezskutecznymi, wyda, w dalszym ciągu piérwszej decyzji, drugą, w której, z uwagi, że nie mógł stron pojednać, odesła je do drogi procesu, bez potrzeby przedwstępnego pojednania; tą samą decyzją upoważni żonę do stawiania w sądzie, i do pozostawiania tymczasowo w domu, jaki strony zgodnie obrały, lub jaki jój z urzędu Prezes wskaże: poleci oraz wydanie żonie rzeczy do jój codziennego użytku służących. Żądania wymagające tymczasowego załatwienia, wniesione będą na audyencyę. — K. C. P. 258. — K. P. S. 49, 59, 61, 68, 69, 82, 451, 861.

379. Sprawa instruowaną będzie podług form przepisanych dla innych skarg, i osądzoną po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego. — K. P. S. 75 n., 83, 84, 112.

380. Wyciąg z wyrzku stanowiącego rozłączenie co do osób, umieszczony będzie na tablicach wywieszonych

kiego; przepisy zaś z przedmiotem tym związkowe zawarte są w art. 60 — 67, 73 — 97, 111, 122, 123, 127, 128, 145, 146, 173 — 178, 188, 196, 197, 198, 200-3., 203, 204, 205, *Prawa o małżeństwie* z r. 1836. (T. I, str. 281 niniejszego dzieła).

tak w ustępowych izbach Trybunałów, jako téż w izbach Obrońców i Notaryuszów, podług tego co powiedziano w art. 872. — K. H. 66.

881. Co się tyczy rozvodu, postępowanie odbywać się będzie stosownie do przepisów Kodexu Cywilnego (1). — Prawo o Małż. z r. 1836, art. 73—97, 122, 123, 124, 173, 174, 189, 199, 200, 203, 204, 205.

TYTUŁ X.

O zdaniu krewnych.

882. Jeżeli mianowanie opiekuna nie nastąpiło w jego obecności, uwiadomienie o tém będzie mu doręczone, za dopilnowaniem członka rady familijnej, przez tęż radę wyznaczonego: uwiadomienie to nastąpi w ciągu trzech dni od daty uchwały, z dodaniem dnia jednego na trzy miriametry (2) odległości pomiędzy miejscem, gdzie odbyła się rada familijna, a zamieszkaniem opiekuna. — K. C. P. 26, 372 n, 410 n. — K. P. S. 68, 883 n, 892 n, 968, 1033.

883. Ilekroć uchwały rady familijnej nie zapadły jednomyślnie, zdanie każdego z członków, którzy ją składają, będzie w protokóle wymienione. Opiekun główny, przydany, lub kurator, a nawet członkowie rady familijnej, mogą zaskarżyć uchwałę; skarga wyniesioną będzie przeciw członkom, którzy byli zdania w uchwale przyjętego, i nie ma potrzeby wzywać do pojednania. — K. C. P. 352, 372, 386, 389, 471, 472, 504. — K. P. S. 49, 59, 61, 68, 69, 888.

(1) Artykuł ten uchylony został we Francyi prawem z d. 8. Maja 1816 r.

(2) Miriametrów 3 równa się $3\frac{1}{2}$ milom Polskim czyli $24\frac{1}{2}$ werstom Rossyjskim.

384. Sprawa rozsądzoną będzie summarycznie. — K. P. S. 404 n., 463, 543.

385. W każdym razie gdy uchwała potrzebuje zatwierdzenia sądu, wypis jej przedstawiony będzie Prezesowi, który decyzyą, poniżej uchwały zapisaną, nakaze komunikacyę Prokuratorowi Królewskiemu i wyznaczy Sędziego dla złożenia sprawozdania w dniu oznaczonym. — K. C. P. 435, 448. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 886 n., 891, 955.

386. Prokurator poniżej decyzyi zapisze wnioski swoje; oryginał wyroku w przedmiocie zatwierdzenia umieszczony będzie pod wnioskami, na tymże samym zeszytcie.

387. Jeżeli opiekun lub inna osoba obowiązana do żądania zatwierdzenia, nie dopełni tego w terminie uchwałą zakreślonym, lub, gdy uchwała terminu nie zakreśliła, w ciągu dni piętnastu, jeden z członków rady familijnej będzie mógł działać o zatwierdzenie przeciw opiekunowi i na koszt tegoż, bez możności poszukiwania zwrotu. — K. P. S. 132, 1029.

388. Członkowie rady familijnej, którzyby uważali potrzebném sprzeciwić się zatwierdzeniu, oświadczą to, przez akt zasądowy, temu, który jest zobowiązany do działania o zatwierdzenie; a jeżeli nie byli przywołani, służy im opozycya przeciw wyrokowi. — K. P. S. 883.

389. Wyroki wydane co do uchwał rady familijnej ulegają appellacyi. — K. P. S. 443 n.

TYTUŁ XI.

O pozbawieniu własnej woli.

390. W każdym postępowaniu o pozbawienie własnej woli, czyny niedołężności, obłąkania lub szaleństwa,

wyszczególnione będą w podaniu zaniesioném do Prezesa Trybunału; do podania dołączone będą dokumenta, i świadkowie będą w niem wymienieni. — K. C. P. 489 n. K. N. 1124, 1125 — K. P. S. 49 - 1., 252 n., 407 n., 748, 882 n., 894 n.

391. Prezes Trybunału postanowi, „by podanie komunikowane było Prokuratorowi Królewskiemu i wyznaczy Sędziego do złożenia sprawozdania w dniu oznaczonym. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 885, 892 n.

392. Na sprawozdanie Sędziego i na wnioski Prokuratora Królewskiego, Trybunał postanowi, że rada rodzinna złożona w sposób wskazany Kodexem Cywilnym w Oddziale IV, Dziale II, w Tytule *O małoletności, opiece i usamowolnieniu* (1), udzieli zdanie swe względem stanu osoby, której bezwłasnowolność jest żądaną. — K. C. P. 492 n. — K. P. S. 883 n.

393. Podanie i zdanie rady rodzinnej doręczone zostaną pozwanemu przed przystąpieniem do badania. — K. P. S. 75.

Jeżeli badanie i złożone dokumenta nie są dostateczne, i jeżeli czyny mogą być przez świadków stwierdzone, Trybunał, o ile to uzna właściwém, naznaczy badanie, które w zwyczajnej formie wyprowadzone będzie. — K. P. S. 252 n., 407 n.

Trybunał może postanowić, jeżeli tego okoliczności wymagają, wyprowadzenie badania bez obecności pozwanego, lecz w takim razie doradca jego będzie mógł go zastąpić.

394. Appellacya założona przez tego, którego bezwłasnowolność była wyrzeczona, wyniesioną będzie

(1) Tu się odnoszą przepisy art. 405—419 Kodexu Cywilnego Francuzkiego, i art. 372—388 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

przeciw poszukującemu pozbawienia woli. — K. P. S. 443, 456.

Appellacya założona przez poszukującego pozbawienia woli, lub przez jednego z członków rady familijnej, wyniesioną będzie przeciw temu, którego pozbawienie woli jest poszukiwane.

Jeżeli doradca został mianowany, appellacya ze strony tego, któremu tenże został dodany, będzie założoną przeciwko poszukującemu pozbawienia woli. — K. C. P. 497, 498, 518. — K. P. S. 443.

395. Jeżeli nie ma appellacyi od wyroku pozbawiającego własnej woli, lub jeżeli wyrok został w drodze appellacyi potwierdzony, nastąpi mianowanie opiekuna głównego i przydanego dla bezwłasnowolnego, podług prawideł w Tytule *O zdaniu krewnych* (882—889 K.P.S.), przepisanych. — K. C. P. 372 n., 389, 504.

Obowiązki zarządcy tymczasowego, mianowanego stosownie do art. 497 Kodexu Cywilnego (1), ustaną i rachunek przez niego będzie złożony opiekunowi, jeżeli sam nie jest opiekunem. — K. P. S. 527 n.

396. Skarga o zniesienie pozbawienia własnej woli instruowaną i sądzoną będzie w ten sam sposób, jak o pozbawienie własnej woli. — K. C. P. 515. — K. P. S. 890 n.

397. Wyrok, który postanowi zabronienie stawania w sądach, zawierania układów, zaciągania długów, podnoszenia kapitałów ruchomych, kwitowania z ich odbioru, zbycia lub obciążania hipotecznie bez assistencyi doradcy, wywieszony będzie w sposób artykułem 501 Kodexu Cywilnego (2) przepisany. — K. C. P. 497, 499, 518

(1) Artykuł 497 K. N. odpowiada artykułowi 495 K. C. P.

(2) Artykuł 501 K. N. odpowiada artykułowi 499 K. C. P.

TYTUŁ XII.

O dobrodziejstwie odstąpienia majątku.

898. Dłużnicy znajdujący się w przypadkach, w których im służy możność żądania odstąpienia sądowego w artykule 1268 Kodexu Cywilnego dozwolonego, winni będą tym celem 'złożyć w Kancelarii Pisarza Trybunału, przed który żądanie ma być wyniesione, bilans swój, księgi, jakie posiadają, oraz tytuły masę czynną stanowiące. — K. N. 1265 n., 1945. — K. P. S. 800-3, 899 n.

899. Dłużnik uda się do Trybunału swego zamieszkania. — K. C. P. 26.

900. Skarga komunikowaną będzie Prokuratorowi Królewskiemu; nie wstrzyma ona żadnych poszukiwan, mogą atoli Sędziowie, za przywołaniem stron, postanowić tymczasowe zawieszenie poszukiwań. — K. P. S. 83 84, 112, 364, 477, 478, 491.

901. Dłużnik, dopuszczony do dobrodziejstwa odstąpienia majątku, obowiązany będzie ponowić swoje odstąpienie osobiście, a nie przez pełnomocnika, za przywołaniem wierzycieli swoich, na audyencji Trybunału Handlowego miejsca zamieszkania swego; w braku zastakowego Trybunału, w domu gminnym w dniu posiedzenia: oświadczenie dłużnika stwierdzone będzie w tym ostatnim przypadku protokołem Komornika, podpisanym przez Prezydenta, Burmistrza lub Wójta Gminy.— K. N. 1270. — K. P. S. 903, 1039.

902. Jeżeli dłużnik osadzony jest w areszcie, wyrok dopuszczający go do dobrodziejstwa odstąpienia majątku, nakaże przyprowadzić go z ostrożnościami potrzebnymi i zwyczajnymi w podobnym przypadku, w celu

złożenia przez niego oświadczenia, stosownie do poprzedzającego artykułu. — K. P. S. 780 n.

903. Imię, nazwisko, powołanie i zamieszkanie dłużnika umieszczone będą na tablicy publicznej do tego przeznaczonj, wywieszonj w izbie ustępowej Trybunału Handlowego zamieszkania dłużnika, lub Trybunału piérwszj instancji, zastępującego Trybunał Handlowy, tudziej w miejscu posiedzeń domu gminnego. — K. P. S. 867, 872, 901.

904. Wyrok dopuszczający do dobrodziejstwa odstąpienia majątku, będzie służył dla wierzycieli za upoważnienie do wystawienia na sprzedaż majątku ruchomego i nieruchomego należącego do dłużnika; sprzedaż ta odbędzie się podług form przepisanych dla spadkobierców beneficjalnych. — K. N. 1269, 1987. — K. P. S. 617 n., 945 n., 953 n., 987 n.

905. Do dobrodziejstwa odstąpienia majątku dopuszczeni nie będą cudzoziemcy, szalbierze, podstępni bankruci, skazani za kradziej lub oszustwo, nakoniec osoby do zdawania rachunków zobowiązane, opiekunowie, zarządcy i depozytaryusze. — K. C. P. 11, 12, 422, 424. — K. N. 1927, 1945, 2059, 2136. — K. P. S. 126. — K. H. 588, 593, 594, 611, 612, 613.

906. Zresztą rozporządzenia niniejszego Tytułu nie przesadzają w niczém co do handlu, którego zwyczaj zachowują się nateraz w swj mocy.

KSIĘGA II.

POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCE OTWAR- CIA SPADKU.

TYTUŁ I.

O opieczętowaniu po zejściu (1).

907. Gdy wypadnie potrzeba opieczętowania po zejściu, dopełnione będzie przez Sędziów Pokoju (przez Podśędków), a w braku tychże, przez ich zastępców (2). — K. N. 114, 270, 451, 601, 769, 773, 810, 819 n., 1006 n., 1031, 1034, 1328. — K. P. S. 135-1, 591, 908 n., 926 n., 928 n.

908. Sędziowie Pokoju (Podśędkowie) i ich zastępcy używać będą osobnej pieczęci, która w ich ręku zostawać będzie, a wycisk jój złożony zostanie w Kancellaryi Pisarza Trybunału pierwszej instancji.

909. Opieczętowania mogą żądać: — K. P. S. 907, 930.

1° Wszyscy roszczący prawo do spadku lub do współności; — K. N. 819.

2° Wszyscy wierzyciele posiadający tytuł egzekucyj-

(1) Porównać tu § 12 Instrukcyi o stemplu kollateralnym z d. 17 Grudnia 1816 r. (T. I, str. 696 niniejszego dzieła).

(2) Opieczętowanie pozostałości nie do Sędziów Pokoju lecz do Podśędków należy.

M. S. d. 4 Maja 1812 r. Nr. 6914.

Podśędkowi udającemu się na opieczętowanie nie Pisarz lecz Podpisarz Sądu Pokoju towarzyszyć powinien.

K. R. S. d. 25 Maja 1827 r. Nr. 5223, — i ³/₁₅ Kwie-
tnia 1840 r. Nr. 2779.

ny lub na mocy pozwolenia, bądź Prezesa Trybunału pierwszej instancyi, bądź Sędziego Pokoju (Podsędka) Okręgu, w którym pieczęci mają być przyłożone; — K. N. 819, 1166.

3° A w razie nieobecności, czy to małżonka, czy następców, czy też jednego z nich, osoby, które mieszkały ze zmarłym, tudzież służący i domownicy.
K. N. 820.

910. Roszczący prawo do spadku oraz wierzyciele małoletni usamowolnieni będą mogli żądać opieczętowania bez obecności swego kuratora. — K. C. P. 467 n.

Jeżeli są małoletniemi nieusamowolnionemi, i jeżeli nie mają opiekuna, lub tenże jest nieobecnym, każdy z krewnych małoletniego może żądać opieczętowania. — K. C. P. 345, 490 — K. N. 745 n., 882, 946, 1166.

911. Opieczętowanie nastąpi bądź na dopilnowanie Prokuratora Królewskiego, bądź na doniesienie Prezydenta, Burmistrza, Wójta Gminy, lub ich zastępców, a nawet z urzędu przez Sędziego Pokoju (przez Podsędka):
K. P. S. 83, 112, 914-4.

1° Jeżeli małoletni nie ma opiekuna, a żaden z krewnych nie żąda opieczętowania; — K. C. P. 372. — K. N. 819. — K. P. S. 910, 929.

2° Jeżeli małżonek, albo wszyscy następcy, albo jeden z nich, są nieobecni;

3° Jeżeli zmarły był depozytaryuszem publicznym, w którym to przypadku opieczętowanie nastąpi tylko co do depozytu i przedmiotów takowy składających; (1).

(1) Co do opieczętowania akt pozostałych po śmierci Rejentów, porównać przypisek do art. 31 Instrukcyi Hypotecznej z d. 30 Czerwca 1819 r. (T. II, str. 31 niniejszego dzieła).

912. Opieczętownianie dopełnić może tylko miejscowy Sędzia Pokoju (Podsędek) lub jego zastępca. — K. C. P. 426. — Pos. Rady Adm z d. 30 Stycznia (11 Lutego) 1842 r. art. 4. (T. I, str. 626 niniejszego dzieła).

913. Jeżeli opieczętownianie nie nastąpiło przed pogrzebem, Sędzia (Podsędek) stwierdzi swoim protokołem chwilę, w której żądano opieczętowniania, z wymienieniem przyczyn, dla jakich spóźnione zostało, bądź żądanie, bądź opieczętownianie. — K. P. c. 419 n.

914. Protokół opieczętowniania obejmować będzie:

- 1° Datę roku, miesiąca, dnia i godziny;
- 2° Przyczyny opieczętowniania;
- 3° Imiona, nazwiska, powołanie i mieszkanie żądającego, jeżeli jest jaki, tudzież obranie przez niego zamieszkania w gminie, w której następuje opieczętownianie, jeżeli tam nie mieszka; — K. C. P. 26, 35.
- 4° Jeżeli nie ma strony żądającej, w protokole będzie uczynioną wzmianką, iż opieczętownianie nastąpiło z urzędu, albo na żądanie lub doniesienie jednego z Urzędników w art. 911 wymienionych;
- 5° Postanowienie pozwalające opieczętowniania, jeżeli jakie było wydane;
- 6° Stawiennictwo i wnioski stron;
- 7° Wyszczególnienie miejsc, biur, skrzyń, szaf, które opieczętowniane zostały;
- 8° Krótki spis przedmiotów nieopieczętownianych (1);

(1) Do przedmiotów nie ulegających opieczętownianiu, stosują się poniżej wymienione rozporządzenia, jako to:

- a) Znaki orderowe i honorowe, po śmierci odziedziczonych takowemi, mają być zwracane Kapitulie orderów, i dlatego téż Sądy Pokoju przy opieczętownianiu pozostałości po

- 9° Wykonanie przysięgi przy zakończeniu opieczętowania, przez osoby w miejscu mieszkające, na to, że nic nie usunęły, ani też widziały lub wiedziały, żeby co było usunięte pośrednio lub bezpośrednio; K. N. 792, 801, 1357 n., 1460, 1477. — K. P. S. 943-s.

osobach orderami lub znakami honorowymi ozdobionych, obowiązane są spadkobierców lub osoby interessowane do spadku, o przepisie powyższym zawiadamiać; Rejenci zaś i Komornicy, wszelkich ozdób honorowych i orderowych, które do zwrotu Kapitulę orderów należą, nie powinni przez publiczne licytacje sprzedawać.

K. R. S. d. $13\frac{1}{2}$ Listopada 1842 r. Nr. 12274.

Toż samo rozporządzenie stosuje się także do ozdób orderowych zagranicznych.

K. R. S. d. 29 Czerwca (11 Lipca) 1854 r. Nr. 11895.

- b) Jeżeli Rejenci pomiędzy przedmiotami do spisu inwentarza przedstawionemi znajdują znak honorowy nieskazitelnej służby lub też ozdoby orderowe, obowiązani są przy stosownym raporcie złożyć je właściwemu Prezesowi Trybunału, który ozdoby należące do osób tak cywilnych jako i wojskowych zagranicznych lub Cesarstwa Rossyjskiego, tudzież do osób prywatnych tutejszego kraju, albo też do urzędników sądowych, odeśle do Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, a ozdoby należące do urzędników cywilnych innych wydziałów, do właściwej władzy, pod którą ciż ostatecznie służyli.

K. R. S. d. $3\frac{1}{15}$ Lutego 1844 r. Nr. 11769.

- c) Przy zwracaniu orderów jakiegobądź rodzaju i klasy, Prezesi Trybunałów obowiązani są przestrzegać jak najściślej, izby do każdej ozdoby przywiązana była na sznurku kartka papierowa i do niej przypieczetowane były końce sznurka pieczęcią tej Władzy lub osoby, przez którą ozdoba jest posyłana, z wyrażeniem na nią rodzaju i stopnia ozdoby, oraz od kogo jest powróconą; w ra-

10° Ustanowienie dozorczy przedstawionego, jeżeli ma potrzebne przymioty; w razie przeciwnym, lub

zie zaś jeśliby powracana ozdoba była nie kompletną lub uszkodzoną, aby na téjże kartce dokładnie wyjaśnioném było, czego rzeczywiście brakuje, lub w czém uszkodzenie nastąpiło.

K. R. S. d. 31 Października (12 Listopada) 1845 r.
Nr. 15296.

d) W powyższych rozporządzeniach zaprowadzone zostały następujące zmiany:

Znaki honorowe nieskazitelnej służby, oraz dawne Znaki Polskie, udzielone przed przyłączeniem orderów Polskich do Cesarskich, nie mają być po osobach zmarłych, niemi ozdobionych, zwracane Kapitulie Orderów.

R. A. d. 23 Czerwca (5 Lipca) 1853 r. Nr. 14360,—
K. R. S. d. ¹⁴/₂₆ Sierpnia t. r. Nr. 14331.

Ozdoby orderowe oraz Maryińskie Znaki honorowe, pozostałe po zgonie osób niemi ozdobionych, tudzież pomienione ozdoby niższych stopni przy nadaniu tychże Znaków stopnia wyższego, odtąd Kapitulie Orderów zwracane być nie potrzebują.

R. A. d. 26 Lipca (7 Sierpnia) t. r. Nr. 20795.

e) Jeżeli, wrazie dokonywania opieczętowania, spisywania inwentarza pozostałości i przy innych sądowych podobnych czynnościach, znalezioną będzie jakakolwiek broń, na którą nie będzie posiadane pozwolenie przez właściwą Władzę wydane, broń ta powinna być bezwzględnie oddaną miejscowemu Wójtowi Gminy, celem odesłania jej Naczelnikowi Wojennemu Gubernii (obecnie Komendantowi Żandarmerji), a urzędnik sądowy obecny przy czynności obowiązany jest donieść o tém jednocześnie Naczelnikowi Wojennemu (Komendantowi Żandarmerji) z wyszczególnieniem ile broni i jakiego rodzaju oddano Wójtowi Gminy.

Pos. Ks. Nam. z d. 29 Grud. 1846 (11 Stycznia 1847)
r. Nr 180,— K. R. S. d. ¹⁰/₂₂ Stycznia 1847 r. Nr. 612.

gdyby żaden przedstawionym nie był, dozorcę ustanowi Sędzia Pokoju (Podsędek) z urzędu.. —

K. N. 1137, 1962. — K. P. S. 596 n., 628, 943-9. (1).

915. Klucze od zamków opieczętowanych zostaną, aż do odjęcia pieczęci, w ręku Pisarza (Podpisarza) Sądu Pokoju, który w protokóle uczyni wzmiankę o ich odebraniu, i, aż do chwili odjęcia pieczęci, ani Sędzia (Podsędek), ani Pisarz (Podpisarz), nie będą mogli chodzić do mieszkania, gdzie opieczętowanie nastąpiło, pod karą oddalenia od urzędu, chyba o to byli wezwani, lub chyba, przed ich zejściem na miejsce, była wydana na to decyzja umotywowana. — K. P. S. 914, 1029.

916. Jeżeli przy opieczętowaniu znajdzie się testament lub inne papiéry zapieczętowane, Sędzia Pokoju (Podsędek) poświadczy ich formę zewnętrzną, pieczęć i nadpis, jeżeli jest jaki, zaznaczy kopertę wraz z obecnymi stronami, gdy te umieją lub mogą to dopełnić, wskaże oraz dzień i godzinę, w których papiéry złoży Prezesowi Trybunału pierwszej instancyi; uczyni o wszyst-

(1) Przy sporządzaniu czynności dotyczących spadków, zapisów, lub darowizn, jako to przy aktach opieczętowania lub odpieczętowania, przy inwentarzach, licytacyach, aktach darowizn, działach, intercyzach i t. p. Sądy Pokoju, Rejenci, Prezydenai, Burmistrzowie i Wójci Gmin powinni objaśniać strony interesowane o obowiązku zgłosić się do Kontrolli Skarbowej w ciągu najdalej miesiąca od chwili objęcia spadku lub darowizny, z uiszczaniem zaraz opłaty, lub też ze złożeniem kaucyi na pewność, że opłatę najdalej w ciągu 5 miesięcy uiszczą, ostrzegając ich i o karze, jakaby ich spotkała z niedopełnienia tego obowiązku, i o takowem objaśnieniu stron stosowną wzmiankę w końcu sporządzonego przez siebie aktu dodawać powinni. — (§ 3, 25 i 26 Instr. z r. 1816, T. I, str. 692, 700 i 701 niniejsz. dzieła).

K. R. S. d. $\frac{1}{13}$ Czerwca 1860 r. Nr. 7102.

kiem wzmiankę w swoim protokóle, który strony podpiszą, a w razie odmówienia, wzmianka o tém uczynioną zostanie. — K. N. 970, 976, 1007. — K. P. S. 914, 917—920 (1).

917. Sędzia Pokoju (Podsędek), na domaganie się strony interesowanej, przed przyłożeniem pieczęci, dopełni poszukiwania testamentu, którego istnienie jest oznajmione; i, jeżeli go znajdzie, postąpi podług tego, co wyżej powiedziano. — K. P. S. 916, 920, 936-s.

918. W dniu i godzinie oznaczonych, bez żadnego poprzedniego pozwu, papiéry, jakie znaleziono zapieczętowane, Sędzia Pokoju (Podsędek) przedstawi Prezesowi Trybunału pierwszjej instancyi, który je otworzy, stań ich poświadczy, i postanowi ich skład, jeżeli ich osnowa dotyczy spadku. — K. N. 1007. — K. P. S. 916, 920.

919. Jeżeli z nadpisu lub innego piśmiennego dowodu, papiéry zapieczętowane zdają się należeć do osób trzecich, Prezes Trybunału nakaże przywołanie tych trzecich osób w terminie, jaki sam zakreśli, aby się przy otwarciu znajdować mogły: w dniu oznaczonym otworzy je, w ich obecności lub w razie ich nie stawienia się; a jeżeli papiéry obcemi są spadkowi, odda je, bez objawienia ich treści, albo też napowrót zapieczętuje, celem oddania ich na pierwsze tych osób żądanie. — K. P. S. 939.

920. Jeżeli znaleziony jest testament otwarty, Sędzia Pokoju (Podsędek) poświadczy stan jego, z zachowaniem przepisu art. 916.

921. Gdyby drzwi były zamknięte, gdyby napoty-

(1) Przy opieczętowaniach pozostałości po zmarłych lekarzach, szczególniejszą uwagę zwracać należy na dowody kwalifikacyjne do zmarłego należące, i o nich najbliższą Władzę Administracyjną lub Policyjną zawiadamiać.

kały się przeszkody w opieczętowaniu, gdyby, bądź przed, bądź w czasie opieczętowania, zaszły trudności, Prezes Trybunału rozstrzygnie je w drodze szybkiego zadecydowania. W tym celu czynność zawieszoną będzie, a Sędzia Pokoju (Podsędek) postawi straż zewnętrzną, a nawet wewnętrzną, w miarę potrzeby; i natychmiast się odniesie do Prezesa Trybunału. — K. P. S. 587, 806 n., 829, 922.

Wolno przecież Sędziemu Pokoju (Podsędkowi), gdyby opóźnienie groziło niebezpieczeństwem, rozstrzygnąć tymczasowo, z zastrzeżeniem odniesienia się następnie do Prezesa Trybunału.

922. W każdym razie, gdy się Sędzia Pokoju (Podsędek) odniesie do Prezesa Trybunału, czy to w przedmiocie opieczętowania, czyli téż w innym przedmiocie, to, co będzie działaniem i postanowionem, poświadczony zostanie w protokóle przez Sędziego Pokoju (Podsędkę) spisany; Prezes decyzję swoją podpisze na tymże protokóle. — K. P. S. 914, 915, 916.

923. Jeżeli inwentarz będzie już ukończony, opieczętowanie nie będzie mogło mieć miejsca, wyjąwszy, gdy inwentarz jest zaskarżony, i gdy Prezes Trybunału tak postanowi — K. P. S. 928, 941 n.

Jeżeli opieczętowanie żądane jest w ciągu sporządzania inwentarza, pieczęci przyłożone będą tylko na przedmiotach jeszcze nie objętych inwentarzem.

924. Jeżeli nie ma ruchomości, Sędzia Pokoju (Podsędek) spíše protokół, że takowych nie było. — K. P. S. 588, 627, 783.

Jeżeli są rzeczy ruchome potrzebne do użytku osób, które w domu pozostają, lub takie, na których nie można przyłożyć pieczęci, Sędzia Pokoju (Podsędek) sporządzi protokół obejmujący treściwe przedmiotów tych opisanie.

925. W gminach, gdzie ludność wynosi dwadzieścia tysięcy lub więcej mieszkańców, utrzymywaną będzie w Kancellarii Pisarza Trybunału pierwszej instancji *Księga opieczętowań*, w którą wciągane będą, stosownie do doniesień, jakie, w przeciągu dwudziestu czterech godzin po opieczętowaniu, Sędziowie Pokoju (Podsędkowie) nadesła:

- 1° Imiona, nazwiska i mieszkanie osób, których ruchomości opieczętowano;
- 2° Imię, nazwisko i mieszkanie Sędziego (Podsędk), który opieczętował;
- 3° Dzień, w którym opieczętowanie nastąpiło.

TYTUŁ II.

O opozycjach przy opieczętowaniu.

926. Opozycye przy opieczętowaniu mogą być zakładane przez oświadczenie do protokołu opieczętowania, lub przez akt doręczony Pisarzowi (Podpisarzowi) Sądu Pokoju. — K. N. 821. — K. P. S. 68, 914, 931 n., 1039.

927. Każda opozycja przy opieczętowaniu, oprócz formalności wspólnych wszystkim aktom przez woznych doręczanym, zawierać będzie pod nieważnością: K. P. S. 68, 926, 1029.

- 1° Obranie zamieszkania w Gminie lub Okręgu Sądu Pokoju, gdzie opieczętowanie nastąpiło, jeżeli zakładający opozycyę tam nie mieszka;— K. C. P. 35.
- 2° Dokładne wyrażenie przyczyn opozycyi.

TYTUŁ III.*O odjęciu pieczęci.*

928. Pieczęci nie mogą być odjęte ani inwentarz sporządzony przed upływem trzech dni po pogrzebie, jeżeli były poprzednio przyłożone, a po upływie trzech dni od opieczętowania, jeżeli dopełnione było po pogrzebie, pod nieważnością protokółów odjęcia pieczęci i inwentarza, i pod obowiązkiem wynagrodzenia szkód i strat przez tych, którzy tego dopełnili i żądali: wszystko to chybaby inaczej postanowił Prezes Trybunału pierwszej instancji, dla przyczyn nagłych i w decyzji jego wytkniętych. W tym przypadku, gdyby strony mające prawo znajdowania się przy odjęciu pieczęci, nie obecnymi były, przywołany w miejsce ich będzie, tak do odjęcia pieczęci, jako też do inwentarza, notaryusz przez Prezesa wyznaczony z urzędu. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 806 n., 907, 923, 929 n., 941 n., 1029.

929. Jeżeli następcy lub niektórzy z nich są małoletni i nieusamowolnieni, do odjęcia pieczęci przystąpić nie można, chyba że już jest lub będzie poprzednio ustanowioną opieka, albo nastąpi usamowolnienie. — K. C. P. 345, 372, 467 n., 493 n., 511. — K. P. S. 883 n., 911 - 1.

930. Wszyscy mający prawo żądać opieczętowania, mogą żądać odjęcia pieczęci, z wyłączeniem tych, którzy żądali opieczętowania jedynie na mocy powyższego artykułu 909 Numeru 3°.

931. Formalności dla odjęcia pieczęci będą następujące: — K. P. S. 928.

1° Żądanie w téj mierze zamieszczone w protokóle Sędziego Pokoju (Podsędka). — K. P. S. 914.

2° Postanowienie Sędziego (Podsędka) wyznaczające

dzien i godzinę, w których nastąpi odjęcie pieczęci.

- 3° Wezwanie celem znajdowania się przy odpieczętowaniu uczynione po małżonka przy życiu pozostającego, po domniemanych następców, po wykonawcę testamentowego, po zapisobierców ogólnych i pod tytułem ogólnym, jeżeli są wiadomi, tudzież po opponujących. — K. N. 724, 1003, 1010, 1025. — K. P. S. 68, 926, 927, 932 n., 942.

Nie ma potrzeby wzywać interesowanych, mieszkających w odległości dalszej nad pięć miriametrów (1); lecz przywołany będzie za nich do odjęcia pieczęci i do inwentarza, notaryusz wyznaczony z urzędu przez Prezesa Trybunału pierwszej instancyi.

Opponujący wezwani będą w obranych przez nich zamieszkaniach. — K. C. P. 35.

952. Współmałżonek, wykonawca testamentowy, następcy, zapisobiercy ogólni i pod tytułem ogólnym mogą znajdować się na wszystkich terminach odjęcia pieczęci i inwentarza, osobiscie lub przez pełnomocnika. — K. N. 1987. — K. P. S. 931-3, 933 n.

Opponujący mogą osobiscie lub przez pełnomocnika na pierwszym tylko znajdować się terminie: obowiązani są wszyscy na termina następne jednego tylko ustanowić pełnomocnika, którego sami obiorą, lub w razie przeciwnym Sędzia (Podsędek) go z urzędu przeznaczy.

Jeżeli pomiędzy temi pełnomocnikami są obrońcy przy miejscowym Trybunale pierwszej instancyi, winni udowodnić umocowanie swoje okazaniem tytułu swój

(1) Miriametrów 5 równa się $5\frac{17}{20}$ milom Pols., czyli $40\frac{19}{20}$ werstom Rossyjskim.

strony; a najdawniejszy z porządku nominacyi Obronca wierzycieli posiadających tytuły urzędowe, będzie działał z prawa za wszystkich opponujących: jeżeli żaden z wierzycieli nie ma tytułu urzędowego, działać będzie Obronca najdawniejszy z opponujących na mocy tytułu prywatnego. Starszeństwo stanowczo rozstrzygnięte zostanie na pierwszym terminie. — K. N. 1317, 1318, 1322. K. P. S. 529, 536, 760.

933. Gdyby który z opponujących odmienny miał od drugich lub przeciwny interes, wolno mu będzie znajdować się osobiście lub przez szczególnego pełnomocnika, na koszt własny. — K. N. 1987.

934. Oponujący, celem zachowania praw dłużnika swego, nie mogą znajdować się na pierwszym terminie, ani też wpływać do wyboru wspólnego pełnomocnika do innych terminów. — K. N. 1166, 1167. — K. P. S. 778, 931 -3

935. Współmałżonek żyjący pod wspólnością majątkową, następcy, wykonawca testamentowy, i zapisobiercy ogólni lub pod tytułem ogólnym, mogą ułożyć się względem wyboru jednego albo dwóch notaryuszów, i jednego albo dwóch taksatorów lub biegłych; gdyby niezgodzili się, przystąpią do odbycia czynności, stosownie do natury przedmiotów, jeden lub dwaj notaryusze, taksatorowie lub biegli mianowani z urzędu przez Prezesa Trybunału pierwszej instancyi. Biegli wykonają przysięgę przed Sędzią Pokoju (przed Podsędkiem). — K. P. S. 305 n.

936. Protokół odjęcia pieczęci obejmować będzie:

1° Datę;

2° Imię, nazwisko, powołanie, mieszkanie, i obranie zamieszkania żądającego odjęcia pieczęci;

3° Wymienienie postanowienia wydanego celem odjęcia pieczęci;

- 4° Wzmiankę o wezwaniu przepisaniem przez powyższy artykuł 931;
- 5° Stawiennictwo i wnioski stron;
- 6° Mianowanie notaryuszów, taksatorów i biegłych działać mających;
- 7° Rozpoznanie pieczęci, czy są nienaruszone i całe; gdyby takimi nie były, opisanie ich naruszenia z możliwością udania się, gdzie należy, z powodu rzeczzonego naruszenia;
- 8° Żądanie poszukiwania testamentu i wypadek poszukiwania, oraz wszelkie inne żądania, względem których postanowic wypadnie. — K. P. S. 914, 917, 928 n, 937 n, 943. — Rozporządzenie K. R. S. z d. 1/13 Czerwca 1860 r. Nr. 7102 zamieszczone w odsyłaczu do art. 914 K. P. S. — (T. II, str. 480 niniejszego dzieła).

937. Pieczęci odejmowane będą kolejno w miarę sporządzenia inwentarza: z końcem każdego terminu napowrót będą przyłożone. — K. P. S. 941 n.

938. Przedmioty jednego gatunku będzie można łączyć, celem wciągnięcia ich kolejno do inwentarza; te przedmioty będą, w tym przypadku, napowrót opieczętowaniu poddane.

939. Jeżeli znajdą się przedmioty i papiery obce spadkowi, o któreby trzecie osoby upominały się, oddane będą komu należy; gdyby natychmiast oddane być nie mogły, a opis ich był potrzebnym, takowy sporządzony będzie w protokole odjęcia pieczęci, a nie w inwentarzu. — K. P. S. 914, 919, 943.

940. Gdyby przyczyna opieczętowania ustała przed odjęciem pieczęci, lub w ciągu ich odejmowania, odjęte zostaną bez opisywania. — K. N. 1027. — K. P. S. 907 n, 928, 930.

TYTUŁ IV.*O i n w e n t a r z u (1).*

941. Spisania inwentarza żądać mogą mający prawo domagać się odjęcia pieczęci. — K. P. S. 909 n., 928, 942 n.

942. Inwentarz powinien być sporządzony w obecności:

- 1° Współmałżonka przy życiu pozostałego;
- 2° Domniemanych następców;
- 3° Wykonawcy testamentowego, jeżeli testament jest wiadomy;
- 4° Obdarowanych i zapisobierców ogólnych lub pod tytułem ogólnym, bądź co do własności, bądź co do użytkowania, lub po należytem ich przywołaniu, jeżeli mieszkają w odległości pięciu miriametrów (2); jeżeli mieszkają dalej, za wszystkich nieobecnych przywołanym będzie jeden tylko notaryusz mianowany przez Prezesa Trybunału pierwszej instancyi, dla zastąpienia stron przyzwanych, a nie stawających. — K. P. S. 931-3. — K. H. 486 n.

(1) Przepisy związkowe: K. N. 600, 769, 773, 774, 1000, 1051, 1058, 1414, 1415, 1442, 1456, 1482, 1499, 1504, 1510, 1532, 1851, 2259. — K. C. P. 52, 427, 428, 429. K. P. S. 135-1, 447. — K. H. 9, 10, 438, 455, 486 n 587 n.

(2) Miriametrów 5, równa się $5^{17/20}$ milom Polskim, czyli $40^{19/20}$ werstom Rossyjskim.

945. Oprócz formalności wspólnych wszystkim aktom notaryalnym, inwentarz zawierać będzie:

- 1° Imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie żądających, stawających, niestawających i nieobecnych, jeżeli są wiadomi, Notaryusza przywołanego dla ich zastąpienia, taksatorów i biegłych, oraz wzmiankę o decyzji wyznaczającej Notaryusza dla nieobecnych i nie stawających;
- 2° Wymienienie miejsc, w których inwentarz jest sporządzany;
- 3° Opisanie i oszacowanie przedmiotów, które dopełnione być powinno podług rzeczywistej ich wartości;
- 4° Oznaczenie jakości, wagi i próby srebra;
- 5° Oznaczenie monet w gotowiznie;
- 6° Papiery liczbowane będą od pierwszej do ostatniej karty; zaznaczone będą ręką jednego z Notaryuszów; jeżeli są księgi i rejestra handlowe, stan ich poświadczony będzie wraz z zaliczbowaniem i zaznaczeniem kart, jeżeli takowego nie ma; miejsca próżne, jeżeli znajdują się na kartach zapisanych, zostaną przekreślone;
- 7° Wymienienie tytułów dotyczących majątku czynnego i biernego;
- 8° Wzmiankę o wykonaniu przysięgi przy zamknięciu inwentarza, przez tych, którzy zostawali w posiadaniu przedmiotów spadkowych przed inwentarzem, lub którzy mieszkali w domu, w którym rzeczony przedmiot znajdują się, na to, iż nic z nich nie usunęli, ani też widzieli lub wiedzieli, ażeby co usunięciem było. — K. N. 792, 801, 1460, 1477. — K. P. S. 914 -9. (1).

(1) Jeżeli przy spisie inwentarza stron nie chcą wykonać

9° Oddanie rzeczy i papierów, gdyby wypadła potrzeba, w ręce osoby, na którąby się zgodzono, albo, w razie niezgodzenia się, w ręce osoby wyznaczonój przez Prezesa Trybunału. — K. N. 1137, 1915, 1927, 1931, 1962. — K. P. S. 596, 628, 912, 914 - 10 — Instrukcyja z d. 17 Grudnia 1816 r. § 12. (T. I, str. 696 niniejszego dzieła). Rozporządzenie K. R. S. z d. $\frac{1}{13}$ Czerwca 1860 r. Nr. 7102, zamieszczone w odsyłaczu do art. 914 K. P. S. (T. II, str. 480 niniejszego dzieła) (1).

przysięgi, interesenci mogą wnieść w tym przedmiocie żądanie do Trybunału, który na skutek tego wyda decyzję w drodze wyroku, nie zaś w drodze ekonomicznój.

K. R. S. d. $\frac{9}{21}$ Sierpnia 1844 r. Nr. 6988.

Rejenci obowiązani są w spisywanych przez siebie inwentarzach, albo wyraźnie zamieszczać rotę zaprzysiężenia tychże inwentarzy przez właściwe osoby, albo téż, jeżeli na samej tylko wzmiance o zaprzysiężeniu chcą się ograniczyć, zawsze ją w takich powinni czynić wyrazach, iżby żadna nie pozostawała wątpliwość, że przysięga przez osoby i na okoliczności prawem oznaczone wykonaną została, co np. przez wyraźne powołanie się na art. 943 K. P. S. dopełnionóm być może.

K. R. P. i S. d. $\frac{16}{28}$ Lutego 1846 r. Nr. 3929.

(1) Oprócz tego, przy sporządzaniu inwentarzy, Rejenci obowiązani są zachować następujące wyjątkowe przepisy:

- a) Pod najsurowszą osobistą i z majątku odpowiedzialnością nie powinni ze spadków po zmarłych beneficjentach duchownych, czynić innych wypłat, nad wydatki uprzywilejowane, w art. 9 Ustawy Hypotecznój z r. 1825 (T. II, str. 125 niniejszego dzieła) wyszczególnione, i to o tyle, o ile sporom ulegać nie będą; wszelką zaś pozostałą resztę

944. Gdyby przy spisaniu inwentarza powstały trudności, albo gdyby wnioski czyniono względem zarządu wspólnością lub spadkiem, lub względem innych przedmiotów, a strony inne nie przyzwały na to, Notaryusz odesła strony przed Prezesa Trybunału pierwszej instancyi dla udania się w drodze szybkiego zacydowania; będą mogły także same odnieść się w tej mierze do Prezesa, jeżeli mieszkają w Okręgu, w którym zasiada Trybunał: w tym przypadku Prezes zamieści swoją decyzję na oryginale protokołu. — K. P. S. 806 n.

gotowizny obowiązani są, niezwłocznie po zamknięciu czynności, odsyłać do depozytu Banku Polskiego, zdając o tém jednocześnie ~~raport~~ właściwemu Rządowi Gubernialnemu.

Prezesi Trybunałów obowiązani są nad ściśłem wykonaniem niniejszego rozporządzenia czuwać, o każdym odkrytym uchybieniu, dla wymierzenia kary na winnych, donosić, a zarazem o obowiązku rozciągnięcia pod tym względem kontroli miejscowy Trybunał i Prokuratora Kr. uwiadomić. (Ustęp c T. I, str. 602 niniej. dzieła).

K. R. S. d. 30 Kwietnia (12 Maja) 1859 r. Nr. 9179.

- b) *Co do broni*, odnoszą się tu przepisy powołane wyżej w ustępie e, w T. II, na str. 479 niniej. dzieła.
- c) *Co do rzeczy ruchomych ku czci Bożej poświęconych*, postanowienie Namiestnika Kr. z d. 17 Czerwca 1817 r. zamieszczone jest tu niżej w odsyłaczu do art. 945 K.P.S.

TYTUŁ V.*O sprzedaży ruchomości.*

945. Gdy sprzedaż ruchomości do spadku należących będzie miała miejsce w wykonaniu art. 826 Kodeksu Cywilnego, w takim razie sprzedaż ta dopełnioną zostanie podług form, w Tytule *O zajęciu ruchomości* przepisanych (art. 583—625).— K.N. 527 n., 796 n., 815 n. — K.C.P. 429, 511. — K. P. S. 617 n., 946 n. (1).

(1) Przy dopełnianiu sprzedaży, o której traktuje art. 945 K. P. S, zwrócić należy uwagę na niektóre wyjątkowe rozporządzenia, jako to:

- a) Co do rzeczy ruchomych ku czci Bożej poświęconych, Postanowienie Namiestnika Kr. z d. 17 Czerwca 1817 r. (D. P., T. III, str. 367), wyrzekło:

Art. 1. W tych przypadkach, w których, podług przepisów prawa, rzeczy ruchome nie inaczej jak tylko przez publiczną licytację sprzedawanemi być mogą, Urząd trudniący się spisaniem inwentarza lub sprzedaza, dostrzegłszy pomiędzy niemi rzeczy ku czci Bożej poświęcone, powinien, po nastąpieniu ich oszacowaniu, donieść o tém Biskupowi Dycezyalnemu, jeżeli rzecz należy do Kościoła Rzymsko-Apostolskiego; jeżeli zaś należy do innych wyznań, powinien o tém donieść Władzy Duchownej, mającej równe attribucye, a to celem wynalezienia kupca z wolnej ręki.

Art. 2. Gdyby interesenci na podanej w téj drodze przez kupującego cenie poprzestać nie chcieli, lub żaden nieznalazł się konkurent do kupna, wtenczas nastąpi sprzedaż publiczna, za poprzedniem zniszczeniem formy.

- b) Dla ochrony spadków pozostałych po osobach mniej

946. Przystąpi się do sprzedaży na żądanie jednej ze stron interesowanych, na mocy decyzji Prezesa Trybunału pierwszej instancyi i przez urzędnika publicznego. K. P. S. 910.

947. Przywołane będą strony mające prawo znajdować się przy inwentarzu, mieszkające lub mające obrane zamieszkanie w odległości 5 miriametrów (1): wezwanie doręczone będzie w zamieszkaniu obraném. — K. C. P. 35. — K. P. S. 909, 941, 942, 950, 1033.

948. Gdyby zachodziły trudności, Prezes Trybunału pierwszej instancyi może je rozstrzygnąć tymczasowo w drodze szybkiego zadecydowania. — K. P. S. 806 n.

949. Przedaż odbędzie się w miejscu gdzie przedmioty znajdują się, jeżeli w téj mierze inaczéj nie postanowiono. — K. P. S. 617.

950. Przedaż dopełnioną zostanie, bądź w obecności, bądź w nieobecności stron, bez przyzywania kogokolwiek za niestawających. — K. P. S. 947, 951.

951. W protokóle uczynioną będzie wzmianka o obecności lub nieobecności żądającego. — K. P. S. 623, 950.

zamożnych od wydatków kosztownych na ich pertraktacyę, licytacyę ruchomości mniejszej wagi powinny odbywać się po kilka za jednym razem, albo téż przy większych licytacyach, przez tych samych urzędników i oficyalistów, tak, aby koszt ztąd wynikający i opłaty Rejentom, woźnym, dozorcóm i t. p., wspólnie i stosunkowo były opędzane, co téż rozumie się i o przypadkach podróży.

K. R. S. d. 10 Października 1884 r. Nr. 8909.

(1) Miriametrów 5 równa się $5^{17/20}$ milom Polskim, czyli $40^{19/20}$ werstom Rossyjskim.

952. Jeżeli wszystkie strony są pełnoletnie, obecne i zgodne między sobą, a nie ma żadnej osoby trzeciej interesowanej, nie będą zobowiązane do żadnej z powyższych formalności. — K. P. S. 953, 985. ⁶

TYTUŁ VI.

O sprzedaży majątków nieruchomości (1).

953. Jeżeli nieruchomości należą do samych tylko pełnoletnich, sprzedane będą, gdy wypadnie potrzeba, w sposób, na jaki pełnoletni się zgodzą. — K. N. 517 n., 1134. — K. P. S. 729 n., 955 n.

Jeżeli licytacja ma miejsce, uskutecznioną zostanie stosownie do przepisów w Tytule *O działach i licytacjach* (art. 966—985).

954. Jeżeli nieruchomości należą do samych tylko małoletnich, sprzedaż nie będzie mogła być postanowioną inaczej, jak na zdanie krewnych. — K. C. P. 345, 372 n., 434—437. — K. P. S. 883 n., 956 n.

Zdanie to nie będzie potrzebne, gdy nieruchomości należą w części do pełnoletnich, a w części do małoletnich, i gdy licytacja nakazaną będzie na żądanie pełnoletnich. — K. N. 815.

Licytacja odbędzie się tak, jak przepisano w Tytule *O działach i licytacjach* (art. 966—985). — K. N. 806.

955. Jeżeli Trybunał Cywilny zatwierdzi uchwałę rady familijnej w przedmiocie zbycia majątku nieruchomego należącego do małoletnich, wyznaczy, tym samym

(2) Cały ten Tytuł, t. j. art. 953—965 włącznie, zmieniony został we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

wyrokiem, jednego lub trzech biegłych, w miarę jak ważność majątku wymagać tego będzie, stanowiąc zarazem, że, po oszacowaniu przez nich, nastąpi licytacja publicznie przed członkiem Trybunału lub Notaryuszem, mianowanym na ten cel tym samym wyrokiem— K. C. P. 436 n. — K. P. S. 302 n., 883, 885, 955 n., 966 n.

956. Biegli, po wykonaniu przysięgi, sporządzą relację z objawieniem jednego tylko zdania, większością głosów; wskazane w niej będą zasady oszacowania. — K. P. S. 210, 305, 306, 318 n., 958 n.

957. Oryginał relacji swój złożą w Kancellaryi Pisarza Trybunału lub u Notaryusza, podług tego czy członek Trybunału, czy Notaryusz do odbycia licytacji jest przeznaczony. — K. P. S. 956.

958. Licytacja otwartą będzie na podstawie zbioru objaśnień i warunków licytacyjnych, który złożony będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału albo u wyznaczonego Notaryusza, i obejmować będzie: — K. N. 1686. K. P. S. 617 n., 683 n., 961.

- 1° Wymienienie wyroku zatwierdzającego zdanie krewnych; — K. P. S. 885.
- 2° Wymienienie tytułu własności;
- 3° Treściwe oznaczenie majątków na sprzedaż wystawionych i cenę ich oszacowania;
- 4° Warunki sprzedaży. — K. P. S. 697.

959. Ten zbiór objaśnień i warunków odczytany będzie na audyencyi, jeżeli sprzedaż odbywa się w sądzie. Po odczytaniu oznajmiony będzie dzień, w którym nastąpi pierwsze czyli przygotowawcze przysądzenie. — Dzień ten nie może być bliższy jak za szesć tygodni. — K. P. S. 683, 965, 1033.

960. O przygotowawczem przysądzeniu, czy to przed Trybunałem, czy też przed Notaryuszem, ogłoszone bę-

dzie przez obwieszczenia. Obwieszczenia te czyli rozlepienia zawierać będą jedynie treściwe oznaczenie majątków, imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie małoletniego, jego opiekuna głównego i przydanego, oraz mieszkanie Notaryusza, jeżeli sprzedaż przed notaryuszem ma być odbyta. — K. C. P. 389, 422, 424, 437. — K. P. S. 683, 684, 746, 747, 836.

961. Rozlepienia te będą wywieszane przez trzy następujące po sobie niedziele: — K. P. S. 617, 629, 692, 745, 836.

- 1° Na głównych drzwiach każdego budynku na sprzedaż wystawionego;
- 2° Na głównych drzwiach domu Gminy, w której majątek jest położony; w Warszawie (1) zaś tylko na głównych drzwiach Muncypalności, w której okręgu nieruchomość leży;
- 3° Na zewnętrznych drzwiach Trybunału, który na sprzedaż zezwolił, oraz na drzwiach Notaryusza, jeżeli Notaryusz sprzedaż ma odbywać.

Prezydenci, Burmistrzowie i Wójtowie Gmin, gdzie te rozlepienia wywieszane zostaną, zawidymują je i poświadczą bezpłatnie na egzemplarzu, jaki do akt dołączonym będzie. — K. P. S. 1039.

962. Kopja rzeczonych rozlepień umieszczoną będzie w Dzienniku, stosownie do art. 683. Umieszczenie to poświadczane będzie w sposób w Tytule *O zajęciu nieruchomości* (art. 673—717) wskazany; dopełnionem będzie na ośm dni przynajmniej przed dniem do przygotowawczego przysądzenia wyznaczonym. — K. P. S. 961, 1029, 1033.

(1) W oryginalnym tekście jest tu zamieszczony wyraz „Paryż.“

963. Rozlepienie obwieszczeń i ogłoszenie ich w Dziennikach powtórzone zostanie przynajmniej na ośm dni przed stanowczym przysądzeniem.

964. Jeżeli w dniu do ostatecznego przysądzenia wyznaczonym nie postąpiono ceny oszacowania, Trybunał, na nowe zdanie krewnych, będzie mógł postanowić, iż nieruchomości przysądzoną będzie więcej dającemu, nawet niżej ceny oszacowania; i tym celem przysądzenie odłoży do terminu wyrokiem oznaczonego, który nie będzie krótszy jak za dni piętnaście. — K. P. S. 883 n., 961, 1029, 1033.

O przysądzeniu tém będzie jeszcze ogłoszone przez obwieszczenia rozlepione w gminach i miejscach, widy-mowane, poświadczone i umieszczone w Dziennikach, jak to wyżej powiedziano, na ośm dni przynajmniej przed przysądzeniem.

965. Zresztą co do licytowania, oraz formy, i skutków przysądzenia, zachowane będą przepisy zawarte w art. 707 i następnych Tytułu *O zajęciu nieruchomości*: jeżeli jednak licytacja odbywa się przed Notaryuszem, mogą licytować wszyscy bez pośrednictwa Obrońców.

TYTUŁ VII.

O działach i licytacjach.

966. W przypadkach, artykułami 823 i 838 Kodexu Cywilnego przewidzianych, ilekroć dział ma nastąpić sądownie, strona pilniejsza wytoczy powództwo. — K. N. 743, 815 n., 882, 1075 n., 1314, 1467, 1672, 1686 n., 1872, 2103-3., 2205. — K. C. P. 446, 447, 511. — K. P. S. 50-3., 59-1.2, 967 n.

967. Z pomiędzy dwóch powodów, popieranie należć będzie do tego, kto wprzód uzyska widymatę Pię-

rza Trybunału na oryginale swego pozwu: ta widymata wyrażać będzie datę dnia i godziny. — K. N. 815, 822, 823, 838. — K. C. P. 446. — K. P. S. 611, 679, 999, 1039.

968. Opiekun szczególny i oddzielny, który powinien być dodany każdemu z małoletnich, przeciwne sobie interesa mających, mianowany będzie podług prawideł zawartych w Tytule *O zdaniu krewnych* (art. 882 do 889). — K. N. 838. — K. C. P. 373 n. — K. P. S. 882 n., 953 n.

969. Tenże sam wyrok, który względem żądania działów postanowi, wyznaczy, gdy wypadnie potrzeba, Sędziego delegowanego, stosownie do art. 823 Kodexu Cywilnego, i nakaże, gdy są nieruchomości, oszacowanie ich przez biegłych, w sposób artykułem 824 Kodexu Cywilnego przepisany. — K. P. S. 302 n., 1034, 1035 (1).

970. Stanowiąc względem tego żądania, Trybunał nakaże tymże wyrokiem dział, gdy ten miejsce mieć może, lub sprzedaż przez licytację, która odbędzie się bądź przed członkiem Trybunału, bądź przed Notaryuszem. K. N. 827. — K. P. S. 953, 954, 955, 971 n. (1).

971. Mianowanie, wykonanie przysięgi i relacya biegłych nastąpią stosownie do formalności wskazanych w Tytule *O relacyi biegłych* (art. 302—323); jeżeli jednak wszystkie strony będą pełnoletnie, może być mianowany jeden tylko biegły, skoro strony na to się zgodzą. — K. N. 1134. — K. P. S. 303 n., 978, 1034, 1035 (1).

972. Popiérający żądać będzie potwierdzenia relacyi, przez notę obrońcy do obrońcy zawierającą same tylko żądania. Przy sprzedaży zachowane będą formal-

(1) Przepisy za warte w art. 969 — 973 włącznie K. P. S. zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1844 r.

ności w Tytule *O sprzedaży majątków nieruchomości* (art. 953—965) przepisane, a w zbiorze warunków i objaśnień dodane będą: — K. P. S. 75, 960, 961.

Imię, nazwisko, mieszkanie i powołanie popiérającego, oraz imię, nazwisko i mieszkanie jego obrońcy; — K. C. P. 26.

Imiona, nazwiska, zamieszkanie i powołanie współdzielących się.

Kopja zbioru objaśnień i warunków doręczoną będzie obrońcom współdzielących się, przez prosty akt, w ciągu dni ośmiu po złożeniu go w Kancellaryi Pisarza Trybunału lub u Notaryusza. — K. P. S. 1033. (1).

975. Gdyby zaszyły spory co do zbioru objaśnień i warunków licytacyjnych, załatwione będą na audyencyi, bez żadnej noty, na prosty akt obrońcy do obrońcy. — K. P. S. 75, 82, 972, 977. (1).

974. Gdyby położenie nieruchomości wymagało sporządzenia przez biegłych kilku oddzielnych relacyj, a każda nieruchomość uznana została za niepodzielną, licytacja pomimo to miejsca mieć nie będzie, jeżeli z porównania wszystkich relacyj okaże się, iż całość nieruchomości dogodnie podzieloną być może. — K. N. 826, 827.

975. Gdy skarga o dział ma za przedmiot jedną tylko lub kilka nieruchomości, do których prawa osób interesowanych są już co do udziałów ustalone, biegli, przystępując do oszacowania, ułożą schedy podług przepisu art. 466 Kodexu Cywilnego (2); po zatwierdzeniu zaś

(1) Przepisy zawarte w art. 969—973 włącznie K. P. S. zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

(2) Artykuł 466 Kodexu Napoleona odpowiada artykułowi 447 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

ich relacyi schedy ciągnione będą losem, bądź przed Sędzią delegowanym, bądź przed Notaryuszem przez Trybunał wyznaczonym.— K.N. 831.— K. P. S. 976 n. (1).

976. W innych przypadkach popiérający wezwie współdzielących się, ażeby w dniu oznaczonym stawili się przed Sędzią delegowanym, który odesła strony przed Notaryusza, na jakiego się strony zgodzą, jeżeli chcą i mogą zgodzić się na to, lub téż przed Notaryusza, który, w razie niezgodzenia się, z urzędu mianowany będzie przez Trybunał, celem przystąpienia do rachunków, powrotów, ustanowienia massy, brania naprzód, ułożenia i wydania sched, podług przepisu art. 828 Kodexu Cywilnego.

Toż samo nastąpi po odbytej licytacji, jeżeli cena sprzedaży połączoną być ma z innymi przedmiotami do wspólnej massy działowej dla zrównania różnych sched (1).

977. Delegowany Notaryusz przystąpi do czynności sam i bez assistencyi drugiego Notaryusza lub świadków: gdyby strony stawały przed nim z doradcą, wynagrodzenie takiego doradcy w obliczenie kosztów działowych wchodzić nie może i będzie tychże stron ciężarem.

W przypadku artykułem 837 Kodexu Cywilnego przewidzianym, Notaryusz w oddzielnym protokóle spisze spory i wnioski stron; protokół ten złożony będzie przez niego w Kancellaryi Pisarza Trybunału i tamże pozostanie.

Jeżeli Sędzia delegowany odsyła strony na audyen-

(1) Artykuły 975 i 976 zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

cyę, oznaczenie dnia do stawienia się zastąpi dla nich miejsce pozwu.

Nie będzie potrzeba żadnego wezwania do stawienia się, ani przed Sędzię, ani na audyencyę. — K. P. S. 82.

978. Po ustanowieniu przez Notaryusza, stosownie do art. 829, 830 i 831 Kodexu Cywilnego, massy działowej, powrotów, i brania naprzód przez każdą ze stron interesowanych, schedy ułożone zostaną przez jednego ze współspadkobierców, jeżeli wszyscy są pełnoletni, zgadzają się na wybór, oraz jeżeli ten, którego wybrali, przyjmuje to zlecenie: w razie przeciwnym Notaryusz, bez żadnych dalszych formalności, odesła strony przed Sędzię delegowanego, a ten zamianuje biegłego. — K. N. 834. — K. P. S. 302 n., 971, 979 n., 987.

979. Współspadkobierca wybrany przez strony, lub biegły mianowany do ułożenia sched, ułoży je w relacji, która będzie przyjęta i zredagowana przez Notaryusza, w dalszym ciągu poprzednich czynności. — K. N. 831, 832, 833. — K. P. S. 978, 980 n.

980. Po ułożeniu sched i rozsądzeniu sporów w przedmiocie ułożenia, jeżeli zaszły jakie, popiérający wezwie współdzielących się, ażeby w dniu oznaczonym stawili się w Kancellaryi Notaryusza, celem znajdowania się przy zamknięciu protokołu, wysłuchania jego odczytania, oraz podpisania wraz z Notaryuszem jeżeli mogą i chcą podpisać. — K. N. 822, 835, 837. — K. P. S. 68. — Rozporządzenie K. R. S. z d. $\frac{1}{13}$ Czerwca 1860 r. Nr. 7102 zamieszczone w odsyłaczu do art. 914 K. P. S. (T. II, str. 480 niniejszego dzieła).

981. Notaryusz wyda stronie pilniejszj wypis protokołu działowego, dla popiérania przed Trybunałem zatwierdzenia działu; Trybunał, na sprawozdanie Sędzię delegowanego, zatwierdzi dział, jeżeli tak wypadła, w obecności stron, lub po ich przywołaniu, jeżeli nie

wszystkie były obecne przy zamknięciu protokołu, i na wnioski Prokuratora Królewskiego, jeżeli tego przymiot stron wymaga. — K. N. 819, 838. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 988.

982. Wyrok zatwierdzający postanowi ciągnięcie sched losem, bądź przed Sędzią delegowanym, bądź przed Notaryuszem, który je wyda natychmiast po ciągnięciu. — K. N. 834, 842, 1604 n.

983. Tak Pisarz Trybunału, jako też Notaryusz, obowiązani są wydawać wszelkie wyciągi z protokołu działowego w całości lub w części, na żądanie stron interesowanych. — K. N. 2060-7. — K. P. S. 126, 839 n.

984. Formalności powyższe zachowane będą przy licytacjach i działach, mających na celu ustanie niepodzielności, gdy małoletni lub inne osoby nie używające praw cywilnych, mają w tém interes. — K. N. 815 n., 838, 839, 1686 n. — K. C. P. 345, 489, 511. — K. P. S. 966 n.

985. Zresztą, gdy wszyscy współwłaściciele lub współspadkobiercy będą pełnoletni, używający praw cywilnych, obecni lub należycie zastąpieni, wolno im nie udawać się do drogi sądowej, lub od takowej odstąpić w każdym stanie sprawy i ułożyć się w sposób jaki sami sobie obiorą. — K. N. 819. — K. P. S. 952, 953.

TYTUŁ VIII.

O dobrodziejstwie inwentarza.

986. Jeżeli następca, przed przyjęciem przymiotu spadkobiercy, i stosownie do Kodexu Cywilnego, chce uzyskać upoważnienie do sprzedaży ruchomości należących do spadku, zanieś w tym celu podanie do Prezesa Trybunału pierwszej instancji, w którego obrębie

otworzył się spadek. — K. N. 774, 782, 793 n., 2146 2258. — K. C. P. 34, 438. — K. P. S. 132, 174, 987 n.

Przeład dopełniona będzie przez urzędnika publicznego, po wydaniu obwieszczeń i ogłoszeń przepisanych wyżej dla przeładży ruchomości. — K. P. S. 617 n., 943, 944, 1000, 1001, 1002.

987. Gdyby wypadła potrzeba przeładży nieruchomości do spadku należących, spadkobierca beneficyalny zanieśe podanie do Prezesa Trybunału pierwszej instancyi, w którym będą wymienione nieruchomości. Podanie to komunikowane będzie Prokuratorowi Królewskiemu; na wnioski jego i na sprawozdanie Sędziego tym celem wyznaczonego, wydany będzie wyrok, który przedewszystkiem nakaze obejrzenie i oszacowanie nieruchomości przez biegłego z urzędu mianowanego. — K. N. 793, 806. — K. P. S. 83, 84, 95, 112, 302 n., 749 n., 953 n., 978, 988, 991. (1).

988. Jeżeli relacya jest dostateczna, będzie potwierdzoną przez Trybunał w skutku podania, a na wnioski Prokuratora Królewskiego wyrok postanowi przeładż. — K. P. S. 83, 84, 112, 981, 987.

Przeładż rzeczona odbywać się będzie podług formalności, przepisanych w Tytule *O działach i licytacyach* (art. 966—985).

Spadkobierca beneficyalny uważany będzie za bezw warunkowego, jeżeli przeładż nieruchomości, nie stosując się do prawideł w niniejszym Tytule wskazanych. — K. N. 778 n., 796, 801, 806. — K. P. S. 989. (1).

989. Gdy zachodzi potrzeba przeładży ruchomości i rent do spadku należących, przeładż taka odbędzie się

(1) Artykuły 987 i 988 zmienione zostały we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

podług formalności, względem sprzedaży dla majątków tego rodzaju przepisanych, pod karą na beneficjalnego spadkobiercę, że będzie uważanym za bezwarunkowego. K. N. 778 n., 796, 801, 805, 806. — K. P. S. 617—625, 643 n., 935 n., 945 n., 988.

990. Cena sprzedaży ruchomości rozdzieloną zostanie stosunkowo pomiędzy wierzycieli opponujących, podług formalności w Tytule *O stosunkowym rozdzieleniu* (art. 656—672) wskazanych. — K. N. 808, 809. — K. P. S. 656 n., 989.

991. Cena sprzedaży nieruchomości rozdzieloną zostanie podług porządku przywilejów i hipotek. — K. N. 2093, 2094, 2114, 2166. — K. P. S. 749 n. — Art. 40, 41, 47 Usta. Hyp. z r. 1818. — Art. 3 i 4 Usta. Hyp. z r. 1825. (T. II, str. 73, 74, 76 i 123 niniejszego dzieła).

992. Wierzyciel lub inna strona interesowana, któraby chciała zobowiązać spadkobiercę beneficjalnego do stawienia poręki, wezwie go tym celem przez akt sąsadowy, doręczony osobiscie lub w zamieszkaniu. — K. N. 807, 2040, 2041. — K. P. S. 68, 517, 993, 994.

995. W ciągu trzech dni po takim wezwaniu, z dodaniem dnia jednego na 3 miriametry (1) odległości zamieszkania spadkobiercy od gminy, w której zasiada Trybunał, wezwany powinien przedstawić porękę w Kancellaryi Pisarza Trybunału miejsca otwarcia spadku, podług form dla przyjęcia poręki przepisanych. — K. C. P. 26. — K. N. 807. — K. P. S. 517 n., 681, 992, 1033.

994. Jeżeli zachodzi spór względem przyjęcia poręki, wierzyciele żądający jój działać będą przez najdawniejszego obrońcę. — K. P. S. 520 n., 653, 661, 667, 719.

(1) Miriametrów 3 równa się 3¹/₂ milom Polskim, czyli 24¹/₂ wcerstom Rossyjskim.

995. Przy zdawaniu rachunku przez spadkobiercę beneficjalnego, zachowane będą formalności, w Tytule *O zdawaniu rachunków* przepisane. — K. N. 803, 809. — K. P. S. 527—542.

996. Skargi przez spadkobiercę beneficjalnego wytaczać się mające przeciw spadkowi, wytaczane będą przeciwko innym spadkobiercom; a jeżeli ich nie ma, lub gdy skarga przez wszystkich spadkobierców będzie wytaczana, wytoczoną będzie przeciw kuratorowi dobrodziejstwa inwentarza, mianowanemu w taki sam sposób, jak kurator spadku wakującego. — K. N. 802, 811 n., 2258. — K. P. S. 998 n.

TYTUŁ IX.

O zrzeczeniu się wspólności lub spadku.

997. Zrzeczenie się wspólności lub spadku uskutecznione będzie w Kancellaryi Pisarza Trybunału, w którego okręgu rozwiązanie wspólności lub otwarcie spadku nastąpiło, w księdze przepisanej artykułem 784 Kodeksu Cywilnego, i z zastosowaniem się do art. 1457 tegoż Kodeksu, bez innych formalności. — K. C. P. 34. — K. N. 724, 744, 775, 781, 784 n., 845, 848, 1130, 1453 n., 1492. — K. P. S. 874, 955 n. (1).

(1) Artykuł 997 zmieniony został we Francyi prawem z d. 2 Czerwca 1841 r.

TYTUŁ X.*O kuratorze spadku wakującego* (1).

998. Jeżeli, po upływie terminów do spisania inwentarza i do namysłu, nikt nie zgłasza się do spadku, a nie ma następcy znanego, lub też jeżeli następcy znani zrzekli się spadku, spadek uważa się za *wakujący*, i dodany mu będzie *kurator*, stosownie do artykułu 812 Kodexu Cywilnego. — K. N. 539, 723, 724, 790, 811 n., 2258. — K. P. S. 49-1, 999 n.

999. W razie współubiegania się dwóch lub więcej kuratorów, najpierw mianowany mieć będzie pierwszeństwo i nie potrzeba na to wyroku. — K. P. S. 967.

1000. Kurator obowiązany jest, przedewszystkiém, żądać sprawdzenia stanu pozostałości przez inwentarz, jeżeli takowy nie był już sporządzonym, i sprzedażi ruchomości podług form w Tytułach *O inwentarzu* i *O sprzedaży ruchomości* (art. 961—964 i 945—952) przepisanych. — K. N. 813. — K. P. S. 617—625.

1001. Do sprzedaży nieruchomości i rent, nie będzie można przystąpić inaczej, jak podług form, w Tytułach *O dobrodziejstwie inwentarza* (art. 986—996) wskazanych. K. P. S. 617—625, 643 n., 966—985, 987, 988, 989.

1002. Formalności przepisane dla spadkobiercy beneficjalnego, stosować się będą również do sposobu zarządzania i do rachunków, przez kuratora spadku wającego składać się mających. — K. N. 803 n., 814. — K. P. S. 986 n.

(2) Z niniejszym przedmiotem ma związek postanowienie Rady Administracyjnej z d. 30 Stycznia (11 Lutego) 1842 r. — (T. I, str. 625 niniejszego dzieła).

KSIEGA III.

TYTUŁ JEDYNY.

O sądach polubownych.

1003. Każdy może zapisać się na sąd polubowny względem praw, któremi wolne rozrządzenie mu służy. — K. N. 1108, 1123 n., 1592, 1854, 1989, 2045, 2123. K. C. P. 55, 184 n., 434 n., 497, 501, 518 — K. P. S. 429 do 431, 1004 n. — K. H. 51—63.

1004. Nie można zapisywać się na sąd polubowny względem darowizn i zapisów, mających za przedmiot alimentów, mieszkanie i odzież; względem rozłączenia między mężem i żoną, rozwodów, sporów o stan osoby, ani też względem wszelkich spraw uległych komunikacji Urzędowi publicznemu. — K. N. 610, 1015, 1443. K. C. P. 237 n., 448. — K. P. S. 83, 581, 582.

1005. Zapis na sąd polubowny może nastąpić w protokóle przed obranymi Sędziami polubownymi, lub przez akt przed Notaryuszem, albo z podpisem prywatnym. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1989. — K. P. S. 1003, 1006, 1007, 1012, 1013, 1028. — K. H. 53.

1006. Kompromis oznaczy przedmioty sporu, oraz imiona i nazwiska Sędziów polubownych, pod karą nieważności. — K. P. S. 1005, 1029 (1).

(1) Wybieranie osób starozakonnych na Sędziów polubo-

1007. Kompromis będzie ważny, chociażby nie oznaczał terminu, i w takim razie władza Sędziów polubownych trwać będzie tylko trzy miesiące od dnia zapisu na Sąd polubowny. — K. P. S. 1005, 1008, 1013, 1015, 1029, 1033. — K. H. 54.

1008. Przez ciąg trwania Sądu polubownego, Sędziowie polubowni nie mogą być odwoływani inaczej jak za jednomyslnym stron zezwoleniem. K. N. 1134. — K. P. S. 1014.

1009. Strony i Sędziowie polubowni zachowują w postępowaniu terminu i formalności dla Trybunałów wskazane, jeżeli się strony względem tego inaczej nie ułożyły. — K. N. 1134. — K. P. S. 1005, 1011, 1017.

1010. Strony będą mogły w samym zapisie na sąd polubowny, lub później, zrzec się appellacyi. — K. P. S. 443 n., 1023. — K. H. 51, 52, 63.

Jeżeli zapisano się na sąd polubowny względem sprawy toczącej się w drodze appellacyi lub restytucyi, wyrok polubowny będzie stanowczy i nie ulega appellacyi. K. P. S. 480, 1026 n.

1011. Akta instrukcyi i protokoły sądu polubownego sporządzane będą przez wszystkich Sędziów polubownych, jeżeli kompromis nie upoważnia ich do wyznaczenia jednego z pośród siebie. — K. P. S. 1009, 1027.

1012. Kompromis kończy się:

1° Przez śmierć, odmówienie, zrzeczenie się lub niemożność jednego z Sędziów polubownych, jeżeli

wnych i przydawanie ich decyzjom klauzuli egzekucyjnej nie jest prawu przeciwne.

Pos. Ks. Nam. z d. 7 Lipca 1825 r. Nr. 3627.

Kto zaś nie może być Sędzią polubownym, wskazuje art. 46 K. K. G. i P.

nie ma w nim zastrzeżenia, że pomimo to dalsze działanie ma miejsce, lub, że zastąpienie będzie zależało od wyboru stron, lub od wyboru Sędziego polubownego albo Sędziów polubownych pozostających;

2° Przez upływ terminu umówionego, lub trzechmiesięcznego, jeżeli termin nie był zakreślony;

3° Przez równość zdań, jeżeli Sędziom polubownym nie zostawiono wolności wyboru superarbitra. — K. N. 1134. — K. P. S. 118, 380, 468, 1005, 1007, 1008, 1014, 1017. — K. H. 54, 60.

1013. Śmierć strony, gdy wszyscy następcy są pełnoletni, nie umarza kompromisu; termin do instrukcyi i osądzenia zawieszony będzie przez czas do spisania inwentarza i do namysłu. — K. N. 724, 795 n., 1122, 1456 n. K. P. S. 174, 1007, 1008, 1015.

1014. Sędziowie polubowni nie mogą zrzekać się swoich obowiązków, jeżeli czynności swe rozpoczęli; nie mogą być wyłączani, chyba dla przyczyny wynikłej po zapisaniu się na kompromis. — K. P. S. 44 n., 197, 237, 308 n., 378 n., 430, 1008, 1016.

1015. Jeżeli nastąpi zapisanie się na fałsz, nawet tylko w drodze czysto cywilnej, lub zajdzie jaki punkt incydentalny kryminalny, Sędziowie polubowni zostawią stronom możliwość udania się gdzie należy, a termina dla sądu polubownego liczyć się będą dalej od dnia wyroku rozsądzającego spór incydentalny. — K. P. S. 214 n., 427, 1007, 1013.

1016. Każda ze stron obowiązana będzie, na dni piętnaście przynajmniej przed upływem terminu kompromisowego, złożyć obronę swoją i dokumenta, a Sędziowie polubowni obowiązani będą sądzić na podstawie tego, co złożoném zostało. — K. P. S. 93 n., 1005, 1007, 1014.

Wyrok podpisany będzie przez każdego z Sędziów polubownych; a jeżeli jest więcej jak dwóch Sędziów, i mniejszość odmawia podpisu, inni Sędziowie polubowni uczynią o tém wzmiankę, wyrok zaś mieć będzie ten sam skutek, jak gdyby podpisany był przez każdego z Sędziów polubownych. — K. P. S. 116 n., 1020, 1021, 1028.

Wyrok polubowny w żadnym przypadku nie ulega opozycji — K. H. 56 n.

1017. W razie równości zdań, Sędziowie polubowni, upoważnieni do przybrania superarbitra, powinni skutecznie to przez decyzję równość zdań poswiadczać: jeżeli względem wyboru nie mogą się zgodzić, oświadczą to w protokóle, a superarbiter będzie mianowany przez Prezesa tego Trybunału, do którego należy wydanie rozkazu co do wykonania decyzji polubownej. — K. P. S. 1005, 1007, 1012-3., 1018, 1019. — K. H. 60.

Strona pilniejsza wniesie w tym celu podanie.

W obu przypadkach, Sędziowie polubowni rozdwojeń obowiązani będą spisać zdania swoje oddzielne i umyślowane, bądź w jednym i tym samym protokóle, bądź w protokółach osobnych. — K. P. S. 116 n.

1018. Superarbiter obowiązany będzie osądzić w ciągu miesiąca, od dnia przyjęcia tego obowiązku, chyba termin ten był przedłużony w akcie, w którym wyznaczony został: nie będzie mógł wyrokować jak po odbyciu narady z Sędziami polubownymi rozdwojoneń, którzy wezwani zostaną, aby się na ten cel zgromadzili. — K. N. 1134. — K. P. S. 1017, 1028-4., 1029, 1033.

Gdyby wszyscy Sędziowie polubowni się nie zgromadzili, superarbiter sam wyda wyrok, z obowiązkiem wszakże przychylenia się do jednego ze zdań innych Sędziów polubownych. — K. P. S. 1016, 1020 n.

1019. Sędziowie polubowni i superarbitr wyrokować będą podług przepisów prawa, chybaby kompromis nadawał im moc stanowienia w przymocie przyjacielskich pośredników.

1020. Wyrok polubowny będzie miał nadaną moc wykonawczą przez decyzję Prezesa Trybunału pierwszej instancji, w którego obrębie takowy został wydany: w tym celu jeden z Sędziów polubownych złoży w ciągu trzech dni oryginał wyroku do Kancellaryi Pisarza Trybunału. — K. P. S. 1016, 1021, 1028.

Jeżeli zapis na sąd polubowny nastąpił w sprawie toczącej się w drodze appellacyi, wyrok polubowny złożony będzie w Kancellaryi Pisarza Sądu Appellacyjnego, a decyzja wydana będzie przez Prezesa tegoż sądu. K. P. S. 545. — K. H. 61.

Poszukiwanie kosztów składu i opłat od zarejestrowania, tylko przeciwko stronom mogą być wymierzone. K. P. S. 130.

1021. Wyroki polubowne, nawet przygotowawcze, nie będą mogły być wykonywane jak w skutku decyzji przez Prezesa Trybunału w tej mierze wydanej poniżej lub na marginesie oryginału, bez potrzeby komunikacyi Prokuratorowi Królewskiemu; rzeczona decyzja wypisana będzie w dalszym ciągu wypisu wyroku polubownego.

Rozpoznanie sporów egzekucyjnych z wyroku polubownego należy do tego Trybunału, w którym zapadła decyzja. — K. P. S. 442, 452, 472, 528, 545.

1022. Wyroki polubowne nie mogą w żadnym przypadku być stawiane przeciw trzecim. — K. N. 1165, 1351. K. P. S. 474.

1023. Appellacya od wyroków polubownych zanieśioną będzie: przed Trybunały pierwszej instancji w materjach, które, gdyby nie było sądu polubownego, nale-

żałyby, bądź w pierwszej, bądź w ostatniej instancji, do Sądu Pokoju; a przed Sądy appellacyjne, w materyach, któreby należały, bądź w pierwszej, bądź w ostatniej instancji, do Trybunału pierwszej instancji. — K. P. s. 1 n., 48 n., 443 n., 1010, 1025 n.

1024. Prawdła, tyczące się tymczasowej egzekucyi wyroków Trybunalskich, stosują się także do wyroków polubownych. — K. P. s. 134 n., 155, 404, 417, 439, 457 n., 554, 806.

1025. W razie odrzucenia appellacyi, appellujący skazany zostanie na taką samą karę pieniężną, jak za odwołanie się od wyrokow sądów zwyczajnych. — K. P. s. 471, 1010, 1023.

1026. Restytucya służy przeciw wyrokom polubownym, w terminach, sposobie i przypadkach powyżej zakreślonych dla wyroków sądów zwyczajnych. — K. P. s. 480 n., 1010.

Wniesioną będzie przed sąd, który byłby właściwym do rozpoznawania appellacyi. — K. P. s. 1023.

1027. Nie mogą jednak być przedstawiane za otwory do restytucyi:

- 1° Niezachowanie form zwyczajnych, chociażby strony od nich nie uwolniły, podług tego co w art. 1009 powiedziano; — K. P. s. 1011.
- 2° Wyrokowanie co do rzeczy nieządanych, z zastrzeżeniem jednak skargi o nieważność, stosownie do poniższego artykułu. — K. P. s. 480-2. 3. 4.

1028. Nie będzie potrzeba odwoływać się ani w drodze appellacyi ani restytucyi w przypadkach następujących: — K. P. s. 1023, 1026.

- 1° Jeżeli wyrok wydany został bez kompromisu lub nad osnowę kompromisu; — K. P. s. 1005, 1006. — K. H. 52.

- 2° Jeżeli wydany został na mocy kompromisu nieważnego lub upłynionego; — K. P. S. 1007, 1029.
- 3° Jeżeli wydany został przez kilku Sędziów polubownych, nieupoważnionych do sądzenia w nieobecności innych;
- 4° Jeżeli wydany został przez superarbitra bez poprzedniego naradzenia się z sędziami rozdwojonymi; — K. P. S. 1018.
- 5° Nakoniec gdy wyrzeczono co do rzeczy nie żądanych. — K. P. S. 1027-2. — K. H. 52.

W tych wszystkich przypadkach, strony udadzą się w drodze opozycji przeciw decyzji dozwalającej egzekucji przed Trybunał, w którym została wydana, i żądać będą unieważnienia aktu nazwanego *wyrokiem polubownym*.

Skarga kassacyjna służy tylko przeciw wyrokom zapadłym w sądach bądź w drodze restytucji bądź w drodze appellacji od wyroku polubownego.

Rozporządzenia ogólne.

1029. Żadna nieważność, kara pieniężna, upadek prawa, wyrzeczone w niniejszym Kodexie, nie są czczeniem zagrożeniem. — K. P. S. 15, 56, 61, 66, 67, 70, 147, 156, 161, 173, 191, 213, 244 n., 257, 260 n., 344, 357, 360, 366, 374, 390, 397, 444, 456, 471, 479, 480, 500, 503, 512 n., 608, 609, 655, 664, 709, 711, 713, 717, 733, 745, 746, 747, 756, 869, 873, 1006.

1030. Żaden akt doręczony przez woźnego lub inny akt proceduralny nie może być uznany za nieważny, jeżeli nieważność jego nie jest wyraźnie w prawie wyrzeczona. W przypadkach, w którychby prawo nie wyrzekło nieważności, Woźny, Komornik, Notaryusz, Obrońca, lub Pisarz (officier ministeriel), będzie mógł być czy to za opuszczenie, czy też za przekroczenie, skazanym na karę pieniężną, która nie może być niższą od pięciu, ani też wyższą od stu franków (1).

1031. Koszta postępowania i aktów nieważnych lub niepotrzebnych, tudzież aktów, które spowodowały wymierzenie kary pieniężnej, będą ciężarem urzędników, którzy je dopełnili, i ci, w miarę okoliczności, będą odpowiedzialni za szkody i straty przez stronę poniesione; a nawet mogą być zawieszani w urzędowaniu. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 67, 71, 81, 82, 102, 105, 128, 130, 132, 152, 191, 261, 281, 293, 338, 360, 462, 465, 529, 531, 532, 609, 624, 667, 713, 799 (2).

1032. Gminy i instytuta publiczne obowiązane będą, przy wytaczaniu spraw przed sądy, stosować się do ustaw administracyjnych. — K. P. S. 49, 69, 336 (3).

1033. Dzień doręczenia, ani też dzień upłynienia terminu, nie będą nigdy doliczane do terminu ogólnego

(1) Franków 5 równa się Rsr. 1 k. 20.

Franków 100 równa się Rsr. 24.

(2) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. ¹⁰/₂₅ Listopada 1855 r. Nr. 21776 zamieszczono tu niżej w odsyłaczu do art. 10 Organizacji Notariatu.

(3) Przepisy z tym przedmiotem związkowe wymienione są niżej w Części *O organizacji Sądownictwa*, a w szczególności w ustępie *O Prokuratury*.

oznaczonego dla pozwów, wezwań i wszelkich aktów, doręczanych osobiście lub w zamieszkanu: termin ten powiększony będzie dniem jednym na trzy miriamestry (1) odległości; a jeżeli wypadnie potrzeba odbycia podróży, lub przesłania i powrotu, zwiększenie to terminu będzie podwojone.

1034. Wezwania o obecność przy czynności biegłych, równie jak pozwy wydane w skutek wyroku połączenia, oznaczają tylko miejsce, dzień i godzinę pierwszego terminu lub pierwszej audyencji; nie potrzeba ich powtarzać, chociażby czynność lub audyencya do innego dnia przeciągnęły się. — K. P. s. 153, 184, 231, 302 n., 719, 720, 831, 1035.

1035. Jeżeli zachodzi potrzeba odebrania przysięgi, przyjęcia poręki, dopełnienia badania, interrogatorjów na czyny i punkta (badania stron przez sąd), mianowania biegłych, i w ogólności, gdy idzie o dopełnienie jakiej czynności na mocy wyroku, a strony lub miejsca sporne zbyt są odległe, Sędziowie mogą delegować sąsiedni Trybunał, Sędziego tegoż Trybunału, a nawet Sędziego Pokoju (Podsędka), w miarę okoliczności; mogą nawet upoważnić inny Trybunał do mianowania bądź jednego z swych członków, bądź Sędziego Pokoju (Podsędka), celem odbycia czynności naznaczonej. — K. N. 1357 n., 2040. — K. P. S. 121, 252, 255, 266, 296, 305, 324, 326, 412, 428, 517, 530. — K. H. 16.

1036. Trybunały, w miarę ważności okoliczności, w sprawach przed nimi toczących się, będą mogły wy-

(1) Miriametrów 3-równa się 3½ milom Polskim czyli 24½ werstom Rossyjskim.

rzec, nawet z urzędu, napomnienie, nakazać zniszczenie pism, ogłosić je za potwarcze, oraz postanowić wydrukowanie i rozlepienie swych wyroków. — K. P. S. 83 n., 512.

1037. Żadne doręczenie ani egzekucya nie może nastąpić od dnia 1 Października do dnia 31 Marca, przed godziną szóstą z rana i po godzinie szóstej wieczór; a od dnia 1 Kwietnia do dnia 30 Września, przed godziną czwartą z rana i po godzinie dziewiątej wieczór; niemniej w dni świąt prawnych, chyba tylko na mocy pozwolenia Sędziego, w przypadku gdyby zwłoka groziła niebezpieczeństwem. — K. P. S. 8, 63, 781, 806, 808, 828. — K. H. 134, 162, 187 (1).

1038. Obrońcy, którzy stawali w sprawach, gdzie już zapadły wyroki stanowcze, obowiązani będą stawać w sporach wynikłych przy egzekucyi tych wyroków, bez nowego upoważnienia, byleby egzekucya miała miejsce w ciągu roku od zapadnięcia wyroku. — K. P. S. 75, 116, 148, 162, 342 n., 442, 472, 496, 528, 545, 1021.

(1) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, opierając się na art. 5 Statutu Organicznego Najwyżej w dniu 14 Lutego 1832 r. nadanego (D. P. T. XIV, str. 173, 179), objaśniła w rozporządzeniu swém z d. 15 Września 1832 r. Nr. 8023, iż w dni szabasu egzekucya sądowa przeciwko starozakonnym prowadzoną być nie może.

Następnie też Kommissya pod d. 14 Października 1834 r. Nr. 9080 poleciła, aby Komornicy i woźni nie ważyli się w dniu dla starozakonnnych świąteczne, które w kalendarzach bywają wyszczególniane, wręcz ani egzekucyi u starozakonnnych przedsiębrać, bez szczególnego upoważnienia, w udzielaniu którego nader ostrożnie i zasadnie postępować należy.

1039. Wszelkie doręczenia czynione osobom publicznym, przeznaczonym do ich odbierania, będą przez nich bezpłatnie na oryginalne widymowane.

W razie odmówienia, oryginał zawidymuje Prokurator Królewski przy Trybunale piérwszej instancyi ich zamieszkania. Odmawiający będą mogli być skazani, na wnioski Prokuratora Królewskiego, na karę piéniężną, nie mniejszą od piéciau franków (1). — K. P. S. 4, 68, 69, 83, 84, 112, 561, 601, 628, 673, 676, 683, 684, 901, 967.

1040. Wszelkie akta i protokoły do urzędu Sędziego należące, sporządzone będą w miejscu posiedzeń Trybunału: Sędzia będzie zawsze działał przy asystencyi Pisarza, który zachowywać będzie oryginały i wydawać wypisy: w nagłych przypadkach Sędzia może w mieszkaniu swoim odpowiedzi na wniesione do niego podania udzielać, z zachowaniem przepisów zawartych w Tytule *O postępowaniu w drodze szybkiego zadecydowania* (art. 806—811). — K. P. S. 8, 87.

1041. Kodex niniejszy obowiązywać będzie od dnia piérwszego Stycznia 1807 roku (2); wszelkie zatem procesa, które wytoczone zostaną po téj epoce, instruowane będą podług jego przepisów. Wszystkie prawa, zwyczajne, ustawy i urządzenia, dotyczące Postępowania Cywilnego będą zniesione.

(1) Franków 5, równa się RSr. 1 k. 20.

(2) Podług art. 8 i 11 Organizacyi Sądownictwa w Królestwie Polskim, wskazanej w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z d. 23 Maja 1808 r. Nr. 3745, niniejszy Kodex Postępowania Sądowego zaczął obowiązywać w Królestwie Polskim od d. 1 Maja 1808 r. (Dopisek piérwszy w T. II, na str. 163 niniejszego dzieła).

1042. Przed tą epoką wydane zostaną tak co do Taryfy kosztów (1), jako téż co do policyi i karności Sądów (2), urządzenia administracyjne.

Najpóźniej za lat trzy, przepisy tych urządzeń, które-

(1) Taryfa kosztów w sprawach cywilnych wprowadzoną została we Francyi na zasadzie postanowień z d. 16 Lutego 1807 r. oraz z d. 10 Października 1841 r.

Postanowienia jednak te nie mnją mocy obowiązującej w Królestwie Polskiem, gdzie w przedmiocie tym w rozmaitych epokach zapadały szczególne rozporządzenia i te zamieszczone będą w niniejszém dziele niżej w Części: *Przepisy o dyetach i kosztach sądowych.*

(2) W Królestwie Polskiem wydanie urządzeń policyi i karności sądów pozostawione zostało samym sądom. Dotąd urządzenia te nie są wcale ujednostajnione.

Pomijając Wewnętrzne Urządzenie Warszawskich Departamentów Rządzącego Senatu, w d. $\frac{8}{20}$ Września 1842 r. przez Ks. Namiestnika zatwierdzone (Zbiór Ukazów, Postanowień i Rozporządzeń dotyczących Sądownictwa. T. I, str. 107), które tu niżej przy Organizacyi Senatu będzie zamieszczone, nadmienić należy, iż ważniejsze urządzenia przez same sądy dla siebie przepisane są następujące:

- a) Co do Sądu Appellacyjnego: pod d. 28 Października 1809 r. — 7 Stycznia 1821, — 27 Lipca 1822, — 23 Grudnia t. r., — 2 Lipca 1829, — 2 Sierpnia 1830, — 23 Sierpnia t. r., — 16 Maja 1832, — 24 Maja t. r., — 11 Kwietnia 1834 r. — 27 Września t. r., — $\frac{7}{19}$ Maja 1836, — $\frac{10}{23}$ Listopada 1837, — 19 Lutego (3 Marca) 1838, — $\frac{14}{26}$ Kwietnia 1838, — 30 Czerwca (12 Lipca) 1839, — $\frac{5}{17}$ Grudnia 1840, — $\frac{7}{19}$ Listopada 1842, — $\frac{14}{26}$ Października 1843, — $\frac{13}{25}$ Lute-

by obejmowały rozporządzenia prawodawcze, przedstawione zostaną Ciału Prawodawczemu w formie ustawy.

- go 1846, — $\frac{3}{14}$ Września t. r., — $\frac{14}{26}$ Września 1850, — $\frac{3}{14}$ Kwietnia 1851, — $\frac{14}{26}$ Lutego 1852, — 29 Maja (10 Czerwca) 1852, — 21 Grudnia (2 Stycznia) 1854/5, — $\frac{11}{23}$ Października 1856 r.
- h) Co do Trybunału Warszawskiego pod d. 28 Września (10 Października) 1842 r. oraz $\frac{9}{21}$ Listopada t. r.
- c) Co do Trybunału Kaliskiego pod d. 28 Listopada (10 Grudnia) 1849 roku, — $\frac{1}{13}$ Grudnia 1858 i $\frac{4}{16}$ Stycznia 1860 r.
- d) Co do Trybunału Lubelskiego pod d. 23 Maja (5 Czerwca) 1855 r.
- e) Co do Trybunału Kieleckiego pod d. 5 Lutego 1823 r., — 10 Października 1829 r., — 23 Grudnia t. r. i 23 Października (4 Listopada) 1844 r.
- f) Co do Trybunału Łomżyńskiego pod d. 14 Października 1809 r.
- g) Co do Trybunału Suwalskiego pod d. 16 Lutego 1824 r. i 1 Października 1828 r.
-

ROZPORZĄDZENIA ZWIĄZKOWE

Z KODEXEM POSTĘPOWANIA CYWILNEGO.

II.

TYMCZASOWA ORGANIZACYA SĄDU KONSYSTORSKIEGO WYZNAŃ EWANGELICKICH W KRÓLESTWIE POLSKIÉM (1).

TYTUŁ I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

- § 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Wyznań Ewangelickich składać się będzie najmniej z pięciu członków głoś stanowczy mających.
-

(1) Do daty Ukazu z dnia $\frac{8}{20}$ Lutego 1849 r. (D. P., T. XLII, str. 5) *Generalny Konsystorz Wyznań Ewangelickich* zawiadywał wszelkimi interesami Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego i Ewangelicko-Reformowanego; skutkiem czego sprawy dotyczące się związku małżeńskiego osób należących do obudwóch tych wyznań sądzone były w jednym i tymże samym Konsystorzu podług zasad w niniejszej *Tymczasowej Organizacji Sądu Konsystorskiego Wyznań Ewangelickich w Królestwie Polskiem*, przez *Generalny Konsystorz Ewangelicki* na posiedzeniu z d. 26 Grudnia 1836 (7 Stycznia 1837) r. przyjętych.

Lecz od daty pomienionego Ukazu utworzone zostały dwa oddzielne Konsystorze:

¹⁰ *Konsystorz Ewangelicko - Augsburski*, który zawiaduje

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają: dyrygujący Prezes, drugi Prezes jako najstarszy członek i Rady Konsystorza, tak duchowni jako i świeccy podług starszeństwa z nominacyi, a w razie równości nominacyi — podług starszeństwa wieku.

W razie przeszkody prawnej lub nieobecności Prezesa, przydywać będzie najstarszy z kolei członek.

§ 3. W każdej sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora Królewskiego.

wszelkimi interesami Kościoła i Szkół wyznawców Ewangelicko-Augsburskich, oraz sprawami Hernhutów czyli Braci Morawczyków i Menonistów. (T. I, str. 329 niniejszego dzieła).

- ²⁰ *Konsystorz Ewangelicko-Reformowany*, który rozpoznaje sprawy o nieważność tudzież rozwiązanie małżeństwa, zawartego pomiędzy osobami wyznania Ewangelicko-Reformowanego, jako téż pomiędzy osobami tegoż wyznania z osobami wyznania Ewangelicko - Augsburskiego lub Rzymsko-Katolickiego, jeżeli małżeństwo pobłogosławione było jedynie przez Duchownego Ewangelicko-Reformowanego. (T. I, str. 330 niniejszego dzieła).

Postępowanie przed Sądem Konsystorza Ewangelicko-Augsburskiego pozostało dotąd toż samo jakie objęte jest w niniejszej Tymczasowej Organizacji Sądu Konsystorskiego pod d. 26 Grudnia (7 Stycznia) 1836/7, zatwierdzonej; postępowanie zaś przed Sądem Konsystorza Ewangelicko-Reformowanego wskazane zostało na posiedzeniu Synodu Ewangelicko-Reformowanego (D. P., T. XLII, str. 239) pod d. ¹³/₂₄ Października 1849 r., na zasadach niniejszej Tymczasowej Organizacji, z zaprowadzeniem w niej niektórych zmian, z położenia przedmiotu wynikających.

Ta zmieniona Organizacja Sądu Konsystorza Ewangelicko-Reformowanego zamieszczoną jest tu niżej w Ustawie II. — (T. II, str. 541 niniejszego dzieła).

§ 4. Pisarz na przedstawienie Konsystorza, przez Kommissyą Rządową Spraw Wewnętrznych Duchownych i Oświecenia Publicznego (Kommissyę Rządową Spraw Wewnętrznych i Duchownych) mianowany, należy do składu Sądu Konsystorskiego bez głosu wszakże stanowczego.

W razie przeszkody prawnej lub nieobecności Pisarza, zastąpionym będzie przez Sekretarza Konsystorskiego.

§ 5. Woźny audyencyonalny, przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę przy posiedzeniach Sądu.

§ 6. W przypadkach wyłączenia się członka Konsystorza od sądzienia lub żądanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą tak co do przyczyn, jako też co do formy, przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 378 n.

TYTUŁ II.

O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.

DZIAŁ I.

O postępowaniu przedwstępném.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nieobecności sądownie ogłoszonej i przestępstw w artykule 167 prawa oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski. — Art. 145—167 Pr. o małż. z r. 1836 (T. I, str. 321 n. niniejszego dzieła).

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia współmałżonka, który od roku żadnej o sobie nie daje wiadomości, skarżący, stosownie do art. 155 prawa, obowiązany jest podać żądanie swe do Konsystorza, który, po przedsięwzięciu stosownych kroków, w miarę skuteczności tychże, postanowi względem upoważnienia do zapoznania.

§ 9. Wyjąwszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonej i przyczynę przestępstwa, w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn w art. 146 Prawa oznaczonych, nie wyłączając przypadku w art. 154 wymienionego, wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski, poprzedzać winien środek pojednania, a to pod nieważnością pozwu.

§ 10. Pojednanie małżonków szczególnym będzie obowiązkiem Księży Pastorów i Księży Superintendentów.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową, obowiązany jest udać się osobiście w towarzystwie jednego przynajmniej krewnego lub powinowatego, albo innej wiarogodnej osoby do Księdza Pastora właściwej swojej parafii, z ustnym wyłuszczeniem przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Pastor, wysłuchawszy skarżącego, uczyni mu stosowne uwagi zmierzające do odwiedzenia od powziętego zamiaru; gdy te pozostaną bez skutku, Pastor przez wezwanie wprost od siebie pozasądnie uczynione, oznaczy termin do osobistego stawienia się przed nim obojgu małżonkom.

§ 12. Jeżeli na takie wezwanie nie stawi się obżałowany, Pastor, za stawieniem się skarżącego i obstawieniem przy swoim żądaniu, naznaczy powtórny termin stawienia się przed nim obojgu małżonkom, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdy, pomimo wezwania przez woźnego doręczonego, niestawi się w terminie obżałowany, Pastor, za stawieniem się skarżącego i obstawaniem przy swoim żądaniu, spisze akt niestawiennictwa.

Akt niestawiennictwa obejmować powinien: wymienienie miejsca, dnia i godziny, imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków, wyrażenie w krótkości przyczyn, jakie skarżący do rozwodu podaje, poświadczenie, iż uczynione skarżącemu uwagi nie zdołały odwieść go od skargi; wymienienie dnia i godziny naznaczonego pierwszego terminu do stawienia się stosownie do § 11 i spełnienie jego z powodu niestawienia się obżałowanego; wymienienie dnia, w którym wezwanie powtórne stosownie do § 12 obżałowanemu doręczonem zostało z wyrażeniem nazwiska woźnego, który uskutecznił doręczenie; nakoniec poświadczenie, iż, pomimo takiego wezwania, obżałowany nie stawił się, a strona skarżąca, pomimo ponowionych uwag, obstaje przy żądaniu poszukiwania rozwodu.

Akt takowy w dwóch egzemplarzach sporządzony, podpisze skarżący i Pastor, a jeżeli skarżący podpisać nie umie, Pastor wzmiankę o tém uczyni, i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, czyli to na pierwsze wezwanie pozasądowo uczynione, czyli też na powtórne wezwanie przez woźnego obżałowanemu doręczone, Pastor wszelkiego doloży starania o pojednanie poróżnionych małżonków.

Gdy, pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu swoim obstawać będzie, Pastor spisze akt niepojednania. — K. P. S. 48 n.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności, jakie przepisano poprzedzającym paragrafem

dla aktu niestawiennictwa, a nadto jeszcze wzmiankę o przedsięwziętém usiłowaniu pogodzenia małżonków, i że takowe bez skutku pozostało.

Akt niepojednania w dwóch egzemplarzach sporządzony, podpisze skarżący, obżałowany i Pastor; a gdy obżałowany podpisu odmówi, lub oboje małżonkowie pisać nie umieją, Pastor wzmiankę o tém uczyni, i sam podpisze.

§ 15. Jeden egzemplarz aktu niestawiennictwa lub niepojednania, Pastor odda do rąk strony skarżącój, drugi egzemplarz z oryginałem wezwania po obżałowanego do terminu pojednania wydanego, jeżeli takowe stosownie do paragrafu 12 przez woźnego dopełnioném było, Pastor odesła niezwłocznie Księdzu Superintendentowi właściwój dyecezyi.

§ 16. Superintendent, po odebraniu aktu niestawiennictwa lub niepojednania, za zgłoszeniem się skarżącego osobiście lub przez notę, oznaczy termin do stawienia się przed nim obojgu małżonkm, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 17. W terminie oznaczonym, po udowodnieniu należytego doręczenia wezwania, za osobistém stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia się obżałowanego, Superintendent wszelkiego dołoży starania i użyje powagi powołania swego, aby pogodzić małżonków, lub odwieść skarżącego od zamiaru poszukiwania rozvodu.

Z zachowaniem formalności paragrafami 13 i 14 oznaczonych, oraz z powołaniem aktu przez Pastora sporządzonego, Superintendent w podwójnym egzemplarzu spisze akt niestawiennictwa lub niepojednania, a w razie pojednania małżonków, akt nastąpine pojednania stwierdzający.

§ 18. Jeden egzemplarz aktu niestawiennictwa lub niepojednania w Superintendenturze sporządzonego, od da Superintendent do rąk skarżącego, za zakwitowaniem z jego odebrania na drugim egzemplarzu, i przytém uwiadomi skarżącego że mu służy wolność rozpoczęcia sprawy o rozwód.

Drugi egzemplarz, zakwitowaniem skarżącego opatrzony, wraz z oryginałem wezwania wydanego po obżałowanego do pojednania, jak niemniej z aktem przez Pastora sporządzonym, i dołączonym do niego oryginałem wezwania do pojednania, jeżeli przez woźnego było dopełnioném, Superintendent odesła niezwłocznie Generalnemu Konsystorzowi (Konsystorzowi Ewangelicko-Augsburgskiemu). Kopje powyższych aktów zachowa Superintendentura w swoim archiwum.

Akt nastąpnego pojednania małżonków Superintendent w jednym egzemplarzu zachowa w swoim archiwum, drugi egzemplarz, wraz z dowodami powyżej wyszczególnionemi, prześle Generalnemu Konsystorzowi (Konsystorzowi Ewangelicko-Augsburgskiemu).

§ 19. W przypadku odległości mieszkania małżonków od miejsca urzędowania Superintendenta większej nad mil szesć, wolno skarżącemu przy wyniesieniu żądania stósownie do § 16, jak niemniej wolno obżałowanemu na skutek wezwania do stawienia się przed Superintendentem, domagać się od Superintendenta wyznaczenia w zastępstwie swoim innego Pastora z sąsiednich parafij mieszkania małżonków, do odbycia obowiązków paragrafami 17 i 18, przepisanych.

Akt w tym przypadku przez Pastora z delegacyi Superintendenta sporządzony, Pastor, niezwłocznie po jego dopełnieniu, prześle w drugim egzemplarzu Superintendenturze do dalszego postępowania, stósownie do

odstępu drugiego i trzeciego poprzedzającego paragrafu.

§ 20. W razie, gdy Superintendent jest zarazem właściwym Pastorem parafii małżonków, Superintendent, po bezskutecznym doswiadczeniu pojednania stosownie do przepisów §§ 11, 12, 13 i 14, na żądanie skarżącego, przeznaczy obojgu małżonkom powtórny termin do stawienia się przed nim za doręczeniem kopji wezwania obżalowanemu, przez woźnego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być oznaczony wcześniej jak w dni trzydzieści po bezskutecznym doswiadczeniu pojednania w terminie naznaczonym stosownie do § 12.

§ 21. Pastor lub Superintendent, rozporządzając wezwanie do pojednania, naznaczy do stawienia się małżonków termin stały co do dnia i godziny.

Termin ten nie będzie krótszy nad dni ośm od dnia doręczenia wezwania obżalowanemu, z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy odległości mieszkania obżalowanego do miejsca stawienia się.

§ 22. Zanim, stosownie do przepisów powyższych, będzie mógł być wyniesiony pozew przed Sąd Konsystorski, i zanim, w skutku pozwu takowego, przedmiot stosunków cywilnych między małżonkami dotyczący będzie mógł być poddany rozpoznaniu Sądów Cywilnych, żona, czyli jest skarżącą, czyli obżalowaną, po uczynieniu pierwszych kroków o rozwód przez wyniesienie skargi do Pastora, może żądać tymczasowego pozwolenia wyprowadzenia się z domu wspólnego małżeńskiego mieszkania i wydania rzeczy do codziennego używania jej służących.

Żądanie takowe do właściwego Pastora zanesione, tenże przez pośrednictwo Superintendentury prześle

Konsystorzowi Generalnemu (Konsystorzowi Ewangelicko-Augsburgskiemu), który, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, w przedmiocie zanesionego żądania postanowi.

Pastor dołączy motywowaną opinią względem żądania żony; a w razie opinii przychylnéj do jéj żądania, zaprojektuje dom na tymczasowe mieszkanie przeznaczyc się mający.

Superintendent, przesyłając Konsystorzowi żądanie żony wraz z opinią Pastora, własną oprócz tego wyrazi opinią względem zanesionego żądania i względem domu na tymczasowe mieszkanie.

§ 23. Konsystorz, upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przywoity uzna.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą egzekucyjną opatrzone, będzie wykonalne tymczasowo, aż do wyrzeczenia stanowczego przez Sądy Cywilne. Wszakże upoważnienie Konsystorza moc swoją utraci, jeżeli żona, będąc skarżącą, najdalej w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanéj możności wydania pozwu przed Sąd Konsystorski o rozwód, pozwu takowego nie wyda.

DZIAŁ II.

*O doręczaniu pozwów i innych aktów processowych,
oraz o terminach Sądowych.*

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, oprócz zwyczajnych formalności wymaganych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego, obejmować będzie: — K. P. S. 61 n.

Ustanowienie Adwokata Konsystorskiego oraz dołączoną będzie kopia aktu niepojednania lub niestawienia, w przypadku, w którym użycie środka pojednania jest wymagane. — § 13, 14 i 32 n.

§ 25. Wszelkie doręczenia dopełnione będą przez przysięgłych woźnych przy Sądach Cywilnych właściwych zamieszkania osoby, której doręczenie ma być uskutecznióm, z zachowaniem formalności przepisanych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. s. 66, 67, 68.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa termin zapowzu do stawienia się przed Sądem Konsystorskim będzie trzechdniowy, rachując od dnia doręczenia zapowzu stronie osobiście lub w jej zamieszkanu, z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy odległości zamieszkania strony pozwanej od miejsca urzędowania Konsystorza.

§ 27. W sprawie o rozwód lub unieważnienie małżeństwa termin zapowzu będzie ósmiodniowy z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy odległości miejsca zamieszkania pozwanego do miejsca urzędowania Konsystorza względem osób zamieszkałych w Królestwie Polskiem. — K. P. s. 72.

Jeżeli zapozwany nie mieszka w Królestwie Polskiem, termina w pozwach zachowane będą te, jakie w przypadkach zapowzu przed Sądy Cywilne znajdują się postanowione Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. s. 73, 74.

§ 28. Również we wszelkich innych wypadkach zwyczajny termin zapowzu będzie ósmiodniowy podług zasad Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. s. 72.

§ 29. Dyrygujący Prezes Konsystorza na podaną notę, skrócić może termin zwyczajny do zapozwu. — K. P. s. 72.

§ 30. Woźni sądowi za wykroczenie przeciwko obowiązkom swoim w sprawach sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów Królewskich przy właściwych Trybunałach Cywilnych piérszjej instancyi i karności tychże Trybunałów, na zaskarżenie stron, Władzy Duchownej, lub z urzędu przez Prokuratora.

§ 31. W przypadkach, w których, według prawa z d. ¹⁶/₂₈ Marca 1836 roku (T. I. str. 281 niniejszego dzieła), zapozwanie strony przez pisma publiczne nastąpić powinno, takowe dopełnioném będzie przez trzykrotne umieszczenie zapozwu, z przerwami jednomiesięcznymi, w Dzienniku Powszechnym krajowym, lub w inném piśmie publiczném do ogłoszenia na cały kraj obwieszczeń Rządowych przeznaczoném (1), tudzież w Dzienniku Wojewódzkim tego Województwa (w Dzienniku Gubernialnym téj Gubernii), w którym pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie. — Art. 155 Pr. o małż. z r. 1836.

DZIAŁ III.

O Adwokatach Konsystorskich.

§ 32. Obowiązki Obrońców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez *Adwokatów Konsystorskich*.

(1) Podług postanowienia Rady Administracyjnej z d. ²/₁₄ Lutego 1837 r. (D. P., T. XX, str. 399) pismem, o którém tu mowa, jest *Gazeta Rządowa*, Dziennik Powszechny Krajowy obecnie już nie istnieje.

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata.

§ 33. Adwokatów Konsystorskich mianować będzie Konsystorz z liczby Mecenasów przy Sądzie Najwyższej Instancyi (2), z Adwokatów przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących, lub innych osób posiadających kwalifikacyą wymaganą na Adwokatów przy Sądzie Appellacyjnym.

Adwokatów Konsystorskich będzie najwięcej dwunastu.

§ 34. W razie wyniesionego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takim wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich, za wyznaczeniem przez Dyrygującego Prezesa z urzędu, Adwokaci są obowiązani bronić i popierać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. Adwokat nie stawający w terminie przypadnięcia sprawy w Sądzie, podpadnie karze porządkowej, a oprócz tego skazany być może na wynagrodzenie szkód stronom zrządzonych przez udaremnienie terminu.

§ 36. Adwokaci ulegają karności Konsystorza, a w skutek tego ukarani być mogą: albo karą pieniężną, albo zawieszeniem w obowiązkach urzędowania przy Konsystorzu, albo dymisją od urzędu Adwokata Konsystorskiego.

(2) Obecnie, przy nie istnieniu Sądu Najwyższej Instancyi, Mecenasi o których tu mowa nazywają się *Obrońcami przy Warszawskich Departamentach Rządzącego Senatu*.

DZIAŁ IV.

O postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcyja w sprawach przed Sądem Konsystorskim wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem obrońców.

Stronom nie jest wzbronionem osobiste przemówienie się na audyencyi sądowej. — K. P. S. 75 n.

§ 38. Instrukcyja w sprawach o rozpoznanie aktów tamowania małżeństwa, będzie summaryczna (K. P. S. 404 n.). Instrukcyja w sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna (K. P. S. 77 n.), a nadto, w razie uznania potrzeby, postanowionem będzie instruowanie sprawy na piśmie (K. P. S. 93 n.), celem zdania relacyi przez wyznaczonego Radcę Referenta, a to wszystko stosownie do przepisów obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego.

§ 39. Do odbywania audyencyi Sądowej Konsystorz przeznaczy w każdym tygodniu dni stałe, w miarę ilości spraw na wokandę wniesionych. — K. P. S. 8.

§ 40. Sprawy przywołane i sądzone będą porządkiem wpisów w księdze wpisowej zrobionych, po poprzedniem opłaceniu wpisu w Kontrolli Skarbowej.

Wolno Konsystorzowi do wprowadzenia sprawy wyznaczyć termin stały.

§ 41. Stempel od wpisu tymczasowo oceniony będzie przez Dyrygującego Prezesa Konsystorza i podług tego ocenienia opłacony zostanie w Kontrolli Skarbowej. — Ostateczne ustanowienie wpisu aż do wysokości Złp. 600 nastąpi przy wyroku.

§ 42. Gdy Sąd nakaże stronom osobiste stawienie się,

a nie stawi się w terminie naznaczonym strona powodowa, sprawa z wokandy zostanie wykręśloną.

§ 43. Wprowadzenie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głośném przywołaniem sprawy odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach, przez Obrońców, w obecności stron tudzież krewnych i powinowatych stronom towarzyszących.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub, w razie nakazanéj instrukcyi na piśmie, po odczytaniu relacyi i wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, po nakazanym ustępie, Sąd przystąpi do wyrokowania.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego wydane będą większością głosów, otrzymaną z głośnego wotowania, zaczawszy od najmłodszego z Radców. — K. P. S. 116, 117, 118.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzeczce kto jest stroną winną.— (Przypisek 1 na str. 301 T. I, niniej. dzieła).

§ 47. Pisarz utrzymywać będzie protokół posiedzenia.

Po zebraniu głosów i uchwaleniu zdania, Pisarz natychmiast własnoręcznie do protokołu zapisze sentencją, którą Prezydujący, wszyscy Członkowie i Pisarz podpiszą.

§ 48. Sentencya wyroku ogłoszoną będzie przy otwartych drzwiach za przywołaniem stron, Obrońców i publiczności.

§ 49. Opozycya przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego założoną być winna w dni ośm od doręczenia wyroku zaocznego Obrońcy, jeżeli był ustanowiony, i oprócz tego saméj stronie zaocznie osądzonéj. — K. P. S. 157.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo nie stawienia się strony pozwanej, z urzędu winien jest przestrzegać, ażeby

dowody na stwierdzenie lub odparcie wniosku strony powodowej wpływ mieć mogące, należyście ustanowiono. — K. P. S. 150.

§ 51. Stosownie do uchwalonej sentencji, Pisarz wygotuje wyrok z wyluszczeniem zasad osądzenia.

Redakcyja wyroku podpisana będzie przez Prezesa Sądu i Pisarza.

Wyciągi wyroków, z zamieszczeniem głosów Obrońców, wniosków Prokuratora Królewskiego i zasad osądzenia, intytulacją i klauzulą egzekucyjną opatrzone, wydaje Pisarz. — K. P. S. 139, 141, 142.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, przez jedną ze stron wyjęty, po doręczeniu go drugiej stronie oraz Obrońcy, jeżeli był ustanowiony, złożony będzie w głównym wyciągu Prokuratorowi Królewskiemu, w celu rozporządzenia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego. — K. C. P. 85. — Pr. o małż. z r. 1836 art. 237.

§ 53. Czynności wyrok sądowy uprzedzające, lub w następstwie zapadłego wyroku wynikające, wnioski w przedmiocie wymierzenia kar dyscyplinarnych¹, oraz wszelkie inne przedmioty z prawa z dnia 16/38 Marca 1836 r. (T. I, str. 281 niniejszego dzieła) wpływające, załatwiane będą na zwyczajnych posiedzeniach Generalnego Konsystorza (Konsystorza Ewangelicko-Augsburskiego), na podane przedstawienie.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w Sądzie Konsystorskim, za główne правило służyć będą

przepisy prawa obowiązującego tak Cywilnego jak i Karnego, z określeniem wszakże ustanowioném w prawie o małżeństwie.

Oprócz tego Sąd Konsystorski stosować się będzie do zasad objętych następującymi pięciu paragrafami.

§ 55. Przyznanie strony o tyle tylko stanowi dowód, o ile okaże się być wsparte innemi okolicznościami.

§ 56. Dowód przez przysięgę ani strony skarżącej na stwierdzenie czynu zaskarżonego, ani przez deferowanie przysięgi miejsca nie znajduje.

§ 57. Gdy się strony pojedną czyli to po zaszłych wypadkach mogących być zasadą sprawy, czyli po wyniesieniu już pozwu o rozwód, czyny względem których nastąpiło pojednanie nie będą przyjęte za przyczynę do rozwodu.

§ 58. Jeżeli jednak, po nastąpnioném pojednaniu między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popierać czynami, które nastąpione pojednanie poprzedzały.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie do tego, cokolwiek między stronami przyznawane było w drodze pojednania przed Pastorem lub Superintendentem, stosownie do przepisów Działu I, Tytułu II.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez inkwizycyą z świadków, służyć będą za pravidło przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. K. P. s. 252 n.

Oprócz tego Sąd Konsystorski stosować się będzie do zasad objętych w następujących czterech paragrafach.

§ 61. Oprócz zstępnych stron w sporze będących, nie są wyłączeni od świadectwa: krewni, powinowaci i domownicy stron.

§ 62. Każdy świadek, przy wykonaniu przysięgi przed

zeznaniem, na to, że prawdę powie, nadto jeszcze, po złożeniu zeznania i po przeczytaniu mu protokołu w tym względzie sporządzonego, zapytany będzie, czyli w złożonym przez siebie zeznaniu trwa pod obowiązkiem wykonanej na nie przysięgi, lub w czém złożone zeznanie, w zastosowaniu do rzetelnej prawdy, odmienia lub objaśnia.

O zapytaniu takowém i oświadczeniu świadka wyraźna wzmianka w protokóle uczyniona będzie.

§ 63. Inkwizycya z świadków odbywać się będzie w Sądzie Konsystorskim przed delegacyą złożoną z trzech Członków Konsystorza, wyrokiem przeznaczonych, z przybraniem Pisarza.

§ 64. Wolno Sądowi do wyprowadzenia inkwizycyi przeznaczyć delegacyą z Superintendenta lub innego Duchownego, z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza. Sąd w tym razie przeznaczy miejsce wyprowadzić się mającej inkwizycyi.

Assessorowie do każdój szczególnej czynności wyrokiem przeznaczeni będą z liczby Członków Dozoru Kościelnego właściwej parafii.

Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba przez Delegowanego Duchownego do téj czynności powołana. — W przypadku potrzeby obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów.

Wyznaczeni wyrokiem na Assessorów Członkowie Dozoru Kościelnego, przez Delegowanego do terminu wezwani będą.

§ 65. Żądanie wyłączenia od urzędowych działań Superintendenta, Pastora, Assessora lub biegłego, zaniezione będzie do Konsystorza, który, po ściąganiu objaśnień lub dowodów i po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, względem żądania postanowi, a

wrazie przyjęcia wyłączenia, inną osobę w miejsce wyłączonej przeznaczy.

§ 66. O ile albo przez prawo o małżeństwie nie zostały wydane odmienne prawidła, lub niniejszą Organizacją nie podano szczególnych rozporządzeń, wypływających z koniecznego względu na rodzaj spraw, uznaniu Sądu Konsystorskiego poddanych, i na skład osób do wykonania prawa o małżeństwie powołanych, w całym postępowaniu w sprawie, przed Sąd Konsystorski wniesionej, zachowane będą przepisy obowiązującego Kodeksu Postępowania Sądowego Cywilnego.

II.

TYMCZASOWA ORGANIZACYA SĄDU KONSYSTORSKIEGO EWANGELICKO-REFORMOWANEGO (1).

TYTUŁ I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

§ 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, składać się będzie najmniej z trzech Członków głoś stanowczy mających.

(1) Synod Ewangelicko-Reformowany na posiedzeniu swém z d. ¹⁹/₂₈ Czerwca 1849 r. (Kanon 5) postanowił, iż dopóki Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego na Synodzie rozebraną i przyjętą oraz w wykonanie wprowadzoną nie będzie, Sąd Konsystorski trzymać się ma *Tymczasowej Organizacyi Sądu Konsystorskiego Wyznań Ewangelickich* z d. 26 Grudnia (7 Stycznia) 1836/7 (T. II, str. 523 niniejszego dzieła), wszelako z zmianami i uzupełnieniem, jakie bądź to w skutku Najwyższych przepisów o Zarządzie Spraw Kościoła Ewangelicko-Reformowanego z d. ⁸/₃₀ Lutego 1849 r., (D. P., T. XLII, str. 5) bądź w skutku zmiany stosunków, lub też naglącej potrzeby, stały się niezbędnymi. Zmiany te i uzupełnienia tyczą się §§ 1, 2, 4, 10, 11, 15, 18, 19, 21, 22, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 38, 41, 44, 45, 48, 49, 51, 52, 53, 63, 64 i 65; inne zaś paragrafy pozostały w swęj pierwotnej redakcyi.

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają:

- a) Prezes Konsystorza;
- b) Vice-Prezes;
- c) Dwaj Członkowie świeccy podług starszeństwa z wyboru, a w razie równoczesności wyboru, podług starszeństwa wieku;
- d) Członek Duchowny.

W razie przeszkody lub nieobecności Prezesa, przydywać będzie Vice-Prezes, a gdyby i ten nie był obecny lub był przeszkodzony, przydywać będzie najstarszy z kolei członek świecki.

§ 3. W każdej sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora Królewskiego.

§ 4. Obowiązki Pisarza Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, pełnić będzie tymczasowo Pisarz Sądu Konsystorskiego Ewangelicko - Augsburgskiego.

Pisarz należy do składu sądu lecz nie ma głosu stanowczego.

W razie przeszkody lub nieobecności Pisarza, zastąpi go Sekretarz Konsystorski.

§ 5. Woźny audyencyonalny, przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę przy posiedzeniach Sądu.

§ 6. W przypadkach wyłączenia się Członka Konsystorza od sądenia lub żadanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą tak co do przyczyn, jako téż co do formy, przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 378 n.

TYTUŁ II.*O postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.*

DZIAŁ I.

O postępowaniu przedwstępném.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nieobecności sądownie ogłoszonej i przestępstw w artykule 167 prawa oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski. — Art. 145—167 Pr. o małż. z r. 1836 (T. I, str. 321 n. niniejszego dzieła).

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia współmałżonka, który od roku żadnej o sobie nie daje wiadomości, skarżący, stosownie do art. 155 prawa, obowiązany jest podać żądanie swe do Konsystorza, który, po przedsięwzięciu stosownych kroków, w miarę skuteczności tychże, postanowi względem upoważnienia do zapozwania.

§ 9. Wyjąwszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonej i przyczynę przestępstwa, w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn w art. 146 Prawa oznaczonych, nie wyłączając przypadku w art. 154 wymienionego, wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski, poprzedzać winien środek pojednania, a to pod nieważnością pozwu.

§ 10. Pojednanie małżonków szczególnym będzie obowiązkiem Księży Pastorów i Księdza Superintendenta.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową, obowiązany jest udać się osobiście w towarzy-

stwie jednego przynajmniej krewnego lub powinowatego, albo innej wiarogodnej osoby do Księdza Pastora właściwej parafii Ewangelicko-Reformowanej, z ustnym wyłączeniem przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Jeżeli miejsce zamieszkania małżonków nie należy do żadnej parafii Ewangelicko-Reformowanej, małżonek winien się udać do Księdza Pastora najbliższej parafii Ewangelicko-Reformowanej, lub do Duchownego, którego w tym celu Konsystorz upoważni.

Pastor, wysłuchawszy skarżącego, uczyni mu stosowne uwagi zmierzające do odwiedzenia od powziętego zamiaru; gdy te pozostaną bez skutku, Pastor przez wezwanie wprost od siebie pozasądowo uczynione, oznaczy termin do osobistego stawienia się przed nim obojgu małżonkom.

§ 12. Jeżeli na takie wezwanie nie stawi się obżalowany, Pastor, za stawieniem się skarżącego i obstawaniem przy swoim żądaniu, naznaczy powtórny termin stawienia się przed nim obojgu małżonkom, za doręczeniem kopji wezwania obżalowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdy, pomimo wezwania przez woźnego doręzonego, niestawi się w terminie obżalowany, Pastor, za stawieniem się skarżącego i obstawaniem przy swoim żądaniu, spisze akt niestawiennictwa.

Akt niestawiennictwa obejmować powinien: wymienienie miejsca, dnia i godziny, imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków, wyrażenie w krótkości przyczyn, jakie skarżący do rozwodu podaje, poświadczenie, iż uczynione skarżącemu uwagi nie zdołały odwieść go od skargi; wymienienie dnia i godziny naznaczonego pierwszego terminu do stawienia się stosownie do § 11 i spełnienie jego z powodu niestawienia

się obżałowanego; wymienienie dnia, w którym wezwanie powtórne, stosownie do § 12, obżałowanemu doręczonóm zostało z wyrażeniem nazwiska woźnego, który uskutecznił doręczenie; nakoniec poświadczenie, iż, pomimo takiego wezwania, obżałowany nie stawił się, a strona skarżąca, pomimo ponowionych uwag, obstaje przy żądaniu poszukiwania rozvodu.

Akt takowy w dwóch egzemplarzach sporządzony, podpisze skarżący i Pastor, a jeżeli skarżący podpisać nie umie, Pastor wzmiankę o tém uczyni, i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, czyli to na pierwsze wezwanie pozasądowo uczynione, czyli téż na powtórne wezwanie przez woźnego obżałowanemu doręczone, Pastor wszelkiego dołoży starania o pojednanie poróżnionych małżonków.

Gdy, pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu swoim obstawać będzie, Pastor spisze akt niepojednania. — K. P. S. 48 n.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności, jakie przepisano poprzedzającym paragrafem dla aktu niestawiennictwa, a nadto jeszcze wzmiankę o przedsięwziętém usiłowaniu pogodzenia małżonków, i że takowe bez skutku pozostało.

Akt niepojednania w dwóch egzemplarzach sporządzony, podpisze skarżący, obżałowany i Pastor; a gdy obżałowany podpisu odmówi, lub oboje małżonkowie pisać nie umieją, Pastor wzmiankę o tém uczyni, i sam podpisze.

§ 15. Koję aktu niestawiennictwa lub niepojednania, Pastor odda do rąk strony skarżącój, oryginał zaś aktu z oryginałem wezwania po obżałowanego do terminu pojednania wydanego, jeżeli takowe stosownie do pa-

ragrafu 12 przez woźnego dopełnioném było, Pastor odesła niezwłocznie Księdzu Superintendentowi.

§ 16. Superintendent, po odebraniu aktu niestawienia lub niepojednania, za zgłoszeniem się skarżącego osobiście lub przez notę, oznaczy termin do stawienia się przed nim obojgu małżonk, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 17. W terminie oznaczonym, po udowodnieniu należytego doręczenia wezwania, za osobistém stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia się obżałowanego, Superintendent wszelkiego dołoży starania i użyje powagi powołania swego, aby pogodzić małżonków, lub odwieść skarżącego od zamiaru poszukiwania rozwodu.

Z zachowaniem formalności paragrafami 13 i 14 oznaczonych, oraz z powołaniem aktu przez Pastora sporządzonego, Superintendent w podwójnym egzemplarzu spisze akt niestawienia lub niepojednania, a w razie pojednania małżonków, akt następięne pojednanie stwierdzający.

§ 18. Kopję aktu niestawienia lub niepojednania przez siebie spisanego, odda Superintendent do rąk skarżącego, za zakwitowaniem z jego odebrania na oryginale, i przytém uwiadomi skarżącego że mu służy wolność rozpoczęcia sprawy o rozwód.

Oryginał, zakwitowaniem skarżącego opatrzony, wraz z oryginałem wezwania wydanego po obżałowanym do pojednania, jak niemniej z oryginałem aktu przez Pastora sporządzonym, i dołączonym do niego oryginałem wezwania do pojednania, jeżeli przez woźnego było dopełnioném, Superintendentę odesła niezwłocznie Konsystorzowi.

Oryginał aktu następięnego pojednania małżonków

Superintendent, wraz z dowodami powyżej wyszczególnionymi, przesła również Konsystorzowi.

§ 19. W przypadku odległości mieszkania małżonków od miejsca urzędowania Superintendenta większej niż sześć mil, wolno skarżącemu przy wyniesieniu żądania stosownie do § 16, jak niemniej wolno obżałowanemu na skutek wezwania do stawienia się przed Superintendentem, domagać się od Superintendenta wyznaczenia w zastępstwie swoim innego Pastora z Parafij bliższych mieszkania małżonków, do odbycia obowiązków paragrafami 17 i 18 przepisanych.

Akt w tym przypadku przez Pastora z delegacji Superintendenta sporządzony, Pastor, niezwłocznie po jego dopełnieniu, przesła w drugim egzemplarzu Superintendentowi do dalszego postępowania, stosownie do odstępu drugiego i trzeciego poprzedzającego paragrafu.

§ 20. W razie, gdy Superintendent jest zarazem właściwym Pastorem parafii małżonków, Superintendent, po bezskutecznym doswiadczeniu pojednania stosownie do przepisów §§ 11, 12, 13 i 14, na żądanie skarżącego, przeznaczy obojgu małżonkom powtórny termin do stawienia się przed nim za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu, przez woźnego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być oznaczony wcześniej jak w dni trzydzieści po bezskutecznym doswiadczeniu pojednania w terminie naznaczonym stosownie do § 12.

§ 21. Pastor lub Superintendent, rozporządzając wezwaniem do pojednania, naznaczy do stawienia się małżonków termin stały co do dnia i godziny.

Termin ten nie będzie krótszy nad dni ośm od dnia doręczenia wezwania obżałowanemu, z dodaniem dnia

jednego na każde mil trzy czyli 21 wiorst odległości od mieszkania obżałowanego do miejsca stawienia się.

§ 22. Zanim, stosownie do przepisów powyższych, będzie mógł być wyniesiony pozew przed Sąd Konsystorski, i zanim, w skutku pozwu takowego, przedmiot stosunków cywilnych między małżonkami dotyczący będzie mógł być poddany rozpoznaniu Sądów Cywilnych, żona, czyli jest skarżącą, czyli obżałowaną, po uczynieniu pierwszych kroków o rozwód przez wyniesienie skargi do Pastora, może żądać tymczasowego pozwolenia wyprowadzenia się z domu wspólnego małżeńskiego mieszkania i wydania rzeczy do codziennego używania jej służących.

Żądanie takowe do właściwego Pastora zanesione, tenże przez pośrednictwo Superintendenta prześle Konsystorzowi, który, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora, w przedmiocie zanesionego żądania postanowi.

Pastor dołączy motywowaną opinią względem żądania żony; a w razie opinii przychylniej do jój żądania, zaprojektuje dom na tymczasowe mieszkanie przeznaczyc się mający.

§ 23. Konsystorz, upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przyzwoity uzna.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą egzekucyjną opatrzone, będzie wykonalne tymczasowo, aż do wyrzeczenia stanowczego przez Sądy Cywilne. Wszakże upoważnienie Konsystorza moc swoją utraci, jeżeli żona, będąc skarżącą, najdalej w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanėj możności wydania pozwu przed Sąd Konsystorski o rozwód, pozwu takowego nie wyda.

DZIAŁ II.

*O doręczaniu pozwów i innych aktów processowych,
oraz o terminach Sądowych.*

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, oprócz zwyczajnych formalności wymaganych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego, obejmować będzie: — K. P. s. 61 n.

Ustanowienie Adwokata Konsystorskiego, oraz dołączoną będzie kopia aktu niepojednania lub niestawienictwa, w przypadku, w którym użycie środka pojednania jest wymagane. — § 13, 14 i 32 n.

§ 25. Wszelkie doręczenia dopełnione będą przez przysięgłych woźnych przy Sądach Cywilnych właściwych zamieszkania osoby, której doręczenie ma być skutecznionem, z zachowaniem formalności przepisanych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. s. 66, 67, 68.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa termin pozwu do stawienia się przed Sądem Konsystorskim będzie trzechdniowy, rachując od dnia doręczenia pozwu stronie osobiście lub w jej zamieszkaniu, z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy czyli 21 wiorst odległości zamieszkania strony pozwanej od miejsca urzędowania Konsystorza, to jest od Warszawy.

§ 27. W sprawie o rozwód lub unieważnienie małżeństwa termin pozwu, jeśli pozwany mieszka w Królestwie Polskiem, będzie ośmiodniowy, z dodaniem dnia jednego na każde mil trzy czyli 21 wiorst odległości miejsca zamieszkania jego od miejsca urzędowania Konsystorza. — K. P. s. 72.

Jeżeli zapozwany nie mieszka w Królestwie Polskiem, terminu w pozwach zachowane będą te, jakie w przypadkach zapozwu przed Sądy Cywilne znajdują się postanowione Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 73, 74.

§ 28. Również we wszelkich innych wypadkach zwyczajny termin zapozwu będzie osmiodniowy, podług zasad Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. — K. P. S. 72.

§ 29. Prezes Konsystorza na podaną notę, skrócić może termin zwyczajny do zapozwu. — K. P. S. 72.

§ 30. Woźni sądowi za wykroczenie przeciwko obowiązkom swoim w sprawach sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów przy właściwych Trybunałach Cywilnych pierwszej instancji i karności tychże Trybunałów, na zaskarżenie stron, Władzy Duchownej, lub z urzędu przez Prokuratora.

§ 31. W przypadkach, w których, według prawa z d. ¹⁶/₃₈ Marca 1836 roku (T. I. str. 281 niniejszego dzieła), zapozwanie strony przez pisma publiczne nastąpić powinno, takowe dopełnionem będzie przez trzykrotne umieszczenie zapozwu, z przerwami najmniej jednomiesięcznymi, w Gazecie Rządowej, tudzież w Dzienniku Gubernialnym tej Gubernii, w której pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie. — Art. 155 Pr. o małż. z r. 1836.

DZIAŁ III.

O Adwokatach Konsystorskich.

§ 32. Obowiązki obrońców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez *Adwokatów Konsystorskich.*

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata.

§ 33. Adwokatów Konsystorskich mianować będzie Konsystorz z liczby obrońców przy Senacie Rządzącym, z Adwokatów przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących, lub innych osób posiadających kwalifikacyą wymagana na Adwokatów przy Sądzie Appellacyjnym.

Adwokatów Konsystorskich będzie najwięcej dwunastu.

§ 34. W razie wyniesionego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takim wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich, za wyznaczeniem przez Prezesa z urzędu, Adwokaci są obowiązani bronić i popierać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. Adwokat nie stawający w terminie przypadnięcia sprawy w Sądzie, bez ważnej przyczyny, podpadnie karze porządkowej, a oprócz tego skazany być może na wynagrodzenie szkód stronom zrzędzonych przez udaremnienie terminu.

§ 36. Adwokaci ulegają karności Konsystorza, a w skutek tego ukarani być mogą: albo karą pieniężną, albo zawieszeniem w obowiązkach urzędowania przy Konsystorzu, albo dymisyą od urzędu Adwokata Konsystorskiego.

DZIAŁ IV.

O postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcyja w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem obrońców.

Stronom nie jest wzbronioném osobiste przymówienie się na audyencyi sądowej. — K. P. s. 75 n.

§ 38. Instrukcyja w sprawach o rozpoznanie aktów tamowania małżeństwa, będzie summaryczna (K. P. s. 404 n.). Instrukcyja w sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna (K. P. s. 77 n.), a nadto, w razie uznania potrzeby, postanowioną będzie instrukcyja sprawy na piśmie (K. P. s. 93 n.), celem zdania relacyi przez wyznaczonego Członka Referenta, a to wszystko stosownie do przepisów obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego.

§ 39. Do odbywania audyencyi Sądowej Konsystorz przeznaczy w każdym tygodniu dni stałe, w miarę ilości spraw na wokandę wniesionych. — K. P. s. 8.

§ 40. Sprawy przywołane i sądzone będą porządkiem wpisów w księdze wpisowej zrobionych, po poprzedniém opłaceniu wpisu w Kontrolli Skarbowej.

Wolno Konsystorzowi do wprowadzenia sprawy wyznaczyć termin stały.

§ 41. Stempel od wpisu tymczasowo oceniony będzie przez Prezesa Konsystorza i podług tego ocenienia opłacony zostanie w Kontrolli Skarbowej. Ostateczne ustanowienie wpisu aż do wysokości Złp. 600 czyli Rsr. 90 nastąpi przy wyroku.

§ 42. Gdy Sąd nakaze stronom osobiste stawienie się, a nie stawi się w terminie naznaczonym strona powodowa, sprawa z wokandy zostanie wykręsloną.

§ 43. Wprowadzenie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głośném przywołaniem sprawy odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach, przez Obrońców, w obecności stron tudzież krewnych i powinowatych stronom towarzyszących.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub, w razie nakazanej instrukcyi na piśmie, po odczytaniu relacyi i wysłucha-

niu wniosków Prokuratora, po nakazanym ustępie, Sąd przystąpi do wyrokowania.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego wydane będą większością głosów, otrzymaną z głośnego wotowania, zacząwszy od najmłodszego z Członków. W razie równości zdań, Prezydujący swoim podwójnym głosem równość rowiązuje. — K. P. s. 116, 117, 118.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzeczce kto jest stroną winną.— (Przypisek 1 na str. 301 T. I, niniej. dzieła).

§ 47. Pisarz utrzymywać będzie protokół posiedzenia.

Po zebraniu głosów i uchwaleniu zdania, Pisarz natychmiast własnoręcznie do protokołu zapisze sentencyą, którą Prezydujący, wszyscy Członkowie i Pisarz podpiszą.

§ 48. Sentencya wyroku ogłoszoną będzie przy otwartych drzwiach za przywołaniem stron, Obrońców i publiczności.

Jeżeli pobyt małżonka, przeciw któremu zapadł wyrok zaoczny stanowczy, nie jest wiadomy, wyrok nie tylko winien być doręczony w sposobie art. 73 Kodexu Postępowania Sądowego przepisany, ale oraz powinien być umieszczony przynajmniej w treści, to jest, co do intytulacyi, daty, obecności sądzących, komparycyi stron i sentencyi, trzykrotnie w Gazecie Rządowej z przerwami najmniej jedno-miesięcznemi.

§ 49. Oppozycya przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego założoną być winna w dni ośm od doręczenia wyroku zaocznego Obrońcy, jeżeli był ustanowiony, i oprócz tego samej stronie zaocznie osądzonój. — K. P. s. 157.

Jeżeli strona nie mieszka w Warszawie, ale jednak w Królestwie Polskiem, służy jój do założenia oppozycyi,

oprócz ośmio-dniowego terminu, jeszcze dzień jeden na każde mil 3 czyli 21 wiorst odległości jój mieszkania od Warszawy. Dla stron mieszkających za granicą, termin do opozycji jest taki sam jak art. 73 Kodexu Postępowania Sądowego przepisany jest dla pozwu. Jeżeli pobyt strony jest nie wiadomy, ośmio-dniowy termin do opozycji liczy się dopiero od dnia doręczenia wyroku w sposób art. 73 Kodexu Postępowania Sądowego przepisany, oraz od daty trzeciego umieszczenia treści wyroku w Gazecie Rządowej.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo nie stawienia się strony pozwanej, z urzędu winien jest przestrzegać, ażeby dowody, na stwierdzenie lub odparcie wniosku strony powodowej wpływ mieć mogące, należycie ustanowiono. — K. P. S. 150.

§ 51. Stosownie do uchwalonej sentencji, Pisarz wygotuje wyrok z wyluszczeniem zasad osądzenia.

Redakcyja wyroku podpisana będzie przez Prezesa Sądu i Pisarza.

Wyciągi wyroków, z zamieszczeniem głosów Obrońców, wniosków Prokuratora i zasad osądzenia, intytulacyą i klauzulą egzekucyjną opatrzone, wydaje Pisarz. K. P. S. 139, 141, 142.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, przez jedną ze stron wyjęty, po doręczeniu go drugiej stronie oraz Obrońcy, jeżeli był ustanowiony, złożony będzie w głównym wyciągu Prokuratorowi Sądu Konsystorskiego, w celu rozporządzenia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego. — K. C. P. 85. — Pr. o małż. z r. 1836 art. 237.

§ 53. Czynności wyrok sądowy uprzedzające, lub w następstwie zapadłego wyroku wynikające, wnioski w przedmiocie wymierzania kar dyscyplinarnych, oraz

wszelkie inne przedmioty z prawa z dnia $\frac{16}{28}$ Marca 1836 r. (T. I, str. 281 niniejszego dzieła) wypływające, załatwiane będą na zwyczajnych posiedzeniach Konsystorza, na podane przedstawienie.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sądem Konsystorskim wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w Sądzie Konsystorskim, za główne prawidło służyć będą przepisy prawa obowiązującego tak Cywilnego jak i Karnego, z określeniem wszakże ustanowionem w prawie o małżeństwie.

Oprócz tego Sąd Konsystorski stosować się będzie do zasad objętych następującymi pięciu paragrafami.

§ 55. Przyznanie strony o tyle tylko stanowi dowód, o ile okaże się być wsparte innemi okolicznościami.

§ 56. Dowód przez przysięgę ani strony skarżącój na stwierdzenie czynu zaskarżonego, ani przez deferowanie przysięgi miejsca nie znajduje.

§ 57. Gdy się strony pojednają, czyli to po zaszyłych wypadkach mogących być zasadą sprawy, czyli po wyniesieniu już pozwu o rozwód, czynny, względem których nastąpiło pojednanie, nie będą przyjęte za przyczynę do rozwodu.

§ 58. Jeżeli jednak, po nastąpieniu pojednania między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popierać czynami, które nastąpięone pojednanie poprzedzały.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie do tego, cokolwiek między stronami przyznawane było w drodze pojednania przed Pastorem lub Superintendentem, stosownie do przepisów Działu I, Tytułu II.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez inkwizycyą z świadków, służyć będą za prawidło przepisy obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego. K. P. s. 252 n.

Oprócz tego Sąd Konsystorski stosować się będzie do zasad objętych w następujących czterech paragrafach.

§ 61. Oprócz zstępnych stron w sporze będących, nie są wyłączeni od świadectwa: krewni, powinowaci i domownicy stron.

§ 62. Każdy świadek, przy wykonywaniu przysięgi przed zeznaniem, na to, że prawdę powie, nadto jeszcze, po złożeniu zeznania i po przeczytaniu mu protokołu w tym względzie sporządzonego, zapytany będzie, czyli w złożoném przez siebie zeznaniu trwa pod obowiązkiem wykonanej na nie przysięgi, lub w czém złożone zeznanie, w zastosowaniu do rzetelnój prawdy, odmienia lub objaśnia.

O zapytaniu takowém i oświadczeniu świadka wyraźna wzmianka w protokóle uczyniona będzie.

§ 63. Inkwizycyą z świadków odbywać się będzie w Sądzie Konsystorskim przed Członkiem Konsystorza, wyrokiem przeznaczonym, z przybraniem Pisarza Sądu Konsystorskiego, a w razie jego nieobecności lub przeszkody, Sekretarza Konsystorza.

§ 64. Wolno Sądowi do wyprowadzenia inkwizycyi przeznaczyć delegacyą z Superintendenta lub innego Duchownego, z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza. Sąd w tym razie przeznaczy miejsce wyprowadzić się mającej inkwizycyi.

Assessorowie do każdej szczególnej czynności wyrokiem przeznaczeni będą z liczby Członków Kollegium lub Dozoru Kościelnego właściwej parafii.

Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba przez Delegowanego Duchownego do tej czynności powołana. — W przypadku potrzeby obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów.

Wyznaczeni wyrokiem na Assessorów Członkowie Kollegium lub Dozoru Kościelnego, przez Delegowanego do terminu wezwani będą.

Wolno nakoniec Sądowi Konsystorskiemu wyznaczyć, do wyprowadzenia inkwizycyi, który z Sądów Pokoju.

§ 65. Żądanie wyłączenia od działań urzędowych Delegowanego lub biegłego, zanesione będzie do Konsystorza, który, po ściągnięciu objaśnień lub dowodów i po wysłuchaniu wniosków Prokuratora, względem żądania postanowi, a wrazie przyjęcia wyłączenia, inną osobę w miejsce wyłączonej przeznaczy.

§ 66. O ile albo przez prawo o małżeństwie nie zostały wydane odmienne prawidła, lub niniejszą Organizacyą nie podano szczególnych rozporządzeń, wpływających z koniecznego względu na rodzaj spraw, uznaniu Sądu Konsystorskiego poddanych, i na skład osób do wykonania prawa o małżeństwie powołanych, w całym postępowaniu w sprawie, przed Sąd Konsystorski wyniesionej, zachowane będą przepisy obowiązującego Kodeksu Postępowania Sądowego Cywilnego.

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH
PRZECIWKO
KONSULOM ZAGRANICZNYM
I INNYM OSOBOM DYPLOMATYCZNYM,

- A) Postanowieniem Namiestnika Kr. z d.15 Września 1817 r. Nr. 4514, komunikowaném Sądom Królestwa przy rozporządzeniu Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 28 t. m. i r. Nr. 7616, kroki prawne przeciwko Ajentom dyplomatycznym, Kommissarzom i Konsulom obcych Dworów przedsiębrać się mogące, wstrzymane zostały aż do dalszych w téj mierze urzędzeń.
- B) Następnie, według przepisów, rozporządzeniem Prezydującego w Radzie Administracyjnój z d. 3 Grudnia 1829 r. Nr. 16210 do zastosowania się wskazanych, dozwoloném wprawdzie zostało przedsiębranie kroków prawnych przeciwko Ajentom Dworów zagranicznych, lecz za poprzedniém ich ostrzeżeniem ze strony Namiestnika Kr. lub, w nagłych przypadkach, przez Naczelnika administracyi miejscowój.

Rozporządzenie to Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. ¹²/₂₅ Września 1840 r. Nr. 9961

zakommunikowała władzom sądowym i zarazem poleciła Prokuratorom Trybunałów, aby ci, w razie zachodzącej potrzeby, mając sobie akta przez strony, Komorników lub woźnych złożone, odnosili się do Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, która stosowne gdzie należy czynić będzie przedstawienia. Oprócz tego też Kommissya objaśniła, że gdyby który z Agentów dyplomatycznych, Konsulów lub Kommissarzy Dworów zagranicznych, nie osobiście, lecz jako pełnomocnik strony prywatnej i o przedmiot w kraju tutejszym położony, miał być pozywanym, natenczas takowy jego charakter prywatnego pełnomocnika, wyraźnie w akcie, z powołaniem dowodów, wymieniony być powinien, iżby pozwany od razu i oczywiście mógł się przekonać, że nie w charakterze osoby dyplomatycznej, lecz jako sprawujący w charakterze prywatnym interesa trzeciej osoby i ze względu na przedmiot w kraju znajdujący się, pociągany jest do sądu tutejszego. Wręczenia również nigdy w Biurze, nigdy w miejscu urzędowania, lecz w mieszkaniu Ajenta dopełnianemi być powinny.

- C) Co się zaś tyczy Konsulatu Austriackiego w Warszawie, żadne akta sądowe, dla poddanych Austriackich przeznaczone, w Biurze tutejszego Konsulatu, jakoby w obraném przez strony zamieszkaniu,—bezpośrednio doręczane być nie mogą, ale raczej przedstawiane być winny drogą, pośredniemi rozporządzeniami Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości wskazaną (art. 69 K. P. S.), dla przesłania ich gdzie wypada: nie stosowanie się zaś do rozporządzeń powyższych ze strony woźnych, surową na wykraczających odpowiedzial-

ność, a nawet oddalenie ze służby, za sobą pociągnie.

K. R. S. d. $\frac{3}{15}$ Marca 1844 r. Nr. 1250, oraz d. 25 Kwietnia (7 Maja) t. r. Nr. 5803.

D) Wreszcie, z powodu nastroczających się kwestryj, a mianowicie:

Czy, w przypadku gdy spór z Ajentem dyplomatycznym z polecenia Namiestnika Kr. oddany już został na drogę sądową, zachodzi potrzeba doręczania innych aktów sądowych przez pośrednictwo Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, i jakie termina zachować? oraz w jakiej drodze egzekucya ma następować?

Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, opierając się na decyzji Rady Administracyjnej z d. $\frac{3}{14}$ Lipca 1846 r. Nr. 4652, oznajmiła w rozporządzeniu swém z d. $\frac{9}{21}$ t. m. i r. Nr. 10663, że zasady, jakie w Cesarstwie Rossyjskiem przyjęte są przy przedsięwzięciu kroków prawnych względem Ajentów dyplomatycznych i osób mających charakter ministeryalny, zapewniające im całość i nietykalność (immunité et inviolabilité), nie mogą być stosowane ściśle do Ajentów obcych krajów, nie mających właściwych atrybucyj dyplomatycznych, jakeimi są Kommissarze wyznaczeni do uregulowania granic, Kommissarze do przedmiotów likwidacyjnych, Konsulowie, Vice-Konsulowie i Ajenci handlowi w ogólności, że osoby pomienione ulegają jurysdykcji kraju, w którym się znajdują, i że, lubo nie mają właściwie charakteru ministeryalnego, uważani są przecież jako urzędnicy publi-

czni kraju, który ich wybrał, a tém samém zostają pod szczególną opieką prawa narodów. A zatém Konsulowie i inne osoby do téj kategorii należące, w przedmiotach cywilnych, przez cały czas ich rezydencji w Królestwie, ulegać powinni jurysdykcji i prawom w Królestwie, i względem nich ma być zachowaną taż sama Procedura, co i względem innych mieszkańców Królestwa. Wreszcie mają być względem nich dopuszczone niejaki modyfikacye co do doręczenia pierwszych pozwów sądowych i egzekucji wyroków: dla czego pozwy pomienione, czyli pierwsze kroki sądowe, mają być zawsze poprzedzone insynuacją ze strony Namiestnika Kr., lub téż, w nagłej potrzebie, Naczelnika Administracyi miejscowej; wykonanie zaś wyroku, ani do osoby Ajenta zagranicznego, ani do jego mieszkania, ani do jego ruchomości, których nie posiada jawnie, oddzielnie od swego urzędowego charakteru, rozciągane być nie powinno.

IV.

POSTĘPOWANIE W SPRAWACH PRZECIWKO WOJSKOWYM.

A) Wyjątkowe położenie w jakim zwykle zostają wojskowi w służbie będący, i częsta zmiana konsystencji wojska, a tém samém niepewność co do miejsca zamieszkania wojskowych, jest powodem, że zwykle co do spraw toczących się przeciwko wojskowym wydawane są wyjątkowe rozporządzenia.

W Królestwie Polskiem wydane w téj mierze postanowienie Namiestnika Kr. z d. 7 Stycznia 1823 r. (D. P. T. VIII, str. 3) obejmuje następujące przepisy, a mianowicie:

1. W sprawach przeciw osobom wojskowym w Sądach cywilnych w materji osobistój wszczynanych, pozwy po osoby wojskowe wydawane, doręczone być mają Prokuratorowi Królewskiemu, który obowiązany będzie, przesłać takowe niezwłocznie, a najdalej w dniach ośmiu:

*1° Dla Żołnierzy, Podofficerów, i Officerów w półkach lub korpusach użytych aż do stopnia Dowódcy, tudzież dla Audytorów, Kapelanów półkowych, Sztablekarzów, i Lekarzów bataliono-

- wych, na ręce Dowódców pólków lub korpusów (1).
- *2° Dla Dowódców pólków i korpusów, na ręce Dowódców Brygad lub Dywizyj, do których należą.
 - *3° Dla Dowódców Brygad, Szefów Sztabu dywizyjnych, Officerów tychże Sztabów, oraz dla Audytorów, Płatników, i Lekarzy dywizyjnych, na ręce Dowódców dywizyów.
 - *4° Dla Adjutantów polowych Najjaśniejszego Pana, i Wielkiego Księcia Naczelnego Wodza, na ręce Jenerała Dyżurnego.
 - *5° Dla Adjutantów i Officerów Sztabu Brygad, na ręce Jenerałów, do których są przywiązani.
 - *6° Dla Dowódców dywizyów, tudzież dla Jenerałów wszelkiego stopnia, nie dowodzących wojskiem, jako też dla Komendantów twierzy i placów, na ręce Jenerała Dyżurnego.
 - *7° Dla Dowódcy korpusu Żandarmeryi, na ręce Jenerała dowodzącego jazdą.
 - *8° Dla Dowódcy korpusu Inwalidów i Weteranów, dla Dowódcy batalionu Weteranów czynnych, dla Dowódcy korpusu pociągu, dla Officerów mających dozór spisu wojskowego w Województwach, dla Audytora Jeneralnego, dla Kapelana i lekarza Naczelnych wojska, tudzież dla

(1) Rozporządzenia zamieszczone tu w punkcie I do 16 zmienione zostały postanowieniem J. E. G. Cesarzewiczewskiej Mości W. Ks. Konstantego pod d. 17/29 Kwietnia 1823 r. wydaném i tu niżej (T. II. str. 566 niniejszego dzieła) zamieszczoném, a dotyczącém wojskowych, którzy zostają w służbie Cesarско-Rosyjskiej i konsystują w Królestwie Polskiem.

Officerów wszelkiego stopnia reformowanych z wojska, to jest, do ogółu wojska nie do szczególnych półków lub korpusów należących, na ręce Jenerała Dyżurnego.

- *9° Dla Officerów do spisu wojskowego użytych, na ręce Officera mającego dozór spisu w Województwie.
- *10° Dla Officerów Sztabu głównego, na ręce Szefera sztabu głównego.
- *11° Dla Officerów Kwatermistrzostwa jeneralnego, na ręce Kwatermistrza Jeneralnego.
- *12° Dla Officerów i Urzędników głównego Dyżurnstwa wojska, na ręce Jenerała Dyżurnego.
- *13° Dla Officerów i Urzędników w sztabach plaću i twierdz, na ręce Kommandantów tychże.
- *14° Dla Członków i Urzędników wojskowych w Kommissyi Rządowej Wojny, na ręce téjże Kommissyi.
- *15° Dla Urzędników Kommissoryatu wojskowego, na ręce Dyrektora Jeneralnego tegoż Kommissoryatu.
- *16° Dla Urzędników Kassy Jeneralnej wojska, na ręce Płatnika Jeneralnego.

2. Wręczenie w artykule pierwszym wspomniane ma nastąpić w Biurze Prokuratora Królewskiego tego Województwa (Gubernii), gdzie konsystuje Zwierzchność wojskowa, na której ręce pozew ma być przesłany.

3. Zwierzchność wojskowa obowiązana będzie pozew od Prokuratora odebrany, przesłać niezwłocznie pozwannemu z oświeceniem go, iż jeżeli pretensją, o którą jest zapozwany, niesprawiedliwą być uważa, ma ustanowić przy sądzie, do którego jest pozwany, obrońcę i jemu objekeye swe przeciw skardze z dowodami przesłać, dla przedstawienia ich sądowi.

4. Czas do stawienia się w Sądzie prawem oznaczony, będzie dla pozwanych wojskowych dwu-miesięczny, licząc od dnia doręzonego Prokuratorowi Królewskiemu zapozwu.

5. Tym samym jak wyżej przepisano sposobem, uskutecznione być mają w ciągu processu, wszelkie wręczenia, które, podług przepisów Procedury sądowej, osobie lub w zamieszkaniu jój nastąpić powinny.

6. Co do egzekucyi aktów i wyroków przeciw osobom wojskowym, już w art. 4 Postanowienia Naszego z d. 9 Stycznia 1816 r. (D. P., T. I, str. 113), oznaczyliśmy iż sprzęty wojenne, rzeczy skarbowe, tudzież konie, mundury, broń i wszelkie przedmioty do służby wojskowej należące, nie mogą być na satysfakcyą wierzyciela zajęte, ani sprzedawane.

Przedmioty dopiero rzeczzone więc, gdziekolwiek znajdujące się, i nadal zajęciu i sprzedaży podpadać nie mają.

7. Wolnemi także od zajęcia i sprzedaży w drodze egzekucyi sądowej być mają wszelkie inne ruchomości w kwaterze wojskowej, lub w zajętem przez wojskowego zamieszkaniu znajdujące się. (Dopisek na str. 360 T. II. niniejszego dzieła).

8. Gdy pensye odstawkowe uważane być powinny za fundusz alimentarny, wojskowym lub urzędnikom wojskowym dla ran, utraconego zdrowia, lub długoletniej służby, do służby niezdatnym, od Rządu wyznaczony, przeto zastosowane być mają do tychże pensyów przepisy artykułu 582 Procedury Cywilnej o alimentach.

9. Gdy, podług artykułu 3 Postanowienia Naszego z dnia 9 Stycznia 1816 r. (D. P., T. I, str. 113), wyroki sądowe, w materji cywilnej zapadłe, z mocy których wypada na satysfakcyą wierzyciela, zatrzymać pewną część żołdu osoby wojskowej, lub urzędnika wojskowego, tylko

przez władze wojskowe egzekwowane być mają; strony przeto egzekucyi na pensyi żądające, z wyrokami takimi do Prokuratora Królewskiego udać się mają, który takowe Kommissyi Rządowej Wojny przesła, ta zas, stosownie do przepisów prawa, zaleci czwartą część żołdu zatrzymać na zaspokojenie wierzyciela (1).

B) Powyższe Postanowienie Namiestnika Kr. stosowało się pierwotkowo jedynie tylko do osób, pozostających w służbie w b. wojsku Polskiem.

Następnie Ks. Namiestnik, jak o tém przekonywa odezwa Sekretarza Stanu przy Radzie Administracyjnej z d. 3 Maja 1823 r. Nr. 9798, nadesłał do wykonania i stosowania się, rozporządzenie, pod d. ¹⁷/₂₉ Kwietnia t. r. Nr. 1550 przez JEGO Cesarzewiczewską Mość Wielkiego Księcia Konstantego wydane w przedmiocie wręczeń aktów sądowych osobom w wojsku Cesarsko-Rossyjskiem zostającym, oraz egzekwowania wyroków przeciwnie.

Podług tego ostatniego rozporządzenia, które władzom sądowym pod dniem 14 Maja 1823 r. Nr. 5070 przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwosci zakomunikowane zostało, zamieszczone tu wyżej postanowienie Księcia Namiestnika z d. 7 Stycznia 1823 r., rozciągnię-

(1) Z powodu nie istnienia obecnie Kommissyi Wojny, Prokuratorowie Królewscy w przypadkach artykułem tym przewidzianych o Inosić się powinni do Kommissyi Rządowej Sprawiedliwosci, — dla dalszego przez nią zniesienia się z Szefem Sztabu Głównego.

(K. R. S. d. 14 Maja 1823 r. Nr. 5070).

te zostało Ź do wojskowych Cesarsko-Rossyjskich konsystujących w Królestwie, z następującemi jednak objaśnieniami:

- „1° Wszystkim Officerom zostającym w pułku lub innych komendach, doręczać przez ich Dowódców.
- 2° Pułkowym Dowódcom i Naczelnikom Wydziałów, przez Dowódców Brygady.
- 3° Tym, którzy się nie znajdują w Brygadzie, przez Szefa Głównego Sztabu Jego Cesarzewiczewskiej Mości Wielkiego Księcia.
- 4° Wszystkim z różnych powodów przybywającym do Warszawy różnej rangi Officerom wojskowym, przez Kommandanta miasta Warszawy.
- 5° Wszystkim Urzędnikom Prowiantowym, przez Polową Prowiantką Kommissyę Litewskiego Oddzielnego Korpusu.
- 6° Urzędnikom Kommissoryatu, przez Warszawskie Kommissoryatskie Kommissyonierstwo.
- 7° Znajdującym się przy Jego Cesarzewiczewskiej Mości Wielkim Księciu Generałom-Adjutantom Jego, całemu Głównemu Sztabowi Tegoż, podobnie i Duchownym tu zostającym, przez Szefa Głównego Sztabu Jego Cesarzewiczewskiej Mości Wielkiego Księcia.
- 8° Kommandantowi Warszawy i Dowódcom Brygady, także przez tegoż Szefa Sztabu Głównego.
- 9° Doktorom różnego stopnia, znajdującym się w pułkach i innych Komendach, przez ich Naczelników; a znajdującym się przy szpitalach Urzędnikom, przez Kommandanta miasta Warszawy.
- 10° Plac Adjutantom i innym Urzędnikom przy tutejszym Ordonanshauzie znajdującym się, podobnie przez Kommandanta miasta Warszawy.

- 11° Co się wreszcie tyczy wykonania wyroków, czyli dochodzenia satysfakcyi, jakaby się należała od Officera Rossyjskiego jakiegokolwiek rangi, wypada odnosić się do Szefa Głównego Sztabu Jego Cesarzewiczewskiej Mości Wielkiego Księcia, dla wydania stosownego w téj mierze urządzenia (1).“

W skutek przepisów powyższych z roku 1823 Kommissya Rządowa Sprawiedliwości objaśniła pod d. 14 Maja 1823 r. Nr. 5070, iż co się tyczy aktów i wyroków, z których strony przeciwko osobom do wojska Rossyjskiego należącym, dopełnienia satysfakcyi żądają, te należy złożyć właściwemu Prokuratorowi Królewskiemu, który je natychmiast Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości komunikować powinien, w celu odniesienia się w téj mierze, stosownie do powyższego pod Nr. 11

(1) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 14/26 Września 1838 r. Nr. 9976, (T. II, str. 360 niniejszego dzieła).

Przepisy w Królestwie Polskiem obowiązujące, według których, na mocy wyroków sądowych, może być kładziony areszt na $\frac{1}{4}$ części żołdu wojskowych wyższych i niższych stopni, nie mogą być, odnośnie do oświadczenia Generała Dyżurnego Armii Czynnej, stosowane do żołnierzy i podoficerów wojsk Cesarско-Rossyjskich, gdyż, podług art. 1763 Księgi I, Tomu V Zbioru Praw Wojskowych, żołd ten za długi ich aresztowani ulega.

K. R. S. d. 30 Maja (11 Czerwca) 1842 r. Nr. 5319.

rzepisu, do Szefa Sztabu Głównego Jego Cesa-
zewiczewskiej Mości Wielkiego Księcia.

C) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, działając w wykonaniu Woli Księcia Namiestnika, objawionej przez wypis z protokołu posiedzenia Rady Administracyjnej z d. 19/31 Lipca 1832 r. Nr. 7298, zakommunikowała Władzom Sądowym przy rozporządzeniu swém z d. 28 Sierpnia t. r. Nr. 8079, przepisy przez Księcia Namiestnika pod d. 49/31 Lipca t. r. względem wręczania pozwów wojskowym Rossyjskim, w Królestwie Polskiem konsystującym, wydane w osnowie następującej (D. P., T. D., str. 76), jako to:

Ogłoszenie w Królestwie Polskiem.

Zaradzając wszelkim nieporozumieniom, jakieby wyniknąć mogły, przez niewłaściwe pociąganie do Sądów Cywilnych Królestwa Polskiego, osób wojskowych, wyższych i niższych stopni, należących do Armii JEHO Cesaarsko - Królewskiej Mości, tu w kraju konsystującej, ogłaszamy następujące przepisy względem wręczania pozwów osobom wojskowym, wyż wymienionym:

- 1° Ponieważ, według praw Rossyjskich, wojskowi niższych stopni, nie mogą być przez pozwy pociągani do sądowej odpowiedzialności, a zatem wojskowi tego stopnia, służący w półkach, artylleryjskich rotach i innych kommendach, unter-officerowie i żołnierze Wojsk JEHO Cesaarsko-Królewskiej Mości i ci, którzy z byłego Wojska Polskiego w slu-

zbę Rosyjską wejdą, przez mieszkańców Królestwa nie mają być pozywani, gdyż wojskowi ci, od swych miejsc oddalić się nie mogą, ale w mniej znacznych przestępstwach, uskarżać się na nich należy przed najbliższymi ich komendantami, którzy natychmiast obowiązani są wejść w rozpoznanie podanego zaskarżenia i wymierzyć pokrzywdzonym satysfakcyą. Gdyby zaś wymienieni wojskowi dopuścili się osobistych pokrzywdzeń, lub ważniejszych przewinień takich, któreby wymagały śledztwa policyjnego, natenczas zaskarżeni być mają: w miastach Wojewódzkich (Gubernialnych) przed Prezydentami, w Obwodach (Powiatach) zaś, przed Burmistrzami lub Kommissarzami Obwodowemi (Naczelnikami Powiatu), którzy, rozpoznawszy takowe zaskarżenie, wniosą się z Naczelnikami kommend, pod którymi obwinieni zostają; a po wyprowadzeniu wspólnie z cywilnym delegowanym śledztwa, sprawa odesłaną być ma do rozpoznania Zwierzchności Wojskowej, od której zależy wydanie decyzji na obwinionych i wymierzenie pokrzywdzonym prawnej satysfakcyi.

2° Na Sztabs i Ober-Officerów służących w pólkach, artylleryjskich rotach i innych kommandach, w składzie korpusów znajdujących się, Audytorów, Lekarzy i Księży, tym samym porządkiem, jak w punkcie pierwszym przepisano, mają być skargi podawane, jak również rozpoznawane, decydowane, tudzież załatwiane (wyjąwszy co do Księży, względem których z właściwym przełożonym duchownym znieść się potrzeba).

3° Na te zaś osoby, które do składu pólków i rot artylleryjskich nie należą, a służą w Sztabach i Ad-

ministracyi, skarżyć się należy przed najbliższymi ich przełożonymi.

- 4° Na wojskowych w miastach lub obwodach (powiatach) w różnych zleceniach, czasowo z półków lub właściwych kommand wykommenderowanych, zażalenia podawane być mają do kommandantów miejscowych, albo do Wojennych Naczelników, jak dogodniej będzie; nakoniec,
- 5° Jeżeli wyniknie zdarzenie, że mieszkańcy zmuszeni będą skarżyć się na wojskowych wyższego stopnia, wtedy półkowych kommandantów zaskarżać należy przed Generałami, brygadami dowodzącymi, tych zaś przed Dywizyjnymi Naczelnikami, i wyżej, podług instancyi.

Względem zaś porządku wręczenia pozwów i wezwań od Władz Sądowych Cywilnych, wojskowym wyższych i niższych stopni, takowy porządek, według istniejących w tym kraju urzędzeń, powinien pozostać w swój mocy, w zdarzeniu, jeżeli z kim z wymienionych stopni zachodzić będzie process o ruchomy i nieruchomy majątek, sprawy z weksłów i długi na piśmie zaręczone, o umowy i różnego rodzaju zobowiązania, które, według prawa, powinny być przyjęte do rozpoznania miejscowych sądów. Natenczas takowe pozwy i wezwania przesyłane być powinny do bliższych Zwierzchników, do których należać będzie niezwłoczne przesłanie takowych, osobom, których się dotyczą, celem stawienia się przed Sądem, bądź osobiście, bądź przez pełnomocnika (1).

(1) Porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowej Spra-

D) Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, zawiadomioną będąc, iż Prokuratorowie nie stosują się do rozporządzeń w r. 1823 wydanych, a wyżej w ustępie *B* wyszczególnionych, i Sztabowi Głównemu przesyłają akta sądowe do doręczenia nie tylko tym wojskowym, którzy mają bezpośrednich swoich Naczelników, ale nawet i takim, którzy wcale do składu armii nie należą, pod d. 3/15 Lipca 1837 r. Nr. 7218 wydała polecenie, iż pozwy i wyroki dla tych tylko wojskowych do Sztabu Głównego Czynnej Armii przesyłane być powinny, którzy należą do tegoż Sztabu, lub nie liczą się do składu kommandy szczególnych, lub też w różnych Zarządach Głównej Kwatery Armii zostają.

E) Wreszcie taż Kommissya pod dniem 25 Marca (6 Kwietnia) 1838 r. Nr. 8933 poleciła Prokuratorom Trybunałów, aby, przy odbieraniu pozwoń i wyroków, przeznaczonych dla wojskowych w Królestwie konsystujących, ściśle zwracali uwagę na dokładne wykazanie w nich zamieszkania, oraz miejsca zostawiania wymienionych osób wojskowych i następnie dla tych tylko wojskowych pozwy i wyroki do Sztabu Głównego Czynnej Armii przesyłali, którzy należą do tegoż Sztabu, lub nie liczą się do składu Kommandy szczególnych, albo też zostają w różnych Zarządach Głównej Armii; dla innych zaś wojskowych w obrębie Królestwa zostających, do przełożonej nad nimi władzy; wreszcie dla wszystkich wojskowych, po za granicą Królestwa konsystujących, do Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości przesyłali.

wiedliwości z d. 5/17 Lipca 1846 r. Nr. 10786 i z d. 27 Września (9 Października) t. r. Nr. 12154, zamieszczone pod literami *i*, *k*, na str. 205 w T. II, niniejszego dzieła.

V.

LICYTACYE W DRODZE ADMINISTRACYJNEJ.

A) W celu zaprowadzenia jednostajności w odbywaniu licytacji na dostawy, roboty, dzierżawy i sprzedaż, względem których na rzecz Rządu, gmin lub instytutów umowy zawierane być mają, Rada Administracyjna na posiedzeniu z d. 16/18 Maja 1833 r. (D. P., T. XV, str. 230) postanowiła, a mianowicie:

TYTUŁ I.

Przepisy ogólne.

1. Wszelkie licytacje o dostawy, roboty, dzierżawy lub sprzedaż na rzecz Rządu, Gmin lub Instytutów, odbywać się nadal mają przez *deklaracje opieczętowane*.

2. Od tego ogólnego prawidła wyjąją się przypadki:

a) Jeżeli przedmiot, o który ma być odbyta licytacja nie przenosi w ogóle złp. 1,000.

b) Przy sprzedażach ruchomości:

w tych przypadkach licytacje mogą być *głośne*.

3. Jeżeli licytacja odbywać się ma podług miary, wagi, lub na sztuki, natenczas do ustanowienia czy licy-

tacya ma być głośną lub przez deklaracye opieczętowane stosownie do art. 2, należy brać za правило sumę ogólną, nie zaś cenę miary, wagi lub sztuki.

4. W przypadku gdyby, prócz zasad w art. 2 wskazanych, Kommissye Rządowe bądź same, bądź na przełożenie Kommissyów Wojewódzkich (Rządów Gubernialnych), uznawały większą korzyść dla Skarbu, Gmin lub Instytutów, w licytacji głośnej, mogą do odbycia takiej upoważnić.

TYTUŁ II.

O formalnościach poprzedzających licytację.

5. Licytację poprzedzić powinno:

- a) Ułożenie warunków;
- b) Ogłoszenie licytacji.

6. Warunki licytacji obejmować powinny:

- 1° Sposób, w jaki termina, w których dostawa, lub robota uskutecznią być ma, tudzież sposób i termina zapłaty za nie. Przy dzierżawach i sprzedażach, sposób w jaki i termina oraz miejsce, w których zapłata przez przedsiębiorcę nastąpić ma.
- 2° Wszelkie warunki, którym utrzymujący się przy licytacji w kontrakcie poddać się obowiązany będzie, z największą ścisłością i tak, żeby bez żadnego dodatku i zmiany w kontrakt przelane być mogły.
- 3° Ilość rękojmi jaką utrzymujący się przy licytacji przy zawarciu kontraktu za dotrzymanie jego złożyć powinien, i czy ta w kaucyi hypotecznej, listach zastawnych, lub gotowych pieniądzech złożoną być ma.

4° Wyraźne zastrzeżenie, że licytacya obowiązuje utrzymującego się na niej, zaraz po jój odbyciu, Rząd zas, Gminy lub Instytutu, dopiero po jój zatwierdzeniu przez Władzę, do której to podług niniejszego urządzenia należy.

5° Nakoniec zastrzeżenie, że utrzymujący się na licytacji, a później od niej odstępujący, wystawia się na wszelkie skutki powtórnej licytacji nie tylko do wysokości vadium przy licytacji złożonego, ale do wysokości straty, jakaby dla Rządu, Gminy lub Instytutu, z powtórnej licytacji wynikła, a która po potrąceniu vadium z majątku odstępującego ściągnięta będzie.

7. Warunki licytacji układa Władza miejscowa ta, która nakazuje licytacyą, lub ta, której to przez Władzę nakazującą licytacyą poruczone będzie.

8. Gdy ogół przedmiotu nie przenosi summy Złp. 3,000, warunki zatwierdza Kommissya Wojewódzka (Rząd Gubernalny), jeżeli zatwierdzenia Władza wyższa sobie nie zastrzegła; gdy idzie o wyższe summy, warunki podane być powinny do zatwierdzenia Kommissyi Rządowej.

9. Warunki licytacji złożone być mają wraz z pierwszym ogłoszeniem przynajmniej w Kancellaryi Władzy ogłaszającej licytacyą, i téj przed którą licytacya ma się odbywać; tam wolne będą do przejrzenia każdemu zgłaszającemu się. Wolno jest zgłaszającym się brać kopje tych warunków. Nieobecni w miejscu, a chcący się na licytacji ubiegać, mogą żądać przesłania sobie ich kopji, co na koszt ich uskutecznione być ma. Przeglądający warunki osobiście, może zaznaczyć, że je czytał, przez podpisanie swego nazwiska, nie czyniąc jednak żadnych dodatków i zastrzeżeń. Na uczynione żaden wzgląd miany nie będzie, jak nawzajem podpis na warunkach

licytacyi żadnego dla podpisującego nie stanowi obowiązku.

10. Ogłoszenie licytacji obejmować powinno:

- a) Przedmiot, na który licytacja ogłasza się;
- b) Præmium fisci;
- c) Dzień i godzinę, do której deklaracje składane być powinny, i ostrzeżenie, że później złożone przyjęte nie będą;
- d) Miejsce i Władzę gdzie deklaracje składane być mają;
- e) Władzę i miejsce gdzie są do przejrzania warunki;
- f) Wzór, podług którego deklaracje pisane być mają, i ostrzeżenie, że inaczej lub nie podług art. 17 niniejszego urzędzenia napisane, nieważnemi będą;
- g) Ilość vadium na dotrzymanie licytacji, z uwiadomieniem, że to w każdej Kassie Wojewódzkiej (Gubernialnej) lub Obwodowej (Powiatowej), lub w Banku Polskim, w gotowiznie lub w listach zastawnych, złożone być może.

11. Vadium wynosić ma najmniej $\frac{1}{10}$ część summy ogólnej przedmiotu, na który licytacja jest zamieszczona.

W ogłoszeniu ilość vadii wyrazić należy.

12. Przy licytacji na przedmioty, które podług wagi lub miary dostarczone być mają, należy o tém uczynić wzmiankę z uwiadomieniem, że deklaracje cenę podług tychże miar i wag obejmować mają.

13. Jeżeli przedmiot nie przenosi 5,000 Złp., ogłoszenie skutecznić się powinno w Województwach (Guberniach) przez Dzienniki Wojewódzkie (Gubernialne), przez przybicie ogłoszenia na drzwiach Kancellaryi Wojewódzkiej (Gubernialnej) i każdego Kommissarza Obwodowego (Naczelnika Powiatu), tudzież w miejscu, gdzie dostarczenie lub robota ma nastąpić, lub przedmiot w dzierżawę albo na sprzedaż ma być wystawiony, przez

Wójtów, Burmistrzów, Gmin i Miast przyległych, tudzież z Ambon w bliskich parafiach. Jeżeli przedmiot licytacji przenosi w ogóle sumnę złp. 6,000, ogłoszenia prócz tego do Gazety Rządowej Warszawskiej podane być mogą; prócz tego ogłoszenie licytacji na drzwiach Kancellaryi Władzy, przed którą licytacja ma się odbywać, przybite ciągle, aż do terminu licytacji, być powinno.

14. Ogłoszenie powinno się odbyć trzykrotnie w terminach przynajmniej o siedm dni od siebie odległych, ostatnie najmnieij o siedm dni termin licytacji poprzedzać powinno. Ogłoszenie to udowodnione być ma przy protokóle licytacji egzemplarzami Gazet, Dzienników Wojewódzkich (Gubernialnych), i rapportami właściwych Kommissarzy Obwodowych (Naczelników Powiatu), Burmistrzów, Wójtów i Proboszczów.

15. W przypadkach nagłej potrzeby może, gdy przedmiot nie przechodzi Złp. 1,000 Kommissya Wojewódzka (Rząd Gubernialny), gdzie idzie o wyższe summy, Kommissye Rządowe zmniejszyć liczbę ogłoszeń i skrócić terminu.

TYTUŁ III.

O deklaracjach i ich składaniu.

16. Deklaracye obejmowac powinny:

- 1° Imię, nazwisko i miejsce zamieszkania deklarującego;
- 2° Miejsce, w którym pisano deklaracyą i datę;
- 3° Sumnę literami wyrażoną za jaką się podejmuje dostawy lub roboty, chce wzięść dzierżawę, lub kupić rzecz na sprzedaż wystawioną;

- 4° Oświadczenie, że poddaje się wszelkim obowiązkom i zastrzeżeniom w warunkach do licytacji zamieszczonym;
- 5° Że dołącza zaświadczenie Kassy na złożone vadium;
- 6° Jeżeli licytacja ogłoszona jest podług miary i wagi, deklaracja obejmować powinna w szczególności, przez deklaranta ofiarowaną, przedmiotu podług tychże miar i wag;
- 7° Jeżeli deklaracja przesłana jest przez pocztę, należy wyrazić czy w przypadku nie utrzymania się na licytacji zaświadczenie na złożone vadium ma być przesłane napowrót przez pocztę deklarującemu, lub zatrzymane aż do jego zgłoszenia się.

Dla uniknięcia wszelkich wątpliwości, forma tych deklaracji do niniejszego urzędu, jest następująca:

Deklaracja.

W skutk ogłoszenia z dnia
podaję niniejszą Deklaracją, iż obowiązuję się wziąć:

<p>W Dzierżawę, Podjąć się roboty, Podjąć się dostawy, Kupić,</p>	}	<p>Wyrazić przedmiot.</p>
---	---	---------------------------

Za Summę Złp.

(Tu wypisać summę literami; jeżeli roboty, dostawa, lub sprzedaż jest podług miary, wagi, lub na sztuki, wymienić

tęż miarę, wagę lub sztukę i wypisać literami cenę ofiarowaną), poddając się wszelkim obowiązkom i zastrzeżeniom w warunkach licytacyjnych objętym. — Zaświadczenie Kassy N. na złożone w niej vadium Złotych N. wynoszące dołączam, które w razie nie utrzymania się na licytacji sam odbiorę, (lub o którego w razie nie utrzymania się odesłanie na pocztę do N. na mój koszt upraszam). — Stałe moja zamieszkanie jest (wypisać miejsce mieszkania).

Pisał w N. dnia N. Mca N. r. N.

Podpisać imię i nazwisko.

17. Deklaracye pod nieważnością powinny być pisane wyraźnie i jasno, nie powinny mieć żadnych przekręśleń, ani zawierać żadnych warunków i zastrzeżeń; wszelkie liczby powinny być wyrażone literami, natomiast deklaracye powinny być pisane, lub przynajmniej podpisane własnoręcznie.

18. Wszakże gdyby nie umiejący pisać chciał ubiegac się na licytacji, może dać sobie napisać deklaracyą przez Urzędnika Sądowego lub Administracyjnego, i podpisać się znakami, których własnoręczność tenże Urzędnik poświadczyć powinien.

Urzędnicy i Officyalsci Władz, które licytacyą odbywać mają, nie mogą się podejmować pisania tego rodzaju deklaracyj.

19. Do deklaracyi dołączone być powinno zaświadczenie Kassy, w której vadium złożone zostało, i wraz z deklaracyą zapieczętowane. Na adresie potrzeba wy-

mienié Władzę, przed którą licytacya podług ogłoszenia odbyć się ma, a później wyrazi: Deklaracya do licytacyi na (tu wyrazić przedmiot) w dniu N. roku N. odbyć się mającój.

20. Deklaracya, do której nie ma dołączonego zaświadczenia Kassy z złożonego vadium, jest nieważną, wtenczas nawet gdyby później lub pod czas odbywania licytacyi deklarant chciał ją składać.

21. Deklaracye złożone w miejscach ogłoszeniem nie wyrażonych, za żadne uważane będą.

22. Deklaracye mogą być składane osobiście, lub przesyłane przez pocztę, tak pierwsze jednak jak drugie dojść powinny do Władzy odbywającój licytacyą na godzinę, za termin przez ogłoszenie oznaczoną.

23. Deklaracye raz podane, cofnięte być nie mogą.

24. Deklaracye do licytacyi w Kommissyach Wojewódzkich (w Rządach Gubernialnych) odbyć się mających, odbiera Prezes Kommissyi (Gubernator), do odbywających się u Kommissarzy Obwodowych (Naczelników Powiatu) lub w Urzędach Muncypalnych Kommissarz Obwodowy (Naczelnik Powiatu), Prezydent lub Burmistrz.

25. Deklaracye złożone lub pocztą nadchodzące, powinny być bez rozpieczętowania zapisywane do osobno na ten cel utrzymywanego rejestru, wyrażającego numer ciągły, datę złożenia lub nadejścia deklaracyi, i w miarę jak nadchodzą, oznaczone numerem tym samym, pod którym w rejestrze są zamieszczone.

26. Urzędnik odbierający deklaracyą, nie ma prawa badać o nazwisko składającego ją, na żądanie wydaje mu zaświadczenie w wyrazach:

„Okaziciel niniejszego złożył deklaracyą do licytacyi na (wyrazić przedmiot) dnia N. miesiąca N. roku N. odbyć się mającój, która w reje-

strze składanych deklaracyj przezemie utrzymwanym pod Nrem N. zaciągniętą została.“

27. Odbierający deklaracje, odpowiedzialny jest pódług całej surowości praw za odmówienie przyjęcia, za zgubienie lub zatajenie ich, i za całość ich pieczęci.

28. Przesyłający swe deklaracje pocztą, powinien wzięść od Urzędnika Poczowego świadectwo wyrażające dzień oddania jój na pocztę. Urzędnik Poczowy odpowiedzialny jest za wszelkie skutki z zatrzymania lub spóźnienia odesłania wyniknąć mogące, gdyby z tego powodu deklaracja przed dniem i godziną, za termin ostateczny do przyjmowania deklaracyj oznaczoną, z jego winy nie nadeszła. W tym przypadku wolno jest prócz tego deklarantowi poszukiwać w drodze sądowej na winnym Urzędniku lub Officyaliście Poczowym szkód, któreby z tego powodu mógł ponieść.

TYTUŁ IV.

O odbywaniu licytacji.

29. Licytacja odbywa się przez rozpieczętowanie deklaracyj.

30. Otworzenie deklaracyj odbywa się publicznie w Kommissyach Wojewódzkich (w Rządach Gubernialnych) w komplecie, art. 34 Postanowienia Namiestnika Królewskiego z d. 3 Lutego 1816 (D.P.T.II, st. 48) przepisany.

U Kommissarzy Obwodowych (Naczelników Powiatu) w obecności:

Kommissarza Obwodowego (Naczelnika Powiatu);

Kassyera Obwodowego (Powiatu);

Adjunkta Dozorcy miast; (Pomocnika Naczelnika Powiatu),
Sekretarza Obwodu (powiatu).

W miastach w obecności:

Adjunkta Dozorcy miast (Pomocnika Naczelnika Powiatu),
lub innego Urzędnika, którego Kommissarz Ob-
wodowy (Naczelnik Powiatu) do téj czynności wy-
znaczy;

Prezydenta lub Burmistrza;

Kassjera i Sekretarza.

W dwóch ostatnich przypadkach, trzy z osób wymie-
nionych obecne być powinny.

Oprócz powyższych osób, zasiadają przy licytacji
Urzędnicy, których do tego Władza zarządzająca licy-
tacją w szczególnych przypadkach przeznaczy.

² Urzędnicy i Officyaliści, którzy odbywają licytacją,
składający Władzę i należący do Biura Władzy w któ-
rój się odbywa licytacja, niemniej Urzędnicy i Officya-
liści, którzy albo sami mają udział w dozorze dostawy,
roboty, lub przedmiotu w dzierżawę puszczonego, albo
są Członkami lub należą do Biura Władzy tenże dozór
wykonywającój, nie powinni być przypuszczeni do ubie-
gania się na licytacji.

31. W dniu i na pół godziny przed godziną, przez
ogłoszenie oznaczoną za ostateczny termin do przyjmo-
wania deklaracyj, Prezydujący na niój złoży:

1° Regestr deklaracyj;

2° Deklaracye opieczętowane;

3° Dowody ogłoszenia podług artykułu 14, zapyta się
oraz obecnych, czyli kto jeszcze deklaracyi złożyć
nie ma zamiaru? złożone odbierze i do rejestru
wciągnąć poleci, poczem żadna deklaracya przyję-
tą więcój nie będzie: wzmianka o tém wszystkiém
w protokóle uczynioną być powinna.

52. Bezpośrednio potem przystąpi do otwarcia i ogłoszenia przez odczytanie głośne w całej osnowie deklaracji, porządkiem jak są w rejestrze zapisane.

53. Do protokołu zapisze się przy każdej deklaracji, czyli pieczęć jej nie naruszona znalezioną została, a następnie jej treść obejmująca:

- a) Imię i nazwisko deklarującego;
- b) Miejsce jego zamieszkania;
- c) Datę deklaracji;
- d) Offerta.

54. Gdyby pomiędzy deklaracjami znalazły się takie, które, z powodu przekreśleń, pomyłek, nie jasnego wystowienia się lub niezachowania form art. 17 i następnymi przepisanych, uległy wątpliwości, zasiadającym względem ważności lub nieważności ich, większością głosów decydują. Decyzja ta w protokole z wyłączeniem powodów zapisana być powinna.

55. Deklaracje za nieważne uznane nie powinny być niszczone, ani deklarantom zwrócone, lecz należy je zachować, i do protokołu licytacji dołączyć.

56. Ofiarujący w deklaracji najkorzystniejszą cenę, utrzymuje się przy licytacji; zaświadczenie na złożone przez niego vadium zatrzymuje się, wszystkie inne zwracają się natychmiast lub odsyłają deklarantom, podług ich oświadczenia w deklaracji, stosownie do artykułu 16 ustępu 7°.

57. Gdyby nie było więcej deklaracji nad jedną, ten który ją podał, utrzymuje się na licytacji.

58. Gdyby dwóch lub więcej deklarantów podali jednakowe ceny, natenczas, jeżeli są obecni, licytacja głośna natychmiast między nimi samymi tylko odbyta i protokół jej spisany być ma. Gdyby zaś nie wszyscy obecnymi byli, natenczas ma być wyznaczony termin do

głośnej między temi tylko, którzy jednakowe deklaracje podali. Licytacja nie później, jak w dni 14, na który do stawienia się przez Urządowe pismo wezwani być mają. Vadia tych deklarantów zatrzymane być powinny aż do skutku głośnej licytacji. Nikt inny prócz nich do licytacji głośnej przypuszczony być nie ma.

39. Pomimo nie stawienia się którego z wezwanych deklarantów, licytacja między obecnymi odbyć się powinna; gdyby jednak jeden tylko deklarant stawił się, ten za utrzymującego się przy licytacji uważany być ma.

40. W przypadku, gdyby wszyscy, którzy jednakowe podali deklaracje, nie stawili się na licytacji głośnej, natenczas uważani będą za niedotrzymujących deklaracyj, a nowa licytacja przez deklaracje opieczetowane na ich risico uskutecznioma zostanie.

41. Posiedzenie licytacyjne, począwszy od jego zaczęcia, powinno być ciągle, dopóki cała czynność ukończona nie będzie; nie może być ani przerwane, ani odłożone, chyba, że Władza nakazująca licytacyą inaczej rozporządzi.

42. Protokół licytacji podpisują wszyscy obecni Urzędnicy, wszyscy także na deklaracjach podpisy swe położyc powinni, nie wyłączając uznanych za nieważne.

43. Spisane protokoły licytacyjne przy dołączeniu:

- a) Dowodów ogłoszenia;
- b) Regestru podanych deklaracyj;
- c) Wszystkich deklaracyj w oryginałach; powinny być przedstawione do zatwierdzenia Kommissyi Wojewódzkiej (Rządowi Gubernialnemu), lub Kommissyom Rządowym, stosownie do wysokości summy lub szczególnego zastrzeżenia.

TYTUŁ V.*O skutkach i zatwierdzeniu licytacji.*

44. Licytacja obowiązuje deklarującego zaraz po otwarciu deklaracji ze wszelkimi skutkami w warunkach do licytacji umieszczonemi; Rząd zaś, Gminę lub Instytut, po jej zatwierdzeniu.

45. Utrzymujący się na licytacji nie może się od dotrzymania jej wymawiać tém, że warunków licytacji nie czytał, lub ich nie podpisał, lub że mu te na żądanie przesłane nie były.

46. Wszelkie podania i ofiary uczynione po licytacji przyjęte nie będą, chociażby większe obejmowały korzyści.

W razie nawet nie zatwierdzenia licytacji, ofiary te odrzucone, a nowa licytacja nakazaną być ma.

47. Zatwierdzanie licytacji, gdy summa ogólna nie przenosi Złp. 3,000, należy do Kommissyi Wojewódzkiej (Rządu Gubernialnego), jeżeli inaczéj Kommissye Rządowe nie zastrzegły.

Wszystkie inne, zatwierdzają Kommissye Rządowe.

48. Potwierdzenie nastąpić powinno w Kommissyi Wojewódzkiej (w Rządzie Gubernialnym) w przeciągu 14 dni, w Kommissyi Rządowej w przeciągu jednego miesiąca od dnia licytacji. Gdyby w czasie tym zatwierdzenie nie nastąpiło, utrzymujący się na licytacji, jeżeli zechce, wolnym być może od obowiązku dotrzymania deklaracji.

49. Na przypadek, gdyby licytacja podług art. 54 zaskarżona została, natenczas termin poprzedzającym artykułem przeznaczony, przedłużyć się dla Kommissyi Wojewódzkiej (Rządu Gubernialnego) do miesiąca, dla

Kommissyi Rządowej zaś do dwóch miesięcy; w tym przypadku i deklarant po upływie dopiero tego przeciągu czasu będzie się mógł uwolnić od dotrzymania deklaracyi.

50. Zatwierdzenie nie może być odmówione, wyjąwszy, jeżeli w czasie między nakazaniem licytacji i jej zatwierdzeniem:

- a) Dostawa lub robota okazała się niepotrzebną, lub zaszły okoliczności, które w nich zmianę co do ilości i jakości potrzebną uczyniły.
- b) Jeżeli co do dzierżawy i sprzedaży ustała ich potrzeba lub zaszły okoliczności znaczny wpływ na wysokość ceny, najmu, lub przedmiotu, mającej.
- c) Jeżeli licytacja nie jest ważna.

TYTUŁ VI.

O nieważności licytacji.

51. Nieważną jest licytacja, jeżeli:

- a) Nie było wcale ogłoszenia, lub ogłoszenie to nie nastąpiło w sposób artykułem 14 przepisany;
- b) Jeżeli która deklaracja przed posiedzeniem otwartą była;
- c) Jeżeli przyjęcie deklaracyi składanej przed terminem licytacji lub w czasie artykułem 31 oznaczonym odmówione zostało;
- d) Jeżeli która z deklaracyj zatajona została;
- e) Jeżeli przyjęto deklaracją podaną w czasie odbywania licytacji, lub robiono albo dopuszczano robić poprawy lub przypiski w deklaracjach.

Opóźnienie nadesłania deklaracyi pocztą z jakiegokol-

wiekbądź przyczyny pochodzące, a nawet chociażby z winy Urzędnika pocztowego nastąpiło, nie stanowi nieważności licytacji.

52. Licytacya głośna, która, stosownie do art. 39 i 40, między deklarantami, którzy jednakowe deklaracye złożyli, odbyć się ma, jest nieważną wtenczas, jeżeli nie wszyscy tego rodzaju deklaranci na nią wezwani byli. W takim razie powtórna między nimi samemi odbydź się powinna, nie pociągając za sobą nieważności poprzedniej przez deklaracye opieczętowane licytacji.

53. Nieważność licytacji w powyższych przypadkach, wyrzeka Władza, do której należy zatwierdzenie protokołu licytacji podług artykułu 48, albo z urzędu lub na zaskarżenie prywatne.

54. Zaskarżenie licytacji podane być powinno Kommissyi Wojewódzkiej (Rządowi Gubernialnemu) w tydzień, Kommissyi Rządowej zaś w 14 dni najpóźniej po terminie licytacji: obejmować powinno wymienienie winnych i dokładne wyłuszczenie okoliczności.

55. Władza mająca moc zatwierdzania licytacji nakaze sprawdzenie oskarżenia przez śledztwo. Jeżeli znajdzie powody do unieważnienia licytacji, winnych Urzędników pociągnie do odpowiedzialności, zostawując prócz tego deklarantowi regres w drodze sądowej o wynagrodzenie szkód do Urzędników lub Officyalistów za winnych przez Władzę przełożoną uznanych. — W przeciwnym przypadku koszta śledztwa poniesie skarżący a prócz tego jako fałszywy denuncyant do Sądu właściwego po karę odesłany być ma.

TYTUŁ VII.*Zastosowanie powyższych przepisów w szczególnych przypadkach.*

56. Przepisy niniejszego rozporządzenia zachowane być mają przy licytacyach, w Urzędzie Muncypalnym (w Magistracie) Miasta Stołecznego Warszawy odbywać się mających. Attrybucye i obowiązki dla Kommissyj Wojewódzkich (Rządów Gubernialnych) przepisane ściągają się do Urzędu Muncypalnego (Magistratu). Ogłoszenia co do licytacji mogą być tylko umieszczane w Gazetach Warszawskich, i przybite na drzwiach Kancelaryi Urzędu. Otwieranie licytacji następować powinno w komplecie przez Postanowienie Namiestnika Królestwa z d. 10 Lutego 1816 (D.P. T. I, st. 155) przepisany.

57. Kommissya Rządowa, jeżeli uzna tego potrzebę, może nakazać odbycie licytacji nie Kommissyi Wojewódzkiej (Rządowi Gubernialnemu) lecz innéj Władzy lub Urzędnikowi do tego przez nią wyznaczonemu. W takim razie jednak przepisy niniejszego Urządzenia co do warunków licytacji, ogłoszenia, formy składania i otwierania deklaracyj, zachowane być powinny: komplet przy téj ostatniej czynności zawsze najmniej z trzech osób składać się powinien.

58. Jeżeli Kommissye Rządowe uznają za potrzebę odbyć same licytacją, natenczas są obowiązane trzymać się zasad niniejszego Postanowienia.

59. Nieważność licytacji w Kommissyach Rządowych, odbytej podług zasad art. 51 i 52, uznaje Rada Administracyjna.

Zaskarżenia w téj mierze dojść jej powinny najpóźniej w 4 dni po odbytej licytacji.

60. Przepisy niniejszego Postanowienia nie stosują się do licytacji w drodze sądowej odbywanych, względem których Kodex Postępowania oddzielne zawiera rozporządzenia. (K. P. S. 245 n., 953 n., 966 n.)

B) Następnie, uzupełniając powyższe postanowienie (z d. $^{16}/_{18}$ maja 1833 r.), Rada Administracyjna na posiedzeniu z d. $^3/_{15}$ Września 1840 r. (D. P., T. XXVI, str. 13) postanowiła, jako to:

1. Oprócz dwóch rodzajów licytacji, pomienioném wyżéj postanowieniem (T. II, str. 573 niniej. dzieła) dozwolonych, jako to, *przez deklaracye opieczętowane i licytowanie głośne*, używany być ma trzeci rodzaj onéjże, to jest, *licytacją przez opieczętowane deklaracye połączone z licytacją głośną*; lecz to jedynie w przypadkach większej wagi, mianowicie zaś takich, w których przedmiot licytacji wynosi przynajmniej sto tysięcy Złotych Polskich, biorąc walutę roczną, gdzieby termin kontraktu na kilka lat rozciągać się miał (1).

2. Sposób odbywania licytacji, poprzednim artyku-

(1) W objaśnieniu przepisu w artykule tym zawartego, Rada Administracyjna pod d. $^6/_{18}$ Kwietnia 1845 r. Nr. 22430 postanowiła, iżby, do czasu wydania nowych w téj mierze przepisów, artykuł piérwszy niniejszego postanowienia był przez wszystkie Władze Rządowe tak zrozumiany, że używanie 3° rodzaju licytacji przez opieczętowane deklaracye w połączeniu z licytacją głośną, pozostawia się wyborowi każdéj Władzy licytacyéj ogłaszającyéj, z tém jedynie zastrzeżeniem, że rodzaj ten nie może być używany, jak w przypadkach większej wagi, mianowicie zaś takich, w których przedmiot licytacji przynajmniej RSr. 15,000 wynosi, biorąc walutę roczną, gdzieby termin kontraktu na kilka lat miał się rozciągać, i przy zastosowaniu zresztą wszelkich przepisów postanowienia z d. $^3/_{15}$ Września 1840 r.

szczeń, tak sądowych, jako i administracyjnych, wymagających urzędowego ogłoszenia, niemniej wiadomości urzędowych (1).

3. Gazeta Rządowa wychodzić będzie w dwóch językach, Rossyjskim i Polskim (2), i zostawać pod bezpośrednim kierunkiem Dyrektora Głównego Spraw Wewnętrznych, Duchownych i Oświecenia Publicznego, tudzież pod ogólną Cenzurą Rządową. Redakcją jej trudnić się będą osoby, przez tegoż Dyrektora Głównego wyznaczyć się mające, stosownie do etatu, przez Radę Administracyjną zatwierdzonego.

(1) Wszelkie obwieszczenia, dotyczące zajęcia nieruchomości na sprzedaż w drodze przymusowej, Kodexem Postępowania Sądowego przepisane, obok zamieszczania, jak dotąd, w miejscowych Dziennikach Gubernialnych, podawane także być mają nadal do powszechnej wiadomości przez Gazetę Rządową Królestwa Polskiego.

Pos. Rady Adm. z d. $\frac{8}{20}$ Lutego 1844 r. (D. P.,
T. XXXIII, str. 120).

Komornicy wszelkie obwieszczenia urzędowe, jakie im ogłaszać wypada, do Gazety Rządowej podawać powinni, stosując się ściśle do postanowienia Rady Administracyjnej z d. $\frac{3}{14}$ Lutego 1837 r.

K. R. S. d. 20 Czerwca (2 Lipca) 1838 r. Nr. 6411.

(2) W rozwinięciu przepisu artykułem tym objętego, Książę Namieśnik oświadczył, że, jakkolwiek w postanowieniu z d. $\frac{3}{14}$ Lutego 1837 r. jest powiedzianém, że Gazeta Rządowa wychodzić winna w dwóch językach, Rossyjskim i Polskim, jednakże przepis ten stosuje się tylko do postanowień i ogólnych rozporządzeń rządowych, do wiadomości z Cesarstwa i Królestwa, które umieszczane być mają pod napisem: »Wiadomości Krajowe,« niemniej do wiadomości dotyczących wychowania, rolnictwa, przemysłu i handlu, upowszechnienie których nie na Redakcyę włożone zostało. Co się zaś tyczy obwieszczeń i ogło-

4. Postanowienia, rozporządzenia i nominacje Rządowe, tudzież wiadomości i obwieszczenia, ze strony Władz Administracyjnych i Sądowych, do publikacji przeznaczone, mają być przedewszystkiém w Gazecie Rządowej zamieszczane, i w tym celu, przez Władze, do redakcyi téjże Gazety przesyłane. Inne gazety i pisma publiczne, dopiero w 24 godzin, po ogłoszeniu przez Gazetę Rządową, powtórzyć je będą mogły: chyba żeby im, do umieszczenia, bezpośrednio przez właściwe Władze nadesłanemi zostały.

5. Wyjąwszy postanowienia i decyzye Rządu, bezpłatnie zamieszczać się mające (1), od publikacji wszelkich obwieszczeń, bądź administracyjnych, bądź sądowych, pobieraną będzie dotychczasowa opłata, postano-

szień mniejszej wagi, tudzież do ogółu mieszkańców nie odnoszących się, przez Władze Rządowe nadsyłanych, te umieszczane być mają jedynie w języku Polskim, wyjąwszy przypadki, gdyby ogłoszenie ich w dwóch językach przez Władzę żądane było.

K. R. S. d. $\frac{5}{17}$ Listopada 1837 r. Nr. 11677.

(1) Za wszelkie ogłoszenia Sądów Karnych jakiegobądź rodzaju w sprawach kryminalnych, przez Gazetę Rządową i Dzienniki Gubernialne do powszechnej wiadomości podawane, nie może być ani od sądów, ani od osób interesowanych, wymagana żadna opłata, jako za ogłoszenia z urzędu i przez właściwą Władzę czynione; dla zapewnienia zaś Rządowi zwrotu kosztów druku, Władze Sądowe otrzymały polecenie, iżby zawsze w wyrokach i decyzjach kosztą te od winnych i odpowiedzialnych na rzecz Skarbu Królestwa były zasądzane i łącznie z innymi karami i kosztami sądowymi były wykazywane w kwartalnych wyciągach z dochodu kar, w rubryce »Kosztów sądowych,« Kontrolom Skarbowym składanych^b.

K. R. S. W. i D. d. 23 Listopada (5 Grudnia) 1845 r. Nr.

¹²¹¹/₄₄₆₅₄. — K. R. S. d. 26 Grudnia (7 Stycznia) 1845/6 r. Nr. 17829.

wieniem Rady Administracyjnej, z d. 2 Grudnia 1828 r. oznaczona (1).

(Artykuły 6, 7, 8 i 9, jako dotyczące części administracyjnej, opuszczają się).

B) *Ogłaszanie obwieszczeń sądowych w Dzienniku Gubernialnym.*

Na zasadzie Instrukcyi przez b. Ministrów, tak Spraw Wewnętrznych, jako téż Policyi, pod dniem 24 Lutego 1812 r. przepisanej, utworzony został w każdym ówczasowém Województwie *Dziennik Urzędowy Wojewódzki*, obecnie *Gubernialny*.

Rozwijając obowiązujące w tym przedmiocie przepisy Rada Administracyjna w postanowieniu swém z dnia 25 Września (7 Października) 1837 r. (D. P., T. XX, str. 187) pomiędzy innymi w artykułach 3, 5 i 7 wyrzekła:

Art. 3. W Dzienniku tym mieszczone będą:

(1) Powołane postanowienie z roku 1828 obejmuje przepis w art. 6: »Za jednokrotne umieszczenie obwieszczenia w Gazecie Rządowej, stanowią opłatę od wiersza drukowanego, podług wzoru osobno zatwierdzić się mającego, 5 groszy Polskich, za dwukrotne 8 groszy Polskich, za trzykrotne 10 groszy Polskich.«

Ceny ogłoszeń powyżej oznaczone uległy zmianie przez postanowienie Rady Administracyjnej z d. ¹³/₃₁ Listopada 1838 r. Nr. 23815, podług którego opłaty od ogłoszeń z 5, 8 i 10 groszy od wiersza, do 8, 12 i 16 groszy powiększone zostały.

- a) Dekreta Najjaśniejszego PANA, i postanowienia Rady Administracyjnej, których ogłoszenie będzie poleconem (nie uprzedzając atoli publikacji ich przez Dziennik Praw).
- b) Reskrypta Kommissyów Rządowych i innych Władz centralnych, za osobnem upoważnieniem tychże Władz.
- c) Rozporządzenia, lub ogłoszenia Władz Wojskowych.
- d) Wszelkie doniesienia, bądź sądowe, bądź administracyjne, skarbowe lub policyjne, tudzież wyroki, których ogłoszenie, przez właściwą Władzę żądaniem będzie.
- e) Listy gończe osób zbiegłych, przez właściwe Władze podawane.
- f) Rozporządzenia Kommissyów Wojewódzkich (Rządów Gubernialnych), wydawane w skutek dekretów Najjaśniejszego PANA, postanowienia Rady Administracyjnej, lub rozkazów Kommissyów Rządowych i innych Władz Centralnych.
- g) Zalecenia tychże Kommissyów Wojewódzkich (Rządów Gubernialnych), mające na celu ułatwienie mieszkańcom sposobu wykonania wyszłych urzędzeń, i zachowania właściwego w działaniach administracyjnych porządku; przypomnienie idących w niepamięć przepisów i wykazanie skutków, jakie wynikać mogą z zaniedbywania, lub spóźnienia się w wykonywaniu obowiązujących przepisów; nakoniec:
- h) Dla uzupełnienia Dzienników Urzędowych Wojewódzkich (Gubernialnych), i połączenia wszystkich wiadomości, objęte w nim być mają dotychczasowe Cyrkularze, które odtąd oddzielnie, dla służby

skarbowej po Województwach (Guberniach), drukiem ogłaszane były.

- z) Obwieszczenia, jakie podatki i należności, w nadchodzących terminach, do poboru przypadają, i do których kass wnosić je należy.

Art. 5. Ogłoszenia Rejentów, Komorników i t. p., interesów prywatnych dotyczące, umieszczane będą w Dziennikach Urzędowych Wojewódzkich (Gubernialnych), lecz za opłatą, po groszy 5 od wiersza, która powinna być wnoszoną do Kassy Głównej Wojewódzkiej (Gubernialnej); a na zasadzie otrzymanego kwitu, ogłoszenie drukiem następować powinno.

Art. 7. Dziennik Urzędowy stale wychodzić będzie numerami, w każdy dzień sobotni; wszelako, w razie potrzeby wcześniejszego ogłoszenia jakiego urzędu, w każdy inny dzień, dodatek do ostatniego numeru, wydany być może.

(Artykuły 1, 2, 4, 6 i 8 do 19, jako dotyczące części administracyjnej, opuszczają się tu zupełnie).

C) *Ogłaszanie obwieszczeń sądowych w innych Gazetach.*

Minister Sprawiedliwości pod dniem 16 Marca 1811 r. Nr. 3362 zakomunikował Władzom Sądowym Postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 5 t. m. r., które pomiędzy innymi w artykułach 3, 4, 5 i 6 obejmuje w sobie przepis, jako to:

Art. 3. Redaktorowie Gazet umieścić powinni, bez wymagania zapłaty oddzielną, Postanowienia Królewskie,

oraz wszelkie ustawy i ogłoszenia Rządowe, t. j. sądowe, administracyjne, wojenne, skarbowe i policyjne, dotyczące się służby i rzeczy publicznej, które im w tym celu od Władz krajowych przesłane zostaną.

Art. 4. Wszelkie zaś ogłoszenia dotyczące się prywatnych osób lub interesów..... jedynie za opłatą w tychże Gazetach umieszczane być mają (1).

Art. 5. Władze, które przesyłają pisma dla umieszczenia w Gazetach bezpłatnie według art. 3, mają na kopercie dokładać *ex officio*, inne zaś, od których przypada Redaktorom opłata, frankować; inaczéj Redaktorowie nie będą obowiązani odbierać je z poczty.

(1) Podług rozporządzeń wydanych przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości pod d. 7 Grudnia 1816 r. Nr. 8436 i przez Kommissyę Rządową Spraw Wewnętrznych pod d. 22 Listopada t. r. Nr. 835, Ustawa Rządu Pruskiego co do opłat za umieszczenie w Gazetach obwieszczeń dotyczących osób lub interesów prywatnych, nadal jest obowiązującą. Stosownie do Ustawy téj Redaktorom Gazet należy się od wiérsza drobnym drukiem 80 liter zawierającego groszy Polskich 15, od wiérsza o 40 literach groszy 7¹/₂, wiérsz mniéj jak 40 liter mający nie rachuje się do opłat-; gdyby zaś w wiérszach, albo więcéj albo mniéj liter było nad 80 lub 40, te do następnych policzonemi być winny; jeżeli podający obwieszczenie w interesach prywatnych, oświadczy zaraz, że je 3 razy w Gazetach umieszczoném mieć pragnie, za piérwsze onegoż wydrukowanie zapłaci podług powyżéj oznaczonej ceny, za dwa zaś następujące tylko w pojłowie; gdyby zaś podający nie zrobił tego ostrzeżenia, a późniéhciał, aby obwieszczenie było ponowione, całkowitą opłatę za druk złożyć powinien.

Art. 6. Nikt nie ma prawa wymagać od Redaktorów wydawania sobie egzemplarzy Gazet, lub Dzienników, bezpłatnie.

VII.

PRZEPISY CO DO KOMORNIKÓW SĄDOWYCH.

Komornicy Sądowi są Urzędnikami przeznaczonymi do egzekwowania wszelkich aktów i wyroków sądowych, o ile do tego przepisy prawa upoważniają.

Od epoki wprowadzenia do tutejszego kraju prawodawstwa Francuzkiego, a szczególnie od daty postanowienia Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 29 Sierpnia 1809 r. (D. P. K. W., T. II, str. 45) Komornicy nazwani zostali *Burgrabiami*, i odtąd obowiązki Komorników i Woźnych Sądowych połączone zostały w jednej osobie *Burgrabiów*. Taki jednakże stan rzeczy trwał tylko do d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 407), w którym Postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego, nazwę *Burgrabiów* uchyliło, a dawną nazwę *Woźnych* i *Komorników* przywróciło, wskazując zarazem ich attribucye i podając takse na ich czynności.

Obowiązki zatem Komorników objęte są Kodexem Postępowania Sądowego, a szczególnie art. 132, 435, 545 do 655, 673 do 749 i 780 do 831, oraz powołaném wyżej Postanowieniem z d. 14 Października 1811 które zamieszczone jest niżej pomiędzy *Przepisami o dyetach* i

kosztach sądowych. Oprócz tego jednak istnieją niektóre rozporządzenia wyjątkowe i te zamieszczają się tu jak następuje, a mianowicie:

a) *Co do obowiązku noszenia mundurów przy czynnościach urzędowych.*

Komornicy Sądowi, przy wykonywaniu wszelkich czynności swego urzędowania, w przepisany dla siebie mundurze znajdować się powinni.

Art. 1 Posta. Rady Adm. z d. $\frac{1}{16}$ Czerwca 1846 r.
(D. P., T. XXXVII, str. 421).

b) *Co do obowiązku posiadania przy sobie nominacyi.*

Komornicy, wyjeżdżając na czynności urzędowe, zawsze powinni przy sobie mieć nominację, dla wylegitymowania się takową, gdy tego potrzeba wypada.

K. R. S. d. 14 Listopada 1818 r. Nr. 9118.

c) *Co do obowiązku zniesienia się z miejscową Władzą Policyjną.*

Komornicy i inni Urzędnicy Sądowi, odbywając swe czynności po Gminach, obowiązani są, przed rozpoczęciem czynności, miejscowe Władze Administracyjne, jakimi są Wójtci Gmin i Burmistrzowie, uwiadamiać o celu swego przybycia.

To uwiadomienie nie dlatego ma nastąpić, — aby Urzędnik od Wójta lub Burmistrza otrzymał pozwolenie do odbywania czynności swój urzędowej, lecz dlate-

go, aby ciż Urzędnicy administracyjni o przybyciu Urzędnika sądowego i czynności przedsiębrać się mającej wiadomość otrzymali. Uwiadomienie to nastąpi najwłaściwiej przez osobiste zniesienie się z Burmistrzem lub Wójtcem, a gdyby w miejscu Wójta nie było, z Sołtysiem lub z mającym w miejscu zarząd; dla śladu zaś dopełnienia przepisu tego reskryptu, należy w protokole czynności przedsiębrać się mającej, zrobić wzmiankę, kogo Urzędnik działający o przybyciu swém uwiadomił.

K. R. S. d. 27 Listopada 1823 r. Nr. 11934.

d) *Co do pieczęci używać się winnych przez
Komorników.*

Wszyscy Komornicy, tak przy Sądach Pokoju, jako też przy Trybunałach i Sądzie Appellacyjnym, mają obowiązek, przy sporządzaniu aktów sądowych, używać pieczęci klasy trzeciej, artykułem 2 postanowienia Rady Administracyjnej z d. 20 Lipca (1 Sierpnia) 1837 r. (D. P., T. XXI, str. 218) oznaczonej. Na pieczęci tej ma być wyrażone imię i nazwisko Komornika, oraz tytuł Władzy przy której urzędowanie pełni.

O wyrobienie pieczęci dla Komorników Prokuratorowie sami mogą się odnosić do Dyrekyi Mennicy, przesyłając zarazem należność w ilości Rubel srebrem 1 kopiejek 20 za wygotować się mającą pieczęć, i donosząc Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości o oddaniu pieczęci Komornikowi, gdy ta z Mennicy nadejdzie.

Po Komornikach zmarłych lub dymittowanych pozostałe pieczęci Prokurator ma natychmiast odsyłać do Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, — pieczęć zaś Komorników suspendowanych ma zachować Prokura-

tor u siebie, dopóki stanowcza decyzja względem takiego Komornika nie zapadnie.

K. R. S. d. $19\frac{1}{31}$ Grudnia 1838 r. Nr. 13348.

e) *Co do obrębu działania Komorników.*

Każdy Komornik atrybucye urzędu swego tylko w obrębie, do którego zanominowanym został, wykonywać ma prawo, a nawet do wykonywania czynności w innym okręgu Prokurator upoważnić nie jest mocen.

K. R. S. d. 20 Marca 1823 r. Nr. 2832.

Prezesi Trybunałów upoważnieni zostali, aby, w porozumieniu się z Prokuratorami, do egzekucyi wyroków w szczególnych przypadkach, gdzieby stronom trudno było powierzyć egzekucyę Komornikom Gubernialnym, na żądanie ich, do uskutecznienia takowej delegowali Komornika okręgowego z mocą przedsiębrania egzekucyi za obrębem okręgu, do którego otrzymał nominacyę.

K. R. S. d. 18 Lutego 1833 r. Nr. 1251.

f) *Kontrolła nad czynnościami Komorników.*

Zapobiegając opóźnieniom w czynnościach Komornikom powierzanych, Prokuratorowie obowiązani są urządzać jak najscislejszą kontrolłę wszelkich czynności Komorników, i, o ile ci winnymi okażą się, pociągać ich do odpowiedzialności podług przepisów prawa, — a nadto przestrzegać nadużycia Komorników, o ileby wymagali zapłaty nad takse za swe czynności.

K. R. S. d. 11 Stycznia 1816 r. Nr. 293.

g) *Kaucye Komorników.*

- 1° Podług rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości z d. 21 Sierpnia 1809 r. Nr. 4110 i 12 Lutego 1810 r. Nr. 1377, Komornicy, czy to Gubernialni, czy okręgowi, złożyć powinni kaucyę w ilości Złotych Polskich 3,000; podług zaś takiegoż rozporządzenia z d. 24 Października 1811 r. Nr. 14975 wysokość powyższej kaucyi do Złp. 6000 podniesioną została.
- 2° Ine przepisy o kaucyach zamieszczone są niżej w odsyłaczu do art. 34 Organizacyi Notaryatu.

h) *Pomoc wojskowa przy egzekucjach sądowych.* —

Za czystem pośrednictwem i od kogo mogą Komornicy żądać pomocy Wojskowej.

- 1° Podług rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z d. 23 Marca 1810 r. Nr. 3017, w razie wydarzających się przeszkód w egzekwowaniu wyroków sądowych, sam tylko Prokurator Trybunału może odnieść się do Władz Wojskowych, o dodanie pomocy wojskowej; w nagłych jednak przypadkach nawet Podsędkowie Sądów Pokoju w tym celu do Władz Wojskowych odnosić się mogą.
- 2° Rozporządzenie powyższe, o ile dotyczy Podsędków, pod d. 7 Maja 1810 r. Nr. 4803 odwołane, a pod d. 26 t. m. i r. Nr. 5613, znowu przywrócone zostało.
- 3° Prokuratorowie w każdym razie, w którymby pomoc wojskowa od nich żadaną była, powinni się o takąową udawać bezpośrednio do właściwych Na-

czelników Wojennych po Guberniach, a ci wezwaniom ich niezwłoczny skutek zapewnić są w obowiązku.

R. A. d. 23 Września (5 Października) 1832 r.
Nr. 9267. — K. R. S. d. 16 Października t. r.
Nr. 9724.

Z powodu zniesienia obecnie urzędu Naczelników Wojennych po miastach Gubernialnych, i utworzenia w ich miejsce Komendantów wojskowych przy powiatach, w razie zachodzącej potrzeby, o dodanie pomocy wojskowej przy egzekucyi wyroków sądowych do tychże Kommendantów odnosić się wypada.

K. R. S. d. ¹⁴/₂₆ Sierpnia 1858 r. Nr. 15271.

4° *Co do pomocy wojskowej przy egzekucyi wyroków i innych aktów w Warszawie.* Magistrat miasta Warszawy na każde wezwanie Władzy Sądowej obowiązany jest dodawać, w miarę potrzeby i możliwości, ludzi z policji tutejszej do egzekwowania wyroków sądowych w okręgu miasta Warszawy.

Pos. Ks. Nam. z d. 4 Czerwca 1819 r. Nr. 2583,
i K. R. S. d. 15 t. m. i r. Nr. 5491.

Kiedy można żądać pomocy wojskowej.

Żaden Komornik pomocy siły zbrojnej żądać i użyć nie powinien, dopóki istotnie w czynności egzekucyi nie dozna oporu; w razie zas oporu, stosownie do art. 555 i 600 K. P. S., protokół niesforności spisać, i, przy żądaniu pomocy siły zbrojnej, Prokuratorowi, dla pociągnięcia winnych do odpowiedzialności, przesłać jest

obowiązany; Prokurator zaś o pomoc siły zbrojnej prędzej wezwania nie wyda, dopóki, przez złożenie protokółu oporu, nie przekona się o istotnej tego potrzebie.

K. R. S. d. 14 Czerwca 1821 r. Nr. 5863.

Komornicy o dodanie pomocy siły zbrojnej nie inaczej do Prokuratorów zgłaszać się powinni, jak tylko za złożeniem protokółu, wykazującego, w myśl art. 600 K. P. S., iż zaszedł istotnie czynny opór w egzekucyi, i wyszczególniającego czyny, opór takowy dowodzące: Prokurator zaś pomoc siły zbrojnej w takich tylko przypadkach dozwoli i doda, gdy z protokółu Komornika o zaszyłym istotnie oporze czynnym i o potrzebie użycia siły zbrojnej przekona się, lecz w tym przypadku zarazem potrzebne powinien przedsięwziąć kroki, dla pociągnięcia winnych oporu po ukaranie kryminalne. — (Kara za opór w egzekucyi wskazana jest w art. 280, 281 i 282 K. K. G. i P.)

K. R. S. d. 7 Października 1830 r. Nr. 11393.

Komornicy sądowi, wrazie doznanego oporu ze strony egzekwowanego, obowiązani są ostrzedz go w sposobie łagodnego przełożenia, iż przez to wystawia się na odpowiedzialność kryminalną, tudzież że Komornik nie sam z siebie, ani dla siebie działa, lecz że tylko wykonywa to, co wyrokami lub aktami sądowymi w imieniu Prawa i Panującego wydanemi, jest postanowione. — O takowym ostrzeżeniu protokół również wyraźną wzmiankę obejmować powinien, czego Prokurator, przy rozpoznawaniu żądań o dodanie pomocy siły zbrojnej, jak najstaranniej przestrzegać powinien, przyzwyczajając do tego Komorników, aby ci, zawsze jak najłagodniej ze stronami egzekwowanemi postępując, przedstawiali

im skutki z próżnego oporu wynikające, i dopiero wtenczas żądali pomocy wojskowej, gdy ta, skutkiem uporczywego i czynnego tamowania przez stronę przedsiębranę egzekucyi, okaże się nieodbitcie potrzebną.

Prokuratorowie, w każdym razie wyrządzonego Komornikowi przy egzekucyi rzeczywistego oporu, który się stał powodem użycia siły zbrojnej, obowiązani są nie tylko przesyłać bezzwłocznie Prokuratorowi przy Sądzie Kryminalnym przedstawione sobie przez Komorników protokoły, takowy opór wykazujące, celem pociągnięcia winnych do odpowiedzialności prawem karném wskazanej, lecz nadto powinni ze swęj strony dopilnować skutku czynionych w tym względzie przez siebie odezów, t. j. żądać wiadomości o zapadłym wyroku, dla zrobienia z niego stosownego użytku, jakiby okazał się być potrzebnym.

¶ Jednocześnie stosowne rozporządzenie wydane zostało do Prokuratorów przy Sądach Kryminalnych z poleceniem zakommunikowania go Podprokuratorom przy Sądach Policji Poprawczej.

K. R. S. d. 21 Sierpnia (2 Września) 1843 r. Nr. 4904.

i) *Odpowiedzialność Komorników.*

Trybunały Cywilne i Prokuratorowie przy tychże, rozpoznając zarzuty Komornikom poczynione, jak tylko uznają szkody przez nich zrządzone i ilość onychże oznaczoną za udowodnione, mają obowiązek, jednocześnie z wyrzeczeniem na Komornika kary, czy to wyrokiem w sprawie karności zapadłym, czy téż decyzją na posiedzeniu ekonomiczném wydaną, skazywać Komorników na zwrot zrządzonych szkód dla stron pokrzywdzonych.

K. R. S. d. ¹⁴/₂₅ Listopada 1841 r. Nr. 12326.

- k) *Wyjątkowe przepisy co do prowadzenia egzekucyi przeciwko osobom dyplomatycznym i przeciwko wojskowym, wskazane są już wyżej w T. II na st. 558 n. i 562 n. niniejszego dzieła.*

l) *Co do zajęcia tytoniu, tabaki, soli, kart, i t. p.*

Następującą się wątpliwość: „Czy tabaka, tytoń, sól i t. p. przedmioty za gotowe pieniądze z głównych składów brane, są uważane za dochody skarbowe w dzierżawie osób prywatnych będące, lub przeciwnie, a tém samym czy takowe ulegają zajęciu na rzecz należności w drodze sądowej poszukiwanych,“ — Kommissya Rządowa Przychodów i Skarbu pod dniem 29 Marca (10 Kwietnia) 1848 r. Nr. 13743 rozwiązała w ten sposób, że skoro tabaka, tytoń, sól, a nadto papier stemplowy i karty, są przez dystrybutorów właściwych i szynkarzy soli, oraz osoby trudniące się sprzedażą kart nabywane z Administracyi Tabacznój lub składów Rządowych za gotowe pieniądze, ulegają zajęciu sądowemu ze strony osób prywatnych, lecz pod następującemi warunkami:

- 1° Że osoby prywatne nie mogą nabywać na licytacyi w drodze egzekucyi sądowej, tytoniu, tabaki, papieru stemplowego i soli na sprzedaż, ale tylko na własną potrzebę.
- 2° Że jeżeli dystrybutorowie tabaki i tytoniu, lub szynkarze soli, nabędą na licytacyi tego rodzaju przedmioty, powinni zaraz pierwsi przedstawiać je Urzędnikom przez Administracyę Rządową przy Składzie Tabaki ustanowionym, drudzy podawać ilość nabytej soli Urzędom Skarbowym lub Wój-

tom Gmin, dla zapisania ich do właściwych ksiąg dystrybutorskich lub szynkarskich.

- 3° Ponieważ Administracya Tabaczna nie jednokrotnie pozwala wydawać dystrybutorom tytoń i tabakę na kredyt, należy zobowiązać Komorników Sądowych, aby, natychmiast po zajęciu tych obiektów, donosili o tém wprost Administracyi Rządowej dochodów tabacznych, dla postawienia jej w możności dochodzenia także swój należytości.
- 4° Że, co do papieru stemplowego, w razie gdyby takowy nabył posiadający dystrybucyę papieru stemplowego, któremu zatém wolno nabywać go i na sprzedaż, to Komornik, za okazaniem mu przez niego konsensu, winien udzielić właściwe świadectwo.
- 5° Że w podobnym przypadku nabycia soli przez szynkarza téjże, udzielić powinien nabywcy także świadectwo.
- 6° Że wreszcie, co do kart, gdy te według instrukcyi dystrybutorskiej, przedawać jest wolno bez szczególnego konsensu, te mogą być na licytacji przedawane bez żadnego ograniczenia.

Ponieważ dopilnowanie warunków, pod Nr. 1° i 2° wyżej wzmiankowanych, należy właściwie do Władz Skarbowych, przeto Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, ograniczając się na włożeniu na Komorników Sądowych obowiązku wyżej pod Nr. 3°, 4° i 5° wyszczególnionego, w rozporządzeniu swém z d. 19/1 Września 1848 r. Nr. 12080 objaśniła, że wyżej wymienione przedmioty mogą być zajmowane u właściwych dystrybutorów, szynkarzy i osób trudniących się sprzedażą, z zachowaniem atoli następujących uwag:

- a) Aby, w ściśłym zastosowaniu się do obowiązku wyżej pod Nr. 3° wspomnianego, Komornicy, na-

tychmiast po zajęciu tabaki i tytoniu, a najdalej w ciągu 24 godzin, wprost o tém, pod wszelką odpowiedzialnością, Administracyi Tabacznój donosili.

- b) Aby, w wykonaniu zastrzeżenia pod Nr. 4° i 5° wzmiankowanego, zaraz przy wydaniu papiéru stemplowego i soli, nabytych na licytacyi, jeżeli nabywcami byli respective dystrybutorowie papiéru stemplowego lub szynkarze soli, udzielali świadectwa, wyszczególniając dokładnie przedmiot nabyty i jego ilość, oraz datę licytacyi.

Co zaś do zajęcia i sprzedaży kart, te ani przy zajęciu ani przy sprzedaży, żadnemu ograniczeniu nie ulegają.

- l) *Co do egzekucyi przeciwko osadnikom, kolonistom i innym posiadaczom w dobrach Rządowych.*

Komornicy nie mogą zajmować drogą egzekucyi sądowej takich osad w dobrach Rządowych, których posiadacze nie mają na swe imię urzędzonej osobnej hypoteki, a o czém sami Komornicy bądź wprost z ksiąg hypotecznych, bądź ze złożonych sobie przez extrahenta egzekucyi dowodów, przekonać się powinni.

K. R. S. d. ¹³/₂₅ Kwietnia 1844 r. Nr. 1006.

- m) *Co do egzekucyi przeciwko Skarbowi Królestwa.*

Należytości ze Skarbu dla stron prywatnych z wyroków lub innych tytułów przypadające, nie drogą egzekucyi sądowej, lecz przez zgłoszenie się interesentów do Władz właściwych o zaassygnowanie wypłaty tychże,

dochodzone być winny, a tém samém nie mogą być przedmiotem egzekucyi Komorników, którzy tylko do wykonywania wyroków i aktów dotyczących stosunków między prywatnymi są ustanowieni.

K. R. S. d. 9 Kwietnia 1825 r. Nr. 4450.

n) *Co do egzekucyi na żądanie Skarbu Królestwa,
gmin i instytutów.*

W sprawach dotyczących Skarbu, gmin i instytutów, Prokurator, na odniesienie się Rządu Gubernialnego, obowiązany jest wydać polecenie Komornikom Sądownym podejmowania się egzekucyi wyroków i nad postępek jój przyzwoity dozór rozciągać.

Co się tyczy kosztów, Prokurator, zawiadamiając Rząd Gubernialny o wyznaczeniu, w skutek jego odezwy, wóznego lub Komornika, wezwać powinien zarazem o assygnowanie odpowiedniej kwoty na koszta egzekucyjne, a Rząd Gubernialny obowiązany jest temu zadosyć uczynić, stosownie do rozporządzeń Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu z dnia 31 Lipca 1828 r. Nr. ³¹⁵³¹/₆₅₅₇ i ²⁶⁷⁸¹/₅₄₆₉, oraz Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych z dnia 28 Sierpnia t. r. Nr. ⁴³⁸⁹/₁₃₅₉.

Wreszcie, Komornicy koszta egzekucyjne przepisami im zapewnione, podobnie jak w sprawach ubogich, będą mogli od stron egzekwowanych dla siebie sciągnąć, a tak w żadnym razie bez wynagrodzenia za odbytą czynność nie pozostaną.

* K. R. S. d. ¹³/₂₄ Grudnia 1838 r. Nr. 13040.

- o) *Co do wykonywania przez Komorników obowiązków Sekwestratorów Skarbowych.*

Komornicy Sądowi, oprócz swoich obowiązków, mogą także pełnić obowiązki Sekwestratorów Skarbowych, atoli pod następującymi warunkami:

- 1° Aby Rządy Gubernialne takich tylko Komorników na Sekwestratorów Skarbowych wybierały, których właściwa Władza Sądowa przedstawi, i tak, Komorników przy Sądzie Appellacyjnym — gdy Prokurator tegoż Sądu, — zaś Gubernialnych i Okręgowych — gdy Prokuratorowie Kr. przy Trybunałach, — za kandydatów podadzą;
- 2° Aby kaucya sądowa, odpowiedzialność za nadużycia komornicze stanowiąca, nie odpowiadała za nadużycia, w czynnościach Sekwestratorów popełnione;
- 3° Aby karność nad nimi, jako Sekwestratorami Skarbowymi, do właściwych Władz Skarbowych należała; wszelako aby o każdej naganie, karze pieniężnej na nich wymierzonej, i t. p. Prokuratorowie Królewscy zawiadomieni byli;
- 4° Aby, w razie oddania ich przez Władze Skarbowe pod sąd za nadużycia, w obowiązkach Sekwestratorów Skarbowych popełnione, stosownie do art. 20 i 22 Postanowienia Królewskiego z d. 17 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 414), właściwe Władze przełożone nad Komornikami natychmiast o tém zawiadomione były;
- 5° Wreszcie, aby, przy oddaleniu się na egzekucye skarbowe, Komornicy Appellacyjni obowiązani

byli meldować się Prokuratorowi przy Sądzie Apellacyjnym, Gubernialni — Prokuratorom przy Trybunałach, — Okręgowi zas — Podsędkom.

Gdyby Komornik Sądowy, Sekwestratorem Skarbowym mianowany, uległ karze przez Władze Sądowe na niego wymierzonej, Prokuratorowie o takowej właściwy Rząd Gubernialny zawiadamiać powinni.

K. R. S. d. $\frac{9}{24}$ Czerwca 1842 r. Nr. 6555.

VIII.

PRZEPISY CO DO WOŹNYCH SĄDOWYCH.

Woźni Sądowi są oficyalistami przeznaczonymi do doręczania aktów sądowych podług przepisów wskazanych w Kodexie Postępowania Sądowego oraz w objaśniających i uzupełniających go rozporządzeniach.

Pierwiastkowo nazywali się oni *Woźnymi*; po wprowadzeniu jednak do tutejszego kraju prawodawstwa Francuzkiego, oraz w zastosowaniu się do takowego, Postanowienie Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z dnia 29 Sierpnia 1809 r. (D. P. K. W., T. II, str. 45) wyrzekło, iż „Oficyaliści przy sądach do wręczania za-pozwów i uskuteczniania egzekucyi wyroków sądowych ustanowieni, w Procedurze Francuzkiéj *Huissiers* zwani, nazwisko *Burgrabiów* nosić mają.“

Nazwa jednakże *Burgrabiów* i połączenie w ich osobach obowiązku doręczania i egzekwowania aktów sądowych, trwały nie długo, gdyż postanowieniem Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 407), nazwa *Burgrabiów* zniesiona, oficyaliści upoważnieni do doręczania aktów

sądowych nazwani *Woźnymi Sądowymi*, a Urzędnicy powołani do egzekwowania aktów sądowych nazwani *Komornikami Sądowymi*.

To postanowienie obejmuje w sobie rozmaite przepisy co do obowiązków Woźnego Sądowego i co do kosztów mu należec się mogących i dlatego zamieszczone jest niżej pomiędzy przepisami: „*O dyetach i kosztach sądowych*.”

Główne zatem przepisy co do Woźnych Sądowych podane są w Kodexie Postępowania Sądowego, oraz w powołaném wyżej postanowieniu z r. 1811; są jednakże prócz tego wyjątkowe rozporządzenia, które się tu zamieszczają, jako to:

- a) *Co do doręczeń uskutecznianych w sprawach przeciwko osobom dyplomatycznym, oraz przeciwko wojskowym.*

Obowiązujące w tym przedmiocie rozporządzenia zamieszczone są wyżej w T. II, na str. 558 n. i 562 n. niniejszego dzieła.

- b) *Co do obrębu działania Woźnych.*

Na przedstawioną kwestyę co do rozciągłości attrubucyi Woźnych, mianowicie, czy Woźni przy Trybunale pozwy przed Sąd Pokoju wynosić i doręczać mogą, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. 27 Kwietnia 1825 r. Nr. 4422 oznajmiła, że wątpliwosć tę rozwiązuje wyraźnie art. 4 K. P. S. podług którego akta te doręczone być powinny przez Woźnego Sądu Pokoju zamieszkania strony pozwanej, a w przypadku przeszkody, przez innego, którego sąd wyznaczył.

Podobnie doręczenie pozwu przed Trybunały lub wyższe instancje tudzież doręczenie stronom innych aktów, podług art. 52 i 156 K. P. S. należy do Woźnych Sądu Pokoju zamieszkania strony, której doręczenie ma nastąpić. Wolno przecież stronie żądającej doręczenia, użyć w tym celu Woźnego Trybunału lub Sądu Appellacyjnego, lecz w takim razie koszta większe ztąd wynikające sama ponosić i opłacić winna.

Wreszcie doręczenia między Obrońcami odbywać mogą tak Woźni audyencyonalni, jak i nadetatowi.

c) *Co do obowiązku noszenia mundurów.*

Woźni nadetatowi w czasie wykonywania swoich czynności obowiązani są nosić mundur taki sam, jaki przepisany jest dla Woźnych Sądowych etatowych.

K. R. S. d. 28 Lipca (9 Sierpnia) 1854 r. Nr. 12968.

d) *Co do Dziennika wręczeń utrzymywać się winnego przez Woźnych Sądowych.*

W celu zaprowadzenia scislejszego nad czynnościami Woźnych nadzoru, i zaradzenia zboczeniom przez nich w obowiązkach służby popełnianym, Kommissya Rządowa Sprawiedliwosci postanowiła wydać dla nich *Instrukcyę* i zobowiązać do prowadzenia *Dziennika dopełnianych przez nich wręczeń*.

Z tego powodu przy rozporządzeniu swém z d. 18 Lutego (3 Marca) 1853 r. Nr. 2633 przesłała Prokuratorom Trybunałów odpowiednią liczbę egzemplarzy tegoż Dziennika z poleceniem, aby, na zarządzeniu opa-

rafowania i po poświadczeniu liczby stronic, takowe Woźnym tak Gubernialnym jak i Okręgowym w jurysdykcji właściwego Trybunału urzędującym, doręczyć rozporządzili, i dopilnowali wprowadzenia w wykonanie wspomnianych przepisów od d. 20 Maja (1 Czerwca) 1853 r.

W razie dostrzeżenia opieszałości w prowadzeniu Dziennika, oraz dopuszczonych w téj mierze uchybień, Prokurator, stosownie do obowiązujących przepisów, a mianowicie art. 37, 62 i 69 Ustawy Przechodniej do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych (D. P., T. XL, str. 5), albo sam wymierzać powinien kary w tychże rozporządzeniach wskazane, albo téż, a mianowicie w razie uznania konieczności uwolnienia uchybiającego od obowiązków, jako do sprawowania ich niezdolnego, odnosić się powinien do Prezesa Trybunału.

Podsędkowie również albo sami wymierzać będą kary, jakie, na zasadzie obowiązujących przepisów, mocni są wymierzać, i o nich donosić kwartalnie właściwemu Prokuratorowi, albo téż odnosić się do niego, celem dalszego postąpienia w razie uznania potrzeby wymierzenia kary.

Dzienniki, po ukończeniu ich, w Archiwum Biura Prokuratora lub Sądu Pokoju składane być mają.

Osnowa *Instrukcji wzmiankowanej w powyższém rozporządzeniu*, jest następująca:

- 1° Każdy Woźny powinien mieć książkę na *Dziennik wręczeń*, podług wzoru poniżej wskazanego sporządzoną, w którą wpisywać obowiązany wszelkie przez siebie dopełnione wręczenia.
- 2° Dziennik ten obejmować ma rubryki:
 - a) Liczbę kolejną czyli porządkową;

- b) Imię, nazwisko i zamieszkanie osoby powierzącej akt do wręczenia;
 - c) Imię, nazwisko i zamieszkanie powoda, czyli strony w imieniu której wręczenie ma nastąpić; (Spadkobiercy mogą być zbiorowo wymienieni przez wyszczególnienie osoby spadkodawcy);
 - d) Rodzaj aktu i ogólne wskazanie przedmiotu nim objętego, np. pozew o zapłacenie summy, lub o granicę dóbr N. N ;
 - e) Imię, nazwisko i zamieszkanie osoby, której akt ma być doręczony;
 - f) Wymienienie imienia, nazwiska, mieszkania i powołania osoby, na ręce której doręczenie nastąpiło;
 - g) Datę wręczenia, dnia, miesiąca i roku, i, o ile być może w przybliżeniu, godziny;
 - h) Pokwitowanie z odbioru oryginału przez stronę, która akt do wręczenia oddała;
 - i) Uwagi.
- 3° Dziennik ten powinien być oprawiony, zaznaczony na kartach i poświadczony z ilu się stron składa: co do Woźnych przy Senacie, przez Naczelnego Prokuratora IX Departamentu; co do woźnych przy Sądzie Appellacyjnym, przez Prokuratora przy tymże Sądzie; co do Woźnych przy Trybunałach, przez właściwego Prokuratora Kr. przy Trybunale Cywilnym; wreszcie co do Woźnych przy Sądach Pokoju, przez miejscowego Podśędka.
- 4° Woźny obowiązany jest zapisywać do Dziennika niezwłocznie każde wręczenie przez siebie dopełnione, w tej kolei, w jakiej wręczenia będzie usku-

teczniał, na akcie zaś przy poświadczeniu zapisać liczbę kolejną Dziennika, pod którą toż wręczenie wciągnięte zostało.

- 5° Prokuratorowie i Podsędkowie przeglądać będą Dzienniki Woźnych, ilekroć razy uznają tego potrzebę, a najpóźniej co dni piętnastcie, i zaznaczać je z zamieszczeniem daty w dowód przejrzenia. — Każdy przeto Woźny obowiązany jest na każde zlecenie, a przynajmniej co dni piętnastcie, składać swój Dziennik do widymowania w Biurze Prokuratora lub właściwego Podsędka. Prokuratorowie i Podsędkowie utrzymywać będą kontrolę dopełnionych przez siebie widymat, a w Dziennikach Woźnych notować będą liczbę porządkową kontroli, pod którą w niej widymata zaciągniętą została.
- 6° Woźny obowiązany jest przekonać się o tożsamości osoby powierzającej akt do wręczenia. Jeżeli sama strona, ani jój obrońca aktu do wręczenia nie poruczają, lecz inna osoba mieniąca się być upoważnioną do zarządzenia wręczenia, Woźny obowiązany jest przekonać się o jój wiarogodności, i, jeżeli będzie miał wątpliwość względem służącego jój upoważnienia, powinien odmówić wręczenia. W każdym razie Woźny powinien dokładnie się przekonać o mieszkaniu osoby powierzającej akt, aby był w stanie wskazać ją, pod odpowiedzialnością.
- 7° Obowiązany jest również Woźny z największą troskliwością przekonywać się o tożsamości osoby, której akt doręcza, gdyż od tego rzetelność poświadczenia zależy.
- 8° W poświadczeniu o dopełnioném wręczeniu obowiązani są Woźni czynić wzmiankę na czyje żąda-

nie dopełniają wręczenie. Na pozwach i wyrokach wymieniających strony, zwłaszcza jeżeli jest więcej osób, i gdy te wspólnie działają, może Woźny powołać w ogólności wszystkie osoby stroną powodową stanowiące, podług brzmienia pozwu, lub przytoczyć jedną ze stron w komparycyi wyroku wymienionych, która wręczenia żądała (1).

Za uchybienia przeciw przepisom powyższym pociągani być powinni Woźni do kar porządkowych, a, w miarę powtarzania wykroczeń, winni być uwolnieni od służby, jako niezdolni do jój wykonywania.

Wzór do Dziennika wręczeń.

Dziennik wręczeń wyżej powołany mieści w sobie następujące rubryki:

- 1° Numer bieżący;
- 2° Imię, nazwisko i zamieszkanie strony, która akt powierzyła;
- 3° Imię, nazwisko i zamieszkanie strony powodowej, czyli strony, na żądanie której akt doręczono;
- 4° Rodzaj aktu;
- 5° Imię, nazwisko i zamieszkanie strony, której wręczenie ma nastąpić;
- 6° Wyrażenie imienia, nazwiska, powołania i mieszkania osoby, na której ręce wręczenie nastąpiło;

(1) Woźni, poświadczając dopełnione doręczenie, obowiązani są wyrazić na oryginałach na jakich stemplach pisane są kopje, a na kopjach wyrazić na jakich stemplach pisane są oryginały.

- 7° Data wręczenia, dzień, miesiąc, rok, godzina;
- 8° Pokwitowanie z odbioru oryginału przez osobę, która akt powierzyła;
- 9° Uwagi.

W rozwinięciu powyższego rozporządzenia, Komisya Rządowa Sprawiedliwości pod dniem ¹⁰/₂₂ Września 1853 r. Nr. 11025 poleciła, aby daty wręczeń tak na oryginałach, jako téż i na kopjach dla stron uskutecznianych, nie liczbami, jak to dotąd ma miejsce, lecz literami przez Woźnych wpisywane były; a Woźni, w razie zagubienia Dziennika, nie powinni uskutecznić żadnych doręczeń aż do usprawiedliwienia się i pozyskania nowego egzemplarza Dziennika.

Koszta druku jednego egzemplarza Dziennika na kopiejkach 15 obliczone, Prokuratorowie od każdego Woźnego, przy oddaniu mu Dziennika, ściągnać i Komisysi Rządowej Sprawiedliwości nadsyłać powinni.

KODEX HANDLOWY.

USTAWY PRZECHODNIE

D O

KODEXU HANDLOWEGO.

I. *Prawo stanowiące przyjęcie Kodexu Handlowego Francuzkiego dla Księstwa Warszawskiego.*

(Zapadło d. 24 Marca 1809 r. D, P. K. W., T. I, str. 239).

1. Prawa Francuzkie, dekretowane na dniu 10, 11, 12, 14 i 15, ogłoszone na dniu 20, 21, 22, 24 i 25 Września 1807 r., zawarte pod tytułem ogólnym *Kodex Handlowy*, za Prawa Handlowe dla Księstwa Warszawskiego są przyjęte, przystosowaniami w poniższych artykułach przyjętymi.

2. Prawa Handlowe z dniem 1 Maja 1807 r., mają być zaprowadzone.

3. Gdzie Kodex Handlowy odwołuje się do Procedury Cywilnej, ma być dołożonem. „*Tymczasowo przez Najjaśniejszego Pana wydać się mającej.*“

4. W artykule 173 Księgi pierwszej (1), moc dana

(1) Postanowieniem Królewskim z d. 14 Grudnia 1811 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 15) w pierwiastkowym tekście wprowadzoną została poprawka w ten sposób, że, w miejsce artykułu 176, wpisano artykuł 173.

Burgrabiom (Komornikom Sądowym), zostawuje się tylko przy Notaryuszach.“

5. Artykuł 14 Rozdziału II Księgi trzeciej (t. j. art. 450 K. H.) zmienia się w tym sposobie:

Może oraz Sąd Pokoju na wypadek ogłoszonego bankructwa dłużnika, jako Sąd miejscowy, za udowodnieniem niebezpieczeństwa w przewoźce, przystąpić do przyłożenia pieczęci.

II. Ten sam Kodex Handlowy rozciągnięty został także do prowincyj od Austrii do Księstwa Warszawskiego wcielonych, a to stosownie do art. 1 Ustawy Przechodniej z dnia 9 Czerwca 1810 r. (T. I, str. 13 niniejszego dzieła).

KODEX HANDLOWY.

KSIĘGA I.

O HANDLU W OGÓLNOŚCI.

TYTUŁ I.

O handlujących.

1. *Handlującymi* są ci, którzy wykonywają czynności handlowe i których zwykle zatrudnienie czynności te stanowią. — K. C. P. 17-2., 182, 186, 479. — K. N. 1107, 1128, 1308, 1426, 2019, 2226. — K. P. S. 49-4, 414 n., 553. — K. H. 2 n., 618, 619, 631-2, 632, 633. — K. K. G. i P. 46-4 (1).

(1) W przedmiocie *kupiectwa* istnieją dwa główne rozporządzenia, jako to:

- a) Postanowienie Namiestnika Kr. z d. 11 Stycznia 1817 r. (D. P., T. IV, str. 159), które rozwinęło zasady o starszych kupiectwa, o ich zgromadzeniu, o uczniach, czeladnikach, kupcach, o wzajemnych ich prawach i prerogatywach, oraz o sposobie rozstrzygania sporów pomiędzy nimi, z tytułu ich kupieckiego powołania, wynikających.
- b) Urządzenie, zaprowadzające w Królestwie Polskim Gildye Kupieckie, które zostało Ukazem

2. Każdy małoletni usamowolniony, jednéj lub drugiej płci, mający skończonych ośmnastce lat wieku, któ-

z d. 28 Maja (9 Czerwca) 1851 r. (D. P. T. XLIV, str. 191) zatwierdzone, stanowi pomiędzy innemi w art. 1, 2, 6, 7, a mianowicie:

Art. 1. Handlujący w Królestwie Polskiem, dzielić się mają na *handlujących gildyjnych*, i na *handlujących nie gildyjnych*.

Handlujący gildyjni są ci, którym służy prawo sprowadzania towarów z zagranicy, sprzedaż hurtowa towarów zagranicznych, to jest sprzedaż innym handlującym do dalszego handlu, i rozwożenie ich wszędzie, tudzież prawo trudnienia się bankierstwem, kupcom 1 Gildyi wyłącznie służące.

Handlujący nie gildyjni są ci, którym pozwolone są inne czynności handlowe, wyjąwszy sprowadzania towarów z zagranicy, sprzedaż hurtową i rozwożenie towarów zagranicznych, niemniej trudnienie się bankierstwem.

Art. 2. Handlujący gildyjni w Królestwie podzieleni być mają na dwie gildye, z nazwą: *Kupcy gildyi 1*, i *Kupcy gildyi 2*.

Art. 6. Kupcowi 1 Gildyi służy wyłącznie prawo:

- 1° Trudnić się bankierstwem.
- 2° Sprowadzać towary z zagranicy w nieograniczonej ilości.
- 3° Sprzedawać towary zagraniczne hurtowo, to jest innym handlującym do dalszego handlu, i rozwozić je wszędzie.

Obok tego kupiec 1 Gildyi, może trudnić się na równi z kupcami nie gildyjnemi, handlem hurtowym i szczegółowym towarów krajowych i Rossyjskich, handlem szczegółowym towarów zagranicznych, handlem wychodowym, niemniej

ryby chciał korzystać z dozwolonej artykułem 487 Kodeksu Cywilnego (1) możliwości prowadzenia handlu, nie będzie mógł rozpoczynać operacyj handlowych, ani być poczytanym za pełnoletniego co do zobowiązań, które zaciągnął z powodu czynności handlowych:

wszelkiego rodzaju przemysłem, z zastosowaniem się do przepisów ogólnych.

Art. 7. Kupcowi 2 Gildyi służą prawa do handlu i przemysłu w artykule poprzednim wyrażone, z następującymi wszelako wyjątkami i ograniczeniami:

1° Że Kupiec Gildyi 2 nie może być Bankierem.

2° Że nie może sprowadzać z zagranicy i deklarować na komorach celnych więcej towarów, na raz czyli jednym transportem lądowym lub wodnym przybywających, jak na 15 000 Rsr. wartości, a w ciągu roku więcej jak na 90 000 Rsr. wartości, która będzie obliczoną przez Komory Celne na zasadzie preiskurantu (cennika) Giełdy Warszawskiej.

UWAGA I. Nie liczy się do summy obrotowej Kupca Gildyi 2 złoto i srebro w sztabach sprowadzane, moneta, i wartość towarów na transyto przeznaczonych.

UWAGA II. Jeżeli dom handlowy składa się z kilku wspólników do Gildyi 2 zapisanych, na każdego z osobna można deklarować po Komorach za 15 000 Rsr. towarów zagranicznych na raz, a za 90 000 Rsr. w ciągu roku.

(1) Artykuł 487 Kodeksu Cywilnego Francuzkiego odpowiada artykułowi 479 Kodeksu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

1° Jeżeli nie był poprzednio upoważnionym przez ojca lub, w przypadku śmierci, bezwłasnowolności, albo nieobecności ojca, przez matkę, a w braku ojca i matki, przez uchwałę rady familijnej potwierdzoną przez Trybunał Cywilny;

2° Jeżeli, prócz tego, akt upoważnienia nie był wciągniętym do ksiąg i wywieszonym w Trybunale Handlowym miejsca, w którym małoletni chce ustalić swoje zamieszkanie. — K. C. P. 26, 32, 68, 336, 373 n., 467 n. — K. N. 1308. — K. P. S. 885 n. K. H. 3, 6, 63, 114.

3. Rozporządzenie poprzedzającego artykułu ma zastosowanie do małoletnich nawet nie handlujących, co do wszystkich czynności, które przez artykuły 632 i 635 uznane są za czynności handlowe. — K. H. 114.

4. Żona nie może trudnić się handlem publicznie bez zezwolenia męża. — K. N. 1395, 1426. — K. C. P. 180, 182, 185, 186, 187. — K. H. 5, 7, 65 n., 113, 557 n.

5. Żona, jeżeli trudni się handlem publicznie, może, bez upoważnienia męża, zobowiązywać się względem tego, co dotyczy jej handlu, i, w tym przypadku, zobowiązuje także i męża, jeżeli wspólność między nimi ma miejsce. — K. N. 1391, 1399, 1426.

Nie jest uważana za trudniącą się handlem publicznie, jeżeli tylko częściowo sprzedaje towary z handlu męża; lecz uważana jest za taką wtenczas gdy prowadzi handel oddzielny. — K. N. 2066. — K. C. P. 182, 186, 204. K. H. 4.

6. Małoletni kupcy, upoważnieni tak jak wyżej powiedziano, mogą zaciągać zobowiązania co do swoich nieruchomości i obciążać je hipotecznie. — K. N. 1124, 2072, 2085 n., 2114, 2124.

Mogą je nawet zbywać, lecz z zachowaniem formalności przepisanych w artykułach 457 i następnych Kodexu Cywilnego (1). — K. N. 1308. — K. P. S. 954 n. — K. H. 2. — K. C. P. 434—440 i 444—448.

7. Żony trudniące się handlem publicznie, mogą również zaciągać zobowiązania co do swoich nieruchomości, obciążać je hipotecznie i zbywać. — K. H. 4, 5, 65 n., 557 n.

Jednakże majątki ich posagowe, jeżeli małżeństwo zawarte zostało pod rządem posagowym, mogą być obciążane hipotecznie i zbywane jedynie w przypadkach i podług form w Kodexie Cywilnym wskazanych (2). — K. N. 1391, 1426, 1538, 1554 n., 2073. — K. C. P. 67, 185, 186, 188, 191—230.

(1) Artykuły 457 i n. Kodexu Cywil. Fran. odpowiadają artykułowi 434, 435 i 436 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

(2) Powołane tu przepisy mieszczą się w art. 1554 i n. to jest w Księdze III, Tytule V Kodexu Napoleona. Przepisy jednak te uległy zmianom, jako to:

Ustawą Hipoteczną z roku 1818, która w Dziale V, Oddziale I, w art. 74—92 włącznie, i w art. 163 stanowczo zaprowadziła zmiany. (T. II. str. 96. i n. niniejszego dzieła); — oraz

Prawem przechodniém do Kodexu Cywilnego Polskiego z d. ¹/₁₃ Czerwca 1825 r. (T. I, str. 274 niniej. dzieła), którym cały Tytuł V, Księgi III, Kodexu Cywilnego Francuzkiego, jako też powołany wyżej Oddział I, Działu V Ustawy Hipotecznój z r. 1818 uchylone zostały.

Tu zatem odnoszą się przepisy zawarte w art. 67, 184, 191 do 230 Kodexu Cywilnego Polskiego z r. 1825.

TYTUŁ II.*O księgach handlowych (1).*

§. Każdy handlujący obowiązany jest utrzymywać *Dziennik*, który przedstawia, każdodziennie, jego wiarytelności i długi, operacye jego handlu, jego negocyacye handlowe, przyjęcia lub indosy papierów handlowych, i w ogólności to wszystko, co odbiera i płaci, pod jakimkolwiek bądź tytułem; Dziennik ten wyraża, co miesiąc, summy użyte na wydatki domowe: wszystko to niezawisłe od innych ksiąg używanych w handlu, lecz które nie są niezbędnymi. — K. N. 1329, 1330, 1785. — K. P. S. 898. — K. H. 9 n., 84, 96, 102, 109, 117 n, 136, 224, 458, 484, 586 6, 591.

Obowiązany jest listy, które odbiera, w paczki zbierać, a przepisywać w Księdze, które posyła.

(3) Rada Administracyjna w postanowieniu z d. 22 Grudnia 1850 r. (3 Stycznia 1851 r.) (D. P., T. XLIII, str. 381), co do wprowadzenia nowéj Ustawy Celnéj wydaném, wyrzekła pomiedzy innymi w art. 2 i 3.

Art. 2. Od téjże daty (t j. od d. 12 Stycznia 1851 r.) przestają obowiązywać: Postanowienie Księcia Namiestnika Królewskiego z d. 22 Lipca 1823 (D. P., T. VIII, str. 100), ząprowadzające dla kramarzy oddzielne *książki* tak zwane *konotacyjne*, tudzież wszelkie rozporządzenia Skarbowe na zasadzie decyzji Rady Administracyjnéj z d. 28 Października (9 Listopada) 1838 r. (D. P., T. XXXVI, str. 49), wydane.

Art. 3. Prowadzenie ksiązek handlowych jako téż obieg i kontrola towarów wewnątrz kraju, nadal mają być wykonywane podług przepisów Kodexu Handlowego w Królestwie obowiązującego, i podług przepisów nowéj Ustawy Celnéj.

9. Obowiązany jest sporządzać, corocznie, z podpisem prywatnym, *Inwentarz* swojego majątku ruchomego i nieruchomego, oraz swoich wierzytelności i długów, i przepisywać go corocznie w *Księgę* oddzielną na to przeznaczoną. — K. N. 1322. — K. P. S. 943. — K. H. 10, 455, 470 n., 560, 586-6., 587, 594.

10. Dziennik i *Inwentarz* będą zaznaczane i widymowane raz na rok. — K. H. 11.

Księga kopij listów nie będzie poddana téj formalności.

Wszystkie utrzymywane będą porządkiem *datt*, nie zostawiając miejsc próżnych, przerw, ani odsyłaczy.

11. *Księgi*, których utrzymywanie nakazane jest artykułami 8 i 9, będą liczbowane, zaznaczone i widymowane, bądź przez jednego z Sędziów Trybunału Handlowego, bądź przez Prezydenta, Burmistrza lub ich Pomocnika, w formie zwyczajnej i bezpłatnie. Handlujący obowiązani są zachowywać te *księgi* przez lat dziesięć. — K. H. 10, 84.

12. *Księgi* handlowe, porządnie utrzymywane, mogą być dopuszczone przez Sędziego jako dowód między handlującymi co do czynności handlowych. — K. N. 1329, 1330. — K. H. 1, 13 n., 632.

13. *Księgi*, które osoby handel prowadzące obowiązane są utrzymywać, a względem których nie zachowały formalności wyżej przepisanych, nie będą mogły być pokładanemi, ani zasługiwać na wiarę w sądzie, na korzyść tych, którzy je utrzymywali; nie ubliżając temu co urzędzoném będzie w *Księdze O upadłościach i bankructwach*. — K. N. 1329. — K. H. 586 n., 591, 593 n.

14. *Kommunikacya* *ksiąg* i *inwentarzy* nakazaną być może przez sąd jedynie w sprawach dotyczących spadku, wspólności, podziału spółki, i w przypadku upadłości. — K. N. 815, 842, 1476, 1686, 1872. — K. H. 18 n., 437.

15. W ciągu sporu, przedstawienie ksiąg może być nakazaném przez Sędziego, nawet z urzędu, w celu wypisania z nich tego, co dotyczy sporu. — K. N. 1353. — K. P. S. 254. — K. H. 12, 16, 17, 109.

16. W przypadku gdy księgi, których przedstawienie jest ofiarowane, żądane lub nakazane, znajdują się w miejscach odległych od Trybunału, w którym spór się toczy, Sędziowie mogą wezwać Trybunał Handlowy miejscowy, albo wyznaczyć Sędziego Pokoju, do ich przejrzenia, spisania protokołu względem tego co obejmują, i przesłania go Trybunałowi, w którym spór się toczy. — K. P. S. 1035. — K. H. 629.

17. Jeżeli strona, której księgom druga chce dać wiarę, odmawia ich okazania, Sędzia może naznaczyć przysięgę drugiej stronie. — K. N. 1329, 1366. — K. P. S. 120, 121.

*W S. C. 100-1969, karta wklejona,
Zajęci u groźb, karta wklejona,
spółki nie dopuścić*

TYTUŁ III.

O spółkach.

ODDZIAŁ I.

O rozmaitych spółkach i prawidłach jakim ulegają.

18. Kontrakt spółki urzędza się podług praw cywilnych, szczególnych ustaw handlowych i umów stron. K. N. 1134, 1832—1873. — K. P. S. 50-2., 59, 69-6. — K. H. 14, 19 n., 51 n., 91, 438, 458, 531, 586-4., 604.

19. Prawo uznaje trzy rodzaje spółek handlowych:

Spółkę firmową, — K. H. 20, 21, 22, 24, 39, 42, 43, 44.

Spółkę kommandytową, — K. H. 23—28, 38, 39, 42, 43, 44.

Spółkę bezimienną. — K. H. 29—37, 40, 45.

20. *Spółka firmowa* jest ta, którą zawierają dwie lub więcej osób, i która ma za przedmiot prowadzenie handlu pod firmą spółkową. — K. H. 19, 21, 22, 24, 39, 42, 43, 44, 438, 458.

21. Tylko nazwiska spółników mogą wchodzić do firmy spółkowej.

22. Spółnicy firmowi wymienieni w akcie spółki, odpowiadają solidarnie za wszelkie zobowiązania spółki, choćby je tylko jeden ze spółników podpisał, byle to nastąpiło pod firmą spółkową. — K. N. 1200 n., 1862. — K. H. 20, 39, 44 n.

23. *Spółka kommandytowa* zawiera się między jednym lub kilkoma spółnikami odpowiedzialnymi i solidarnymi, a jednym lub kilkoma spółnikami, prostymi dostarczycielami funduszu, którzy się zowią *kommandytowemi* lub *spółnikami kommandytu*. — K. H. 19, 24—28, 38, 39, 42, 43, 44.

Rządzoną jest pod firmą spółkową, do której wchodzić mają koniecznie nazwiska jednego lub kilku spółników odpowiedzialnych i solidarnych — K. N. 1200 n.

24. Gdy jest kilku spółników solidarnych i firmowych, czy to wszyscy zarządzają razem, czy też jeden lub kilku zarządza za wszystkich, spółka jest zarazem spółką firmową względem nich, a spółką kommandytową względem prostych dostarczycieli funduszu.

25. Nazwisko spółnika kommandytowego nie może wchodzić do firmy spółkowej. — K. H. 26—28.

26. Spółnik kommandytowy odpowiada za straty jedynie do wysokości funduszu, jakie włożył lub włożyć był powinien do spółki. — K. N. 1234, 1302, 1303. K. H. 33.

27. Spółnik kommandytowy nie może wykonywać żadnego czynu zarządu, ani być użytym w interesach spółki, nawet na mocy pełnomocnictwa. — K. H. 23, 28.

28. W razie przestąpienia zakazu w artykule poprzedzającym wzmiankowanego, spółnik komandytowy obowiązany jest solidarnie, ze spółnikami firmowymi, za wszystkie długi i zobowiązania spółki. — K. N. 1200 n. K. H. 23, 26, 27.

29. *Spółka bezimienna* nie ustanawia się pod firmą: nie jest oznaczona nazwiskiem żadnego ze spółników. — K. H. 19, 30—37, 40, 45.

30. Nazwę jej stanowi oznaczenie przedmiotu jej przedsiębiorstwa.

31. Zarządzaną jest przez pełnomocników czasowych, odwołalnych, stowarzyszonych, lub nie stowarzyszonych, płatnych lub nie płatnych. — K. N. 1984, 2003. K. H. 32.

32. Zarządcy odpowiedzialni są tylko za wykonanie udzielonego sobie pełnomocnictwa. — K. N. 1991.

Nie zaciągają, z powodu swego zarządu, żadnego zobowiązania osobistego ani solidarnego, względem obowiązków spółki.

33. Stowarzyszeni ulegają jedynie stracie swojego wkładu do spółki. — K. H. 26.

34. Kapitał spółki bezimiennej dzieli się na *akcje*, a nawet na *kupony akcji* równej wartości. — K. H. 35, 36, 38. — K. K. G. i P. 883.

35. Akcja ustanowioną być może w formie tytułu na okaziciela. — K. H. 34, 36.

W tym przypadku przelew dopełnia się przez wydanie tytułu. — K. N. 1607, 1689. — K. K. G. i P. 883.

36. Własność akcji ustanowioną być może przez zapisanie w księgach spółki. — K. H. 34, 35.

W tym przypadku przelew dopełnia się przez oświadczenie przeniesienia, wpisane w księgi spółki i podpisane przez tego, który czyni przelew lub przez jego pełnomocnika. — K. N. 1987. — K. K. G. i P. 883.

37. Spółka bezimienna nie może istnieć bez upoważnienia Królewskiego i bez potwierdzenia przez niego aktu, który ją ustanawia; potwierdzenie to nastąpić powinno w formie przepisanej dla postanowień administracyjnych. — K. H. 45 (1).

38. Kapitał spółek komandytowych będzie mógł także być dzielonym na akcje, co jednak nie ubliża w niczem prawidłom ustanowionym dla tego rodzaju spółki. — K. H. 23, 34.

39. Spółki firmowe lub komandytowe, stwierdzone być winny aktami urzędowymi lub z podpisem prywatnym, stosując się, w tym ostatnim przypadku, do art. 1325 Kodexu Cywilnego. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1341, 1384. — K. H. 20, 23, 41—44.

40. Spółki bezimienne nie mogą być zawarte inaczej jak aktami urzędowymi. — K. N. 1317. — K. H. 29, 37, 45.

41. Żaden dowód ze świadków nie może być dopuszczonym przeciw aktom spółki lub nad ich osnowę, ani na to, coby było przytaczaniem, że było mówione przed zawarciem przy, lub po zawarciu aktu, chociażby szło o

(1) Ukaz z d. 31 Lipca (12 Sierpnia) 1856 r. (D. P., T. L, str. 5) postanowił, a mianowicie:

Art. 1. Zastrzeżenie zawarte w artykule 37 Kodexu Handlowego, iż spółki bezimienne nie mogą inaczej być związane, jak za poprzedniem upoważnieniem Rządu, stosować się ma odtąd, aż do ogłoszenia nowego Prawa Handlowego, do spółek handlowych komandytowych, których kapitał zakładowy przewyższać będzie Rubli srebrem sto pięćdziesiąt tysięcy.

Art. 2. Sposób wyjednywania takowego zatwierdzenia pozostaje ten sam, jaki jest przepisany względem spółek bezimiennych.

summę mniejszą od stu pięćdziesięciu franków (1). — K. N. 1341, 1347, 1431, 1834, 1866. — K. H. 39, 40.

42. Wyciąg aktów spółki firmowej lub kommandytowej złożony być winien, w ciągu dni piętnastu od ich daty, w Kancellaryi Pisarza Trybunału Handlowego okręgu, w którym ustanowiony jest dom handlowy spółki, dla przepisania go w księdze i wywieszenia przez trzy miesiące w izbie posiedzeń. Jeżeli spółka ma kilka domów handlowych, znajdujących się w różnych okręgach, złożenie, przepisanie i wywieszenie tego wyciągu, nastąpi w Trybunale Handlowym każdego okręgu (2). Formalności te zachowane będą pod karą nieważności, względem osób interesowanych; lecz brak którejkolwiek z nich nie będzie mógł być zarzucany osobom trzecim przez spółników. — K. H. 43, 44, 64.

43. Wyciąg obejmować powinien, imiona, nazwiska, powołanie i zamieszkanie tych spółników, którzy nie są akcyonaryuszami lub kommandytowemi, firmę handlową spółki, wymienienie tychże spółników, którzy są upoważnieni do kierowania, zarządzania i podpisywania za spółkę, ilość funduszów dostarczonych, lub dostarczyć się mających przez akcyonaryuszy lub sposobem kommandytu, czas, od którego spółka zacząć się, i w którym skończyć się powinna. — K. N. 1865 n. — K. H. 39, 41, 44, 46.

44. Wyciąg aktów spółki będzie podpisany, co do aktów urzędowych — przez notaryuszów, a co do aktów z podpisem prywatnym — przez wszystkich spółników, jeżeli spółka jest firmową, a przez spółników solidarnych

(1) Franków 150 równa się R^{Sr.} 36.

(2) Artykuł ten uzupełniony został we Francji prawem z d. 31 Marca 1833 r., przez dodanie w tém miejscu dwóch nowych ustępów.

lub zarządców, jeżeli spółka jest komandytowa, bez względu na to czy się dzieli lub nie dzieli na akcje. — K. H. 20, 23, 43.

45. Postanowienie Królewskie upoważniające spółki bezimienne, powinno być wywieszane wraz z aktem spółki, przez taki sam przeciąg czasu. — K. H. 37, 42.

46. Wszelkie przedłużenie spółki, po upływie jej terminu, stwierdzone będzie przez oświadczenie spółników. K. N. 1866. — K. H. 39, 43.

Oświadczenie to i wszelkie akta rozwiązujące spółkę przed upływem oznaczonego na jej trwanie terminu w akcie, który ją ustanawia, wszelka zmiana lub wyjście spółników, wszelkie nowe zastrzeżenia lub warunki, wszelka zmiana w firmie spółki, poddane są formalnościom przepisanyam artykułami 42, 43 i 44. W razie pominięcia tych formalności, zastosowane będą rozporządzenia karne w artykule 42 ustępie ostatnim objęte.

47. Niezależnie od powyższych trzech rodzajów spółek, prawo uznaje *stowarzyszenia handlowe na udział*. — K. H. 48 n.

48. Stowarzyszenia te odnoszą się do jednej lub kilku operacyj handlowych; przedmiot ich, formy, stosunek udziału, zależy od warunków ułożonych między stowarzyszonymi. — K. N. 1134.

49. Stowarzyszenia na udział mogą być udowodnione złożeniem ksiąg, listów, albo dowodem ze świadków, jeżeli Trybunał uzna, że takowy dopuszczonym być może. — K. N. 1341, 1353. — K. H. 8, 12, 13, 15, 17, 51 n., 109.

50. Stowarzyszenia handlowe na udział nie ulegają formalnościom przepisanyam dla innych spółek.

Handlowy kodeks *z 1842 r.*
 ODDZIAŁ II.

*O sporach między spółnikami i o sposobie ich
 rozstrzygnięcia.*

51. Wszelki spór między spółnikami, i z powodu spółki, rozstrzyganym będzie przez sędziów polubownych. — K. N. 1872, 2123. — K. P. S. 429, 430, 431, 1003 n., 1020. — K. H. 18 n., 52 n.

52. Appellacya od wyroku polubownego, lub odwołanie się do Sądu Kassacyjnego (1), będą miały miejsce, jeżeli zrzeczenie się ich nie było wyraźnie umówione. Appellacya zanesioną będzie przed Sąd Appellacyjny. K. N. 1134. — K. P. S. 443 n., 1005, 1010, 1023 — K. H. 639 - 2.

53. Mianowanie sędziów polubownych dopełnia się przez akt z podpisem prywatnym, przez akt notaryalny, przez akt zasadowy, przez zezwolenie dane w sądzie. — K. N. 1317, 1322. — K. P. S. 1005, 1006. — K. H. 54 n. (2).

54. Termin do wydania wyroku oznaczony będzie przez strony przy mianowaniu sędziów polubownych; a jeżeli nie zgadzają się na termin, będzie ustanowiony przez sąd. — K. N. 1134. — K. P. S. 1007, 1012. — K. H. 55.

55. W przypadku gdy jeden lub kilku spółników odmówią mianowania sędziów polubownych, mianować ich będzie z urzędu Trybunał Handlowy. — K. H. 54, 60 (2).

(1) Ze zniesieniem w Królestwie Polskiem Sądu Kassacyjnego i z zaprowadzeniem Warszawskich Departamentów Rządzącego Senatu, przepis art. 52 K. H. został zdomyfikowany sposobem milczącym, a to przez art. 33 — 36 Ustawy Senackiej z d. 26 Marca 1842 r. (D. P., T. XXIX, str. 299, 327), oraz przez art. 4 i 5 postanowienia o sposobie zanoszenia i rozpoznawania skarg na wyroki mocą ostatniej instancyi dotąd wydawane, pod tąż datą zapadłego. (D. P., T. XXIX, 399, 403).

(2) Porównać przypisek zamieszczony pod art. 1006 K. P. S.

56. Strony składają swoje dowody i wywód sprawy sędziom polubownym, bez żadnej formalności sądowej. — K. P. S. 1016. — K. H. 59.

57. Spólnik opóźniający się ze złożeniem dokumentów i wyvodu sprawy, wezwany będzie do uskutecznienia tego w ciągu dni dziesięciu. — K. P. S. 68, 1033. — K. H. 58, 59.

58. Sędziowie polubowni mogą, w miarę potrzeby, przedłużyć termin do złożenia dokumentów. — K. H. 57, 59.

59. Jeżeli terminu nie przedłużono, lub jeżeli nowy termin upłynął, Sędziowie polubowni sądzą ze złożonych dokumentów i wywodów. — K. P. S. 98, 99, 100. — K. H. 56.

60. W razie równości zdań, sędziowie polubowni mianują superarbitra, jeżeli ten w kompromisie nie jest mianowanym: jeżeli sędziowie polubowni nie zgadzają się na wybór, superarbiter mianowany będzie przez Trybunał Handlowy. — K. P. S. 118, 468, 1012-3, 1017 n. — K. H. 55.

61. Wyrok polubowny będzie motywowany. Złożony zostanie w Kancellaryi Pisarza Trybunału Handlowego. Wykonalność jego będzie nakazaną bez żadnej zmiany i przepisany zostanie w księgach w skutku rozkazu Prezesa Trybunału, który obowiązany jest wydać go wprost i bezwarunkowo, i w ciągu trzech dni od złożenia w Kancellaryi. — K. N. 2123. — K. P. S. 1020, 1033.

62. Rozporządzenia powyższe stosują się do wdów, spadkobierców, lub osób stojących w prawach spółników. — K. N. 724, 1122. — K. H. 63, 64.

63. Jeżeli małoletni interesowani są w sporze z powodu spółki handlowej, opiekun nie będzie mógł zrzec

się możności zakładania appellacyi od wyroku polubownego. — K. C. P. 345, 422, 424, 448, 511. — K. P. S. 1010. — K. H. 2, 52, 64.

64. Wszelkie skargi przeciwko spółnikom nie upoważnionym do dopełnienia likwidacyi i wdowom ich, spadkobiercom lub stojącym w ich prawach, przedawniają się upływem lat pięciu od ukończenia się lub rozwiązania spółki, jeżeli akt spółki wyrażający jej trwanie, albo akt rozwiązania, wywieszonym i wciągniętym był w księgi, stosownie do art. 42, 43, 44 i 46, i jeżeli, po dopełnieniu téj formalności, przedawnienie względem nich nie było przerwane żadném sądowném poszukiwaniem. — K. N. 712, 2219, 2244 n. — K. H. 43, 46, 108, 155, 189, 430—434.

TYTUŁ IV.

O rozdziale majątków.

65. Wszelkie żądanie rozdziału majątków, popiera-
ne, instruowane, i sądzone będzie, stosownie do przepi-
sów w Kodexie Cywilnym, w Księdze III, Tytule V,
Dziale II, Oddziale III (art. 1443—1452), i w Kodexie
Postępowania Cywilnego, w Części II, Księdze I, Ty-
tule VIII (art. 865—874) objętych. — K. N. 1029,
1400, 1441-5., 1443 n., 1540, 1560, 1561, 1563, 1595.
K. C. P. 199, 230, 264, 266, 267. — K. P. S. 49-7., 865 n.
K. H. 66 n., 557 n.

66. Wszelki wyrok stanowiący rozłączenie co do sto-
łu i łoża lub rozwód między mężem a żoną, z których
jeden jest handlującym, poddany będzie formalnościom
przepisanym w art. 872 Kodexu Postępowania Cywil-
nego; w razie ich niedopełnienia, wierzyciele będą mo-

gli zawsze przeciwko niemu założyć opozycję, co do punktu dotyczącego ich interesu, i czynić spór przeciwko wszelkiej likwidacyi, któraby na skutek takiego wyroku nastąpiła. — K. N. 1167, 1445, 1447. — K. P. S. 339 n., 871, 872.

67. Wyciąg z każdej umowy przedślubnej między małżonkami, z których jeden jest handlującym, przesłany zostanie, w ciągu miesiąca od jej daty, do Kancellaryj Trybunałskich i do izb, oznaczonych artykułem 872 Kodexu Postępowania Cywilnego, dla wywieszenia go na tablicy, stosownie do tegoż artykułu. Wyciąg ten wyrażać będzie, czy małżonkowie pobrali się pod wspólnością, czy są rozdzieleni co do majątków, lub czy zastrzeżli rząd posagowy. — K. N. 1391, 1394, 1399, 1536, 1540. — K. H. 1, 68 n.

68. Notaryusz, który przyjął umowę przedślubną, obowiązany będzie przesłać wyciąg w artykule poprzedzającym nakazany, pod karą stu franków (1), a nawet pod karą złożenia z urzędu i odpowiedzialnością względem wierzycieli, jeżeliby udowodniono, że opuszczenie to było skutkiem zmywy. — K. N. 1149, 1382, 1394. — K. P. S. 128.

69. Każdy małżonek żyjący w rozdzielności majątków, lub pod rządem posagowym, któryby obierał sobie zawód handlującego po zawarciu małżeństwa, obowiązany będzie do podobnego przesłania w ciągu miesiąca od dnia otwarcia swego handlu, pod karą, w przypadku upadłości, przepisaną za bankructwo podstępne. K. N. 1536, 1540. — K. P. S. 872. — K. H. 1, 4, 5, 7, 67 70, 437, 586-3. (2).

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

(2) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 28 Maja 1838 r.

70. Toż samo przesłanie skuteczni pod temi same-
mi karami, w ciągu roku od ogłoszenia niniejszego pra-
wa, każdy małżonek żyjący w rozdzielności majątku, lub
pod rządem posagowym, któryby w chwili wzmianko-
wanego ogłoszenia handlem się trudnił. — K. H. 1,
67, 69.

TYTUŁ V.

O Giełdach handlowych, Ajentach wymiany i Stręczycielach (Mellerach).

ODDZIAŁ I.

O Giełdach handlowych.

71. *Giełda handlowa* jest to upoważnione przez Kró-
la zgromadzenie handlujących, kapitanów okrętowych,
agentów wymiany i stręczycieli. — K. H. 72 n., 585-2., 607,
613 (1).

72. Wypadek działań handlowych i umów, jakie na
giełdzie są zawierane, stanowi *kurs wymiany* (t. j. cenę
bieżącą) towarów, ubezpieczeń, najmu statków morskich,
przewozów lądem lub wodą, kurs papierów publicznych
i innych, których kurs ulega notowaniu na giełdzie. — K.
P. S. 419 n.

(1) Wyrazy *agents de change et courtiers* tłómaczone tutaj
przez wyrazy *Ajenci wymiany i stręczyciele*, chociaż Postanowienie
Ks. Namiestnika Kr. z d. 12 Kwietnia 1817 r., zamieszczone ni-
żej w odsyłaczu pod art. 73 K. H., nazywa ich *Mellerami wox-
lowemi i towarzniemi*.

73. Te rozmaite kursa poswiadczają ajenci wymiany i stręczyciele, w formie przepisanej urządzeniami policyjnymi ogólnymi lub szczególnymi. — K. H. 74 n. (1).

(1) Zaprowadzenie Giełdy Kupieckiej i Meklerów w Warszawie, polega na postanowieniu Ks. Namiestnika Kr. z d. 12 Kwietnia 1817 r., którego osnowa jest następująca:

TYTUŁ I.

Zaprowadzenie Giełdy w Warszawie.

Art. 1. Ma być zaprowadzona *Giełda kupiecka w Warszawie.*

Art. 2. Kommissya Rządowa Spraw Wewnętrznych i Policji, poda Nam gmach dogodny do jej umieszczenia z wykazem kosztów potrzebnych na przysposobienie budowli do tego użytku.

Art. 3. Wydatek coroczny, tak na utrzymanie téj budowli jako i na inne przy Giełdzie zachodzące potrzeby, załatwiony będzie z wpływów skrzynki kupieckiej w Kassie Miejskiej, a gdyby te nie starczyły, ze składek kupców miejscowych i meklerów.

Art. 4. Tak ilość wydatku tego jako i składkę na zastąpienie onego potrzebną, oznaczać będą Starsi giełdy z wiadomością Prezydenta miasta (a).

(a) Podług art. 35 Postanowienia Królewskiego z d. ¹⁷/₂₉ Stycznia 1828 r. (D. P., T. XII, str. 119) atrybucye względem Giełdy w przedmiocie interesów handlowych i przemysłowych, Prezydentowi miasta Warszawy służące, przeniesione zostały na Prezesa Banku Polskiego.

Art. 5. Składkę tę Poborca miejski ściąga do skrzynki kupieckiej.

ODDZIAŁ II.

O Agentach wymiany i Stręczycielach.

§ 4. Prawo uznaje pośredników w działaniach handlowych, mianowicie *Agentów wymiany i Stręczycieli*. — K.H. 71 n., 75 n., 632, 633.

Art. 6. Z wpływu i wydatku składki téj rachunek roczny, przejrany od starszych giełdy, Prezydent miasta (a) zatwierdzi. Wypłaty zas dzieć się mają za assygnacyami starszych giełdy.

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

T Y T U Ł II.

Ustanowienie meklerów.

Art. 7. Ma być ustanowionych tymczasowo sześciu Meklerów w Warszawie.

Art. 8. Meklery ci od Nas będą mianowani.

Art. 9. Mianowanie dzieć się ma jak następuje:

Prezydent miasta Warszawy (b) za zniesieniem się z miejscową Radą handlową, wyznaczy 10 bankierów i kupców hurtowych w Warszawie osiadłych, pomiędzy którymi może być dwóch żydów. Handlujący ci, w ogólném zebraniu ułożą listę osób na meklerów, podwójną do liczby ustanowić się mających.

Listę tę prześlą Prezydentowi miasta (b), który onę z uwagami swojemi przedstawi Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policyi. Kommissya przydać może do nięj osoby jakie uzna aż do 1/4 ogółu kandydatów. — Poczēin listę całkowitą z wnioskami swojemi Nam do nominacyi poda.

(b) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

75. Znajdują się oni we wszystkich miastach, w których jest Giełda Handlowa. Mianowani są przez Króla, (Art. 7—22 Posta. Ks. Nam. z d. 12 Kwietnia 1817 r. zamieszczonego w odsyłaczu do powyższego art. 73 K. H.)

Art. 10. Przy podaniu kandydatów wyrażono zostanie, którzy z nich na wekslowych, którzy na towarnych meklerów, a którzy na połączenie w myśl art. 81 Kodexu Handlowego, obojga tych attrybucyj są usposobieni.

Art. 11. Mogą być podawani na meklerów zydzi nie więcej jednak jak w $\frac{1}{3}$ ogólnej liczby.

Art. 12. Mekler winien umieć czytać i pisać po Polsku, żyd zaś nadto obowiązany dopełniać przepisów dekretu z d. 16 Marca 1809 r. (D. P., T. VII, str. 155) względem żydów mieszkających na ulicach zakazanych.

Art. 13. Nikt nie może być podanym na meklera, kto nie udowodni, że był meklerem, bankierem lub kupcem, albo, że przy bankierze lub którymś domu handlowym lat 4 pracował. Także ma być sławy osobistej nieskażonej i wieku przeszło lat 24.

Art. 14. Stosownie do art. 83 Kodexu Handlowego, nie może być meklerem kupiec, który upadł w handlu, jeżeli nie otrzymał rehabilitacji.

Art. 15. Mekler wekslowy ma mieć dokładną znajomość wszelkich w handlu zachodzących monet, ich stosunku, przyczyn spadającego lub wznoszącego się kursu i prawa wekslowego.

Art. 16. Mekler towarowy znać się powinien doskonale na towarach, oznakach ich, własnościach, przepisanej miarze, dobroci, wadach i sfałszowaniu onychże.

Art. 17. Z początkiem każdego kwartału nastąpi zapełnienie miejsc próżnych sposobem wyboru w art. 9 i z warunkami wyżej oznaczonymi.

Art. 18. Patenta meklerów w księgi Trybunału Handlowego będą wciągnięte, który od nich przysięgę odbierze podług roty przez Kommissyą

76. Ajenci wymiany ustanowieni w sposób prawem przepisany, wyłączne mają prawo negocjowania papierów publicznych i innych, których kurs na giełdzie jest notowany; negocjowania na rachunek drugiego weksłów

Rządową Spraw Wewnętrznych i Policji wskazać się mającej (a).

(a) Podług rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z dnia 22 Kwietnia (4 Maja) 1855 r. Nr. 7305 przysięga od meklerów towarowych i wekslowych przy Giełdzie Warszawskiej powinna być odbieraną w rotę następującą: »iż obowiązki meklera sprawować będą według prawa, przepisów zawartych w Kodexie Handlowym, w postanowieniu z d. 12 Kwietnia 1817 r. i później zapasé mogących urządzeniach.«

Art. 19. Nazwiska i mieszkania meklerów wypisane będą na tablicy, która w Trybunale Handlowym i Giełdzie ma być wywieszona.

Art. 20. Prezydent miasta (b) upewni ażeby każdy z ustanowionych meklerów złożył kaucyą 1800 złp. w gotowiznie, od której pięć od sta płacono mu będzie; w tym celu pieniądze takowe w Lombardzie lub w innym instytucie piéniężnym (w Banku Polskim), Prezydent (b) umiesci.

Kaucya ta w szesciu równych ratach wniesioną być może, jednak w ciągu piérszszego półtrocza uzupełnioną być winna, w przeciwnym razie mekler za staraniem Prezydenta (b) z listy wymazanym będzie.

(b) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 21. Niemniej Prezydent miasta zawiesi od urzędu meklera, gdy skutkiem wyroków sądowych

ciągnionych lub suchych i wszelkich papierów handlowych; tudzież poświadczenia ich kursu. Ajenci wymiany będą mogli, zarówno ze stręczycielami towarów, negocjować oraz stręczyć kupno i sprzedaż kruszców. Sami

kaucya jego nadwreżoną zostanie, a takowój nie uzupełni (a).

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 22. Nie wolno^o jest innym od Nas nie mianowanym osobom pełnić czynności meklerów, pod karą prawem przepisaną.

TYTUŁ III.

Czynności i obowiązki meklerów.

Art. 23. Wolno jest kupcom odbywać czynności swoje handlowe wprost między sobą lub przez swych kommissantów bez użycia meklerów.

Art. 24. Świadcstwa meklerów stanowią dowód w sądach stosownie do przepisów Kodexu Handlowego.

Art. 25. Nie wezwany i nie żądany mekler nikomu usług swych narzucać nie ma prawa.

Art. 26. Każdy mekler tego rodzaju negocyacyi trzymać się powinien, jaka w patencie jego jest oznaczona.

Art. 27. Czynności przez meklera przeciw artykułowi poprzedniemu podejmowane, są nie byle i nie ważne, za co osobom, któreby bez własnej winy na tém szkodowały, jest odpowiedzialny.

Art. 28. Stosownie do artykułów 85, 86, 87, 88 Kodexu Handlowego i pod karami tamże oznaczonymi, nie ma mekler podejmować żadnych działań handlowych, na rachunek własny ani dopuszczać

tylko mają prawo kurs ich poświadczać. — K. H. 73, 78, 81, 109, 181, 186.

77. Będą stręczyciele towarów, ubezpieczeń, stręczyciele

się czynności temi artykułami zabronionych, do których się przeto odsyła.

Art. 29. Oberży, kawiarni, szynku win, piwa lub wódki, pod utratą urzędu meklera, utrzymywać nie powinien.

Art. 30. Nie ma podejmować się w jednym przedmiocie interesu dwóch stron sobie przeciwnych, lecz zlecenia piérwój przyjęte winien wykonywać.

Art. 31. Aż do ukończenia podjętego interesu, usuwać od siebie winien wszelkie zlecenia takowe, któreby szkodliwy wpływ miały na przedmiot mu powierzony.

Art. 32. Pożytku strony swojej wszelkiemi dozwolonemi środkami, poczcziwie, bacznie i pilnie ma przestrzegać; za szkodę z nieuwagi jego pochodzącą odpowiada.

Art. 33. Gdyby była obawa straty, za otrzymaniem wiadomości wiary godnej, winien o tém stronie do niego zgłaszające się niezwłocznie ostrzegać.

Art. 34. Jednak pod utratą urzędu, na próżne wieści, albo w zamiarze szkodzenia, nie ma osłabiać kredytu kupców.

Art. 35. Mekler obowiązany dochować najcisłej tajemnicy stronie, która go do negocjacyi wezwała, gdy tego żąda. W przeciwnym razie za szkodę wynikłą odpowiada. Za powtórzeniem wini od obowiązku uchylonym będzie.

Art. 36. Nie ma zawierać czynności żadnej przeciwniej prawu, ani radą lub pomocą do takowej wpływać.

Art. 37. Gdyby się jednak tego dopuścił, będzie uchylony, i jako współsprawca ukarany.

Art. 38. To samo nastąpi, gdy dozwoloniej z sie-

łómacze i najmujący okręty, stręczyciele przewozów lądem i wodą. — K. H. 73, 78 n.

78. Stręczyciele towarów, ustanowieni w sposób pra-

bie czynności uboczne zabronione umowy towarzyszą.

Art. 39. W układach wekslowych przedstawiając papiéry nie będzie wyrażał o nich zdania swojego, pochwały lub nagany; jeśli zostają odrzucone, w przyczynie tego nie ma wchodzić, ani do ich przyjęcia namawiać.

Art. 40. Mekler wekslowy odpowiada cywilnie za rzetelność ostatniego podpisu weksłów lub papierów, które przedstawia.

Art. 41. Pod karą artykułem 87 Kodexu Handlowego oznaczoną, nie ma negocyować weksłu, karty, lub sprzedawać towarów należących do osób, których upadłość w handlu jest znana.

Art. 42. Skoro zawrze układ o sprzedaż towarów, powinien na żądanie stron, próbę ich od sprzedającego opieczętowaną dopóty u siebie zachować, dopótyż towar wydanym i przez nabywcę bez sprzeczki przeciw gatunkowi onego przyjętym nie zostanie.

Art. 43. Taką próbę, na żądanie nabywcy, pod własną pieczęcią oddać powinien, i na niej ugodzoną cenę, oraz terminu odstawy własnoręcznie oznaczyć.

Art. 44. Próby te przy odstawie, nabywcy podług miary lub wagi będą porachowane.

Art. 45. Zawarte układy w przytomności sprzedającego natychmiast w raptularz wciągnąć, i tegoż samego dnia w księgę *Dziennik* zwaną, podług artykułu 84 Kodexu Handlowego zapisać jest obowiązany.

Art. 46. Raptularz jako i księga w językach Polskim lub Niemieckim mają być utrzymywane, po latach dziesięciu wspólnie z Polskim.

wem przepisany, sami tylko są mocni stręczyć towary, poswiadczać bieżącą ich cenę; trudnią się, zarówno z agentami wymiany, stręczeniem kruszców.— K.H. 76, 109.

Art. 47. Skoro do jednego układu należy dwóch meklerów, każdy go wciąga w swój raptularz, i takowy pokazuje drugiemu.

Art. 48. Wypis z swojego Dziennika, ile się przedmiotu dotyczy, obudwom stronom mekler z swym podpisem najdalej dnia następnego wydać powinien, bez żądania osobnej za to opłaty.

Art. 49. Osobom, które do zrobionego układu nie należały, wypisów takich, bez zezwolenia przynajmniej jednej z stron, wydawać nie jest mocen.

Art. 50. Za nieporządne utrzymywanie ksiąg, lub wciągnięcie opóźnione, mekler za pierwszym razem podpadnie karze policyjnej, trzydziestu złotych polskich przechodzić nie mogącej, za powtórzeniem urząd utraci.

Zawsze zaś za wszelkie ztąd wyniknąć mogące szkody stronom odpowiada.

Art. 51. Gdy księgi meklera mają być w sądzie okazane, stronnice, które przedmiotu spornego nie dotyczą, opieczętowane zostaną.

Art. 52. Gdy mekler umrze, urząd złoży, lub uchylonym zostanie, księgi jego opieczętowane w zachowanie Trybunału Handlowego będą oddanemi.

Art. 53. Taryffę opłat meklerów w stolicy tutejszej oznaczamy:

- 1° Od negocyacji towarów jeden od sta;
- 2° Od pożyczek jedna czwarta od sta;
- 3° Od zmiany pieniędzy pół od tysiąca;
- 4° Od czynności wekslowych i negocyacji papierów publicznych jeden od tysiąca.

Art. 54. Gdzie szczególna umowa między stronami nie zachodzi, koszt meklerstwa sprzedający

79. *Stręczyciele ubezpieczeń* sporządzają kontrakty czyli polisy ubezpieczeń, zarówno z notaryuszami; poświęcają rzetelność tych kontraktów swoim podpisem;

i nabywca przez pół ponoszą, jeśli prawo o jakim przypadku inaczej nie stanowi.

Art. 55. Jeżeli obiedwie strony mają każda swego odzielnego meklera, w takim razie połowę tylko przepisanej należytości, każda z nich meklerowi swojemu opłaca.

Art. 56. Mekler biorący nad przepis wyższą opłatę, za pierwszym uchybieniem podpadnie karze pieniężnej wynoszącej podwójną ilość tego, co z prawa żądać był mocen, na rzecz szpitalów; za powtórzeniem urząd utraci.

Art. 57. Mekler nie może jak tylko przez innego przysięgłego meklera być zastąpionym.

Art. 58. Nie wolno meklerom zniżać się i łączyć między sobą w zamiarze dzielenia się zyskiem, pod karą policyjną trzydziestu złotych Polskich. Gdyby zaś przy takowej znowie zachodził podstęp lub inny występki, gdyby miała być zrzadzona przez to szkoda, wykraczający utraci urząd, ukarany zostanie podług surowości prawa i wynagrodzić obowiązany będzie wszelkie szkody.

Art. 59. Starsi giełdy podawać winni Prezydentowi miasta meklera niedopełniającego praw i urzędzeń, lub wykraczającego w swoich obowiązkach.

Prezydent, gdyby z wykroczeń meklera uznał potrzebę uchylenia go, przedstawi to do Komisji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policji, która, gdy przewinienie udowodnionem znajdzie, poda Nam go do uwolnienia lub oddalenia.

Art. 60. W przypadku śmierci, uwolnienia lub uchylenia od obowiązków, kaucya meklera nie wprzód wydana będzie, aż gdy złożone zostanie świadectwo starszych giełdy, jako wiadomość o u-

poświadczają stopę wynagrodzenia za ubezpieczenie na wszystkie podróże morskie i rzeczne. — K. H. 72, 77, 81, 332 n.

staniu obowiązków jego ogłoszoną i przez miesiąc jeden w Giełdzie wystawioną była, i że żadne na przeciw wydaniu kaucyi przełożenie nie zaszło.

Art. 61. Tak uchylene jak i dobrowolne ustąpienie z urzędu, lub śmierć meklera, przez pisma publiczne obwieszczone zostanie

TYTUŁ IV.

O wewnętrzném urzędzeniu Giełdy.

Art. 62. Ma być ustanowionych czterech *Starszych* i jeden *Sekretarz Giełdy*, których obiorą bankiery i kupcy, wyrażeni w artykule 9, i wywód słowny wyboru Prezydentowi (a) miasta podadzą.

Art. 63. Starsi ci przestrzegają porządku Giełdy. W razie uchybienia przepisom postanowienia tego, donoszą o tém Prezydentowi miasta (a), który co wypada dopelnia.

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 64. Urzędowanie Starszych Giełdy dożywotne jest i bezpłatne. Mogą jednak one złożyć każdego czasu, za trzymiesięcznym poprzedniem oświadczeniem, w którym razie na miejsce wychodzących nowe wybory nastąpią.

Art. 65. Sekretarz utrzymuje rejestraturę i odbywa wszelkie czynności piśmienne Giełdy; zostaje pod kierunkiem Starszych. Przy rozpoczęciu obowiązków swych składa przysięgę na ręce Prezydenta miasta, od którego instrukcyą do sprawowania swych obowiązków odbierze. Sekretarz Giełdy

80. *Stręczyciele tłumacze i najmujący okręty* trudnią się stręczeniem ich najmu; prócz tego, w przypadku sporów wytoczonych przed Trybunały, sami mają

jest dożywotnie ustanowiony, pobierać ma płacę jaką Prezydent miasta wyznaczy, na wniosek Starszych Giełdy, z funduszu w artykule 3 wyrażonego (a).

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 66. Giełda otwarta jest dla wszystkich, nie-wyłączając cudzoziemców. Policja upewni łatwe do niej wnijsie; wewnątrz jak najdogodniej dla handlujących ma być urządzona.

Art. 67. Prezydent, po wysłuchaniu Starszych, oznaczy dnie i godziny odbywania się, otwarcia i zamknięcia Giełdy (b).

(b) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

Art. 68. Urzędnicy policyjni przestrzegac mają, ażeby, prócz osób przez Nas mianowanych, nikt czynności meklerów wewnątrz ani zewnątrz Giełdy nie sprawował.

Art. 69. W przypadku uchybienia artykułowi poprzedniemu Urzędnicy policyjni lub Starsi Giełdy donoszą o tém Prezydentowi miasta, który, po sprawdzeniu rzeczy i wysłuchaniu obwinionego, zabronić mu może policyjnie wnijsia do Giełdy. — W razie powtórzenia, uznany będzie na zawsze za niezdatnego do sprawowania urzędu meklera; nadto padnie karom wyrażonym w art. 22 (c).

(c) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

prawo tłumaczenia deklaracyj, umów o najem okrętów, ceduł wodnych (konnessamentów), kontraktów i wszelkich aktów handlowych, którychby przekład był potrze-

TYTUŁ V.

O cedulach kursu i cedulach ceny.

Art. 70. Po skończonej Giełdzie mekler każdy wekslowy, Starszym Giełdy podaje wiadomość, w jakim kursie weksle i gatunki pieniędzy były ofiarowane, wiele za nie dawano, i na jak duże summy, rzeczywiście układy stanęły.

Art. 71. Taką wiadomość po odbytej Giełdzie złożą Starszym Giełdy meklery towarni, na jaką cenę towary ofiarowane były, i wiele za nie dawano? oraz odmiany jakie w ogólności przy towarach i cenach ich zająć mogły, doniosą.

Art. 72. Starsi Giełdy z zebranych tych wiadomości ułożą ceduły kursu (curs-zettel) i ceduły cen towarnych (preiss-curant), które gdzie należy rozdać polecą.

Art. 73. Za podawanie innego kursu lub innych cen, niż były rzeczywiście, meklery podpadną karze policyjnej trzydziestu złotych polskich na rzecz szpitalów, za każdym uchybieniem, co nie tamuje kar prawnych oraz wynagrodzenia szkód stronom, do którego są obowiązani.

Art. 74. Wyrażone w artykule 72 ceduły kursu i ceduły cen, Sekretarz giełdy w księgę do tego służącą zaciąga, która w rejestraturze giełdy składaną będzie.

Art. 75. Starsi giełdy przedsięwzją potrzebne środki, ażeby kurs weksłów, jakiby miały po główniejszych miastach handlowych obcych krajów, dla tutejszego kupiectwa urzędownie być ogłoszony.

Art. 76. Urządzenia krajowe handlu dotyczące niemniej nadeszłe z zagranicy wiadomości handlo-

bnym; nakoniec poswiadezania ceny najmu statków morskich. — K. H. 190 n.

W sporach handlowych, i w czynnościach dotyczących służby celnej, służyć będą sami za tłumaczy wszystkich cudzoziemcom, właścicielom okrętów, kupcom, służbie okrętowej i innym osobom do okrętu należącym. — K. H. 273.

81. Taż sama osoba może, jeżeli akt nominacji przez Rząd udzielonej upoważnia ją do tego, łączyć w sobie obowiązki ajenta wymiany, stręczyciela towarów lub ubezpieczeń, oraz stręczyciela tłumacza i najmującego okręty. — K. H. 77.

82. *Stręczyciele przewozów lądem i wodą*, prawnie mianowani, sami wyłącznie mają moc, w miejscach gdzie są ustanowieni, stręczenia przewozów lądem i wodą; w żadnym przypadku i pod żadnym pozorem nie mogą w sobie łączyć obowiązków stręczycieli towarów, ubezpieczeń, albo stręczycieli najmu okrętów, w artykułach 78, 79 i 80 wymienionych.

we, staraniem Starszych giełdy ogłaszane i wywieszane będą.

Art. 77. Fabrykanci i artyści krajowi tamże płody swoje i wynalazki obwieszczą mogą, za udaniem się do Starszych giełdy.

Art. 78. Prezydent miasta Warszawy (a) wydać może wewnętrzne urządzenie policyi Giełdy i meklorów, w czymby postanowienie niniejsze rozwinąć lub dopełnić okazało się potrzebném, na wniosek Starszych giełdy, z zatwierdzeniem Kommissyi Rządowej Spraw Wewnętrznych i Policyi.

(a) Porównać przypisek zamieszczony wyżej do art. 4 niniejszego postanowienia.

83. Upadli nie mogą być agentami wymiany ani stręczycielami, jeśli nie zostali rehabilitowani. — K. H. 89, 437, 604 n. (1).

84. Ajenci wymiany i stręczyciele obowiązani są utrzymywać księgę opatrzoną formami artykułem 11 przepisaniemi. Obowiązani są wpisywać w nią, każdodziennie i w porządku datt, bez skrobań, wpisywań pomiędzy wierszami, bez zmiany porządku, bez skrótów i bez cyfr, wszelkie warunki sprzedaży, kupna, ubezpieczeń, negocjacyj i w ogólności wszelkich operacyj za ich pośrednictwem dokonanych.

85 Agent wymiany lub stręczyciel nie może, w żadnym przypadku i pod żadnym pozorem, przedsiębrać operacyj handlowych lub bankowych na swój rachunek. — K. H. 110 n., 632, 633.

Nie może mieć udziału, wprost ani ubocznie, pod swoim imieniem, lub pod imieniem podstawionym, w żadnym przedsiębiorstwie handlowym. — K. N. 1109, 1596.

Nie może odbierać ani płacić na rachunek swoich mocodawców. — K. H. 73, 86 n.

(1) Trybunał Handlowy Warszawski, oraz inne Trybunały Cywilne, w zastępstwie Trybunału Handlowego działające, obowiązane są o wszelkich upadłościach i bankructwach, oraz o rehabilitacjach, wyrzeczonych co do kupców, tak chrześcian jako i starozakonnych, Kommissyi Rządowej Przychodów i Skarbu donosić.

K. R. S. d. $\frac{1}{19}$ Października 1841 r. Nr. 11099.

Gdyby zaś wyrokiem bankructwo lub upadłość kupca gildyjnego postanowioną była, Trybunały bezzwłocznie o imieniu, nazwisku i zamieszkanu takiego kupca Wydział Celny przy Kancellaryi Ks. Namiestnika zawiadamiać są w obowiązku.

K. R. S. d. $\frac{18}{30}$ Marca 1852 r. Nr. 3163

86. Nie może dawać rękojmi za wykonanie układów, w których pośredniczył. — K. H. 87.

87. Każde przestąpienie rozporządzeń wymienionych w dwóch poprzedzających artykułach, pociąga za sobą karę złożenia z urzędu i skazania na karę pieniężną, przez Sąd Policyi Poprawczej wymierzyć się mającą (1), która nie może być wyższą nad trzy tysiące franków (2), nie przecinając stronom możności skarżenia o wynagrodzenie szkód i strat. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128. K. H. 88.

88. Każdy ajent wymiany lub stręczyciel, na mocy poprzedzającego artykułu złożony z urzędu, nie może być do swych obowiązków przywróconym.

89. W przypadku upadłości, każdy ajent wymiany lub stręczyciel, pociągany będzie jako bankrut. — K. H. 83, 437, 584 n., 593 n.

90. Przez postanowienia rządowe określonym będzie wszystko, cokolwiek dotyczy negocyacji i przelewu własności papierów publicznych. — K. H. 72.

TYTUŁ VI.

O Kommissantach.

ODDZIAŁ I.

O Kommissantach w ogólności.

91. *Kommissantem* jest ten, kto działa w własnym imieniu, albo pod imieniem spółki, na rachunek moc-

(1) Porównać art. 1, 2 i 23 — 26 Ustawy Przechodniej do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych d. 11 Listopada 1847 r. zatwierdzonej. (D. P., T. XI, str. 7).

(2) Franków 3000 równa się Rsr. 720.

dawcy. — K. N. 1137, 1372, 1782 n., 1915 n., 1952 n., 1984 n. — K. P. S. 527 n. — K. H. 18, 92 n., 96 n., 103 n., 285, 575, 576.

92. Obowiązki i prawa Kommissanta, który działa w imieniu mocdawcy, oznaczone są w Kodexie Cywilnym w Księdze III, Tytule XIII (art. 1984—2010).

93. Każdy Kommissant, który poczynił zaliczenia na towary z innego miejsca sobie przysłane, dla ich przedania na rachunek mocdawcy, ma przywilej co do zwrotu swych zaliczeń, procentów i kosztów, na wartości towarów, jeżeli się znajdują pod jego rozporządzeniem, w jego składach lub w składzie publicznym, albo jeżeli, przed nadejściem towarów, udowodni cedułą wodną (konnessamentem) lub lądową (listem przewozowym albo frachtowym), że towary te do niego wysłane były. — K. N. 1137, 1375, 1381, 1782 n., 1890, 1947, 1999, 2001, 2072 n., 2102-2.3.6. — K. H. 94, 95, 100, 102, 106, 222, 252, 258, 308, 576, 581.

94. Jeżeli towary zostały przedane i wydane na rachunek mocdawcy, Kommissant odbiera, z ceny sprzedaży, ilość swoich zaliczeń, procentów i kosztów, z pierwszeństwem przed wierzycielami mocdawcy. — K. N. 2101-1., 2102-2.3.6. — K. P. S. 662, 714. — K. H. 93, 285.

95. Wszelkie pożyczki, zaliczenia lub wypłaty, któreby uczynione były na towary złożone lub do sprzedaży powierzone przez osobę przebywającą w miejscu zamieszkania Kommissanta, o tyle nadają przywilej Kommissantowi lub skład przyjmującemu, o ile zastosował się do rozporządzeń wskazanych Kodexem Cywilnym w Księdze III, Tytule XVII *O pożyczkach na zastaw* (art. 2073—2084). — K. N. 2102. — K. H. 93, 94.

ODDZIAŁ II.

O Kommissantach przewozów lądem i wodą.

96. Kommissant podejmujący się przewozu lądem lub wodą, obowiązany jest wpisać w swój Dziennik deklarację względem rodzaju i ilości towarów, oraz, jeśliby tego wymagano, ich wartości. — K. N. 1782 n. — K. H. 8 n., 91 n.

97. Odpowiada za nadejście towarów i rzeczy w terminie, jaki cedułą lądową (listem przewozowym albo frachtowym), jest oznaczony, wyjąwszy przypadki siły większej prawnie udowodnionej. — K. N. 1148, 1302, 1303, 1382, 1783, 1991. — K. H. 96, 97, 99, 101, 102, 104, 108.

98. Odpowiada za uszkodzenia lub straty w towarach i rzeczach, jeśli nie ma przeciwnego zastrzeżenia w cedule lądowej (w liście przewozowym albo frachtowym), lub jeśli nie zaszła siła większa. — K. N. 1134, 1148, 1302, 1303, 1784. — K. H. 97, 99, 101, 102, 103, 108.

99. Odpowiada za czyny Kommissanta pośredniczącego, któremu towary przesyła. — K. N. 1384, 1994. — K. H. 97, 98, 101, 102, 103, 108.

100. Towar wyszły ze składu sprzedającego albo wysyłającego (spedytora), idzie, jeżeli nie ma przeciwnej umowy, na niebezpieczeństwo i ryzyko tego, do kogo należy, z zachowaniem poszukiwania przeciwko Kommissantowi i furmanowi, którzy się przewozu podjęli. — K. N. 1134, 1138. — K. H. 97 n., 101, 102, 103, 108.

101. Ceduła lądowa (list przewozowy albo frachtowy) stanowi kontrakt między wysyłającym a furmanem, albo między wysyłającym, Kommissantem i furmanem. — K. N. 1102, 1184, 1325. — K. H. 102, 105.

102. Ceduła lądowa (list przewozowy albo frachtowy) powinna być datowaną. Powinna wyrażać: naturę i

wagę lub miarę przedmiotów przewożonych, — czas, w którym przewóz uskutecznionym być powinien.

Ceduła ta wskazuje: imię, nazwisko i zamieszkanie Kommissanta, za pośrednictwem którego przewóz się odbywa, jeżeli on był użytym, — imię i nazwisko tego, do kogo towar był wysłany, — imię, nazwisko i zamieszkanie furmana. Ceduła lądowa wymienia: cenę przewozu, — wynagrodzenie należące się z powodu opóźnienia. Podpisaną będzie przez wysyłającego lub Kommissanta. Przedstawia na boku znaki i liczby przedmiotów przewożonych. Ceduła lądowa będzie przepisana przez Kommissanta w księdze liczbowanej i zaznaczonej, bez przerw, i kolejno. — K. N. 1785. — K. H. 8 n., 96, 101, 105, 224, 242. (1).

*W. Sen. Cyn. 38.901
 @ poczta Kijów - Kijów
 furmana - Kijów
 Kijów - Kijów
 Kijów - Kijów*
 ODDZIAŁ III.
 O Furmanie.

W. S. 101/96.

103. Furman odpowiada za utratę przedmiotów przewożonych, wyjąwszy przypadki siły większej. — K. N. 1782 n.

Odpowiada za uszkodzenia, wyjąwszy te, które pochodzą z własnej wady przedmiotu, albo z siły większej. K. N. 1386, 1733, 1891. — K. H. 98, 326.

104. Jeżeli, skutkiem siły większej, odstawa nie na-

Transit przez oblasnica W S C. 29. 1909.

(1) Przepisy co do listów frachtowych (t. j. ceduł lądowych) pod względem celnym, zawarte są w art. 192 oraz 274—312 Ustawy Celnéj dla Królestwa Polskiego w d. 5 Listopada 1850 r. nadanej, a której moc obowiązująca, stosownie do postanowienia Rady Administracyjnej z d. 22 Grudnia 1850 (3 Stycznia 1851) r. (D. P., T. XLIII, str. 381) rozpoczęła się od d. 1/13 Stycznia 1851 r.

stąpiła w umówionym terminie, furman, nie jest obowiązany do wynagrodzenia za opóźnienie. — K. N. 1148, 1302, 1303. — K. H. 97.

105. Przyjęcie przedmiotów przewożonych i zapłata ceny przewozu, umarzają wszelką skargę przeciw furmanowi. — K. N. 1338. — K. H. 101, 102, 106, 108.

106. W przypadku odmówienia lub sporu względem przyjęcia przedmiotów przewiezionych, stan ich będzie sprawdzony i poświadczony przez biegłych mianowanych przez Prezesa Trybunału Handlowego, albo, w braku tego, przez Sędziego Pokoju (Podsędką), a to decyzją poniżej prosby wydaną. — K. P. S. 302 n., 1034, 1035.

Skład tych przedmiotów lub sekwestr, a następnie przeniesienie ich do publicznego składu, nakazane być mogą, — K. N. 1137, 1961 n.

Przedaż ich nakazaną być może na korzysć furmana, aż do wysokości ceny przewozu. — K. N. 2102. — K. P. S. 617—625. — K. H. 93 n., 306 n.

107. Rozporządzenia zawarte w niniejszym Tytule, są wspólne właścicielom statków, przedsiębiorcom dyliżansów i powozów publicznych. — K. N. 1384, 1782, 1785, 1786. — K. H. 8 n.

108. Wszelkie skargi przeciwko Kommissantowi i furmanowi, z powodu utraty lub uszkodzenia towarów, przedawniają się po upływie sześciu miesięcy co do przesyłek wewnątrz kraju, a po upływie roku co do przesyłek za granicę; wszystko to licząc, na przypadek utraty, od dnia, w którym odstawa towarów powinna była nastąpić, a na przypadek uszkodzenia, od dnia, w którym złożenie towarów uskutecznilo; co nie ubliża przypadkom oszukania lub przeniewierzenia. — K. N. 712, 2219. — K. H. 64, 97, 98, 103, 107, 155, 189, 430 n.

TYTUŁ VII.*O Kupnie i sprzedaży.*

109. Kupno i sprzedaż udowadnia się, aktami urzędowymi, aktami z podpisem prywatnym, poświadczeniem albo rachunkiem ajenta wymiany lub stręczyciela, należycie przez strony podpisanym, fakturą przyjętą, korespondencją, księgami stron, świadkami w przypadku gdy Trybunał dowód ten za dopuszczalny uzna. K. N. 1317, 1318, 1322, 1341, 1582 n. — K. H. 8 n., 49, 72, 76, 78, 82, 576, 578, 632, 633.

*W. S. C. 5. 1906. weksel in blanco
kuriera doprosze. datę - kwotę się nadała
'i' pados. Ciąg się ad datę doprosze.*

TYTUŁ VIII.*O wexlu ciągnionym, o wexlu prostym (suchym)**i o przedawnieniu.*

ODDZIAŁ I.

O wexlu ciągnionym.

Brook woludy kuriera weksel

48. 1907 W. S. C.

Weksel in blanco

W. S. C.

5. 1905

§ 1. *O formie wexlu ciągnionego.*

110. Weksel jest ciągniony z jednego miejsca na drugie. Jest datowany. Wyraża: sumę płacić się mającą, — imię i nazwisko tego, który winien płacić; — czas i miejsce, w których wypłata nastąpić powinna; — walutę dostarczoną w gotowiznie, w towarach, w obrachunku, lub jakimkolwiek innym sposobem.

Brzmi na zlecenie trzeciego, albo na zlecenie samego wystawcy. Jeżeli jest w jednym, dwóch, trzech, czté-

rech i t. d. egzemplarzach, wyrażać to będzie. — K. H. 72, 73, 111—189, 444, 449, 471, 542, 574, 585-3., 636, 637. — K. K. G. i P. 865.

111. Wexel może być ciągniony na pewną osobę, a wypłacalny w zamieszkaniu trzeciego. — K. C. P. 26.

Może być ciągnionym w skutku zlecenia i na rachunek trzeciego.

112. Poczytują się za *karty ręczne* wszelkie wexle ciągnione, w których zmyślone będą, czy to imię lub nazwisko, czy przymiot, czy zamieszkanie, czy miejsca z których są ciągnione, lub w których są wypłacalne. — K. H. 110, 113, 139, 636, 637.

113. Podpis kobiet zamężnych i niezamężnych, nie będących negocyantkami lub nietrudniących się handlem publicznie, na wexlach ciągnionych zamieszczony, znaczy względem nich tyle tylko co karta ręczna. — K. N. 1426, 2066. — K. C. P. 182, 186. — K. H. 1, 4, 5, 7, 65 n, 537 n.

114. Wexle ciągnione podpisane przez małoletnich nie handlujących, są względem nich nieważne; lecz z zachowaniem odpowiednich praw stron, stosownie do art. 1312 Kodexu Cywilnego. — K. N. 1308. — K. C. P. 467 n. — K. H. 2, 3, 6, 63.

§ 2. *O funduszu.* (O pokryciu wexlu).

115. Fundusz dostarczyć powinien wystawca, lub ten, na którego rachunek wexel będzie ciągniony; jednakże wystawca nie przestaje być osobiście odpowiedzialnym. — K. H. 111, 116, 117 (1).

(1) Artykuł ten we Francji zmieniony został prawem z d. 19 Marca 1817 r.

116. Fundusz istnieje, jeżeli, w terminie wypłaty wexlu ciągnionego, ten na kogo wexel jest ciągniony, dłużnym jest wystawcy, albo temu na czyj rachunek wexel jest ciągniony, summę przynajmniej równą ilości wexlem objętej. — K. H. 111, 115, 117.

117. Przyjęcie daje domniemanie o istnieniu funduszu. Stanowi dowód tego względem indossantów. — K. N. 1350, 1352. — K. H. 136.

Czy przyjęcie nastąpiło, czy nie nastąpiło, wystawca sam obowiązany jest dowieść, w przypadku zaprzeczenia, że ci, na których wexel był ciągniony, mieli fundusz w terminie wypłaty: w przeciwnym razie, obowiązany będzie do rękojmi, chociażby protest był sporządzony po upływie terminów oznaczonych. — K. H. 111, 115, 116, 118 n., 170, 173 n., 189.

§ 3. O Przyjęciu.

118. Wystawca i indossanci wexlu ciągnionego odpowiadają solidarnie za przyjęcie i za wypłatę w terminie. — K. N. 1250, 1251-3. — K. H. 110, 117, 119 n., 136 n., 140, 143 n., 158 n., 444.

119. Odmówienie przyjęcia dowodzi się aktem, który nazywa się *protestem z powodu nieprzyjęcia*. — K. H. 120, 126 n., 162, 163, 173 n., 444.

120. Za doręczeniem protestu z powodu nieprzyjęcia, indossanci i wystawca są, każdy za siebie, obowiązani stawić ręczyciela dla zapewnienia zapłaty wexlu ciągnionego w jego terminie, lub zapłacić go wraz z kosztami protestu i opłatą kursu od wexlu zwrotnego. — K. N. 2040, 2041. — K. P. S. 68, 517. — K. H. 118, 119, 151, 152, 155, 173 n., 177 n.

Ręczyciel, bądź wystawcy, bądź indossanta, odpowie-

da solidarnie z tym tylko, za kim ręczył. — K. N. 1200, 1202, 2011, 2015.

121. Kto, przyjmując wexel ciągniony, ten zaciąga zobowiązanie zapłacenia ilości nim objętej. — K. N. 1134. K. H. 122 n.

Przyjmujący nie może być zwolnionym od przyjęcia, chociażby nie wiedział, że wystawca upadł wprzód nim on przyjął wexel. — K. H. 148, 163, 437, 449.

122. Przyjęcie wexlu ciągnionego powinno być podpisane. Przyjęcie to oznacza się wyrazem *przyjęty*. — Powinno być datowane, jeżeli wexel brzmi za jeden lub więcej dni albo miesięcy po okazaniu; — K. H. 129 n.

i, w tym ostatnim przypadku, brak daty w przyjęciu czyni wexel wymagalnym w terminie w nim wyrażonym, licząc od daty przyjęcia.

123. Przyjęcie wexlu ciągnionego wypłacalnego w inném miejscu, a nie w tém gdzie mieszka przyjmujący, wskazywać będzie zamieszkanie, w którym wypłata lub kroki pilności nastąpić powinny. — K. C. P. 35. — K. H. 143 n., 173 n.

124. Przyjęcie nie może być warunkowe; lecz może być ograniczone co do summy przyjętej. — K. N. 1181 2013.

W tym przypadku okaziciel powinien zaprotestować wexel ciągniony co do reszty. — K. H. 156, 173 n.

125. Wexel ciągniony przyjęty być winien za przedstawieniem go, albo najpóźniej w dwadzieścia cztery godzin po przedstawieniu. Po upływie dwudziestu czterech godzin, jeżeli nie jest zwrócony, bądź z przyjęciem, bądź bez przyjęcia, ten, kto go zatrzymał, odpowiedzialnym jest względem okaziciela za szkody i straty. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128.

§ 4. *O przyjęciu przez interwencyę (przez wyręczenie).*

126. W czasie protestu z powodu nie przyjęcia, wexel może być przez trzeciego wyręcziela przyjętym za wystawcę lub za jednego z indossantów. — K. N. 1119, 2011. — K. H. 110 n., 118 n., 127, 128, 158 n.

O wyręczeniu wzmianka uczynioną będzie w akcie protestu; podpisana będzie przez wyręcziela. — K. H. 174.

127. Wyręcziel obowiązany jest zawiadomić niezwłocznie o swojej interwencyi tego, za kogo ją uskutecznił. — K. P. S. 68. — K. H. 126.

128. Okaziciel wexlu ciągnionego, bez względu na wszelkie przyjęcie przez interwencyę, zachowuje wszystkie swoje prawa do wystawcy i indossantów, służące mu z powodu nie przyjęcia wexlu ciągnionego przez tego, na kogo takowy był wystawiony. — K. H. 118, 160 n.

§ 5. *O upływie terminu.*

129. Wexel może być ciągniony, — K. H. 110, 161.

Zi okazaniem, — K. H. 122, 130, 131.

Za jeden lub więcej dni	}	po okazaniu,
Za jeden lub więcej miesięcy		
Za jeden lub więcej terminów zwyczajowych		

Za jeden lub więcej dni	}	po dacie,
Za jeden lub więcej miesięcy		
Za jeden lub więcej terminów zwyczajowych		

Za dzień stały, albo za dzień oznaczony, albo na jarmark. — K. H. 133.

130. Wexel ciągniony za okazaniem, wypłacalny jest w chwili przedstawienia go. — K. H. 129, 160, 161.

131. Termin wypłaty wexlu ciągnionego,

Za jeden lub więcej dni	} po okazaniu,
Za jeden lub więcej miesięcy	
Za jeden lub więcej terminów zwyczajowych	

ustanawia się przez datę przyjęcia, albo przez datę protestu z powodu nie przyjęcia. — K. H. 118 n., 126 n., 174.

132. Termin zwyczajowy jest trzydziesto-dniowy od dnia następnego po dacie wexlu ciągnionego. — K. H. 129, 131, 161.

Miesiące są takie, jak je ustanawia Kalendarz gregoriański.

133. Termin wexlu ciągnionego wypłacalnego na jarmarku, upływa w dniu poprzedzającym zamknięcie jarmarku, albo w dniu jarmarku, jeżeli ten trwa tylko dzień jeden. — K. H. 129, 161, 162.

134. Jeżeli termin wypłaty wexlu ciągnionego przypada na dzień święta prawnego, wexel wypłacalny będzie w dniu poprzednim. — K. P. S. 8, 63, 781, 808, 828, 1037. — K. H. 162.

135. Wszelkie terminy łaski, względności, zwyczaju ogólnego lub miejscowego, co do wypłaty wexłów ciągnionych uchylają się. — K. N. 1244. — K. H. 157, 161.

§ 6. O indossie.

136. Własność wexlu ciągnionego przenosi się drogą indossu. — K. N. 1690. — K. H. 110, 118, 137 n., 154, 164, 181, 187, 281, 313, 542.

137. Indoss powinien być datowany. Wyraża dostarczoną walutę. Wymienia imię i nazwisko tego, na czyje

*Indes in blanco mit und unterschrieben W. S. C. Geo. de
W. S. C. N. 58 v. 1868 b. 1. 1902*

zlecenie nastąpił. — K. H. 110, 136, 138, 139. — K. K. G. i P. 867.

158. Jeżeli indoss nie odpowiada rozporządzeniom poprzedzającego artykułu, nie skutkuje przelewem; jest tylko pełnomocnictwem. — K. N. 1987. — K. H. 136, 139, 574, 581.

159. Antydatowanie indossów jest zabronione pod karą za fałsz. — K. K. G. i P. 865, 866, 867.

§ 7. *O solidarności.*

140. Wszyscy, którzy podpisali, przyjęli lub indossowali wexel ciągniony, obowiązani są do rękojmi solidarniej względem okaziciela. — K. N. 1200 n. — K. H. 110, 118, 121, 136, 160 n., 542.

§ 8. *O zaręczeniu.*

141. Wypłata wexlu ciągnionego, niezawisłe od przyjęcia i indossu, zapewnioną być może przez zaręczenie. — K. H. 110, 118, 140, 142, 161.

142. Rękojmię tę daje trzeci na samym wexlu, lub przez akt oddzielny. Dający zaręczenie odpowiedzialnym jest solidarnie i w tej samej drodze jak wystawca i indossanci, chyba by strony ułożyły się inaczej. — K. N. 1134, 1200 n., 2011. — K. H. 140, 141, 160 n.

§ 9. *O wypłacie.*

143. Wexel ciągniony wypłacony być winien w monecie jaką oznacza. — K. N. 1235 n. — K. H. 110, 144 n., 158—176.

144. Kto wexel ciągniony płaci przed terminem, odpowiedzialnym jest za ważność wypłaty. — K. N. 1186, 1187. — K. H. 129 n., 146, 161.

145. Kto wexel ciągniony płaci w terminie i gdy zapowiedzenie nie istnieje, uważany jest za ważnie uwolnionego. — K. H. 129 n., 149, 161.

146. Okaziciel wexlu ciągnionego nie może być przymuszonym do przyjęcia wypłaty przed terminem. — K. N. 1187. — K. H. 144.

147. Wypłata wexlu ciągnionego, uczyniona na drugiego, trzeciego, czwartego i t. d. egzemplarz, jest ważną, jeżeli drugi, trzeci, czwarty i t. d. egzemplarz brzmi, że ta wypłata niweczy skutek innych. — K. N. 1134. — K. H. 110, 148, 150.

148. Kto wexel ciągniony płaci na drugiego, trzeciego, czwartego i t. d. egzemplarz, bez odebrania tego, na którym znajduje się jego przyjęcie, nie jest zwolnionym względem trzeciego posiadacza jego przyjęcia. — K. H. 110, 118 n., 126 n., 147, 150.

149. Nie jest dopuszczone zapowiedzenie przeciwko wypłacie jak tylko w przypadkach utraty wexlu, lub upadłości okaziciela. — K. H. 145, 150 n., 437.

150. W przypadku utraty wexlu nie przyjętego, ten, do kogo takowy należy, może poszukiwać wypłaty na drugiego, trzeciego, czwartego i t. d. egzemplarz. — K. H. 147, 151 n., 175.

151. Jeżeli wexel utracony opatrzony jest przyjęciem, wypłata na drugiego, trzeciego, czwartego i t. d. egzemplarz, wymaganą być może jedynie za decyzją Sędziego i za daniem zaręczenia. — K. N. 2040, 2041. — K. P. S. 517. — K. H. 120, 150, 152 n.

152. Jeżeli ten, kto utracił wexel, czy to przyjęty, czy też nie przyjęty, nie może przedstawić drugiego,

trzeciego, czwartego i t. d. egzemplarza, może żądać wypłaty utraconego wexlu i otrzymać ją za decyzją Sędziego, usprawiedliwiając własność tego wexlu księgami swojemi i dając poręczenie. — K. N. 2040, 2041. K. P. S. 517. — K. H. 8 n., 150, 151, 153 n.

153. W razie odmówienia wypłaty, na skargę wytoczoną na mocy dwóch poprzedzających artykułów, właściciel wexlu utraconego zachowuje wszystkie swoje prawa, przez akt *protestacji*. — K. P. S. 68.

Akt ten sporządzony być powinien nazajutrz po upływie terminu wexlu utraconego — K. H. 162.

Doręczony będzie wystawcy i indossantom, w formach i terminach przepisanych niżej na doręczenie protestu. K. P. S. 68. — K. H. 162 n., 173 n.

154. Właściciel utraconego wexlu, dla uzyskania drugiego egzemplarza, powinien udać się do swojego bezpośredniego indossanta, który obowiązany jest udzielić mu swojego imienia i swoich starań, do działania przeciw własnemu swemu indossantowi; i tak następnie postępując od indossanta do indossanta aż do wystawcy wexlu. Właściciel utraconego wexlu ponosić będzie koszt.

155. Zobowiązanie poręczyciela, wzmiankowane w art. 151 i 152, ustaje po trzech latach, jeżeli, w tym przeciągu czasu, nie było ani skarg, ani poszukiwań sądowych. — K. N. 1234, 2219, 2244, 2246. — K. H. 189.

156. Wypłaty uczynione na rachunek summy wexlem ciągnionym objętej, uwalniają wystawcę i indossantów. — K. H. 110, 136 n., 140.

Okaziciel obowiązany jest zaprotestować wexel co do reszty. — K. H. 124, 173 n.

157. Sędziowie nie mogą dozwolnić żadnej zwłoki w wypłacie wexlu ciągnionego. — K. N. 1244. — K. H. 135, 161.

§ 10. *O wypłacie przez interwencyę (przez wyłączenie).*

158. Wexel zaprotestowany może być wypłaconym przez każdego interwenienta za wystawcę lub za jednego z indossantów. — K. H. 110, 126 n., 136 n., 140, 143 n., 159.

Interwencya i wypłata będą stwierdzone w akcie protestu, lub w dalszym jego ciągu. — K. N. 1236. — K. H. 174.

159. Kto wexel płaci przez interwencyę, podstawionym zostaje w prawa okaziciela i obowiązany jest dopełnić też same co i on formalności. — K. N. 1251. — K. H. 160 n.

Jeżeli wypłata przez interwencyę nastąpiła na rachunek wystawcy, wszyscy indossanci są uwolnieni. — K. H. 110, 136 n.

Jeżeli nastąpiła za indossanta, następnii indossanci są uwolnieni. Jeżeli jest współubieganie do zapłaty wexlu przez interwencyę, ten otrzyma pierwszeństwo, kto najwięcej osób zwalnia. Jeżeli ten, na kogo wexel pierwsiastkowo był ciągniony, i co do którego uczyniony został protest z powodu nie przyjęcia, zgłasza się dla wypłacenia, otrzyma pierwszeństwo przed wszystkiemi innemi. — K. H. 119, 174.

§ 11. *O prawach i obowiązkach okaziciela.*

160. Okaziciel wexlu ciągnionego ze stałego lądu i z wysp europejskich, a wypłacalnego w posiadłościach europejskich Francyi, bądź za okazaniem, bądź za jeden lub więcej dni, albo miesięcy, albo terminów zwyczajowych po okazaniu, powinien żądać wypłaty lub

przyjęcia w przeciągu sześciu miesięcy od daty wexlu, pod karą utraty regresu do indossantów, a nawet do wystawcy, jeżeli ten dostarczył funduszu. — K. P. S. 73, 74. — K. H. 166.

Termin jest ośmio-miesięczny dla wexłów ciągnionych z miejsc handlowych na wschodzie i z brzegów północnych Afryki, na europejskie posiadłości Francyi; i wzajemnie, ze stałego lądu i wysp europejskich, na zakłady francuzkie istniejące w miejscach handlowych na wschodzie i na północnych brzegach Afryki.

Termin jest jednoroczny dla wexłów ciągnionych z zachodnich brzegów Afryki aż do Przylądka Dobrej Nadziei włącznie. Również termin jest roczny dla wexłów ciągnionych ze stałego lądu i wysp Indyj Zachodnich, na europejskie posiadłości Francyi; i wzajemnie, ze stałego lądu i wysp europejskich, na posiadłości Francuzkie lub zakłady handlowe Francuzkie istniejące na brzegach zachodnich Afryki, na stałym lądzie i na wyspach Indyj Zachodnich.

Termin jest dwuletni dla wexłów ciągnionych ze stałego lądu i wysp Indyj wschodnich, na posiadłości europejskie Francyi; i wzajemnie, ze stałego lądu i wysp Europy, na posiadłości Francuzkie lub zakłady Francuzkie na stałym lądzie i na wyspach Indyj Wschodnich.

Termina powyższe ośmio-miesięczne, jednoroczne i dwuletnie, podwajają się w czasie wojny morskiej. — K. N. 1134. — K. H. 110, 161 n., 173 n. (1).

161. Okaziciel wexlu ciągnionego powinien żądać

(1) Artykuł ten uzupełniony został we Francyi, prawem z d. 19 Marca 1817 r., przez dodanie dwóch nowych ustępów.

wypłaty w dniu upływu jego terminu. — K. N. 1247. — K. H. 129 n., 143 n., 158 n.

162. Odmówienie wypłaty powinno być stwierdzone, nazajutrz po dniu upływu terminu, przez akt, który nazywa się *protestem z powodu niewypłaty*. — K. P. S. 68. K. H. 119, 153, 163 n., 173 n.

Jeżeli dzień ten jest dniem święta prawnego, protest sporządza się w dniu następnym. — K. P. S. 63, 1037. — K. H. 134, 184.

163. Ani protest z powodu nie przyjęcia, ani śmierć lub upadłość tego, na kogo wexel jest ciągniony, nie uwalnia okaziciela od sporządzenia protestu z powodu niewypłaty. — K. H. 119, 121, 162, 437.

W razie upadłości przyjmującego przed terminem wypłaty, okaziciel może zarządzić sporządzenie protestu i wykonać swój regres. — K. N. 1188. — K. H. 156, 444.

164. Okaziciel wexlu zaprotestowanego z powodu nie wypłaty może wytaczać skargę o rękojmię, albo osobiście przeciw wystawcy i każdemu z indossantów, albo zbiorowo przeciwko indossantom i wystawcy. — K. N. 1200 n. — K. H. 110, 136 n., 140, 167, 169.

Taż sama możność służy każdemu z indossantów względem wystawcy i indossantów, którzy go poprzedzają. — K. H. 165 n.

165. Jeżeli okaziciel wykonywa regres osobiście przeciwko swemu wexlozbywcy, powinien doręczyć mu protest, a jeżeli wypłaty nie otrzyma, zapozwać go do sądu w przeciągu dni piętnastu, licząc od daty protestu, jeżeli wexlozbywca mieszka w odległości pięciu miryametrów. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 1033. — K. H. 166 n., 173 n. (1).

(1) Miryametrów 5 równa się $5^{17}/_{20}$ milom Polskim czyli $40^{19}/_{20}$ wiorstom Rossyjskim.

Termin ten, względem wexlozbywcy zamieszkałego w większej jak pięć miryametrów (1) odległości od miejsca, w którym wexel był płatny, powiększa się jednym dniem na każde dwa i pół miryametry (2) dalszej nad pięć miryametrów odległości.

166. Gdy wexle ciągnione z Francyi, a płatne za granicą lądowej Francyi, w Europie, zaprotestowane zostaną, przeciwko wystawcy i indossantom mieszkającym we Francyi wytoczone będą poszukiwania w następujących terminach: — K. P. S. 73, 74. — K. H. 160 n., 167 n.

W ciągu dwóch miesięcy co do wexłów płatnych w Korsyce, na wyspie Elbie albo Kaprai, w Anglii i w krajach graniczących z Francją;

W ciągu czterech miesięcy co do wexłów płatnych w innych krajach Europy;

W ciągu sześciu miesięcy co do wexłów płatnych w miejscach handlowych na wschodzie i na północnych brzegach Afryki;

W ciągu roku co do wexłów płatnych na zachodnich brzegach Afryki, aż do Przylądka Dobrej Nadziei włącznie i w Indjach Zachodnich;

W ciągu lat dwóch co do wexłów płatnych w Indjach Wschodnich.

Termina te zachowane będą w tym samym stosunku, gdy pozywani będą wystawcy i indossanci mieszkający w posiadłościach Francuzkich za granicami Europy położonych.

(1) Miryametrów 5 równa się $5\frac{17}{30}$ milom Polskim, czyli $40\frac{19}{30}$ wiorstom Rossyjskim.

(2) Miryametrów $2\frac{1}{3}$ równa się $2\frac{37}{40}$ milom Polskim, czyli $20\frac{19}{40}$ wiorstom Rossyjskim.

Termina powyższe, sześciomiesięczne, jednoroczne i dwuletnie, podwajają się w czasie wojny morskiej. — K. P. S. 1033.

167. Jeżeli okaziciel wykonywa regres przeciwko indossantom i wystawcy, służy mu, względem każdego z nich, termin oznaczony artykułami poprzedzającymi. K. H. 164, 169.

Każdy z indossantów ma prawo wykonywać ten sam regres, albo osobiscie, albo zbiorowo przeciw wszystkim w tymże samym terminie. Względem nich, termin zaczyna biedz nazajutrz po dacie zapoznania do sądu. — K. P. S. 59, 61, 63, 69. — K. H. 189, 631.

168. Po upływie powyższych terminów, na przedstawienie wexlu płatnego za okazaniem, albo za jeden lub więcej dni, albo miesięcy, albo terminów zwyczajowych po okazaniu, na protest z powodu nie wypłaty, na wyniesienie skargi o rękojmię, oznaczonych, okaziciel wexlu ciągnionego upada z wszelkimi prawami do indossantów. — K. H. 129 n., 136 n., 140, 160, 161, 169 n. 173 n., 189.

169. Indossanci, po upływie wyżej przepisanych terminów, upadają również z wszelką skargą o rękojmię przeciwko swoim wexlozbywcom, każdy, o ile to go dotyczy. — K. H. 136 n., 140, 164, 167, 168, 170, 171.

170. Upadają podobnie okaziciel i indossanci, względem samego wystawcy, jeżeli ten ostatni usprawiedliwia, że fundusz istniał w terminie wypłaty wexlu ciągnionego. — K. H. 110, 115 n., 129 n., 136 n., 160 161.

Okaziciel, w tym przypadku, zachowuje skargę przeciwko temu tylko, na kogo wexel był ciągniony — K. H. 168, 169, 171, 173 n., 189.

171. Skutki upadku wyrzeczonego trzema poprzedzającymi artykułami, ustają na korzyść okaziciela przeciwko wystawcy, albo przeciwko temu z indossantów,

który, po upływie terminów oznaczonych na protest, na doręczenie protestu, lub zapozwanie przed sąd, odebrał bądź w porachunku, bądź przez potrącenie, bądź innym sposobem, fundusze przeznaczone na zapłacenie wexlu ciągnionego. — K. N. 1234, 1289 n. — K. P. S. 59, 61, 68, 69. K. H. 110, 115 n., 129 n., 136 n., 160, 161, 173 n.

172. Niezależnie od formalności przepisanych co do wyniesienia skargi o rękojmię, okaziciel wexlu ciągnionego, zaprotestowanego z powodu nie wypłaty, może, otrzymawszy pozwolenie Sędziego, zająć sposobem zachowawczym ruchomości wystawców, przyjmujących i indossantów. — K. P. S. 417, 557 n. — K. H. 110, 118 n., 136 n., 140, 160, 164, 167, 173 n.

§ 12. *O protestach.*

173. Protesta z powodu nie przyjęcia lub nie wypłaty, sporządzają dwaj Notaryusze, albo jeden Notaryusz z dwoma świadkami, albo Komornik z dwoma świadkami. — K. H. 110, 119, 129 n., 156, 161, 162, 163, 174 n., 181 n. (1).

Protest powinien być sporządzony:

W zamieszkaniu tego, na kogo wexel ciągniony brzmiał do wypłaty, albo w jego ostatniem zamieszkaniu znanem; K. P. S. 69-s. — K. H. 102 n.

W zamieszkaniu osób w wexlu wskazanych do zapłaty na przypadek nie zapłacenia;

W zamieszkaniu trzeciego, który go przyjął przez interwencję; — K. H. 126 n.

Wszystko jednym i tymże samym aktem.

(1) Protestów nie mogą sporządzać Komornicy, jak to wskazuje art. 4 Ustawy Przechodniej z d. 24 Marca 1809 r. zamieszczonej na czele Kodexu Handlowego. (T. II, str. 623 nin. dzieła).

W razie fałszywego wskazania zamieszkania, protest poprzedzony będzie *aktém wyśledzenia* (1).

174. Akt protestu zawiera w sobie przepisanie dosłowne wexlu ciągniętego, przyjęcia, indossów i wskazanych w nim na przypadek potrzeby adresów, — wezwanie o wypłatę summy wexlem objętej. — Wyraża: obecność lub nieobecność tego, kto ma płacić; powody odmówienia wypłaty, i niemożność albo odmówienie podpisu. — K. H. 126.

175. Żaden akt, ze strony okaziciela wexlu ciągniętego, nie może zastąpić aktu protestu, wyjąwszy przypadek przewidziany artykułem 150 i następnymi, dotyczący zgubienia wexlu ciągniętego. — K. H. 173, 174.

176. Notaryusze i Komornicy (2) obowiązani są, pod karą złożenia za urzędu, zwrócenia kosztów, oraz wynagrodzenia szkód i strat stronom, zostawiać dokładne kopje protestów, i wpisywać je całkowicie, dzień po dniu, i porządkiem dat, w księgę szczególną, liczbowaną, zaznaczoną, i utrzymywaną w formach przepisanych na Repertoria. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 71, 128, 130, 132, 1031. — K. H. 173, 174.

§ 13. O zwrotnej wymianie.

177. *Zwrotna wymiana* uskutecznia się przez wysta-

(1) *Akt wyśledzenia* jest to akt, przez który notaryusz oświadcza, że wszystkie powzięte przez niego wiadomości nie mogły posłużyć mu do wykrycia mieszkania osoby, co do której protest ma być sporządzony. Przy akcie tym znajduje zastosowanie art. 68 K. P. S. — (Commentaire du Code de Commerce, par Alauzet. T. II, str. 494 n., punkt 997 i 1000.

(2) Artykuł ten nie stosuje się do Komorników przy względzie na art. 4 Ustawy Przechodniej z d. 24 Marca 1809 roku. (T. II, str. 623 niniejszego dzieła).

wienie zwrotnego wexlu. — K. H. 100 n., 160 n., 173 n., 178 n.

178. *Wexel zwrotny* jest nowym wexlem ciągniętym, za pomocą którego okaziciel odzyskuje na wystawcy, albo na jednym z indossantów, zwrot summy wexlem zaprotestowanym objętej, swoich kosztów i nowego kursu wexlowego przez siebie opłaconego. — K. H. 110, 136 n., 140, 160 n., 177, 179 n.

179. Zwrotna wymiana ustanawia się, względem wystawcy, podług kursu wexlowego miejsca, w którym wexel był płatny, na miejsce, z którego był wystawiony. K. H. 72, 76, 110.

Ustanawia się, względem indossantów, podług kursu wexlowego miejsca, w którym wexel był przez nich odstąpiony, na miejsce, w którym uskutecznia się zwrot summy. — K. H. 136 n.

180. Do wexlu zwrotnego dołącza się *rachunek zwrotny*. — K. H. 178, 181.

181. *Rachunek zwrotny* obejmuje: — K. H. 180, 182.

summę objętą wexlem zaprotestowanym, koszta protestu i inne koszta prawnie poniesione, jako to, kommisowe, bankierskie, stręczne, stemplowe i opłaty pocztowe. — K. H. 72, 73, 76.

Wymienia: imię i nazwisko tego, na kogo wystawiony jest wexel zwrotny, i cenę kursu, za jaką został znegocjowany. Poswiadczony będzie przez ajenta wexlowego. W miejscach gdzie nie ma ajenta wexlowego, poswiadczony będzie przez dwóch handlujących. — K. H. 1.

Dołącza się do niego wexel ciągnięty zaprotestowany, protest, albo wypis aktu protestu.

W przypadku, gdy wexel zwrotny wystawiony jest na jednego z indossantów, dołącza się do niego, oprócz tego, świadectwo udowadniające kurs wexlowy miejsca,

w którym wexel ciągniony był płatny, na miejsce, w którym był wystawiony. — K. H. 136 n.

182. Nie można czynić kilku rachunków zwrotnych co do jednego i tego samego wexlu ciągniętego. Ten rachunek zwrotny płaci jeden indossant drugiemu, a ostatecznie wystawca.

183. Opłaty zwrotnej wymiany nie mogą być razem łączone. Każdy indossant tylko jedną opłatę ponosi, również jak wystawca.

184. Procent od kapitału objętego wexlem ciągnionym zaprotestowanym z powodu nie wypłaty, należy się od dnia protestu. — K. N. 1153, 1907, 2277. — K. H. 173, 185.

185. Procent od kosztów protestu, zwrotnej wymiany i innych kosztów prawnie należnych, przypada jedynie od dnia żądania przed sąd wyniesionego. — K. N. 1153. — K. P. S. 59, 61, 69. — K. H. 162, 173, 177, 181, 631.

186. Nie należy się zwrotna wymiana, jeżeli do rachunku zwrotnego nie dołączono świadectw ajentów wymiany lub handlujących, które są przepisane artykułem 181.

W.C. 119. 1900 baseniz. f. walzowy w celu w ety. r. 1888. n. 1888.

ODDZIAŁ II.

O wexlu prostym (suchym).

187. Wszystkie rozporządzenia odnoszące się do wexłów ciągniętych, i dotyczące: — K. H. 110 n., 139, 188, 189, 444, 449.

Terminu wypłaty; — K. H. 129 n.

Indossu; — K. H. 136 n.

Solidarności; . — K. H. 140 n.

Zaręczenia; — K. H. 141.

Wypłaty; — K. H. 143 n.

Wypłaty przez interwencję; K. H. 158 n.

Protestu; — K. H. 173 n.

Obowiązków i praw okaziciela; — K. H. 160 n.

Zwrotnej wymiany lub procentów; — K. H. 177 n.

Mają zastosowanie do wexlów prostych (suchych), nie przesądzając rozporządzeniom odnoszącym się do przypadków artykułami 636, 637 i 638 przewidzianych.

188. Wexel prosty (suchy) będzie datowany. Wymienia: sumę, jaka ma być wypłaconą; imię i nazwisko tego, na czyje zlecenie jest podpisany; czas, w jakim wypłata nastąpić powinna; walutę, jaka była dostarczoną, w piędniądach, w towarach, w rachunku, albo jakimkolwiek innym sposobem. — K. H. 110.

ODDZIAŁ III.

O *przedawnieniu*.

189. Wszelkie skargi dotyczące wexlów ciągnionych oraz wexlów prostych (suchych) podpisanych przez handlujących, kupców lub bankierów, albo z powodu czynów handlowych, przedawniają się upływem lat pięciu, rachując od dnia protestu lub ostatniego poszukiwania sądowego, jeżeli nie było skazania, albo jeżeli dług nie był uznany aktem oddzielnym. — K. N. 1234, 1338, 2219. — K. P. S. 59, 61, 69. — K. H. 1, 110 n., 155, 173, 187, 188, 632, 633.

Jednakże ci, którzy jako dłużnicy są pociągani, obowiązani są, gdyby się od nich tego domagano, zapewnić, pod przysięgą, że już dłużnymi nie są; pozostałe zaś po nich wdowy, spadkobiercy lub stojący w ich prawach, iż w dobrej wierze uważają, że się już nic nie należy. — K. N. 724, 1122, 1357 n., 2275. — K. P. S. 120, 121.

no. s. 11-57/91 Auschba,
11-95/91

KSIEGA II.

O HANDLU MORSKIM.

TYTUŁ I.

O okrętach i innych statkach morskich.

190. Okręty i inne statki morskie są ruchomościami.
K. N. 527 n. — K. H. 191—436.

Jednakże przywiązane jest do nich zaspokojenie długów sprzedawcy, a szczególnie tych, które prawo za uprzywilejowane uznaje. — K. N. 531, 2120. — K. P. S. 620.

191. Są uprzywilejowanemi, i w kolei w jakiej tu są umieszczone długi niżej wyrażone:

- 1° Koszta sądowe i inne wyłożone na odbycie sprzedaży i rozdzielenie ceny; — K. N. 2101-1. — K. H. 192-1. 3.
- 2° Opłaty sterowego, beczkowego, schronienia, linoowego, portowego i przedportowego; — K. H. 192-2.
- 3° Płaca dozorczy, i koszta dozorowania statku, od jego wejścia do portu aż do sprzedaży; — K. H. 192-3.
- 4° Cena najmu składów, w których znajdują się umieszczone przyrządy okrętowe; — K. H. 192-3.
- 5° Koszta utrzymania okrętu i przyrządów okrętowych, od ostatniej jego podróży i wejścia do portu
K. N. 2102-3. — K. H. 192-3.
- 6° Płaca i najem kapitana, oraz innych ludzi okrętowych użytych w ostatniej podróży; — K. H. 192-4.
194, 250, 271.

- 7° Summy pożyczone kapitanowi na potrzeby okrętu podczas ostatniej podróży, i zwrot ceny towarów przez niego w tym samym celu przedanych; — K. N. 2102-3. — K. H. 192-5., 194, 311 n.
- 8° Summy należące się sprzedawcy, dostawcom i robotnikom użytym do budowy, jeżeli okręt jeszcze nie odbywał podróży; i summy należące się wierzycielom za dostarczenia, prace, wynagrodzenie robotników, za naprawę, zaopatrzenie w żywność, uzbrojenie i zaopatrzenie, przed wyjściem okrętu, jeżeli już żeglował; — K. H. 192-6., 194.
- 9° Summy pożyczone losowo na okręt, na przyrzady okrętowe, na naprawę, żywność, uzbrojenie i zaopatrzenie, przed jego wyjściem; — K. H. 192-7., 311n
- 10° Opłata ceny ubezpieczeń okrętu, przyrządów okrętowych, uzbrojenia i zaopatrzenia okrętu należna za ostatnią podróż; — K. H. 192-8., 194, 332 n.
- 11° Wynagrodzenie szkód i strat należące się biorącym w najem okręta, za nie dostawienie towarów władowanych, lub za wynagrodzenie uszkodzeń w towarach z winy kapitana lub załogi okrętowej. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 192-9.

Wierzyciele zamieszczeni pod każdym z numerów niniejszego artykułu, zaspokojeni będą łącznie i stosunkowo, w przypadku gdyby cena szacunkowa nie była wystarczającą. — K. N. 2093. — K. P. S. 656. — K. H. 250, 271.

192. Przywilej służący długom wymienionym w powyższym artykule, o tyle tylko wykonanym być może, o ile też długi usprawiedliwione będą podług form następujących: — K. H. 190, 191, 193.

- 1° Koszta sądowe stwierdzone będą przez likwidację kosztów przyjętą przez właściwe Trybunały; — K. N. 2101-1. — K. H. 191-1.

- 2° Opłaty beczkowego i inne, kwitami urzędowymi poborców; — K. H. 191-2.
- 3° Długi pod numerami 1, 3, 4 i 5 w art. 191 wymienione, stwierdzone będą wykazami przyjętymi przez Prezesa Trybunału Handlowego;
- 4° Płaca i najem załogi okrętowej, rejestrami uzbrojenia i rozbrojenia poświadczonemi w biurach zapisu morskiego; — K. H. 191-6., 250 n.
- 5° Summy pożyczone i wartość towarów przedanych na potrzeby okrętu w czasie ostatniej podróży, wykazami poświadczonemi przez Kapitana, popartemi protokółami podpisanemi przez Kapitana i starszych załogi okrętowej, stwierdzającemi potrzebę pożyczek; — K. H. 191-7., 194.
- 6° Przedaż okrętu, aktem mającym datę pewną, a dostarczenia na uzbrojenie, zaopatrzenie i żywność, udowodnione będą rachunkami, fakturami albo wykazami poświadczonemi przez Kapitana i stwierdzonemi przez właściciela okrętu, których drugi egzemplarz złożony będzie w Kancellaryi Trybunału Handlowego przed wyjściem okrętu, albo, najpóźniej, w ciągu dni dziesięciu po jego wyjściu; K. N. 1317, 1318, 1322, 1328.
- 7° Summy pożyczone losowo na okręt, na przyrządy okrętowe, na uzbrojenie i na zaopatrzenie, przed wyjściem okrętu, stwierdzone będą kontraktami zawartemi przed notaryuszami albo z podpisem prywatnym, których wypisy albo drugie egzemplarze złożone będą w Kancellaryi Trybunału Handlowego w ciągu dni dziesięciu od ich daty; K. N. 1317, 1318, 1322. — K. H. 191-9., 311 n.
- 8° Cena ubezpieczeń stwierdzoną będzie polisami, albo wyciągami z ksiąg stręczycieli ubezpieczeń; — K. H. 77, 79, 84, 191-9., 311 n.

9° Wynagrodzenie szkód i strat należące się biorącym okręt w najem, stwierdzone będą wyrokami albo postanowieniami polubownymi jakże zapadną. K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 1020 — K. H. 191-11.

193. Przywileje wierzycieli nikną, niezawisłe od ogólnych sposobów ustania zobowiązań: — K. N. 1234.

Przez sprzedaż sądową dokonaną podług form ustanowionych w następnym Tytule; — K. H. 197—215.

Lub gdy, po sprzedaży z wolnej ręki, okręt odbył podróż na morzu pod imieniem i na niebezpieczeństwo nabywcy, i bez sprzeciwienia się ze strony wierzycieli sprzedającego. — K. H. 194.

194. Poczytuje się, że okręt odbył podróż morską:

Gdy jego wyjście i przybycie poświadczone będą w dwóch różnych portach i w dni trzydzieści po wyjściu;

Gdy, chociaż nie zawinął do innego portu, upłynęło jednak więcej niż dni sześćdziesiąt między wyjściem a powrotem do tegoż samego portu, lub gdy okręt, odpływający na długą podróż, zostawał w niej więcej jak dni sześćdziesiąt, bez oporu ze strony wierzycieli sprzedawcy. K. H. 193.

195. Sprzedaż okrętu z wolnej ręki powinna być sporządzoną na piśmie, i może nastąpić przez akt urzędowy, lub przez akt z podpisem prywatnym. — K. N. 1317. K. H. 196, 226, 633.

Może być dopełnioną albo co do całego okrętu, albo co do jego części;

Może nastąpić w czasie gdy okręt stoi w porcie, lub gdy jest w podróży.

196. Sprzedaż okrętu z wolnej ręki, w podróży będącego, nie ubliża wierzycielom sprzedającego. — K. N. 531, 2120. — K. H. 190 n., 194.

W skutku tego, pomimo przedaży, okręt lub cena jego nie przestaje być zastawem dla tychże wierzycieli, którzy mogą nawet, jeśli to osądzą za stosowne, zaskarżyć przedaź z powodu podstępu. — K. N. 1116, 1167, 2092 n.

TYTUŁ II.

O zajęciu i przedaży okrętów.

197. Wszelkie statki morskie mogą być zajęte i przedane pod powagą sądu, a przywilój wierzycieli niknie przez odbycie następujących formalności. — K. N. 531, 2092, 2093, 2120. — K. P. S. 583 n., 620. — 190, 198 n.⁶

198. Do zajęcia będzie można przystąpić dopiero we dwadzieścia cztery godzin po nakazie zapłażenia. — K. P. S. 551.

199. Nakaz doręczony być winien właścicielowi osobiście, albo w jego zamieszkanu, jeżeli idzie o skargę ogólną przeciw niemu wytoczyć się mającą. — K. P. S. 68. — K. H. 198, 200 n.

Nakaz będzie mógł być doręczony Kapitanowi okrętu, jeżeli wierzytelność jest z liczby tych, które mogą mieć przywilój na okręcie, według brzmienia art. 191. K. H. 201, 221. — K. P. S. 583.

200. Komornik wyrazi w protokóle:

Imię, nazwisko, powołanie i zamieszkanie wierzyciela, na rzecz którego działa;

Tytuł, na mocy którego czyni;

Summę, której zapłaty poszukuje;

Obranie zamieszkania przez wierzyciela w miejscu gdzie zasiada Trybunał, przed którym przedaź ma być

popiieraną, i w miejscu, w którym zajęty okręt stoi na kotwicy;

Imię i nazwisko tak właściciela jak i Kapitana;

Nazwę, rodzaj i objem beczkowy statku;

Wymienia i opisuje szalupy, łodzie, porządki okrętowe, narzędzia, broń, amunicję i zapasy; — K. P. S. 588.

Ustanawia dozorcę. — K. P. S. 596.

201. Jeżeli właściciel zajętego okrętu mieszka w okręgu Trybunału, zajmujący winien mu doręczyć w przeciągu trzech dni, kopję protokołu zajęcia, i zapoznać go przed Trybunał, aby obecnym był przy sprzedaży zajętych rzeczy. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 617 n., 1033.

Jeżeli właściciel nie zamieszkuje w okręgu Trybunału, zawiadomienia i pozwy doręczone dla niego będą w osobie Kapitana statku zajętego, albo, w jego nieobecności, temu, który przedstawia właściciela lub Kapitana; a termin trzechdniowy powiększa się jednym dniem na dwa i pół miryametrów (pięć mil Francuzkich) (1) odległości od jego zamieszkania. — K. H. 199.

Jeżeli jest zagranicznym i znajduje się po za obrębem Francyi, pozwy i doręczenia dopełniane będą w sposób wskazany w art. 69 Kodexu Postępowania Cywilnego.

202. Jeżeli przedmiotem zajęcia jest statek, którego objem beczkowy przenosi dziesięć beczek (2), uskutecznione będą trzykrotne obwołania i ogłoszenia przedmiotów sprzedać się mających.

(1) Miryametrów $2\frac{1}{2}$ równa się, $2\frac{11}{12}$ milom Polskim, czyli $20\frac{5}{12}$ wiorstom Rossyjskim.

(2) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 620 K. P. S. (T. II, str. 368 niniejszego dzieła).

Obwołania i ogłoszenia czynione będą z przerwą ośmiodniową, na giełdzie i na głównym placu publicznym miejsca, gdzie statek stoi na kotwicy.

Doniesienie o tém zamieszczone będzie w jednym z pism publicznych wychodzących w miejscu gdzie zasiada Trybunał, przed którym popiera się zajęcie; a jeżeli pisma takowe tam nie wychodzą, w jednym z tych, które wydawane są w departamencie. — K. P. S. 617.

203. W ciągu dwóch dni, które następują po każdym obwołaniu i ogłoszeniu, przyklepane będą obwieszczenia:

Na wielkim maszcie zajętego statku;

Na głównych drzwiach Trybunału, przed którym zajęcie popiera się;

Na placu publicznym i na nadbrzeżu portu, w którym statek stoi na kotwicy, jako też na Giełdzie Handlowej. K. P. S. 620. — K. H. 202, 204 n.

204. Obwoływania, ogłoszenia i obwieszczenia powinny obejmować:

Imię, nazwisko, powołanie i mieszkanie popierającego;

Tytuły, na mocy których działa;

Wysokość summy, jaka się mu należy;

Obranie zamieszkania przez niego w miejscu gdzie zasiada Trybunał, i w miejscu gdzie statek stoi na kotwicy;

Imię, nazwisko i zamieszkanie właściciela zajętego okrętu;

Nazwę statku, a, jeżeli jest uzbrojony lub się uzbraja, imię i nazwisko Kapitana;

Objem beczkowy okrętu;

Miejsce, w którym stoi lub jest na wodzie;

Nazwisko Obrońcy popierającego;

Cenę podaną do licytacji;

Dnie posiedzeń, w których licytacya odbywać się będzie. — K. P. S. 618. — K. H. 197, 205.

205. Po pierwszym obwołaniu, licytacya odbywać się będzie w dniu w obwieszczeniu wskazanym. — K. P. S. 624.

Sędzia wyznaczony z urzędu do sprzedaży, będzie przyjmował podania licytantów po każdym obwołaniu, co dni ośm, w dniu pewnym, oznaczonym jego rozkazem. — K. P. S. 613, 614.

206. Po trzecim obwołaniu następuje przysądzenie najwięcej dającemu i ostatniemu licytantowi, po zgaśnięciu świeczek bez innej formalności. — K. P. S. 624.

Sędzia wyznaczony z urzędu może dozwolić jednego lub dwóch odroczeń ośmiodniowych, które będą ogłoszone i rozlepione. — K. H. 202.

207. Jeżeli zajęcie dotyczy łodzi, szalup i innych statków portowych objętości dziesięciu beczek lub mniejszych, przysądzenie nastąpi na posiedzeniu, po ogłoszeniu na wybrzeżu portowym, przez trzy dni po sobie śdące, z przyklepieniem obwieszczeń na maszcie, albo, gdyby takowego nie było, w innym widocznym miejscu statku i na drzwiach Trybunału. — K. H. 202, 203.

Zachowany będzie termin ośmiu dni wolnych, między doręczeniem zajęcia a sprzedażą. — K. P. S. 1033. — K. H. 201, 205.

208. Z przysądzeniem okrętu ustają obowiązki kapitana; jednakże służy mu możność poszukiwania wynagrodzeń, przeciw komu z prawa wypada. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 216, 218, 219, 221.

209. Otrzymujący przysądzenie okrętów jakiegokolwiek bądź objemu beczkowego obowiązani będą zapłacić cenę przysądzenia w przeciągu dwódziestu czterech godzin, albo złożyć ją, bez kosztów, w Kancellaryi

Trybunału Handlowego, pod karą przymusu osobistego. K. N. 1257, 2063. — K. P. S. 126.

W razie niezapłacenia lub niezaznaczenia, statek puszczony będzie na powtórny przedaż i przysądzony zostanie w trzy dni, po nowém ogłoszeniu i jedyném rozlepieniu, na niebezpieczeństwo tych, którzy przysądzenie otrzymali, a którzy również obowiązani będą pod przymusem osobistym do zapłacenia niedoboru, szkód, procentów i kosztów. — K. N. 1149, 1382, 1650. — K. P. S. 624. — K. H. 205.

210. Żądania wyłączenia z pod licytacyją będą uczynione i doręczone w Kancellaryi Trybunału przed przysądzeniem. — K. P. S. 68, 727.

Jeżeli żądania wyłączenia uczynione będą po przysądzeniu, zamieniają się z samego prawa na opozycyę przeciwko wydaniu summ pochodzących z przedaży. — K. P. S. 557 n., 608, 656 n. — K. H. 211 n.

211. Powód czyli opponujący mieć będzie trzy dni do przedstawienia swoich zasad.

Pozwany mieć będzie trzy dni do odparcia ich:

Sprawa wniesioną będzie na posiedzenie po prostém zapozwaniu. — K. P. S. 82, 608. — K. H. 210, 212 n.

212. W ciągu trzech dni po dniu przysądzenia, opozycyę przeciwko wydaniu ceny przyjęte będą; po upływie tego czasu, nie będą już dopuszczone. — K. P. S. 659. — K. H. 210.

213. Wierzyciele opponujący obowiązani są złożyć w Kancellaryi Trybunału swoje tytuły wierzytelności, w trzech dniach, które następują po ich wezwaniu przez wierzyciela popierającego, lub przez trzeciego zapowiedzianego; w razie niedopełnienia tego, przystąpi się do rozdzielania ceny przedaży, z pominięciem wierzycieli nie dopełniających téj formalności. — K. P. S. 656 n. — K. H. 210, 214.

214. Umieszczenie wierzycieli i rozdzielenie pieniędzy odbywa się między wierzycielami uprzywilejowanymi, w porządku wskazanym w art. 191; a między innymi wierzycielami, stosunkowo do ich wierzytelności. K. H. 213.

Każdy wierzyciel umieszcza się tak co do kapitału, jako téż co do procentów i kosztów.

215. Statek gotowy do wypłynięcia nie może być zajmowany, chyba za długi zaciągnięte na podróż odbyć się mającą; a nawet, w tym ostatnim przypadku, poręka za te długi wstrzymuje zajęcie. — K. N. 2011. — K. P. S. 592. — K. H. 231, 328.

Statek poczytuje się za gotowy do wypłynięcia, gdy Kapitan zaopatrzony jest w papiéry potrzebne do podróży.

TYTUŁ III.

O właścicielach okrętów.

216. Każdy właściciel okrętu jest cywilnie odpowiedzialnym za czyny Kapitana, w tém co dotyczy okrętu i wyprawy. — K. N. 1384. — K. H. 191, 205, 217 n., 221 n., 353, 405, 407.

Odpowiedzialność ustaje przez zrzeczenie się okrętu i ceny najmu. — K. H. 216, 286, 369 n. (1).

217. Jednakże właściciele okrętów, w czasie wojny uzbrojonych, będą odpowiedzialnymi za występki i łupieztwa popełnione na morzu przez żołnierzy znajdujących

(1) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 14 Czerwca 1841 r.

cych się na ich okrętach, lub przez załogę okrętu, tylko do wysokości summy, za którą dali porękę, byleby nie byli uczestnikami lub współnikami takowych. — K. N. 1384, 2011. — K. H. 216.

218. Właściciel może oddalić Kapitana. — K. H. 208, 219, 221.

Wynagrodzenie nie ma miejsca, jeżeli nie było umowy na piśmie. — K. N. 1134, 1317, 1318, 1322.

219. Jeżeli Kapitan oddalony ze służby, jest współwłaścicielem okrętu, może zrzec się współwłasności, i wymagać zwrotu kapitału, który jego współwłasność wyobraża. — K. H. 208, 218, 221.

Wysokość tego kapitału ustanowioną będzie przez biegłych, na których się zgodzono, lub mianowanych z urzędu. — K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 414.

220. We wszystkiem co dotyczy wspólnego interesu właścicieli okrętu, zdanie większości przeważa. — K. H. 410.

Udział własności, przenoszący połowę wartości okrętu, stanowi większość.

Licytacya okrętu może być dozwoloną tylko na żądanie właścicieli, których udział razem połowę całkowitej wartości okrętu stanowi, jeżeli nie ma na piśmie umowy przeciwniej. — K. N. 815, 1134, 1317, 1318, 1322, 1686. K. H. 205.

TYTUŁ IV.

O Kapitanie.

221. Każdy Kapitan, właściciel lub szyper, któremu jest powierzone prowadzenie okrętu lub innego statku, odpowiada za swe winy, nawet lekkie, w wykonywaniu

swoich obowiązków popełnione. — K. H. 191, 192, 208, 216, 218, 219, 222 n., 250 n., 293, 305 n., 405, 407, 430, 433 do 436.

222. Odpowiedzialnym jest za towary sobie powierzone. — K. N. 1991. — K. H. 228 n., 256, 257, 293.

Wydaje na nie zakwitowanie.

Zakwitowanie to nazywa się *Cedulą wodną* (Konnessamentem lub *Listą towarową*). — K. N. 1782, 1783. — K. H. 226, 281 n., 420,

223. Do Kapitana należy dobranie załogi okrętowej i wybór jako też najem majtków oraz innych ludzi załogi; jednakże obowiązany jest skutecznie to za zniesieniem się z właścicielami, gdy się znajduje w miejscu ich mieszkania. — K. H. 217, 250 n.

224. Kapitan utrzymuje księgę liczbowaną i zaznaczoną przez jednego z Sędziów Trybunału Handlowego, albo przez Prezydenta, Burmistrza, Wójta Gminy, lub ich zastępcę, w miejscach gdzie nie ma Trybunału Handlowego.

Księga ta zawiera w sobie:

Postanowienia zaszłe w czasie podróży;

Przychody i wydatki dotyczące okrętu, i w ogólności to wszystko, co z ładunkiem jego ma związek, i to wszystko, co może za sobą pociągnąć zdawanie rachunku, wytoczenie skargi. — K. N. 1993. — K. P. S. 527 n. — K. H. 228, 242.

225. Kapitan obowiązany jest, przed przyjęciem ładunku, poddać swój okręt rewizyi, w terminach i podług form urządzeniami przepisanych.

Protokół rewizyi składa się w Kancellaryi Trybunału Handlowego; wyciąg z niego wydany zostaje Kapitanowi. — K. H. 226, 228, 297.

226. Kapitan obowiązany jest mieć na statku: — K. H. 228.

Akt własności okrętu; — K. H. 195.

Poswiadczenie, że okręt zbudowany został we Francji;

Listę załogi okrętowej; — K. H. 250

Ceduley wodne i kontrakty najmu; — K. H. 273, 281
do 286.

Protokoły rewizyi; — K. H. 225.

Kwity z opłat w gotowiznie lub za poręką uskutecz-
nionych wydane przez komory celne.

227. Kapitan winien osobiscie znajdować się na swoim okręcie, przy wejściu i wyjściu z portów, zatok i rzek. — K. H. 228, 241.

228. W przypadku wykroczenia przeciw obowiąz-
kom w poprzednich czterech artykułach wskazanym,
Kapitan odpowiedzialnym jest, za wszystkie wypadki
osobom mającym interes w okręcie i ładunku. — K. N.
1149, 1382, 1383. — K. H. 221, 222, 229, 230, 257.

229. Kapitan odpowiada również za wszelką szkodę,
jaka dotknąć może towary, które złożył na pomo-
ście swego okrętu bez zezwolenia na piśmie powierza-
jącego też towary. — K. N. 1134, 1317, 1318, 1322, 1985. —
K. H. 222, 228, 230, 236.

Rozporządzenie to nie stosuje się do małych żeglug
nadrzeźnych. — K. H. 421.

230. Odpowiedzialność Kapitana ustaje jedynie za
udowodnieniem przeszkód siły większej. — K. N. 1148,
1302, 1303, — K. H. 222, 228, 229.

231. Kapitan i ludzie załogi okrętowej, którzy są
na statku, lub na szalupach udają się do statku dla od-
płynięcia, nie mogą być uwięzieni za długi cywilne, wy-
jawszy za takie, któreby zaciągnęli na tę podróż; a na-
wet, w tym ostatnim przypadku, nie mogą być zatrzy-
mani, jeżeli dadzą porękę. — K. N. 2040, 2041, 2063, 2070.
K. P. S. 126, 517. — K. H. 215.

252. Kapitan, w miejscu mieszkania właścicieli albo ich pełnomocników, nie może, bez szczególnego ich upoważnienia, przedsiębrać naprawy statku, kupować żagli, lin, i innych rzeczy potrzebnych dla statku, zaciągając w tym celu długów na okręt, ani najmować okrętu. — K. H. 236 n., 321.

253. Jeżeli statek najęty został za zezwoleniem właścicieli, a niektórzy z nich nie chcą przykładać się do kosztów potrzebnych na wyprawienie go w podróż, kapitan będzie mógł, w tym przypadku, we dwadzieścia cztery godzin po wezwaniu uczynioném do tych, którzy odmawiają wniesienia części na nich przypadającej, zaciągnąć pożyczkę losową, na ich rachunek i na ich udział w okręcie, za upoważnieniem Sędziego. — K. P. S. 68. K. H. 322.

254. Jeżeli, w czasie podróży, zachodzi potrzeba naprawy okrętu, lub zakupienia żywności, Kapitan, stwierdziwszy to protokołem podpisanym przez starszyzną załogi, będzie mógł, wyrobiwszy sobie upoważnienie we Francyi od Trybunału Handlowego, albo, w braku tego, od Sędziego Pokoju, za granicą od Konsula Francuzkiego, lub, w braku jego, od urzędnika miejscowego, zaciągnąć pożyczkę na okręt, oddać w zastaw, albo sprzedać towary, aż do wyspkości summy, jakiej stwierdzone potrzeby wymagają. — K. H. 191, 236, 249, 298, 311 n.

Właściciele lub Kapitan, który ich przedstawia, wynagrodzą za towary sprzedane, podług bieżącej ceny towarów téjże saméj natury i gatunku w miejscu wyładowania okrętu, w chwili jego przybycia. — K. H. 72, 400.

255. Kapitan, przed wypłynięciem swoim z portu zagranicznego lub z osad francuzkich dla powrotu do Francyi, obowiązany będzie przesłać właścicielom okrętu lub ich pełnomocnikom, rachunek przez siebie pod-

pisany, obejmujący wykaz ładunku, cenę włączonych towarów, summ przez siebie zapożyczonych, imiona, nazwiska i mieszkania pożyczających. — K. N. 1991. 1993.

236. Kapitan, któryby, bez potrzeby, zaciągnął pożyczkę na okręt, na zapasy żywności lub na inne zasoby okrętu, któryby zastawił lub sprzedał towary albo żywność, lub któryby w rachunkach swych podał zmyślone uszkodzenia i wydatki, odpowiedzialnym będzie względem właścicieli, i obowiązany ośobiscie do zwrotu pieniędzy lub zapłaty przedmiotów, z zachowaniem dochodzenia na drodze karnéj, jeżeli to ma miejsce. — K. H. 222, 228, 229, 234, 298.

237. Wyjąwszy przypadek niezdatności do żeglugi prawnie udowodnionej, Kapitan nie może, pod karą nieważności sprzedaży, sprzedawać okrętu, bez szczególnego upoważnienia właścicieli. — K. N. 1987. — K. H. 241, 297, 369, 390 n.

238. Każdy Kapitan okrętu, zamówiony na podróż, obowiązany jest ukończyć ją, pod karą wynagrodzenia wszystkich wydatków, szkód i strat właścicielom i najmującym. — K. N. 1449, 1382, 1991. — K. H. 241, 252 n.

239. Kapitan odbywający podróż na wspólny zysk z ładunku, nie może prowadzić żadnego handlu na swój szczególny rachunek, jeżeli nie ma przeciwnéj umowy. — K. N. 1134. — K. H. 240, 251.

240. W razie uchybienia rozporządzeniom wzmiankowanym w artykule poprzedzającym, towary włączane przez Kapitana na jego szczególny rachunek, skonfiskowane będą na korzyść innych interesowanych.

241. Kapitan nie może opuszczać swojego okrętu w czasie podróży, dla jakiegokolwiek bądź niebezpieczeństwa, bez zasiągnięcia zdania oficerów i starszych załogi okrętowej; i, w tym przypadku, obowiązany jest

uratować z sobą pieniądze, i co tylko może najdroższych towarów ładunek stanowiących, pod karą własnej odpowiedzialności. — K. N. 1381. — K. H. 227, 237.

Jeżeli przedmioty, tym sposobem wzięte z okrętu, giną jakim losowym wypadkiem, Kapitan uwolnionym będzie od odpowiedzialności. — K. N. 1148, 1302, 1303. — K. H. 410.

242. Kapitan obowiązany jest, w przeciągu dwudziestu czterech godzin po swoim przybyciu, postarać się o zawidymowanie Dziennika okrętowego, i złożyć raport. — K. H. 224.

Rapport powinien wyrażać:

Miejsce i czas wypłynięcia;

Drogę, której Kapitan się trzymał;

Wypadki, jakie spotkały go;

Nieporządki zdarzone na okręcie, i wszystkie ważne okoliczności zaszłe w czasie podróży. — K. H. 243 n.

243. Rapport składa się w Kancellaryi przed Prezesem Trybunału Handlowego.

W miejscach gdzie nie ma Trybunału Handlowego, raport złożony będzie Sędziemu Pokoju Okręgu.

Sędzia Pokoju, który odebrał raport, obowiązany jest przesłać go bezzwłocznie Prezesowi najbliższego Trybunału Handlowego.

W jednym i drugim przypadku raport zachowany będzie w Kancellaryi Trybunału Handlowego.

244. Jeżeli Kapitan zawija do zagranicznego portu, powinien przedstawić się Konsulowi Francuzkiemu, złożyć mu raport, i wziąć zaświadczenie stwierdzające czas swego przybycia i swego odjazdu, stan i naturę ładunku.

245. Jeżeli, w ciągu podróży, Kapitan zmuszony jest zatrzymać się w porcie francuzkim, powinien oświad-

czyć Prezesowi Trybunału Handlowego tego miejsca, o przyczynach zatrzymania się.

W miejscach gdzie nie ma Trybunału Handlowego, powinien toż samo oświadczyć Sędziemu Pokoju miejscowego okręgu.

Jeżeli zatrzymanie się przymusowe nastąpiło w porcie zagranicznym, oświadczenie to uczynione będzie Konsulowi Francuzkiemu, lub, gdy tego nie ma, urzędnikowi miejscowemu.

246. Kapitan, którego okręt rozbił się, i który uratował się sam lub z częścią załogi okrętowej, winien stawić się przed miejscowym Sędzią, albo, w braku Sędziego, przed wszelką inną władzą cywilną, złożyć tam rapport, sprawdzić go przez tych, którzy z załogi się uratowali i z nim razem się znajdują, i wyjąć wyciąg tego rapportu. — K. N. 1348-2, 1949. — K. H. 238, 247, 258, 298, 302, 327, 350, 369, 410 n.

247. Dla sprawdzenia rapportu Kapitana, Sędzia badac będzie ludzi załogi okrętowej, i, jeśli można, podróźnych, co nie przeszkadza prowadzeniu innych dowodów.

Rapporta nie sprawdzone nie uwalniają Kapitana, i nie zasługują na wiarę w sądzie, wyjąwszy gdyby Kapitan, którego okręt uległ rozbiciu, sam tylko wyratował się w tém miejscu, w którym złożył rapport. — K. H. 246.

Dowód na okoliczności przeciwne zachowuje się stonom. — K. P. S. 256.

248. Wyjąwszy przypadki naglącego niebezpieczeństwa, Kapitan nie może wyładować żadnego towaru przed złożeniem rapportu, pod zagrożeniem poszukiwania karnego. — K. H. 242.

249. Jeżeli zapasy żywności statku wyczerpały się w czasie podróży, Kapitan, zasięgnąwszy zdania star-

szych załogi, będzie mógł zmusić tych, którzy mają swoją własną żywność, do odstąpienia jej na potrzebę wspólną, z obowiązkiem zapłacenia im wartości takowej. K. H. 221, 234, 320.

TYTUŁ V.

O najmie i płacy majtków, i ludzi załogi okrętowej.

250. Warunki umowy Kapitana i ludzi załogi okrętowej udowadniają się listą okrętową, albo umowami stron. — K. N. 1134. — K. H. 191-6., 192-4., 218, 221, 226, 238, 251 n., 273 n., 319, 433, 434, 633.

251. Kapitan i ludzie załogi nie mogą, pod żadnym pozorem, ładować na okręt żadnego towaru na swój rachunek, bez zezwolenia właścicieli i bez zapłacenia za takowy ceny najmu, jeżeli przez umowę nie są do tego upoważnieni. — K. H. 239, 240.

252. Jeżeli podróż przed wyjściem okrętu zerwana została z winy właścicieli, Kapitana, albo biorących okręt w najem, majtkowie najęci na całą podróż albo najęci miesięcznie, zapłaceni będą za dni spędzone przez nich na przyrządzenie okrętu. Zatrzymują, jako wynagrodzenie, otrzymane zaliczenia. — K. N. 1382. — K. H. 223, 253, 257 n., 304, 319.

Jeżeli żadnego zaliczenia nie otrzymali, odbierają, jako wynagrodzenie, umówioną płacę jednomiesięczną.

Jeżeli zerwanie nastąpiło po rozpoczętej już podróży, majtkowie najęci na całą podróż, odbiorą całkowitą zapłatę stosownie do ich umowy. — K. H. 349.

Majtkowie najęci miesięcznie, odbiorą swoją umówioną płacę za czas w służbie strawiony, i, prócz tego, jako

wynagrodzenie, połowę swoich zasług za resztę domnie-
manego trwania podróży, do której się zobowiązali.

Majtkowie najęci na całą podróż lub miesięcznie, otrzymują, prócz tego, kosztu powrotu do miejsca z którego okręt wypłynął, chyba by Kapitan, właściciele, albo biorący okręt w najem, lub urzędnik zarządu, wyjednali im powrót na innym okręcie wracającym do rzeczzonego miejsca, z którego wypłynęli. — K. H. 238.

253. Jeżeli jest wzbroniony handel z miejscem przeznaczenia okrętu, albo jeżeli okręt wstrzymanym był z rozkazu rządu, przed rozpoczęciem podróży, — należy się majtkom zapłata tylko za dni strawione na przyrządzenie statku. — K. N. 1148. — K. H. 254, 261, 276 n., 299, 300, 350, 369, 387.

254. Jeżeli wzbronienie handlu lub zatrzymanie okrętu następuje w czasie podróży, — K. H. 253.

W przypadku wzbronienia, majtkowie odbierają płacę w stosunku czasu wysłużonego; — K. H. 255.

W przypadku zatrzymania, płaca majtków ugodzonych miesięcznie należy się w połowie przez czas zatrzymania;

Płaca majtków ugodzonych na całą podróż, uiszczoną będzie podług brzmienia umowy. — K. N. 1134. — K. H. 150.

255. Jeżeli podróż przedłuża się, płaca majtków ugodzonych na całą podróż, powiększa się w stosunku przedłużenia. — K. H. 254, 256.

256. Jeżeli wylądowanie okrętu następuje dobrowolnie w miejscu bliższym od miejsca oznaczonego kontraktem najmu okrętu, majtkowie nie ponoszą żadnego zmniejszenia płacy. — K. H. 255.

257. Jeżeli majtkowie ugodzeni są na udział w zysku lub w cenie najmu okrętu, nie należy się im żadne

wynagrodzenie, ani dzienna płaca z powodu zerwania, opóźnienia lub przedłużenia podróży siłą większą zrządzonych. — K. N. 1148, 1302. — K. H. 252 n.

Jeżeli zerwanie, opóźnienie lub przedłużenie pochodzi z czynu właścicieli ładunku, ludzie załogi okrętowej mają udział w wynagrodzeniu, jakie przysądzone będzie okrętowi. — K. N. 1382.

Wynagrodzenia te dzielą się między właścicieli okrętu i ludzi załogi okrętowej, w tym samym stosunku, jakby podzieloną była cena najmu okrętowego. — K. H. 286 n.

Jeżeli przeszkoda w żegludze pochodzi z czynu Kapitana lub właścicieli, ciż obowiązani będą do wynagrodzenia należącego się ludziom okrętowym. — K. H. 228.

258. W przypadku zabrania okrętu, uderzenia, rozbicia z całkowitą stratą okrętu i towarów, majtkowie nie mogą żądać żadnej płacy. — K. N. 1305. — K. H. 146, 229 n., 298, 300, 304, 327, 369, 381, 433.

Nie są wcale obowiązani do zwrotu tego, co im było zaliczone na ich płace. — K. N. 1186. — K. H. 246, 252.

259. Jeżeli jaka część okrętu ocaloną zostaje, majtkowie ugodzeni na całą podróż lub miesięcznie, zapłaćeni będą za zasługi już im przypadłe, ze szczątków okrętu przez nich uratowanego. — K. N. 2102-2. — K. H. 190, 191-6., 192-4., 261, 327, 428.

Jeżeli szczątki nie wystarczają, albo gdy same tylko towary uratowano, zapłaćeni będą pomocniczo z ceny najmu okrętu. — K. H. 286.

260. Majtkowie ugodzeni na zysk z ceny najmu okrętu, otrzymują swoją płacę tylko z ceny najmu, w stosunku tego, co Kapitan odbiera. — K. H. 250, 286.

261. Majtkowie w jakimkolwiek sposobie ugodzeni,

odbiierają zapłatę za dni użyte do ratowania szczątków i rzeczy rozbitych. — K. H. 253, 258 n.

262. Majtek odbierze swoją płacę, oraz będzie opatrywany i leczony kosztem okrętu, jeżeli w czasie podróży zachoruje, albo w służbie okrętowej rannym zostanie. — K. H. 263 n., 400-6.

263. Majtek będzie leczony i opatrywany kosztem okrętu i ładunku, jeżeli zostanie rannym walcząc przeciwko nieprzyjaciołom i rozbójnikom morskim. — K. H. 262, 400-6.

264. Jeżeli majtek, oddaliwszy się z okrętu bez upoważnienia, rannym zostanie na lądzie, koszta opatrywania i leczenia sam ponosi: a nawet może być oddalonym ze służby przez Kapitana. — W tym przypadku otrzyma swoje zasługi tylko w stosunku czasu jaki wysłużył. K. H. 265, 266.

265. W przypadku śmierci majtka w czasie podróży, jeżeli majtek zgodzony jest miesięcznie, zasługi jego należą do spadku po nim, aż do dnia jego śmierci. — K. N. 724, 1122. — K. H. 264, 266.

Jeżeli majtek jest zgodzony na całą podróż, połowa jego zasług należy się, jeżeli umiera w podróży albo w porcie, do którego płynął.

Należą się mu całkowite jego zasługi, jeżeli umiera w powrocie.

Jeżeli majtek zgodzony jest na udział w zysku lub w cenie najmu okrętowego, należy się mu całkowity udział, gdy umiera po rozpoczęciu podróży.

Zasługi majtka poległego w obronie okrętu, należą się całkowicie za całą podróż, jeżeli okręt przybył szczęśliwie. — K. H. 262, 263, 267.

266. Majtek wzięty na okręcie i do niewoli zabrany, nie może nic żądać ani od Kapitana, ani od właścicieli,

ani od biorących okręt w najem, na zapłatę swego wykupu. — K. N. 1148. — K. H. 267, 268, 269.

Otrzyma je zasługi aż do dnia, w którym wzięty i do niewoli zaprowadzony został. — K. H. 264, 265.

267. Jeżeli majtek wysłany na morze lub na ląd w służbie okrętowej, zostaje wzięty i do niewoli zaprowadzony, ma prawo do zapłaty całkowitych swoich zasług.

Ma prawo żądać wynagrodzenia na wykup, jeżeli okręt przybył szczęśliwie. — K. H. 265, 268.

268. Wynagrodzenie należy się od właścicieli okrętu, jeżeli majtek wysłany był na morze lub na ląd w służbie okrętu.

Wynagrodzenie należy się od właścicieli okrętu i ładunku, jeżeli majtek wysłany był na morze lub na ląd w służbie okrętu i ładunku.

269. Wysokość wynagrodzenia na wykup oznacza się na szeszet franków (1).

Ściągnięcie i użycie tej summy nastąpi podług form oznaczonych przez Rząd, w urzędzeniu dotyczącem wykupu jeńców.

270. Każdy majtek, który udowodni, że bez ważnej przyczyny ze służby oddalony został, ma prawo do wynagrodzenia od kapitana. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 223.

Wynagrodzenie to wyrównywa trzeciej części zasług, jeżeli oddalenie nastąpiło przed rozpoczęciem podróży. K. H. 215.

Wynagrodzenie wyrównywa całości zasług i kosztów powrotu, jeżeli oddalenie nastąpiło w ciągu podróży.

Kapitan nie może, w żadnym z powyższych przypad-

(1) Franków 600 równa się Rsr. 144.

ków, żądać zwrotu ilości wynagrodzenia od właścicieli okrętu.

Wynagrodzenie nie ma miejsca, jeżeli majątek oddalony został przed zamknięciem listy okrętowej. W żadnym przypadku, Kapitan nie może oddać ze służby majątko w kraju obcym. — K. H. 252.

271. Do okrętu i ceny najmu szczególnie przywiązane jest zaspokojenie zasług majątków. — K. H. 191-6., 192-4., 280, 286, 307, 428, 433.

272. Wszelkie rozporządzenia dotyczące zasług, opatrywania i wykupu majątków, wspólne są officerom i wszystkim innym ludziom załogi okrętowej. — K. H. 221.

TYTUŁ VI.

O kontraktach najmu okrętów.

273. Wszelka umowa o najem okrętu, nazwana *Charte-partie, affrètement ou nolissement* (1), sporządzoną być powinna na piśmie. — K. N. 1134, 1317, 1318, 1322. — K. H. 80, 191-2., 226, 274 n., 286 n., 633.

Wyrażać powinna:

Nazwę i objem beczkowy okrętu;

Imię i nazwisko Kapitana;

Imiona i nazwiska puszczającego w najem i właściciela ładunku;

Miejsce i czas umówiony do wladowania i wyładowania;

Cenę najmu;

Czy najem jest całkowity lub częściowy;

Umówione wynagrodzenie na przypadek opóźnienia.

(1) Wyrażenie *charte-partie* jest ogólne do oznaczenia ceny najmu; wyraz *affrètement* używany jest do oznaczenia ceny najmu okrętu na Oceanie Atlantyckim; wyraz zaś *nolissement* używany jest w tym samym przedmiocie na morzu Śródziemnym.

274. Jeżeli czas wladowania i wyładowania okrętu nie jest oznaczony umową stron, urządza się według miejscowego zwyczaju. — K. N. 1134, 1159.

275. Jeżeli okręt jest najęty miesięcznie, i jeżeli nie ma przeciwnej umowy, cena najmu należy się od dnia, w którym okręt wypłynął. — K. N. 1134. — K. H. 300.

276. Jeżeli przed odpłynięciem okrętu, wzbroniony został handel z krajem, do którego okręt był przeznaczony, umowy rozwiązują się bez wynagrodzenia szkód i strat z żadnej strony. — K. N. 1148. — K. H. 253, 254, 277, 278, 299, 300, 350, 369, 387, 388.

Właściciel ładunku obowiązany jest sam ponosić koszt wladowania i wyładowania swoich towarów.

277. Jeżeli zachodzi siła większa, która tylko przez pewien czas nie dozwala wypłynąć okrętowi, umowy pozostają w swęj mocy, i nie ma miejsca wynagrodzenie szkód i strat z powodu opóźnienia. — K. N. 1149, 1382. K. H. 276.

Pozostają również w swęj mocy i żadne powiększenie ceny najmu miejsca nie ma, gdy siła większa zachodzi w czasie podróży. — K. N. 1148.

278. Biorący okręt w najem może, w czasie zatrzymania okrętu, wyładować swoje towary swoim kosztem, pod warunkiem powtórnego ich wladowania, lub wynagrodzenia Kapitana. — K. H. 221, 276.

279. W przypadku blokady portu, do którego okręt jest przeznaczony, Kapitan obowiązany jest, jeżeli nie ma rozkazów przeciwnych, udać się do jednego z portów sąsiednich tegoż mocarstwa, o ile do którego wolno mu będzie przybić.

280. Okręt, sprzęty i przyrzędy okrętowe, cena najmu i towary wladowane, stanowią wzajemne bezpieczeństwo wykonania umów zawartych między stronami. — K. P. S. 418. — K. H. 191, 271, 315, 334.

TYTUŁ VII.

O cedule wodnej. (O konnessamencie lub o liście towarowej).

281. Cedula wodna wyrażać powinna naturę i ilość, jako też gatunki i jakość przedmiotów, które mają być przewiezione. — K. N. 1317, 1318, 1322. — K. H. 93, 222, 226, 282 n., 286, 344, 345, 418, 420.

Wymienia:

Imię i nazwisko właściciela ładunku;

Imię, nazwisko i adres tego, do kogo towary zostały wyprawione;

Imię, nazwisko i zamieszkanie kapitana;

Nazwę i objem beczkowy okrętu;

Miejsce, z którego okręt wypływa i miejsce jego przeznaczenia.

Wyszczególnia cenę najmu. — K. H. 286.

Przedstawia na marginesie znaki i numera przedmiotów, które mają być przewiezione.

Cedula wodna wystawioną być może na zlecenie, albo na okaziciela, albo na osobę wymienioną. — K. H. 136 n., 188, 313.

282. Każda cedula wodna sporządza się przynajmniej w czterech oryginałach:

Jeden dla właściciela ładunku;

Drugi dla tego, do kogo towary są adresowane;

Trzeci dla kapitana;

Czwarty dla właściciela statku. — K. N. 1102, 1184, 1325.

Te cztery oryginały podpisane będą przez właściciela ładunku i kapitana, w ciągu dwódziestu czterech godzin po władowaniu.

Właściciel ładunku obowiązany jest złożyć kapitanowi, w tymże przeciągu czasu, kwity opłat od towarów władowanych. — K. H. 226, 344.

283. Ceduła wodna sporządzona w formie wyżej przepisanej, stanowi dowód między wszystkimi stronami interesowanemi co do ładunku, jako téż między temiż i ubezpieczającemi. — K. N. 1317, 1322. — K. H. 332 n.

284. W przypadku niezgodności między cedułami wodnemi, tego samego ładunku, ta, która się znajduje w ręku kapitana, będzie miała wiarę, jeżeli jest zapełniona ręką właściciela ładunku lub jego kommissanta; a ta, którą przedstawia właściciel ładunku lub ten, u którego towary są złożone, będzie stanowiła dowód, jeżeli jest zapełniona ręką kapitana. — K. N. 1327.

285. Każdy kommissant lub przyjmujący na skład, odebrawszy towary w cedule wodnej lub w kontrakcie najmu wyrażone, obowiązany będzie wydać pokwitowanie kapitanowi, który tego żądać będzie, pod karą wynagrodzenia wszystkich wydatków, szkód i strat, nawet z opóźnienia wynikających. — K. N. 1149. — K. H. 31 n., 305.

TYTUŁ VIII.

O cenie najmu okrętu.

286. Opłata za najem okrętu lub innego statku morskiego, nazywa się *ceną najmu* — K. N. 1709. — K. H. 222, 226, 259 n., 273, 287 n., 347, 386, 433, 434.

Oznaczaną jest przez umowy stron. — K. N. 1134.

Stwierdzoną zostaje przez kontrakt najmu, albo cedułą wodną. — K. H. 273, 281.

Umówioną bywa za cały statek lub część jego, na całą podróż lub na czas ograniczony, na beczki, na centnary, ryczałtem, lub według tego jak się ładunek zbierze, z oznaczeniem beczkowego wymiaru okrętu. — K. H. 633.

287. Jeżeli okręt najęty jest całkowicie, a biorący w najem nie daje całego jego ładunku, kapitan nie może brać innych towarów bez zezwolenia biorącego w najem.

Biorący w najem korzysta z ceny najmu od towarów uzupełniających ładunek okrętu, całkowicie przez siebie najętego. — K. H. 288.

288. Biorący w najem, który nie władował ilości towarów wyszczególnionej w kontrakcie najmu, obowiązany jest zapłacić całą cenę najmu i za ładunek zupełny, do którego się zobowiązał. — K. N. 1134. — K. H. 287.

Jeżeli władowywa więcej, uiszcza opłatę najmu od przewyżki, według ceny ułożonej w kontrakcie najmu. K. H. 273.

Jeżeli jednak biorący w najem, nie władowawszy, zrywa podróż przed odpłynięciem, zapłaci kapitanowi, jako wynagrodzenie, połowę ceny najmu kontraktem umówionej za całość ładunku jaki wnieść był powinien. K. N. 1142.

Jeżeli okręt otrzymał część ładunku i odpływa nie zupełnie naładowany, całkowita cena najmu należy się kapitanowi. — K. H. 252, 349.

289. Kapitan, który podał większą objętość okrętu niż jest rzeczywiście, obowiązany jest wynagrodzić szkody i straty biorącemu w najem. — K. N. 1149. — K. H. 221, 273.

290. Poczytuje się, iż kapitan nie dopuścił się pomyłki w podaniu beczkowego objemu okrętu, jeżeli po-

myłka nie przynosi czterdziestej części, albo jeżeli podanie zgadza się z świadectwem wymiaru. — K. H. 289.

291. Jeżeli okręt naladowywanym zostaje z opłatą w miarę władowania, albo téż od centnara, od beczki lub ryczałtem, właściciel ładunku może cofnąć swoje towary przed odpłynięciem okrętu, płacąc połowę ceny najmu. — K. H. 286, 293.

Poniesie koszta władowania, wyładowania, tudzież władowania napowrót innych towarów, któreby z miejsca ruszone być musiały, jako téż koszta z opóźnienia wynikłe. — K. N. 1382.

292. Kapitan może kazać wynieść na ląd, w miejscu ładowania, towary znalezione na swoim okręcie, jeżeli mu podane nie były, albo wziąć od nich opłatę za najem po najwyższej cenie, jaka płacona będzie w témże samém miejscu od towarów téj samej natury. — K. H. 72.

293. Właściciel ładunku, który cofa swoje towary, w ciągu podróży, obowiązany jest zapłacić cenę najmu w całości, i wszystkie koszta przełożenia towarów, wyładowaniem zrządzone: jeżeli towary cofnięte są z powodu czynu lub błędu kapitana, tenże odpowiedzialnym będzie za wszystkie koszta. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 216, 221, 222, 295.

294. Jeżeli okręt zatrzymany zostaje przy wypłynięciu, w ciągu podróży, lub w miejscu swego wyładowania, przez czyn biorącego w najem, koszta opóźnienia ponosi biorący w najem. — K. N. 1149, 1382.

Jeżeli okręt, najęty będąc tam i napowrót, wraca bez ładunku, albo z niezupełnym ładunkiem, całkowita cena najmu należy się kapitanowi, równie jak wynagrodzenie za opóźnienie. — K. N. 1907.

295. Kapitan obowiązany jest względem biorącego w najem do wynagrodzenia szkód i strat, jeżeli przez

czyn tegoż kapitana okręt zatrzymał się lub opóźnił się przy odpłynięciu, w ciągu podróży, lub w miejscu jego wyładowania. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 222, 293.

Te szkody i straty ustanawiają biegli. — K. P. S. 302 n. K. H. 106, 414.

296. Jeżeli kapitan zmuszony jest do naprawy okrętu w ciągu podróży, biorący w najem obowiązany jest czekać, albo zapłacić całkowitą cenę najmu. — K. H. 237 n.

W przypadku gdy okręt naprawionym być nie może, kapitan obowiązany jest nająć inny okręt. — K. H. 391.

Jeżeli kapitan nie mógł nająć innego okrętu, zapłata za najem należy się tylko w stosunku odbytej podróży.

297. Kapitan utracą swoją należność za najem, i odpowiada za szkody i straty biorącemu^a w najem, jeżeli tenże udowadnia, że okręt w chwili odpływania był niezdatnym do żeglugi. — K. N. 1149, 1382. — K. H. 237, 369, 389 n.

Dowód jest dopuszczalnym, pomimo świadectw rewizji okrętu przed odpłynięciem i wbrew tymże świadectwom. — K. H. 225, 226.

298. Należy się opłata za najem od towarów, które kapitan zmuszony był sprzedać dla opatrzenia w żywność, dla naprawy i dla innych nagłych potrzeb okrętu, i ciąży go obowiązek wynagrodzenia ich wartości podług ceny, za jaką reszta, lub inny podobny towar tegoż samego gatunku, sprzedane będą w miejscu wyładowania, jeżeli okręt szczęśliwie przybywa. — K. H. 234, 236.

Jeżeli okręt ginie, kapitan wynagrodzi za towary sprzedane, stosownie do tego jak je sprzedał, zatrzymując również cenę najmu wyrażoną w cedułach wodnych. — K. H. 216, 246.

299. Jeżeli wzbronionym został handel z krajem, do

którego okręt płynął, i jeżeli okręt zmuszonym został do powrotu z swoim ładunkiem, kapitanowi należy się jedynie tylko cena najmu za płynięcie do miejsca przeznaczenia, chociaż okręt wynajęty był na całą podróż tam i napowrót. — K. H. 253, 276, 300.

300. Jeżeli okręt zatrzymany został w ciągu swęj podróży z rozkazu jakiego mocarstwa, nie należy się za najem przez czas jego zatrzymania, jeżeli okręt najęty jest miesięcznie; ani żadne powiększenie ceny najmu, jeżeli jest wynajęty na całą podróż. — K. H. 253, 276 n., 299, 350, 369, 387.

Żywienie i płaca ludzi okrętowych w czasie zatrzymania okrętu, poczytują się za losowe uszkodzenie. — K. H. 250, 258, 275, 397.

301. Kapitan odbiera zapłatę najmu od towarów wyrzuconych w morze dla wspólnego ocalenia, z obowiązkiem przyłożenia się do straty. — K. P. S. 656. — K. H. 400-2, 410.

302. Nie należy się żadna opłata za najem od towarów straconych przez rozbicie się okrętu, lub esadzenie na mieliźnie, złupionych przez rozbójników morskich lub zabranych przez nieprzyjaciół. — K. N. 1148, 1302. K. H. 246, 258, 327.

Kapitan obowiązany jest zwrócić opłatę najmu, jaka mu była naprzód zaliczoną, jeżeli nie ma przeciwnej umowy. — K. N. 1134. — K. H. 303 n.

303. Jeżeli okręt i towary są wykupione, albo jeżeli towary są ocalone z rozbicia, kapitan odbiera opłatę za najem aż do miejsca, na którym okręt zabranym został lub się rozbił. — K. H. 304.

Odbiera całkowitą cenę najmu, przykładając się do wykupu, jeżeli doprowadza towary do miejsca ich przeznaczenia.

304. Stosunkowe przyłożenie się do wykupu ma miejsce z ceny bieżącej towarów, oraz z połowy okrętu i ceny najmu. Płaca majtków nie wchodzi do stosunkowego przyłożenia się. — K. H. 191-6., 192-4., 250, 258 n.

305. Jeżeli ten, dla kogo towary przesłane zostały, przyjmując ich nie chce, kapitan może, za upoważnieniem sądu, wyjednać ich sprzedaż, dla zapłacenia swęj należności za najem, a przewyżkę oddać na skład. — K. H. 93, 106, 191, 192, 285, 306, 307, 308.

Jeżeli summa nie wystarcza, zachowuje regres przeciwko właścicielowi ładunku.

306. Kapitan nie może zatrzymywać towarów na swoim okręcie, z powodu nie zapłacenia ceny najmu.

Może, w czasie ich wyładowywania, żądać składu w trzecie ręce, aż do zapłacenia mu za najem. — K. N. 1961, 2102-6.

307. Kapitan ma pierwszeństwo, co do należności swojej za najem, na towarach władowanych, przez dni piętnastcie po ich wydaniu, jeżeli nie przeszły w trzecie ręce. — K. N. 2005, 2102-6 — K. H. 190 n., 271, 286, 308-

308. W razie upadłości właścicieli ładunku lub tych, do których towary wysłane były przed upływem dni piętnastu, kapitan ma przywilej przed wszystkiemi wierzycielami, co do należności przypadającej mu za najem i za losowe uszkodzenia. — K. H. 286, 305, 307, 346, 397, 437.

309. W żadnym razie właściciel ładunku nie może żądać zmniejszenia ceny najmu. — K. N. 1134.

310. Właściciel ładunku nie może za należność najmu oddać towarów zmniejszonych w cenie, lub uszkodzonych z własnej ich wady, albo przez wypadek losowy. — K. N. 1148, 1302.

Jeżeli jednak beczki z winem, oliwą, miodem, i innymi płynami, tak wyciekły, iż są próżne, albo prawie próżne, rzeczony beczki będą mogły być oddane za należność najmu. — K. H. 216, 369 n.

TYTUŁ IX.

O kontraktach losowych.

511. Kontrakt losowy sporządza się przed Notaryuszem, albo z podpisem prywatnym. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1964. — K. H. 191-9., 192-7., 312 n., 347, 432, 633.

Wyraża:

Kapitał pożyczony i umówioną summę zysku morskigo;

Przedmioty, na które pożyczka udzieloną została;

Nazwę okrętu oraz imię i nazwisko kapitana;

Imiona i nazwiska dającego i biorącego pożyczkę;

Czy pożyczka nastąpiła na całą podróż;

Na jaką podróż i na jaki czas;

Termin zwrotu.

512. Każdy dający pożyczkę losową we Francyi, obowiązany jest zarejestrować swój kontrakt w Kancelaryi Trybunału Handlowego, w ciągu dziesięciu dni od daty, pod karą utraty swego przywileju; a jeżeli kontrakt zawarty jest w kraju obcym, podlega formalnościom przepisanyom w art. 234. — K. H. 191-9., 192-7.

513. Każdy akt pożyczki losowej może być ustąpionym przez indos, jeżeli wystawiony jest na zlecenie. — K. H. 136, 187, 281.

W tym przypadku, ustąpienie tego aktu, ma też same skutki i daje miejsce takiej samej skardze o rękojmię, jak ustąpienie innych papierów handlowych.

314. Rękojmia zapłaty nie rozciąga się do zysku morskiego, chyba by strony wyraźnie umówiły się przeciwnie. — K. N. 1134. — K. H. 318.

315. Pożyczki losowe mogą być udzielone:

Na okręt;

Na sprzęty i przyrządy okrętowe;

Na uzbrojenie i żywność;

Na ładunek;

Na wszystkie powyższe przedmioty łącznie, albo na oznaczoną część każdego z nich. — K. P. S. 418. — K. H. 191-9., 192-7., 280, 334.

316. Każda pożyczka losowa, uczyniona na sumę przenoszącą wartość przedmiotów, na które jest udzieloną, może być uznana za nieważną, na żądanie dającego pożyczkę, jeżeli udowodnionym jest podstęp ze strony biorącego pożyczkę. — K. N. 1116. — K. H. 317, 329, 336.

317. Jeżeli nie ma podstępu, kontrakt jest ważnym aż do wysokości wartości przedmiotów, na które pożyczkę udzielono, podług oszacowania ich skutecznego lub umówionego.

Przewyżka summy pożyczonej zwraca się z procentem podług kursu miejscowego. — K. N. 1907. — K. H. 316, 318.

318. Wszelkie pożyczki na najem okrętu jeszcze nie zawarty i na zysk spodziewany z towarów, są zakazane. K. N. 1133, 1172. — K. H. 314.

Dający pożyczkę, w tym razie, ma tylko prawo do zwrotu kapitału, bez żadnego procentu. — K. H. 317.

319. Żadna pożyczka losowa nie może być udzieloną majątkom albo ludziom okrętowym, na ich płacę lub podróż. — K. H. 250.

320. Okręt, sprzęty i przyrządy okrętowe, uzbrojenie i żywność, nawet opłata za najem już należąca się,

obciążone są przywilejem co do kapitału i procentów pożyczki losowej, udzielonej na okręt. — K. H. 191-9, 192-7., 311, 315.

Ładunek obciążony jest również kapitałem i procentami pożyczki losowej zaciągniętej na ładunek.

Jeżeli pożyczka nastąpiła na szczególny przedmiot okrętu lub ładunku, przywilój służy tylko na tym przedmiocie, i w stosunku ilości jego pożyczką obciążonej.

321. Pożyczka losowa zaciągnięta przez kapitana w miejscu mieszkania właścicieli okrętu, bez urzędowego od nich upoważnienia lub ich wpływu do aktu, nadaje prawo poszukiwania i przywilój tylko na udziale, jaki kapitan mieć może w okręcie i w należyci za najem. — K. N. 1317. — K. H. 232, 236.

322. Summy, na naprawę i żywność pożyczone, nawet w miejscu mieszkania stron interesowanych, obciążają części i udziały właścicieli, którzy nie dostarczyli należnej od nich składki na postawienie okrętu w stanie żeglugi, w ciągu dwudziestu czterech godzin po wezwaniu, które będzie im doręczone. — K. P. S. 68, 1033. K. H. 233.

323. Pożyczki zaciągnięte na ostatnią podróż okrętu, będą zwrócone z pierwszeństwem przed summami pożyczonemi na poprzednią podróż, chociażby nawet oświadczone, że pozostawione są w dalszym ciągu lub z odnowieniem.

Summy zaciągnięte w czasie podróży, mają pierwszeństwo przed summami zaciągniętymi przed odpłynięciem okrętu; a jeżeli podczas téj samej podróży zaciągnięto kilka pożyczek, pożyczka ostatnia zawsze mieć będzie pierwszeństwo przed tą, która ją poprzedziła.

324. Dający pożyczkę losową na towary władowane na okręt wyrażony w kontrakcie, nie ponosi straty towarów, nawet w razie wypadku morskiego, jeżeli na

inny okręt przeładowane zostały, chyba by prawnie do-
wiedzioném było, iż przeładowanie to nastąpiło w skut-
ku siły większej. — K. N. 1148, 1302, 1382. — K. H.
241, 258, 277, 298, 310, 325 n., 350.

325. Jeżeli przedmioty, na które pożyczka losowa
zaciągnięta była, całkiem zginęły, i strata nastąpiła
z wypadku losowego, w czasie i w miejscu ryzyka; zwrot
summy pożyczonej nie może być żądany. — K. H. 324,
326 n.

326. Ubytki, zmniejszenia i straty wynikające z wła-
snej wady rzeczy, oraz szkody zrządzone czynem bio-
rącego pożyczkę, nie są ciężarem dającego pożyczkę. —
K. N. 1382. — K. H. 103, 324, 325, 327 n.

327. W razie rozbicia się okrętu, zapłata summ da-
nych na pożyczkę losową ogranicza się do wartości
przedmiotów uratowanych i objętych kontraktem, po
potrąceniu kosztów ratowania. — K. H. 246, 247, 258,
259, 302, 331, 350, 369, 386, 417.

328. Jeżeli czas niebezpieczeństw nie jest oznaczony
w kontrakcie, biegnie, co do okrętu, sprzętów i przyrzą-
dów okrętowych, uzbrojenia i żywności, od dnia, w któ-
rym okręt wypłynął, do dnia, w którym stanął na ko-
twicy, lub przymocowanym został w porcie, albo w miej-
scu swego przeznaczenia. — K. N. 1134. — K. H. 215,
341, 350.

Co do towarów, czas ryzyka biegnie od dnia, w któ-
rym towary na okręt władowane, lub na statki przewo-
zowe, w celu przewiezienia ich do okrętu, włożone by-
ły, do dnia, w którym na lądzie wydane zostały.

329. Biorący pożyczkę losową na towary, nie uwal-
nia się przez stratę okrętu i towarów, jeżeli nie uspra-
wiedliwia, że na okręcie, na rachunek jego, znajdowały
się przedmioty aż do wysokości pożyczonej summy. —
K. H. 316, 325 n.

350. Dający pożyczkę losową, przykładają się, w celu uwolnienia biorących takową, do straty z uszkodzeń losowych. — K. P. S. 656 n. — K. H. 397 n.

Uszkodzenia losowe proste są również ciężarem dających pożyczkę, jeżeli nie ma przeciwniej umowy. — K. N. 1134.

351. Jeżeli istnieje kontrakt losowy i ubezpieczenie na tenże sam okręt lub na tenże sam ładunek, wartość przedmiotów uratowanych z rozbicia dzieli się między dającego pożyczkę losową, co do jego kapitału tylko, i ubezpieczającego, co do summ ubezpieczonych, w stosunku wzajemnego ich interesu, nie uwłaczając przywilejom ustanowionym w art. 191. — K. P. S. 656 n. — K. H. 258, 259, 327, 332, 417.

TYTUŁ X.

O ubezpieczeniach.

ODDZIAŁ I.

O kontrakcie ubezpieczenia, jego formie i jego przedmiocie.

352. Kontrakt ubezpieczenia sporządza się na piśmie. — K. N. 1317, 1318, 1322, 1964. — K. H. 72, 77, 79, 81, 191-10, 192-8., 283, 331, 333 n., 432, 434, 435, 436, 577, 633.

Ma datę tego dnia, w którym jest podpisany.

Wyraża się w nim czy nastąpił przed lub po południu.

Nastąpić może z podpisem prywatnym.

Żadne miejsca próżne znajdować się w nim nie mogą.

Wyraża:

Imię, nazwisko, i zamieszkanie tego, który rzecz pod ubezpieczenie poddaje, jego przymiot właściciela lub kommissanta,

Nazwę i oznaczenie okrętu,

Imię i nazwisko kapitana,

Miejsce, w którym towary były lub mają być władowane,

Port, z którego ten okręt miał lub ma wypłynąć,

Porty lub przystanie, w których ma brać lub składać ładunek,

Porty, do których ma zawijać,

Naturę i wartość albo oszacowanie towarów lub przedmiotów poddanych ubezpieczeniu,

Czas, w którym ryzyko ma się zaczynać i kończyć,

Summę ubezpieczoną,

Cenę czyli koszt ubezpieczenia,

Poddanie się stron sądowi polubownemu, na przypadek sporu, jeżeli to umówioném było,

I w ogólności wszelkie inne warunki, które strony między sobą ułożyły. — K. N. 1134.

333. Jedna i taż sama polisa może obejmować kilka ubezpieczeń, dotyczących bądź towarów, bądź stopy ceny ubezpieczenia, bądź różnych osób ubezpieczających. — K. H. 355.

334. Ubezpieczenie może mieć za przedmiot:

Okręt próżny lub naładowany, uzbrojony lub nieuzbrojony, sam lub z innymi statkami pływający,

Sprzęty i przyrządy okrętowe,

Uzbrojenie,

Żywność,

Summy dane na pożyczkę losową,

Towary ładunkowe i wszystkie inne rzeczy lub war-

tości dające ocenić się na pieniądze, a podległe ryzyku żeglugi. — K. H. 191, 192, 280, 315, 342, 347.

355. Ubezpieczenie nastąpić może, na całość lub na część rzeczonych przedmiotów, łącznie lub oddzielnie. — K. H. 333, 359.

Nastąpić może w czasie pokoju, lub w czasie wojny, przed podróżą okrętu lub w ciągu takowej.

Nastąpić może na podróż tam i napowrót, albo tylko na jedną z nich, na całkowitą podróż albo na czas ograniczony;

Na wszelkie podróże i przewozy morzem, rzekami i kanałami spławnymi.

356. W przypadku oszukania w ocenieniu przedmiotów ubezpieczonych, w przypadku zmyślenia lub sfałszowania, ubezpieczający żądać może sprawdzenia i ocenienia przedmiotów, z zastrzeżeniem wszelkich innych poszukiwań, czy to cywilnych, czy też kryminalnych. — K. N. 1116. — K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 316, 348, 357 n., 380, 414.

357. Ładunki dopełnione w portach Lewantu, na brzegach Afryki i w innych częściach świata, do Europy, ubezpieczone być mogą, na jakimkolwiek okręcie będą przesyłane, bez wymienienia okrętu i kapitana. — K. H. 332.

Same nawet towary, w tym przypadku, mogą być ubezpieczone, bez wymienienia ich natury i gatunku.

Lecz polisa ubezpieczenia wskazywać powinna osobę, do której towary są wysłane, lub której złożone być powinny, jeżeli w téjże polisie nie ma umowy przeciwnéj. K. N. 1334.

358. Każdy przedmiot, którego cena ustanowioną jest w kontrakcie podług zagranicznych monet, oblicza się na cenę, jaką ustanowiona moneta warta jest w mo-

niecie francuzkiej, podług kursu w chwili podpisania polisy ubezpieczenia. — K. H. 72, 143, 339.

339. Jeżeli wartość towarów nie jest oznaczona kontraktem, może być usprawiedliwioną fakturami lub księgami: w ich braku oszacowanie ich skutecznia się podług ceny bieżącej w czasie i w miejscu władowania, łącząc w to wszelkie opłaty i koszta poniesione aż do chwili władowania na okręt. — K. N. 1134. — K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 109, 338, 414.

340. Jeżeli ubezpieczenie uczynione jest na powrót z kraju, w którym handel odbywa się tylko przez zamianę, a oszacowanie towarów nie jest oznaczone w polisie ubezpieczenia, takowe nastąpi podług wartości towarów w zamian danych, dołączając do tego koszta przewozu. — K. N. 1134. — K. H. 332.

341. Jeżeli kontrakt ubezpieczenia nie ustanawia czasu ryzyka, ryzyko zaczyna się i kończy w czasie ustanowionym w artykule 328 na kontrakty losowe. — K. H. 332.

342. Ubezpieczający może ubezpieczone przez siebie przedmioty ubezpieczyć u innego.

Ubezpieczony może powtórnie ubezpieczyć cenę ubezpieczenia.

Cena powtórnego ubezpieczenia może być mniejsza lub większa od ceny pierwszego ubezpieczenia. — K. H. 334, 347, 357.

343. Powiększenie ceny ubezpieczenia, jakieby ułożone było w czasie pokoju na czas mogącej nastąpić wojny, a któregooby ilość nie była oznaczoną w kontraktach ubezpieczenia, ustanawiają Trybunały, mając wzgląd na ryzyko, na okoliczności i na warunki w każde polisie ubezpieczenia objęte.

344. W przypadku utraty towarów ubezpieczonych i władowanych na rachunek kapitana na okręt, którym

dowodzi, kapitan obowiązany jest usprawiedliwić przed ubezpieczającymi kupno towarów, i złożyć cedułę wodną podpisaną przez dwóch ze starszych załogi okrętowej. — K. H. 222, 246, 281.

545. Każdy z pomiędzy ludzi załogi okrętowej, i każdy podróźny, który prowadzi z obcych krajów towary ubezpieczone we Francyi, obowiązany jest cedułę wodną w miejscu skutecznego wladowania zostawić, w ręku Konsula Francuzkiego, a w braku tego, w ręku Francuza znakomitego kupca, albo w miejscowym urzędzie.

546. Jeżeli ubezpieczający popadnie w stan upadłości przed upływem czasu ryzyka, ubezpieczony może żądać poręki, albo rozwiązania kontraktu. — K. N. 1184, 1188, 1234, 1865-4. 2040, 2041. — K. P. S. 517. — K. H. 308, 384, 437.

Ubezpieczającemu służy toż samo prawo, w przypadku upadłości ubezpieczonego.

547. Kontrakt ubezpieczenia jest nieważny, jeżeli ma za przedmiot:

Cenę najmu od towarów znajdujących się na okręcie,
Spodziewany zysk z towarów,

Płacę ludzi morskich,

Summy wzięte na pożyczkę losową,

Zyski morskie od summ udzielonych na pożyczkę losową. — K. N. 1133, 1172. — K. H. 334, 342, 365, 386.

548. Każde utajenie, każde fałszywe podanie ze strony ubezpieczonego, każda niezgodność między kontraktem ubezpieczenia a cedułą wodną, któreby zmniejszyły opinię o ryzyku, albo przedmiot jego zmieniały, unieważniają ubezpieczenie. — K. H. 316, 336, 347, 357 n., 380.

Ubezpieczenie jest nieważne, nawet w przypadku, w którym zatajenie, fałszywe podanie, albo niezgodność, nie miały wpływu na szkodę lub stratę ubezpieczonego przedmiotu.

ODDZIAŁ II.

O obowiązkach ubezpieczającego i ubezpieczonego.

349. Jeżeli podróż zerwaną została przed wypłynięciem okrętu, nawet przez czyn ubezpieczonego, ubezpieczenie jest unieważnione; ubezpieczający odbiera, tytułem wynagrodzenia, pół od sta od summy ubezpieczonej. — K. N. 1382. — K. H. 252, 257, 288, 332, 350 n., 435, 436.

350. Na ryzyko ubezpieczających idą wszelkie straty i szkody w przedmiotach ubezpieczonych, zrządzone burzą, rozbiciem się okrętu, osadzeniem na mieliźnie, uderzeniem przypadkowém o inny statek, zmuszoną odmianą drogi, podróży lub okrętu, wrzuceniem w morze, pożarem, zaborem, rabunkiem, zatrzymaniem z rozkazu mocarstwa, wypowiedzeniem wojny, odwetem, i w ogólności wszelkimi innemi przypadkami morskimi. — K. H. 253, 328, 341, 351 n., 403-3., 407.

351. Wszelka zmiana drogi, podróży albo okrętu, oraz wszelkie straty i szkody pochodzące z czynu osoby ubezpieczonej, nie ciążyą ubezpieczającego; a nawet należy się mu cena ubezpieczenia, jeżeli ryzyko zaczęło go już ciążyć — K. N. 1382. — K. H. 349, 361, 364, 391 n.

352. Ubytki, zmniejszenia i straty wynikające z własnej wady rzeczy, oraz szkody zrządzone czynem i z winy właścicieli, biorących okręt w najem lub właścicieli ładunku, nie ciążyą ubezpieczających. — K. N. 1382. — K. H. 336.

555. Ubezpieczający nie odpowiada za przeniesienia się i błędy kapitana oraz ludzi załogi okrętowej, znanych pod imieniem *barateryi* szypra, chybaby zaszcła umowa przeciwna. — K. N. 1134. — K. H. 216, 221 n.

554. Ubezpieczającego nie ciąży kosztą stérowego, ciągnięcia okrętów i rotmaństwa portowego, ani żadne opłaty nałożone na okręt i towary.

555. Wyszczególnione będą w polisie ubezpieczenia, towary podległe, z natury swojej, szczególnemu zepsuciu albo zmniejszeniu, jako to zboże lub sól, albo towary podległe wycieczeniu; w razie przeciwnym, ubezpieczający nie będą wcale odpowiedzialni za szkody lub straty, któreby się mogły wydarzyć w tychże towarach, chybaby ubezpieczony nie znał natury ładunku, w chwili podpisania polisy ubezpieczenia. — K. H. 332, 369.

556. Jeżeli ubezpieczenie ma za przedmiot towary tam i napowrót prowadzić się mające, jeżeli okręt, przybywszy na miejsce pierwszego swego przeznaczenia, żadnego napowrót nie bierze ładunku, albo jeżeli powrotowy ładunek nie jest zupełnym, ubezpieczający odbiera tylko dwie trzecie części w stosunku umówionej opłaty ubezpieczenia, jeżeli nie ma przeciwniej umowy. — K. N. 1134.

557. Kontrakt ubezpieczenia pierwotnego lub powtórnego, zawarty o summę przenoszącą wartość przedmiotów władowanych, jest nieważny jedynie co do ubezpieczonego, gdy dowiedzionym będzie podstęp lub oszukanie z jego strony. — K. N. 1116. — K. H. 336, 342, 358, 359, 380.

558. Jeżeli nie ma ani podstępu ani oszukania, kontrakt ważnym jest aż do wysokości wartości przedmiotów władowanych, podług oszacowania skutecznego lub umówionego.

W przypadku strat, ubezpieczający obowiązani są przykładać się do nich, każdy w stosunku summ przez siebie ubezpieczonych. — K. H. 328, 360, 401.

Od téj przewyżki wartości nie otrzymują opłaty ubezpieczenia, lecz tylko wynagrodzenie po pół od sta. — K. H. 349, 359.

359. Jeżeli istnieje kilka kontraktów ubezpieczenia, zawartych bez oszukania na tenże sam ładunek, i jeżeli pierwszy kontrakt ubezpiecza całkowitą wartość przedmiotów włączonych, sam tylko istnieć będzie.

Ubezpieczający, którzy następne kontrakty podpisali, są uwolnionymi; otrzymują tylko po pół od sta od sumy ubezpieczonój. — K. H. 349, 358, 379.

Jeżeli całkowita wartość przedmiotów włączonych nie jest ubezpieczona pierwszym kontraktem, ubezpieczający, którzy następne kontrakty podpisali, odpowiadają za przewyżkę, w porządku daty kontraktów. — K. N. 1317, 1322. — K. H. 335.

360. Jeżeli przedmioty włączane równają się ilości summ ubezpieczonych, w przypadku straty pewnej części, takowa zapłaconą będzie przez wszystkich, którzy ubezpieczyli te przedmioty, w stosunku ich udziałów. — K. H. 358, 401.

361. Jeżeli ubezpieczenie następuje podzielnie co do towarów, które włączane być mają na kilka oznaczonych okrętów, z wymienieniem sumy ubezpieczonój na każdym, i jeżeli całkowity ładunek umieszczonym jest na jednym okręcie, albo na mniejszej ich liczbie, aniżeli oznaczono w kontrakcie, ubezpieczający odpowiada tylko za sumę, jaką ubezpieczył na okręcie, albo na okrętach ładunkiem obciążonych, chociażby wszystkie wymienione okręty zaginęły; i, oprócz tego, otrzyma po pół od sta od summ, których ubezpieczenia są unieważnione. — K. H. 349, 351, 391 n.

362. Jeżeli kapitan ma wolność zawijania do różnych portów, dla dopełnienia lub zamienienia swojego ładunku, ubezpieczający odpowiada za niebezpieczeństwa przedmiotów tylko wtedy, gdy znajdują się na jego okręcie, jeżeli nie ma przeciwnej umowy. — K. N. 1134.

363. Jeżeli ubezpieczenie nastąpiło na czas ograniczony, ubezpieczający wolnym jest po upływie czasu, a ubezpieczony może ubezpieczyć się przeciwko nowemu ryzyku.

364. Ubezpieczający zwolnionym jest od ryzyka i cena ubezpieczenia jest mu należną, jeżeli ubezpieczony posyła okręt w miejsce odleglejsze od tego, jakie jest oznaczone w kontrakcie, chociażby na tej samej drodze. K. H. 351, 361, 391 n.

Ubezpieczenie ma swój całkowity skutek, jeżeli podróż jest skróconą.

365. Każde ubezpieczenie, nastąpienie po stracie lub przybyciu przedmiotów ubezpieczonych, jest nieważne, jeżeli jest domniemanie, iż, przed podpisaniem kontraktu, ubezpieczony mógł być zawiadomiony o stracie, lub ubezpieczający o przybyciu przedmiotów ubezpieczonych. — K. N. 1133, 1172. — K. H. 347, 348, 366.

366. Domniemanie ma miejsce, jeżeli rachując trzy ćwierci miryametru (1) (półtóry mili Francuzkiej) na godzinę, nie wyłączając innych dowodów, wykazanem jest, że z miejsca przybycia lub straty okrętu, albo z miejsca, do którego pierwsza o tém doszła wiadomość, takowa mogła być przesłaną do miejsca gdzie kontrakt ubezpieczenia zawartym został, wprzód nim go podpisano. — K. N. 1350, 1352. — K. H. 365, 367.

(1) Trzy ćwierci miryametru równa się $\frac{7}{8}$ częściom mili Polskiej, czyli $6\frac{1}{8}$ wiorstom Rosyjskim.

367. Jeżeli jednak ubezpieczenie nastąpiło bezwzględnie na dobre lub złe wiadomości, domniemanie wzmiankowane w artykułach poprzedzających nie jest dopuszczalne. — K. N. 1168, 1181.

Kontrakt unieważnia się jedynie po udowodnieniu, że ubezpieczony wiedział o stracie, albo ubezpieczający o przybyciu okrętu, przed podpisaniem kontraktu. — K. N. 1341. — K. H. 368.

368. W przypadku dowodu przeciwko ubezpieczonemu, tenże uiszcza ubezpieczającemu podwójną cenę ubezpieczenia.

W przypadku dowodu przeciwko ubezpieczającemu, tenże płaci ubezpieczonemu podwójną sumę umówionej ceny za ubezpieczenie.

Ten, przeciw któremu z nich istnieje dowód, pociągany będzie na drodze karnéj.

ODDZIAŁ III.

O zrzeczeniu się.

369. Zrzeczenie się przedmiotów ubezpieczonych może nastąpić:

W przypadku zabrania okrętu,

Rozbicia okrętu,

Osadzenia na mieliźnie z potrzaskaniem okrętu,

Niezdatności do żeglugi w skutku wypadku morskigo,

W razie zatrzymania przez obce mocarstwo,

W przypadku straty lub zepsucia się rzeczy ubezpieczonych, jeżeli zepsucie lub strata wynosi przynajmniej trzy czwarte części. — K. H. 216, 258, 310, 355, 370 n.

Może nastąpić, w przypadku zatrzymania ze strony Rządu, po rozpoczęciu podróży. — K. H. 276 n., 330, 387.

570. Zrzeczenie się nie może nastąpić przed rozpoczęciem podróży. — K. H. 369.

571. Wszelkie inne szkody poczytują się za losowe uszkodzenie morskie, i urządzają się, pomiędzy ubezpieczającymi i ubezpieczonymi, w stosunku ich interesu. — K. H. 191-11., 330, 393, 397 n., 401, 409, 435, 436.

572. Zrzeczenie się przedmiotów ubezpieczonych nie może być ani częściowe, ani warunkowe.

Rozciąga się jedynie do rzeczy, które są przedmiotem ubezpieczenia i ryzyka. — K. H. 332, 350

573. Zrzeczenie się winno nastąpić na rzecz ubezpieczających w terminie sześćmiesięcznym, poczynając od dnia otrzymania wiadomości o stracie wydarzonej w portach lub na brzegach Europejskich, albo na brzegach Azjatyckich i Afrykańskich, na morzu Śródziemnym, albo, w przypadku zabrania okrętu, od otrzymania wiadomości o zaprowadzeniu okrętu do jednego z portów lub miejsc położonych na brzegach wyżej wyszczególnionych;

W ciągu roku, po otrzymaniu wiadomości o wydarzonej stracie, albo o zabraniu i zaprowadzeniu okrętu do Osad Zachodnio-Indyjskich, do wysp Azorskich, Kanaryjskich, Madery, oraz innych wysp i brzegów zachodnich Afryki i wschodnich Ameryki;

W ciągu lat dwóch, po otrzymaniu wiadomości o stratach wydarzonych, lub o zatraceniu i zaprowadzeniu okrętów do wszelkich innych części świata.

A po upływie tych terminów, ubezpieczeni nie będą przypuszczeni do zrzeczenia się. — K. H. 374 n., 431.

574. W przypadku, w którym zrzeczenie się nastąpić może, i w przypadku wszystkich innych wydarzeń, idących na ryzyko ubezpieczających, ubezpieczony obowiązany jest doręczyć ubezpieczającemu wiadomości jakie otrzymał. — K. P. S. 68. — K. H. 378, 387, 390.

Doręczenie to nastąpić powinno w ciągu trzech dni po otrzymaniu wiadomości. — K. P. S. 1033.

375. Jeżeli, po upływie roku, rachując od dnia wypłynięcia okrętu, albo od dnia, do którego się odnoszą ostatnie otrzymane wiadomości w podróżach zwyczajnych, — po upływie dwóch lat, w podróżach dalekich, — ubezpieczony oświadcza, że żadnej nie otrzymał wiadomości o swoim okręcie, może uczynić zrzeczenie się na rzecz ubezpieczającego i żądać zapłaty ubezpieczenia, bez potrzeby poswiadczenia straty.

Po upływie roku lub dwóch lat, ubezpieczonemu służyć do działania terminu ustanowione w art. 373. — K. H. 377.

376. W przypadku ubezpieczenia na czas ograniczony, po upływie ustanowionych powyższych terminów, w podróżach tak zwyczajnych jak i dalekich, domniemanie zachodzi, że strata okrętu nastąpiła w czasie ubezpieczenia. — K. H. 332, 373.

377. Poczytują się za podróże dalekie, podróże odbywane do Indyj Wschodnich i Zachodnich, na morze Spokojne, do Kanady, do Nowej Ziemi, do Grenlandyi, oraz do innych brzegów i wysp Ameryki południowej i północnej, do wysp Azorskich, Kanaryjskich, do Madery, i do wszystkich brzegów i krajów położonych na Oceanie za cieśniną Gibraltarską i za Zundem. — K. H. 375.

378. Ubezpieczony może, za pośrednictwem doręczenia wzmiankowanego w art. 374, albo uczynić zrzeczenie się z wezwaniem do ubezpieczającego, ażeby zapłacił sumę ubezpieczoną w terminie w kontrakcie oznaczonym, albo zachować sobie możność zrzeczenia się w terminach prawem oznaczonych. — K. P. S. 68.

379. Ubezpieczony obowiązany jest, przy zrzeczeniu się, objawić wszystkie ubezpieczenia, przez niego samego lub z jego zlecenia uczynione, nawet te, które rozkazał uczynić, i summę, jaką wziął na pożyczkę losową, bądź na okręt, bądź na towary; jeżeli tego nie dopełni, termin wypłaty, który powinien bieg swój zaczynać od dnia zrzeczenia się, zawieszony będzie aż do dnia zawiadomienia o rzeczonym objawieniu, bez żadnego ztąd przedłużenia terminu ustanowionego do wyniesienia skargi o zrzeczenie się. — K. P. S. 68. — K. H. 359.

380. W przypadku złożenia podstępnego oświadczenia, ubezpieczony pozbawionym jest skutków ubezpieczenia; obowiązany jest do zapłacenia summ pożyczonych, pomimo straty lub zabrania okrętu. — K. N. 1116. — K. H. 336, 348, 357 n.

381. W przypadku rozbicia się lub osadzenia okrętu na mieliźnie z potrzaskaniem, ubezpieczony powinien, pomimo zrzeczenia się, które uczyni w czasie i miejscu właściwem, starać się o wyratowanie przedmiotów rozbitych. — K. H. 246, 258, 261, 369,

Koszta ratowania będą mu przyznane na jego zaręczenia, aż do wysokości wartości przedmiotów wyratowanych. — K. N. 2102-z. — K. P. S. 534. — K. H. 393.

382. Jeżeli termin wypłaty nie jest kontraktem oznaczony, ubezpieczający obowiązany jest zapłacić summę ubezpieczoną w trzy miesiące po doręczeniu zrzeczenia się. — K. N. 1134. — K. P. S. 68, 1033. — K. H. 373-

383. Akta usprawiedliwiająca ładunek i stratę doręczają się ubezpieczającemu wprzód nim będzie mógł być pociągniętym o zapłatę summ ubezpieczonych. — K. P. S. 68. — K. H. 222, 246, 247, 281, 384 n.

384. Ubezpieczający dopuszczonym jest do dowodzenia okoliczności przeciwnych tym, które zamieszczone są w świadectwach. — K. P. S. 256. — K. H. 383.

Dopuszczenie do dowodu nie zawiesza skazania ubezpieczającego na tymczasowe zapłacenie summy ubezpieczonój, jeżeli ubezpieczony stawi poręczyciela. — K. N. 2040, 2041. — K. P. S. 517.

Zobowiązanie poręczyciela ustaje po upływie lat czterech, jeżeli nie było poszukiwania. — K. N. 711, 2219, 2244 K. P. S. 59, 61, 69. — K. H. 346.

385. Po doręczeniu zrzeczenia się i po przyjęciu go lub uznaniu za ważne, przedmioty ubezpieczone należą do ubezpieczającego, poczynając od chwili zrzeczenia się. — K. H. 383.

Ubezpieczający nie może, pod pozorem powrotu okrętu, uwolnić się od zapłacenia summy ubezpieczonój.

386. Cena przewozu towarów uratowanych, gdyby nawet z góry była zapłaconą, objętą jest zrzeczeniem się okrętu i należy również do ubezpieczającego, nie ubliżając prawom dających pożyczkę losową, prawom majtków co do ich płacy, jako téż kosztom i wydatkom w czasie podróży wyłożonym. — K. H. 191, 192, 271, 286 n., 320, 327.

387. W przypadku zatrzymania ze strony jakiego mocarstwa, ubezpieczony obowiązany jest doręczyć zawiadomienie ubezpieczającemu, w ciągu trzech dni po otrzymaniu wiadomości. — K. P. S. 68, 1033. — K. H. 269, 374, 390.

Zrzeczenie się przedmiotów zatrzymanych nastąpić może dopiero po upływie sześciu miesięcy od doręczenia, jeżeli zatrzymanie nastąpiło na morzach Europejskich, na morzu Śródziemném albo Bałtyckim;

Po upływie roku, jeżeli zatrzymanie nastąpiło w kraju odleglejszym.

Termina te biegają tylko od dnia doręczenia zawiadomienia o zatrzymaniu.

W przypadku gdyby zatrzymane towary podlegały mogły zepsuciu, terminy powyższe skracają się do półtora miesiąca w pierwszym przypadku, a do trzech miesięcy w drugim przypadku. — K. H. 373.

388. W ciągu terminów wyrażonych w artykule poprzedzającym, ubezpieczeni obowiązani są dokładać wszelkich starań, które od nich zależą, w celu uwolnienia przedmiotów z pod zatrzymania.

Ubezpieczający będą mogli z swój strony, albo razem z ubezpieczonymi, albo oddzielnie, przedsięwziąć wszelkie w tymże celu kroki.

389. Zrzeczenie się z powodu niezdatności okrętu do żeglugi nastąpić nie może, jeżeli okręt osiadły na mieliźnie może być podniesiony, naprawiony, i postawiony w stanie odbywania podróży do miejsca swego przeznaczenia. — K. H. 237, 297, 369, 390 n.

W tym przypadku, ubezpieczony zachowuje swój regres do ubezpieczających, za koszta i uszkodzenia losowe zrządzone osadzeniem na mieliźnie. — K. H. 400.

390. Jeżeli okręt uznany został za niezdatny do żeglugi, ubezpieczony co do ładunku obowiązany jest zawiadomić o tém w ciągu trzech dni po otrzymaniu wiadomości. — K. H. 237, 374, 387, 389. — K. P. S. 68, 1033.

391. Kapitan obowiązany jest, w tym przypadku, dołożyć wszelkiej pilności dla wystarania się o okręt, celem dostawienia towarów do miejsca ich przeznaczenia. — K. H. 221, 237, 238, 241, 296, 392.

392. Ubezpieczający podlega ryzyku, jakie dotknąć może towary władowane na inny okręt, w przypadku przewidzianym poprzedzającym artykułem, aż do ich przybycia i wyładowania. — K. H. 332, 350, 351, 361, 393.

393. Ubezpieczający, prócz tego, odpowiada za uszkodzenia losowe, za koszta wyładowania, składu, powtór-

nego wladowania, za przewyżkę ceny przewozu towarów, i za wszelkie inne koszty, któreby na uratowanie towarów wyłożone zostały, aż do wysokości summy ubezpieczonej. — K. H. 371, 381, 397.

394. Jeżeli, w terminach określonych artykułem 387, kapitan nie mógł znaleźć okrętu, dla przeładowania na takowy towarów i doprowadzenia ich na miejsce ich przeznaczenia, ubezpieczony zrzec się ich może. — K. H. 369, 391.

395. W przypadku zabrania, jeżeli ubezpieczony nie mógł o tém uwiadomić ubezpieczającego, może wykupić rzeczy, nie czekając jego rozkazu. — K. H. 258, 369, 396, 400.

Ubezpieczony obowiązany jest doręczyć ubezpieczającemu układ, który zawarł, jak tylko będzie miał do tego środki. — K. P. S. 68.

396. Ubezpieczający ma wybór przyjąć układ na swój rachunek, albo zrzec się go: obowiązany jest o swoim wyborze zawiadomić ubezpieczonego w ciągu dwudziestu czterech godzin po doręczeniu układu. — K. P. S. 68, 1033.

Jeżeli oświadcza, że przyjmuje układ na swoją korzyść, obowiązany jest przyłożyć się, bez zwłok, do zapłaty wykupu, podług brzmienia umowy, i w stosunku swego interesu; a ryzyko podróży nie przestaje go dotyczyć, stosownie do kontraktu ubezpieczenia. — K. N. 1134. — K. H. 352.

Jeżeli oświadcza, iż zrzeka się korzyści układu, obowiązany jest zapłacić summę ubezpieczoną, i żadnego prawa do rzeczy wykupionych rościć nie może.

Gdy ubezpieczający nie doniósł o swoim wyborze w terminie powyższym, poczytuje się za zrzekającego się korzyści układu.

TYTUŁ XI.

O uszkodzeniach losowych.

397. Wszelkie wydatki nadzwyczajne wyłożone na okręt i na towary, łącznie lub oddzielnie;

Wszelkie szkody wydarzone w okręcie i towarach, od chwili ich władowania i wyjścia, aż do ich powrotu i wylądowania;

Poczytują się za uszkodzenia losowe. — K. H. 191-11., 300, 308, 330, 350 n., 371, 393, 398 n., 435, 436.

398. W braku szczególnych umów między wszystkimi stronami, uszkodzenia losowe urządzają się podług poniższych rozporządzeń. — K. N. 1134.

399. Uszkodzenia losowe dzielą się na dwie klasy, na uszkodzenia *wielkie* czyli *ogólne*, i na uszkodzenia *proste* czyli *szczególne*. — K. H. 400, 403, 408.

400. Uszkodzeniami ogólnymi są: — K. H. 399.

- 1° Rzeczy dane drogą układu oraz tytułem wykupu okrętu i towarów; — K. H. 395, 396.
- 2° Rzeczy wrzucone w morze; — K. H. 410 n.
- 3° Liny lub maszty zerwane lub ucięte;
- 4° Kotwice i inne przedmioty opuszczone dla wspólnego ocalenia;
- 5° Szkody wrzuceniem w morze zrządzone w towarach pozostałych na okręcie;
- 6° Opatrywanie i żywienie majtków rannych w obrobie okrętu, płaca i żywienie majtków w czasie przytrzymania, gdy okręt zatrzymany został w podróży z rozkazu jakiego mocarstwa, i w czasie naprawy szkód dobrowolnie poniesionych dla wspólnego ocalenia, jeżeli okręt najęty jest miesięcznie; — K. H. 262 n.

7° Koszta wyładowania dla ulżenia okrętowi i wejścia do zatoki lub rzeki, gdy okręt zmuszonym jest do tego albo burzą, albo ściganiem przez nieprzyjaciela; — K. H. 410 n.

8° Koszta poniesione dla przywrócenia do żeglugi okrętu osiadłego na mieliznie, celem uniknięcia całkowitej straty albo zabrania; — K. N. 2102-s.

I w ogólności szkody poniesione dobrowolnie, oraz wydatki poczynione na skutek umotywowanej narady, dla dobra i wspólnego ocalenia okrętu i towarów, od chwili ich władowania i wyjścia, aż do ich powrotu i wyładowania. — K. H. 220, 234, 389, 399, 401 n., 410.

401. Uszkodzenia ogólne ciężą towary oraz w poło-
wie okręt i cenę przewozu, stosunkowo do wartości. —
K. H. 308, 330, 358, 360, 371, 404.

402. Cena towarów ustanawia się wedle ich wartości w miejscu wyładowania. — K. H. 72, 106, 109, 414.

403. Uszkodzeniami szczególnymi są: — K. H. 399, 404.

1° Szkada zrządzona w towarach przez własną ich wadę, burzę, zabranie, rozbicie lub osadzenie na mieliznie; — K. N. 1148, 1302, 1303.

2° Koszta wyłożone na ich ratowanie; — K. N. 2102-s.

3° Strata lin, kotwic, żagli, masztów, lin żaglowych, zrządzona przez burzę lub inny wypadek morski. K. H. 350.

Wydatki wynikające z wszelkich zawijań do portów, bądź z powodu wypadkowej straty tych przedmiotów, bądź z potrzeby zaopatrzenia w żywność, bądź dla naprawienia okrętu, do którego się woda wciska;

4° Żywienie i płaca majtków w czasie przytrzymania, gdy okręt zatrzymany został w podróży z rozkazu

jakiego mocarstwa, tudzież w czasie napraw potrzebnych, jeżeli okręt najęty jest na całą podróż; K. H. 277, 350.

5° Żywienie i płaca majtków w czasie kwarantanny, gdy okręt jest najęty, bądź na całą podróż, bądź miesięcznie;

I w ogólności wydatki poczynione oraz szkoda poniesiona dla samego okrętu, lub dla samych towarów, od chwili ich władowania i wyjścia, aż do ich powrotu i wyładowania.

404. Uszkodzenia szczególne ponosi i płaci właściciel rzeczy, która doznała szkody lub spowodowała wydatek. — K. N. 1382. — K. H. 401, 403.

405. Szkody zrządzone w towarach z powodu niezamykania należytego przez kapitana drzwiczek pomocowych, nieumocowania okrętu na kotwicach, niedostarczenia dobrych lin do dźwigni towarowej, oraz z powodu wszelkich innych przypadków pochodzących z niedbalstwa kapitana lub ludzi załogi okrętowej, są również uszkodzeniami szczególnymi, które ponosi właściciel towarów, z zachowaniem mu poszukiwania na kapitanie, okręcie i cenie przewozu. — K. N. 1382, 1383. — K. H. 216, 221, 222, 407, 435, 436.

406. Koszta stérowego, przyciągania statków, wprowadzania do zatok lub rzek i wyprowadzania z nich, opłaty wyjścia z portów, rewizyi, rapportów, wymiarowego, znakowego, kotwicowego i inne opłaty żeglarskie, nie są wcale uszkodzeniami; lecz są zwyczajnymi kosztami, które sam okręt ponosi.

407. W razie uderzenia się okrętów. jeżeli zdarzenie to było czysto wypadkowe, szkodę ponosi, bez zwrotu, ten okręt, który je doznał. — K. H. 350, 435, 436.

Jeżeli uderzenie nastąpiło z winy którego z kapita-

nów, szkodę płaci ten, który ją zrządził. — K. N. 1149, 1392. — K. H. 216, 221, 405.

Jeżeli zachodzi wątpliwość co do przyczyn uderzenia, szkoda wynagradza się wspólnym kosztem i w równej części przez okręt, który ją zrządził, i który ją poniósł.

W tych dwóch ostatnich przypadkach, oszacowanie szkody uskuteczniają biegli. — K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 414.

408. Żądanie wynagrodzenia uszkodzeń nie jest dopuszczalne, jeżeli uszkodzenie ogólne nie przenosi jednego od sta połączonej wartości okrętu i towarów, a uszkodzenie szczególne, jeżeli nie przenosi także jednego od sta wartości rzeczy uszkodzonej. — K. H. 399, 400, 403.

409. Zastrzeżenie *wolny od uszkodzeń* uwalnia ubezpieczających od ponoszenia wszelkich uszkodzeń, bądź ogólnych, bądź szczególnych, wyjąwszy przypadki dające miejsce zrzeczeniu się; i, w tym przypadku, ubezpieczeni mają wybór między zrzeczeniem się, a wyniesieniem skargi o wynagrodzenie uszkodzeń. — K. N. 1134. — K. H. 332, 369, 371, 401.

TYTUŁ XII.

O wrzucaniu w morze i o stosunkowém rozłożeniu.

410. Jeżeli, z powodu burzy lub ścigania przez nieprzyjaciela, kapitan mniema się być obowiązany, dla uratowania okrętu, wrzucić w morze część swego ładunku, odciąć maszty, lub porzucić kotwice, zasięga zdania interesowanych co do ładunku osób, które znaj-

dują się na okręcie, i starszych załogi okrętowej. — K. H. 220, 301, 400, 411 n.

Jeżeli jest różność zdań, zdanie kapitana i starszych załogi okrętowej przeważa. — K. H. 241.

411. Rzeczy najmniej potrzebne, najcięższe i najmniejszej wartości, wrzucają się naprzód, a następnie towary z pierwszego pomostu podług wyboru kapitana i zdania starszych załogi okrętowej. — K. H. 241, 410, 412, 413, 426.

412. Kapitan obowiązany jest sporządzić na piśmie protokół narady, jak tylko znajdzie do tego sposobność.

Protokół narady wyraża:

Powody, które skłoniły do wrzucenia;

Przedmioty wrzucone lub uszkodzone;

Obejmuje podpisy naradzających się, albo powody odmówienia przez nich podpisu;

Protokół narady przepisany będzie w Dzienniku. — K. H. 224, 242, 246, 247, 413.

413. W pierwszym porcie, do którego okręt zawinie, kapitan obowiązany jest, w ciągu dwudziestu czterech godzin po przybyciu, stwierdzić okoliczności zawarte w protokóle narady przepisanym w dzienniku. — K. H. 246, 412.

414. Opisanie strat i szkód następuje w miejscu wyładowania okrętu, za staraniem kapitana, i przez biegłych. K. P. S. 302 n. — K. H. 106, 414.

Biegłych mianuje Trybunał Handlowy, jeżeli wyładowanie uskutecznia się w porcie Francuzkim.

W miejscach, w których nie ma Trybunału Handlowego, biegłych mianuje Sędzia Pokoju.

Mianuje ich Konsul Francuzki, a w braku tego, urząd miejscowy, jeżeli wyładowanie następuje w obcym porcie.

Biegli przed przystąpieniem do czynności wykonują przysięgę.

415. Towary wrzucone szacują się podług ceny bieżącej w miejscu wyładowania; gatunek ich udawadnia się złożeniem cedułów wodnych i faktur, jeżeli te się znajdują. — K. H. 109, 222, 281, 418, 420.

416. Biegli mianowani na mocy poprzedzającego artykułu skuteczniają rozkład strat i szkód. — K. H. 414.

Rozkład staje się wykonalnym przez zatwierdzenie Trybunału.

W portach zagranicznych, wykonalność rozkładu postanawia Konsul Francuzki, albo, w braku tego, wszelki właściwy Trybunał miejscowy.

417. Zapłata strat i szkód rozkłada się na rzeczy wrzucone i ocalone, oraz na połowę okrętu i ceny przewozu, w stosunku ich wartości w miejscu wyładowania K. H. 327, 331, 401, 418 n.

418. Jeżeli jakość towarów fałszywie była podana w cedule wodnej, i jeżeli towary te są większej wartości, przykładają się do straty w stosunku ich oszacowania, jeżeli są ocalone;

Zapłacone zostają podług jakości oznaczonej w cedule wodnej, jeżeli utracone zostały. — K. H. 281, 415, 420.

Jeżeli towary podane poprzedniejszego są gatunku od wskazanego w cedule wodnej, przykładają się do straty podług gatunku wskazanego w téjże liście, jeżeli są ocalone;

Zapłacone zostają w stosunku ich wartości, jeżeli są wrzucone lub uszkodzone.

419. Zapasy wojenne i żywność, tudzież odzież ludzi załogi okrętowej, nie przykładają się do wynagrodzenia za rzeczy wrzucone w morze; wartość tych, które

wrzucone były, zapłaconą będzie przez rozłożenie szkody na wszystkie inne przedmioty. — K. P. S. 656 n.

420. Rzeczy nie opatrzone cedulą wodną lub nie podane przez kapitana, nie będą zapłacone, jeżeli wrzucone zostały; przykładać się będą do straty, jeżeli zostały ocalone. — K. H. 222, 281, 292, 415, 418, 421.

421. Przedmioty naładowane na pomoście okrętu, należą do rozkładu szkody, jeżeli są ocalone. — K. H. 420.

Jeżeli są wrzucone, lub uszkodzone przez wrzucenie, właściciel nie jest dopuszczonym do wytoczenia skargi o rozkład szkód; poszukiwanie swoje może wystosować tylko do kapitana. — K. H. 229.

422. Rozkład uszkodzenia wydarzonego w okręcie, wtedy tylko ma miejsce, gdy szkoda nastąpiła dla ułatwienia wrzucenia.

423. Jeżeli wrzucenie nie ocala okręt, żaden rozkład nie ma miejsca.

Towary wyratowane nie przykładają się wcale do zapłacenia, ani do wynagrodzenia szkody tych, które zostały wrzucone lub uszkodzone. — K. H. 424, 427.

424. Jeżeli wrzucenie ocala okręt, i jeżeli okręt, odbywając dalszą podróż, ginie, — przedmioty uratowane przykładają się do wynagrodzenia wrzuconych, podług ich wartości w stanie w jakim się znajdują, po odtrąceniu kosztów wyłożonych na uratowanie. — K. N. 2102-3.

425. Przedmioty wrzucone nie przykładają się, w żadnym przypadku, do zapłaty szkód wydarzonych po wrzuceniu w towarach ocalonych.

Towary nie przykładają się wcale do zapłaty okrętu utraconego lub niezdatnego już do żeglugi. — K. H. 246, 369, 389 n.

426. Jeżeli, na mocy narady, uczyniono otwór w okręcie dla wydobycia towarów, takowe przykładają się

do wynagrodzenia szkody zrzędzonej okrętowi. — K. H. 241, 410, 411 n.

427. W przypadku utraty towarów przeładowanych na łódzie dla ulżenia okrętowi wchodzącemu do portu lub rzeki, rozkład uskutecznia się na okręt i na całkowity jego ładunek.

Jeżeli okręt ginie z resztą swego ładunku, żaden rozkład na towary przeładowane w łódzie nie ma miejsca, chociażby nawet szczęśliwie przybyły. — K. H. 423.

428. We wszystkich przypadkach wyżej wyszczególnionych, kapitan i ludzie załogi okrętowej mają przywilej na towarach lub cenie z nich pochodzącej, co do ilości z rozkładu wynikającej. — K. H. 191, 192, 221, 250, 259, 271, 429.

429. Jeżeli, po rozkładzie, przedmioty wrzucone odzyskane zostały przez właścicieli, ci obowiązani są zwrócić kapitanowi i osobom interesowanym to, co w skutku rozkładu otrzymali, po potrąceniu szkód zrzędzonych przez wrzucenie, i kosztów na odzyskanie wyłożonych. K. H. 428.

TYTUŁ XIII.

O przedawnieniach.

430. Kapitan nie może nabyć własności okrętu drogą przedawnienia. — K. N. 2236, 2238. — K. H. 384, 431 n.

431. Skarga o zrzeczenie się, przedawnia się upływem czasu w art. 373 oznaczonego. — K. N. 712, 1234, 2219. — K. H. 369.

432. Wszelka skarga wynikająca z kontraktu losowego, lub z kontraktu ubezpieczenia, przedawnia się po

upływie lat pięciu, rachując od daty kontraktu. — K. N. 1317, 1318, 1322. — K. H. 311 n., 332 n.

453. Przedawniają się: — K. H. 434.

Wszelkie skargi o zapłatę ceny najmu okrętu, pensye i płace officerów, majtków i innych ludzi załogi okrętowej, w rok po ukończonej podróży; — K. H. 250, 272, 286;

O dostarczoną żywność dla majtków, z rozkazu kapitana, w rok po jej dostawie;

O dostarczone drzewo i inne potrzebne rzeczy do budowy, uzbrojenia i zaopatrzenia okrętu w ludzi i żywność, w rok po uskutecznieniu tych dostarczeń;

O zapłatę robotników i wykonanie robót, w rok po przyjęciu robót;

Każde żądanie o wydanie towarów, w rok po przybyciu okrętu. — K. H. 108.

454. Przedawnienie nie może mieć miejsca, jeżeli jest ceduła, zobowiązanie, przyznanie rachunku, albo wezwanie sądowe. — K. N. 1326, 2244, 2274. — K. P. S. 59, 61, 69.

TYTUŁ XIV.

O zarzutach niedopuszczalności.

455. Są niedopuszczalnemi: — K. H. 436.

Wszelkie skargi przeciwko kapitanowi i ubezpieczającym, o szkodę zrządzoną w towarach, jeżeli te przyjęte były bez zastrzeżenia; — K. H. 221, 332.

Wszelkie skargi przeciwko biorącemu okręt w najem, o uszkodzenia losowe, jeżeli kapitan wydał towary i odebrał cenę najmu bez zastrzeżenia; — K. H. 286, 397.

Wszelkie skargi o wynagrodzenie za szkody zrządzone, z powodu uderzenia się okrętów, w miejscu, w którym kapitan mógł działać, jeżeli żadnego poszukiwania nie przedsięwziął. — K. H. 106, 305, 407.

436. Te zastrzeżenia i poszukiwania są nieważne, jeżeli nie były uczynione i doręczone w ciągu dwudziestu czterech godzin, i jeżeli, w miesiąc po ich dacie, nie były poparte żądaniem do sądu wniesioném. — K. P. S. 59, 61, 68, 69, 1033.

KSIĘGA III.

O UPADŁOŚCIACH I BANKRUCTWACH (1).

Rozporządzenia ogólne (2).

437. Każdy handlujący, który zaprzestaje płacić, jest *w stanie upadłości*, — K. H. 69, 440—448.

438. Każdy handlujący upadły, który 'znajduje się w jednym z przypadków ciężkiej winy lub oszukania, przewidzianych niniejszém prawem, jest *w stanie bankructwa*. — K. H. 586 n.

(1) Przepisy związkowe: K. N. 1188, 1276, 1446, 1613, 1865-4, 1913, 2003, 2032-2, 2146. — K. P. S. 59, 69-7, 124. — K. H. 14, 69, 129, 163, 308, 346, 635.

(2) Przepisy zawarte w Księdze III. niniejszego Kodexu, to jest w art. 437—614 włącznie, uchylone zostały we Francyi prawem z d. 28 Maja 1838 r.

439. Dwa są rodzaje bankructwa: *bankructwo proste*, które będzie sądzone przez Sądy Policji Poprawczej; *bankructwo podstępne*, które sądzone będzie przez Sądy Kryminalne (1). — K. H. 586, 593. — K. K. G. i P. 868, 869, 156, 1176. — Art. 25 Usta. Przecho. do Kodexu Kar Głównych i Poprawczych z d. 11 Listopada 1847 r. (D. P., T. XL, str. 43).

(1) Kodex Kar Głównych i Poprawczych nie oznacza wyrażnie kary za bankructwo proste, wskazując jedynie w art. 868 i 869 karę za bankructwo podstępne. Dla dokładniejszego jednak wyjaśnienia tego przedmiotu, zwrócić tu należy uwagę na następujące przepisy, a mianowicie:

Prawo karne obecnie obowiązujące, w głównych zasadach, o ile możności, zbliżone zostało do ogólnego prawodawstwa Cesarstwa Rosyjskiego, o czém przekonywa Ukaz z d. ¹²/₂₄ Marca 1847 r. na czele Kodexu Kar Głównych i Poprawczych zamieszczony; a zatem przepisy tegoż Kodexu tylko w związku z innymi prawami w Cesarstwie obowiązującymi, w danych przypadkach rozpoznawane być winny.

Ustawa Handlowa dla Cesarstwa Rosyjskiego wydana, w art. 1696, 1698 i 1699, rozróżniając upadłość prostą od bankructwa prostego i od podstępnego, określiła w art. 1698, iż bankructwo proste jest takie bankructwo, które nastąpiło wprawdzie z winy dłużnika, lecz bez żadnego złego zamiaru. Ustawa ta nie wskazuje żadnej kary za bankructwo proste i jedynie w art. 1673 podane są przypadki, w których kupiec upadły karze za bankructwo podstępne ulegać powinien. Takie rozporządzenia prawa były powodem, iż Kodex Karny w Cesarstwie oznaczył karę jedynie tylko za bankructwo podstępne.

Lecz inne jest zastosowanie Kodexu Karnego w Królestwie Polskiem: tu bowiem obowiązuje Kodex Handlowy Francuzki, który w art. 439 stanowi, że bankructwo proste będzie sądzone przez Sądy Policji Poprawczej, zaś w art. 402 i 403 Kodexu Karnego Francuzkiego kara w tym razie zagrożona jest od miesiąca do lat dwóch więzienia.

Ponieważ Kodex Handlowy w Królestwie Polskiem obowiązujący wymaga wyrzeczenia kary za bankructwo proste, a kara ta Kodexem Kar Głównych i Poprawczych nie jest oznaczona; wła-

TYTUŁ I.*O u p a d ł o ś c i.*

DZIAŁ I.

O otwarciu upadłości.

440. Każdy upadły obowiązany będzie, w ciągu trzech dni po zaprzestaniu wypłat, oświadczyć o tém w Kancellaryi Trybunału Handlowego; — Dzień, w którym przestał wypłacać, będzie w te dni trzy wliczonym. K. P. S. 1033. — K. H. 437.

W razie upadłości spółki firmowej, oświadczenie upadłego obejmować będzie imię, nazwisko i wskazanie zamieszkania każdego z spółników solidarnych. — K. H. 20 n., 437, 452, 453.

441. Otwarcie upadłości wyrzeczone będzie przez Trybunał Handlowy: epoka otwarcia będzie ustanowio-

ściwie zatem zachodzi tu przypadek przewidziany artykułem 156 tegoż Kodexu, podług którego:

»Jeżeli, na przestępstwo przychodzące pod rozpoznanie sądu, prawo nie postanowiło oznaczonej kary, wówczas sąd skazuje winnego na jedną z kar postanowionych na przestępstwa, najwięcej do rzeczonego przestępstwa z rodzaju i ważności swój zbliżone...«

Z téj wychodząc zasady, zdaje się, iż bankructwo proste graniczy z przeniewierzeniem i oszustwem, i jest najbardziej zbliżone do rodzaju oszustwa, w art. 1176 K. K. G. i P. przewidzianego, gdzie postanowiona jest kara za strwonienie lub przywłaszczenie sobie pieniędzy wyludzonych pod pozorem korzystnego handlowego przedsięwzięcia lub pod innym zmyślnym pozorem.

na, bądź z chwilą wydalenia się dłużnika, bądź z chwilą zamknięcia jego składów, bądź od daty wszelkich aktów wykazujących odmówienie wykonania albo wypłaty zobowiązań handlowych.

Wszystkie jednak wyżej wzmiankowane akta o tyle tylko skutkują otwarciem upadłości, o ileby miało miejsce zaprzestanie wypłat lub oświadczenie upadłego. — K. H. 437, 449, 454.

442. Upadły, licząc od dnia upadłości, utracą, z samego prawa, zarząd całym swoim majątkiem. — K. H. 447, 494, 530.

443. Nikt nie może nabyć przywileju ani hipoteki na majątku upadłego, w ciągu dni dziesięciu, które poprzedzają otwarcie upadłości. — Art. 135 Usta. Hyp. z r. 1818. Art. 205, 461. 511. K. C. P.

444. Wszelkie akta przenoszące własność nieruchomości, działane przez upadłego, tytułem darmym, w ciągu dni dziesięciu, które poprzedzają otwarcie upadłości, są nieważne i bez skutku względem masy wierzycieli; wszelkie akta tego samego rodzaju, pod tytułem obciążliwym, unieważnione być mogą, na żądanie wierzycieli, jeżeli Sędziom zdawać się będą nacechowane znamieniem podstępem. — K. N. 2071, 2124, 2146. — Art. 135. Usta. Hyp. z r. 1818.

445. Wszelkie akta lub zobowiązania, czynności handlowych dotyczące, zawarte przez dłużnika w ciągu dni dziesięciu, które poprzedzają otwarcie upadłości, mają przeciwko sobie domniemanie oszukania ze strony upadłego: są nieważnemi, gdy udowodnionem zostało, że zachodzi oszukanie ze strony innych do umowy wpływających. — K. N. 1167.

446. Wszelkie summy zapłacone, w ciągu dni dziesięciu, poprzedzających otwarcie upadłości, za długi handlowe, których termin jeszcze nie przypadł, ulegają zwrotowi.

~~447~~. Wszelkie akta lub wypłaty uczynione na oszukanie wierzycieli, są nieważne. — K. N. 1167.

~~448~~. Otwarcie upadłości czyni wymagalnemi długi, których termin wypłaty nie nadszedł: co się tyczy papierów handlowych, w których upadły będzie współzobowiązany, inni zobowiązani winni będą tylko dać porękę, że zapłacą w terminie, jeżeli raczniej nie wolą natychmiast zapłacić. — K. N. 1188. — K. P. S. 124.

DZIAŁ II.

O przyłożeniu pieczęci.

~~449~~. Jak tylko Trybunał Handlowy poweźmie wiadomość o upadłości, bądź z oświadczenia upadłego, bądź z podania któregokolwiek wierzyciela, bądź z wieści powszechniej, nakaże przyłożenie pieczęci: wypis wyroku przesłany będzie natychmiast Sędziemu pokoju (Podsędkowi). — K. P. S. 907, 912. — K. H. 441, 450, 454. — Art. 135. Usta. Hyp. z r. 1818.

* ~~450~~. Sędzia Pokoju będzie mógł także przyłożyć pieczęci na zasadzie wieści powszechniej (1).

~~451~~. Pieczęci przyłożone będą na składach, kantorach, kassach, tekach, księgach, rejestrach, papierach, ruchomościach i rzeczach upadłego.

~~452~~. Jeżeli nastąpiła upadłość spółników połączonych spółką firmową, pieczęci przyłożone będą nie tylko w głównym domu spółki, lecz i w zamieszkanu oddzielnym każdego ze spółników solidarnych.

~~453~~. W każdym przypadku, Sędzia Pokoju (Podsę-

(1) Przepis ten zmieniony został artykułem 5 Ustawy Przechodniej z d. 24 Marca 1809 r. (T. II. str. 624 niniejsz. dzieła).

dek) prześle, bezzwłocznie, Trybunałowi Handlowemu, protokół przyłożenia pieczęci.

DZIAŁ III.

O mianowaniu Sędziego Kommissarza i Kuratorów upadłości.

454. Tym samym wyrokiem, który nakaże przyłożenie pieczęci, Trybunał Handlowy oznaczy epokę otwarcia upadłości; zamianuje jednego z swoich członków *Kommissarzem upadłości* i jednego lub kilku *Kuratorów*, stosownie do ważności masy, dla dopełnienia, pod nadzorem kommissarza, czynności, które im niniejsze prawo powierza.

W przypadku gdyby pieczęci przyłożone były przez Sędziego Pokoju (przez Podśędka) na zasadzie wiesci powszechnej, Trybunał zastosuje się do reszty rozporządzeń wyżej przepisanych, skoro tylko o upadłości poweźmie wiadomość. — K. H. 441, 449, 455, 462, 481, 483, 485, 494, 525.

455. Trybunał Handlowy nakaże, w tym samym czasie, albo zatrzymanie osoby upadłego w domu aresztu za długi, albo oddanie osoby jego pod straż officyalisty policyjnego sądowego, lub żandarma.

W tym stanie rzeczy, upadły nie może być ani przyjęty do aresztu, ani zamówiony na mocy jakiegokolwiek bądź wyroku Trybunału Handlowego. — K. H. 466 n.

456. Kuratorowie, których zamianuje Trybunał, będą mogli być wybranymi z pomiędzy wierzycieli domniemanych, lub z pomiędzy wszelkich innych osób, przedstawiających największą rękojmię co do rzetelności swego zarządu. Nikt nie będzie mógł być mianowany

kuratorem dwa razy w ciągu tego samego roku, chyba był wierzycielem. — K. H. 459, 462.

457. Wyrok będzie rozlepionym i zamieszczonym w wyciągu w Dziennikach publicznych, w sposobie wskazanym w art. 683 Kodexu Postępowania Cywilnego. — Będzie wykonalnym tymczasowo, ale podlegać będzie opozycji, mianowicie, co do upadłego, w ciągu dni ośmiu po rozlepieniu, — co do wierzycieli obecnych lub zastąpionych i co do wszelkich innych interesowanych osób, w całym ciągu czasu i włącznie aż do dnia protokołu stwierdzającego sprawdzenie wiarytelnosci, — co do wierzycieli spóźniających się, aż do upływu ostatniego terminu, jakiby im był do zwolony.

458. Sędzia-Kommissarz złoży Trybunałowi Handlowemu rapport o wszelkich sporach, jakie z upadłości powstać mogą i dla jakich tenże Trybunał będzie właściwym.

Obowiązkiem jego będzie szczególnie przyspieszyć sporządzenie bilansu, zwołanie wierzycieli, i czuwać nad zarządem upadłości, bądź to w ciągu trwania zarządu tymczasowego kuratorów, bądź to w ciągu zarządu syndyków tymczasowych lub ostatecznych. — K. H. 466, 474, 476, 495, 508.

459. Karatorowie mianowani przez Trybunał Handlowy zarządzać będą upadłością pod nadzorem kommissarza, aż do zamianowania syndyków: zarząd ich tymczasowy nie będzie mógł trwać dłużej nad dni piętnastcie, chyba Trybunał uznał potrzebę przedłużenia tego zarządu najwięcej na drugie dni piętnastcie. — K. H. 462, 482, 494, 499.

460. Kuratorowie będą mogli być odwołani przez ten sam Trybunał, który ich mianował. — K. H. 456 n.

461. Kuratorowie nie będą mogli rozpocząć żadnej

czynności, dopóki nie wykonają przysięgi przed kommissarzem na to, że dobrze i wiernie wykonywać będą powierzone im obowiązki. — K. H. 455 n.

D Z I A Ł IV.

O przedwstępnych czynnościach kuratorów i o pierwszych rozporządzeniach względem upadłego.

462. Jeżeli, po mianowaniu kuratorów i wykonaniu przysięgi, pieczęci przyłożone jeszcze nie były, kuratorowie domagać się będą od Sędziego Pokoju (od Podśędka), aby do opieczętowania przystąpił. — K. H. 449, 461.

463. Księgi upadłego wyjęte będą z pod opieczętowania, i oddane kuratorom przez Sędziego Pokoju (przez Podśędka), po ich zamknięciu przez niego: poświadczy on wkrótkości, w swoim protokóle, stan, w jakim się znajdują. Papiéry handlowe w tece znajdujące się, których termin wkrótce przypada, lub które ulegają przyjęciu, będą także wyjęte z pod opieczętowania przez Sędziego Pokoju (przez Podśędka), opisane i oddane kuratorom, celem ich zrealizowania: wykaz ich oddanym będzie Sędziemu-Kommissarzowi.

Kuratorowie odbierać będą inne summy należne upadłemu, i za swemi kwitami, które powinny być poświadczone przez Sędziego-Kommissarza.

Listy do upadłego przychodzące oddane będą kuratorom: ci otwierać je będą, jeżeli jest nieobecny; jeżeli jest obecnym, otwarcie ich przy nim nastąpi. — K. H. 8, 442, 465, 468, 472, 492, 583.

464. Kuratorowie każą wyjąć z pod opieczętowania i sprzedać artykuły żywności i towary bliskiemu zepsu-

ciu ulegające, po przedstawieniu swoich powodów Sędziemu-Kommissarzowi i po otrzymaniu od niego upoważnienia.

Towary nie ulegające zepsuciu będą mogły być przedane przez kuratorów dopiero po otrzymaniu pozwolenia od Trybunału Handlowego, i na sprawozdanie kommissarza. — K. H. 492.

465. Wszelkie summy odbierane przez kuratorów, wnoszone będą do kassy pod dwoma kluczami, o której będzie mowa w art. 496. — K. H. 530 (1).

466. Po przyłożeniu pieczęci, kommissarz zda sprawę Trybunałowi o stanie interesów upadłego jaki się okazuje, i będzie mógł proponować, albo bezwarunkowe jego uwolnienie, z tymczasowym listem glejtowym dla jego osoby, albo uwolnienie jego z takimże listem, za dostarczeniem poręki, że się stawi, pod karą zapłacenia summy, którą Trybunał oznaczy, i która, w zdarzonym przypadku, obróconą będzie na korzyść wierzycieli. — K. H. 455, 468, 490.

467. Gdyby kommissarz nie uczynił przedstawienia o list glejtowy dla upadłego, on sam będzie mógł swoje żądanie przedstawić Trybunałowi Handlowemu, który postanowi, po wysłuchaniu kommissarza.

468. Jeżeli upadły otrzymał list glejtowy, kuratorowie przywołają go przed siebie, dla zamknięcia ksiąg w jego obecności.

Jeżeli upadły nie stawi się na ich zaproszenie, będzie wezwany aby się stawił.

Jeżeli upadły nie stawi się w czterdzieści ośm godzin po wezwaniu, uważanym będzie za nieobecnego rozmyślnie.

(1) Artykuł ten zmieniony jak to wyjaśniono niżej w przypisku do art. 496 K. H.

Upadły będzie mógł jednak stanąć przez pełnomocnika, jeżeli przedstawia przeszkody uznane za ważne przez kommissarza. — K. P. S. 782. — K. H. 463, 472, 493, 498, 516.

469. Upadły, któryby nie otrzymał listu glejtowego, stawi się przez pełnomocnika; inaczéj uważanym będzie za nieobecnego rozmyślnie. — K. H. 466, 472.

DZIAŁ V.

O bilansie.

470. Upadły, któryby, przed oświadczeniem upadłości, przygotował bilans, czyli stan bierny i czynny swoich interesów, i takowy przy sobie zachował, złoży go kuratorom, w ciągu dwudziestu czterech godzin po objęciu przez nich obowiązków. — K. H. 471, 528.

471. Bilans obejmować powinien wyliczenie i oszacowanie wszystkich ruchomych i nieruchomych rzeczy dłużnika, stan wierzytelności i długów, wykaz zysków i strat, wykaz wydatków; bilans powinien być poświadczony za rzetelność, datowany i podpisany przez dłużnika.

472. Jeżeli, w epoce objęcia obowiązków przez kuratorów, upadły nie przygotował bilansu, obowiązany będzie, sam lub przez swego pełnomocnika, stosownie do przypadków przewidzianych artykułami 468 i 469, przystąpić do sporządzenia bilansu, w obecności kuratorów lub osoby, którą oni wyznaczają.

Księgi i papiéry upadłego będą mu tym celem udzielone, bez przenoszenia ich z miejsca. — K. H. 489.

473. W każdym przypadku, gdyby bilans nie był sporządzonym bądź przez upadłego, bądź przez pełnomocnika, kuratorowie przystąpią sami do sporządzenia bilansu, za pomocą ksiąg i papiérów upadłego, jako téż

za pomocą wiadomości i objaśnień, jakie będą mogli poznać od żony upadłego, od jego dzieci, od pracujących przy jego handlu i od innych przez niego używanych osób.

474. Sędzia-Kommissarz będzie mógł także, bądź z urzędu, bądź na żądanie jednego lub kilku wierzycieli, albo nawet kuratora, badać osoby wskazane w artykule poprzedzającym, wyjąwszy żonę i dzieci upadłego, tak względem tego, co dotyczy sporządzenia bilansu, jako też względem przyczyn i okoliczności dotyczących jego upadłości.

475. Jeżeli upadły umarł po otwarciu upadłości, wdowa lub dzieci będą mogli przedstawić się, ażeby go zastąpić w sporządzeniu bilansu, i we wszelkich innych obowiązkach na upadłego niniejszem prawem włożonych; jeśli tego nie uczynią, kuratorowie działać będą. K. H. 468, 470, 487, 493, 516.

D Z I A Ł VI.

O syndykach tymczasowych.

ODDZIAŁ I.

O mianowaniu syndyków tymczasowych.

476. Skoro bilans złożony będzie przez kuratorów kommissarzowi, tenże sporządzi, nie później jak w ciągu dni trzech, listę wierzycieli, która złożoną będzie Trybunałowi Handlowemu, i rozporządzi zwołanie ich za pośrednictwem listów, oraz obwieszczeń rozlepionych i zamieszczonych w pismach publicznych. — K. H. 458.

477. Nawet przed sporządzeniem bilansu, delegowa-

ny kommissarz będzie mógł zwołać wierzycieli, według zachodzącej potrzeby.

478. Wierzyciele wezwani zgromadzą się w obecności kommissarza, w dniu i miejscu przez niego wskazanych.

479. Każdy, ktoby się przedstawił na tém zgromadzeniu jako wierzyciel, i czyjby tytuł uznany był później za podstawiony zmownie między nim a upadłym, ulegnie karom przepisany na spółników podstępnych bankrutów. — K. K. G. i P. 869.

480. Wierzyciele zgromadzeni przedstawiają kommissarzowi listę potrójną w stosunku liczby syndyków tymczasowych, jakiej zamianowania uznają potrzebę; z téj listy Trybunał Handlowy zamianuje syndyków.

ODDZIAŁ II.

O ustaniu obowiązków kuratorów.

481. W ciągu dwudziestu czterech godzin po mianowaniu syndyków tymczasowych, kuratorowie przestaną pełnić swoje obowiązki, i zdadzą sprawę syndykom, w obecności kommissarza, ze wszystkich swoich działań i stanu upadłości. — K. P. S. 527. — K. H. 454, 483, 488, 527.

482. Po złożeniu tego sprawozdania, syndycy dalej prowadzić będą działania rozpoczęte przez kuratorów, i będą obowiązani do zarządzania tymczasowo upadłością, pod nadzorem Sędziego-Kommissarza. — K. H. 458, 494, 499.

ODDZIAŁ III.

O wynagrodzeniu kuratorów.

483. Kuratorowie, po złożeniu sprawozdania, będą mieli prawo do wynagrodzenia, które wypłacone im zostanie przez syndyków tymczasowych. — K. H. 485.

484. Wynagrodzenie to oznaczone będzie stosownie do miejsca i do natury upadłości, według zasad, które wskazane będą postanowieniami administracyjnymi.

485. Jeżeli kuratorowie wybrani byli z pomiędzy wierzycieli, nie otrzymają żadnego wynagrodzenia.

DZIAŁ VII.

O działaniach syndyków tymczasowych.

ODDZIAŁ I.

O odjęciu pieczęci i o inwentarzu.

486. Syndycy tymczasowi, zaraz po ich mianowaniu, domagać się będą odjęcia pieczęci, i przystąpią do sporządzenia inwentarza majątku upadłego. Wolno im będzie w oszacowaniu użyć pomocy, jaką za właściwą uznają. Stosownie do art. 937 Kodexu Postępowania Cywilnego inwentarz ten spisujący będą syndycy w miarę odejmowania pieczęci; a Sędzia Pokoju (Podśędek) będzie obecnym i podpisze go na każdym posiedzeniu. — K. P. S. 303 n., 928 n., 941 n. — K. H. 106; 414, 489, 517.

487. Upadły będzie obecnym, lub należycie wezwa-

nym przy odejmowaniu pieczęci i sporządzaniu inwentarza. — K. H. 468, 475.

488. W każdej upadłości, kuratorowie, syndycy tymczasowi i ostateczni, obowiązani będą złożyć, w ciągu dni ośmiu po rozpoczęciu swych czynności, okręgowemu urzędnikowi bezpieczeństwa (1), wykaz czyli treściwe sprawozdanie o stanie upadłości jaki się okazuje, jej głównych przyczynach i okolicznościach, oraz o charakterze jaki się mieć zdaje. — K. H. 481.

489. Urzędnik bezpieczeństwa (1) będzie mógł, gdy to za rzecz właściwą uzna, udawać się do zamieszkania upadłego lub upadłych, być obecnym przy sporządzaniu bilansu, inwentarza i innych aktów upadłości, nakazywać udzielenie sobie wszelkich objaśnień z takowych wyniknąć mogących, i w skutku tego czynić akta, lub poszukiwania potrzebne; wszystko to z urzędu i bez kosztów. — K. H. 471, 486, 526, 595.

490. Jeżeli mniema, że jest bankructwo proste lub podstępne, jeżeli przeciwko upadłemu wydany został rozkaz dostawienia, zatrzymania lub przyaresztowania, zawiadomi o tém, bezzwłocznie, Sędziego-Kommissarza Trybunału Handlowego; w którym to przypadku, tenże kommissarz nie będzie mógł czynić wniosku o udzielenie upadłemu listu glejowego, a Trybunał nie będzie mógł go udzielić. — K. H. 460, 468.

(1) Urzędnicy bezpieczeństwa nie istnieją w Królestwie Polskiem, a obowiązki wypływające z przepisu w artykule tym zawartego, przeszły na Prokuratorów Sądów Kryminalnych.

ODDZIAŁ II.

O sprzedaży towarów i ruchomości, tudzież o ściąganiu należności.

491. Po ukończeniu inwentarza, towary, pieniądze, tytuły na aktywa, ruchomości i rzeczy dłużnika, oddane będą syndykom, którzy ich odbiór w końcu inwentarza poświadczą. — K. P. S. 943. — K. H. 463.

492. Syndycy będą mogli, za upoważnieniem kommissarza, przystąpić do ściągania wierzytelności należnych upadłemu. Będą mogli także przystąpić do sprzedaży jego rzeczy i towarów, bądź przez publiczną licytację, za użyciem stręczycieli i na giełdzie, bądź z wolnej ręki, według swojego wyboru. — K. P. S. 617 n. — K. H. 463, 583.

493. Jeżeli upadły otrzymał list glejtowy, syndycy będą go mogli użyć do ułatwienia i wyjaśnienia w ich zarządzie; oznaczają warunki jego pracy. — K. H. 468, 475.

494. Od chwili objęcia obowiązków przez kuratorów, a następnie przez syndyków, każda skarga cywilna wytoczona, przed upadłością, przeciwko osobie i majątkowi ruchomemu upadłego, ze strony prywatnego wierzyciela, będzie mogła być popiérana jedynie przeciwko kuratorom i syndykom; a każda skarga, któraby wytoczoną była po upadłości, będzie mogła być wytoczoną jedynie przeciwko kuratorom i syndykom. — K. H. 442, 454, 459, 482, 499.

495. Jeżeli wierzyciele mają jakiegokolwiek powody do użalania się na działanie syndyków, odnoszą się o to do kommissarza, który wyda decyzją, o ile to będzie stosowném, lub złoży sprawozdanie Trybunałowi Handlowemu.

496. Pieniądze pochodzące z sprzedaży i ze ściągniętych wierzytelności, wniesione będą, po potrąceniu wydatków i kosztów, do kassy zamykanej na dwa klucze. Jeden klucz oddany będzie najstarszemu wiekiem z kuratorów lub syndyków, drugi zaś temu z wierzycieli, którego kommissarz do tego wyznaczy. — K. H. 465, 527, 536 (1).

497. Co tydzień wykaz stanu kassy upadłości składany będzie kommissarzowi, który będzie mógł, na żądanie syndyków, i według okoliczności, nakazać wniesienie całości lub części funduszków, do kassy umorzenia, albo do rąk delegowanego tej kassy w departamentach, z zastrzeżeniem, że na korzyść massy liczyć się będą procenta, jakie taż kassa opłaca od summ w niej złożonych (1).

498. Podniesienie funduszków wniesionych do kassy umorzenia, dopełnione będzie na mocy rozkazu kommissarza (1).

ODDZIAŁ III.

O aktach zachowawczych.

499. Od chwili objęcia obowiązków, kuratorowie, a następnie syndycy, obowiązani będą do uskutecznienia

(1) Przepisy zawarte w art. 465, 496, 497 i 498 K. H. zmienione zostały sposobem milczącym przez art. 31 postanowienia z d. 17/29 Stycznia 1828 r., podług którego wszelkie fundusze tego rodzaju składane być powinny do depozytu Banku Polskiego. (T. I, str. 942 niniejszego dzieła).

wszelkich aktów, dla zachowania praw upadłego względem jego dłużników.

Będą także obowiązani domagać się wpisów hipotecznych na nieruchomościach należących do dłużników upadłego, jeżeli upadły nie domagał się tego, i jeżeli ma tytuły hipoteczne. Wpis przyjęty będzie na imię kuratorów i syndyków, którzy do podań swych dołączą wypisy wyroków, któremi mianowani byli. — K. N. 1137, 1372 (1).

500. Obowiązani będą domagać się wpisu na imię massy wierzycieli, na nieruchomościach upadłego, jakie im wiadome będą. Wpis przyjęty będzie na proste podanie, wyrażające, że upadłość istnieje i obejmujące datę wyroku, którym mianowani zostali. — K. N. 2146, 2148, 2154 (1).

ODDZIAŁ IV.

O sprawdzeniu wierzytelności.

501. Sprawdzenie wierzytelności nastąpi bez zwłoki; kommissarz czuwać będzie nad dopełnieniem tego z pośpiechem, w miarę zgłaszania się wierzycieli. — K. H. 504, 511, 519.

502. Wszyscy wierzyciele upadłego będą w tym celu zawiadomieni, przez pisma publiczne i przez listy syndyków, aby się stawili, w ciągu dni czterdziestu, bądź osobiście, bądź przez pełnomocników, przed syndykami upadłości; aby im oświadczyli z jakiego tytułu i co do

(1) Przepisy zawarte w art. 499 i 500 K. H. zmodyfikowane zostały artykułem 135 Ustawy Hypotecznej z roku 1818.— (T. II, str. 112 niniejszego dzieła).

jakięj summy są wierzycielami, i aby im oddali tytuły swych wierzytelności lub złożyli je w kancelaryi Trybunału Handlowego. Będzie im w téj mierze udzielone pokwitowanie. — K. H. 512 n.

503. Sprawdzenie wierzytelności nastąpi ocnie między wierzycielem lub jego pełnomocnikiem a syndykami, i w obecności Sędziego-Kommissarza, który w tym względzie sporządzi protokół. Czynność ta odbędzie się w dniach piętnastu po upływie terminu przez poprzedzający artykuł oznaczonego. — K. H. 505, 597.

504. Każdy wierzyciel, którego wierzytelność sprawdzoną i co do rzetelności przez niego zaręczoną została, będzie mógł być obecny przy sprawdzeniu innych wierzytelności, i czynić wszelkie zarzuty przeciwko sprawdzeniom już nastąpionym lub nastąpić mającym. — K. H. 506 n.

505. Protokół sprawdzenia wyrazi okazanie tytułów wierzytelności, zamieszkanie wierzycieli i ich pełnomocników.

Obejmować będzie krótki opis tytułów, które porównane będą z księgami upadłego.

Uczynioną w nim będzie wzmianka o dodatkach, przekręśleniach i międzywierszach.

Wyrażać będzie, że okaziciel jest prawnym wierzycielem summy, o którą się upomina.

Kommissarz będzie mógł, stosownie do ważności przypadku, żądać od wierzycieli okazania ich ksiąg, lub wyciągu z nich sporządzonego przez miejscowego Sędziego Handlowego, na mocy rozkazu sądowego; będzie mógł również, z urzędu, odesłać przed Trybunał Handlowy, który na jego sprawozdanie postanowi. — K. N. 1987. — K. H. 506, 508.

506. Jeżeli wierzytelność nie jest zaprzeczoną, syndycy podpiszą, na każdym tytule, oświadczenie nastę-

pujące: *Przyjęto do stanu biernego upadłości . . . na sumnę . . . dnia . . . miesiąca . . . roku . . .* Widymata kommissarza będzie umieszczoną poniżej tego oświadczenia. K. H. 504, 515.

507. Każdy wierzyciel, w ciągu dni ośmiu, po sprawdzeniu swój wierzytelności, obowiązany będzie zaręczyć za jej rzetelność przed kommissarzem. — K. H. 513, 514, 597.

508. Jeżeli wierzytelność jest zaprzeczoną w całości lub części, Sędzia-Kommissarz na domaganie się syndyków, będzie mógł polecić okazanie tytułów wierzyciela, i złożenie tychże w kancelaryi Trybunału Handlowego. — Będzie mógł nawet, bez potrzeby wydawania pozwów, odesłać strony, ze skróconym terminem, przed Trybunał Handlowy, który osądzi na jego sprawozdanie. — K. H. 458.

509. Trybunał Handlowy będzie mógł nakazać, ażeby nastąpiło, przed kommissarzem, badanie na czyny i ażeby osoby mogące dostarczyć objaśnień przed niego w tym celu zapozwane zostały. — K. P. S. 252, 432.

510. Po upływie terminów oznaczonych na sprawdzenie wierzytelności, syndycy sporządzą protokół obejmujący imiona i nazwiska wierzycieli, którzy się nie stawili. Protokół ten, po zamknięciu go przez kommissarza, postawi ich w stanie opóźnienia.

511. Trybunał Handlowy, na sprawozdanie kommissarza, oznaczy, wyrokiem, nowy termin do sprawdzenia.

Termin ten postanowiony będzie przy względzie na odległość zamieszkania wierzyciela w stanie opóźnienia będącego, tak iżby dodany był jeden dzień na każdą odległość trzech miryametrów (1); co do wierzycieli za

(1) Miryametrów 3 równa się, $3\frac{1}{2}$ milom Polskim, czyli $2\frac{4}{8}$ wi orstom Rossyjskim.

granicą kraju (1) mieszkających, zachowane będą terminy artykułem 73 Kodexu Postępowania Cywilnego przepisane.

512. O wyroku oznaczającym nowy termin, zawiadomieni będą wierzyciele, podług formalności artykułem 683 Kodexu Postępowania Cywilnego wymaganych; dopełnienie tych formalności znaczyć będzie, względem wierzycieli niestawających, tyle co doręczenie, a mianowanie syndyków ostatecznych nie będzie mogło być z tego powodu opóźnione.

513. Wrazie nie stawienia się i nie zaręczenia za rzetelność w terminie przez wyrok oznaczonym, nie stawający nie będą należeli do nastąpić mających rozdzieleni.

W każdym razie, srodek opozycji służyć im będzie aż do ostatniego rozdzielenia pieniędzy włącznie, lecz niestawający, chociażby nawet byli wierzycielami niewiadomymi, nie będą mogli niczego domagać się z rozdzieleni już dokonanych, które, co do nich, poczytane będą za nieodwołalne, a w których utracą całkowity udział, jakiegoby domagać się mogli.

DZIAŁ VIII.

O syndykach ostatecznych i o ich działaniach.

ODDZIAŁ I.

O zebraniu wierzycieli, których wierzytelności sprawdzone zostały.

514. W trzech dniach po upływie terminów przepisanych do zaręczenia za rzetelność przez wierzycieli wiado-

(1) W oryginalnym tekście, zamiast wyrazu *kraju*, zamieszczony jest wyraz *Francyi*.

mych, wierzyciele, których należności przyjęte zostały, zwołani będą przez syndyków tymczasowych. — K. H. 506, 511.

515. W miejscu, dniu i godzinie, które kommissarz oznaczy, nastąpi pod jego przewodnictwem zebranie, do którego sami tylko wierzyciele przyznani lub ich pełnomocnicy przypuszczeni będą. — K. H. 506, 510.

516. Upadły przywołany będzie na to zebranie: winien na takowém stanąć osobiscie, jeżeli otrzymał list glejtowy; i będzie mógł być na takowém zastąpiony jedynie dla przyczyn ważnych i przyjętych przez kommissarza. — K. H. 468, 475.

517. Kommissarz sprawdzi pełnomocnictwa tych, którzy się stawiają jako umocowani; nakaże, aby, w jego obecności, syndycy tymczasowi zdali sprawę co do stanu upadłości, co do formalności jakie dopełnione zostały, i co do działań jakie nastąpiły: upadły będzie wysłuchany. — K. H. 475.

518. Kommissarz sporządzi protokół tego, co było mówione i postanowione na tém zebraniu.

ODDZIAŁ II.

O u k ł a d z i e.

519. Żaden układ między wierzycielami naradzającymi się a dłużnikiem upadłym nastąpić nie może, aż po dopełnieniu formalności wyżej wskazanych.

Układ ten nie może nastąpić inaczéj jak za zgodzeniem się większości liczebnej wierzycieli, i, prócz tego, przedstawiających w tytułach do wierzytelności sprawdzonych trzy czwarte części całości summ należnych, podług wykazu wierzytelności sprawdzonych i zarege-

strowanych, stosownie do Oddziału IV, Działu VII (art. 501n.); wszystko to pod karą nieważności.—K.H.501, 522.

520. Wierzyciele mający wpisy hipoteczne, oraz posiadający zastaw, nie będą mieli głosu przy naradach dotyczących układu. — K. H. 524, 535, 539.

521. Jeżeli z roztrząśnienia aktów, ksiąg i papierów upadłego, wynika jakie domniemanie bankructwa, żaden układ pomiędzy upadłym a wierzycielami nastąpić nie może, pod karą nieważności: kommissarz czuwać będzie nad wykonaniem niniejszego rozporządzenia. — K. H. 589 n.

522. Układ, jeżeli się na niego zgodzono, będzie, pod karą nieważności, podpisany na tém samym posiedzeniu: jeżeli większość wierzycieli obecnych zgadza się na układ, lecz wierzyciele ci nie są właścicielami trzech czwartych części całkowitej summy, narada odłożoną zostanie najdłużej do dni ośmiu. — K. H. 319.

523. Wierzyciele, sprzeciwiający się układowi, obowiązani będą doręczyć swoje sprzeciwienie się syndykowi i upadłemu najdalej w dniach ośmiu.

524. Układ potwierdzonym będzie w ciągu dni ośmiu po wyroku rozstrzygającym sprzeciwienie się. — Potwierdzenie nada mu moc obowiązującą względem wszystkich wierzycieli, i zachowa hipotekę każdemu z nich na nieruchomościach upadłego: tym celem, syndycy obowiązani będą wnieść do hipoteki wyrok potwierdzający, chyba w układzie inaczej postanowiono. — K. N. 2146. — K. H. 526, 539, 588.

525. Po doręczeniu wyroku potwierdzającego syndykowi tymczasowemu, ci zdadzą stanowczy rachunek upadłemu, w obecności kommissarza; rachunek ten będzie roztrząśniony i zamknięty. W razie sporu, Trybunał Handlowy wyrzeczce: syndycy oddadzą następnie

upadłemu całość jego majątku, jego księgi, papiéry, rzeczy.

Upadły ich zakwituje; czynności kommissarza i syndyków ustana; i tego wszystkiego sporządzony będzie protokół przez kommissarza. — K. P. S. 527.

526. Trybunał Handlowy będzie mógł, z powodu złego prowadzenia się lub oszukania, odmówić potwierdzenia układu; i, w tym przypadku, upadły będzie pod zarzutem bankructwa, i odesłanym zostanie, z prawa, przed urzędnika bezpieczeństwa (1), który obowiązany będzie do dochodzenia z urzędu.

Jeżeli Trybunał Handlowy udzieli potwierdzenie, użna zarazem upadłego za wytlómaczonego i ulegającego rehabilitacyi, pod warunkami wyrażonemi w poniższym Tytule *O rehabilitacyi* (art. 604—614 K. H.). — K. H. 531, 586, 604.

ODDZIAŁ III.

O połączeniu się wierzycieli.

527. Jeżeli układ nie nastąpi, wierzyciele zgromadzeni zawrą, większością indywidualną wierzycieli obecnych, kontrakt połączenia; zamianują jednego lub kilku syndyków ostatecznych: wierzyciele zamianują kassjera, obowiązanego do odbioru summ pochodzących z wszelkiego rodzaju realizacyi. Syndycy ostateczni odbiorą rachunek od syndyków tymczasowych, tak jak było powiedziane co do rachunku kuratorów w art. 481. — K. H. 465, 496, 563.

(1) Właściwie jest tu mowa o Prokuratorze Sądu Kryminalnego, jak to wyjaśniono w odsyłaczu do art. 488 K. H.

528. Syndycy wyobrażać będą masę wierzycieli; przystąpią do sprawdzenia bilansu, jeżeli tego zachodzi potrzeba.

Popierać będą, na mocy kontraktu połączenia, i bez innych tytułów urzędowych, sprzedaż nieruchomości upadłego, jego towarów i ruchomych przedmiotów, oraz likwidację jego wierzytelności i długów; wszystko to pod nadzorem kommissarza i bez potrzeby przywołania upadłego. — K. H. 470, 492, 564, 588, 600.

529. W każdym przypadku, za przyzwoleniem kommissarza, wydane będą upadłemu i jego familii suknie, bielizna i sprzęty, do ich osobistego użycia niezbędne. Wydanie to nastąpi na przedstawienie syndyków, którzy wykaz ich sporządzą — K. H. 554.

530. Jeżeli nie istnieje domniemanie bankructwa, upadły będzie miał prawo żądać, tytułem wsparcia, pewnej summy ze swego majątku: syndycy podadzą jej ilość; a Trybunał, na sprawozdanie kommissarza, oznaczy ją, w stosunku potrzeb i ilości familii upadłego, jego dobrej wiary, tudzież większej lub mniejszej straty, jaką poniosą jego wierzyciele. — K. H. 442, 465, 496.

531. W każdym razie gdy nastąpi połączenie się wierzycieli, kommissarz Trybunału Handlowego zda mu sprawę o okolicznościach. Trybunał wyrzeczce, na jego sprawozdanie, tak jak powiedziano w Oddziale II niniejszego Działu, czy upadły może być uważany za wytlómaczonego i czy ulega rehabilitacji.

W razie odmówienia przez Trybunał Handlowy, upadły będzie pod zarzutem bankructwa, i odesłany, z prawa, przed urzędnika bezpieczeństwa (1), jak to powiedziano w art 526. — K. H. 586, 604.

(1) Właściwie przed Prokuratora Sądu Kryminalnego, jak to wyjaśniono w odsyłaczu do art 488 K. H.

D Z I A Ł IX.

*O rozmaitych rodzajach wierzycieli i o ich prawach
w razie upadłości.*

ODDZIAŁ I.

Rozporządzenia ogólne.

552. Jeżeli skarga o wywłaszczenie z nieruchomości nie była wyniesioną przed zamianowaniem syndyków ostatecznych, oni sami tylko dopuszczeni będą do popierania sprzedaży: obowiązani będą przystąpić do niej w ciągu dni ośmiu, w formie jaka niżej wskazaną będzie. — K. P. S. 637. — K. H. 564.

553. Syndycy przedstawia kommissarzowi wykaz wierzycieli mieniących się uprzywilejowanymi na ruchomościach; a kommissarz upoważni do zaspokojenia tych wierzycieli z pierwszych zebranych funduszków. — Jeżeli są wierzyciele zaprzeczający przywileju, Trybunał wyrzeknie; koszta poniosą ci, których skarga odrzuconą została, i takowe nie będą ciężarem massy. — K. N. 2100. — Art. 7, 8 i 9 Usta. Hyp. z r. 1825. (T. II, str. 124 niniejszego dzieła).

554. Wierzyciel mający tytuły zobowiązań solidarnych między upadłym a innymi współzobowiązanymi również upadłymi, będzie miał udział w stosunkowych rozdzieleniach każdej z mass, aż do otrzymania zupełnej i całkowitej zapłaty. — K. H. 558.

555. Wierzyciele upadłego, którzy będą mieli ważne posiadanie zastawów, zapisani będą w massie tylko dla pamięci. — K. N. 2084, 2102. — K. H. 520, 526.

556. Syndycy upoważnieni będą do odebrania zastawów na korzyść upadłości, za spłaceniem długu.

537. Jeżeli syndycy nie odbiorą zastawu, i ten przedany będzie przez wierzycieli, a cena przenosi wierzytelność, przewyżkę odbiorą syndycy; jeżeli cena niższą jest od wierzytelności, wierzyciel zastawny należąc będzie do stosunkowego rozdzielenia co do reszty. — K. H. 538.

538. Wierzyciele zabezpieczeni zaręczeniem zamieszczeni będą w massie za potrąceniem summ, jakieby odebrali od poręczyciela; poręczyciel zamieszczony będzie w téjże saméj massie z tém wszystkiém, co zapłacił za upadłego. — K. H. 538.

ODDZIAŁ II.

O prawach wierzycieli hipotecznych.

539. Jeżeli stosunkowe rozdzielenie szacunku nieruchomości nastąpi wpiérwój aniżeli rozdzielenie szacunku ruchomości, lub jeżeli nastąpi jednocześnie, sami wierzyciele hipoteczni nie zaspokojeni z szacunku nieruchomości, ubiegać się będą, w stosunku tego co im jeszcze należy się, z wierzycielami ręcznymi, do stosunkowego rozdzielenia pieniędzy pochodzących z massy ruchomój. — K. H. 520, 524, 543, 558. — Art. 41, Usta. Hyp. z r. 1818, i art. 7, 8, 9 Usta. Hyp. z roku 1825. (T. II, str. 74 i 124 niniejszego dzieła).

540. Jeżeli sprzedaż ruchomości nastąpi przed sprzedażą nieruchomości, i w skutku takowój będzie dopełnionych kilka rozdzieleni zebranych z niéj pieniędzy przed rozdzieleniem ceny nieruchomości, wierzyciele hipoteczni należąc będą do tych rozdzieleni, w stosunku całkowitych swoich wierzytelności, z zastrzeżeniem, w miarę okoliczności, potrąceń, o jakich niżej będzie mowa. — K. H. 558 n.

541. Po sprzedaży nieruchomości i po wyroku uprzywilejowania pomiędzy wierzycielami hipotecznymi, ci

z pomiędzy tych ostatnich, którzy korzystnie będą umieszczeni na cenie nieruchomości z całością swoich wierzytelności, otrzymają ilość korzystnie umieszczoną z potrąceniem summ, jakie w massie ruchomój pobrali.

Summy tak potrącone nie pozostaną wcale w massie hipotecznój, lecz powrócone zostaną massie ruchomój, na korzyść której potrącenie nastąpi. — K. H. 558 n.

542. Co do wierzycieli hipotecznych, którzy w części tylko umieszczeni będą przy rozdzielaniu szacunku nieruchomości, postąpi się jak następuje:

Prawa ich do massy ruchomój będą ostatecznie urządzone według summ, których wierzycielami pozostaną, po ich umieszczeniu na szacunku nieruchomości; a summy, jakieby otrzymali nad ten stosunek w rozdzieleniu poprzedniém, potrącone będą z summy im przyznanej w uporządkowaniu hipoteczném, i zwrócone będą do massy ruchomój.

543. Wierzyciele hipoteczni nie zamieszczeni korzystnie, będą uważani za prostych wierzycieli osobistych. K. H. 558.

ODDZIAŁ III.

O prawach żon (1).

544. W razie upadłości, prawa i skargi żon, od czasu ogłoszenia niniejszej ustawy, urządzone będą w sposób następujący. — K. N. 1443, 1470, 1493, 1514, 1536, 1541, 1564.

545. Żony, zaślubione pod rządem posagowym, rozdzielone co do majątku, i zostające we wspólności majątkowej, któreby nieruchomości do wspólności nie wniosły, odbiorą w naturze nieruchomości rzezone, i te, któreby im przybyły przez spadki, lub darowizny mię-

(1) Przepisy związkowe: Art. 73 i n. Usta. Hyp. z r. 1818, oraz art. 191—235 K.C.P. (T. II, str. 97 n. i T. I, str. 186 nin. dzieła).

dzy żyjącymi albo na przypadek śmierci. — K. N. 1470, 1493, 1554, 1564. — K. H. 548.

546. Podobnie odbiorą nieruchomości przez siebie i na swe imię nabyte za pieniądze pochodzące z rzeczonych spadków i darowizn, byleby oświadczenie o użyciu tych pieniędzy zastrzeżone było wyraźnie w kontrakcie nabycia, i byleby źródło pieniędzy udowodnione było inwentarzem lub jakimkolwiek innym aktem urzędowym. — K. N. 1402, 1493. — K. H. 547.

547. Pod jakimkolwiek bądź rządem byłaby zawartą umowa przedślubna, wyjąwszy przypadek przewidziany artykułem poprzedzającym, jest domniemanie prawne, że majątek nabyty przez żonę upadłego należy do jej męża, zapłacony jest jego pieniędzmi, i włączony być winien w jego masę czynną; zachowuje się żonie możność dostarczenia przeciwnego dowodu. — K. N. 1402, 1404. — K. H. 550.

548. Skarga o odebranie, wynikająca z rozporządzeń artykułów 545 i 546, służy żonie z obowiązkiem z jej strony zaspokojenia długów i hipotek, któremi majątek będzie obciążony, bądź gdy żona dobrowolnie do tego zobowiązała się, bądź gdy sądownie na to skazaną została.

549. Żona nie będzie mogła wytaczać, w razie upadłości, żadnej skargi z powodu korzyści objętych w kontrakcie małżeńskim; i nawzajem, wierzyciele nie będą mogli odnosić pożytku, w żadnym razie, z korzyści w tym samym kontrakcie mężowi przez żonę zapewnionych. — K. N. 1091, 1096, 1480, 1515. — K. H. 553.

550. W razie gdyby żona zapłaciła długi za męża, jest domniemanie prawne, że uczyniła to pieniędzmi męża; i, w skutek tego, nie będzie mogła wytaczać żadnej skargi przeciwko upadłości, z zachowaniem jej dowodu przeciwnego, jak to powiedziano w art. 547.

551. Żona, której mąż był handlującym w chwili obchodu małżeństwa, będzie miała hypotekę, co do piędzy lub przedmiotów ruchomych, których wniesienie w posagu udowodni aktami urzędowemi, co do zastąpienia swoich dóbr zbytych w czasie małżeństwa, i co do wynagrodzenia długów przez nią wraz z mężem zaciągniętych, tylko na nieruchomościach, które do jej męża w powyższej epoce należały. — K. N. 1472, 1493, 2135. — K. H. 553. — Art. 73 Usta. Hyp. z r. 1818. — K. C. P. 205, 461, 511.

552. Żona, która zaślubiła syna kupieckiego, niemającego, w chwili obchodu małżeństwa, żadnego stanu lub powołania oznaczonego, a który później stał się handlującym, porównaną będzie w tym względzie z żoną, której mąż w chwili obchodu małżeństwa był handlującym. — K. N. 1471, 1493, 2135. — K. H. 553.

553. Wyjętą będzie z pod rozporządzeń art. 549 i 551, i używać będzie wszelkich praw hipotecznych przyznanych żonom przez Kodex Cywilny, żona, której mąż, w chwili obchodu małżeństwa, miał powołanie oznaczone inne jak kupca: jednakże wyjątek ten nie będzie miał zastosowania do żony, którejby mąż prowadził handel w ciągu roku po obchodzie małżeństwa. — K. N. 2135.

554. Wszelkie sprzęty pokojowe, przedmioty ruchome, diamenty, obrazy, naczynia złote i srebrne, oraz inne przedmioty, tak do użytku męża jako i żony służące, pod jakimkolwiek rzędem zawartą została umowa przedślubna, należąc będą do wierzycieli, a żona nie będzie mogła odebrać nic więcej jak tylko suknie i bieliznę do swego użytku, które będą jej udzielone stosownie do rozporządzeń artykułu 529.

Jednakże będzie mogła żona odebrać kosztowności, diamenty, oraz srebra, jeżeli udowodni, wykazem prawnie sporządzonym, do aktów dołączonym, albo dobre-

mi i prawnymi inwentarzami, że jęj były darowane przez umowę przedślubną lub przybyły jęj drogą spadku.

555. Żona, któraby usunęła, ukryła lub utaiła rzeczy ruchome w artykule poprzedzającym wymienione, towary, papięry handlowe, pięniądze gotowe, skazaną będzie na ich zwrot do massy, i prócz tego pociągnięta zostanie jako spółniczka bankructwa podstępnego. — K. N. 1460, 1477. — K. H. 597. — K. K. G. i P. 869.

556. Żona, która dozwoliła swojego imienia, lub swojego wpływu, do aktów zdziałanych przez męża na oszukanie jego wierzycieli, będzie mogła także być pociągnięta, stosownie do okoliczności, jako spółniczka bankructwa podstępnego. — K. H. 597. — K. K. G. i P. 869.

557. Rozporządzenia objęte w niniejszym Oddziale nie mają zastosowania do praw i skarg, nabytych przez żony przed ogłoszeniem niniejszego prawa. — K. H. 544.

D Z I A Ł X.

O rozdzieleniu pomiędzy wierzycieli i o zlikwidowaniu ruchomości.

558. Massa czynna ruchoma upadłego, po odtrąceniu kosztów i wydatków na zarząd upadłości, wsparcia udzielonego upadłemu, i summ zapłaconych wierzycielom uprzywilejowanym, rozdzielona będzie pomiędzy wszystkich wierzycieli, stosunkowo do ich wierzytelności sprawdzonych i potwierdzonych. — K. H. 534, 539.

559. W tym celu, syndycy składać będą, co miesiąc, kommissarzowi, wykaz stanu upadłości, i gotowizny w kassie znajdującęj się: kommissarz nakaże, jeżeli to ma miejsce, rozdzielenie pomiędzy wierzycieli, i oznaczy ilość, jaka ma być rozdzieloną.

560. Wierzyciele zawiadomieni będą o postanowieniach kommissarza i o otwarciu rozdzielenia.

561. Żadna wypłata nie będzie miała miejsca inaczéj, jak za okazaniem tytułu ustanawiającego wierzytelność.

Kassyer uczyni wzmiankę na tytule o wypłacie, jaką skuteczni; wierzyciel pokwituje na brzegu planu rozdzielenia.

562. Po ukończeniu likwidacyi, połączenie wierzycieli będzie zwołane, na żądanie syndyków, pod przewodnictwem kommissarza; syndycy złożą rachunek, a to, co z tego rachunku okaże się pozostałym, będzie przedmiotem ostatniego rozdzielenia. — K. P. S. 527.

563. Połączenie wierzycieli będzie mogło, w każdym stanie sprawy, wyjednać upoważnienie od Trybunału Handlowego, po należytém przywołaniu upadłego, do wchodzenia na ryzyko w układy o prawa i skargi jeszcze nie zrealizowane, i do ich zbycia; w tym przypadku, syndycy skutecznią wszystkie potrzebne akta.

D Z I A Ł XI.

O sposobie sprzedaży nieruchomości upadłego.

564. Syndycy obrani przez połączenie wierzycieli, za upoważnieniem kommissarza, przystąpią do sprzedaży nieruchomości podług form przepisanych przez Kodeks Cywilny dla sprzedaży majątków małoletnich. (K. N. 457—460). — K. C. P. 436. — K. P. S. 958. — K. H. 528.

565. W ciągu dni ośmiu po przysądzeniu, każdy wierzyciel będzie miał prawo do nadlicytacyi. Podwyżka nie będzie mogła być mniejszą od dziesiątej części ceny głównej przysądzenia. — K. P. S. 710.

TYTUŁ II.*O odstąpieniu majątku.*

566. Odstąpienie majątku przez upadłego, jest *dobrowolne* albo *sądowe*. — K. N. 1265 — K. P. S. 898.

567. Skutki odstąpienia dobrowolnego oznaczają się przez umowy między upadłym a wierzycielami. — K. N. 1266.

568. Odstąpienie sądowe nie umarza skargi wierzycieli do majątku później przez upadłego nabyć się mogącego; ten tylko ma skutek, że uwalnia dłużnika od przymusu osobistego. — K. N. 1268, 1270. — K. P. S. 800.

569. Upadły, który będzie w potrzebie żądania odstąpienia sądowego, obowiązany będzie wytoczyć skargę przed Trybunał, który każe sobie złożyć potrzebne tytuły: skarga umieszczona będzie w pismach publicznych, jak to powiedziano w art. 683 Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 898. — K. H. 635-4.

570. Skarga nie zawiesza skutku żadnego poszukiwania; może jednak Trybunał, za przywołaniem stron, nakazać tymczasowe ich wstrzymanie. — K. P. S. 900.

571. Upadły dopuszczony do dobrodziejstwa odstąpienia, obowiązany będzie uczynić lub powtórzyć swoje odstąpienie osobiście, a nie przez pełnomocnika, za przywołaniem swoich wierzycieli, na posiedzeniu Trybunału Handlowego swego zamieszkania; a, jeżeli tam nie ma Trybunału Handlowego, w domu gminnym, w dniu posiedzenia. Oświadczenie upadłego stwierdzone będzie w tym ostatnim przypadku, protokołem Komornika, podpisanym przez Prezydenta, Burmistrza, lub Wójta Gminy. — K. P. S. 901.

572. Jeżeli dłużnik jest uwięzionym, wyrok, który go dopuści do dobrodziejstwa odstąpienia, nakaże wypuścić go z więzienia z ostrożnościami w takim przypadku wymaganymi i zwykłymi, a to dla uczynienia oświadczenia, stosownie do poprzedzającego artykułu. — K. P. s. 902.

573. Imię, nazwisko, stan i mieszkanie dłużnika, zamieszczone będą na tablicach na ten cel przeznaczonych, znajdujących się w izbie posiedzeń Trybunału Handlowego jego zamieszkania, lub Trybunału Cywilnego, który go zastępuje, w miejscu posiedzeń urzędu gminnego, i na giełdzie. — K. P. S. 903, 909.

574. W wykonaniu wyroku, który dopuści dłużnika do dobrodziejstwa odstąpienia, wierzyciele będą mogli zarządzić sprzedaż ruchomego i nieruchomego majątku dłużnika, a przy téj sprzedaży postępować należy podług form przepisanych na sprzedaż odbywane przez połączenie wierzycieli. — K. N. 1269. — K. P. S. 903, 904.

575. Nie mogą być dopuszczonymi do dobrodziejstwa odstąpienia:

1° Szalbierze, bankruci podstępni, osoby skazane za kradzież lub oszustwo, i osoby do zdawania rachunków zobowiązane.

2° Cudzoziemcy, opiekunowie, zarządcy lub skład przyjmujący. — K. N. 1270, 1945, 2059. — K. P. S. 905. K. H. 596, 613.

TYTUŁ III.

O o d z y s k a n i u.

576. Przedawca będzie mógł, w razie upadłości odzyskać towary przez siebie przedane, i wydane, i których cena zapłaconą mu nie była, w przypadkach i pod

warunkami niżej wyrażonemi. — K. N. 2102-4. — Usta. Hyp. z r. 1825, art. 7-5.18 (T. II, str. 124 nin. dzieła).

577. Odzyskanie będzie mogło nastąpić wtenczas tylko, gdy towary wysłane znajdują się jeszcze w drodze, bądź lądem, bądź wodą, i gdy nie weszły jeszcze do składów upadłego lub do składów kommissanta upoważnionego do ich przedania na rachunek upadłego. — K. N. 2102-4. — Usta. Hyp. z r. 1825, art. 7-5. — K. P. S. 826. — K. H. 93.

578. Towary nie będą mogły być odzyskanemi, jeżeli, przed ich przybyciem, przedane były bez oszukania, na mocy ceduł lądowych lub wodnych, albo na mocy listów przewozowych.

579. W razie odzyskania, odzyskujący obowiązany będzie wynagrodzić massie czynnej upadłego wszelkie wydatki poniesione na opłatę przewozu wodą lub lądem, na kommissowe, na ubezpieczenie lub inne koszty i zapłacić summy dłużne z powyższych przyczyn, jeżeli zaspokojonemi nie były.

580. Odzyskanie nastąpić może tylko co do towarów, których tożsamość będzie uznana, i gdy udowodnionem zostanie, że skrzynie, beczki, lub paki, w których znajdowały się w czasie przedaży, nie były otwierane, że postronki lub znaki nie były ani odjęte, ani przemienione, i że towary nie doznały w naturze i ilości ani zmiany ani zepsucia.

581. Będą mogły być odzyskanemi, dopóki w naturze znajdować się będą, w całości lub w części, towary złożone u upadłego, tytułem składu, lub dla ich przedania na rachunek przesyłającego; w tym nawet ostatnim przypadku, szacunek rzeczonych towarów będzie mógł być odzyskanym, jeżeli nie był zapłacony lub nie wszedł w rachunek otwarty między upadłym a kupującym. — K. H. 593-5.

582. We wszelkich przypadkach odzyskania, wyjąwszy przypadki składu i pozostawienia towarów w celu ich przedania, syndycy wierzycieli będą mogli zatrzymać towary odzyskiwane, płacąc poszukującemu cenę umówioną pomiędzy nim a upadłym.

583. Papiéry handlowe, lub wszelkie inne tytuły, których terminu zapłaty jeszcze nie upłynęły, albo upłynęły a zapłata jeszcze nie nastąpiła, a które w naturze znajdować się będą w tece upadłego w epoce jego upadłości, będą mogły być odzyskanemi, jeżeli tytuły te przesłane były przez właściciela z prostém poleceniem spieniężenia ich i zachowania pieniędzy do jego rozporządzenia, albo jeżeli z jego strony otrzymały przeznaczenie szczególne, aby służyły na zapłatę wexlów ciągnionych przez upadłego przyjętych, lub wexlów prostych w zamieszkanu upadłego wypłacalnych.

584. Odzyskanie również nastąpi co do papierów handlowych przysłanych bez przyjęcia i rozporządzenia, jeżeli weszły w rachunek otwarty, w którym właściciel ich wpisany jest tylko w kredyt; lecz nie będzie mogło nastąpić, jeżeli, w chwili przesłania, był dłużnikiem jakiegokolwiek bądź summy.

585. W przypadkach, w których prawo dozwala odzyskania, syndycy rozpoznawać będą żądania; będą je mogli dopuścić, z zastrzeżeniem zatwierdzenia kommissarza; w razie sporu, Trybunał wyrzeczce, po wysłuchaniu kommissarza.

TYTUŁ IV.*O b a n k r u c t w a c h.*

DZIAŁ I.

O bankructwie prostém.

586. Ściganym będzie jako *bankrut prosty* i za takiego będzie mógł być uznany, handlujący upadły, który znajdować się będzie w jednym lub kilku z następujących przypadków:

- 1° Jeżeli jego wydatki domowe, które co miesiąc do swego Dziennika wpisywać jest obowiązany, uznane są za zbytkowe;
- 2° Jeżeli jest udowodnioném, że znaczne summy zużył na grę i operacye czysto losowe;
- 3° Jeżeli wynika z ostatniego jego inwentarza, że, chociaż jego massa czynna o pięćdziesiąt od sta była niższą od biernój, zaciągał znaczne pożyczki, i odprzedawał towary ze stratą lub niżej ceny bieżącej;
- 4° Jeżeli wydał podpisy kredytowe lub obiegowe na summę trzy razy wyższą od jego massy czynnej, podług ostatniego jego inwentarza. — K. H. 8, 89, 592, 600.

587. Będzie mógł być pociągany jako bankrut prosty i uznany za takiego:

Upadły, któryby w Kancellaryi Trybunału nie złożył oświadczenia przepisanego artykułem 440;

Ten, kto oddaliwszy się, nie stanie osobiście przed kuratorami i syndykami w oznaczonych terminach i bez prawnej przeszkody;

Ten, kto przedstawi księgi nieporządnie prowadzone, jeżeli jednak nieporządki te nie okazują oszukania, albo kto wszystkich ksiąg nie przedstawi;

Ten, kto, zostając w spółce, nie zastosował się do artykułu 440. — K. H. 8, 468, 472, 516, 594.

588. Przypadki bankructwa prostego sążone będą przez Sądy Policji Poprawczej, na żądanie syndyków, lub na żądanie któregokolwiek z wierzycieli upadłego, albo na poszukiwanie z urzędu przez Prokuratora. — K. H. 523, 524, 528 (1).

589. Koszta dochodzenia bankructwa prostego będą poniesione przez masę, w przypadku gdy żądanie wyniesione zostało przez syndyków upadłości. — K. H. 528.

590. W razie gdy dochodzenie rozpoczęte zostało przez wierzyciela, tenże poniesie koszta, jeżeli obwiniony zostanie uwolnionym; rzeczony koszta poniesione będą przez masę, jeżeli zostanie skazanym.

591. Prokuratorowie Królewscy obowiązani są zakładać appellacye od wszelkich wyroków Sądów Policji Poprawczej, gdy, w ciągu instrukcyi, uznają, że domniemanie bankructwa prostego jest téj natury, iż przemienić się może na domniemanie bankructwa podstępnego.

592. Sąd Policji Poprawczej, uznawszy, że jest bankructwo proste, wyrzec powinien, stosownie do okoliczności, uwięzienie najmnień na miesiąc, a najwięcej na dwa lata.

Wyroki będą prócz tego rozlepione i zamieszczone

(1) Porównać przypisek zamieszczone w odsyłaczu do art. 439 K. H. (T. II, str. 742 niniejszego dzieła).

w piśmie publiczném, stosownie do art. 683 Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. H. 613.

DZIAŁ II.

O bankructwie podstępném.

595. Uznany będzie za bankruta podstępnego każdy handlujący upadły, który znajdować się będzie w jednym lub kilku z następujących przypadków:

- 1° Jeżeli zmyślił wydatki lub straty, albo nie usprawiedliwił użycia wszystkich swoich wpływów;
- 2° Jeżeli usunął jaką sumę pieniężną, jaką wierzytelność, jakie towary, artykuły żywności lub rzeczy ruchome;
- 3° Jeżeli poczynił sprzedaż, negocyacje lub darowizny — zmysłone;
- 4° Jeżeli zmyślił długi zmowne między nim a pozornymi wierzycielami, wydając pisma symulowane, albo jeżeli w aktach urzędowych, lub zobowiązaniach z podpisem prywatnym, przyznał się dłużnikiem bez przyczyny i bez odebrania waluty;
- 5° Jeżeli, mając sobie powierzone szczególne pełnomocnictwo, lub mając oddane na skład pieniądze, papiery handlowe, artykuły żywności, lub towary, użył, z ubliżeniem pełnomocnictwu lub składowi, na własną korzysć funduszków lub wartości rzeczy, które były przedmiotem pełnomocnictwa lub składu;
- 6° Jeżeli pod cudzém imieniem nabył nieruchomości lub rzeczy ruchome;
- 7° Jeżeli księgi swoje ukrył.

594. Będzie mógł być sciganym jako bankrut podstępny i za takiego uznany:

Upadły, który ksiąg nie utrzymywał, lub którego księgi nie przedstawiają prawdziwego jego położenia pod względem czynnym lub biernym;

Ten, kto, otrzymawszy list glejtowy, nie stawi się w sądzie. — K. H. 8, 468, 472, 516, 587.

595. Przypadki bankructwa podstępnego dochodzone będą z urzędu w Sądach Kryminalnych przez Prokuratorów Królewskich i ich Zastępców na wieść publiczną lub na doniesienie bądź syndyków bądź wierzyciela. — K. H. 63, 274 (1).

596. Gdy obwiniony będzie schwytyany i uznany za winnego przestępstw wymienionych w artykułach poprzedzających, ulegnie karom w Kodexie Kryminalnym za podstępne bankructwo przepisany. — K. H. 599, 612. K. K. G. i P. 868, 869.

597. Uznani będą za spółników bankrutów podstępnych, i skazani zostaną na te same kary co obwiniony, ci, którzy przekonani będą, że porozumieli się z bankrutem, dla utajenia lub usunięcia całości lub części majątku jego nieruchomego lub ruchomego; — że nabyli na niego fałszywe wierzytelności; — i którzy, przy sprawdzaniu i stwierdzaniu swoich wierzytelności, obstawali przytém, ażeby takowe za rzetelne i prawdziwe uznaniem były. — K. H. 555, 593, 598, 600. — K. K. G. i P. 15, 156, 869.

598. Tenże sam wyrok, który postanowi kary na spółników bankructwa podstępnego, skaże ich:

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 439 K. H. (T. II, str. 742 niniejszego dzieła).

- 1° Na zwrot massie wierzycieli majątków, praw i spraw podstępnie utajonych;
- 2° Na zapłatę, na rzecz téjże massy, szkód i strat, wyrównywających summie, o jaką oszukać massę usiłowali.

599. Wyroki Sądów Kryminalnych przeciwko bankrutom i ich spółnikom, będą rozlepione, a nadto w piśmiech publicznych zamieszczone, stosownie do art. 683 Kodexu Postępowania Cywilnego. — К. Н. 612.

DZIAŁ III.

O zarządzie majątku w przypadku bankructwa.

600. We wszystkich przypadkach dochodzenia i ukarania bankructwa prostego lub podstępnego, skargi cywilne, oprócz wymienionych w art. 598, będą odłączone; a wszystkie rozporządzenia dotyczące majątku, przepisane dla upadłości, wykonywane będą, z zupełnym w tym względzie wyłączeniem Sądów Policji Prawczej i Sądów Kryminalnych. — К. Н. 528.

601. Jednakże syndycy upadłości obowiązani będą złożyć Prokuratorom Królewskim i ich Zastępcom, wszelkie dokumenta, tytuły, papiéry i objaśnienia, jakie od nich żądane będą.

602. Dokumenta, tytuły i papiéry, wydane przez syndyków, w czasie instrukcyi, pozostaną w Kancellaryi Trybunału w stanie komunikacyi; komunikacya ta nastąpi na żądanie syndyków, którzy będą mogli czynić wypisy prywatne, lub żądać urzędowych, i te będą im wydane przez Pisarza.

603. Rzeczony dokumenta, tytuły i papiéry będą, po wyroku, zwrócone syndykom, którzy z odbioru ich po-

kwitują; od tego wyłączaają się dokumenta, których złożenie sądowe wyrokiem nakazane będzie.

TYTUŁ V.

O r e h a b i l i t a c y i.

604. Wszelkie żądanie o rehabilitację, ze strony upadłego, podane będzie do Sądu Appellacyjnego, w obrębie którego tenże zamieszkuje. — K. H. 83, 526, 531, 612.

605. Żądający obowiązany będzie przyłączyć do swjej prośby kwity i inne dokumenta, usprawiedliwiające całkowite zapłacenie wszystkich summ, których był dłużnikiem w kapitale, procentach i kosztach.

606. Prokurator przy Sądzie Appellacyjnym, mając sobie zakommunikowaną prośbę, prześle wypisy z niej poczynione, a przez siebie poświadczone, Prokuratorowi Królewskiemu przy Trybunale właściwego okręgu, i Prezesowi Trybunału Handlowego zamieszkania proszącego, a, jeżeli zmienił zamieszkanie po nastąpniej upadłości, Trybunałowi Handlowemu, w którego okręgu upadłość nastąpiła, polecając im zebranie wszelkich wiadomości, jakie powziąć mogą o prawdziwości czynów w prośbie wyszczególnionych.

607. W tym celu, za dopilnowaniem tak Prokuratora Królewskiego jako i Prezesa Trybunału Handlowego, odpis rzeczonej prośby wywieszonym będzie, przez ciąg dwóch miesięcy, tak w izbach posiedzeń każdego Trybunału, jako téż na giełdzie i w urzędzie gminnym, a nadto zamieszczonym będzie w wyciągu w pismach publicznych.

608. Każdy wierzyciel, któryby nie miał całkowicie zapłaconej swojej wierzytelności, w kapitale, procentach, i kosztach, oraz każda inna strona interesowana, będą mogli, przez czas wywieszenia, zakładać opozycję przeciwko rehabilitacji, przez prosty akt w Kancelaryi Trybunału złożony, poparty dowodami usprawiedliwiającymi, jeżeli takowe istnieją.

Wierzyciel opponujący nigdy nie będzie mógł być stroną w postępowaniu względem rehabilitacji, bez ubliżenia jednak innym jego prawom.

609. Po upływie dwóch miesięcy, Prokurator Królewski i Prezes Trybunału Handlowego prześlą, każdy oddzielnie, Prokuratorowi przy Sądzie Appellacyjnym, objaśnienia jakieby zebrali, opozycye jakieby były założone, i szczególne wiadomości, jakieby powzięli względem prowadzenia się upadłego; dołączą przytém swoje zdanie co do jego żądania.

610. Prokurator przy Sądzie Appellacyjnym na zasadzie tego wszystkiego wyjedna wyrok dopuszczający lub odrzucający żądanie rehabilitacji; jeżeli żądanie odrzucone zostanie, nie będzie mogło być już powtórnie wnoszone.

611. Wyrok w przedmiocie rehabilitacji, przesłany będzie tak Prokuratorowi Królewskiemu, jak i Prezesom Trybunałów, do których żądanie zanesione było. Trybunały te każą go odczytać publicznie i wciągnąć do ksiąg swoich.

612. Nie będą dopuszczonymi do rehabilitacji: szalierze, bankruci podstępni, osoby skazane za kradzież lub oszustwo, ani osoby do zdawania rachunków zobowiązane, jako to, opiekunowie, zarządcy lub skład przyjmujący, którzy nie złożyli lub nie usprawiedliwili swoich rachunków. — K. N. 1945, 2059. — K. H. 83, 575, 596.

613. Będzie mógł być dopuszczonym do rehabilitacyi, bankrut prosty, który wycierpiał karę wyrokiem na niego wyrzeczoną. — K. H. 592.

614. Żaden handlujący upadły nie będzie mógł znajdować się na giełdzie, jeżeli nie otrzymał rehabilitacyi. K. H. 71.

KSIĘGA IV.

O JURYZDYKCYI HANDLOWÉJ.

TYTUŁ I.

O organizacyi Trybunałów Handlowych.

615. Postanowienie Rządu oznaczy liczbę Trybunałów Handlowych, i miasta, w których takowe zaprowadzone być mogą, stosownie do rozległości ich handlu i przemysłu. — K. P. S. 49-4., 75, 414 n., 553. — K. H. 616 n., 627 n., 631 n., 642 n., 645 n. (1).

616. Obręb juryzdykcyi każdego Trybunału Handlowego będzie tenże sam co i Trybunału Cywilnego.

(1) Podług art. 9 Organizacyi Sądownictwa z dnia 11 Maja 1808 r. po miastach handlowych ustanowione być miały Sądy Handlowe. Dotąd wszakże tylko w Warszawie istnieje Trybunał Handlowy, z juryzdykcyą nu Gubernię Warszawską w obrębie dawniej Gubernii Mazowieckiej; wszystkie zaś inne Trybunały Cywilne sądzą sprawy handlowe w zastępstwie Trybunałów Handlowych, w obrębach właściwych Gubernij.

w którego obrębie Trybunał Handlowy będzie się znajdował; a jeżeli jest kilka Trybunałów Handlowych w obrębie jednego Trybunału Cywilnego, wyznaczone będą dla nich szczególne okręgi.

617. Każdy Trybunał Handlowy składać się będzie z *Prezesa, Sędziów i ich Zastępców*. Liczba Sędziów nie będzie mogła być mniejszą od dwóch, ani większą od ośmiu, nie rachując Prezesa. Liczba Zastępców oznaczoną będzie stosownie do potrzeby służby. Postanowienie Rządu oznaczy dla każdego Trybunału liczbę Sędziów i ich Zastępców (1). — K. H. 618 n., 646. — Art. 20, 21 i 22 Organizacyi Sądownictwa z d. 11 Maja 1808 r. (2).

(1) Artykuł ten we Francyi zmieniony został prawem z d. 3 Marca 1840 r.

(2) Postanowieniami rządowemi znajdującemi tu zastosowanie, są:

a) Postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 6 Kwietnia 1812 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 291) w téj osnowie:

„Na *Zastępców Prezesów Trybunałów Handlowych*, będą co dwa lata przez elektorów obierane osoby, które téż samą kwalifikacyę posiadać mają, jaka dla Prezesów tychże Trybunałów w art. 6 Tytule I, Księgi IV, (art. 620) Kodexu Handlowego jest przepisana, z mocą zasiadania w sądzie tylko w czasie choroby lub innéj ważnéj przeszkody Prezesów.“ — oraz

b) Postanowienie Królewskie z d. 27 Maja (8 Czerwca) 1835 r. (D. P., T. XVII, str. 56), podług którego: „W Trybunale Handlowym Warszawskim i w Sądzie Appellacyjnym do spraw handlowych do których wpływają handlujący Rosssyanie, wybiérani być powinni Sędziowie z handlujących Rosssyan,“ i w tym względzie wskazane zostały następujące przepisy:

618. Członkowie Trybunałów Handlowych wybierani będą na zgromadzeniu złożoném ze znaczniejszych

Art. 1. Do składu Trybunału Handlowego Województwa Mazowieckiego dodać dwóch Sędziów i dwóch Zastępców wybranych z pomiędzy kupców Rossyjskich.

Art. 2. Również do składu Sądu Appellacyjnego dodać jednego Assessora i jednego Zastępcę, wybranych także z pomiędzy rzeczonych kupców.

Art. 3. Wybory powyższe skutecznianemi będą podług istniejących urzędzeń; wyborcami jednakże mogą być sami tylko kupcy i handlarze Rossyjscy w Warszawie znajdujący się, w liście przez Dyrektora Głównego Spraw Wewnętrznych zatwierdzonej objęci, bez względu, czy są, lub nie są do Zgromadzenia Kupców Warszawskich zapisani.

Art. 4. Sędziowie i Assessor sposobem powyższym obrani, znajdować się mają na tych tylko posiedzeniach Sądowych kiedy do sprawy przed Sąd wniesionej wpływać będą kupcy, handlarze i furmani Rossyjscy (a).

(a) Gdyby w Sądzie Appellacyjnym była do odsądzenia sprawa przeciwko kupcowi Rossyjskiemu, który zasiada w Sądzie Appellacyjnym jako Sędzia, a Zastępcą jego z jakiejbądź przyczyny nie jest w możności zastąpienia go, wówczas Prezes Sądu Appellacyjnego może odnieść się do Trybunału Handlowego o wydelegowanie takiego Sędziego tegoż Trybunału, który do sądenia rzeczonej sprawy w tymże Trybunale nie wpływał.

K. R. S. d. $\frac{1}{14}$ Września 1836 r. Nr. 9717.

Art. 5. Mecenasi, Adwokaci i Patronowie, ilekroć przez Rossyjskich kupców, handlarzy i furma-

handlujących, a głównie z naczelników domów najdawniejszych i najbardziej zalecających się uczciwością, zamiłowaniem porządku i oszczędności. — K. H. I, 619, 646 (1).

nów wzywaniem będą, obowiązani są przyjąć pełnomocnictwo do obrony spraw ich, nie wyłączając w tej mierze i innych, którychby sobie strony obrały.

Obrońcy takowi w sprawach stron ubogich wynagradzaniem będą z funduszu oddawanego do dyspozycji Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, a to zaraz po ukończeniu każdej sprawy.

Art. 6. Do tłómaczenia ustnych stron wniosków i wyjaśnień w sprawach, do których wpływać będą Rosyianie, oraz do tłómaczenia pism Rosyjskich, wyroków, protokółów i innych aktów sądowych w materji handlowej, ustanowiony będzie przy Trybunale Handlowym Tłómacz przysięgły, z pensją roczną złotych szesć tysięcy.

W takichże sprawach do tegoż rodzaju czynności użytym będzie Tłómacz i w Sądzie Appellacyjnym.

Art. 7. Dla zaspokojenia wydatków z przepisów art. 5 i 6 wynikających, oznaczany będzie corocznie na Etacie Wydziału Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości fundusz w summie dwanaście tysięcy złotych.

Art. 8. Sprawy kupców, handlarzy i furmanów Rosyjskich nie miejscowych, we wszystkich Sądach przed wszelkiemi innemi do sądzienia brane i odsądzone być powinny.

Art. 9. Wogólności przepis art. 8 rozciąga się także i do spraw handlowych innych zagranicznych, i nie miejscowych osób za handlujące uważanych.

(1) Prezes, Vice-Prezes, Sędziowie Trybunału Handlowego Zastępcy Sędziów, wybierani są przez Zgromadzenie Kupieckie

619. Lista znaczniejszych handlujących będzie sporządzoną, co do wszystkich handlujących okręgu, przez Prefekta i potwierdzoną przez Ministra Spraw Wewnętrznych: liczba ich nie będzie mogła być mniejszą od dwudziestu pięciu w miastach, w których ludność nie przechodzi 15,000 dusz; w innych miastach powiększoną być winna w stosunku jednego wyborcy na każdy 1,000 dusz ludności. — K. H. 618 (1).

620. Każdy handlujący będzie mógł być mianowany Sędzią lub Zastępcą, jeżeli ma trzydzieści lat wieku, jeżeli zaszczytnie i w sposób odznaczający się prowadzi handel od lat pięciu. Prezes powinien mieć czterdzieści lat wieku, i będzie mógł być wybranym jedynie z pomiędzy dawnych Sędziów, oraz z pomiędzy Sędziów, którzy zasiadali w Trybunałach teraźniejszych, a nawet z pomiędzy dawnych Sędziów kupieckich. — K. H. 617 n., 621 n. (2).

621. Wybór odbywać się będzie przez głosowanie osobiste, bezwzględną większością głosów; a gdy będzie szło o wybór Prezesa, przedmiot szczególny tego wybo-

w Magistracie miasta Warszawy. Na Prezesa wybranym być może tylko jeden z Sędziów Appellacyjnych, a na Vice-Prezesa jeden z Sędziów Trybunału Cywilnego Warszawskiego. Na Sędziów i ich Zastępców wybierani są kandydaci ze stanu kupieckiego.

Pisarz, Podpisarz i inni Urzędnicy i officiali Trybunału Handlowego w Warszawie przez Rząd są mianowani.

(1) Lista handlujących, kandydatów na Sędziów Trybunału Handlowego w Warszawie, sporządzaną jest w Magistracie miasta Warszawy, i zatwierdzaną przez Kommissyę Rządową Spraw Wewnętrznych.

(2) Co do wyboru Prezesa i Vice-Prezesa, stosowne wyjaśnienie jest już wyżej przy art. 618 K. H. zamieszczone.

ru zapowiedzianym będzie przed przystąpieniem do głosowania.

622. Po pierwszym wyborze, Prezes oraz połowa Sędziów i Zastępców, z których Trybunał składać się będzie, mianowani zostaną na dwa lata; druga połowa Sędziów i Zastępców mianowana będzie na rok; w następnych wyborach wszystkie nominacje będą na lat dwa (1).

623. Prezes i Sędziowie, nie będą mogli pozostać na miejscu dłużej nad lat dwa, ani prędzej na nowo być wybranymi jak po roku przerwy (2).

624. Przy każdym Trybunale będzie Pisarz i woźni mianowani przez Króla; ich prawa, wynagrodzenie i obowiązki, oznaczone będą postanowieniem rządu (3).

* **625.** Ustanowieni będą dla samego tylko miasta Paryża, *strażnicy handlowi* do wykonania wyroków nakazujących przymus osobisty: forma ich organizacji i ich atrybucye oznaczone będą postanowieniem szczególném. — K. P. S. 780 n. (4).

626. Wyroki w Trybunałach Handlowych wydawane będą najmniej przez trzech Sędziów; Zastępca bę-

(1) Artykuł ten uzupełniony został we Francyi prawem z d. 3 Marca 1840 r. przez dodanie drugiego ustępu nowego.

(2) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 3 Marca 1840 r.

(3) Podług zasad objętych postanowieniem Ks. Namiestnika z d. 11/23 Lipca 1859 r. (D. P. T. LIII str. 227 n.) Pisarz Trybunału Handlowego mianowany jest przez Kommissyę Rządową Sprawiedliwości; woźnych zaś mianuje Prezes Trybunału Handlowego.

(4) Artykuł ten nie ma zastosowania w Królestwie Polskiem, gdyż tu nie są znani strażnicy handlowi, a wyroki nakazujące przymus osobisty wykonywane są przez Komorników Sądowych.

dzie mógł być przywołanym jedynie tylko dla uzupełnienia téj liczby.

627. Urzędowanie obrońców zabronione jest w Trybunałach Handlowych, stosownie do art. 414 Kodexu Postępowania Cywilnego; żaden z nich przed temiż Trybunałami nie może wprowadzać sprawy za stronę, jeżeli ta, obecną będąc na audyencyi, nie upoważni go do tego, albo jeżeli nie udzieli mu pełnomocnictwa szczególnego. Pełnomocnictwo to, które będzie mogło być udzielone poniżej oryginału lub kopii pozwu, złożone będzie Pisarzowi Trybunału przed przywołaniem sprawy, i ten bezpłatnie je poświadczy. — K. N. 1987. — K. P. S. 86, 414 (1).

628. Urzędy Sędziów Trybunału Handlowego są tylko honorowe.

629. Sędziowie przed objęciem urzędowania wykonywają przysięgę na audyencyi Sądu Appellacyjnego, gdy ten znajduje się w okręgu, w którym istnieje Trybunał Handlowy: w przypadku przeciwnym, Sąd Appellacyjny wyznacza, jeżeli Sędziowie Trybunału Handlowego żądają tego, Trybunał Cywilny okręgu do odebrania od nich przysięgi; i, w tym przypadku, Trybunał spisuje tego protokół, i przesyła go Sądowi Appellacyjnemu, który nakaże wciągnąć go do ksiąg swoich. Formalności te dopełniają się na wnioski urzędu publicznego, i bezpłatnie. — K. P. S. 1035. — K. H. 16.

630. Trybunały Handlowe zostają pod władzą i nadzorem Ministra (Kommissyi Rządowej) Sprawiedliwości.

(1) Artykuł ten uzupełniony został we Francyi prawem z d. 3 Marca 1840 r. przez dodanie dwóch nowych ustępów.

TYTUŁ II.*O właściwości Trybunałów Handlowych.*

651. Trybunały Handlowe rozpoznawać będą:

- 1° Wszelkie spory dotyczące zobowiązań i umów między handlującymi, kupcami i bankierami; — K. H. 1, 110 n.
- 2° Między wszelkimi osobami spory dotyczące czynów handlowych. — K. H. 632, 633.

652. Prawo poczytuje za *czyny handlowe*: — K. H. 631, 633.

Wszelkie kupno artykułów żywności i towarów, w zamiarze odprzedania, bądź w naturze, bądź po ich przetworzeniu i przekształceniu, albo nawet dla najmowania ich do prostego używania;

Wszelkie przedsiębiorstwo rękodzielni, kommissów, przewozów lądem lub wodą;

Wszelkie przedsiębiorstwo dostarczeń, agentostw, biur informacyjnych, zakładów sprzedaży przez licytację, widowisk publicznych;

Wszelkie działania wexlowe, bankowe i stręczycielne;

Wszelkie operacje Banków publicznych;

Wszelkie zobowiązania między negocyantami, kupcami i bankierami;

Między wszelkimi osobami, wexle ciągnięte, lub przesyłki pieniędzy z miejsca na miejsce. — K. H. 110 n.

653. Prawo poczytuje również za *czyny handlowe*:

Wszelkie przedsiębiorstwo budowy, i wszelkie kupna, sprzedaże i odprzedaje statków do wewnętrznej i zewnętrznej żeglugi; — K. H. 195, 226.

Wszelkie wyprawy morskie;

Wszelkie kupno lub sprzedaż porządków okrętowych i żywności okrętowej;

Wszelkie najmy statków i okrętów, zaciągnięcie i udzielenie pożyczki losowej morskiej; wszelkie ubezpieczenia i inne kontrakty dotyczące handlu morskiego;

Wszelkie układy i umowy o płacę i najem ludzi okrętowych;

Wszelkie zobowiązania marynarzy, co do służby na statkach handlowych. — K. H. 195, 221, 226, 250, 273, 286, 311, 322.

634. Trybunały -Handlowe również rozpoznawać będą:

1° Skargi przeciwko pośrednikom handlowym (*facteurs*) (1), subiektom kupieckim, lub takimże służącym, jedynie co do handlu kupca, u którego w obowiązkach zostają;

2° Spory co do rewersów, wystawionych przez poborców, płatników lub innych obowiązanych do zdawania rachunków z grosza publicznego.

635. Nakoniec stanowiąc będą:

1° Co do złożenia bilansu i ksiąg handlującego upadłego, co do stwierdzenia i sprawdzenia wierzytelności;

2° Co do opozycyi przeciwko układowi, gdy zasady opponującego opierać się będą na aktach lub operacyach, których rozpoznanie, stosownie do prawa, należy do Sędziów Trybunałów Handlowych; — We wszystkich innych przypadkach, opozycye te sądzić będą Trybunały Cywilne; — W skutek te-

(1) *Pośrednikiem handlowym (facteur)* jest ten, kto podejmuje się jakiej negocyacji na rachunek drugiego. (*Vocabulaire de Cinq Codes. Biret.*)

go każda opozycja przeciwko układowi zawierać w sobie będzie zasady opponującego, pod karą nie ważności;

3° Co do potwierdzenia układu między upadłym a jego wierzycielami;

4° Co do odstąpienia majątku przez upadłego, o ile takowe ulega rozpoznaniu Trybunałów Handlowych podług art. 901 Kodexu Postępowania Cywilnego (1).

636. Gdy wexle ciągnięte uważane będą, stosownie do art. 112, jedynie za karty ręczne, lub gdy wexle proste podpisane będą przez osoby nie handlujące, i gdy nie zostały wystawione z powodu operacyj handlowych, kupieckich, wymiany, bankowych lub stręczycielstwa, Trybunał Handlowy obowiązany będzie odesłać strony przed Trybunał Cywilny, jeżeli tego pozwany żąda. — K. P. S. 168 n. — K. H. 110, 112, 187, 637.

637. Gdy na tych wexlach ciągniętych i prostych są podpisy tak osób handlujących jak i nie handlujących, Trybunał Handlowy będzie względem nich stanowiął; lecz nie będzie mógł wyrzec przymusu osobistego przeciwko osobom nie handlującym, chyba by te zobowiązały się z powodu operacyj handlowych, kupieckich, wymiany lub stręczycielstwa. — K. N. 2063. — K. P. S. 126.

638. Nie będą ulegały rozpoznaniu Trybunałów Handlowych, skargi wyniesione przeciwko właścicielowi gruntu, rolnikowi lub posiadaczowi winnicy o sprzedaż artykułów żywności pochodzących z jego zbioru, skargi wyniesione przeciwko handlującemu, o zapłacenie artykułów żywności i towarów kupionych na własny uży-

(1) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 28 Maja 1838 r.

tek. Jednakże karty ręczne podpisane przez handlującego, uważane będą za podpisane na rzecz jego handlu, a podpisane przez poborców, płatników i innych do zdawania rachunków z grosza publicznego obowiązanych, uważane będą jako wydane z przyczyny ich zarządu, gdy inna przyczyna wyrażona w nich nie będzie.— K. N. 1350, 1352.

639. Trybunały Handlowe sędzić będą w ostatniej instancji:

- 1° Wszelkie skargi, których przedmiot główny nie przenosi wartości tysiąca franków (1);— K. H. 646.
- 2° Wszelkie żądania, względem których strony ulegające juryzdykcyi tychże Trybunałów, i praw swoich używające, oświadczyłyby, że chcą być sądzonymi ostatecznie i bez appellacyi. — K. P. S. 1003, 1010 (2).

640. W okręgach, w których nie będzie Trybunałów Handlowych, Sędziowie Trybunału Cywilnego sprawować będą te obowiązki, i rozpoznawać przedmioty poddane niniejszemu prawem rozpoznaniu Sędziów Handlowych.

641. Instrukcyja w tym przypadku odbywać się będzie w tej samej formie jak przed Trybunałami Handlowymi, i wyroki będą miały też same skutki. — K. P. S. 414.

(1) Franków 1000 równa się RŚr. 240.

(2) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z dnia 3 Marca 1840 r.

W Królestwie zaś Polskiem, zmiana w tych przepisach wprowadzoną została przez art. 35, 36 i 37 Ustawy Senatskiej z d. 26 Marca 1842 r. oraz przez art. 4 i 5 postanowienia z téjże daty co do sposobu zanoszenia i rozpoznawania skarg na wyroki, mocą ostatniej instancyi dotąd wydawane. (D. P., T. XXIX, str. 327, 403).

TYTUŁ III.*O formie postępowania przed Trybunałami Handlowymi.*

642. Forma postępowania przed Trybunałami Handlowymi będzie taka, jaka jest urządzona Tytułem XXV Księgi II, Części I Kodexu Postępowania Cywilnego (art. 414—442).

643. Jednakże artykuły 156, 158 i 159 tegoż Kodeksu, dotyczące wyroków zaocznych, wydawanych przez Trybunały niższe, zastosowane będą do wyroków zaocznych, wydawanych przez Trybunały Handlowe.

644. Appellacye od wyroków Trybunałów Handlowych zanoszone będą do Sądów Appellacyjnych, w obrębie których też Trybunały znajdują się. — K. P. S. 443 n. — K. H. 645 n.

Kodexone Art. 642-643-644.

Wzrost Senatu 12/4/86 [Gazeta Sąd. 10 maja 1890 nr. 1]

TYTUŁ IV.*O formie postępowania przed Sądami Appellacyjnymi.*

645. Termin do założenia appellacyi od wyroków Trybunałów Handlowych będzie trzymiesięczny, rachując od dnia doręczenia wyroku, co do wyroków ocznych, a od dnia upłynienia terminu do oppozycyi, co do wyroków zaocznych: appellacya będzie mogła być założoną w samym dniu zapadnięcia wyroku. — K. P. S. 68, 147, 156, 158, 159, 443 n. — K. H. 643, 646 n.

646. Appellacya nie będzie przyjętą, gdy główny przedmiot nie będzie przeniósł summy lub wartości ty-

siąca franków (1), chociażby wyrok nie wyrażał, że jest wydany w ostatniej instancji, a nawet chociażby wyrażał, że zapadł z możliwością założenia appellacji. — K. P. S. 483. — K. H. 639. — Przypisek do art. 639 K. H. (2).

647. Sądy Appellacyjne nie będą mogły, w żadnym przypadku, pod karą nieważności, a nawet wynagrodzenia stronom szkód i strat, jeżeli te mają miejsce, wydawać zakazów, ani wstrzymywać egzekucyi wyroków Trybunałów Handlowych, chociażby zaskarżone były z powodu nie właściwości Sądu; lecz będą mogły, stosownie do okoliczności, dać pozwolenie do zapoznania nadzwyczajnego na dzień i godzinę wyznaczone, dla wprowadzenia sprawy w drogę appellacji. — K. N. 1149, 1382. — K. P. S. 128, 439, 460, 505-3

648. Appellacye od wyroków Trybunałów Handlowych instruowane i sądzone będą w Sądach Appellacyjnych, jak appellacye od wyroków wydawanych w sprawach summarycznych. Postępowanie, aż do wyroku ostatecznego włącznie, będzie toż samo, jakie jest przepisane dla spraw appellacyjnych w materji cywilnej w Księdze III Części I Kodexu Postępowania Cywilnego (art. 443—473). — K. P. S. 404 n., 443—473.

(1) Franków 1000 równa się Rsr. 240.

(2) Artykuł ten zmieniony został we Francyi prawem z d. 3 Marca 1840 r.

**PRZEPISY O DYETACH
I KOSZTACH SĄDOWYCH.**

PRZEPISY O DYETACH I KOSZTACH SĄDOWYCH.

Urzędnicy i Officyaliści Sądowi odbywają czynności, do urzędu ich przywiązane, albo z urzędu, albo na żądanie stron prywatnych. Za czynności pierwszego rodzaju żadne nie należy się im wynagrodzenie, bo za to pobierają stałą płacę z Kass Skarbowych; lecz za czynności drugiego rodzaju należy się im wynagrodzenie w ilości przepisami wskazanój. Toż samo rozumie się o kosztach podróży.

Prawodawstwo Francuzkie, pragnąc z jednéj strony zaprowadzić jednostajność postępowania w téj mierze, a z drugiejj strony nie chcąc sądom zostawiać dowolności w wyrzeczeniu w jakiej ilości wynagrodzenie Urzędnikom i Officyalistom Sądownym od stron prywatnych należec się może, wyszczególniło wszelkie czynności i akta sądowe, za sporządzenie których Urzędnicy i Officyaliści Sądowi mają prawo żądać wynagrodzenia, a zarazem stopę tegoż wynagrodzenia okréśliło. Ztąd powstało prawo zwane we Francyi *Taryfą kosztów i wydatków* (*Tarif des frais et dépens*), które zapadło pod dniem 16 Lutego 1807 r., a następnie zmodyfikowane zostało pod d. 10 Października 1841 r.

W Królestwie Polskiem nie istnieje podobna Taryfa kosztów i wydatków; są jednakże rozliczne w tym przedmiocie przepisy szczegółowe, tu poniżej zamieszczone.

Część Piérwsza.

Dyety dla Urzędników i Officyalistów.

Postanowieniami:

- a) Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z dnia 4 Października 1809 roku. (D. P. K. W., T. II, str. 80),
- b) Namiestnika Kr. z d. 2 Marca 1816 r. (D. P., T. I, str. 226), i
- c) Rady Administracyjnej z d. $\frac{6}{18}$ Czerwca 1841 roku. (D. P., T. XXVIII, str. 360),

wskazane były przepisy o dyetach i kosztach podróży dla Urzędników i Officyalistów; te jednak wszystkie postanowienia uchylone zostały Ukazem z d. 20 Czerwca (2 Lipca) 1850r. (D. P., T. XLIII, str. 249), zatwierdzającym nowe w tym względzie przepisy następujące:

Ukaz z dnia 20 Czerwca (2 Lipca) 1850 r.

1. Zatwierdzają się załączone przy niniejszém przepisy o dyetach i kosztach podróży dla Urzędników Królestwa, wysyłanych za obręb ich urzędowania w złączeniach Rządu.

2. Postanowienie Rady Administracyjnej Królestwa z d. $\frac{6}{18}$ Czerwca 1841 r. o dyetach, kosztach podróży, i zasiłkach dla Urzędników, tak na delegacye wysyłanych, jako téż na posady przeznaczanych, lub tranzlokowanych, oraz wszelkie inne dotychczasowe przepisy ogól-

ne lub wyjątkowe, przeznaczające Urzędnikom niektórych Władz lub części służby, dyety, koszta podróży i zasiłki, o ile w przepisach poprzedzającym artykułem zatwierdzonych nie są wyraźnie utrzymane, uchylonemi zostają.

Przepisy o dyetach i kosztach podróży dla Urzędników Królestwa, wysyłanych za obręb ich urzędowania w zleceniach Rządu. — (D. P., T. XLIII, str. 255).

1. Urzędnicy i Officyaliści Królestwa wysyłani z miejsc swego urzędowania, do miejsc położonych w obrębie Królestwa i Cesarstwa, dla załatwienia poruczonych im przez Władzę Zwierchnią czynności, pozostając przy płacach swoich, pobierać jeszcze będą dyety i fundusz na koszta podróży podług klasy zajmowanego przez nich urzędu (1).

UWAGA. Dopóki ogólna klasyfikacya urzędów nie zostanie wydana dla Królestwa, służyć mają za zasadę do oznaczenia klasy Urzędów, klasyfikacye mundurowe Najwyższej zatwierdzone.

(Klasyfikacya urzędów zatwierdzona pod dniem ¹⁰/₂₃ Maja 1860 r. znajduje się w Nr. 170 za stroną 114 w Tomie LVI Dziennika Praw).

(1) Ponieważ do sądów należy śledzenie nie tylko zdarzeń w sprawach kryminalnych lecz i cywilnych, i w skutek tego członkowie sądów muszą z obowiązku swego urzędu na miejsce zdarzenia lub sporu częstokroć, w wykonaniu dyspozycyi prawa,

2. Władze wysyłające Urzędnika, obowiązane są w wydanym mu rozkazie wyszczególnić klasę urzędu jaki on piastuje, oraz wskazać rodzaj drogi i jej kierunek, któremi odbyć powinien podróż do miejsca poruczonej mu czynności, to jest, czy drogą zwyczajną, czy też drogą żelazną, wrazie zaś gdyby Urzędnik jadący drogą żelazną miał po zanią jeszcze podróż, oznaczyć powinny punkt na téjże drodze żelaznej, do którego dojechać ma.

3. Osoby nie posiadające żadnego urzędu, a przez Władze do załatwienia czynności rządowych wysyłane, lub do asystowania Urzędnikowi delegowanemu dodane, pobierać będą dyety i fundusz na koszta podróży, podług klasy urzędu, do jakiego ich taż władza zastosuje.

4. Dyety liczone być mają za dni strawione w podróży, i na miejscu czynności w stosunku następującym:

Urzędnikom pierwszych trzech klas po Rsr. sześć;

Urzędnikom klas czwartej i piątej, po Rsr. cztery;

Urzędnikom klas szóstej i siódmej, po Rsr. trzy;

Urzędnikom klas ósmej, dziewiątej i dziesiątej, po Rsr. jednym, kopiejek pięćdziesiąt;

Officyalistom po kop. sr. siedmdziesiąt pięć;

Służbie niższej, po kop. sr. czterdzieści pięć dziennie.

lub na żądanie stron, bez żadnego poprzedniego rozporządzenia przełożonej nad nimi władzy, udawać się z miejsca swego urzędowania zawsze w obrębie swojej tylko jurysdykcji, i nie mają na ten cel wyznaczonych żadnych dodatków do płacy; przeto ci Urzędnicy, prócz kosztów podróży, za każdy ich wyjazd z miejsca urzędowania dyety likwidować mają prawo.

R. A. d. 26 Czerwca (8 Lipca) 1843 r. Nr. 5535, i

K. R. S. d. ¹⁹/₃, Lipca t. r. Nr. 8841.

W szczególnych jednakże zdarzeniach oznaczać może Rada Administracyjna Urzędnikom do Cesarstwa wysyłanym, na przedstawienie Władz właściwych, wyższe nad ten stosunek dyety.

5. Jadącym drogą zwyczajną Urzędnikom, wysyłanym do miejsc w Królestwie lub Cesarstwie położonych, udzielany będzie ze Skarbu fundusz na koszt podróży tam i na powrót, podług właściwych taryff extrapocztowych, czyli na podróże w Królestwie, podług taryffy Królestwa, na podróże zaś w Cesarstwie podług taryffy Cesarstwa, a mianowicie:

Urzędnikom pierwszych trzech class, na opłatę powozu i koni sześciu;

Urzędnikom class czwartej, piątej i szóstej, na opłatę powozu i koni czterech;

Urzędnikom class siódmej i ósmej, na opłatę bryczki i koni trzech;

Urzędnikom class dziewiątej i dziesiątej, na opłatę bryczki i koni dwóch;

Officyalistom i niższej służbie, jeżeli są wysyłani pojedynczo, na opłatę bryczki i koni dwóch, a jeżeli łącznie we dwóch, na opłatę jednej bryczki obudwom, i jednego konia każdemu (1).

6. Wszyscy Urzędnicy, Officyaliści i służba niższa, jadący drogą zwyczajną, oprócz opłat powozu, bryczki i koni, w poprzedzającym artykule piątym wzmiankowanym, inne także dodatkowe taryffami extrapocztowe-

(1) Sądy Pokoju w sprawach Skarbowych furmanki po siebie na zjazd na miejsce sporne dostawiane przyjąć są w obowiązku i wówczas kosztów za wynajęcie koni likwidować nie mogą.

mi oznaczone opłaty, tudzież opłatę mostowego, przewozowego, rogatkowego, kopytkowego, i t. p., mają prawo likwidować, i będą je mieć sobie wynagrodzone w takiej wysokości, jaką właściwe taryffy tych opłat ustanowiły.

7. Urzędnik wysyłany drogą zwyczajną, może odbyć podróż do miejsca delegacyi i napowiót własnymi końmi, lecz fundusz na koszta podróży otrzyma tylko w takiej ilości, jaka podług artykułu 5 i 6 niniejszych przepisów przypadać będzie.

8. Jadącym drogą żelazną Urzędnikom, będzie ze Skarbu udzielony fundusz na koszta podróży, jako to:

Urzędnikom pierwszych pięciu klas po kop. sr. cztery na wiorstę;

Urzędnikom klas szóstej, siódmej, ósmej, dziewiątej i dziesiątej, po kop. sr. trzy na wiorstę;

Offycyalistom i niższej służbie, po kop. sr. dwie na wiorstę;

Oprócz tego na koszta poboczne, to jest na przejazd do drogi żelaznej i odjazd od téjże jednorazowe wynagrodzenie: Urzędnikom pierwszych pięciu klas, po kop. sr. sześćdziesiąt, a następnych pięciu klas, po kop. czterdzieści pięć, Offycyalistom zaś i służbie niższej, po kop. sr. trzydzieści.

Nadto każdy Urzędnik jadący drogą żelazną, jeżeli bierze z sobą służącego, ma prawo likwidować za to po kop. sr. dwie na wiorstę.

9. Jeżeli który z jadących drogą żelazną Urzędników pierwszych sześciu klas, powóz, a czterech następnych klas, bryczkę z sobą bierze, do podróży po za drogą żelazną odbyć się mającej, wówczas, przy złożeniu dowodu uiszczonój za przewiezienie onych opłaty, podług taryffy drogi żelaznej, żądać może zwrotu téjże opłaty

z dodaniem jednorazowego wynagrodzenia, za odstawienie do téjże drogi i napowrót powozu, Rsr. jeden, kop. pięćdziesiąt, bryczki Rsr. jeden.

10. Gdyby Urzędnik jadący drogą żelazną, zabrał z sobą potrzebne mu akta więcej nad 30 funtów wążące, wówczas ma prawo żądać zwrotu opłaty za przewiezienie onych tąż drogą, przy złożeniu dowodu uiszczenia takowej opłaty. Nie stosuje się to wszakże do Urzędników zabierających z sobą powóz lub bryczkę.

11. Za opłatę uiszczoną od przewozu po drodze żelaznej rzeczy i pakunków w poprzedzających dwóch artykułach nie wymienionych, żadne nie zapewnia się wynagrodzenie.

12. Urzędnik wysyłany ujechać powinien dziennie:

- a) Drogą zwyczajną nie bitą wiorst trzydzieści pięć, bitą wiorst siedmdziesiąt;
- b) Drogą żelazną wiorst sto czterdzieści.

 Nie dochodząca téj ilości końcowa liczba wiorst, liczyć się będzie pod względem dyet za cały dzień podróży.

13. Gdyby Urzędnik, z powodu złych dróg, był w niemożności ujechania dziennie ilości wiorst poprzedzającym artykułem 12 oznaczonej, wówczas niemożność tę usprawiedliwić powinien świadectwem właściwej Władzy miejscowej, lub administracyi drogi żelaznej.

14. Podobnież od właściwej Władzy miejscowej, powinien Urzędnik uzyskiwać świadectwo odległości miejsc odbywanej podróży, jeżeli te, nie na traktach pocztowych są położone.

15. Na miejscu delegacyi, obowiązkiem jest Urzędnika przynajmniej sześć godzin codziennie oddawać się pracy w poruczonej mu czynności.

16. Przy wysyłaniu Urzędników, Officyalistów i służby niższej, udzielane im będą na poczet dyet i kosztów podróży zaliczenia ze Skarbu odpowiednie odległości miejsca i potrzebie czasu do załatwienia poleconych im czynności.

17. Każdy Urzędnik, powróciwszy z delegacji do miejsca swego urzędowania, powinien, najdalej w dni ośm po powrocie swoim, obok rapportu i akt załatwionej przez siebie czynności, przedstawić Władzy zwierzchniej likwidacyą, należności dyet i kosztów podróży wykazującą, z przyłączeniem do niej wydanego mu podług artykułu 2 rozkazu, oraz innych dowodów i świadectw podług artykułów 9, 10, 13 i 14, pozyskanych, jeżeli na podstawie onych likwidowaną będzie jaka należytość.

Likwidacya i świadectwa, o których mowa, napisane być powinny na papierze stęplowym zwyczajnym, którego koszt Urzędnik wysyłany ponosi.

18. Władza zwierzchnia, przedstawioną sobie likwidacyą sprawdziwszy z dowodami i aktami dokonanej czynności, ustanawia ogólną należność dyet i kosztów podróży, a po potrąceniu od takowej udzielonego zaliczenia, resztę należności przypadającej Urzędnikowi od Skarbu, assygnuje z kassy i funduszu właściwego, przesyłając téżże Kassie na usprawiedliwienie wydatku, zatwierdzoną likwidacyą z załączonemi przy niej dowodami.

19. Gdyby okoliczności służbowe zniewoliły delegowanego Urzędnika do odbycia podróży w innym kierunku, niż ten jaki mu w rozkazie został wskazany, wówczas Władza sprawdzająca likwidacyę poświadczyc ma, że wyboczenie takowe było konieczném, i złożonemi jój aktami jest usprawiedliwione.

20. Wypłaty tak zaliczeń na należność dyet i kosztów podróży, jako też reszty téj należności podług artykułów 16 i 18 assygnowane, spełniane być mają z funduszu na koszta podróży i inne nieprzewidziane potrzeby, czyli na *extraordynarya* do dyspozycyi Władz wydzielanego, a w braku tego, z funduszu na dyety i koszta podróży w zleceniach Rządowych, do dyspozycyi Rady Administracyjnej Królestwa budżetem corocznie oznaczonego, za poprzedniem wszakże, co do tego ostatniego funduszu, uzyskaniem stosownego upoważnienia Rady.

21. Gdyby przy sprawdzaniu likwidacyi i ustanowieniu ogólnej należności dyet i kosztów podróży, okazało się, że z udzielonego Urzędnikowi zaliczenia przypada Skarbowi jaka część do zwrotu, w takim razie część takową Władza sprawdzająca likwidację niezwłocznie od tegoż Urzędnika w zupełności od razu ściągnie, i pod własną odpowiedzialnością do Kassy właściwej, wraz z pomienioną likwidacją odesła.

22. Władza decydująca ostatecznie sprawę, w której Urzędnik był delegowany, wyrzec ma stanowczo, czy i kto obowiązany jest do zwrotu Skarbowi kosztów téj delegacyi, i zawiadomić o tém Władzę Skarbową, lub tę, która zarządza funduszami nie Skarbowemi, z jakichby koszt delegacyi był zaliczony, celem odzyskania onych na rzecz Skarbu drogą egzekucyi administracyjnej.

23. Urzędnicy pobierający na podróże lub na utrzymanie koni stały fundusz, nie mają prawa do dyet i kosztów podróży za czynności w obrębie ich urzędowania: wysyłani atoli w zleceniach Rządu po za obręb ich urzędowania, pobierać będą dyety i koszta podróży w artykułach 4, 5, 6, 8, 9 i 10 oznaczone, stosownie do klasy urzędu jaki zajmują, a to co do dyet poczynając od

dnia przebycia obrębu ich urzędowania, co do kosztów podróży zaś licząc od granicy tegoż obrębu.

24. Jeżeli Urzędnik pobierający stały fundusz na podróże lub utrzymanie koni, powołany zostanie czasowo do sprawowania innego urzędu, nie wymagającego odbywania podróży, w takim razie funduszu tego pobierać nie będzie, który Władza właściwa przeznaczy dla jego zastępcy, jeżeli ten ustanowiony będzie; gdyby zaś zachodziła konieczna potrzeba zostawienia go przy pobieraniu tegoż funduszu, będzie to mogło nastąpić nie inaczej, jak za otrzymaniem na każdy raz zezwolenia Rady Administracyjnej, do której Władza czyniąc w téj mierze przedstawienie, zaproponuje zarazem fundusz, z którego zastępca powołanego Urzędnika pobierać będzie koszta podróże.

25. Urzędnikom pocztowym wysyłanym dla urzędzenia przejazdów Najjaśniejszej familii i osób dostojnych, koszta podróży po drogach bitych lub zwyczajnych, płacone być mają na zasadzie decyzji Namiestnika w Królestwie z dnia ¹³/₂₅ Czerwca 1846 r., Nr. 3325, dyety zaś i podróże po kolei żelaznej ciż Urzędnicy pobierać mają na równi z innymi Urzędnikami.

26. Urzędnikom wysyłanym do Państw obcych, wysokość dyet i kosztów podróży, oznaczać będzie Rada Administracyjna Królestwa osobnemi decyzjami.

UWAGA. Władze przedstawiające potrzebę wysyłania Urzędnika do obcego Państwa, obowiązane są zaproponować w miarę ważności misyi i droższego lub tańszego utrzymania się tamże, wysokość dyet i kosztów podróży dla tegoż Urzędnika.

27. Pod niniejsze przepisy podciągnięni są Urzędnicy wszystkich w ogólności Władz i Banku Polskiego,

z wyłączeniem jedynie Urzędników wyszczególnionych w artykule następującym:

28. Pozostają w swój mocy:

- a) Rozkaz Najwyższy w odezwie Ministra Sekretarza Stanu z d. 29 Stycznia (10 Lutego) 1841 r., obja-
wiony co do pobytu Ministra Sekretarza Stanu
w Warszawie, a Dyrektorów Głównych w Peters-
burgu.
 - b) Oznaczone w etacie Najwyżej na rok 1824 zatwier-
dzonym, i dotąd opłacane koszta podróży i dyety
Ministrowi Sekretarzowi Stanu i Urzędnikom przy
nim zostającym.
 - c) Postanowienie Rady Administracyjnej Królestwa
z d. 28 Stycznia (9 Lutego) 1838 r. (D. P., T. XXI,
str. 366) o podróżach Namiestnika w Królestwie,
Dyrektorów Głównych i stopni im odpowiadają-
cych, tudzież Urzędników im towarzyszących.
 - d) Postanowienie Rady Administracyjnej Królestwa
z d. 23 Marca (4 Kwietnia) 1837 r. o Urzędnikach
delegowanych przy dostawie spisowych podczas
naboru rekrutów.
 - e) Przepisy oddzielnie umieszczone w urzędzeniach
Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, tudzież
Dyrekcji Ubezpieczeń co do kosztów podróży i
dyet, przy sporządzaniu szacunku budowli i przy
podróżach kommissantów spławu.
-

Część Druga.

Koszta dla Urzędników Stanu Cywilnego.

Przepisy w tym względzie wskazane są w postanowieniu Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z dnia 23 Lutego 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 195).

(Artykuły **1**, **2**, **3** i **4**, jako obejmujące w sobie przepisy co do *Włożenia na duchownych obowiązku Urzędnika Stanu Cywilnego*, zostają tu opuszczone).

5. Względzie opłacania należytosci od zapisywania aktów stanu cywilnego, stanowią się trzy Klasy opłacających:

KLASSA I. Do Klasy pierwszej należą właściciele, zastawnicy, dzierżawcy, i inni jakimkolwiek tytułem posiadający całkowite dobra i wsie wszelkiej natury, właściciele i lokatorowie całych kamienic w miastach, osoby duchowne wszelkiego wyznania, urzędnicy cywilni i wojskowi oficerowie, doktorzy, aptekarze, chirurgo-medycowie, kupcy, handlarze, kapitaliści, bankiery, agenci, negocyanci, wekslarze, artyści, fabrykanci, rękodzielnicy i oberżysci.

KLASSA II. Posiadający wójtostwa, sołectwa, dworki i grunta miejskie, młynarze i okupniki młynów, hamerni, papierni, tartaków i t. d. wojskowi w randze niżej oficera, oficyaliści krajowi i prywatni, majstrowie rzemiosł, przekupniarze, kra-

marze, garkuchniarce, piwowarowie, szynkarze, karczmarze miejscy i kupiecka czeladź.

KLASSA III. Wszyscy powyższemi dwiema klassami nie objęci, a zaswiadczeniem ubóstwa nie zasłaniający się od opłaty, należą do trzeciej klasy.

6. Opłacano będzie Urzędnikowi Stanu Cywilnego, gdy jest świeckim, podług niniejszej tabelli pod artykułem 6, a połowę więcej, gdy jest duchownym, to jest trzy, gdzie jest dwa, i t. d.

- a) Od aktu urodzenia dziecięcia: w Klassie I, złp. 2, w Klassie II, złp. 1, — w Klassie III, gr. 20.
- b) Od aktu uznania dziecięcia nieprawego: w Klassie I, złp. 6, — w Klassie II, złp. 3, — w Klassie III, złp. 1.
- c) Od aktu każdej zapowiedzi małżeństwa: w Klassie I, złp. 1, — w Klassie II, gr. 20, — w Klassie III, gr. 10.
- d) Od aktu małżeństwa: w Klassie I, złp. 3, — w Klassie II, złp. 2, — w Klassie III, złp. 1.
- e) Od aktu rozwodu: w Klassie I, złp. 80, — w Klassie II, złp. 20, — w Klassie III, złp. 3.
- f) Od aktu śmierci: w Klassie I, złp. 2, — w Klassie II, złp. 1, — w Klassie III, gr. 12.
- g) Od aktu przysposobienia: w Klassie I, złp. 18, — w Klassie II, złp. 12, — w Klassie III, złp. 3.

Podśędkowi Sądu Pokoju od wysłuchania świadków i wydania aktu znania stosownie do art. 70 i 155 Kodexu Napoleona: w Klassie I, złp. 3, — w Klassie II, złp. 3, — w Klassie III, złp. 3. (art. 114 K. C. P., i art. 54 Pr. o Małż.)

7. Otrzymujący na swe żądanie ekstrakt aktu stanu cywilnego, zapłaci Urzędnikowi bądź świeckiemu bądź

duchownemu, od ekstraktu tyle, ile od samego aktu jest ustanowiono.

8. Żądający aby akt stanu cywilnego w jego pomieszkaniu był zdziałany, jeżeli Urzędnik ten mieszka w tém samém mieście, opłacić ma Urzędnikowi Stanu Cywilnego podwójną należytość.

9. Jeżeli Urzędnik Stanu Cywilnego, bądź świecki, bądź duchowny, dla zapisania aktu stanu cywilnego, będzie musiał wyjechać z miejsca mieszkania swego, natenczas żądający zapisania aktu w swym domu, posłać ma po Urzędnika podwodę parokonną, i da mu za fatywę od każdej mili dwa złote; gdyby zaś Urzędnik, nie mając na żądanie dostawionój podwoły, swym kosztem zjechał, natenczas za podróż od mili lub mniej tam i napowrót, cztery złp. zapłaconém mu będzie, i dwa za każdą milę odbierze.

10. Podwyższonój artykułem 5 opłaty dla miast Urzędnik Stanu Cywilnego mieszkający w téj samój wsi, w którój akt stanu cywilnego zapisuje, żądać nie ma prawa.

11. Do ekstraktu aktu urodzenia, śmierci i zapowiedzi, ma być używany papier stęplowy ceny najniższój.

Do ekstraktu aktu uznania dziecięcia nieprawego, aktu małżeństwa i przysposobienia, papier stęplowy ceny groszy miedzianych piętnastu.

Do ekstraktu aktu rozvodu, papier stęplowy ceny złotych sześciu.

12. Urzędnik Stanu Cywilnego nie powinien wymagać większój opłaty nad tę, która niniejszém urządzeniem jest przepisana; nie tamuje się jednak dobrej woli osób majątniejszych, chcących nagradzać fatywę Urzędnika, pomimo opłaty tém urządzeniem ustanowionój. Ktoby należytości prawnie ustanowionój Urzędnikowi

nie opłacił, doniesiony być ma Podśędkowi Powiatu, dla wyegzekwowania onęj najkrótszym sposobem.

Urzędnik winien bez żadnej opłaty spisać akt, gdy mu samemu wiadomo, lub zaświadczeniem dowiedziono będzie, iż ten, który opłacić powinien, nie jest w stanie zapłacenia.

Część Trzecia.

Koszta z powodu pierwiastkowej regulacji hypotecznej.

- A) *Koszta pierwiastkowej przymusowej regulacji hypotecznej, uskuteczniejszej na mocy art. 145—162 Ustawy Hypotecznej z r. 1818 (T. II. str. 117 niniejszego dzieła), wskazane są postanowieniem Rady Administracyjnej z dnia 10 Lipca 1819 r. (D. P., T. VI, str. 358); które tu zostaje opuszczone, z powodu, że regulacja przymusowa dawno już się ukończyła.*
- B) *Co zaś do pierwiastkowej regulacji hypotecznej nieprzymusowej, dopełnianej na mocy Ustawy Hypotecznej z r. 1825 (T. II, str. 123 niniejszego dzieła), zasady co do kosztów wskazane są w art. 34 i 35 Instrukcyi z d. 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054, (T. II, str. 128 niniejszego dzieła).*
-

Część Czwarta.

Koszta należne Pisarzom Kancellaryj Hypotecznych.

Przy każdym Trybunale Cywilnym urządzoną jest *Kancellarya Ziemiańska*. Kancellarya ta w Warszawie dzieli się na dwa Wydziały, to jest *Wiejski* i *Miejski*. W Archiwum każdej Kancellaryi mieszczą się wszystkie Księgi Hypoteczne. Archiwum to zostaje pod szczególnym nadzorem Pisarza Hypotecznego, który właściwie ma tytuł *Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiej*.

Oprócz tego na zasadzie Ustawy Hypotecznej z roku 1825 w Sądach Pokoju znajdują się Akta i Księgi Hypoteczne nieruchomości, których pierwiastkowa regulacya w tychże Sądach odbyła się. Nadzór nad temi aktami i księgami, oraz obowiązki *Pisarza Hypotecznego przy Sądzie Pokoju* wykonywa Pisarz tegoż Sądu.

Tu zatem podane zostaną przepisy co do kosztów należnych Pisarzom Kancellaryj Ziemiańskich czyli Hypotecznych, oraz co do kosztów należnych Pisarzom Sądów Pokoju, jako Pisarzom Hypotecznym.

A) *Koszta należne Pisarzom Kancellaryj Ziemiańskich.*

Przepisy w tym względzie wskazane są w postanowieniu Ks. Namiestnika z d. 17 Sierpnia 1820 r. (D. P., T. VII, str. 62) tej osnowy:

1. Należytość Pisarzy Kancellaryów Hypotecznych wynosić ma:

- 1° Za wciąganie do wykazu hypotecznego, charakterem wyraźnym, i kształtnym, zatwierdzonej przez Zwierzchność Hypoteczną treści aktu, przez który własność nieruchomości na inną osobę przeniesioną zostaje, 3 złp.
- 2° Za wciąganie do wykazu treści aktu tyczącego się zabezpieczenia prawa realnego, zahypotekowania, lub subintabulacyi wierzytelności, ostrzeżenia lub wykręślenia wpisu, 1 złp.
- 3° Za urzędowy wyciąg wykazu hypotecznego, czyli to ogólny lub szczególny:
 - a) Jeżeli zabiéra arkusz, 3 złp.
 - b) Jeżeli zabiéra pół arkusza lub więcej, 2 złp.
 - c) Jeżeli połowy arkusza nie dochodzi, 1 złp. gr. 15.
 - d) Jeżeli więcej nad arkusz wynosi, za każde pół arkusza po 15 gr.
- 4° Za urzędowy wypis z dawniejszych akt i ksiąg hypotecznych, za wypis aktów przez Członków Kommissyi Hypotecznój i Pisarza przyjętych i dokumentów do nich załączonych, tudzież za wypis decyzjów Kommissyi lub Zwierzchności Hypotecznój w materyi zatwierdzenia aktów, stanowczo lub przygotowawczo wydawanych, za każdy arkusz, rachując po 25 wierszy na stronicę, a 18 sylab w wierszu, 1 złp. 15 gr.
- 5° Za przyjęcie do księgi wieczystej wniosków stron, które, przychodząc z aktem nie w właściwej Kancelaryi Ziemiańskiej zawartym, lub z wyrokiem, lub też z innym już gotowym do hypoteki kwalifikującym się aktem, żądają wniesienia treści jego, lub ostrzeżenia do wykazu, złp. 2.
- 6° Za każde pojedyncze zaświadczenie w przedmio-

tach attribucyi Pisarza tyczących się wydawane,
1 złp.

2. Za wciągnięcie do wykazu hipotecznego zatwierdzonej treści akt, Pisarz tam tylko opłaty wyżej pod Nr. 1° i 2° ustanowionej żądać ma prawo, gdy treść ta pochodzi z aktu po pierwiastkowej regulacyi hipotek przez Zwierzchność Hipoteczną zatwierdzonego.

Za wciągnięcie do wykazu treści, na mocy aktu pierwiastkowej regulacyi przez Kommissyą Hipoteczną zatwierdzonej, Pisarz żadnej oddzielnej należitości żądać nie ma prawa. Mając jednak wzgląd na gotowe wydatki, jakie Pisarz na wciągnięcie do wykazu treści aktów pierwiastkowej regulacyiłożyć musi razem, nie będąc pewnym, kiedy wydatek ten cząstkowo zwróconym mu będzie, podwyższamy należitość za wydawanie ogólnego wyciągu wykazu hipotecznego przez Kommissyą Hipoteczną zatwierdzonego, o 15 groszy nad należitość w artykule 1 pod Nr. 3° ustanowioną. Pisarz podwyższoną tę należitość będzie miał prawo żądać od każdego właściciela i interessenta hipotecznego, któryby podobnego wyciągu ogólnego domagał się.

3. Prócz wyżej ustanowionych należitości Pisarz żadnej innej pod jakimkolwiek nazwiskiem opłaty wymagać nie ma prawa.

4. Pisarze Kancellaryj Hipotecznych będą obowiązani taxę nyleżitości swych w każdym czasie w biurze swém na drzwiach głównych mieć przybitą, nadto na każdym wyciągu, wypisie, lub zaświadczeniu, likwidacyą ich szczegółową, umieścić i podpisać (1).

(1) Taxa, na drzwiach Kancellaryj Hipotecznych wywieszoną być mająca, zakommunikowaną została przy rozporządzeniu

5. Pisarze Hypoteczni obowiązani będą żądane od nich wyciągi, wypisy lub zaświadczenia wydać w ciągu 24 godzin, w razie zaś zachodzącej w tym przeszkody,

Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. 29 Grudnia 1854 (10 Stycznia 1855) r. Nr. 739, w tej osnowie:

Tawa należności dla Pisarzy Kancellaryj Hypotecznych.

A) Według Postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z d. 17 Sierpnia 1820 r. (D. P., T. VII, str. 62).

- 1° Za wciągnięcie do wykaz^u hypotecznego treści aktu, przez który własność nieruchomości na inną osobę przeniesioną zostaje, kopiejek 45.
- 2° Za wciągnięcie do wykazu treści aktu tyczącego się zabezpieczenia prawa realnego, zahypotekowania lub subintabulacyi wierzytelności, ostrzeżenia, lub wykreślenia wpisu, kopiejek 15.
- 3° Za urzędowy wyciąg wykazu hypotecznego, czyli to ogólny lub szczególny:
 - a) Jeżeli zawiera arkusz, kopiejek 45;
 - b) Jeżeli zawiera pół arkusza lub więcej, kop. 30;
 - c) Jeżeli nie dochodzi połowy arkusza, kop. 22¹/₂;
 - d) Jeżeli wynosi więcej nad arkusz, za każde pół arkusza po kopiejek 7¹/₂.
- 4° Należytość pod Nr. 1° i 2° za wciąganie do wykazu treści aktu, wtenczas tylko należy się Pisarzowi, gdy treść ta pochodzi z aktu po pierwiastkowej regulacyi hypotek sporządzonego.
- 5° Za urzędowy wypis czyli to z dawniejszych akt i ksiąg hypotecznych, lub z terazniejszych ksiąg wieczystych, lub dokumentów do nich dołączonych, tudzież za wypis decyzjów Władzy Hypotecznej, za każdy arkusz, rachując po 25 wierszy na stronicę, a 18 sylلاب w wierszu, 22¹/₂ kopiejek.
- 6° Za przyjęcie do księgi wieczystej wniosków stron, które, składając do ksiąg akt jaki, lub wyrok, żąda-

usprawiedliwić się z takowej Prezesowi właściwej Zwierzchności Hypotecznój.

6. Spory względem należytości między stronami i Pi-

ją wpisania treści jego lub ostrzeżenia do wykazu, kopiejek 30.

7° Za każde pojedyncze poświadczenie w przedmiotach attrybucyi Pisarza dotyczących się wydawane, kop. 15.

B) Według postanowienia Rady Administracyjnej Królestwa z d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 514), *za czynności z przystąpienia do Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego wynikające:*

1° Za każde wciągnięcie do wykazu hypotecznego ostrzeżenia o przystąpieniu do Towarzystwa, — za wciągnięcie do wykazu zamiany ostrzeżenia na intabulacją, za każde wykróślenie z hypoteki wierzytelności listami zastawnymi spłaconej, i za wpisanie do wykazu wierzytelności Towarzystwa, kop. 15.

2° Za każdy wyciąg wykazu hypotecznego, czyli to po wpisaniu ostrzeżenia o przystąpieniu, czyli po jego zamianie na intabulacją, albo po przeniesieniu wierzytelności Towarzystwa na pićrwszą hypotekę, tudzież za wyciąg z księgi listów zastawnych, gdyby go właściciel dóbr, lub wierzyciel dla siebie żądał.

a) Jeżeli wynosi arkusz, kop. 45;

b) Jeżeli pół arkusza lub więcej, kop. 30;

c) Jeżeli pół arkusza nie dochodzi, kop. 15;

d) Jeżeli więcej nad arkusz wynosi, za każde pół arkusza nad arkusz, kop. 7¹/₂.

3° Za wydanie wypisu czynności w terminie wydania listów zastawnych zdziałanej, tudzież za wydanie wypisu decyzyi Wydziału Hypotecznego, od arkusza kop. 22¹/₂.

4° Ogłoszenie decyzjów Wydziału Hypotecznego, zaciąganie listów zastawnych do księgi na to przeznaczonój, przyłożenie na nich pieczęci i podpisanie ich, wydanie Delegowanemu Dyrekcji wyciągu

garzem zachodzące Prezes Zwierzchności Hypotecznej rozstrzygać będzie.

B) *Zasady co do kosztów należnych Pisarzom Kancellaryj Ziemiańskich na mocy prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskim*, podane są w postanowieniu Rady Administracyjnej z d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 514).

Pomijając art. 1—8 włącznie, jako do tego przedmiotu nie odnoszące się, i traktujące o kosztach Rejentów (T. II, str. 829 niniejszego dzieła), zamieszczają się tu jedynie art. 9, 10 i 11 w téj osnowie:

9. Pisarzowi Kancellaryi Ziemiańskiej za czynności

z listów zastawnych, Pisarz bezpłatnie dopełnić winien.

- 5° Przepisy te ściągają się jedynie do aktów i ekstraktów powyżej wyszczególnionych. Gdyby oprócz nich inny akt, na przykład, ustąpienie pierwszeństwa, i tym podobne, o jakich w art. 42 lit. c Prawa Sejmowego o Towarzystwie Kredytowém (D. P., T. IX, str. 211) jest mowa, był wymagany, lub interessent żądał innych ekstraktów, prócz aktu przystąpienia, Pisarz ma prawo żądać od niego wynagrodzenia podług taxy zwyczajnej.
- 6° Pisarz na dole wyciągu, wypisu lub zaświadczenia, winien szczegółową likwidacją należytości zapisać, podpisać i stronę z odebranęj pokwitować.
- 7° Prócz wyżej ustanowionych należytości, Pisarz żadnej innéj pod jakimkolwiek nazwiskiem opłaty, wymagać nie ma prawa.
- 8° Strona, któraby mniemała się być uciążoną pobranem przez Pisarza Kancellaryi Hypotecznej wyższych nad oznaczone taxą kosztów, udać się może z zażaleniem do właściwego Prezesa Trybunału, lub téż bezpośrednio do Dyrektora Głównego Prezydującego w Kommissyi Rządowéj Sprawiedliwości. —

wynikające z aktów przystąpienia po dniu 1 Stycznia 1827 r. zeznanych, należy się, stosownie do art. 1 postanowienia Księcia Namiestnika Królewskiego z dnia 17 Sierpnia 1820 r. (T. II, str. 814, niniej, dzieła).

1° Za każde wciągnięcie do wykazu hypotecznego ostrzeżenia o przystąpieniu do Towarzystwa, za wciągnięcie do wykazu zamiany ostrzeżenia na intabulacją, za każde wykręślenie z hypoteki wierzytelności listami zastawnymi spleconej, i za wpisanie do wykazu wierzytelności Towarzystwa, złoty jeden.

2° Za każdy wyciąg wykazu hypotecznego, czyli to po wpisaniu ostrzeżenia o przystąpieniu, czyli po jego zamianie na intabulacją, albo po przeniesieniu wierzytelności Towarzystwa na pierwszą hypotekę, tudzież za wyciąg z księgi listów zastawnych, gdyby go właściciel dóbr lub wierzyciel dla siebie żądał, —

jeżeli wynosi arkusz, złotych trzy.

jeżeli pół arkusza lub więcej, złotych dwa.

jeżeli pół arkusza nie dochodzi, złoty jeden.

jeżeli więcej nad arkusz wynosi, za każde pół arkusza, nad arkusz, groszy piętnaście.

3° Za wydanie wypisu czynności w terminie wydania listów zastawnych działań, tudzież za wydanie wypisu decyzji Wydziału Hypotecznego, od arkusza złoty jeden groszy piętnaście.

Należytość takową właściciel dóbr do Towarzystwa przystępujący zapłacić winien: w przypadku zaś, jeżeli nie sam do Towarzystwa przystąpił, lecz do niego pociągnionym został, właściwa Dyrekcya Towarzystwa, stosownie do §. 40. Instrukcyi wyżej powołanej (t. j z d. 14 Marca 1826 r. — D. P., T. XI, str. 123), sposobem awansu zastąpi.

10. Ogłoszenie decyzjów Wydziału Hypotecznego, zaciąganie listów zastawnych do księgi na to przeznaczonój, przyłożenie na nich pieczęci i podpisanie ich, wydanie Delegowanemu Dyrekcji wyciągu z księgi listów zastawnych, Pisarz bezpłatnie dopełnić winien.

11. Przepisy powyższe ściągają się jedynie do aktów i ekstraktów powyżej wyszczególnionych. Gdyby oprócz nich inny akt, na przykład: ustąpienie pierwszeństwa i tym podobne, o jakich w art. 42 lit. c. Prawa Sejmowego o Towarzystwie Kredytowém jest mowa, był wymagany, lub interessent żądał innych ekstraktów, prócz aktu przystąpienia, Rejent i Pisarz mają prawo żądać od niego wynagrodzenia, podług tacy zwyczajnój.

C) *Koszta należne Pisarzom Sądów Pokoju, jako
Pisarzom Hypotecznym.*

Podług art. 39 Instrukcji z dnia 22 Grudnia 1825 r. Nr. 15054, (T. II, str. 128 niniejszego dzieła), Pisarze Sądów Pokoju za czynności hypoteczne mają prawo pobierać wynagrodzenie postanowieniem Ks. Namiestnika z d. 17 Sierpnia 1820 r. dla Pisarzy Kancellaryj Ziemiańskich zapewnione.— Przepisy te wyżej na str. 814, w ustępie A są podane.

Część Piąta.

Koszta należne za czynności Rejentów.

Akta sporządzane przez Rejentów, dawniej *Notaryuszami* lub *Pisarzami Aktowemi* nazywanych, są albo ak-

tami notaryalnemi, albo hypotecznemi, albo są wpływem prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskiém. Ta różnica jest powodem, że nie na wszystkie czynności jest jedna i taż sama taxa; a nawet scisłe uważając dotąd nie ma wcale przepisów co do kosztów za czynności hypoteczne.

A) *Co do kosztów za czynności notaryalne* postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 14 Marca 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 213) podaje przepisy w téj osnowie:

1. Pisarz Aktowy (1) ma prawo żądać za każdą czynność urzędownie przez siebie przyjętą, jako to:

- 1° Za protokół przyjęty względem wydania expedytyi aktu lub kopii onego z ksiąg swych, za wyrokiem Trybunału, stosownie do art. 847 Kodexu Postępowania.
- * 2° Za przyjęcie aktu uszanowania od osób zawierających małżeństwo, stosownie do Kodexu Napoleona artykułu 151—154 (2);
- * 3° Za spisanie inwentarza z oszacowaniem dóbr ruchomych i nieruchomych małżonków, którzy, za wzajemném zezwoleniem, żądają rozwodu, stosownie do Kodexu Napoleona art. 279 (2).
- * 4. Za spisanie protokołu instrukcyi w sądzie w przypadku processu rozwodowego z wzajemnego stron zezwolenia, stosownie do art. 281, 284 i 285 Kodexu Napoleona (2);

(1) Właściwie jest tu mowa nie tylko o Pisarzach Aktowych ale i o Rejentach.

(2) Ustępy 2, 3 i 4 artykułu 1° nie mają mocy obowiązującej, przy względzie, iż cała Księga I Kodexu Napoleona, a tém samém i art. 151—154, 279, 281, 284 i 285 są uchylone.

- 5° Za spisanie inwentarza po zmarłym, stosownie do Kodexu Postępowania art. 941 i następujących;
- 6° Za uczynienie relacyi do Prezydenta (Prezesa) Trybunału w przypadku gdy zajdzie spór lub prośba o administracyę wspólnego majątku, sukcesyi lub innych przedmiotów, stosownie do Kodexu Postępowania art. 944;
- 7° Za przyjęcie i spisanie wszelkich innych protokółów wzmiankowanych w art. 977, 978 Kodexu Postępowania i innych;
- 8° Za złożenie do Archiwum Sądu oryginalnego protokołu względem sporu zachodzącego przy działach, stosownie do Kodexu Postępowania art. 977.
- * a) W Warszawie Złp. 9
 b) W miastach departamentowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny) — 6
 c) W miastach powiatowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Sąd Pokoju) . . . — 4.

2. Gdy Pisarz Aktowy (1) będzie musiał sam osobiście stanąć w sądzie, i księgę swoją przystawić, jak np. w przypadku w art. 852 Kodexu Postępowania wymienionym, natenczas należytość jego tyle wynosić ma, ile w poprzedniczym artykule za akt przed nim zdziałany, postanowiono.

3. Gdy Pisarz Aktowy (1) będzie musiał dalej jak milę jechać dla spisania aktu, a nie będzie miał sobie dostawionego powozu i koni, natenczas za koszt wszelki drogi rachowana ma być na milę i na powrót połowa należytości artykułem 1 za przyjęcie samego aktu ustanowionój.

Oprócz tego za każdy dzień w drodze lub na przyję-

(1) Nie tylko Pisarz Aktowy, ale i każdy Rejent.

cie aktu przeprowadzony, podwójna należytość artykułem I ustanowiona onemu należy się (1).

4. Chociażby Pisarz Aktowy (2) w miejscu mieszkania swego akt jakowy przyjmował, lub czynność jakową uskutecznił, tém jednak kilka dni był zatrudniony, jak się to przy układaniu rachunków i porcyj dzielących się successorów zdarzyć może, wtenczas ma prawo żądania dniowej nagrody, artykułem 3 ustanowionój.

5. Expedycye i ekstrakty wszelkich aktów przyjętych lub spisanych przez Pisarza Aktowego (2) mieć mają

(1) Dla zapobieżenia nadużyciom w likwidowaniu kosztów, każda likwidacya z wszelką skrupulatnością powinna być moderowaną, i miany być powinien wzgląd na to, czy zjazd urzędnika był koniecznym, i czy rzeczywiście z miejsca posiedzeń Sądu dla téj czynności, lub i dla innych razem nastąpił.

Taka troskliwość zachowaną być powinna szczególnie w spadkach niezamożnych, za jakie uważać należy nie przechodzące Rsr. 600; w nich Urzędnicy Sądowi nie powinni pobierać swych kosztów sami z góry i odciągać onych z funduszków gotowych, lecz znajdując się w nieodzownym obowiązku czekać swego wynagrodzenia na podaną likwidacyę i dopiero po ukończeniu regulacyi spadku i ustanowieniu likwidacyi przez właściwego Prezesa Trybunału, za poprzednią Prokuratorowi Kr. komunikacyą.

K. R. S. d. 24 Sierpnia (5 Września) 1846 r. Nr. 6758.

Rejenci wtenczas tylko mają prawo likwidować wynagrodzenie za cały dzień czyli dyety, kiedy przynajmniej 8 godzin dziennie pracy poświęcili, a Trybunały, oceniając likwidacye Rejentów, obowiązane są zwracać uwagę, czy obszerność inwentarzy i tym podobnych aktów odpowiada stosunkowo ilości dni i godzin według wyrachowania Rejenta, na ich dopełnienie obliczonych.

K. R. S. d. 25 Kwietnia (7 Maja) 1851 r. Nr. 4359.

(2) Przepis ten stosuje się nie tylko do Pisarzy Aktowych ale i do Rejentów.

najmniej 28 wierszy po 15 sylab na każdej stronie, i opłacone być powinny za każdy arkusz:

- a) W Warszawie Złp. 5
- b) W miastach departamentowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny) . . . — 4
- c) W miastach powiatowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Sąd Pokoju) — 2.

Oprócz zaś tego Pisarz Aktowy (1) nie ma prawa wymagania innych pod jakimkolwiek nazwiskiem opłat.

6. Lubo dobra wola w wyższym wynagrodzeniu Pisarza Aktowego (1) stronom nie tamuje się, wszelako ci, więcej od stron wymagając, ściągają na siebie karę zawieszenia w urzędzie, oddalenie lub odesłanie do sądu przyzwoitego po ukaranie. A gdy z jednej strony wyższe dobrowolne wynagrodzenie Pisarzom Aktowym (1) zatamowaném nie jest, przeto z drugiej strony nie są moeni wymawiać się stronom ubogim od przyjęcia aktu, z przyczyny niemożności opłacenia onego, stosownie do powyższych przepisów (2).

* Co się szczególniej o akcie uszanowania włością i ludzi ubogich rozumieć.

(1) Przepis ten stosuje się nie tylko do Pisarzy Aktowych, ale i do Rejentów.

(2) W rozporządzeniach z d. 6 Listopada 1822 r. Nr. 11568 i 17/29 Stycznia 1855 r. Nr. 1854 Kommissya Rządowa Sprawiedliwości poleciła, iżby Rejenci Taxę czynności notaryalnych, przybitą utrzymywali na drzwiach swych Kancellaryj, i aby likwidacye należności im przypadającej na dole wypisu aktu stronie wydawanego zamieszczali i też stronę z odbioru onęj na nim kwitowali.

Przy ostatniém z tych rozporządzeń zakomunikowaną zo-

7. We wszelkich sprawach zachodzących o opłatę należności między stroną a Pisarzem Aktowym (lub Re-

stała, celem wywieszenia na drzwiach Kancellaryj Rejentowskich, następująca:

*Taxa należności dla Pisarzy Aktowych, Rejentów
Gubernialnych i Okręgowych.*

A) *Za czynności hipoteczne i notaryalne.*

Według postanowienia Królewskiego z dnia 14 Marca 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 213) i urzędzeń Komisji Rządowej Sprawiedliwości, Pisarz Aktowy lub Rejent ma prawo żądać wynagrodzenia za każdą czynność urzędownie przez siebie przyjętą; jako to:

1° Za przyjęcie i spisanie aktu lub dopełnienie czynności z prawa do urzędu Rejenta należące:

- a) W Warszawie Rsr. 1 kop. 35.
- b) W miastach gubernialnych kop. 90.
- c) W miastach okręgowych kop. 60.

2° Gdy Rejent dla dopełnienia czynności musi jechać dalej nad milę, a nie ma dostawionego powozu i koni, natenczas za koszt wszelki drogi, rachowana ma być na milę tam i na powrót, połowa należności powyższej.

Oprócz tego za każdy dzień w drodze lub na przyjęcie aktu przepędzony, podwójna należność w art. 1 ustanowiona, onemu należy się.

3° Chociażby Rejent, w miejscu mieszkania swego czynność uskutecznił, tą jednak więcej dni był zatrudnionym, wtenczas należy mu się dniowa nagroda wyżej pod liczbą 2° ustanowiona.

4° Za expedyce i ekstrakty wszelkich aktów przyjętych lub spisanych przez Pisarza Aktowego lub Rejenta, za każdy arkusz, rachując najmniej 28 wierszy na każdej stronicy, a 15 sylلاب w wierszu, należy mu się:

- a) W Warszawie kop. 75.

jentem), Trybunał lub Prezes onego na doniesienie któręjkolwiek strony obowiązany jest spór ten przez rezolu-

b) W miastach gubernialnych kop. 60.

c) W miastach okręgowych kop. 30.

- 5° Prócz wyżej ustanowionych należności, Pisarz Aktowy lub Rejent żadnej innej pod jakimkolwiek nazwiskiem opłaty, wymagać nie ma prawa.
- 6° Rejenci Okręgowi, bez względu czy w mieście okręgowém, czy też w mieście gubernialném lub w Warszawie urzędują, za czynności swoje tak notaryalne jak hypoteczne, nie mogą od stron pobierać wyższych opłat nad te, jakie są powyżej dla Rejentów Okręgowych przepisane.
- 7° Pisarze Aktowi i Rejenci tak gubernialni jak okręgowi, przy spisywaniu inwentarzy i protokółów licytacyi, wtenczas tylko mają prawo likwidować wynagrodzenie za cały dzień, czyli dyety, kiedy przynajmniej ośm go lzin czasu dziennie pracy poświęcili.
- 8° Spory o należność Rejentom przypadającą, Trybunał lub Prezes, obowiązany jest natychmiast załatwić.

B) *Należności za czynności z przystąpienia do Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego wynikające.*

Według postanowienia Rady Administracyjnej Królestwa z d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 514).

- 1° Za przyjęcie aktu przystąpienia do Towarzystwa, tudzież za wydanie ekstraktu tegoż aktu, Rejent ma prawo żądać Postanowieniem Królewskim z d. 14 Marca 1809 r. przepisanej opłaty, wyżej pod liczbą 1° i 4° oznaczonej, to jest:

a) Od przyjęcia aktu:

W Warszawie Rsr. 1 kop. 35.

W miastach gubernialnych kop. 90.

b) Od ekstraktu:

W Warszawie kop. 75.

cyę natychmiast załatwić i należytość Piarza (lub Rejenta) ustanowić, lub przyjęcie aktu onemu nakazać.

W miastach gubernialnych kop. 60.

Od arkusza.

Należytość takową jako też dla dwóch świadków aktu, jeżeli ich przystępujący sam nie dostawi, dla każdego po kopiejek 30, przystępujący właściciel zapłacić jest obowiązany.

Jeżeli właściciel nie sam przystępuje do Towarzystwa, lecz do takowego pociągnionym zostaje, w takim razie, właściwa Dyrekcya, koszta powyższe sposobem awansu zastąpi.

- 2° Za przyjęcie od Delegowanego Dyrekcji, wniosku o zmianę ostrzeżenia na intabulację, tudzież o wykreślenie z hipoteki ostrzeżenia na rzecz Towarzystwa zapisanego, na przypadek gdyby pożyczka odmowioną została; Rejent oddzielnej opłaty żądać nie ma prawa, gdyż akta te są tylko kontynuacją opłaconego już aktu przystąpienia.
 - 3° Za przyjęcie czynności w terminie wypłaty listów zastawnych, w myśl art. 66 i 71 Prawa o Towarzystwie Kredytowém (D. P., T. IX, str. 226), Rejent ma prawo żądać zapłaty pod liczbą 1° od przyjęcia aktu oznaczonej.
 - 4° Jeżeli kilku wierzycieli, pod różnemi Numerami wierzycielności mających, listy zastawne odbierają, wierzyciel największą summę odbierający, zapłaci Rejentowi całkowitą pod liczbą 1° oznaczoną należność od aktu i dla świadków, każdy zaś inny wierzyciel w mniejszej ilości listy zastawne odbierający, zapłaci tylko trzecią część takowej należytości, z wolnym do dłużnika regresem.
 - 5° Jeżeli dla niestawienia się interessentów, listy zastawne do depozytów przeznaczone zostaną, Rejent czynność całą bezpłatnie dopełnić winien.
- Gdy interessenci później dla odebrania ich z depozytu i zakwitowania, stawiają się w Kancellaryi Ziemiańskiej, Rejent od każdego z nich całkowitej należności żądać ma prawo.
- 6° We wszystkich powyższych przypadkach, jeśli do jedne-

B) *Koszta za czynności wynikające z prawa o Towarzystwie Kredytowém Ziemskim.*

Koszta za czynności tego rodzaju należyć się mogące, wskazane zostały postanowieniem Rady Administracyjnej z d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 514). Pomijając art. 1, 2, 9 i 10, jako z niniejszym przedmiotem związku nie mające (T. II, str. 819 nin. dzieła) zamieszczają się tu jedynie art. 3, 4, 5, 6, 7, 8, i 11, w téj osnowie:

3. Za przyjęcie aktu przystąpienia do Towarzystwa po dniu 1 Stycznia 1827 r. tudzież za wydanie ekstraktu tegoż aktu, Rejent do załatwienia czynności tego rodzaju wyznaczony, ma prawo żądać zwyczajnej w art. 1 i 5 Dekretu Królewskiego z d. 14 Marca 1809 r. (T. II, str. 322 nin. dzieła) oznaczonej opłaty, to jest:

1° Od przyjęcia aktu:

W Warszawie, złp. 9.

W miastach wojewódzkich (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny), złp. 6.

go Numeru wierzytelności, kilku należy interessentów, ci wszyscy razem zapłacą Rejntowi tylko taką należność, jak gdyby jeden z nich był właścicielem całego Numeru.

7° Pisarze Aktowi, Rejenci gubernialni i okręgowi, niniejszą Taxę ich należytosci, powinni na drzwiach Kancellaryi mieć przybitą, a nadto na wydających się stronom aktach lub wyciągach, likwidacyą należności umieścić, i z odebranych pokwitawać.

2° Od ekstraktu:

W Warszawie, złp 5 od arkusza.

W miastach wojewódzkich, (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny), złp. 4.

Należytość takową, jako téż dla dwóch świadków aktu, jeżeli ich przystępujący sam nie dostawi, dla każdego po złp. dwa, przystępujący właściciel dóbr zapłacić obowiązany.

Jeżeli właściciel nie sam przystępuje do Towarzystwa, lecz do takowego pociągnionym zostaje, w razie tym właściwa Dyrekcyja Towarzystwa Kredytowego, stosownie do § 40 Instrukcyi z d. 14 Marca 1826 r. (D. P., T. XI, str. 123) dla Dyrekcyów wydanéj, koszta powyższe sposobem awansu zastąpi.

4. Za przyjęcie od Delegowanego Dyrekcyi wniosku o zmianę ostrzeżenia na intabulacyą, tudzież o wymazanie z hypoteki ostrzeżenia na rzecz Towarzystwa zapisanego, na przypadek gdyby pożyczka odmówioną została; gdy akta te są tylko kontynuacyą opłaconego już aktu przystąpienia, Rejent oddzielnéj opłaty żądać nie będzie miał prawa.

5. Za przyjęcie czynności w terminie wypłaty listów zastawnych, w myśl art. 66—71 Prawa Sejmowego o Towarzystwie Kredytowém (D. P., T. IX, str. 226), przez Rejenta dopełnić się winne, właściciel dóbr, jeżeli sam listy zastawne odbiera, lub odbierający je wierzyciel, z wolnym do dłużnika regresem, zapłacić winien Rejentowi należytość w art. 1 dekretu Królewskiego z d. 14 Marca 1809 r. (1) od aktu oznaczoną.

(1) Wyrazy dekretu Królewskiego z d. 14 Marca 1809 r. opuszczone były przez pomyłkę w pierwotnym tekście: pomyłka ta sprostowaną została postanowieniem Rady Administracyjnej z d. 16 Grudnia 1828 r. (D. P., T. XII, str. 297).

Dekret z d. 14 Marca 1809 r. znajduje się w niniejszej Części Piątéj w T. II, str. 822 niniejszego dzieła.

6. Jeżeli kilku wierzycieli, pod różnemi numerami wierzytelności mających, listy zastawne odbierają, wierzyciel największą summę odbierający zapłaci Rejentowi całkowitą w art. 1 wyżej powołanego dekretu Królewskiego (1) oznaczoną należność od aktu i dla świadków; każdy zaś inny wierzyciel w mniejszej ilości listy zastawne odbierający, zapłaci tylko trzecią część takowej należności, z wolnym do dłużnika regresem.

7. Jeżeli, dla nie stawienia się interessentów, listy zastawne do depozytu przeznaczone zostaną, Rejent czynność całą bezpłatnie dopełnić winien. Gdy zaś interessenci później dla odebrania ich z depozytu i zakwitowania staną w Kancellaryi Ziemiańskiej, Rejent od każdego z nich całkowitej należności żądać będzie miał prawo.

8. W wszystkich przypadkach powyższych, jeżeli do jednego numeru wierzytelności kilku należą interessentów, ci wszyscy razem zapłacą Rejentowi tylko taką należność, jak gdyby jeden z nich był właścicielem całego numeru.

(Artykuły 9 i 10 zamieszczone są wyżej w T. II na str. 819 n. niniejszego dzieła).

11. Przepisy powyższe ściągają się jedynie do aktów i ekstraktów powyżej wyszczególnionych. Gdyby oprócz nich inny akt, na przykład, ustąpienie pierwszeństwa i tym podobne, o jakich w art. 42 lit. c Prawa Sejmowego o Towarzystwie Kredytowém (D. P., T. IX, str. 211) jest mowa, był wymagany, lub interessent żądał innych ekstraktów, prócz aktu przystąpienia, Rejent i Pisarz mają prawo żądać od niego wynagrodzenia, podług taxy zwyczajnej.

(2) Wyrazy *wyżej powołanego dekretu Królewskiego* opuszczone były przez pomyłkę w pierwotnym tekście; pomyłka ta sprostowana została postanowieniem Rady Administracyjnej z d. 16 Grudnia 1828 r. (D. P., T. XII, 297).

Cześć Szósta.

Koszta należne Pisarzom Sądów Pokoju, Trybunałów Cywilnych i Handlowych, oraz Sądu Appellacyjnego.

Postanowienie Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z dnia 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 239) obejmuje w tym przedmiocie następujące przepisy:

1. Pisarze Sądowi przy Sądach Pokoju, w Wydziałach Pojedynczym i Spornym, mocni będą żądać od ekstraktu zaświadczeń protokółów i innych dzieł, w tychże Sądach spisanych; gdy tych wyjęcie od stron żądaném będzie, bez względu na liczbę arkuszy:

W Warszawie złp. 1 gr. 15.

W miastach departamentowych (t. j. tam gdzie istnieje Trybunał Cywilny), złp. 1 gr. 10.

W miastach powiatowych (t. j. tam gdzie istnieje Sąd Pokoju), złp. 1.

Oprócz należności powyższej od ekstraktu, strona obowiązana zapłacić *copialia* od arkusza każdego złp. 1 tak w stolicy jak i innych miejscach, rachując na każdej stronie po 25 wierszy, a w wierszu po 18 sylab (1).

(1) W rozporządzeniach z d. ⁹/₁₄ Marca 1838 r. Nr. 1797, i ¹⁰/₁₂ Lutego 1855 r. Nr. 4144, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości poleciła, aby wszyscy Pisarze i Rejenci, stosowali się ściśle do przepisów zawartych w dekretach z d. 14 Marca 1809 r. i z d. 6 Marca 1811 r. (T. II, str. 822 i 832 niniejszego dzieła), a szczególniej aby wszelkie wyciągi i kopje przez nich wydawane zawierały na każdej stronie wierszy 28 lub 25, a każdy wiersz sylab 18 lub 15, — aby przypadająca należność na dole wydawanego wypisu lub kopji aktu była zamieszczaną,

2. Opłata podobna należec będzie Pisarzowi od wszelkich kopij i ekstraktów zapadłych wyroków.

3. Od spisania oryginalnych protokółów i innych aktów Pisarzowi nic się nie należy.

4. Pisarze przy Trybunałach piérwszej instancyi, i Trybunałach Handlowych mocni będą pobierać od ekstraktów, zaświadczeń, protokółów i innych dzieł w Try-

i aby taxa, powyższemi dekrétami oznaczona, na drzwiach Kancellaryj Sądowych i Rejentowskich wywieszoną była.

Przy ostatniem z tych rozporządzeń, zakommunikowaną została, celem wywieszenia na właściwych drzwiach sądowych, następująca:

Taxa należności dla Pisarzy Sądowych, podług postanowienia Królewskiego z dnia 6 Marca 1811 r.

(D. P. K. W., T. III, str. 239).

1° Od ekstraktu zaświadczeń, protokółów i innych dzieł w sądach spisanych, tudzież od wszelkich kopij i ekstraktów wyroków, gdy strony takowych żądają, należy się, bez względu na liczbę arkuszy.

a) Pisarzom przy Sądach Pokoju, w Wydziałach Pojedynczych i Spornych:

W Warszawie kopiejek 22 $\frac{1}{2}$,

W miastach gubernialnych kopiejek 20,

W miastach okręgowych kopiejek 15;

b) Pisarzom przy Trybunałach Cywilnych i Handlowych:

W Warszawie kopiejek 30.

W miastach gubernialnych i innych kop. 22 $\frac{1}{2}$;

c) Pisarzom przy Sądzie Appellacyjnym kop. 45.

2° Oprócz należytości powyższej Pisarze tak w Warszawie, jak w innych miastach, mają prawo żądać copialia od każdego arkusza, rachując na stronnicę 25 wierszy, a w wierszu po 18 sylab, kopiejek 15.

bunałach spisanych, gdy tych wyjęcie od stron żądaném będzie, bez względu na liczbę arkuszy.

W Warszawie Złp. 2.

W miastach departamentowych (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybunał Cywilny) złp. 1, gr. 15.

Oprócz należitości powyższej od ekstraktu, strona obowiązana zapłacić *copialia*, od arkusza jednego złp. 1, rachując na każdej stronie po 25 wierszy, a w wierszu po 18 sylab (1).

5. Opłata podobna należéc będzie Pisarzowi tak w stolicy, jak i innych miejscach od wszelkich kopij i ekstraktów zapadłych wyroków.

3° Od spisania oryginalnych protokółów i innych aktów sądowych, Pisarzom nie się należy.

4° Od stron, które ubóstwo swe udowodniły i od kosztów sądowych są uwolnione, Pisarze żadnej opłaty żadać nie mogą; jednakże wolno im domagać się ściągnięcia należitości od strony przeciwnój, gdy ta wyrokiem na ponoszenie kosztów skazaną zostanie.

5° W sprawach szybkiego zadecydowania, Pisarze obowiązani są na żądanie stron, wydać ekstrakt wyroku, w ciągu tego samego dnia, w którym zapadł, w innych zaś sprawach, najdalej w dniach 6, a to pod karami przepisanemi: to ostatnie ściąga się także do wydania wypisów aktów sądowych wyżej pod liczbą 1° wymienionych.

6° Pisarze na dole ekstraktu, lub kopji przez siebie wydanych winni zamieścić likwidacyę przypadającej im należności, i stronę z jęj odebrania pokwitować.

7° Niniejsza Taxa należności prawnych, ma być na drzwiach Kancellaryj Sądowych przybitą.

8° Do Prokuratorów przy Sądach należy czuwanie nad ściślém wykonaniem powyższych przepisów, oraz pociąganie uchybiających do odpowiedzialności.

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 1 niniejszego postanowienia.

6. Od spisania oryginalnych protokółów i innych aktów sądowych Pisarzowi nie się nie należy.

7. Pisarze Sądu Appellacyjnego pobierając też samą należność za *copialia*, co Pisarze Trybunałów, mocni będą od ekstraktu każdego, bez względu na liczbę arkuszy, żądać złp. 3 (1).

8. Od stron, które ubóstwo swe udowodniły i od kosztów sądowych uwolnione są, żadnej opłaty Pisarze żądać nie mogą; jednakże, gdy strona przeciwna na ponoszenie kosztów skazaną zostanie, wolno będzie Pisarzom domagać się ściągnięcia należności powyżej przepisanych od strony przeciwniej (2).

9. Oprócz powyżej dozwolonych opłat i dekretem Naszym 4 Października 1809 (gdzie takowe miejsce znajdują) objętych, pod żadnym pozorem Pisarze od stron nic wymagać nie mogą (3).

(1) Porównać przypisek zamieszczony w odsyłaczu do art. 1 niniejszego postanowienia.

(2) Pisarze wszelkich Sądów, Pisarze Kancellaryj Ziemiańskich, i Hypotecznych Okręgowych, obowiązani są wydawać dla Prokuratorji w sprawach, gdzie tak jako strona główna, a nie jako władza assistująca, stawa, ekstrakty hypotek, wyroków i decyzji sądowych bezpłatnie, za zwrotem jedynie papieru i wydatków za *copialia*, gdyby Prokuratorja nie dostawiła już gotowej kopji do legalizowania; jednakie ma być między nią a wydającym ekstrakty rachunek ekstraktowego utrzymywany, aby w tych przypadkach gdzie Prokuratorja będzie stroną wygrywającą, gdzie zaś strona przeciwna obowiązana jest koszta zwrócić, takowe od ekstraktów wraz z innemi kosztami obliczone, od strony przegranej ściągnięte i Pisarzom Sądowym i Hypotecznym zapłacone były.

K. R. S. d. 28 Września 1817 r. Nr. 7476.

(3) Powołany tu dekret z d. 4 Października 1809 r. (D. P. K. W., T. II, str. 80) uchylony został Ukazem z d. 20 Czer-

10. Pisarz, któryby w sprawach szybkiego zadecydowania, w dniu tymże w którym wyrok zapadł, stronie żądającej wydania ekstraktu wyroku, ekstraktu nie wydał, w innych zaś sprawach, wydanie żądanego ekstraktu wyroku, najwięcej przez 6 dni opóźnił, lub któryby wypisów aktów sądowych w artykułach 1 i 4 niniejszego dekretu wspomnianych, stronie żądającej w przeciągu szesciu dni nie wydał, podlegać będzie za pierwszym razem uchybienia, w każdym z tych przypadków, karze zawieszenia przez dni czternaście, za drugim, przez miesiąc jeden, a za trzecim, karze utraty urzędu, z wolnym od niego poszukiwaniem szkód wszelkich stronie z téj zwłoki wynikłych (1).

Część Siódma.

Koszta należne Komornikom Sądowym.

Koszta należne za czynności Komorników Sądowych wskazane zostały postanowieniem Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 407), w téj osnowie:

wca (2 Lipca) 1850 roku, (T. II, str. 800 niniejszego dzieła).

(1) Wyroki w Trybunale Handlowym zapadające, każdego po skończonej audyencyi przez Pisarza wygotowane, do podpisu Prezesa lub jego Zastępcy oddane i podpisane być winny; na wydawanych zaś wyciągach lub kopjach, likwidacya należności, podług prawa przypadających, ma być zamieszczoną.

K. R. S. d. 25 Kwietnia 1831 r. Nr. 3533.

1. Czynności powierzone przez Kodex Postępowania Cywilnego, Urzędnikom nazwanym *Huissiers*, a w Księstwie Warszawskim *Burgrabiom*, wykonywane będą przez oddzielne osoby (1).

(Artykuły 2 do 7 włącznie opuszczają się tu, jako obejmujące w sobie przepisy o Woźnych Sądowych. Przepisy te zamieszczone są niżej na str. 844 i n.,⁹ niniej, dzieła).

3. Wykonywanie aktów mających tytuł wykonawczy, tudzież wykonywanie wyroków i inne czynności przepisane w Kodexie Postępowania Cywilnego, należéc będą do Komorników (2).

9. Ustanowieni będą Komornicy w miastach stołecznych powiatowych (t. j. tam gdzie istnieje Sąd Pokoju) i departamentowych (t. j. tam gdzie istnieje Trybunał Cywilny). Pomimo Komorników w miastach stołecznych, ustanowieni będą Komornicy po innych miejscach, gdzie tego potrzeba wymagać będzie (3).

(1) Porównać wyjaśnienie zamieszczone w T. II, na str. 599 niniejszego dzieła.

(2) W zachodzącej trudności użycia bezpłatnych świadków przy czynnościach Komorniczych, ciż świadkowie mają prawo likwidować po kopiejek 30, a to w analogicznym zastosowaniu postanowień z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 238) i d. 7 Czerwca 1827 r. (D. P., T. XI, str. 518); w każdym jednak razie niemożności przybrania świadków bezpłatnych, będzie w obowiązku Komornika stwierdzać to na oryginalnym akcie stosownym zanotowaniem.

K. R. S. d. $\frac{2}{11}$ Stycznia 1846 r. Nr. 7743.

(3) Obecnie Komornicy urzędują przy Sądzie Appellacyjnym, przy Trybunałach Cywilnych i przy Sądach Pokoju, z obowiązkiem mieszkania w miejscach gdzie Władze te odbywają swe posiedzenia, lub też w innych miejscach, o ile od właściwej Władzy otrzymają w tym celu pozwolenie.

10. Nie będą płatni ze Skarbu, ale należytosci pobierać będą od stron, jakie Dekretem Naszym dnia 14 Marca 1809 r. w Dzienniku Praw Numerze 9 są ustanowione (1).

(1) Powołany tu dekret z d. 14 Marca 1809 r. (D. P. K. W., T. I, str. 218) stanowi:

Art. 1. Za napisanie oryginału pozwu zawierającego skargę lub prośbę, wezwanie do uczynienia czego, opozycyą, protestacyą, prośbę o uchylenie, i wszystkich innych aktów urzędu Burgrabskiego (Komornika), wypływających z Kodexu Postępowania Sądowego:

jeżeli jest czynność takowa zapozwem przed Sąd Pokoju, lub należy do władzy i atrybucyi Sądu Pokoju wydziału pojednawczego lub spornego, lub z jego wyroku wpływa, złp. 2;

jeżeli zaś czynność takowa należy do atrybucyi Trybunału Cywilnego pierwszej instancyi, złp. 3;

jeżeli nakoniec należy do atrybucyi Sądu Appellacyjnego lub Kassacyjnego, złp. 4.

Za kopją wyżej wymienionych aktów, jeżeli nie przenosi jednego arkusza, gr. 15; jeżeli zaś przenosi jeden arkusz. tedy za każdy arkusz gr. 15 (a).

* (a) Wolno jest stronom interesowanym udawać się do Komorników i woźnych nie tylko tych, którzy urzędują w okręgu, gdzie mieszka strona w procesie pozywana, ale także do tych, którzy, nie mieszkając w tymże okręgu, mają moc wykonywania czynności i w innych okręgach (Komornicy i woźni appellacyjni lub gubernialni); jednakże, przy zasądzeniu kosztów processu, przyznawane będą takie tylko koszta, jakieby należały się, gdyby czynność dopełniał Komornik lub woźny właściwego okręgu.

M. S. d. 7 Grudnia 1812 r. Nr. 18099.

Komornicy likwidować powinni koszta, stosownie

(Art. 11, obejmujący zmienione już obecnie przepisy co do nominacji Komorników, opuszcza się zupełnie).

12. Komornicy powiatowi i departamentowi (t.j. okręgowi i gubernialni) zostawac będą pod dozorem NaszychPro-

do dekretu z d. 14 Marca 1809 r., to jest podług instancyj sądowych, do których atrybucyi czynność należy, i przeciwnie likwidować nie mogą podług stopnia swego, jaki, w skutek dekretu z d. 14 Pazdziernika 1811 r. przy Sądzie Pokoju, Trybunale lub Sądzie Appellacyjnym, zajmują.

K. R. S. d. 5 Listopada 1825 r. Nr. 12504.

Art. 2. Za kopją dokumentów, któreby do wyżej wymienionych aktów przyłączonemi być mogły, od arkusza zawierającego na każdej stronie przynajmniej 28 wierszy, a w każdym wierszu najmniej 15 sylab, gr. 15.

Art. 3. Jeżeli Burgrabia (Komornik) ma, z okazji swego urzędu, odprawic drogę, tedy za każde wręczenie jakowego aktu, gdzie droga nieprzenosi $\frac{1}{4}$ mili, należytość jego wynosi gr. 15, tak jak od każdego wręczenia w miejscu mieszkania Burgrabiego (Komornika); dalsza zaś droga, chociaż nie wynosząca mili całej, rachuje się za całą milę, a od mili tam i na powrót, rachując odległość miejsca, w którym wręczenie nastąpić powinno, od miejsca mieszkania Burgrabiego (Komornika), należy się onemu złp. 2. Przepis ten służy także i dla woźnych (a).

(a) Komornicy, bez różnicy za każdą w szczególności milę drogi, zrobionę w czynności urzędowej, tak z miejsca swego urzędowania, jak w powrocie do tegoż, po kopiejek 30. czyli razem po kopiejek 60 likwidować mają prawo.

K. R. S. d. $\frac{7}{19}$ Grudnia 1840 r. Nr. 12128.

kuratorów Królewskich, a pod karnością właściwych Trybunałów Cywilnych. Komornicy Appellacyjni pod dozo-

Art. 4. Za podanie aktu do zaświadczenia, czyli wizowania Pisarzowi, Burmistrzowi lub jego Adjunktowi, Burgrabia (Komornik) lub W oźnynie ma prawa żądania żadnej nagrody.

Art. 5. Jeżeli Patron, Adwokat lub Mecenas sam ułożył akt, lub kopją napisał, tedy Burgrabiemu (Komornikowi) należytość za oryginał wszelako opłacona być powinna, lecz za kopje nie ma prawa żądania nagrody.

Art. 6. Za przyjęcie protokołu w przypadku egzekucyi rzeczy ruchomych, dóbr nieruchomości, dożywotnich pensyj, zboża na pniu stojącego i tym podobnych, i za spisanie protokołu przy odbieraniu rzeczy przez egzekucyą zabranych, od ustanowionego onych dozorey, złp. 3.

Jeżeliby jednak czynność cały dzień lub więcej dni trwała, natenczas za każdy dzień ma być zapłacono Burgrabiemu (Komornikowi) złp. 4; lecz oprócz téj nagrody, nie może żądać żadnych należytości, za wydanie kopji za rekwizycyą do Sądu lub Burmistrza o otwarcie zamków i drzwi (a).

(a) Za każde 24 godzin pobytu w miejscu egzekucyi płacić należy, Podofficerom po złp. 1 gr. 15, a żołnierzom po złp. 1.

M. S. d. 29 Listopada 1810 r. Nr. 13885.—

K. R. S. d. $\frac{2}{14}$ Stycznia 1846 r. Nr. 7743.

Art. 7. Za każdy egzemplarz obwieszczenia o sprzedaży rzeczy lub dóbr, przez egzekucyą zabranych a sprzedac się mianych, gr. 15; jeżeliby takowe obwieszczenia miały być drukowane, tedy koszta druku mają być Burgrabiemu (Komornikowi) zwrócone.

Art. 8. Za samę sprzedaż rzeczy należy się Burgrabiemu (Komornikowi) za każdą godzinę przez

rem Prokuratora Appellacyjnego, a pod karnością Sądu swego. Prokurator właściwy może Komorników, gdy te-

którą aukcyja trwa, złp. 1; więcej jednak za cały dzień żądać nie może, jak złp. 4: jeżeliby aukcyja więcej dni trwała, tedy równie należytość Burgrabiego (Komornika) za każdy dzień stanowi się na złp. 4. Jeżeliby która strona żądała kopji protokółu aukcyi, tedy należytość za kopjowanie wynosić ma gr. 15 od arkusza (1).

(1) Komornicy są upoważnieni do likwidowania oddzielnego wynagrodzenia za oryginały protokółów zajęcia, licytacji i t. p. czynności, obok wynagrodzenia za prowadzenie samych czynności.

K. R. S. d. $\frac{6}{13}$ Maja 1842 r. Nr. 9688.

Za czynność Woźnych użytych przy licytacjach drogą egzekucyi sądowej, żadne od stron nie należy się wynagrodzenie, gdyż tu woźni uważani są za wyręczających Komorników.

K. R. S. d. $\frac{2}{14}$ Stycznia 1846 r. Nr. 7743.

Art. 9. Za wzięcie dłużnika do osobistego areztu, i za wszelkie czynności przedsięwzięte, złp. 12, które wierzyciel z góry Burgrabiemu (Komornikowi) zaliczyć obowiązany.

Art. 10. Burgrabia (Komornik) jest obowiązany stronę, nie tylko z zapłaconej sobie należytości na piśmie pokwitować, ale nadto na dole każdego aktu ilość swęj należytości zanotować.

W przypadku przestąpienia powyższych przepisów przez Burgrabiego (Komornika), tenże nie tylko podpada karze artykułem 67 Kodexu Postępowania przepisanej, ale nadto, podług okoliczności, na wniosek Prokuratora Królewskiego, podpada

go potrzeba wymagać będzie, zawiesić tymczasowo, aż do decyzji Sądu, w ich urzędowaniu, lecz winien natych-

zawieszeniu od urzędu lub oddaniu pod sąd przyzwoity po ukaranie.

W uzupełnieniu powyższych przepisów o kosztach należnych Komornikom Sadowym, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości wydała pod dniem ¹³/₄₅ Maja 1846 r. Nr. 6126 rozporządzenie, w którym/postanowiła:

- 1° W przypadku gdy Komornik o kosztu egzekucyjnym ma prawo upominać się nie od egzekwowanego lecz od extrahenta egzekucyi, np. gdy extrahent odstępuje od dalszej egzekucyi, a forszusu nie udzielił, lub udzielił lecz zachodzi w obrachunku między nim a Komornikiem spór, lub gdy dłużnik egzekwowany kosztów nie mógł opłacić, a Komornik forszusu nie otrzymał, lub gdy udzielony forszus nie wystarczył, — kosztu ustanawiane być mogą za pośrednictwem decyzyi ekonomicznej, klauzulą egzekucyjną opatrzoną.
- 2° Komornik w takim razie winien wnieść podanie do Trybunału wraz z likwidacją należności, przy załączeniu akt egzekucyjnych i deklaracji co do pobranego forszusu. Podanie to przedewszystkiem Prokuratorowi Kr., do ustanowienia samej wysokości wynagrodzenia. komunikowane być winno.
- 3° Dla zapobieżenia sporom co do poczynionych przez stronę zaliczeń wyniknąć mogących, Komornicy są w obowiązku w Dzienniku czynności, jaki utrzymują, zaprowadzić rubrykę w którejby extrahent egzekucyi własnoręcznie zapisywał ilość udzielonego forszusu.
- 4° Gdyby, pomimo tego środka zaradczego, w samej egzekucyi wyrodziły się spory o forszus, rozpoznanie ich i dopuszczenie dowodów, obowiązującym prawem wskazanych, wyrokowi sądowemu pozostawić wypada.
- 5° Jeżeli Komornik wyda stronie akta egzekucyjne, i skutkiem tego nie jest w możności wykazać niemi ilości kosztów i rodzaju podjętej czynności, kosztu przez decyzję

miast swe wnioski podać do Sądu, i rapport o tém uczynić Ministrowi (Kommissyi Rządowej) Sprawiedliwości (1).

13. Kwalifikacyą na urząd Komorniczy stanowimy jak następuje:

Nie może nikt być Komornikiem, jeżeli nie sprawował przynajmniej przez rok jeden z chlubą funkcyi jakowej przy Sądzie, co zaświadczeniem tegoż Sądu udowodnić winien.

Jeżeli nie złoży kaucyi przynajmniej w summie złp. szesć tysięcy, i jeżeli nie złożył pomysłnie popisu publicznego, przed Wydziałem Egzaminacyjnym Trybunal-

ekonomiczną bezwarunkowo przyznawane być nie mogą; służy jednak Komornikowi możność dochodzenia ich drogą processu.

6° Zażalenia egzekwowanego dłużnika przeciwko Komornikowi, i ściągnięcie z wyegzekwowanej należności zbyt wysokiego wynagrodzenia, Prokurator Kr. rozpoznawać będzie, i, w miarę położenia rzeczy, albo sam je załatwi, lub téż strony, w razie zachodzącej konieczności, do rozprawy sądowej odeśle.

(1) O ile Prokuratorowie, czy to z zaskarżenia stron, czy z ogłosu publicznego, czy z przeglądania składanych sobie akt egzekucyjnych, czy z dopełnianych rewizyj, dostrzegą uchybienia Komorników, pociągać ich będą do odpowiedzialności i o zwrot nadebranych kosztów.

K. R. S. d. 11 Stycznia 1816 r. Nr. 293, — 12 Października 1822 r. Nr. 11159, i 22 Kwietnia 1824 r. Nr. 5314.

Prokuratorowie, na żądanie stron, z urzędu wyznaczać będą Komorników do popiérania egzekucyi za opłatą prawem wskazaną, — czynności te kontrolować, i, w razie przekroczenia Komornika, do odpowiedzialności pociągać go będą.

K. R. S. d. 21 Lipca (2 Sierpnia) 1837 r. Nr. 6854.

skim z Części I, Księgi V (art. 517—811), i Części II Księgi I (art. 812—906) Kodexu Postępowania Cywilnego, tudzież z Księgi II, Tytułu I (art. 516—543) Kodexu Napoleona.

(Artykuł 14, jako chwilowego tylko zastosowania, opuszcza się tu zupełnie).

Część Ósma.

Koszta należne Woźnym Sądowym.

Co się tyczy kosztów należnych za *czynności Woźnych Sądowych*, postanowienie Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 407) wyrzekło:

1. Czynności powierzone przez Kodex Postępowania Cywilnego, Urzędnikom nazwanym *Huissiers*, a w Księstwie Warszawskim *Burgrabiom*, wykonywane będą przez oddzielne osoby.

2. Roznoszenie i wręczenie zapozwów, tudzież innych aktów processowych, jako téż aktów extrajudycjalnych należec będzie do *Woźnych*.

3. Ustanowieni będą Woźni w miejscach gdzie tego potrzeba wymagać będzie.

Nie będą płatni ze Skarbu, ale tylko pobierać będą należność od stron podług przepisów poniższych (1).

(1) Na mocy prawa wzajemności, Woźni sądowi obowiązani są wszelkie akta sądowe w interesach prywatnych osób Państwa Austryackiego doręczać bezpłatnie.

K. R. S. d. ¹⁰/₂₂ Marca 1844 r. Nr. 1829.

Co zaś do poddanych Królestwa Pruskiego, dekret Króla Sa-

4. Za każde wręczenie gr. 15.

Za kopiała od zapozwu gr. 15, jeżeli przez Woźnego przepisane były.

skiego Ks. Warszawskiego z d. 14 Października 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 403) stanowi pomiędzy innemi w art. 2, 3 i 4, a mianowicie:

Art. 2. Koszta od insynuacyi zapozwów wręczanych przez Zwierzchności Pruskie, osobom w Państwach Pruskich zamieszkałym, w sprawach toczących się w sądach Księstwa Warszawskiego, tak jak na odwrót wręczanych przez Zwierzchności Księstwa Naszego Warszawskiego osobom w Księstwie Warszawskiem zamieszkałym, w sprawach toczących się w Sądach Pruskich, będą przez Sądy lub Prokuratorów Królewskich, za staraniem których insynuacya pozwu nastąpiła, u tych sądów lub Prokuratorów, na wezwanie których pozew insynuowanym został, nawzajem reklamowane.

Art. 3. Koszta tym sposobem wyżej nad te, które z dopełnienia aktów artykułu 69 Nr. 9 Procedury Cywilnej przepisanych wypływają, wynikające, strony ponosić i opłacać będą.

Art. 4. Minister Sprawiedliwości, w układaniu kosztów od insynuacyi zapozwów przesyłanych przez Sądy Pruskie do wręczenia osobom w Księstwie Warszawskiem zamieszkałym, trzymać się będzie tej stopy, podług której Zwierzchności sądowe Pruskie rachować będą opłatę kosztów, od pozwów wręczonych na wezwanie z strony Księstwa, osobom w Państwach Pruskich zamieszkałym(a).

(a) W rozwinięciu tego przepisu, oraz stosując się do praw wzajemności, Wydział Sprawiedliwości Kr. Polskiego pod dniem 5 Grudnia 1815 r. Nr. 6749 postanowił, że Woźni wszelkie koszta za wręczenie aktów sądowych z Pruss nadsyłanych, nie powinni ściągać od pozwanych, lecz obowiązani są likwidacye ich składać właściwemu Prokuratorowi Kr. — Prokurator obowiązany jest dorachować kopiała Biura swego, oraz stępel za złp. 2 (obecnie za kop. 45) do rapportu późniejsz skasować się win-

Za kopiałia od wyroku lub aktu innego, jeżeli przez Woźnego przepisany został, od arkusza po gr. 15 (1).

Miłowe za każdą miłę po gr. 20 bez różnicy czyliby na miejsce jeden lub więcej zapytów zaniósł (2).

5. Osobni Woźni płatni ustanowieni będą przy sądach dla służby wewnętrznej w Izbie, i dla dopełnienia policyi podczas posiedzeń sądowych na rozkaz Prezydującego. Woźni ci zostawac będą pod dozorem i karnością swych sądów.

* **6.** Woźnych mianuje Minister Sprawiedliwości

ny, a w obliczeniu kosztów stosować się do zasad i wysokości przyjętych przez Władze Pruskie, i do tych, jakie wskazane są w dekreście z d. 14 Października 1811 r. — i następnie tak ułożony rachunek łącznie z dowodem wręczenia przesłać Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, w celu ściągnięcia kosztów od **poddanych Pruskich** «

Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, otrzymawszy dowód wręczenia, komunikuje go Konsulatowi Pruskiemu w Warszawie z wnioskiem o nadesłanie właściwemu Prokuratorowi likwidowanych przez niego kosztów.

Gdy Prokurator otrzyma likwidowane kosztą, obowiązany jest zakupić z nich papier stęplowy i takowy dokasować do rapportu, przy którym nadesłał dowód wręczenia, i złożyć go następnie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, resztę zaś kosztów wydać komu należy.

K. R. S. d. 25 Października (6 Listopada) 1844 r.

Nr. 14192.

(1) Woźnym nie należy się żadne wynagrodzenie za oryginały pozwów i aktów, o ile ich sami nie sporządzali.

K. R. S. d. $\frac{3}{15}$ Kwietnia 1845 r. Nr. 3053.

(2) Woźni bez różnicy za każdą miłę, tak z miejsca urzędowania, jako téż i na powrót odbytą, po kopiejek 10, czyli razem po kopiejek 20 likwidować mają prawo.

K. R. S. d. $\frac{1}{13}$ Września 1838 r. Nr. 4069, i d. 23 Stycznia (4 Lutego) 1842 r. Nr. 159.

z liczby kandydatów przez właściwe Sądy po trzech na każde miejsce wakujące podawanych (1).

7. Woźni zostawać będą pod dozorem Naszych Królewskich Prokuratorów, a pod karnością właściwych Trybunałów.

Prokurator właściwy może Woźnych, gdy tego potrzeba wymagać będzie, zawiesić tymczasowo aż do decyzji Sądu, w ich urzędowaniu, lecz winien natychmiast swe wnioski podać do Sądu, i rapport o tém uczynić Ministrowi (Kommissji Rządowej) Sprawiedliwosci.

(Art. 8 do 14 włącznie opuszczają się tu, jako mieszczące w sobie przepisy o Komornikach Sądowych. Przepisy te zamieszczone są wyżej w T. II, str. 837 niniejszego dzieła.

Część Dziewiąta.

Koszta należne Tłómaczom z obcych języków.

Koszta te wskazane są w postanowieniu Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z d. 13 Maja 1812 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 317) w téj osnowie:

(1) Prezesi Trybunałów upoważnieni zostali do mianowania Woźnych.

K. R. S. d. 17 Lutego 1831 r. Nr. 7337.

Powyższe nominacje nie inaczej mają następować, jak za wspólnym porozumieniem się Prezesa z miejscowym Prokuratorem, a chcący otrzymać posady Woźnych, powinni poprzednio pracować przez trzy miesiące w Kancellaryi Prokuratora, bez używania tytułów Aplikantów Kancellaryi.

K. R. S. d. $\frac{9}{2}$ Maja 1851 r. Nr. 16529.

1. Wynagrodzenie Tłómaczów za przetłómaczenie aktów i dokumentów do rozpoznania sądowego przeznaczonych zależy od dobrowolnej umowy stron, która dla nich jest obowiązującą.

2. W przypadku gdzie żadna poprzednia umowa nie nastąpiła, tudzież gdzie tłómaczenie polecone było z urzędu, Sąd przyzwoity, na wniosek którejkolwiek z stron interessowanych, ilość nadgrody postanowi.

3. W ogólnosci Tłómacze mają prawo żądać za każdy arkusz przetłómaczony na Polski język, rachując na każdej stronie po 25 wierszy, a w wierszu po 18 sylab, złp. 3; zostawia się wszelakoz do rozpoznania i decyzji Sądu za dzieło trudniejsze wyższą nadgrody wyznaczyć, która przecież złp. 4 za arkusz przechodzić nie może.

Przy ustanawianiu kosztów i należności za przekłady pism do użytku na drodze sądowej potrzebnych, powyższe postanowienie z r. 1812 służyć będzie za prawo dopóty, dopóki inne przepisy wydane nie zostaną; do legalizacyi zaś mają być przyjmowane takie tylko przekłady, co do języka Rossyjskiego, które zaswiadczone będą przez jednego z Tłómaczy urzędujących przy Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości i mającego na ten cel upoważnienie.

K. R. S. d. ¹⁹/₃₁ Maja 1854 r. Nr. 5792.

Część Dziesiąta.

Koszta dla stron processujących się, biegłych i świadków.

Zasadą do ustanawiania kosztów tego rodzaju jest postanowienie Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 6 Marca 1811 r. (D. P. K. W., T. III, str. 236), w tej osnowie:

1. Strona na ponoszenie kosztów wyrokiem wskazana, obowiązana jest stronie, za zjeżdżanie, koszta extra-poczty od pary koni powrócić; za czas zas bawienia się, bądź dla ustanowienia Obroncy, bądź dla odpowiedzi na zapytanie sądowe, stosownie do Tytułu XV, Księgi II, Części I (art. 324—336) Procedury, bądź dla innego z prawa wynikającego powodu, dyety na dzień najwięcej złp. 8. Wszelki zwrot kosztów jedynie z decyzji sądowej nastąpić może; jednakże potrzeba koniecznego zjeżdżania i potrzeba tyle dni bawienia się, sądowo usprawiedliwiona być powinna. Zostawuje się jednak roztropności Sądu, zmniejszenie tych kosztów, w miarę stanu majątku stron.

2. Gotowe wydatki na opłatę obrońców, na dyety urzędnikom dozwolone, jedynie podług tax przepisanych i kwitów danych, rachowane być mogą; każdy zatem urzędnik, biorąc jakąkolwiek należytosć mu dozwoloną, do wydania kwitów obowiązany zostaje; a to pod karą zawieszenia w urzędzie przez miesiąc jeden.

3. Użytym w processach za podróż od każdej mili tam i na powrót rachując, złp. 3; na dyety zas za dzień każdy, po złp. 4, ma być przyznaném.

4. Biegłym, którzy, w celu uzyskania patentu uznającego go za biegłego, egzaminom są podlegli, jako to:

Doktorom, Budowniczym, Geometrom, Hydraulikom, opłata extrapoczty od dwóch koni, i dyeta za dzień każdy po złp. dziesięć, a chirurgom po złp. ośm dozwolona być może, z tym jednak dodatkiem dla Geometrów, iż gdy płaceni będą od rozmiaru, dyetów brać nie będą.

5. Świadkom w processach użytym, gdy w gminie swój zeznawać będą, dyety złp. 2 na dzień, gdy zaś w innych miejscach, złp. 3, i za podróże tam i na powrót rachując na milę jedną złp. 2 płacić się będzie.

Część Jedénasta.

Koszta należne Archiwistom Akt dawnych.

Na zasadzie decyzji Rady Administracyjnej Królestwa z d. ¹⁸/₃₀ Grudnia 1836 r. Nr. 45898, Kommissya Rządowa Sprawiedliwości pod d. ²/₄ Stycznia 1837 r. Nr. 248 wydała takie rozporządzenie:

1. Archiwista wydający stronie prywatnej, na jej żądanie, wypis z akt dawnych, ma prawo żądać za takowy, opłaty zastosowanej do przepisu art. 5 dekretu Królewskiego z d. 14 Marca 1809 r., którym oznaczona jest taxa dla Notarjuszów czyli Rejentów, dotąd obowiązująca, jako to: za każdy arkusz wypisu, mający najmniej 28 wierszy, po 15 syllab na każdej stronicy:

W Warszawie, złp. 5.

W miastach wojewódzkich (t. j. w miastach gdzie istnieje Trybnał Cywilny), złp. 4.

(Wypisy z Akt dawnych w Piotrkowie i w Sieradzu dotąd znajdujących się, jako będących częścią Archiwum

Akt dawnych Województwa Kaliskiego, uważają się jak wypisy z Archiwów w miastach Wojewódzkich) (1).

2. Oprócz téj należytości, żadne inne opłaty pod jakimkolwiek tytułem, czy to za kwerendę, kopjalia, pieczęć, lub tym podobne, miejsca nie mają.

3. W razie niewynalezienia w aktach żądanego dokumentu, Archiwista obowiązany jest stronie interessownej wydać na to świadectwo bezpłatne.

4. Na każdym wypisie z akt dawnych powinien Archiwista domieścić likwidacyą, i stronę z wypłaty pokwitować.

5. We wszystkich sporach zachodzących o opłatę należytości, między stroną a Archiwistą, właściwy Trybunał lub Prezes onego, na doniesienie którejkolwiek strony, obowiązany jest spór ten, przez rezolucyą natychmiast ułatwić, i należytość dla Archiwisty ustanowić.

(1) Archiwisci pro collatione wypisu aktu, na rzecz Prokuratorowi uskutecznianego, nie mają prawa żądać żadnej opłaty; o papier zaś i przepisanie, które ma być dozwolone w Archiwum Trybunału, officyalista Prokuratorowi żądający wypisu starać się powinien.

K. R. S. d. 23 Lipca 1817 r. Nr. 5522.

Również Archiwisci akt dawnych mają obowiązek wydawać bezpłatnie wypisy aktów przez Skarb Królestwa żądane, o ile jednak przez to nie są narażeni na gotowe wydatki. — Rozporządzenie to nie stosuje się do wypisów aktów żądanych przez gminy lub instytutu pod opieką Rządu będące.

K. R. S. d. 13 Marca 1824 r. Nr. 3127.

Archiwisci Akt dawnych i Archiwum Głównego, na wezwanie Rządów Gubernialnych kwerendę dowodów legitymacyjnych dla wojskowych niższych stopni w służbie Cesarsko-Rossyjskiej zostających, rodem z Królestwa Polskiego będących, w Archiwach swych spiesznie przedsiębrać i wynalezione w ekstraktach bezpłatnie tymże Rządóm Gubernialnym bez straty czasu przesyłać są w obowiązku.

K. R. S. d. ¹⁴/₂₆ Sierpnia 1837 r. Nr. 8446.

6. Przepisy niniejsze powinny być na drzwiach Archiwum ciągle wywieszane.

W uzupełnieniu powyższych przepisów wydane zostały przez Komisję Rządową Sprawiedliwości dwa poniżej tu zamieszczone rozporządzenia, jako to:

A) Pierwsze z dnia $\frac{3}{14}$ Lutego 1838 r. Nr. 1642, podług którego:

- 1° Każdy Archiwista akt dawnych, w dozorowaniu ich pod względem bezpieczeństwa, całości i nietykliwości, zachować powinien jak największą ostrożność i porządek.
- 2° Archiwista na mocy swego urzędu, wydając stronom interessowanym wypis lub kopję aktu w Archiwum jego dozorowi poruczonóm, znajdującego się, przed poświadczeniem takowego, powinien przedewszystkiém wygotowany przez siebie lub też przez przysięgłego pomocnika wypis, sprawdzić z aktem, z którego ten wypis jest zrobiony.
- 3° Przy sprawdzaniu, Archiwista powinien sam mieć przed oczyma oryginał, i z jak największą troskliwością uważać, czy się sporządzony z niego odpis, ściśle z nim zgadza.
- 4° W razie dostrzeżonych niedokładności, czy to w piśmowni, czy też w osnowie aktu, żadne sprostowanie, ani żadna odmiana niezgodna z oryginałem aktywym, nie mogą mieć miejsca.

Wypis lub kopia, powinna obejmować wiernie i dosłownie to wszystko, co się znajduje w samym akcie. — Nakoniec:

- 5° Jeśliby, przy dopełnianiu sprawdzania, Archiwista dostrzegł w akcie, z którego wydaje wypis, jakowe przekreślenia, skrobanie, lub też odsyłacze, w tym razie przy samém poświadczeniu zgodności wypisu, lub kopii, z dokumentem w księgach znajdującym się, winien uczynić wyraźną wzmiankę, o stanie, w jakim się znajduje sam dokument, mianowicie:

czy zachodzą w nim jakie poprawki, skrobania, lub odsyłacze, na której stronnicy aktu, w którym wiążesz, i na jakich wyrazach są zrobione.

Dla zabezpieczenia akt od uszkodzenia, osobom obcym, nie mającym harakteru urzędnika przysięgłego, nie ma być dozwolony przystęp do Archiwum.

Prezesa Trybunałów Cywilnych, mając sobie jakowy wypis podany do legalizacyi, zwracać mają baczność uwagę na to, czy pomienione przepisy są zachowane, czy sam wypis lub kopia są porządnie wydane, i czy z tego względu kwalifikują się do poświadczenia.

Gdyby formalności potrzebne nie były zachowane, albo gdyby Archiwista nie zastosował się do niniejszego rozporządzenia, mocni są Prezesi, wypis takowy zwrócić, i zalecić sporządzenie innego kosztem Archiwisty.

B) Drugie zaś z d. 27 Grudnia 1839 (8 Stycznia 1840) r. Nr. 13380, w tój osnowie:

Przy wydawaniu wypisów lub kopij z Akt dawnych Polskich nie może być dopuszczana żadna zmiana tak co do oznak powierzchownych, jako téż co do wewnętrznego ich znaczenia i osnowy, i owszém wypis lub kopia powinna obejmować wiernie i dosłownie to wszystko, co się znajduje w samym akcie; gdyby bowiem Archiwista akt dawnych wydawał wyciąg z wytlómaczeniem wyrażeń skróconych (tytlów), i zgodność takowego wyciągu poświadczał, w takim razie stanowiłby co do osnowy dokumentu podług swój wiadomości i przekonania, co sprzeciwiałoby się przepisom Procedury Sądowej, pozwalającej stronom wybrania biegłych, w przypadkach gdy względem rozumienia osnowy dokumentu zgodzić się nie mogą.

Z tych powodów wydawanie wyciągów i poświadczenie zgodności tychże wyciągów z oryginałami nie inaczej jak tylko stosownie do zasad w rozporządzeniu z dnia ³/₁₄ Lutego 1838 roku Nr. 1642 wskazanych (T. II, na str. 852 niniejszego dzieła) uskutecznione być może. — Jeżeliby zaś zamieszczone w wypisie wyrazy przez zby-

teczne skrócenia przynosiły trudność w przeczytaniu i rozumieniu samego dokumentu, w takim razie, na żądanie Władz Rządowych lub osób prywatnych, Archiwista wydający ekstrakt jest mocen na brzegu tegoż wyciągu wytłómaczyć czyli rozwinąć użyte w nim skrócenia, tak jednak, aby wyjaśnieniem podobnym sam akt nie został rozszerzony, i aby przez to strony nie były narażone na opłatę większych nad przepisaną taxę należności. — Gdyby zaś, z powodu wielości takich skrótów, zamieszczenie wyjaśnienia onych na brzegu wyciągu było niepodobnym, wówczas Archiwista, jeżeliby tego Władza Rządowa lub osoba prywatna żądały, może do wydanego ekstraktu dołączyć drugi odpis dokumentu z wytłómaczeniem czyli rozwinięciem użytych w nim skrótów, bez poświadczenia jednak zgodności tego odpisu z oryginałem, lecz tylko ze wzmianką, że wytłómaczenie skrótów dopełnione zostało w Archiwum na wyraźne żądanie Władzy Rządowej lub strony wypisu dokumentu potrzebującej.

Część Dwunasta.

Koszta dla odbierającego przysięgę od starozakonnych.

Duchownemu wyznania Mojżeszowego za assistowanie przy odbieraniu przysięgi od starozakonnych w sprawach cywilnych i handlowych, należy przyznawać takie samo wynagrodzenie, jakie przyznawane było przez byłe Magistratury Pruskie, to jest po 16 dobrych groszy, czyli po kopiejek 60; za assistowanie zaś w sprawach

toczących się w Sądach Policji Prostej i Poprawczej, żadne wynagrodzenie przyznawane być nie powinno.

K. R. S. d. 25 Grudnia 1822 r. Nr. 12605.

W ustanawianiu wspomnionej należności powinien Trybunał stosować się do przepisu artykułu 277 Kodeksu Postępowania, który nadaje moc Delegowanemu, prowadzącemu inkwizycję ustanowić na kopji pozwu żądane wynagrodzenie i dozwala, w moc takowego ustanowienia, przyznaną należność egzekwować.

K. R. S. d. 5 Stycznia 1828 r. Nr. 13425.

ORGANIZACYA NOTARJATU.

ORGANIZACYA NOTARJATU. ⁽¹⁾

TYTUŁ I.

O Notarjuszach i aktach notarjalnych (2).

ODDZIAŁ I.

*O urzędowaniu, obrębie działania i obowiązkach
Notarjuszów.*

§ 1. *Notarjusze są urzędnikami publicznymi ustanowionymi do przyjmowania aktów i kontraktów, którym strony powinny lub chcą nadać cechę autentyczności taką, jaka przywiązana jest do aktów publicznych, oraz do zapewnienia ich daty, utrzymywania ich w swoim zachowaniu, niemniej do wydawania z nich wyciągów*

(1) Organizacya Notarjatu obowiązuje w Królestwie Polskiem na mocy art. 22 *Przepisów tyczących się Organizacyi oraz attrybucyi Władz sądowych*, przez Ministra Sprawiedliwości pod d. 23 Maja 1808 r. Nr. 3745 zaprojektowanych i z mocy upoważnienia Królewskiego, w d. 4 Lipca t. r. udzielonego, wydanych, oraz na mocy art. 31 i 73 Instrukcyi Hypotecznój z r. 1819, (T. II, str. 30 i 42 niniejszego dzieła).

(2) W Organizacyi Notarjatu zaprowadzoną została zmiana Ustawą Hypoteczną z roku 1818 i Instrukcyą Hyp. z r. 1819 (T. II, str. 4 i n. oraz 19 i n. niniejszego dzieła) i od owój epoki Notarjusze w miastach gdzie są Trybunały otrzymali nazwę

głównych (grosses) i wypisów (expeditions). — K. N. 806, 828, 831, 842, 931, 933, 971, 976, 1035, 1215, 1250, 1317, 1319, 1394, 1396, 1451. — K. P. S. 353, 904, 970, 976, 988, 1001. — K. H. 173. — K. C. P. 37. Postanowienie Ks. Namiestnika z d. 2 Września 1823 r. (T. II, str. 374 i n. niniejszego dzieła).

2. Urzędowanie ich jest dożywotnie.

3. Obowiązani będą pełnić swe czynności urzędowe, skoro o to będą wezwani. — K. C. P. 6. — Przypisek na str. 24 T. I niniejszego dzieła.

4. Każdy Notarjusz mieszkać powinien w miejscu, jakie Rząd mu wyznaczy. Gdyby przeciwko temu wykroczył, uważanym będzie za składającego urząd, i

Rejentów, Kancellaryj Ziemiańskich, a Konserwatorowie Hypotek nazwę Pisarzy Kancellaryj Ziemiańskich.

Taż sama zmiana zaprowadzoną została co do Konserwatorów hypotek powiatowych i co do takichże Notarjuszów, stosownie bowiem do Instrukcyi Hypotecznój z r. 1825 (T. II, str. 128 niniejszego dzieła) piérwsi *Pisarzami hypotek Okręgowych*, a drudzy *Rejentami Okręgowemi* nazwani zostali.

Skutkiem tych zmian, Rejenci, oprócz atrybucyj nadanych im powyższemi prawami, pozostali przy atrybucyach, jakie im służy z Organizacyi Notarjatu, i tylko załatwianie niektórych czynności hypotecznych pozostawione zostało Pisarzom Hypotecznym.

Ważniejsze w tym przedmiocie rozporządzenia podane są w art. 7 i 8 Instrukcyi z r. 1819, i w art. 10 Instrukcyi z r. 1825, wyżej powołanych, oraz w postanowieniach Rady Administracyjnój z d. 17 Sierpnia 1820, — 22 Stycznia 1822 r. — i 7 Czerwca 1827 r. (T. II, str. 20, — 132, — 814, — 14, — 819 niniejszego dzieła).

Oprócz tego w art. 237—251 Ustawy gminnój zatwierdzonej Ukazem z d. 24 Maja 1860 r. (D. P., T. LVII, str. 109), wskazane są akta, które w Sądach gminnych sporządzane być mogą.

w skutku tego Minister (Kommissya Rządowa) Sprawiedliwości, zasięgnąwszy zdania Trybunału, może przedstawić na to miejsce Rządowi, izby w jego miejsce innego mianował.

5. Urzędowanie Notarjuszów rozciąga się: tych, którzy są ustanowieni w miastach, w których istnieje Sąd Appellacyjny,— w obrębie jurysdykcyi tegoż Sądu; ustanowionych w miastach, w których jest tylko Trybunał pierwszej instancyi, — w obrębie jurysdykcyi tegoż Trybunału; ustanowionych w innych gminach,— w obrębie jurysdykcyi Sądu Pokoju (1).

6. Zabronione jest każdemu Notarjuszowi odbywać czynności swego urzędu po za obrębem jego działalności, pod karą zawieszenia w urzędowaniu przez trzy miesiące, a oddalenia z urzędu za powtórny wykroczeniem, oraz wynagrodzenia wszelkich szkód i strat.

7. Urzędowanie Notarjusza nie może być połączone z urzędem Sędziego, Prokuratorów przy sądach, Podprokuratorów, Pisarzy, obrońców, Komorników, Przełożonego nad poborem podatków stałych i niestałych, Sędziego, Pisarza i Komornika przy Sądach Pokoju, Kommissarza Policji i Kommissarza do sprzedaży (2).

(1) Zgodnie z rozporządzeniem podanym w niniejszym artykule, Rejenci dzielą się w Królestwie Polskim na trzy stopnie:

- 1° *Pisarze Aktowi*, którzy mogą sporządzać czynności w całym kraju.
- 2° *Rejenci Kancellaryj Ziemiańskich*, którzy mogą sporządzać czynności w obrębie Trybunału, przy którym są mianowani.
- 3° *Rejenci Kancellaryj Okręgowych*, których jurysdykcyja rozciąga się jedynie na Okrąg Sądu Pokoju, do którego zostają przeznaczeni.

(2) O ile możliwości, zastępstwo Rejentów przez Podsędków Sądów Pokoju nie powinno mieć miejsca, i tym celem, w przy-

•DDZIAŁ II.

*O aktach, ich formie, o oryginalach aktów (minutes),
wyciągach głównych (grosses), wypisach (expeditions)
i Repertoryach.*

3. Notariusze nie mogą przyjmować takich aktów, w którychby stronami byli ich krewni lub powinowaci, w linii prostej w każdym stopniu, a w pobocznej aż do stopnia stryja, wuja, synowca i siostrzeńca włącznie, lub któreby zawierały jakie rozporządzenia na ich korzyść (1).

padku zdarzonego wakansu, Prezes Trybunału obowiązany jest przedstawić stosownego kandydata do nominacji, a w braku takiego, zastępstwo powierzyć najbliższemu Rejentowi, ile miejscowość i dogodność dla stron połączenia okręgów dozwoli.

K. R. S. d. 19 Września 1822 r. Nr. 9563.

Przepis powyższy rozwinięty został w rozporządzeniu Komisji Rządowej Sprawiedliwości z dnia 25 Kwietnia (7 Maja) 1845 r. Nr. 12562 (T. II, str. 144 niniejszego dzieła).

(1) Organizacya Notarjatu nie wymienia rozporządzeń, według których Rejenci jednych aktów wcale nie powinni przyjmować, a w przyjmowaniu drugich zachować pewne wyjątkowe formalności. Rozporządzenia te mieszczą się w Kodexie Cywilnym, Handlowym i Postępowania Cywilnego, oraz w rozwijających i uzupełniających je przepisach.

Pomimo to jednak są prócz tego przypadki, wywołane miejscowemi okolicznościami, na które każdy Rejent baczną uwagę zwracać powinien.

Oprócz wyjaśnień, jakie już przy rozmaitych częściach Kodexów podane zostały, i które zamieszczone wyżej w przypiskach na str. 24, 97 n., 149, 189, 473, 474, 476, 499, 507, 521, 525 (art. 13), 602, 603, 663, 665, 838, 841, 843, 844, 845, 944, 945, Tomu Igo, oraz na str. 11, 19—71, 94, 128—148, 233, 235, 275, 360, 370, 374 n., 460, 477—481, 490, 492,

596, 821—831, niemniej oprócz rozporządzeń zawartych w Ustawach Hypotecznych z r. 1818 i 1825 (T. II, str. 4 i 123 niniejszego dzieła), na szczególniejszy wzgląd zasługują tu przepisy:

I. *Co do aktów mieszczących w sobie warunki i zobowiązania porządkowi publicznemu przeciwne*, porównać przypisek zamieszczony do art. 6 K. C. P. (T. I, str. 24 niniejszego dzieła).

II. *Co do aktów tyczących się funduszów duchownych*, Rejenci obowiązani są ściśle zachowywać przepisy art. 35 i 36 postanowienia Kr. z d. 6/18 Marca 1817 r. (T. I, str. 29 niniejszego dzieła),

K. R. S. d. 9 Lipca 1833 r. Nr. 5582, — i d. 3/15
Grudnia 1846 r. Nr. 15271.

III. *Co do aktów działu po beneficjatach duchownych*, porównać rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z r. 1851 i 1857. (T. I, str. 602 i 603 niniejszego dzieła).

IV. *Co do aktów dotyczących cudzoziemców*, Rejenci powinni zwracać uwagę na prawo wywozowe. (art. 12 K. C. P. z przypiskami.— T. I, str. 56 i n. niniejszego dzieła).

K. R. S. d. 18 Lipca 1822 r. Nr. 5636, — 27 Lu-
tego 1823 r. Nr. 1887.

Tu nadto porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z r. 1827. (T. I, str. 665 niniejszego dzieła).

V. *Co do umów przedślubnych*, porównać art. 208 K. C. P. rozporządzenia w jego rozwinięciu w roku 1839 wydane (T. I, str. 189 i 190 niniejszego dzieła).

VI. *Co do funduszów miejskich*, Rejenci od mieszkańców miast posiadających prawo wyłącznej propinacyi nie powinni przyjmować aktów, przez któreby ciż mieszkańcy, bez wiedzy miejscowych Magistratów, wydzierzawiali służące sobie dochody propinacyjne z wolnej ręki; lecz owszém mieszkańcy tacy powinni złożyć Rejentom wyraźne zezwolenie Władz, nad funduszami miast i gmin nadzór ma-

jących, i zezwolenia te powinny być dołączone do aktów sporządzanych przez Rejentów.

K. R. S. d. ¹³/₂₅ Listopada 1857 r. Nr. 16990.

Nadto porównać tu postanowienie Rady Administracyjnej z r. 1844. (T. I, str. 845 niniejszego dzieła).

VII. *Co do aktów zeznawanych przez kolonistów, holendrów, okupników i włościan w dobrach rządowych lub donacyjnych.* — Oprócz Ukazów z d. ⁴/₁₆ Października 1835 r. i postanowienia Rady Administracyjnej z r. 1841, porównać postanowienie Rady Administracyjnej z r. 1852. (T. I, str. 471 i 480—509 niniejszego dzieła).

VIII. *Co do aktów zawieranych pomiędzy właścicielami dóbr prywatnych i znajdującymi się w nich włościanami.* Tu obowiązującymi są następujące rozporządzenia:

- a) Ukaz z r. 1846 (T. I, str. 512—521 niniejszego dzieła).
- b) Postanowienia Rady Administracyjnej z r. 1856 i 1858. (T. I, str. 522—533 niniejszego dzieła).
- c) Pisarze Aktowi i Rcjenci obowiązani są, przed spisaniem urzędowych umów o czynszowanie gruntów podchodzących pod przepisy Ukazu z r. 1846, ściśle przestrzegać, aby wszystkie formalności wskazane w art. 13 postanowienia Rady Administracyjnej z d. ¹⁶/₂₈ Grudnia 1858 r. spełnione zostały, t. j. aby przystępowano do umowy urzędowej za poprzedniemi dopiero rozpoznaniem i zatwierdzeniem umowy administracyjnej, spisanej przez Delegację Powiatową i Komitet Gubernialny.

Oprócz tego, skoro art. 5 Ukazu z d. 26 Maja (7 Czerwca) 1846 r. i art. 43 postanowienia Rady Administracyjnej z dnia ¹⁶/₂₈ Grudnia 1858 r. wyraźnie wskazują, że przepisy powyższym Ukazem objęte nie odnoszą się co do wypuszczania na czyszał osad z gruntów dworskich, po roku 1846 powstałych, gdyż układy o takie grunta nie za czynszowanie, ale raczej za wydzierżawienie tych części folwarcznych uważać należy; przeto Pisarze Ak-

towi i Rejenci, przy spisywaniu kontraktów zawieranych o osady z gruntów dworskich, po roku 1846 wydzielone, nie powinni zamieszczać na końcu aktu: » iż kontrakt stanie się obowiązującym dopiero po zatwierdzeniu go przez Władze Administracyjne,« przeciwnie w obowiązku są zamieszczać w każdym takim kontrakcie, iż właściciel dóbr udowodnił odpowiedniem świadectwem przez Naczelnika Powiatu wydanem, iż przestrzeń gruntu przedmiotem kontraktu będąca, jest posiadłością dworską, nie podchodzącą pod przepisy Ukazu z d. 26 Maja (7 Czerwca) 1846 r., ani też nie jest oddaną w zamian za grunta podchodzące pod przepisy tego Ukazu.

Świadectwo takie, należycie zalegalizowane, zachowane być powinno jako dowód przy minucie aktu.

K. R. S. W. i D. d. $\frac{5}{17}$ Października 1859 r.

Nr. $\frac{38589}{7105}$, i K. R. S. d. $\frac{10}{22}$ Października 1859 r. Nr. 21146.

IX. *Co do aktów zeznawanych przez posiadaczy podzielonej własności, istnieją pomiędzy innemi następujące przepisy:*

- a) Rejenci uwiadomieni będąc, czy to z powszechniej wieści o naturze dóbr, o które ma zachodzić transakcyja, czy też z okazanych dokumentów lub hypotek, iż rozrządzający własnością nieruchomą obowiązany jest mieć zezwolenie Władzy Administracyjnej lub właściciela dóbr prywatnych, takowe transakcyje nie wprzód mogą przyjmować, dopóki strony kontraktujące nie uskutecznią tego, co, podług kontraktów i praw im służących, uskutecznić są obowiązane.

M. S. d. 20 Lipca 1809 r. Nr. 3448.

- b) Rejenci, przyjmując kontrakty kupna lub zamiany gruntów i wszelkich posiadłości miejskich, prawem emfiteutycznym lub wieczysto-dzierżawnem posiadanych, powinni żądać złożenia konsensu Urzędu

Municipalnego właściwego miasta, i takowy do przyjętego aktu dołączać.

K. R. S. d. 3 Października 1827 r. Nr. 10097.

- c) Porównać rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z r. 1851. (T. I, str. 838 niniejszego dzieła).
- X. Wyjątkowe przepisy co do przyjmowania aktów: względem majątków nieruchomości należących do instytucyj dobroczynnych oraz do kościołów Ewangelickich, podane są w Ukazach z r. 1842 i 1849 (T. I, str. 879 i 841 niniejszego dzieła); — względem Aptek, składów materiałów aptecznych, oraz pensyj emerytalnych, podane są w postanowieniach Rady Administracyjnej z roku 1844 i 1837, (T. I, str. 841 i 844 niniejszego dzieła).
- XI. Co do aktów zeznawanych przez starozakonnych.
- a) W zastosowaniu się do postanowień z d. 27 Marca 1821 r. i ¹⁹/₃₁ Lipca t. r. (D. P., T. VIII, str. 132 i T. VII, str. 155) ograniczających starozakonnych w nabywaniu majątków nieruchomości, Rejenci obowiązani są:
- 1° W przyjmowanych przez siebie aktach czynić wzmiankę, czy strona kupująca nieruchomości jest wyznania Mojżeszowego.
 - 2° Do Ksiąg Wieczystych nie przyjmować aktów o nabycie nieruchomości między starozakonnymi zawieranych, jeżeli na toż nabycie zezwolenia Władzy Administracyjnej nie okażą.
 - 3° Nie przyjmować również do Ksiąg Wieczystych aktów o nabycie nieruchomości zawieranych, jeżeli zbywający, z powodu niezłożenia konsensu a dominio directo, tytułu własności nie ma na siebie uregulowanego. — Jednakże co do tego ostatniego punktu, gdy władza Rejenta nie rozciąga się tak daleko, aby w powyższym przy-

padku mógł odmówić przyjęcia aktu, ale tylko powinien ostrzedz i reflektować strony, że czynność przez nie zawierana może nie odnieść pożądanego skutku, Rejenci zatem w aktach dotyczących przeniesienia własności emfiteutycznej na osoby trzecie, jeżeliby takowe na domaganie się konieczne stron, bez okazania konsensu a dominio directo, przyjął byli obowiązani, powinni wyraźną czynić wzmiankę, iż stronom umowę zawierającym, czynili stosowne w tej mierze przedstawienie, lecz, że mimo to, strony domagały się spisania aktu.

Wszelkie przeciw niniejszemu rozporządzeniu zbroczenie pociągnie za sobą karę porządkową, którą, w miarę ważności uchybienia, na wykraczającego Rejenta właściwy Trybunał wymierzać będzie.

K. R. S. d. ¹⁵/₂₇ Maja 1841 r. Nr. 690 (Zbiór Ukazów, T. II, str. 101).

- b) Rejenci nie powinni przyjmować od starozakonnych nie tylko aktów o nabycie nieruchomości miejskich lub wiejskich, ale nawet i o czasowe takowych sposobem zastawy posiadanie, jeżeli ci starozakonni do takiego aktu pozwolenia Władzy Administracyjnej nie okażą.

K. R. S. d. 24 Sierpnia (5 Września) 1842 r.
Nr. 8476, i d. 24 Października (5 Listopada)
1857 r. Nr. 12067,

- c) Rozporządzenia wyżej pod lit. a i b podane, stosują się także do umów przez wyznawców religii Mojżeszowej zawieranych o posiadanie nieruchomości natury ziemskiej.

K. R. S. d. 30 Kwietnia (12 Maja) 1846 r.
Nr. 4594.

- d) Przy sporządzaniu aktu nabycia nieruchomości przez

9. Akta przyjmowane będą przez dwóch Notarjuszów, albo przez jednego Notarjusza w przytomności dwóch świadków, obywateli krajowych (1), umiejących podpisać się i zamieszkałych w obrębie gminy, w której akt jest sporządzany. — K. K. G. i P. 1205. (2).

starozakonnego, data i numer konsensu Władzy Administracyjnej, zezwalającej na podobne nabycie, w akcie powinny być powołane.

K. R. S. d. 24 Marca (5 Kwietnia) 1856 roku
Nr. 6188.

e) Przy ponowieniu rozporządzeń wyżej pod lit. a i d wydanych co do starozakonnnych, oraz przy ponowieniu ogólnego rozporządzenia z d. ¹⁰/₂₃ Marca 1843 r. Nr. 2349, podług którego nabywcy własności miejskich czyli kameralijnych, stosowne konsensa okazywać są w obowiązku, — Rejenci otrzymali polecenie ścisłego do tych rozporządzeń stosowania się, a Wydziały Hypoteczne przedstawiania dostrzeżonych w tym względzie uchybień na drogę porządkowego skarcenia.

K. R. S. d. ⁴/₁₆ Lipca 1856 r. Nr. 8193.

(1) W oryginalnym tekście są tu zamieszczone wyrazy: »*citoyens Français*« (»obywateli Francuzkich«).

(2) Na świadków mogą być używanymi ci, którzy mieszkają w tym samym okręgu, gdzie akt jest sporządzany.

M. S. d. 9 Maja 1811 r. Nr. 4606.

Rejenci do wszelkich wniosków przez siebie na żądanie stron interesowanych w Księgach Hypotecznych zapisywanych, a cechy aktów notarialnych nie mających, obowiązani są świadków nie przybiierać, kosztów za użycie tychże nie likwidować, i ściśle do przepisów Organizacyą Notarialną objętych, oraz niniejszego rozporządzenia stosować się, inaczéj bowiem narażą się na odpowiedzialność i zwrot pobranych z tego tytułu kosztów.

K. R. S. d. ¹/₁₃ Lutego 1850 r. Nr. 11301.

10. Dwaj Notariusze krewni lub powinowaci w stopniu zabronionym artykułem 8, nie mogą sporządzać jednego i tegoż samego aktu.

Krewni, powinowaci, bądź Notariusza, bądź stron kontraktujących, w stopniu zabronionym artykułem 8, ich dependenci (clerics) i ich służący nie mogą być świadkami. — K. K. G. i P. 46. — Art. 2 Pos. Rady Adm z d. $\frac{2}{14}$ Kwietnia 1835 r. (T. I, str. 97 niniejszego dzieła) (1).

11. Imię, nazwisko (2), powołanie i mieszkanie stron, powinny być Notariuszom znane, albow zaświadczone w akcie przez dwóch obywateli (3) im znanych, i posiadających też same przymioty, jakie mieć powinni świad-

(1) Rejenci, pod karą artykułem 1031 K. P. S. zagrożoną, nie mogą dependentów swoich używać za świadków do sporządzanych przez siebie aktów.

K. R. S. d. $\frac{16}{23}$ Listopada 1855 r. Nr. 21776.

Starozakonni, jako nie używający praw politycznych, a w używaniu praw cywilnych, stosownie do art. 16 K. C. P. ograniczeni, nie mogą, w myśl art. 9 i 11 Organizacji Notarjatu, być świadkami instrumentalnymi przy sporządzaniu aktów notaryalnych.

K. R. S. d. $\frac{15}{27}$ Kwietnia 1858 r. Nr. 6160.

(2) We wszelkich aktach tytuły honorowe, np. Hrabiów, i t. p. mogą być nadawane tym tylko osobom, które mają tytuły honorowe przyznane przez Heroldyę Królestwa; co się zaś tyczy osób zagranicznych, te mogą w kraju tutejszym używać tytułów honorowych, o ile posiadanie takowych paszportami legalnymi udowodnią. (D. P., T. XXVI, str. 135, i T. XXXIX str. 404).

K. R. S. d. $\frac{17}{29}$ Marca 1854 r. Nr. 6340.

(3) To jest przez dwóch *Rekognoscentów*.

kowie przy aktach urzędowych. — Art. 10 Org. Not. — Art. 123 Instr. z r. 1819. (T. II, str. 59 nin. dzieła) (1).

12. Wszelkie akta wyrażać powinny imię, nazwisko i miejsce urzędowania Notarjusza, który je przyjmuje,

(1) Na rekognoscentów w żadnym przypadku Rejenci nie powinni używać pracujących przy sobie osób lub aplikantów, lecz jedynie osoby dobrze sobie znane i odpowiedzialne, i takowym obowiązani są przedstawiać skutki z nierzetelnego, lub na pewnych zasadach nieugruntowanego poświadczenia tożsamości osoby.

K. R. S. d. 24 Marca (5 Kwietnia) 1841 r. Nr. 11719, i
26 Października (7 Listopada) 1846 r. Nr. 18048.

Rejenci są w obowiązku przekonywać się z całą pewnością o tożsamości osób do aktu wchodzących. — Zaświadczenia w aktach przez Rejentów ogólnie zamieszczane, że interesent jest znany, nie są dostateczne, bo tu idzie o to, aby Rejentowi akt sporządzającemu był znany, i aby to właśnie było poświadczonem.

Również co do rekognoscentów stwierdzających tożsamość osób Rejentowi nieznanym, samo poświadczenie, że są znani, a nawet, że posiadają zdolność i przymioty prawem przepisane, nie jest dostateczne, bo najważniejszym punktem poświadczenia tożsamości, jest, że ci rekognoscentenci nie tylko z osoby, zdolności i przymiotów do działania Rejentowi znani być powinni, ale że i do aktu, w którym tożsamość poświadczają, mogą być uważani za świadków nie ulegających żadnemu wyłączeniu ani zarzutowi, to jest że są Rejentowi znani z osoby i wiarogodności.

K. R. S. d. ¹⁸/₃₀ Marca 1851 r. Nr. 2048.

Rejenci, w razie niezachowania przepisów o rekognoscentach i narażenia stron na szkodę, mogą być oddani pod Sąd Karny, a przedewszystkiem być zawieszonymi w urzędowaniu.

K. R. S. d. 20 Lutego (3 Marca) 1852 r. Nr. 1726.

pod karą stu franków (1) na Notarjusza w tém przekraczającego.

Powinny również wyrażać imiona i nazwiska świadków do aktu użytych, ich mieszkanie, miejsce, rok i dzień, w których akta są zawarte, pod karami niżej w art. 68 wymienionemi, a nawet pod karą oznaczoną za sfałszowanie, jeżeli takowe zachodzi.

15. Akta Notarjuszów pisane będą jednym i tym samym ciągiem, czytelnie, bez skracań (2), miejsc pró-

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

€ (2) Pismo aktów nie powinno być rozwlekłe, rzadkie rozciągnięte, lub niedbałe i nieczytelne.

K. R. S. d. ¹⁹/₃₁ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

Oprócz tego przy sporządzaniu aktów zachowane być powinny formalności następujące:

- 1° Pisarze Aktowi i Rejenci, przy wymiенianiu daty sporządzenia aktu, nie powinni się ograniczać na ogólném powołaniu nazwiska miasta lub wsi, lecz obowiązani są bliżej wyszczególnić w nich to miejsce, w którém akt został spisany, a mianowicie, co do domów, należy wyszczególnić numer domu, nadto wymienić Okrąg i Gubernię, zwłaszcza gdy akt w inném mieście nie gubernialném lub na wsi jest sporządzony.
- 2° Pisarze Aktowi i Rejenci, przjmując jednostronne akta obligacyi, winni są od zeznających takowe, żądać wskazania stanu i zamieszkania osób, na rzecz których zobowiązanie następuje, i o tém wiadomość w akcie zamieszczać.
- 3° Jeżeli strona akt zeznająca, z powodu, że nie umie języka Polskiego, lub z innéj przyczyny, żąda spisania aktu w innym języku, Rejent, na żądanie strony, obok tekstu Polskiego, może spisać akt w obcym języku, jeżeli mu jest dokładnie znajomym.

Gdyby Rejent nie rozumiał języka strony akt zeznającej, w takim razie tłómaczenie aktu w języku Polskim

żnych, opuszczają i przerwy; zawierać będą imiona, na-

spisanego i poświadczenie jego zgodności, uskutecznić mogą osoby, na które się strony zgodzą, a Rejent tłumaczenie takie również obok zapisze.

- 4° Okoliczności powyższe, jako to, żądanie strony względem spisania aktu w dwóch językach, przez kogo przekład dopełniony został, oraz wzmianka czy Rejent posiada znajomość języka obcego, w którym obok tekstu Polskiego, akt został spisany, powinny być zamieszczone nie w poświadczeniu, lecz w samym akcie, który Tłumacz podpisać winien.
- 5° Pisarze Aktowi i Rejenci, w razie niestosowania się do powyższych urządzeń, sami staną się winnymi kosztów i strat, na jakie strony byłyby wystawione wtenczas, gdyby Kommissya Rządowa Sprawiedliwości aktom wbrew tym urządzeniom sporządzonym odmówiła swego poświadczenia.
- 6° Pisarze Aktowi i Rejenci obowiązani są wpisywać do rejestrów chronologicznych czyli repertoriów, datę i treść nie tylko aktów nie hypotecznych, jak to przepisuje art. 37 Instrukcyi z d. 30 Czerwca 1819 r. (T. II, str. 32 nin. dzieła), ale także datę i treść, chociażby więcj skróconą, aktów w Księgach i aktach hypotecznych spisanych.
- 7° Pisarze Hypoteczni przy Trybunałach, jako też Pisarze Sądów Pokoju, jednocześnie z przyjęciem wniosku w Księdze lub w Aktach Hypotecznych, obowiązani są treść ich i datę przyjęcia wciągnąć do Dziennika czynności hypotecznych.
- 8° Pisarze Aktowi i Rejenci Gubernialni obowiązani przedstawiać swoje Rejestra, czyli *Repertoria*, Prezesowi Trybunału lub Przewodniczącemu w Wydziale Hypotecznym, a Rejenci Okręgowi — Podśędkowi właściwego Sądu Pokoju, dla wizowania, na każde tychże żądanie.

K. R. S. d. $\frac{18}{30}$ Marca 1853 r. Nr. 10188.

Akta notarialne sporządzane być powinny w języku Polskim, na przypadek więc, gdyby strony żądały, aby

zwiska, powołanie, i mieszkanie stron (1), również jak i świadków przywołanych w przypadku przewidzianym przez artykuł 11; summy i daty całkowicie pisane będą literami; pełnomocnictwa kontraktujących dołączone będą do oryginału aktów, które obejmować będą wzmiankę, że akt stronom odczytany został; wszystko to pod karą stu franków (2) na Notarjusza w tém przekraczającego. — K. K. G. i P. 1200, 1201.— Art. 81 K. C. P. z dopiskiem. (T. I, str. 149 niniejszego dzieła).

14. Akta podpisane będą przez strony, świadków i Notarjuszków (3), którzy powinni o tém uczynić wzmiankę na końcu aktu.— Co się tyczy stron, nie umiejących lub nie mogących podpisać, Notarjusz o ich oświadcze-

akt był sporządzony w języku obcym, wówczas akt taki zawsze w języku Polskim, jako text obowiązujący powinien być przygotowany, a dopiero po drugiej połowie strony, lub téż na oddzielnym arkuszu można, dla dogodności interessenta, zamieścić tłumaczenie aktu na język obcy, wymieniając zawsze przyczynę, dla której to nastąpiło, i przez kogo tłumaczenie dopełnione zostało.

Jednocześnie Kommissya Rządowa Sprawiedliwości objaśniła, że aktom przyjętym wbrew obowiązującym przepisom, legalizacya ma być odmawiana.

K. R. S. d. ¹³/₃₅ Lipca 1850 r. Nr. 11665, i ³/₁₅
Grudnia 1851 r. Nr. 20940.

(1) W aktach notarialnych, a szczególnie nie egzekucyjnych, strony nie powinny obierać zamieszkań prawnych, zwłaszcza za obrębem kraju, — a przy tém predykaty: *urodzony Wielmożny, Jaśnie Wielmożny* i t. p. miejsca mieć nie powinny.

K. R. S. d. ¹⁹/₃₁ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

(2) Sto franków równa się Rsr. 24.

(3) Podpisy Rejentów powinny być czytelne.

K. R. S. d. ¹⁹/₃₁ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

niu w téj mierze powinien na końcu aktu uczynić wzmiankę. — K. K. G. i P. 1203, 1205.

15. Odsyłacze i dopiski, wyjąwszy przypadki poniżej wyrażone, będą mogły być pisane jedynie tylko na marginesie aktu: podpisane lub zaznaczone będą tak przez Notarjuszów, jako téż i przez innych podpisujących, pod nieważnością odsyłaczy i dopisków. Jeżeli długość odsyłacza wymaga, aby przeniesionym był na koniec aktu, nie tylko powinien być podpisany lub zaznaczony, tak samo jak odsyłacze na marginesie, ale nadto strony wyraźnie potwierdzić go powinny, pod nieważnością tegoż odsyłacza.

16. W samym akcie nie powinny się mieszczyć ani nadpiski, ani międzywiersze, ani dodatki; a wyrazy w nadpiskach, międzywierszach lub w dodatku zamieszczone, będą nieważne. Wyrazy wykręslonemi być mające, wykręslonemi będą w taki sposób, aby liczba ich mogła być poświadczoną na marginesie téj saméj stronicy aktu, lub w jego końcu, co stwierdzone będzie w ten sam sposób, jak odsyłacze na marginesie zapisane: wszystko pod karą 50 franków (1) na Notarjusa, oraz pod obowiązkiem wynagrodzenia szkód i strat, a nawet pod karą oddalenia z urzędu w razie podstępu.

17. Notarjusz, któryby przekroczył prawa i postanowienia Rządu, odnoszące się do nazwisk i tytułów zniesionych (2), zastrzeżeń i wyrażeń feodalnych, miar i ka-

(1) Franków 50 równa się Rsr. 12.

(2) Zmiana w nazwach dawnych Województw, a teraz Gubernij wprowadzoną została postanowieniem Kr. z d. 23 Lutego (7 Marca) 1837 r. i z d. $\frac{9}{31}$ Sierpnia 1844 r. (D. P., T. XX, str. 415, i T. XXXIV, str. 453).

Zmiana zaś w nazwach Władz i Urzędów niektórych polega na postanowieniu Kr. z d. 29 Września (11 Października) 1842 r. (D. P., T. XXX, str. 281).

lendarza Rządowego (1), oraz rachunkowosci dziesiętnej (2), skazany zostanie na karę stu franków (to jest rubli srebrem 24), która, na przypadek powtórnego wykroczenia, podwojoną zostanie.

(1) We wszelkich ekspedycjach i aktach sądowych powinna być zamieszczaną podwójna data, t. j. podług Kalendarza nowego i dawnego, z których ostatni o dni 12 ma wcześniejszą datę od pierwszego.

Pos. Rady Adm. z d. $\frac{4}{16}$ Stycznia 1835 r. Nr. 19180.

K. R. S. d. $\frac{19}{31}$ t. m. i r. Nr. 777.

(2) Do Królestwa Polskiego nie wprowadzono rachunkowości systematu dziesiętnej, używanego we Francji. — Postanowieniem Namiestnika z d. 13 Czerwca 1818 r. (D. P., T. VI, str. 50) wprowadzone zostały od d. 1 Stycznia 1819 r. w całym Królestwie Polskiem jednostajne miary i wagi nazwane *Nowopolskimi*; te jednak istniały tylko do r. 1849, t. j. do epoki wprowadzenia do Królestwa miar i wag Rosyjskich. — Systemat monetarny jeszcze wcześniej, bo w r. 1841, uległ zmianie. I tak:

A) *Co do monety.*

Ukaz z dnia $\frac{3}{15}$ Września 1841 r. (D. P., T. XXVIII, str. 5), stanowi:

Art. 1. Od dnia 20 Grudnia 1841 (1 Stycznia 1842) r., rachunkowość Rządowa i Instytutów pod opieką Rządu zostających tudzież rachunkowość funduszów miejskich, pocztowych, ogniowych, kwaterunkowych, transportowych, fabrycznych, rzemieślniczych, szpitalnych i jakiegokolwiek bądź zakładów, odbywać się ma w Królestwie, na ruble srebrne, kopiejki i półkopiejki.

Art. 2. Od dnia wskazanego artykułem poprzedzającym we wszystkich czynnościach następujących:

a) W kontraktach, układach, obligacjach, skryptach, rewersach, kwitach, słowem wszelkich aktach, czy to

18. Notarjusz utrzymywać będzie w Kancellaryi swojej wywieszoną tablicę, na której wypisywać będzie imiona, nazwiska, powołanie, i mieszkanie osób, które w obrębie jego urzędowania są własnej woli pozbawione,

przed Pisarzami Aktowemi, Rejentami Kancellaryj Ziemiańskich i Rejentami Powiatowymi zeznanych, czy z prywatnym podpisem zdziałanych;

- b) W wyrokach i decyzjach Sądów Cywilnych, w sprawach tak Rządu z prywatnemi jako téż między samemi prywatnemi osobami zapaść mających, gdy niemi ilości pieniężne, opłaty wpisów, kary i t. p. będą zasądzone;
- c) W wyrokach Sądów Karnych, mocą których wyrzeczone zostały kary pieniężne;
- d) W rachunkach z stosunków handlowych, przemysłowych, zakładowych wynikających;

ilości pieniężne i wypłaty, wyrażane i obliczane być mają nie inaczej, jak w rublach srebrnych Rosyjskich, kopiejkach i półkopiejkach.

Art. 3. Odbywać się będzie, jak dotąd, na złote, rachunkowość Władz Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, wynikająca z pożyczek, dozwolonych Prawem kredytowem z dnia $\frac{1}{13}$ Czerwca 1825 r., i następnem z dnia $\frac{9}{21}$ Kwietnia 1838 r. tudzież ta gałęź rachunkowości Banku Polskiego, która tyczy się pożyczek Królestwa, przed rokiem 1841 zaciągnionych. Wszakże, wszelkie nowe kupony, jakie wydane będą w latach następnych, bądź od tychże pożyczek, bądź od listów zastawnych, prawem kredytowem z lat 1825 i 1838 przepisanych, zawierać mają w sobie, obok złotych, także i wyrażenie wartości obliczonej na ruble srebne.

Art. 4. Tak długo, póki listy zastawne Towarzystwa Kredytowego na złote Polskie wydawane będą, wszelkie wpisy hipoteczne, także na złote Polskie, w rubryce właściwej wykazu hipotecznego zapisywane będą. Jednakże w rubryce, w której się wszelkie summy wyraźnie lite-

lub mają dodanego doradcę sądowego, równie jak i wzmiankę o wyrokach o tém stanowiących, wszystko natychmiast, jak tylko o tém uwiadomiony będzie, i pod karą wynagrodzenia stronom szkód i stat.

rami wypisują, obliczać należy złote Polskie na ruble srebne Rossyjskie, kopiejki i półkopiejki, i liczby tychże także literami wypisywać.

Art. 5. Depozyta pieniężne, czy to przed datą 20 Grudnia 1841 (1 Stycznia 1842) roku, czy po tej dacie Bankowi lub prywatnym powierzone, bez warunku opłaty od nich procentu, zwracane być winny w takich samych gatunkach, w jakich skład ich nastąpił.

Art. 6. Wszelkie rachunki Władz i Instytutów Królestwa pod opieką Rządu zostających, oraz rachunki miejskie, pocztowe, ogniowe, kwaterunkowe, transportowe, fabryczne, szpitalne i jakichkolwiek bądź zakładów, zdawane w r. 1842, i w latach dalszych za lata po koniec r. 1841 upłynione, sporządzane będą na złote; wszakże liczebne ich rezultaty, o ile użyte zostaną do czynności roku 1842 i lat następnych, o tyle na ruble zamieniać je należy.

Art. 7. Wypisy z akt wieczystych, mianowicie wykazy hipoteczne, tudzież wyroki Sądów Kryminalnych i Cywilnych, kopje skryptów prywatnych, zgoła wszelkie dokumenta i akta, poprzedzające datę 20 Grudnia 1841 (1 Stycznia 1842) r., w których mowa jest o ilościach pieniężnych, wydawane być winny zgodnie z ich treścią, nie czyniąc w takowych pismach żadnej zmiany jednej monety na drugą.

Art. 8. Wszelkie umowy pieniężne na dalszy czas, niż do końca 1841 roku obowiązywać mające, któreby Władze Królestwa, Instytutu pod opieką Rządu zostające i Urzędy zawiadujące funduszami miejskimi, ogniowemi, pocztowemi, kwaterunkowemi, transportowemi, fabrycznemi, rzemieślniczemi, szpitalnemi i jakimibądź zakładami, w roku jeszcze bieżącym, ale już po ogłoszeniu ni-

19. Wszystkie akta notarialne będą miały wiarę w sądach, i będą wykonalne w całym kraju.

Jednakże w przypadku zaskarżenia o fałsz główny, wykonanie aktu o fałsz zaskarżonego zawieszono bę-

niejszego Ukazu, zawierać były w potrzebie, niemniej wszelkie kosztorysy, likwidacye, licytacye i protokoły, do tych umów ściągające się, na ruble sporządzane być mają.

Art. 9. Obowiązania pieniężne, wypływające z akt i wyroków, które poprzedzają datę 20 Grudnia 1841 (1 Stycznia 1842) r., wykonywane być mają monetą w rublach srebrnych Rossyjskich, kopiejkach i półkopiejkach, chociażby umówione były w Polskiej lub innej monecie.

Art. 10. Pisarze Sądowi, Pisarze Aktowi Królestwa, Rejenci Kancellaryj Ziemiańskich i Rejenci Powiatowi, odpowiedzialnymi będą, stosownie do istniejących przepisów, za wszelkie uchybienia, przepisom niniejszego Ukazu do nich ściągającym się.

Art. 11. Moneta dawna Królestwa nie z Rossyjskim stemplem, złota i srebrna, gruba, z wyłączeniem monety noszącej zarazem napisy Rossyjskie i Polskie, ma być przebijaną kosztem Skarbu Królestwa na monetę Rossyjską, złotą i srebrną, grubą, nowego stempla, a to, w miarę zapasów skarbowych w gotowiźnie, od bieżących potrzeb zbywających, oraz stopniowo, dla uniknienia niedogodności, z niedostatku monet powstać mogących.

B) *Co do miar i wag.*

Ukazem z d. 20 Stycznia (1 Lutego) 1848 r. (D. P., T. XXXIX, str. 389), wprowadzone zostały do Królestwa Polskiego, licząc od d. 19 Kwietnia (1 Maja) 1849 r. *miary i wagi w Cesarstwie istniejące.*

W rozwinięciu Ukazu tego zapadły postanowienia Rady Ad-

dzie, gdy przysięgli co do oskarżenia stanowiący oświadczają, że zaskarzenie ma miejsce; w przypadku zapisania się na fałsz incydentalny, będą mogły Trybunały,

ministracyjnej, pod d. $\frac{2}{14}$ Marca 1848 r. i d. $\frac{2}{14}$ Maja 1850 r. (D. P., T. XL, str. 131 i T. XLIII, str. 75). Ostatnie z nich, w art. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 72 i 73 poniżej zamieszczonych, wyrzekło:

Art. 1. *Do wymierzania długości w handlu*, używane będą sażeń i arszyn, z podziałami: sażeń na 3 arszyny, arszyn na 16 werszków.

Art. 2. *Do wymierzania długości w mienictwie i czynnościach technicznych*, używane będą sażeń i stopa z podziałami: sażeń na 7 stóp, stopa na 12 cali, cal na 10 linii.

Art. 3. *Do oznaczenia długości drogi służyc ma za miarę wersta*, i ta zawiera w sobie 500 sażeni.

Art. 4. *Za miarę powierzchni*, uważany być ma sażeń kwadratowy, z podziałem: sażeń kwadratowy na 49 stóp kwadratowych, stopa kwadratowa na 144 cali kwadratowych, cal kwadratowy na 100 linii kwadratowych.

Art. 5. *Wszelkie powierzchnie gruntów* obliczane będą na desiatyny. Desiatyna zawiera 2400 sażeni kwadratowych, to jest 80 sażeni na długość, a 30 sażeni na szerokość.

Art. 6. *Miarą powierzchni do oznaczenia rozległości kraju*, jest wersta kwadratowa, i ta zawiera 250,000 sażeni kwadratowych.

Art. 8. *Za miarę bryłowatości do ciał stałych*, uważany być ma sażeń sześcienny z podziałem: sażeń sześcienny na 343 stóp sześciennych, stopa sześcienna na 1728 cali sześciennych, cal sześcienny na 1,000 linii sześciennych.

Art. 10. *Za miarę objętości do ciał sypkich* używane być mają czetwert i czetwerik, z podziałem czetwert na 8 czetwerików, czetwerik na 8 garncy.

Art. 11. *Za miarę objętości do ciał płynnych* używane

w miarę ważności okoliczności, zawiesić tymczasowo wykonanie aktu.

być ma *wiadro*, z podziałem: wiadro na 10 krużek, krużka na 10 czarek.

Art. 12. *Do ważenia ciężarów*, używany być ma *pud* i *funt*, z podziałem: pud na 40 funtów, funt na 96 zołotników, zołotnik na 96 doli.

Art. 72. Rządy Gubernialne, Policya wykonawcza miasta Warszawy, Naczelnicy Powiatowi, Objazdowi urzędnicy, Magistraty, Wójci Gmin, Władze i Urzędy Sądowe, Sądy Handlowe, Pisarze Aktowi, Rejenci, Giełdy i Deputacye Handlowe, Ajenci Wymiany, Meklery, Sortiory, Mierniki, Budowniczy, Inżynierowie i Jeometrowie, tudzież wszyscy ci, którzy uskuteczniają dostawy dla Rządu, a w ogóle wszelkie Władze, obowiązani są, o ile się to do nich odnosi, przestrzegać, aby we wszystkich czynnościach, aktach, układach handlowych, przy wykonywaniu wszelkiej budowy, i tak dalej, używane były jedynie miary i wagi Rossyjskie prawem przepisane.

Art. 73. Do obliczenia w razie potrzeby zamiany miar i wag Rossyjskich, na miary i wagi Polskie, postanowieniem Rady Administracyjnej z dnia 13 Czerwca 1818 r. (D. P., T. VI str. 50) zaprowadzone, i nawzajem tych miar ostatnich, na miary i wagi Rossyjskie, na mocy Ukazu Najwyższego z d. 20 Stycznia (1 Lutego) 1848 r., od d. 19 Kwietnia (1 Maja) 1849 r. w Królestwie Polskiem obowiązujące, służyć mają *Tablice ułożone w Komitecie miar i wag przy Komisysji Rządowej Spraw Wewnętrznych i Duchownych*, ustanowionym.

Przyjęte do ułożenia ich stosunki są następujące:

A) *Stosunki pomiędzy miarami Rossyjskimi i Polskimi.*

a) *Miary długości.*

Sażen Rossyjski zawiera: sażen 1, stopę 1, cali 4, linii 10,8.

20. Notarjusze obowiązani są zachowywać oryginały wszystkich aktów przez siebie przyjętych. — Jednakże przepisem tym nie są objęte: świadectwa o życiu, pełno-

Arszyn zawiera: łokieć 1, cali 5, lini, 7,6.

Werszek zawiera: cal 1, linij 10,2.

Stopa Rossyjska zawiera: stopę 1, linij 8,4.

Cal Rossyjski zawiera: cal 1, linij 0,7.

Linia Rossyjska zawiera: linię 1,3.

Sażen Rossyjski zawiera: pręcików 4, ławek 9,4.

Stopa Rossyjska zawiera: ławek 7,1.

b) *Miary powierzchni czyli kwadratowe.*

Sażen kwadratowy Rossyjski zawiera: sażeń 1, łokci 4, stóp 2, cali 126, linij 133,1.

Stopa kwadratowa Rossyjska zawiera: stopę 1, cali 17, linij 40,9.

Cal kwadratowy Rossyjski zawiera: cal 1, linij 17,2.

Linia kwadratowa Rossyjska zawiera: linię 1,6.

Diesiątyna zawiera: morg 1, prętów 285, pręcików 40, ławkę 1,8.

Sażen kwadratowy Rossyjski zawiera: pręcików 24, ławek 3,9.

Stopa kwadratowa Rossyjska zawiera: ławek 4,9.

Cal kwadratowy Rossyjski zawiera: 0,3 ławki.

c) *Miary objętości czyli sześciennie.*

Sażen sześcienny Rossyjski zawiera: sażeń 1, łokci 23, stóp 6, cali 989, linij 503.

Stopa sześcienna Rossyjska zawiera: stopę 1, cali 32, linij 469,9.

moenictwa, akta znania, pokwitowania z dzierżaw, z najmów, z zasług, z wypłat zaległych pensyj i opłat doży-

Cal sześcienny Rossyjski zawiera: cal 1, linij 320,2.

Linia sześcienna Rossyjska zawiera: linij 2.

d) *Miary objętości do ciał sypkich.*

Czterciort zawiera: korzec 1, garncy 20, kwartę 1, kwaterkę 3,6.

Czterciortek zawiera: garncy 6, kwart 2, kwaterkę 1.

Garniec Rossyjski zawiera: kwart 3, kwaterkę 1,1.

e) *Miary objętości do ciał płynnych.*

Wiadro zawiera: garncy 3, kwaterkę 1,2.

Krużka zawiera: kwartę 1, oraz 0,9 kwaterki.

Czarka zawiera: pół kwaterki.

f) *Miary ciężaru czyli wagi.*

Pud zawiera: funtów 40, łutów 12,6.

Funt zawiera: funt 1, i 0,3 łuta.

Zołotnik zawiera: 0,3 łuta.

Dola zawiera: 0,035 łuta.

B) *Stosunki pomiędzy miarami Polskimi i Rossyjskimi.*

a) *Miary długości.*

Sążek Polski zawiera: arszynów 2, werszków 6,8.

Łokiec Polski zawiera: werszków 12,9.

Cal Polski zawiera: pół werszka.

Stopa Polska zawiera: cali 11, linij 3,3.

wotnich, oraz inne proste akta, które, według prawa, mogą być wydawane w oryginale (en brevet).— K. P. S. 200 in, 214, 977.

Cal Polski zawiera: linij 9,4.

Lina Polska zawiera: 0,79 linij.

Pręt zawiera: sażeni 2, cali 2, oraz 0,8 linij.

Pręcik zawiera: stopę 1, cali 5.

Ławka zawiera: cal 1, linij 7.

b) *Miary powierzchni czyli kwadratowe.*

Szążeń kwadratowy Polski zawiera: stóp 32, cali 20, linij 45,1.

Lokieć kwadratowy Polski zawiera: stóp 3, cali 82, linij 27,2.

Stopa kwadratowa Polska zawiera: cali 128, linij 56,8.

Cal kwadratowy Polski zawiera: linij 89,2.

Lina kwadratowa Polska, zawiera: 0,6 linii.

Włoka zawiera: dziesiątyn 15, sażeni 897, stóp 35, cali 135, linij 40,8.

Morg zawiera: sażeni 1229, stóp 45, cali 42, linij 91,3.

Pięć zawiera: sażeni 4, stóp 4, cali 127, linij 82,3.

Pięć zawiera: stóp 2, cal 1, linij 27,8.

Ławka zawiera: cali 2, linij 89,2.

c) *Miary objętości czyli sześciennie.*

Szążeń sześcienny Polski zawiera: stóp 182, cali 390, linij 181,3.

Lokieć sześcienny Polski zawiera: stóp 6, cali 294, linij 451,1.

Stopa sześcienna Polska zawiera: cali 1457, linij 806,3.

Cal sześcienny Polski zawiera: linij 813,6.

Lina sześcienna Polska zawiera: 0,48 linii.

d) *Miary objętości do ciał sypkich.*

Korzec zawiera: czterewków 4, garncy 7.

21. Prawo wydawania wyciągów głównych i wypisów służy tylko Notarjuszowi oryginał aktu posiadajacemu; jednakże każdy Notarjusz może wydawać kopje aktu złożonego mu jako oryginał. — K. N. 1335. — Art. 11, 81 i 88 Instrukcyi z r. 1819, oraz art. 36 i 42 Instrukcyi z r. 1825. (T. II, str. 23, 44, 45, 144, 146 niniejszego dzieła) (1).

Garniec Polski zawiera: garniec 1,2.

e) *Miary objętości do ciał płynnych.*

Garniec Polski zawiera: krużek $\frac{3}{4}$, czarek 2,5.

Kwarta Polska zawiera: czarek 8,1.

Kwaterkę Polska zawiera: czarek 2.

f) *Miary ciężarów czyli wagi.*

Centnar zawiera: pudów 2, funtów 19, złotych 2, doli 5.

Funt Polski zawiera: złotych 95, doli 5,8.

Lut zawiera: złotych 2, doli 93,1.

(1) Pisarze Aktowi i Rejenci, nie powinni wydawać wyciągów i wypisów aktów, lub pism prywatnych, których oryginały nie znajdują się na składzie w ich Kancellaryi, lecz okazane im tylko bywają, a, po poświadczeniu wypisu, zostają w rękach osoby oryginał produkującej. Wynika z tąd trudność, a czasem nawet niepodobieństwo, komportowania oryginału, gdy złożenie onego, dla porównania go z kopją wydaną, staje się potrzebnym. Ponieważ legalizacya, oprócz poświadczenia podpisu i pieczęci, obejmuje nadto zaświadczenie, że urzędnik akt przyjmujący, lub wyciąg albo wypis jego wydający, jest istotnie upoważnionym i właściwym do przyjęcia aktu lub wydania wyciągu albo wypisu jego, a podług art. 21 Organizacyi Notarjatu, Pisarz Aktowy lub Rejent tych tylko aktów wyciągi i wypisy wydawać ma prawo, których posiada oryginał, lub które u niego do oryginal-

22. Notariusze nie mogą wyzuwać się z posiadania jakiegokolwiek oryginału aktu, wyjąwszy w przypad-

nych aktów złożone zostały; przeto, o ile nie będą zachowane powyższe rozporządzenia, podobnym wypisom lub wyciągom aktów legalizacya ma być odmawiana.

K. R. S. d. 14 Stycznia 1825 r. Nr. 587, i 28 Stycznia 1832 r. Nr. 1100.

Oprócz tego przy wydawaniu wyciągów Rejenci powinni zachować następujące przepisy:

- 1° Wydając wyciąg z aktów oryginalnych, powinni wyrazić czy ten wyciąg jest wyciągiem głównym, lub wyciągiem następnym, po wydaniu głównego wyciągu.
- 2° Wydając zaś wyciąg z pisma do aktów oryginalnych złożonego, powinni wyrazić, czém jest to pismo podług podania stron, które do aktów oryginalnych go załączyły, lub Rejentowi do zachowania powierzyły.
- 3° W razie wydania wyciągu z aktu do oryginalnych aktów załączonego, obowiązkiem jest Rejenta nadto uczynić wzmiankę o akcie oryginalnym, do którego to pismo załączone zostało.
- 4° W razie zaś gdy pismo Rejentowi do zachowania powierzoném zostało, Rejent sporządziwszy akt osobny względem depozycyi rzeczzonego pisma, nie może wydawać wyciągu pisma, tylko razem z wyciągiem tego aktu, aby każdy czytający wyciąg, mógł zaraz wiedzieć, że ten wyciąg jest tylko wyciągiem z pisma u Rejenta deponowanego, i czy to pismo jest pismem prywatném lub urzędowém, wyciągiem głównym lub następnym i t. p., czy jest aktem w kraju lub za granicą sporządzonym.
- 5° Aby rzeczzone wyciągi w każdym razie sprawdzonemi być mogły, z pismem do aktów oryginalnych załączoném, lub Rejentowi do zachowania powierzoném, pismo takowe pozostać winno przy aktach oryginalnych i już napowrót stronie lub stronom oddane być nie może.

Przepisy powyższe stosują się także do zachowawców innych aktów urzędowych, o ile nie wypływają z szcze-

kach prawem przewidzianych i na mocy wyroku. — Art. 112 Instrukcyi z r. 1819. (T. II, str. 57 niniejszego dzieła).

gólnych atrybucyj i obowiązków Pisarzy lub Rejentów.

Nie wzbrania się jednak Rejentom wydawania wyciągów z ksiąg handlowych kupieckich, i poświadczenia zgodności tychże z oryginalnymi księgami, skoro te księgi przez stronę żądającą wyciągu, były Rejentowi produkowane i według prawa handlowego utrzymywane. W tym jednym tylko przypadku mogą być wydane wyciągi z pism niezłożonych do akt oryginalnych Rejenta, lecz jemu tylko okazanych.

Co się dotyczy zachowawców akt dawnych, ci mogą wprawdzie wydawać wyciągi z oblat, chociaż dokument oryginalny, wówczas do oblaty podany, przez stronę napowrót odebrany został, bo oblatay podobne były prawem upoważnione; lecz względem nich służy reguła dawniej zachowywana, iż oblata o tyle na względ zasługuje, o ile zgadza się z oryginałem.

Powyższe ostrożności tém więcej teraz znajdują zastosowanie, gdy, podług przepisu art. 61 Prawa o szlachectwie z d. ¹⁶/₂₈ Sierpnia 1836 (D. P., T. XIX, str. 251), Heroldya mocną jest, w razie wątpliwości, żądać od przedłożonych nad Archiwami oryginału dokumentów, składanych w kopii przez osoby dowodzące szlachectwa, lub też delegować urzędnika na miejsce, dla osobistego sprawdzenia kopii z oryginałem. Jakże więc zadość stałoby się temu przepisowi, gdyby strona żądająca poświadczenia kopii jakiego aktu, oryginał takowego w swém ręku zachowała?

Nie dopełniający wyżej wskazanego prawnego porządku Rejent, lub zachowawca aktów dawnych, ściągnie na siebie napomnienia, a w razie powtórzenia, karę porządkową; nadto stronom zastrzega się wolność poszukiwania zwrotu kosztów i wynagrodzenia za poniesione straty, przeciw uchybiającemu urzędnikowi.

Przesi Trybunałów powinni przestrzegać zachowanie tego rozporządzenia szczególnie przy legalizacyi podpisu Rejentów; celem bowiem legalizacyi jest nie tylko zaświadczenie podpisu

Przed wyrzuceniem się jednak z posiadania takowego, sporządzą i podpiszą odpis jego dosłowny (copie figurée), który, po poświadczeniu go przez Prezesa i Prokuratora Trybunału Cywilnego właściwego miejsca ich urzędowania, złożonym będzie do akt notarialnych zamiast oryginału i zastąpi jego miejsce aż do czasu zwrócenia do akt oryginału.

23. Nie mogą również Notariusze, bez decyzji Prezesa Trybunału pierwszej instancji, wydawać wypisów, ani uwiadamiać nikogo o aktach, wyjąwszy osoby mające w aktach interes w imieniu własnym, ich następców, lub wchodzących w ich prawa, a to pod karą wynagrodzenia szkód i strat, oraz pod karą zapłacenia stu franków (1), a na przypadek powtórnego wykroczenia, pod karą zawieszenia w urzędowaniu przez trzy miesiące; co jednak nie ubliża wykonaniu ustaw i urzędzeń wzglę-

Rejenta, ale także dostrzeganie, aby w wydawaniu wyciągów zachowany był porządek, od którego zależy ocenienie, jaką wiarygodność ma pismo, którego produkowany jest wyciąg.

Rozporządzenie to powinno być wywieszane na drzwiach Kancellaryj Hypotecznych Gubernialnych i Okręgowych.

K. R. S. d. ¹/₁₃ Września 1837 r. Nr. 8863.

(Zbiór Ukazów T. II, str. 68).

Rejent nie może wydawać wypisu testamentu własnoręcznego inaczej, jak łącznie z protokołem publikacyi, bez czego testament, stosownie do art. 1007 K. N., żadnego nie ma skutku, i dlatego też wypis testamentu własnoręcznego, o ile nie jest wydany łącznie z protokołem publikacyi, legalizowanym być nie może.

K. R. S. d. ¹³/₁ Czerwca 1845 r. Nr. 8149, i ¹⁴/₁₆ Kwietnia 1857 r. Nr. 20829.

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

dem zarejestrowania (1), jako téż ustaw ściągających się do aktów mających być ogłaszanemi w Trybunałach. K. H. 42, 67.

2. O ile będzie żądaniem wydanie wypisu lub wyciągu aktu, do którego żądający tego nie wpływał, proto-

(1) *Zarejestrowanie* jest to przedstawienie aktu w *Biurze Zarejestrowań*, celem ustanowienia i pobrania na rzecz skarbu opłaty stempłowej od przedstawianego aktu. — Przypisy o zarejestrowaniu nie obowiązują w Królestwie Polskiem. (Przypiski do art. 1000 i 1016 K. N.), a pobór opłaty Skarbowej urządzony jest w inny sposób.

Jednakże Skarb Królestwa, interessowany o dokładne pobieranie opłat z tego źródła mu należnych, rozciąga nad aktami notarialnemi kontrolle i odbywa rewizyę ich pod względem stempłowym.

Wydane w tym celu rozporządzenia są następujące:

a) W rewizyi akt notarialnych dopełnianej przez Urzędników Kontrolli Skarbowej, Rejenci nie powinni czynić żadnej trudności, témbardziej, gdy urzędnicy ci, będąc upoważnieni do rewizyi aktów publicznych, obowiązani są zachować milczenie o ich treści, pod rygorem oddalenia ze służby.

K. R. P. i S. d. 6 Października 1819 r. — K. R. S. d. 13
t. m. i r. Nr. 9885.

b) Urzędnikom Skarbowym, rewizyę akt pod względem stempłowym u Rejentów dopełniającym, ciż Rejenci nie powinni wydawać oryginalnych akt; w razie zaś koniecznej potrzeby, akta takie dostatecznie prostemi kopjami zastąpione być mogą,

K. R. S. d. ¹⁴/₂₆ Lipca 1845 r. Nr. 10477.

c) Z powodu wydania pod dniem 29 Kwietnia (11 Maja) 1853 r. przez Kommissyę Rządową Przychodów i Skarbu *Instrukcyi dla Rewizorów Skarbowych, Kontrollerów Powiatowych i ich Pomocników* co do odbywania rewizyi pod względem stempłowym, Trybunały, Sądy Pokoju i Rejenci obowiązani są Urzędnikom Skarbowym przybywającym na rewizyę pod względem stempłowym, dostarczać wszelkich materyałów do uskutecznienia rewizyi potrzebnych.

K. R. S. d. 18 Lutego (2 Marca) 1854 r. Nr. 1363.

kół spisany będzie przez Notarjusza, u którego akt jest w zachowaniu, chyba Trybunał, który to rozporządził, delegował w tym celu jednego z swych członków, albo innego Sędziego, lub innego Notarjusza. — K. N. 1334. — K. P. S. 846—853.

25. Same tylko wyciągi główne wydawane będą w formie wykonawczej; będą miały intytulację i zakończenie w takich samych wyrazach jak wyroki sądowe (1). — Przypisek do art. 146 K. P. S. (T. II, str. 235 niniejszego dzieła).

26. Na oryginale aktu powinna być zamieszczoną wzmianka o wydaniu pierwszego wyciągu głównego, dopełnioném każdój ze stron interesowanych: nie może być jój wydanym drugi wyciąg główny, pod karą oddalenia od urzędu, bez decyzji Prezesa Trybunału pierwszej instancyi, która do oryginału aktu dołączoną będzie (2). Art. 39 Instr. Hyp. z r. 1819. (T. II, str. 33 niniejsz. dzieła).

27. Każdy Notarjusz powinien mieć pieczęć oddzielną i wyrażającą jego imię, nazwisko, urząd i miejsce urzędowania, oraz podług jednostajnego wzoru herb Państwa (3).

(1) Przy wydawaniu wypisów aktów Rejenci obowiązani są dokładnie rozróżniać akta egzekucyi dopuszczające od aktów onéjże nie wymagających, i tylko pierwsze wydawać w formie do wykonania upoważniającej pod imieniem Panującego i ze zwykłym rozkazem egzekucyi.

K. R. S. d. ¹⁹/₃₁ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

(2) Rejenci, czyniąc wzmiankę na aktach oryginalnych (minutes) o wydaniu głównego wyciągu, datę wydania i ilość użytego stempla, wyraźnie literami a nie liczbami zapisywać są w obowiązku.

K. R. S. d. ⁶/₁₈ Czerwca 1845 r. Nr. 5152.

(3) W prze'miocie pieczęci używanych do czynności Rejentowskich, mają zastosowanie też same przepisy, jakie co do pieczęci

Na wyciągach głównych i wypisach pieczęć taka wyciśniętą będzie. — Art. 12 Instr. Hyp. z r. 1819, — Art. 41 Instr. Hyp. z r. 1825. (T. II, str. 24 i 146 niniejszego dzieła).

28. Akta Notarjuszów będą legalizowane, a mianowicie: akta Notarjuszów, urzędujących w obrębie Sądu Appellacyjnego, gdy użyte będą po za jego obrębem; akta zaś innych Notarjuszów, gdy użyte będą po za obrębem ich Departamentu (Gubernii).

Legalizacya dopełnioną będzie przez Prezesa Trybunału pierwszej instancyi miejsca urzędowania Notarjusza, albo miejsca, w którym akt lub wypis wydane będą. — Przypiski do art. 21 i 49 Org. Not. (1).

Komorników powołane są wyżej w T. II na str. 601 niniejszego dzieła. Różnica zachodzi tylko w tém, iż Rejenci używają pieczęci Klasy II, a nie III, i że o sporządzenie pieczęci tego rodzaju odnosi się do Dyrekcyi Mennicy nie Prokurator lecz Prezes właściwego Trybunału, do którego również i dalsza w tym przedmiocie kontrolla należy.

(1) Z przepisem zawartym w niniejszym artykule, i traktującym o *legalizacyi aktów notarjalnych*, mają ścisły związek rozporządzenia o *legalizacyi w ogólności*. Prawodawca nie poświęcił temu przedmiotowi żadnej oddzielnej Części w Kodexach, rozporządzenia jednak w tym względzie są nader ważne i dlatego téż, oraz dla wyczerpania całości przedmiotu, zostają tu podane przepisy o legalizacyi wszelkich w ogólności aktów, o jej skutkach i formic; z wyłączeniem jedynie przepisów o legalizacyi aktów stanu cywilnego, oraz aktów sporządzonych w Królestwie Polskiem, a mających być wykonanemi w Cesarstwie Rossyjskiem i wzajemnie, przepisy bowiem te zostały już wyżej umieszczone. (T. I, str. 49—54 i 151 niniejszego dzieła).

O LEGALIZACYACH.

Legalizacya jest to czynność, która, oprócz poświadczenia podpisu i pieczęci, ma przeznaczenie świadczyć, że urzędnik, który akt

29. Notarjusze utrzymywać będą *Repertorium* wszelkich aktów przez siebie przyjmowanych.

przyjął, lub wypis jego wydał, jest istotnie upoważnionym i właściwym do sporządzenia aktu, albo do wydania jego wypisu.

Legalizację dopełnia Władza bezpośrednio przełożona nad urzędnikiem wydającym wypis lub wyciąg aktu.

W przedmiocie tym istnieją pomiędzy innymi następujące przepisy:

I. *Przepisy ogólne co do legalizacji.*

a) Legalizacja aktu ma na celu nie tylko poświadczenie własności podpisu urzędnika, przed którym akt został zdziałany, lecz nadto poświadczenie, iż urzędnik ten do przyjęcia podobnego aktu i wydania wypisu jego był właściwym, i dla tego też Prezesi Trybunałów, przy legalizowaniu aktów, bacznie zwracać powinni uwagę na powyższe okoliczności, i, w razie dostrzeżonego uchybienia, nie tylko podpisu swego odmawiać, lecz prócz tego urzędnikowi, który się uchybił, a dopuścił, naganę udzielać, a, w razie ponowienia, karę porządkową przeciwko niemu wymierzać są w obowiązku.

K. R. S. d. $\frac{19}{3}$ /₁ Lipca 1837 r. Nr. 8011.

b) Władze i Urzędnicy Sądowi na wydawanych przez siebie wyciągach, wypisach i kopjach, wszelkich w ogólności aktów i wyroków, datę wydania wyraźnie zamieszczać powinni.

K. R. S. d. $\frac{2}{14}$ Czerwca 1843 r. Nr. 3636.

c) We wszystkich Trybunałach utrzymywanym być powinien *Dziennik legalizacyjny*, do którego treść aktów legalizowanych, a na aktach kolejną liczbę Dziennika, zamieszczać należy.

K. R. S. d. $\frac{5}{17}$ Stycznia 1851 r. Nr. 1317.

d) Sami wyłącznie Prezesi obowiązani są dopełniać legalizację, w razie zaś przeszkody powinni do téj czynności upoważnić Sędziego najstarszego z porządku.

K. R. S. d. 22 Stycznia (3 Lutego) 1847 r. Nr. 1765.

e) Podpis Pisarza Aktowego ulega legalizacji Prezesa Sądu Apellacyjnego.

K. R. S. d. $\frac{8}{20}$ Kwietnia 1846 r. Nr. 5581.

50. Repertoria będą widymowane, liczbowane i zaznaczane przez Prezesa, lub, w jego zastępstwie, przez

f) Legalizacya podpisu Komorników i Woźnych Sądowych jest attribucyą właściwego Prezesa Trybunału.

K. R. S. d. 14/26 Sierpnia 1840 r. Nr. 10346.

II. *Forma legalizacyi.*

a) Legalizacya powinna następować bezpośrednio po legalizowanym podpisie, a zatem żadne pisma ani kontestacye woźnych przedzierać jej nie mogą, a nadto w przypadkach gdy legalizacya zamieszczoną jest na oddzielnym arkuszu, takowy do legalizowanego aktu powinien być przyszyty, i końce nitki powinny być przytwierdzone pieczęcią Władzy legalizacyę dopełniającej.

K. R. S. d. 22 Maja 1827 r. Nr. 5615.

b) Ponieważ podług § 9 dekretu z d. 14 Lutego 1812 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 185) na kopjach powinna być zamieszczoną wzmianka, jakiej ceny papier stempłowy do oryginału był użyty, przeto każdy poświadczający zgodność kopii z oryginałem powinien formalność tę zachować pod skutkami tymże dekretem zastrzeżonemi, to jest pod karą kontrawencyjną w ilości kopiejek 90.

K. R. S. d. 20 Listopada 1820 r. Nr. 11789, i d. 20
Lipca. (1 Sierpnia) 1849 r. Nr. 5490.

c) Legalizujący podpisy wtenczas tylko za przepuszczających kontrawencyę stempla uważani być mają, gdy akt przez nich legalizowany, użycia stempla wymagał, a takowy wcale nie był użytym; gdyby zaś zachodziła kwestya tylko o użycie do legalizowanego aktu stempla właściwej ceny, a nie, jak wyżej, o zupełne nieużycie, natenczas legalizujący podpisy za przepuszczających kontrawencyę stempłową uważani być nie mogą.

K. R. P. i S. d. 16 Października 1823 r. Nr. 45618, i K. R. S.
d. 19 Lutego 1824 r. Nr. 12740.

innego Sędziego Trybunału Cywilnego miejsca urzędowania; Repertoria zawierać w sobie będą datę, naturę i

III. Skutki legalizacji.

Przez postanowienie Najwyższe, Poselstwa Zagraniczne upoważnione zostały do legalizacji aktów zeznawanych za granicą przez Polaków, lecz na ważność i prawność aktów, nie wpływa ani pomieniona legalizacja, ani też poświadczenie podpisów Ambasadorów, Ministrów i innych Urzędników JEHO Cesarsko Królewskiej Mości przez Kancellaryę Dyplomatyczną Ks. Namiestnika dopełniane.

R. A. d. ¹³/₂₅ Maja 1832 Nr. 4937.

IV. Przepisy co do legalizacji niektórych szczególnych aktów.

Wypis decyzji hipotecznej nie może być legalizowany, jeżeli nie powołano w niej treści aktu lub wniosku przedmiotem téjże decyzji będącego; a jeżeliby zapadła decyzja ogółowa, powyższej wiadomości w sobie nie mieszcząca, wówczas wypis decyzji takiej może być legalizowany o tyle tylko, o ile wypis aktu lub wniosku, przedmiotem decyzji będącego, łącznie z tąż decyzją wydany będzie.

K. R. S. d. 23 Listopada (4 Grudnia) 1845 r. Nr. 17740.

Również nie mogą być legalizowane *nie kompletne wykazy hipoteczne*, a mianowicie takie, które pod intytlacją Wykazu Hipotecznego, nie mieszczą w sobie wszystkich Działów tegoż Wykazu, albo téż mieszczą jedną tylko szczególną pozycyę, albo cały szereg właścicieli poprzednich, którzy oddawna już niemi być przestali i, t. p., gdyż wykaz hipoteczny powinien przedstawiać wierny obraz takiego stanu hipoteki, jaki rzeczywistość w chwili jego wydania istnieje; jeżeli zaś strona interesowana nie żąda lub nie potrzebuje wykazu, ale wiadomości o szczegółowej pozycyi mieszczącej się w wykazie lub z wykazu wykręślonęj, uchylać się od tego nie można, ale w takich właśnie przypadkach, albo stosowne świadectwo, albo poświadczone kopie wpisów lub aktów wydać należy.

K. R. S. d. ¹¹/₂₃ Maja 1853 r. Nr. 7276.

Wydziały Hipoteczne nie powinny wymagać, aby *podpisy woźnych* przy sądach innych Gubernij, skuteczniających doręczenie

rodzaj aktu, imiona i nazwiska stron, oraz poświadczenie zarejestrowania. — Art. 37, 38 i 39 Instr. Hyp. z r.

stronom prywatnym wezwań Dyrekcyi Szczegółowej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego do stawienia się na termin wyznaczony do odebrania listów zastawnych z pożyczek przez Towarzystwo Kredytowe udzielanych, były przez właściwych Prezesów Trybunału legalizowane.

K. R. S. d. ¹⁰/₂₈ Października 1839 r. Nr. 10346.

Stosownie do art. 320 i n. K. C. P. *akt przysposobienia* ważny jest o tyle o ile dopełnione zostały wszystkie w tym przedmiocie wymagane formalności, o czém przekonać się można jedynie z wyciągu urzędowego aktu przysposobienia, wpisanego do ksiąg aktów urodzenia, i dlatego też taki tylko wyciąg może być legalizowanym, bez względu na cel, w jakimby strona interesowana użyć go chciała.

K. R. S. d. ¹³/₂₅ Kwietnia 1839 r. Nr. 4307.

Dla nadania wiarygodności *wypisom lub kopjom wydawanym z Archiwów dawnych aktów Polskich*, a składanym Heroldyi Królestwa przez osoby dowodzące szlachectwa, nie tylko podpisy urzędników też wypisy wydających powinny być stwierdzone i poświadczone, ale nadto właściwi Prezesi Trybunałów są w obowiązku sprawdzić, że sporządzone wypisy lub kopje we wszystkich są zgodne z oryginalnymi dokumentami.

Pos. Ks. Nam. z d. 24 Lutego (8 Marca) 1838 r. Nr. 612. —

K. R. S. d. ¹/₁₃ Marca 1838 r. Nr. 2496.

Archiwiści akt dawnych nie powinni wydawać *wypisów z aktów ad passum*, nie zgodnych z osnową oryginałów. Wykonanie tego rozporządzenia ściśle przez Prezesów powinno być przestrzegane przy sprawdzaniu dokumentów.

K. R. S. d. ¹⁰/₂₂ Czerwca 1855 r. Nr. 10791.

Wreszcie porównać tu rozporządzenie Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. ²/₁₄ Lutego 1838 r. Nr. 1642. (T. II, str. 352 niniejszego dzieła).

V. *Legalizacya aktów mających być złożonemi Heroldyi Cesarstwa.*

Wszelkie wypisy aktów przez niższe Władze lub Urzędników Sądowych wydawane, do użytku Heroldyi Cesarstwa służyć mające,

1819, i art. 40 Instr. Hyp. z 1825. — Ustęp 6, 7, 8 rozporządzenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości z d. ¹⁸/₃₀ Mar-

właściwi Prezesi Trybunałów mają legalizować, podpis zaś Prezesów właściwi Gubernatorowie Cywilni poświadczają.

Obowiązek sprawdzania i poświadczania wypisów z akt Głównego Archiwum Królestwa, dotąd na Dyrektorze Głównym Prezydującym w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości leżący, przeszedł na Gubernatora Cywilnego Warszawskiego.

Wypisy z akt Pisarzy Aktowych Królestwa, równie wprost tenże Gubernator ma poświadczają, a podpisy Gubernatorów Cywilnych w każdym razie mają być poświadczane przez Kancellaryę Przyboczną Ks. Namiestnika Król.

Pos. Ks. Nam. z d. 30 Maja (11 Czerwca) 1844 r. — Odczwa Sekretarza Stanu przy Radzie Adm. z d. ⁹/₂₁ Czerwca t. r. Nr. 13711. — K. R. S. d. 21 Czerwca (3 Lipca) t. r. Nr. 8605.

Wypisy z ksiąg stanu cywilnego przez duchownych przełożonych parafii, jako Urzędników stanu cywilnego, wydawane, a do użytku Heroldyi Cesarstwa przeznaczone, właściwe Sądy Pokoju z Księgami, w Archiwum Sądu złożonemi sprawdzać, i zgodność ich z temiż poświadczają.

Podpis Podśędka, lub jego Zastępcy, przełożony nad nim Prezes legalizować, — podpis Prezesa właściwy Gubernator Cywilny, — Gubernatora zaś Kancellarya Przyboczna Ks. Namiestnika Król. poświadczają będzie,

Pos. Ks. Nam. z d. 22 Września (4 Października) 1844 r. — Odczwa Sekretarza Stanu przy Radzie Adm. z d. 27 Września (9 Października) t. r. Nr. 17286. — K. R. S. d. ⁶/₁₈ Października t. r. Nr. 13990.

W przepisach powyższych zaprowadzoną została zmiana, i podług tego:

Wszelkie dokumenta i wypisy aktów, wydawane z Archiwów właściwych Wydziału Sprawiedliwości przez Władze Sądowe i pojedynczych Urzędników Sądowych, przez Rejentów, Obrońców, Komorników, Archiwistów akt dawnych, i Urzędników stanu cywilnego, do Heroldyi Cesarstwa składanych, tak jak to ma miejsce w każdym innym razie, sprawdzane i poświadczane być winny koleją

ca 1853 r. Nr. 10188. (T. II, str. 32, 33, 45, 145 i 872 niniejszego dzieła) (1).

TYTUŁ II.

Urządzenie Notarjatu.

ODDZIAŁ I.

Liczba, umieszczenie i kaucya Notarjuszów.

§1. Liczba Notarjuszów dla każdego departamentu (dla każdej Gubernii), umieszczenie ich i miejsce urzędowania, będą oznaczone przez Rząd w tym sposobie:

Władz Sądowych, a wreszcie przez Dyrektora Głównego Prezydującego w Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości.

Wszelkie zaś inne akta i wypisy z Archiwów Administracyjnych wydawane przez Władze i Urzędy pod zwierzchnością Rządów Gubernialnych lub Naczelników Powiatowych zostających, winny być poświadczane, i gdzie tego potrzeba, sprawdzane przez Gubernatorów Cywilnych.

Wszelkie wreszcie akta i wypisy z Archiwów Administracyjnych, Władz oddzielnych, nie ulegających zwierzchności Rządów Gubernialnych, ani Naczelników Powiatów, ale stojących pod wyższym lub oddzielnym zarządem, poświadczane być winny, jak się to dotąd praktykuje, albo przez właściwych Dyrektorów Głównych Prezydujących w Kommissyach Rządowych, albo przez innych Naczelników Głównych Zarządów.

Odezwa Sekretarza Stanu przy Radzie Adm. d. 20 Lutego (4 Marca) 1850 r. Nr. 8492. — K. R. S. d. ¹⁴/₂₆ Marca 1850 r. Nr. 3677.

(1) Rejenci obowiązani są *Repertoria* akt Notarjalnych w sposobie prawem przepisany utrzymywać, tamże datę i treść każdego aktu pod ciągłą liczbą zaraz po jego sporządzeniu zapisywać, zamieszczając na dowód tego na czele wypisów liczbę, pod którą tamże wciągnięty został.

K. R. S. d. ¹⁹/₃₁ Sierpnia 1843 r. Nr. 11427.

1° Że w miastach, które mają sto tysięcy mieszkańców lub więcej, będzie najwyżej po jednym Notarjuszu na sześć tysięcy mieszkańców;

2° Że w innych miastach, miasteczkach lub wsiach będzie najmniej po dwóch Notarjuszów, a najwięcej po pięciu na każdy okrąg Sądu Pokoju. — Art. 42, 43 i 44 Org. Sądow. z d. 11 Maja 1808 r. Nr. 3335.

52. Zniesienie lub zmniejszenie posad następować będzie tylko przez śmierć, uwolnienie lub oddalenie od urzędu.

53. Notarjusze pełnią swój urząd bez patentów (1); lecz obowiązani są wystawić oznaczoną przez Rząd kaucyę, która służyć będzie szczególnie na rękojmię skazań, jakieby przeciw nim wyrzeczone były w skutku wykonywania ich urzędowania. — Przypisek do art 695 K P. S. (T. II, str. 414 niniejszegodziela).

Gdyby, skutkiem téj rękojmi, kaucya w całości lub części wyczerpaną została, Notarjusz zawieszonym będzie w urzędowaniu dopóty, dopóki nie uzupełni kaucyi w całości; a gdyby jój w ciągu sześciu miesięcy nie uzupełnił, uważanym będzie za składającego urząd, i kto inny w jego miejsce przeznaczonym zostanie (2).

(1) W Królestwie Polskiem Pisarze Aktowi i Rejenci wnoszą do Skarbu Królestwa na raz jeden opłatę patentową od otrzymanej nominacyi. Ta opłata, stosownie do § 16 postanowienia Króla Saskiego Ks. Warszawskiego z d. 23 Grudnia 1811 r. (D. P. K. W., T. IV, str. 67), wynosi: od patentu (Notarjusza Księstwa) *Pisarza Aktowego* Rsr. 15, — od patentu (Notarjusza Departamentowego) *Rejenta Gubernjalnego* Rsr. 7, kop. 50, — od patentu (Notarjusza Powiatowego) *Rejenta Okręgowego* Rsr. 3 kop. 75.

(2) Władze Sądowe, o ile powezmą wiadomość, że na kaucyi urzędnika (Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiej, Pisarza Aktowego, Rejenta, Komornika) objawione zostało ostrzeżenie, obo-

34. Kaucya oznaczoną będzie przez Rząd w stosunku obrębu i miejsca urzędowania każdego Notarjusza.

Kaucye te będą składane i zwracane, oraz procenta od nich płacone, stosownie do praw o kaucyach, z odtrąceniem wszelkich wpływów poprzednich (1).

ODDZIAŁ II.

Warunki do otrzymania posady Notarjusza, i sposób mianowania.

35. Aby otrzymać posadę Notarjusza, potrzeba:

1° Używać praw obywatelskich;

wiązane są uwiadomić o tém właściwy Trybunał Cywilny, pod którego sterem kaucyonowany urzędnik zostaje. Trybunał wezwie wówczas takiego urzędnika o uzupełnienie dawniej lub wystawienie nowej kaucyi.

K. R. S. d. 31 Stycznia (12 Lutego) 1840 r. Nr. 13316.

(1) W przedmiocie kaucyj, wystawiać się winnych przez Pisarzów Kancellaryj Ziemiańskich, Pisarzów Aktowych, oraz Rejentów Gubernialnych i Okręgowych, obowiązują następujące przepisy:

I. Ilość kaucyi Pisarzy Kancellaryj Ziemiańskich.

Kaucya każdego Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiej, z wyłączeniem w Warszawie i w Suwałkach, wynosi po Rsr, 3000, i zabezpieczoną być powinna na własnym majątku dającego kaucyę.

Pos. Ks. Nam. z d. 15 Stycznia 1822 r. (D. P., T. D., str. 67).

Kaucya Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiej w Warszawie, dopóki był tylko jeden Wydział, wynosiła Rsr. 6000.

Pos. Ks. Nam. z d. 3 Kwietnia 1819 r. Nr. 1542.

Z chwilą zaś rozdzielenia pierwiastkowego jednego Wydziału

- 2° Zadosyć uczynić prawom tyczącym się spisu woj-
skowego;
3° Mieć skończonych dwadzieścia pięć lat wieku;
-

na dwa, i utworzenia Wydziałów *Wiejskiego i Miejskiego*, Pisarz Kancellaryi Ziemiańskiej każdego z tych Wydziałów, obowiązany został wystawić kaucyę w summie Rsr. 3000.

Pos. Rady Adm. z d. $\frac{8}{20}$ Września 1833 r. Nr. 23498.

Kaucya Pisarza Kancellaryi Ziemiańskiej w Suwałkach oznaczoną została na Rsr. 1500.

Pos. Ks. Nam. z d. 25 Października 1825 r. (D. P., T. XI., str. 12).

II. *Ilość kaucyi Rejentów.*

Podług postanowień Ks. Namiestnika z d. 15 Stycznia 1822 r. (D. P., T. D., str. 67), i z d. 25 Października 1825 r. (D. P., T. XI, str. 12) Rejenci Gubernialni obowiązani są wystawić kaucyą w ilości Rsr. 1500 w gotowiznie lub na własnym majątku.

Co się zaś tyczy ilości kaucyi Rejentów Okręgowych, nie ma żadnego wyraźnego przepisu, i jedynie tylko na zasadzie art. 33 projektu do Organizacyi Pisarzy Aktowych, w d. 17 Marca 1810 r. Nr. 5303 przygotowanego, rzeczona kaucya na Rsr. 450 jest oznaczoną.

Jezeli Rejent okręgowy otrzyma upoważnienie do sprawowania takich samych obowiązków zastępczo w innym okręgu, wówczas obowiązany jest wystawioną już przez siebie kaucyę rozciągnąć i do urzędu zastępczo sprawowanym być mającego.

K. R. S. d. 17 Października 1823 r. Nr. 10321.

III. *Przedmiot kaucyi.*

Kaucya wystawioną być może albo w gotowiznie, albo hypotecnie, o ile właściwy Trybunał bezpieczeństwo dla kaucyi uzna

4° Usprawiedliwić się z czasu pracy, przepisanego w poniższych artykułach.

36. Czas pracy czyli aplikacyi, oprócz niżej wyra-

za dostateczne. Oprócz tego jednak mogą być jeszcze na kaucye przyjmowane papiery publiczne. I tak:

Listy Zastawne wedle wartości nominalnej w kaucyach za urzędnikami sądowemi przyjmowane być powinny; kupony zaś, dopóki się nie wykryje przypadku odpowiedzialności z kaucyi, co pół roku, w terminach oznaczonych na odbieranie procentów, właścicielowi Listów Zastawnych z depozytu wydawane będą.

Pos. Rady Adm. z d. 10 Marca 1827 r. Nr. 21674, i

K. R. S. d. 30 t. m. i r. Nr. 3057.

Bieżące kupony od Listów Zastawnych, na kaucye przez Urzędników Sądowych składanych, wydawane być powinny interesentom, dopóki od właściwych Władz reklamacya względem zatrzymania ich zaniesioną nie zostanie.

K. R. S. d. 8 Lutego 1832 r. Nr. 1384.

Obligacye cząstkowe z pożyczki sto pięćdziesiąt milionów Złotych Polskich od Domów Bankowych S. A. Fraenkel i J. Epstein, przez Rząd Królestwa Polskiego zaciągniętej, pochodzące, zarówno z Listami Zastawnemi, Obligacyami Udziałowemi i innemi papierami publicznemi, na kaucye, przez Urzędników lub osoby prywatne Rządowi składać się miane, w każdym czasie przyjmowane będą.

K. R. P. i S. d. $\frac{4}{16}$ Listopada 1835 r. Nr. 92804.

Obligacye Skarbowe pięcioprocentowe seryi trzeciej, w skutek Ukazu z d. $\frac{11}{23}$ Marca 1841 r. w sześciudziesięciu tysiącach sztuk, każda po Złotych tysiąc, na okaziciela wystawione, o ile będą, bądź to przez Urzędników na kaucye, bądź też przez stro-

zonych wyjątków, oznacza się na szesć lat całych i nie przerwanych, a z tych przynajmniej jeden rok z dwóch

ny na vadia, według przepisów Procedury Cywilnej składane, bez żadnych przeszkód przyjmowane być powinny.

K. R. P. i S. d. $^{10}/_{22}$ Czerwca 1842 r. Nr. 44041, i K.

R. S. d. $^7/_{19}$ Lipca t. r. Nr. 7809.

Jakkolwiek powyższe Pięcioprocentowe Obligacye zamienione zostały na *Cztććoprocentowe*, a to stosownie do Ukazu z d. 29 Lutego (12 Marca) 1844 r. jednakże pomimo to, tak jak dawniej, na kaucye i vadia przyjmowanemi byc powinny.

K. R. P. i S. d. $^3/_{15}$ Czerwca 1844 r. Nr. 45665, i K. R. S.

d. 21 Czerwca (3 Lipca) t. r. Nr. 8580.

Obligacye Pięcioprocentowe w ilości sztuk trzydzieści pięć tysięcy, po złotych tysiąc, na skutek Ukazu z d. $^2/_{14}$ Maja 1838 r. wystawione, od urzędników jako téż dzierżawców i wszelkich innych osób, Rządowi poręczenia wystawiać obowiązanych, na kaucye lub vadia przyjmowanemi byc powinny.

K. R. P. i S. d. $^{11}/_{26}$ Lutego 1839 r. Nr. 15025, i K. R. S.

d. $^1/_{13}$ Marca t. r. Nr. 2285.

IV. *Wykręślenie kaucyi hypotecznój.*

Strona uwolnienia od kaucyi i wymazania téjże z hypoteki żądająca, wniesie swe żądanie do Trybunału drogą illacyi. Trybunał zaś, przekonawszy się o słuszności żądania, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Królewskiego, upoważni wyrokiem do ogłoszenia obwieszczeń w pismach publicznych i do przybicia takowych na drzwiach Trybunału i znajdujących się w jego jurydyceyi Sądów Pokoju. — W obwieszczeniach ma być zamieszczzone, że kaucya, po upływie trzech miesięcy, z hypoteki wykręśloną zostanie, jeżeli nikt do osoby urzędnika, za którym

lat ostatnich w charakterze pierwszego dependenta u Notarjusza takiego stopnia, na jaki się posada otwiera.

37. Czas pracy może trwać tylko cztery lata, gdy trzy z nich przepędzone były w Kancellaryi Notarjusza wyższego stopnia nad ten, jaki się otwiera, i gdy w ciągu czwartego roku kandydat pracował w stopniu pier-

kaucya wystawioną była, z urzędowania tegoż żadnej nie poda pretensyi i przeciwko wykrésleniu nie założy oppozycyi.

Po upływie trzech miesięcy, strona, uwolnienia od kaucyi lub wykréslenia téjże z hypoteki żądająca, może wnieść stanowcze o to żądanie do Trybunału, przedstawiając dowody obwieszczeń właściwie poświadczone, a jeżeli oppozycya założoną była, to powinna przedstawić także dowód, że pretensya opponującego została zaspokojoną. Trybunał wówczas, po wysłuchaniu wniosków Prokuratora Krolewskiego, wyda wyrok uwalniający od kaucyi, lub wykréslenie takowej z hypoteki nakazujący.

M. S. d. 26 Lipca 1812 r. Nr. 11705.

Oppozycya przeciw uwolnieniu od kaucyi i wykrésleniu jój z hypoteki nastąpić może jedynie na mocy zapadłego już wyroku, zasądzającego pretensye, które z kaucyi poszukiwanemi być mogą, lub na zasadzie pozwu o pretensye takowe wydane-go. Należy przeto, aby Trybunał, wydając wyrok upowazniający do ogłoszenia obwieszczeń publicznych i do wezwania interesentów, nakazał zarazem stronie, aby w tychże obwieszczeniach ostrzegła interesentów, że oppozycya przeciw uwolnieniu od kaucyi i wykrésleniu jój z hypoteki wniesioną być może jedynie na mocy wyroku, pretensye do urzędnika, za którym kaucya służy, zasądzającego, lub téż na zasadzie pozwu o pretensye takowe wydane-go, co koniecznie w ciągu tychże trzech miesięcy, a najpóźniej przed wydaniem wyroku ostatecznego, uwolnienie od kaucyi i wykréslenie jój nakazującego, nastąpić powinno.

K. R. S. d. 15 Lipca 1826 r. Nr. 7917.

wszego dependenta przy Notarjuszu stopnia wyższego lub równego temu, jaki otrzymać pragnie.

38. Notarjusz już przyjęty i urzędujący od roku w stopniu niższym, uwolniony będzie od wszelkiego usprawiedliwiania się z aplikacyi wymaganéj do otrzymania wakującej posady Notarjusza stopnia bezpośrednio wyższego.

39. Kandydat, gdy cztery lata pracował bez przerwy u Notarjusza pierwszego lub drugiego stopnia, i był przynajmniej dwa lata obrońcą (*défenseur ou avoué*) przy Trybunale Cywilnym, może być mianowany Notarjuszem takiego stopnia, w jakim aplikacyę odbywał, byleby w jednym roku z dwóch lat ostatnich tegoż czasu pracował w charakterze pierwszego dependenta u Notarjusza stopnia równego temu, jaki wakuje.

40. Czas aplikacyi przepisany artykułami poprzedzającymi, o trzecią część jeszcze powiększonym być powinien w każdym przypadku, gdy kandydat, odbywszy pracę u Notarjusza stopnia niższego, pragnie otrzymać posadę stopnia bezpośrednio wyższego.

41. Aby otrzymać posadę Notarjusza trzeciego stopnia, dostatecznym będzie gdy kandydat przez trzy lata pracował u Notarjusza pierwszego lub drugiego stopnia, albo sprawował urząd obrońcy (*défenseur ou avoué*) przez dwa lata przy Sądzie Appellacyjnym lub przy Trybunale pierwszój instancyi, i oprócz tego gdy przez rok jeden pracował u Notarjusza.

42. Osoby, które sprawowały urzędy administracyjne lub sądowe, mogą być przez Rząd uwolnione od usprawiedliwienia się z czasu aplikacyi.

43. Kandydat postara się o zaświadczenie moralności i zdolności od Izby dozorczej okręgu, w którym ma urzędować. Izba nie może wydać takiego zaświadcze-

nia, dopóki nie złoży Prokuratorowi Królewskiemu przy Trybunale pierwszej instancyi, w wypisie protokołu narad, obejmującego zezwolenie na wydanie takiego zaświadczenia.

44. Gdyby Izba odmówiła takiego zaświadczenia, objawi swe zdanie wymotywowane, i złoży je Prokuratorowi Królewskiemu, który je przesła z swojemi uwagami Ministrowi Sprawiedliwości.

45. Notarjusze będą mianowani przez Ponującego i otrzymają od Niego nominacye z wyrażeniem stałego miejsca urzędowania.

46. Takie nominacye Notarjuszów będą adresowane do Trybunału pierwszej instancyi, w którego obrębie ma mieszkać mianowany Notarjusz.

47. W dwa miesiące od nominacyi Notarjusza, tenże, pod karą utraty urzędu, powinien wykonać na audyencyi Trybunału, do którego nominacya jest adresowaną, przysięgę, jakiej prawo wymaga od każdego urzędnika publicznego, oraz na ścisłe i prawe pełnienie swych obowiązków.

Wtenczas dopiero dopuszczonym będzie do przysięgi, gdy przedstawi oryginał nominacyi swojej oraz dowód wystawienia kaucyi.

Notarjusz obowiązany będzie protokół wykonania przysięgi podać do zarejestrowania w Sekretaryacie Urzędu Gminnego miejsca, w którym ma urzędować i w Kancellaryi wszystkich Sądów, w których obrębie ma pełnić swe obowiązki.

48. Notarjusz będzie miał prawo pełnić swój urząd dopiero od dnia wykonanej przysięgi.

49. Notarjusze, zanim obejmą urzędowanie, złożyć powinni w Kancellaryi każdego Trybunału pierwszej instancyi ich departamentu (Gubernii) i w Sekretaryacie

Urzędu Gminnego miejsca swego urzędowania, podpis swój i paraf.

Notarjusze przy Sądzie Appellacyjnym złożą oprócz tego swój podpis i paraf w Kancellaryach innych Trybunałów pierwszej instancyi ich obrębu (1).

ODDZIAŁ III.

Izby dozorcze (2).

50. Izby ustanowionemi być mające w celu wewnętrznego nadzoru nad Notarjuszami, uorganizowane będą przez urządzenia.

(1) Pisarze Aktowi swój podpis i paraf składają Prezesowi Sądu Appellacyjnego; a Rejenci Gubernialni i Okręgowi, Prezesowi właściwego Trybunału Cywilnego. — Wyjątek w tym względzie zachodzi jedynie co do Trybunałów w Łomży i Suwałkach, gdyż Kommissya Rządowa Sprawiedliwości, mając na uwadze, że Trybunały te znajdują się w jednej Gubernii, a tém samém, zgodnie z art. 28 Organizacyi Notarjatu, legalizacya nie jest potrzebną, jeżeli akt, pod jurysdykcyą jednego z tych dwóch Trybunałów zeznany, ma być pod jurysdykcyą drugiego wykonywanym, — wydała pod d. 9 Kwietnia 1825 r. Nr. 3924 rozporządzenie, aby te dwa Trybunały zawiadamiały się wzajemnie o nowomianowanych Rejentach w obrębie ich jurysdykcyi i każdy z takich Rejentów obowiązany jest swój podpis i wycisk pieczęci złożyć tak Trybunałowi w Łomży jak i w Suwałkach.

(2) Przepisy *O Izbach dozorczych* nie obowiązują w Królestwie Polskiem. Nadzór nad czynnościami dotyczącemi urzędowania Pisarzy Aktowych oraz Rejentów Gubernialnych i Okręgowych wykonywanym jest przez właściwy Trybunał Cywilny, który, za pośrednictwem Członków swoich, a szczególnie Sędzię Prezydującego w Wydziale Hypotecznym, obowiązany jest wglądać w cały bieg służby o ileby ta pełnioną była nie odpowiednio obowiązującym przepisom.

Z tego powodu Prezesi Trybunałów Cywilnych, otrzymali

51. Wynagrodzenie i dyety Notarjuszów będą oznaczone zgodnie między niemi i stronami; w razie przeciwnym, przez Trybunał Cywilny miejsca urzędowania Notarjusza po zasięgnięciu zdania Izby i na proste podanie, bez kosztów (1).

52. Każdy Notarjusz zawieszony w urzędowaniu, oddalony, lub zastąpiony przez mianowanie kogo innego w jego miejsce, powinien natychmiast przestać urzędo-

polecenie, aby zarządzali ściśle i częste rewizye po Kancellaryach Hypotecznych i Notarjalnych dla przekonania się:

- 1° Czy Rejenci nie poruczają dependantom swym, lub tak zwanym pomocnikom, przyjmowania aktów, nadewszystko zaś czy nie utrzymują takowych pomocników po za obrębem właściwych Kancellaryj, i tym sposobem prowadzą dwie Kancellarye oddzielne, w których przyjmowane przez zastępców akta następnie dopiéro kiedy strony i świadkowie są już nieobecni, Rejenci podpisami swemi stwierdzają, i nadają im pozór autentyczności wbrew prawdzie i istniejącym przepisom.
- 2° Czy ci pomocnicy mają należyte usposobienie, gdzie i w jakim stopniu ukształcili się teoretycznie i praktycznie w nauce prawa.
- 3° Czy Rejenci piszą i utrzymują akta w porządku przepisany.
- 4° Czy utrzymują Repertoria, i czy zapisują do takowych akta przez siebie przyjęte niezwłocznie po ich podpisaniu.
- 5° Czy niezatrzymują u siebie pieniędzy, z licytacji lub innego tytułu zebranych, lecz wnoszą takowe do Banku Polskiego, lub gdzie i jak prawo wskazuje.

K. R. S. d. 10/23 Stycznia 1845 r. Nr. 1325, i 3/15 Kwietnia 1858 r. Nr. 5186.

(1) W Królestwie Polskiem są stałe przepisy względem wynagrodzenia Pisarzów Aktowych i Rejentów, za sporządzane przez nich czynności. Przepisy te zamieszczone są już wyżej w T. II, na str. 821 niniejszego dzieła.

wać, jak tylko uwiadomiony będzie o zawieszeniu w urzędowaniu, oddaleniu lub zastąpieniu go kim innym, pod karą wynagrodzenia szkód i strat oraz poniesienia innych skazań, jakie prawami są postanowione przeciw każdemu urzędnikowi zawieszonemu w urzędowaniu lub oddalonemu, gdy pomimo to nie przestaje urzędować.

Notariusz zawieszony w urzędowaniu nie może wcześniej objąć urzędowania, pod takimi samymi karami, jak po upływie czasu zawieszenia.

53. Wszelkie zawieszenie w urzędowaniu i oddalenie Notariuszów, skazanie ich na kary i na wynagrodzenie szkód, wyrzeczone będzie przez Trybunał Cywilny miejsca ich urzędowania, na żądanie stron interesowanych, albo z urzędu na popieranie Prokuratora Królewskiego.

Wyroki takie ulegają appellacyi lecz będą tymczasowo wykonalne, wyjąwszy co do skazań pieniężnych.

ODDZIAŁ IV.

Zachowanie, przeniesienie, summaryusze oryginałów aktów i zwrot należitości.

54. Oryginały aktów i repertoria Notariusza, w którego miejsce kto inny jest mianowanym, albo którego posada zniesioną została, oddane być mogą przez niego, albo przez jego spadkobierców, jednemu z Notariuszów urzędujących w tej samej gminie, albo w tym samym okręgu, jeżeli Notariusz, w którego miejsce kto inny jest mianowanym, sam jeden tylko w gminie urzędował. — Art. 31 Instr. Hyp. z r. 1819, wraz z dopiskiem. (T. II, str. 30 i 31 niniejszego dzieła).

55. Jeżeli, podług artykułu poprzedzającego, oddanie oryginałów aktów i repertoriów Notarjusza, w którego miejsce kto inny został mianowanym, nie było uskutecznione w ciągu miesiąca, rachując od dnia, w którym następca jego wykonał przysięgę, akta i repertoria oddane będą następcy.

56. Gdy posada Notarjusza zniesioną będzie, tenże Notarjusz lub jego spadkobiercy obowiązani są, w ciągu dwóch miesięcy od dnia zniesienia, złożyć oryginały aktów i repertoria jednemu z Notarjuszów gminy, albo jednemu z Notarjuszów okręgu, stosownie do art. 54.

57. Prokurator Królewski przy Trybunale Cywilnym piérwszój instancyi obowiązany jest czuwać nad tém, aby oddanie nakazane artykułami poprzedzającemi uskutecznione było: a w przypadku zniesienia posady, jeżeli Notarjusz lub jego spadkobiercy w czasie przepisany nie uczynili wyboru Notarjusza, któremu oryginały aktów i repertoria powinny być oddane, Prokurator Królewski wyznaczy Notarjusza, u którego takie akta i repertoria złożone być mają.

Notarjusz lub spadkobiercy jego, gdyby się opóźniali z zadosyćuczynieniem rozporządzeniom artykułów 55 i 56, skazani będą na karę wynoszącą sto franków (1) za każdy miesiąc opóźnienia, rachując od dnia, w którym ich wezwano do uskutecznienia oddania.

58. W każdym przypadku spisany będzie summaryusz złożonych oryginałów aktów, a Notarjusz przyjmujący je, przyjmie odpowiedzialność za nie, podług stanu tego summaryusza, którego drugi egzemplarz złożonym będzie w Izbie dozorczej.

59. Notarjusz lub jego spadkobiercy, oraz Notarjusz,

(1) Franków 100 równa się Rsr. 24.

który przyjmie oryginały aktów podług art. 54, 55 i 56, ułożą się dobrowolnie o należności za akta, za które przypada jeszcze wynagrodzenie, i o korzyści z wypisów.

Gdyby się nie mogli ułożyć, ocenienie nastąpi przez dwóch Notarjuszów, na których się strony zgodzą, lub którzy wyznaczeni będą z urzędu z pomiędzy Notarjuszów urzędujących w témże miejscu, lub, w ich braku, z pomiędzy Notarjuszów najbliżej urzędujących.

60. Wszelkie składy oryginałów akt pod nazwą *Izby kontraktów*, *Kancellaryi wpisów*, i inne, zachowują się pod dozorem właściwych ich posiadaczów. Wyciągi główne i wypisy może wydawać jedynie Notarjusz miejsca urzędowania, w których skład ich znajduje się, a w jego braku, Notarjusz najbliżej urzędujący.

Jeżeli jednak oryginały rzeczonych akt złożono w Kancellaryi Trybunału, wówczas tylko wyciągi główne i wypisy tych aktów będzie mógł wydawać Pisarz.

61. Natychmiast po śmierci Notarjusza albo innego posiadacza oryginałów akt, oryginały te i repertoria opieczętuje miejscowy Sędzia Pokoju (Podsędek Sądu Pokoju), dopóki, z rozkazu Prezesa Trybunału miejscowego, inny Notarjusz do zachowania tych akt nie będzie wyznaczony.

TYTUŁ III.

O Notarjuszach terażniejszych.

62. Utrzymani zostają ostatecznie wszyscy Notarjusze, którzy w dniu ogłoszenia tego prawa będą w urzędowaniu.

63. Również utrzymani zostają ostatecznie Notarjusze, którzy, w czasie ogłoszenia tego prawa, nie będąc

zastąpionymi, przerwali swoje urzędowanie, albo do rozpoczęcia takowego przeszkodzono im z téj tylko przyczyny, że zatrudnienie ich ówczasowe nie zgadzało się z tym urzędem, albo że byli w służbie wojskowej.

64. Wszyscy wymienieni Notarjusze urzędować będą nadal i utrzymają stopnie pomiędzy sobą, respective podług daty nominacyi.

Obowiązani jednak będą, w ciągu trzech miesięcy od dnia ogłoszenia tego prawa:

1° Złożyć, w Kancellaryi Trybunału piérwszój instancyi miejsca ich urzędowania i za kwitem Pisarza, wszelkie swoje tytuły i dowody, tyczące się poprzedniego ich mianowania i przyjęcia.

2° Z kwitem takim postarać się u Rządu, aby otrzymać od Panującego potwierdzenie na urządzie, w którém wymieniona będzie data pierwiastkowego ich mianowania i przyjęcia, jako téż oznaczone miejsce stałe ich urzędowania.

65. Każdy z tych Notarjuszów, w ciągu dwóch następných miesięcy po wydaniu takiego potwierdzenia, obowiązany będzie wykonać przysięgę artykułem 47 przepisaną, i zastosować się do przepisów art. 49 co do złożenia podpisu i parafu.

Artykuł niniejszy i poprzedzający wykonane będą pod karą utraty urzędu.

66. Notarjusze którzyby posiadali jednocześnie urzędy niezgodne z sobą, powinni, w ciągu trzech miesięcy po ogłoszeniu niniejszego Prawa, uczynić wybór i akt na to złożyć w Kancellaryi Trybunału piérwszój instancyi miejsca ich urzędowania; jeżeli tego nie uczynią, uważani będą za składających urząd Notarjusza i kto inny w ich miejsce będzie mianowanym, a gdyby nie przestali urzędować, podpadną karom wyrzeczonym w art. 52.

67. Służyć im będzie przeciąg czasu trzechmiesięczny, licząc od dnia wyboru jaki uczynili na otrzymanie potwierdzenia od Panującego i na dopełnienie formalności przepisanych artykułami 47 i 49, a to wszystko pod takimież karami.

Urządzenia Ogólne.

68. Każdy akt sporządzony z ułbżeniem przepisom zawartym w art. 6, 8, 9, 10, 14, 20, 52, 64, 65, 66 i 67, jest nieważny, jeżeli na nim nie ma podpisu wszystkich stron; a chociażby były na nim podpisy wszystkich stron kontraktujących, ważnym będzie tylko jako pismo z podpisem prywatnym; zachowuje się w obudwóch przypadkach, o ile takowe zachodzą, wynagrodzenie szkód i strat przeciw Notarjuszowi wykarczającemu.

69. Prawo z d. 6 Października 1791 r. i wszelkie inne prawa znoszą się w tém, cokolwiekby w nich niniejszemu prawu było przeciwne.

W przepisach, jakie wyżej w Tomie I na str. 866, w ustępie XI, a szczególnie pod pozycją *b* są zamieszczone, zaprowadzoną została zmiana rozporządzeniem Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości do wszystkich Trybunałów Cywilnych d. ¹³/₂₅ Maja 1861 r. Nr. 9326, wydanémw tój osnowie:

Dekret Króla Saskiego Księcia Warszawskiego z d. 19 Listopada 1808 r. zawieszając żydów, do dalszej decyzji Rządu, w możności nabywania na dziedzictwo dóbr nieruchomości. Dekret ten mówi jedynie o zupełnej własności, a o zastawach, żadnego rozporządzenia zabraniającego nie obejmuje. Z zakazu kupna nie wynika zakaz zastawy, która od kontraktu kupna i sprzedaży oddzielną umowę stanowi; dla zapewnienia skutku zakazowi kupna,

nie można bez wyraźnego przepisu prawodawcy, rozciągać tego zakazu do umowy o zastawę, témbardziej, że według ogólnych zasad tłumaczenia Ustaw, jakkolwiek Prawo w ten sposób wykładane być powinno, aby skutek jego był zapewniony, to jednakże z drugiej strony rozporządzenia ograniczające mieszkańców kraju, lub część ich jaką w używaniu pewnych praw, ogółowi służących, zwłaszcza cywilnych, raczej literalnie i ściśle podług brzmienia Ustawy zabraniającej, aniżeli w sposobie rozciąglejszym, tłumaczone być powinny.

Z tych powodów Kommissya Rządowa Sprawiedliwości postanowiła objaśnić Trybunały: iż, w zastosowaniu się do ścisłego brzmienia Dekretu Króla Saskiego z dnia 19 Listopada 1808 r., tylko samo nabywanie dóbr nieruchomości na zupełną własność żydom, szczególnego zezwolenia nieposiadającym, winno być do dalszej decyzji Rządu, za wzbronione uważane, że takich tylko aktów Rejenci przyjmować, a Wydziały Hypoteczne zatwierdzać nie mogą.

Odtąd przeto Trybunał w zachodzących przypadkach do niniejszego rozporządzenia stosować się będzie i poda one do wiadomości Prokuratorów Królewskich, Rejentów i Wydziałów Hypotecznych w obrębie jego jurysdykcji urzędujących.

Poprzednie przeciwne temu polecenia Kommissyi Rządowej Sprawiedliwości, a mianowicie reskrypta z dnia 24 Sierpnia (5 Września) 1842 r. Nr. 8476 do Trybunału Cywilnego b. Gubernii Sandomiérskiej, oraz z d. 24 Października (5 Listopada) 1857 r. Nr. 12067 do wszystkich Trybunałów wydane, aby Rejenci i Wydziały Hypoteczne nie przyjmowali kontraktów przez które żydzi przychodziliby do zastawnego posiadania dóbr nieruchomości, tém samém uchylają się.

ORGANIZACYA SĄDU KONSYSTORSKIEGO
EWANGELICKO-AUGSBURGSKIEGO,
i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd
wytoczonych.

ORGANIZACYA SĄDU KONSYSTORSKIEGO

Ewangelicko-Augsburgskiego i Postępowanie w sprawach przed tenże Sąd wytoczonych (1).

W rozwinięciu art. 173 i 174 Prawa o Małżeństwie z d. ¹⁶/₂₈ Marca 1836 r. tudzież § 144 Ustawy dla Kościoła Ewangelicko-Augsburgskiego w Królestwie Polskiem, Ukazem z d. ⁸/₂₀ Lutego 1849 r. zatwierdzonej, (T. I, str. 328—330 niniejszego dzieła), Rada Administracyjna w postanowieniu swém z d. ¹⁷/₂₉ Stycznia 1861 r. podała następującą *Organizacyę Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego*.

TYTUŁ I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

§ 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego, składać się będzie najmniéj z pięciu Członków Konsystorza, głos stanowczy mających.

(1) Pierwiastkowa Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego z r. 1837, nazwana *Organizacyą Tymczasową*, i obowiązująca do miesiąca Maja 1861 r., w którym terażniejsza Organizacya Sądu Konsystorskiego ogłoszoną została, zamieszczona jest wyżej w T. II na str. 523 niniejszego dzieła; lecz że, już po wydrukowaniu jęj w powyższy sposób, wydane zostały nowe w tój mierze przepisy; dla całości więc przedmotu zamieszcza się tu także nowa Organizacya Sądu Konsystorskiego w r. 1861 wydana.

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają: Prezes świecki, duchowny Wice-Prezes w osobie Superintendenta Generalnego, tudzież Członkowie świeccy i dochowni, podług starszeństwa z nominacyi.

§ 3. W każdej sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora.

§ 4. Pisarz Sądu Konsystorskiego należy do kompletu sądu, bez głosu wszakże stanowczego.

W razie nieobecności Pisarza, zastąpi go Pomocnik Naczelnika Kancellaryi.

§ 5. Woźny Audyencyonalny przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę, przy posiedzeniach Sądu Konsystorskiego.

§ 6. W przypadku wyłączenia się Członka Konsystorza od sądzenia sprawy, lub żądanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą, tak co do przyczyn, jako téż co do formy, przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 378 n.

TYTUŁ II.

O Postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.

DZIAŁ I.

O Postępowaniu przedwstępném.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nieobecności sądownie ogłoszonej, i przestępstw w art. 167 Prawa o Małżeństwie oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski. — Art. 145—167 Prawa o Małżeństwie (T. I, str. 327 niniej. dzieła).

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka od roku będzie niewiadome, skarżący podaje żądanie swe do Konsystorza, który podług przepisów art. 155 Prawa o Małżeństwie postąpi.

§ 9. Wyjawszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonej, jako też przyczynę złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka wysledzonym być nie mogło, niemniej przyczynę przestępstwa,— w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn artykułem 146 Prawa o Małżeństwie objętych, wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski poprzedzać powinien środkiem pojednania, pod nieważnością pozwu.

§ 10. Szczególnym będzie obowiązkiem Księży Pastorów i Księży Superintendentów starać się o pojednanie małżonków.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową obowiązany będzie udać się osobiście do Księdza Pastora właściwej swój parafii, dla wynurzenia mu ustnie przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Za parafię właściwą uważa się parafia Ewangelicka, w której obrębie małżonek skarżący zamieszkuje. Pastor wysłuchawszy skarżącego, zrobi mu stosowne przedłożenia, celem odwiedzenia go od powziętego zamiaru; jeżeli te bez skutku pozostaną, Pasto., przez wezwanie wprost od siebie pozasądownie uczynione, oznaczy dzień i godzinę do osobistego stawienia się przed nim obojgu małżonkom.

§ 12. Jeżeli obżałowany nie stawia się, Pastor, na żądanie skarżącego, naznaczy powtórny termin do stawienia się przed nim obojgu małżonkom, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdyby, pomimo doręczonego wezwania, obżałowany w terminie nie stawił się, a skarżący obstawał przy swoim żądaniu, Pastor spisze akt niestawienia.

Akt niestawienia wyrazi miejsce, dzień i godzinę, w których akt ten sporządzonym będzie; imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków; przyczyny rozvodu; dzień i godzinę tak pierwszego jak i drugiego terminu pojednawczego; dzień wręczenia wezwania i nazwisko woźnego, który wręczenie uskutecznił; nakoniec nadmienić, że obżałowany nie stawił się, a skarżący, pomimo ponowionych przełożeń, nie dał się odwieść od poszukiwania rozvodu.

Akt niestawienia podpisanym będzie przez skarżącego, a jeżeli tenże pisać nie umie, o tém wzmiankę Pastor uczyni i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, Pastor wszelkiego dołoży starania o pojednanie poróżnionych małżonków i, w razie przywrócenia zgody pomiędzy nimi, spisze akt pojednania.

Gdyby pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu rozvodu miał obstawać, Pastor spisze akt niepojednania. — K. P. S. 48 n.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności, jakie poprzedzającym paragrafem dla aktu niestawienia są przepisane, a nadto wzmiankę o bezskuteczném usiłowaniu pogodzenia małżonków.

Akt niepojednania podpisze: skarżący, obżałowany i Pastor; a jeżeli obżałowany podpisu odmówi lub obaj małżonkowie pisać nie umieją, Pastor o tém wzmiankę zrobi i sam podpisze.

§ 15. Oryginalny akt niestawienia lub niepojednania, Pastor zachowa w swém archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

§ 16. Skarżący obowiązany będzie zgłosić się osobiście lub przez podanie do właściwego Księdza Superintendenta i złożyć mu kopją poświadczoną aktem niestawiennictwa lub niepojednania.

Superintendent oznaczy termin obojgu małżonkom dla ich pojednania i w tym celu kopją wezwania obżalowanemu przez woźnego doręczyć poleci.

§ 17. W terminie oznaczonym po należytém doręczeniu wezwania, za osobistém stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia obżalowanego, Superintendent użyje całej powagi swego powołania, aby pogodzić małżonków poróżnionych, lub odwieść skarżącego od poszukiwania rozwodu.

Z zachowaniem formalności paragrafami 13 i 14 przepisanych i z powołaniem się na akt przez Pastora sporządzony, Superintendent spíše akt niestawiennictwa lub niepojednania, a w razie pojednania się małżonków, akt pojednania.

§ 18. Oryginalny akt niestawiennictwa lub niepojednania, Superintendent zachowa w swém Archiwum, dla wydania z niego kopij poswiadczonych na żądanie stron.

Po sporządzeniu tego aktu Superintendent objaśni skarżącego, że mu wolno rozpocząć sprawę o rozwód.

§ 19. W przypadku większej odległości mieszkania małżonków, od miejsca urzędowania Superintendenta nad wiorst 42, wolno tak skarżącemu jak obżalowanemu domagać się od Superintendenta, ażeby w zastępstwie swoim przeznaczył innego Pastora z sąsiednich parafij mieszkania małżonków, do wypełnienia obowiązków paragrafami 17 i 18 przepisanych.

Oryginalny akt pojednania, bądź przez Pastora, bądź przez Superintendenta, bądź z delegacyi podług para-

grafów 14, lub 17, lub 19 sporządzony, podpisami stron lub wzmianką, że pisać nie umieją, niemniej podpisem Pastora lub Superintendenta opatrzony, w właściwem Archiwum zachowany będzie.

Kopją poświadczoną tegoż aktu, Superintendent lub Pastor za pośrednictwem Superintendenta, Konsystorzowi przesła.

§ 20. Jeżeli Superintendent, jako właściwy Pastor parafii małżonków, odbywał działania pojednawcze paragrafami 11, 12, 13 i 14 przepisane, a nie zdołał poróżnionych małżonków pojednać, wyznaczy im powtórny termin pojednawczy, za doręczeniem wezwania obżalowanemu przez woźnego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być wcześniej dozwolony, jak w dni 30 po sporządzeniu pierwszego aktu niestawieństwa lub niepojednania.

§ 21. W wezwaniach do pojednania, oprócz imion i nazwisk oraz zamieszkań osób, termin stawienia się co do dnia i godziny wyrażony być powinien.

Termin ten będzie najmniej ósmiodniowy, rachując od dnia wręczenia wezwania obżalowanemu, z dodaniem dnia jednego na każde czterdzieści wiorst odległości mieszkania obżalowanego od miejsca stawienia się.

§ 22. Nim stosowne do przepisów powyższych wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski będzie mogło nastąpić, i nim, w skutek tegoż pozwu, spory względem stosunków majątkowych między małżonkami, przed Sądy Cywilne, będą mogły być wywołane, żona czy jest skarżącą, czy obżalowaną, po wydaniu przez Pastora wezwania do terminu pojednawczego, mocną będzie żądać: ażeby jej dozwolone było wyprowadzenie się z domu wspólnego małżeńskiego i wyznaczony dom na tymczasowe mieszkanie, ażeby jej wydane były tymczasowie

rzeczy, które jój do codziennego użytku służą, ażeby jój pieczęłowitosci powierzone były dzieci lat 7 wieku nie mające.

Rzeczy, które żonie do codziennego użytku służą, szczegółowym spisem wykazane, wiek zaś małych dzieci wyciągami aktów urodzenia udowodniony być powinien.

Żądanie to za pośrednictwem podania na piśmie do Konsystorza, zaniesione będzie do właściwego Pastora, który je Superintendentowi, ten zaś Konsystorzowi przesła.

Pastor jako téż Superintendent, przesyłając żądanie podającej, wyrażą swe opinie powodami wsparte, a w razie opinii przychylnéj, objasnią który dom byłby przyzwoity na tymczasowe mieszkanie żony, dom męża opuszczającej.

Konsystorz, w komplecie w § 1 ustanowionym, po przedstawieniu stanu rzeczy przez Członka Referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, wniesione żądanie rozpoznawszy, większością głosów postanowi.

§ 23. Konsystorz upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przyzwoity uzna; wyszczególni rzeczy, które żonie wydane być mają i wymieni dzieci, które jój tymczasowo powierzone będą.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą egzekucyjną opatrzone, będzie wykonalne tymczasowo, aż do stanowczego wyroku Sądów Cywilnych.

Postanowienie to jednakże moc swoją utraci, jeżeli żona, będąc skarżącą, najdalej w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanéj możności do wydania pozwu przed Sąd Konsystorski o rozwód, pozwu nie wyda.

DZIAŁ II.

O doręczeniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach sądowych.

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, prócz zwyczajnych formalności Kodexem Postępowania Cywilnego przepisanych, obejmować będzie ustanowienie Adwokata przy Sądzie Konsystorskim urzędującego. Załączone będą kopje aktów niepojednania lub niestawiennictwa, w przypadku, w którym użycie środka pojednania jest wymagane.— K. P. S. 61 n.— § 13, 14, 32 n.

§ 25. Wszelkie wręczenia dopełniane będą przez woźnych urzędujących przy sądach cywilnych właściwych zamieszkania osoby, dla której doręczenie ma nastąpić z zachowaniem formalności, Kodexem Postępowania Cywilnego przepisanych. — K. P. S. 66, 67, 68.

Woźny audyencyonalny przy Sądzie Konsystorskim, po udowodnieniu kwalifikacji, może być mianowany do urzędowych wręczeń w sprawach małżeńskich.

W nagłym przypadku Prezes Konsystorza może woźnego upoważnić na piśmie, do wręczenia pozwu lub innego aktu w sprawie.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa; termin zapozwu przed Sąd Konsystorski będzie trzechdniowy, rachując od dnia wręczenia pozwu stronie osobiście lub w jej zamieszkaniu, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony pozwanej, od miejsca urzędowania Konsystorza.

§ 27. W sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa, termin zapozwu będzie ośmiodniowy, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania pozwanego od miejsca urzędowania Konsysto-

rza, względem osób w Królestwie Polskiem zamieszkałych. — K. P. S. 72.

Jeżeli pozwany nie mieszka w Królestwie Polskiem, termin w zapozwach przed Sąd Konsystorski zachowane będą te, które dla pozwów przed sądy cywilne Kodexem Postępowania Cywilnego są przepisane. — K. P. S. 73, 74.

W pozwach o rozwód z powodu zlosliwego opuszczenia stosownie do art. 156 Prawa o Małżeństwie, pozwanemu termin roczny do stawienia się pozostawionym być powinien.

§ 28. We wszelkich innych wypadkach, zwyczajny termin zapozwu będzie ośmiodniowy, podług zasad Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 72.

§ 29. W wypadkach paragrafami 26 i 28 przewidzianych, Prezes Konsystorza na podaną prośbę skrócić może termin zwyczajny do pozwu bez ujmy wszakże czasu na odległość zamieszkania w § 21 zastrzeżonego. K. P. S. 72.

§ 30. Woźni Sądowi za wykroczenia przeciwko obowiązkom swoim w sprawach Sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów przy właściwych Trybunałach Cywilnych piérwszej instancyi i karności Władz, w porządku Kodexem Kar Głównych i Poprawczych, oraz Ustawą Przechodnią do tegoż Kodexu z d. 14 Listopada 1847 r. (Art. 69 D. P., T. XL, str. 95) oznaczonym. — K. K. G. i P. 374 n., oraz uwaga po art. 72 tegoż Kodexu Kar.

Woźni, którzy jedynie przy Sądzie Konsystorskim są ustanowieni, ulegają karności służbowej Konsystorza.

§ 31. W przypadkach, w których, według prawa o małżeństwie z d. ¹⁶/₃₈ Marca 1836 r. zapozwanie strony przez pismo publiczne nastąpić powinno, dopelnioném to będzie przez trzykrotne umieszczenie pozwu z przerwami jednomiesięcznemi w Dzienniku Rządowym na

cały kraj i w Dzienniku Gubernialnym tój Gubernii, w którój pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie. Art. 155 Prawo o Małżeństwie.

Termin roczny art. 156 Prawa o Małżeństwie ustanowiony, liczonym będzie od daty pierwszego zamieszczenia pozwu w pismach publicznych, a jeżeliby w tym względzie daty w Dzienniku Rządowym i w Dzienniku Gubernialnym się różniły, natenczas od daty późniejszej.

DZIAŁ III.

O Adwokatach przy Sądzie Konsystorskim.

§ 32. Obowiązki obrońców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez *Adwokatów przy Sądzie Konsystorskim* ustanowionych.

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata.

§ 33. Adwokatów Konsystorskich Konsystorz mianować będzie z liczby obrońców przy IX Departamencie Rządzącego Senatu lub przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących.

Adwokatów Konsystorskich będzie najwięcej dwunastu.

§ 34. W razie wynikłego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takim wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich za wyznaczeniem przez Prezesa z urzędu, Adwokaci obowiązani są bronić i popierać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. obrońcy stron za niestawienie się w terminie przywołania sprawy do sądenia, niemniej za wszelkie inne zaniedbania, ulegają, w miarę okoliczności, napomnieniu, lub innym karom porządkowym, stosownie do Ustawy przechodniej z d. 11 Listopada 1847 r. do Ko-

dexu Kar Głównych i Poprawczych (Art. 69 D. P., T. XL, str. 95). Nadto stronie narażonej na szkody z powodu upadku terminu przez winę jej obrońcy, służy prawo poszukiwania na nim wynagrodzenia szkód przed właściwemi sądami cywilnemi.

§ 36. Karność porządkowa, jako téż służbowa nad Adwokatami, w zakresie ich obowiązków przy Sądzie Konsystorskim, a mianowicie co do zawieszenia w urzędowaniu lub usunięcia od urzędu, należy ostatecznie do Konsystorza.

D Z I A Ł IV.

O Postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcyja w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem obrońców. — K. P. S. 75 n.

§ 38. Instrukcyja w sprawach o tamowanie małżeństwa będzie summaryczna (K. P. S. 404 n.). Instrukcyja w sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna (K. P. S. 77 n.); nadto postanowionem być może instruowanie sprawy na piśmie (K. P. S. 93 n.), celem zdania relacyi przez wyznaczonego członka: a to wszystko stosownie do przepisów Kodexu Postępowania Cywilnego.

§ 39. Na odbywanie audyencyj sądowych, ustanowione będą przez Konsystorz dni stałe w każdym miesiącu, wyjąwszy czasu na zwyczajne ferie sądowe przeznaczonego. — K. P. S. 8.

Wolno Prezesowi Konsystorza do wprowadzenia sprawy wyznaczyć dzień pewny.

§ 40. Utrzymywana będzie *wokanda* do przywoływania i sądenia spraw, w której téż sprawy porządkieni, w jakim się w Księdze wpisowej znajdują, zapisane będą.

§ 41. Wpis w sprawach małżeńskich, opłacony będzie w Kontrolli Skarbowej podług jej oceny tymczasowego, lub, w razie wniesionego przez stronę sporu, podług decyzji tymczasowej Prezesa Konsystorza.

Ostateczne ustanowienie wpisu najwyżej do rubli srebrnych dziewięćdziesiąt, należy do sądu wyrokującego.

o W sprawach ubogich wpis prenotacji ulega.

§ 42. Gdy Sąd nakaże stronom osobiste stawienie się, a nie stawi się powód w terminie wyznaczonym, lub za przywołaniem sprawy do sądenia, sprawa z wokandy wykręśloną zostanie, za utratą wpisu przez powoda opłaconego.

§ 43. Wprowadzanie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głośnem przywołaniem każdej sprawy, odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach przez Obrońców, w obecności stron, nie wyłączając osób do jej rodziny należących.

Wolno stronom osobiście przymawiać się na audyencyi sądowej.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub w razie nakazanej instrukcyi sprawy na piśmie, po odczytaniu relacyi przez Członka-Referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, Prezes nakaże ustęp i przystąpi do zbierania głosów.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego wydawane będą większością głosów. Członkowie dawać będą swe zdania kolejno, zaczawszy od najmłodszego z nominacyi.

Równosć zdań Prezydujący rozwiązuje. — K.P.S. 116 do 118.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzeczce, kto jest stroną winną. — Przypisek 1 na str. 301 T. I, niniejszego dzieła.

Jeżeliby, w przypadku rozwodu, żadnemu z małżon-

ków wina poczytaną być nie mogła, lub, w przypadku unieważnienia małżeństwa, obaj małżonkowie byli w dobrą wiarę, wyrzec to należy.

§ 47. Utrzymywany będzie przez Pisarza *protokół posiedzenia* w formie sentencyonarza do wpisywania natychmiast uchwalonych wyroków, który, po zakończeniu każdej audyencji sądowej, przez Prezydującego, Członków i Pisarza podpisanym zostanie.

§ 48. Każdy wyrok wpisany do sentencyonarza, ogłoszonym będzie natychmiast przez Pisarza przy otwartych drzwiach, za przywołaniem stron z ustępu, przez wóznego audyencyonalnego.

° Ogłoszenie wyroku może być odroczone przez Sąd do najbliższej audyencji sądowej.

§ 49. Oppozycya przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego, założoną być powinna w dni ośm, od wręczenia wyroku tak Obrońcy ustanowionemu, jak i samój stronie zaocznie osądzonej. — K.P.S. 157.

Jeżeli wyrok zapadł przeciwko stronie, która Obrońcy nie ustanowiła, oppozycya będzie mogła być założoną w przeciągu dwóch tygodni, od dnia wręczenia wyroku stronie osobiście, lub w jej zamieszkaniu, albo, jeżeli jej pobyt jest niewiadomy, Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu.

Do terminów oppozycyjnych, dzień wręczenia i dzień upłynienia terminu liczonym nie będzie; doliczony zaś być powinien, dzień jeden na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony, zaocznie osądzonej, od miejsca urzędowania Sądu Konsystorskiego.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo niestawienia się strony pozwanej, z urzędu przestrzegać powinien, ażeby dowody na stwierdzenie lub odparcie wniosków strony powodowej wpływ mieć mogące, prawnie ustanowionymi były. — K. P. S. 150.

§ 51. Redakcją wyroku, z wyluszczeniem powodów i zasad osądzenia przez Pisarza wyrobionych, a przez Prezydującego sprawdzonych, podpisywać będą Prezydujący i Pisarz.

Wyciągi wyroków przez Pisarza wydane, obejmować powinny wszelkie szczegóły artykułami 141 i 142 Kodeksu Postępowania Cywilnego przewidziane, a nadto opatrzone będą formalną intytulacją i klauzulą egzekucyjną. — K. P. S. 139.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, jeżeli jest oczny, po doręczeniu go stronie i jéj obrońcy, jeżeli zaś zaoczny jest, po upływie terminów opozycyjnych, w § 49 ustanowionych, jako prawomocny złożony będzie Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu, celem uczynienia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego, stosownie do art. 237 prawa o małżeństwie. — K. C. P. 85.

Niezałożenie opozycji w przepisanych terminach udowodnioném być powinno zaświadczeniami obrońcy strony, na żądanie której wyrok zaoczny zapadł i Pisarza Sądu Konsystorskiego.

§ 53. Czynności wyrok sądowy poprzedzające, lub po zapadłym wyroku wynikające, wnioski o wymierzenie kar dyscyplinarnych, oraz wszelkie inne przedmioty z Prawa o Małżeństwie wypływające, na zwyczajnych posiedzeniach Konsystorza załatwiane będą.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach małżeńskich przed Sąd Konsystorski wyniesio-

nych, za główne prawidło służyć będą przepisy obowiązującego prawa tak cywilnego jak karnego, z określeniami wszakże w Prawie o Małżeństwie wskazanymi.

Odpowiednio przepisom tym, zachowywane będą nadto zasady następujące.

§ 55. Przyznanie strony, o tyle stanowić będzie dowód prawny, o ile okaże się być wsparte innymi okolicznościami.

§ 56. W sprawach małżeńskich strony nie mogą być dopuszczone do przysięgi, ani z urzędu przez Sąd, ani z naznaczenia jej sobie nawzajem.

§ 57. Czyny stanowiące prawną przyczynę rozwodu, względem których małżonkowie między sobą się pojednali, nie będą przyjęte za zasadę do sprawy rozwodowej i bez względu na to czy pojednanie przed lub po wyniesieniu pozwu nastąpiło.

§ 58. Jeżeli jednak po nastąpieniu pojednania między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popierać czynami, które przed nastąpieniem pojednaniem zachodziły.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie małżeńskiej do tego, cokolwiek między małżonkami przyznawane było w drodze pojednania przed Księdzem Pastorem, lub Księdzem Superintendentem, według Działu I, Tytułu II odbywanego. — § 7 n.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez badanie świadków, służyć będą za prawidło przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego w Księdze II, Tytule XII, oraz zasady następujące. — K P. S. 252 n.

§ 61. Krewni i powinowaci stron, oprócz ich dzieci i wnuków, mogą być świadkami w sprawach rozwodowych, pomimo ich pokrewieństwa lub powinowactwa,

oraz domownicy pomimo zostawania w służbie u małżonków; ale uwzględnienie ich zeznań, pozostawioném jest rozwazde Sądu; a nadto wyłączeni być mogą, jako świadkowie z innych pobudek, jakie Kodex Postępowania Cywilnego w Księdze II, Tytule XII wymienia. — K. P. S. 252 n.

§ 62. Każdy świadek nim będzie przesłuchanym w samej sprawie na czyny wyrokiem przepisane, obowiązany jest wykonać przysięgę, że prawdę powie. Po przesłuchaniu go i przeczytaniu mu protokołu jego zeznań, zapytany będzie czyli przy złożonych przez siebie zeznaniach obstaje, albo w czém zeznania swe prostuje lub objaśnia.

O zapytaniu tém i oświadczeniu świadka, wyraźna wzmianka w protokule uczynioną będzie.

§ 63. Badanie świadków odbywać się będzie w miejscu posiedzeń Sądu Konsystorskiego przez Członka Konsystorza wyrokiem delegowanego, z przybraniem Pisarza Sądu Konsystorskiego, którego, w razie przeszkody lub nieobecności, Pomocnik Naczelnika Kancelaryi zastępować powinien.

W miejsce Członka Konsystorza do badania świadków, może być wyrokiem przeznaczony Pastor z parafii Ewangelicko-Augsburgskiej w Warszawie, z wyłączeniem wszakże Pastora pierwszego.

§ 64. Do badania świadków w miejscach odległych delegowani będą: Superintendent lub Pastor, lub inny duchowny z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza.

Assessorowie powołani będą z liczby Członków Kolegium Kościelnego w właściwej parafii. Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba, przez delegowanego duchownego powołana, pod wyraźnym przyrzeczeniem rzetelnego wykonania, poruczonej jej czynności.

W przypadku nagłym obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów.

Assessorowie przez Delegowanego na termin powołani będą.

O imionach Assessorów, Pisarza, ich powoływaniu na termin i przyrzeczeniu Pisarza, wyraźna wzmianka w protokule uczynioną być powinna.

§ 65. Zachowywane będą zasady i prawidła, Kodeksem Postępowania Cywilnego przepisane, tak co do wyłączenia Superintendenta lub Pastora, lub Assessora od badania świadków, jak co do wyłączenia biegłych.

Wolno wszakże stronie, powody do wyłączenia podać wprost do Konsystorza, który stosownie do przepisów prawa postąpi.

W każdym przypadku wnioski Prokuratora wysłuchane będą.

§ 66. O ile niniejsza Organizacya nie podaje odmiennych rozporządzeń, wpływających z Prawa o Małżeństwie z d. 16/23 Marca 1836 r. i z koniecznego względu na rodzaj spraw małżeńskich, zachowywane będą w całym postępowaniu przed Sądem Konsystorskim przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego.

§ 67. Uchylona jest Organizacya Tymczasowa z d. 26 Grudnia 1836 (7 Stycznia 1837) roku, dotąd przez Sąd Konsystorski wyznań Ewangelickich używana. — (T. II, str. 523 niniejszego dzieła).

ORGANIZACYA SĄDU KONSYSTORSKIEGO

**Ewangelicko-Reformowanego i Postępowanie w sprawach
przed tenże Sąd wytoczonych (1).**

W rozwinięciu art. 173 i 174 Prawa o Małżeństwie z d. ¹⁶/₃₈ Marca 1836 r. tudzież artykułu VII Ustawy dla Kościoła Ewangelicko-Reformowanego w Królestwie Polskiem, Ukazem z d. ⁸/₃₀ Lutego 1849 r. zatwierdzonej, Rada Administracyjna Królestwa na posiedzeniu z d. ¹⁷/₃₉ Stycznia 1861 r. zatwierdziła następującą *Organizacyę Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego.*

TYTUŁ I.

O składzie Sądu Konsystorskiego.

§ 1. Komplet Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, składać się będzie najmniej z trzech Członków, głos stanowczy mających.

(1) Pierwiastkowa Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego z r. 1837, nazwana *Organizacyą Tymczasową*, i, wraz z uzupełnieniami w r. 1849 postanowionemi, obowiązująca do miesiąca Maja 1861 r., w którym terażniejsza Organizacya Sądu Konsystorskiego ogłoszoną została, zamieszczona jest wyżej w T. II na str. 541 niniejszego dzieła; lecz że, już po wydrukowaniu jój w powyższy sposób, wydane zostały nowe w téj mierze przepisy; dla całości więc przedmiotu zamieszcza się tu także nowa Organizacya Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego w r. 1861 wydana.

§ 2. Z głosem stanowczym zasiadają: Prezes świecki, duchowny Wice-Prezes w osobie Superintendenta, tudzież Członkowie świeccy i duchowni, podług starszeństwa z nominacyi.

§ 3. W każdej sprawie o rozwód, unieważnienie lub tamowanie małżeństwa, wysłuchane będą wnioski Prokuratora.

§ 4. Obowiązki Pisarza Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Reformowanego, pełnić będzie Pisarz Sądu Konsystorskiego Ewangelicko-Augsburgskiego.

Pisarz należy do składu sądu, lecz nie ma głosu stanowczego.

W razie przeszkody lub nieobecności Pisarza, zastąpi go Sekretarz Konsystorza.

§ 5. Woźny Audyencyonalny przez Konsystorz mianowany, odbywać będzie służbę przy posiedzeniach Sądu Konsystorskiego.

§ 6. W przypadku wyłączenia się Członka Konsystorza od sądenia sprawy, lub żadanego przez stronę wyłączenia, zachowane będą, tak co do przyczyn, jako téż co do formy, przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. S. 378 n.

TYTUŁ II.

O Postępowaniu w sprawach do Sądu Konsystorskiego należących.

DZIAŁ I.

O Postępowaniu przedwstępném.

§ 7. W sprawach o tamowanie lub unieważnienie małżeństwa, tudzież w sprawach o rozwód z przyczyny nie-

obecności sądownie ogłoszonej, i przestępstw w art. 167 Prawa o Małżeństwie oznaczonych, wolno jest bezpośrednio wynieść pozew przed Sąd Konsystorski. — Art. 145—167 Prawa o Małżeństwie (T. I, str. 321 niniej. dzieła).

§ 8. W przypadku żądania rozwodu z przyczyny złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka od roku będzie niewiadome, skarżący пода żądanie swe do Konsystorza, który podług przepisów art. 155 Prawa o Małżeństwie postąpi.

§ 9. Wyjąwszy przyczynę nieobecności sądownie ogłoszonej, jako téż przyczynę złośliwego opuszczenia, gdy miejsce pobytu nieobecnego małżonka wysledzonym być nie mogło, niemniej przyczynę przestępstwa, — w każdym innym przypadku żądania rozwodu z przyczyn artykułem 146 Prawa o Małżeństwie objętych, wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski poprzedzać powinien środek pojednania, pod nieważnością pozwu.

§ 10. Pojednanie małżonków szczególnym będzie obowiązkiem Księży Pastorów i Księdza Superintendenta.

§ 11. Małżonek zamierzający rozpocząć sprawę rozwodową obowiązany jest udać się osobiście do Księdza Pastora właściwej parafii, Ewangelicko-Reformowanej z ustnym wyłuszczeniem przyczyn zniewalających go do poszukiwania rozwodu.

Jeżeli miejsce zamieszkania małżonków, nie należy do żadnej parafii Ewangelicko-Reformowanej, małżonek winien się udać do Księdza Pastora najbliższej parafii Ewangelicko-Reformowanej, lub do duchownego, którego w tym celu Konsystorz upoważni.

Pastor, wysłuchawszy skarżącego, uczyni mu stosowne uwagi, zmierzające do odwiedzenia go od powziętego zamiaru; gdy te pozostaną bez skutku, Pastor, przez wezwanie wprost od siebie do sądownie uczynione, ozna

czy dzień i godzinę do osobistego stawienia się przed nim obojga małżonków.

§ 12. Jeżeli obżałowany nie stawi się, Pastor, na żądanie skarżącego, naznaczy powtórny termin do stawienia się przed nim obojga małżonków, za doręczeniem kopji wezwania obżałowanemu przez woźnego.

§ 13. Gdyby, pomimo doręczonego wezwania, obżałowany w terminie nie stawił się, a skarżący obstawał przy swoim żądaniu, Pastor spisze akt niestawienia.

Akt niestawienia wyrazi miejsce, dzień i godzinę, w których akt ten sporządzonym będzie; imiona i nazwiska, stan i zamieszkanie obojga małżonków; przyczyny rozvodu; dzień i godzinę tak pierwszego jak i drugiego terminu pojednawczego; dzień wręczenia wezwania i nazwisko woźnego, który wręczenie skutecznił; nakoniec nadmieni, że obżałowany nie stawił się, a skarżący, pomimo ponowionych przełożeń, nie dał się odwieść od poszukiwania rozvodu.

Akt niestawienia podpisanym będzie przez skarżącego, a jeżeli tenże pisać nie umie, o tém wzmiankę Pastor uczyni i sam podpisze.

§ 14. Za stawieniem się obojga małżonków, Pastor wszelkiego dołoży starania o pojednanie poróżnionych małżonków i, w razie przywrócenia zgody między nimi, spisze akt pojednania.

Gdyby, pomimo wszelkich przełożeń, skarżący przy żądaniu rozvodu miał obstawać, Pastor spisze akt niepojednania. — K. P. S. 48 n.

Akt niepojednania obejmować będzie te same okoliczności, jakie poprzedzającym paragrafem dla aktu niestawienia są przepisane, a nadto wzmiankę o bezskuteczném usiłowaniu pogodzenia małżonków.

Akt niepojednania podpisze: skarżący, obżałowany i Pastor; a jeżeli obżałowany podpisu odmówi, lub obaj małżonkowie pisac nie umieją, Pastor o tém wzmiankę zrobi i sam podpisze.

§ 15. Oryginalny akt niestawiennictwa lub niepojednania, Pastor zachowa w swém archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

§ 16. Skarżący obowiązany będzie zgłosić się osobiście lub przez podanie do Księdza Superintendenta Kościołów Ewangelicko-Reformowanych w Królestwie Polskiem, i złożyć mu kopją poświadczoną aktu niestawienictwa lub niepojednania.

Superintendent oznaczy termin obojgu małżonkom dla ich pojednania i w tym celu kopją wezwania obżałowanemu przez woźnego doręczyć poleci.

§ 17. W terminie oznaczonym po należytem doręczeniu wezwania, za osobistém stawieniem się skarżącego, w przypadku stawienia się lub niestawienia obżałowanego, Superintendent użyje całej powagi swego powołania, aby pogodzić małżonków poróżnionych, lub odwieść skarżącego od poszukiwania rozwodu.

Z zachowaniem formalności paragrafami 13 i 14 przepisanych i z powołaniem się na akt przez Pastora sporządzony, Superintendent spisze akt niestawiennictwa lub niepojednania, a w razie pojednania się małżonków, akt pojednania.

§ 18. Oryginalny akt niestawiennictwa lub niepojednania, Superintendent zachowa w swém Archiwum, dla wydania z niego kopij poświadczonych na żądanie stron.

Po sporządzeniu tego aktu, Superintendent objaśni skarżącego, że mu wolno rozpocząć sprawę o rozwód.

§ 19. W przypadku większej odległości mieszkania małżonków, od miejsca urzędowania Superintendenta

nad wiorst 42, wolno tak skarżącemu jak obżałowanemu domagać się od Superintendenta, ażeby w zastępstwie swoim przeznaczył innego Pastora z sąsiednich parafij mieszkania małżonków, do wypełnienia obowiązków paragrafami 17 i 18 przepisanych.

Oryginalny akt pojednania, bądź przez Pastora, bądź przez Superintendenta, bądź z delegacyi podług paragrafów 14, lub 17, lub 19 sporządzony, podpisami stron lub wzmianką, że pisać nie umieją, niemniej podpisem Pastora lub Superintendenta opatrzony, w właściwem Archiwum zachowany będzie.

Kopją poświadczoną tegoż aktu, Superintendent lub Pastor za pośrednictwem Superintendenta, Konsystorzowi przesła.

§ 20. Jeżeli Superintendent, jako właściwy Pastor parafii małżonków, odbywał działania pojednawcze paragrafami 11, 12, 13 i 14 przepisane, a nie zdołał poróżnionych małżonków pojednać, wyznaczy im powtórny termin pojednawczy, za doręczeniem wezwania obżałowanemu przez woźnego.

Termin ten powtórny nie będzie mógł być wcześniej dozwolony, jak w dni 30 po sporządzeniu pierwszego aktu niestawienia lub niepojednania.

§ 21. W wezwaniach do pojednania, oprócz imion i nazwisk oraz zamieszkania osób, termin stawienia się co do dnia i godziny wyrażony być powinien.

Termin ten będzie najmniej ósmiodniowy, rachując od dnia wręczenia wezwania obżałowanemu, z dodaniem dnia jednego na każde czterdzieści wiorst odległości mieszkania obżałowanego od miejsca stawienia się.

§ 22. Nim stosowne do przepisów powyższych wyniesienie pozwu przed Sąd Konsystorski będzie mogło nastąpić, i nim, w skutek tegoż pozwu, spory względem sto-

sunków majątkowych między małżonkami, przed Sądy Cywilne, będą mogły być wywołane, żona, czy jest skarżącą, czy obżalowaną, przez Pastora wezwana do terminu pojednawczego, mocną będzie żądać: ażeby jej dozwolone było wyprowadzenie się z domu wspólnego małżeńskiego i wyznaczony dom na tymczasowe mieszkanie, ażeby jej wydane były tymczasowie rzeczy, które jej do codziennego użytku służą, ażeby jej pieczołowitości powierzone były dzieci lat 7 wieku nie mające.

Rzeczy, które żonie do codziennego użytku służą, szczegółowym spisem wykazane, wiek zas małych dzieci wyciągami aktów urodzenia udowodniony być powinien.

Żądanie to za pośrednictwem podania na piśmie do Konsystorza, zanesione będzie do właściwego Pastora, który je Superintendentowi, ten zaś Konsystorzowi przesła.

Pastor jako téż Superintendent, przesyłając żądanie podającej, wyrażą swe opinie powodami wsparte, a w razie opinii przychylnéj, objasnią który dom byłby przyzwoity na tymczasowe mieszkanie żony, dom męża opuszczającej.

Konsystorz, w komplecie w § 1 ustanowionym, po przedstawieniu stanu rzeczy przez Członka Referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, wniesione żądanie rozpoznawszy, większością głosów postanowi.

§ 23. Konsystorz, upoważniając żonę do opuszczenia mieszkania męża, wyznaczy żonie na mieszkanie dom, jaki za przyzwoity uzna; wyszczególni rzeczy, które żonie wydane być mają i wymieni dzieci, które jej tymczasowo powierzone będą.

Postanowienie w tym względzie przez Konsystorz wydane, klauzulą egzekucyjną opatrzone, będzie wyko-

nalne tymczasowo, aż do stanowczego wyroku Sądów Cywilnych.

Postanowienie to jednakże moc swoją utraci, jeżeli żona, będąc skarżącą, najdalej w przeciągu dni trzydziestu od dnia uzyskanj możności do wydania pozwu przed Sąd Konsystorski o rozwód, pozwu nie wyda.

DZIAŁ II.

O doręczaniu pozwów i innych aktów processowych, oraz o terminach sądowych.

§ 24. Pozew przed Sąd Konsystorski wyniesiony, oprócz zwyczajnych formalności wymaganych obowiązującym Kodexem Postępowania Sądowego Cywilnego, obejmować będzie ustanowienie Adwokata Konsystorskiego, oraz dołączone będą kopje aktów niepojednania lub niestawiennictwa, w przypadku, w którym użycie srodka pojednania jest wymagane.— K. P. S. 61 n.— § 13, 14, 32 n.

§ 25. Wszelkie wręczenia dopełniane będą przez woźnych urzędujących przy sądach cywilnych właściwych zamieszkania osoby, dla której doręczenie ma nastąpić, z zachowaniem formalności, Kodexem Postępowania Cywilnego przepisanych. — K. P. S. 66, 67, 68.

Woźny audyencyonalny przy Sądzie Konsystorskim, po udowodnieniu kwalifikacyi, może być mianowany do urzędowych wręczeń w sprawach małżeńskich.

W nagłym przypadku Prezes Konsystorza może woźnego upoważnić na piśmie, do wręczenia pozwu lub innego aktu w sprawie.

§ 26. W sprawie o tamowanie małżeństwa, termin pozwu przed Sąd Konsystorski będzie trzchedniowy,

rachując od dnia wręczenia pozwu stronie osobiście lub w jej zamieszkanu, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony pozwanej, od miejsca urzędowania Konsystorza.

§ 27. W sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa, termin zapozwu będzie ośmiodniowy, z dodaniem dnia jednego na każde 14 wiorst odległości zamieszkania pozwanego od miejsca urzędowania Konsystorza, względem osób w Królestwie Polskiem zamieszkałych. — K. P. s. 72.

Jeżeli pozwany nie mieszka w Królestwie Polskiem, termina w zapozwach przed Sąd Konsystorski zachowane będą te, które dla pozwów przed sądy cywilne Kodexem Postępowania Cywilnego są przepisane. — K. P. s. 73, 74.

W pozwach o rozwód z powodu złośliwego opuszczenia, stosownie do art. 156 Prawa o Małżeństwie, pozwanemu termin roczny do stawienia się pozostawionym być powinien.

§ 28. We wszelkich innych wypadkach, zwyczajny termin zapozwu będzie ośmiodniowy, podług zasad Kodexu Postępowania Cywilnego. — K. P. s. 72.

§ 29. W wypadkach paragrafami 26 i 28 przewidzianych, Prezes Konsystorza na podaną prośbę skróci może termin zwyczajny do pozwu, bez ujmy wszakże czasu na odległość zamieszkania w § 21 zastrzeżonego. K. P. s. 72.

§ 30. Woźni Sądowi za wykroczenia przeciwko obowiązkom swoim w sprawach Sądownictwu Konsystorza podpadających, ulegają dozorowi Prokuratorów przy właściwych Trybunałach Cywilnych pierwszej instancji i karności Władz, w porządku Kodexem Kar Głównych i Poprawczych, oraz Ustawą Przechodnią do tegoż Kodexu z d. 11 Listopada 1847 r. (Art. 69 D. P., T. XL, str

95) oznaczonym. — K. K. G. i P. 374 n., oraz uwaga po art. 72 tegoż Kodexu Kar.

Wozni, którzy jedynie przy Sądzie Konsystorskim są ustanowieni, ulegają karności służbowej Konsystorza.

§ 31. W przypadkach, w których, według Prawa o Małżeństwie z d. ⁶/₂₈ Marca 1836 r. zapozwanie strony przez pismo publiczne nastąpić powinno, dopełnionóm to będzie przez trzykrotne umieszczenie pozwu z przerwami jednomiesięcznemi w Dzienniku Rządowym na cały kraj i w Dzienniku Gubernialnym téj Gubernii, w której pozwany miał ostatnie wiadome zamieszkanie. Art. 155 Prawa o Małżeństwie.

Termin roczny art. 156 Prawa o Małżeństwie ustanowiony, liczonym będzie od daty pierwszego zamieszczenia pozwu w pismach publicznych, a jeżeliby w tym względzie daty w Dzienniku Rządowym i w Dzienniku Gubernialnym się różniły, natenczas od daty późniejszej.

DZIAŁ III.

O Adwokatach przy Sądzie Konsystorskim.

§ 32. Obowiązki obrońców w sprawach małżeńskich, wykonywane będą przez *Adwokatów przy Sądzie Konsystorskim* ustanowionych.

W przypadkach, w których Prokurator z urzędu działa, nie potrzebuje pośrednictwa Adwokata.

§ 33. Adwokatów Konsystorskich Konsystorz mianować będzie z liczby obrońców przy IX Departamencie Rządzącego Senatu lub przy Sądzie Appellacyjnym urzędujących.

Adwokatów Konsystorskich będzie najwięcej dwunastu.

§ 34. W razie wynikłego sporu, Adwokaci obowiązani są poprzestać na takim wynagrodzeniu, jakie Konsystorz oznaczy.

Sprawy stron ubogich za wyznaczeniem przez Prezesa z urzędu, Adwokaci obowiązani są bronić i popierać bez żadnego wynagrodzenia.

§ 35. obrońcy stron za niestawienie się w terminie przywołania sprawy do sądzenia, niemniej za wszelkie inne zaniedbania, ulegają, w miarę okoliczności, napomnieniu, lub innym karom porządkowym, stosownie do Ustawy przechodniej z d. 11 Listopada 1847 r. do Kodeksu Kar Głównych i Poprawczych (Art. 69 D. P., T. XL, str. 95). Nadto stronie narażonej na szkody z powodu upadku terminu przez winę jej obrońcy, służy prawo poszukiwania na nim wynagrodzenia szkód przed właściwymi sądami cywilnymi.

§ 36. Karność porządkowa, jako też służbowa nad Adwokatami, w zakresie ich obowiązków przy Sądzie Konsystorskim, a mianowicie co do zawieszenia w urzędowaniu lub usunięcia od urzędu, należy ostatecznie do Konsystorza.

D Z I A Ł IV.

O Postępowaniu w Sądzie Konsystorskim.

§ 37. Wszelka instrukcja w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych, odbywać się będzie za pośrednictwem obrońców. — K. P. S. 75 n.

§ 38. Instrukcja w sprawach o tamowanie małżeństwa będzie summaryczna (K. P. S. 404 n.). Instrukcja w sprawach o rozwód lub unieważnienie małżeństwa będzie ordynaryjna (K. P. S. 77 n.); a nadto, w razie uznania potrzeby, postanowiona będzie instrukcja sprawy na piśmie

(K. P. S. 93 n.), celem zdania relacyi przez wyznaczonego Członka Referenta: a towszystko stosownie do przepisów obowiązującego Kodexu Postępowania Sądowego Cywilnego.

§ 39. Na odbywanie audyencyj sądowych, ustanowione będą przez Konsystorz dni stałe w każdym miesiącu, wyjąwszy czasu na zwyczajne ferie sądowe przeznaczonego. — K. P. S. 8.

Wolno Prezesowi Konsystorza do wprowadzenia sprawy wyznaczyć dzień pewny.

§ 40. Utrzymywana będzie *wokanda* do przywoływania i sądenia spraw, wktórej też sprawy porządkiem, w jakim się w Księdze wpisowej znajdują, zapisane będą.

§ 41. Wpis w sprawach małżeńskich, opłacony będzie w Kontrolli Skarbowej podług jój oceniaenia tymczasowego, lub, w razie wniesionego przez stronę sporu, podług decyzyi tymczasowej Prezesa Konsystorza.

Ostateczne ustanowienie wpisu najwyżej do rubli srebrnych 90, należy do sądu wyrokującego.

W sprawach ubogich wpis prenotacyi ulega.

§ 42. Gdy Sąd nakaze stronom osobiste stawienie się, a nie stawi się powód w terminie wyznaczonym, lub za przywołaniem sprawy do sądenia, sprawa z wokandy wykręsloną zostanie, za utratą wpisu przez powoda opłaconego.

§ 43. Wprowadzanie spraw w Sądzie Konsystorskim, za głośném przywołaniem każdój sprawy, odbywać się będzie przy zamkniętych drzwiach, przez Obrońców, w obecności stron, nie wyłączając osób do jój familii należących.

Wolno stronom osobiście przymawiać się na audyencyi sądowej.

§ 44. Po zakończeniu rozpraw, lub w razie nakazanej instrukcyi sprawy na piśmie, po odczytaniu relacyi

przez Członka-Referenta i wysłuchaniu wniosków Prokuratora, Prezes nakaże ustęp i przystąpi do zbierania głosów.

§ 45. Wyroki Sądu Konsystorskiego wydawane będą większością głosów, otrzymaną z głośnego wotowania, zaczawszy od najmłodszego z Członków.

W razie równości zdań Prezydujący swoim głosem równość rozwiązuje. — K.P.S. 116—118.

§ 46. W każdym wyroku stanowiącym rozwód lub unieważnienie małżeństwa, Sąd wyrzeczce, kto jest stroną winną.— Przepisek 1 na str. 301 T. I, niniejszego dzieła.

Jeżeliby, w przypadku rozwodu, żadnemu z małżonków wina poczytaną być nie mogła, lub, w przypadku unieważnienia małżeństwa, obaj małżonkowie byli w dobrej wierze, wyrzec to należy.

§ 47. Utrzymywany będzie przez Pisarza *protokół posiedzenia* w formie sentencyonarza do wpisywania natychmiast uchwalonych wyroków, który, po zakończeniu każdej audyencji sądowej, przez Prezydującego, Członków i Pisarza podpisanym zostanie.

§ 48. Każdy wyrok wpisany do sentencyonarza, ogłoszonym będzie natychmiast przez Pisarza przy otwartych drzwiach, za przywołaniem stron z ustępu, przez woźnego audyencyonalnego.

Ogłoszenie wyroku może być odroczone przez Sąd do najbliższej audyencji sądowej.

§ 49. Opozycja przeciwko wyrokowi zaocznemu Sądu Konsystorskiego, założoną być powinna w dni osm, od wręczenia wyroku tak Obrońcy ustanowionemu, jak i samej stronie zaocznie osądzonój.— K.P.S. 157.

Jeżeli wyrok zapadł przeciwko stronie, która Obrońcy nie ustanowiła, opozycja będzie mogła być założoną w przeciągu dwóch tygodni, od dnia wręczenia wyroku stronie osobiście, lub w jej zamieszkanu, albo, jeżeli jej

pobyt jest niewiadomy, Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu.

Do terminów opozycyjnych, dzień wręczenia i dzień upłynienia terminu wliczony nie będzie; doliczony zaś być powinien dzień jeden na każde 14 wiorst odległości zamieszkania strony, zaocznie osądzonej, od miejsca urzędowania Sądu Konsystorskiego.

§ 50. Sąd Konsystorski, pomimo niestawienia się strony pozwanej, z urzędu przestrzegać powinien, ażeby dowody na stwierdzenie lub odparcie wniosków strony powodowej wpływ mieć mogące, prawnie ustanowionymi były. — K. P. S. 150.

§ 51. Redakcyą wyroku, z wyluszczeniem powodów i zasad osądzenia przez Pisarza wyrobionych, a przez Prezydującego sprawdzonych, podpisywać będą Prezydujący i Pisarz.

Wyciągi wyroków przez Pisarza wydane, obejmować powinny wszelkie szczegóły artykułami 141 i 142 Kodexu Postępowania Cywilnego przewidziane, a nadto opatrzone będą formalną intytulacyą i klauzulą egzekucyjną. — K. P. S. 139.

§ 52. Wyrok uznający nieważność małżeństwa lub rozwód, jeżeli jest oczny, po doręczeniu go stronie i jej obrońcy, jeżeli zaś zaoczny jest, po upływie terminów opozycyjnych, w § 49 ustanowionych, jako prawomocny złożony będzie Prokuratorowi przy Sądzie Konsystorskim urzędującemu, celem rozporządzenia wzmianki w właściwych księgach stanu cywilnego, stosownie do art. 237 Prawa o Małżeństwie. — K. C. P. 85.

Niezałożenie opozycyi w przepisanych terminach udowodnioném być powinno zaświadczeniami obrońcy strony, na żądanie której wyrok zaoczny, zapadł, u Pisarza Sądu Konsystorskiego.

§ 53. Czynności wyroku sądowy poprzedzające, i lub

w następstwie zapadłego wyroku wynikające, wnioski w przedmiocie wymierzenia kar dyscyplinarnych, oraz wszelkie inne przedmioty z Prawa o Małżeństwie z dnia 16/12 Marca 1886 r. wypływające, załatwiane będą na zwyczajnych posiedzeniach Konsystorza na podane przedstawienie.

TYTUŁ III.

O ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach przed Sąd Konsystorski wyniesionych.

§ 54. W ustanowieniu i ocenieniu dowodów w sprawach małżeńskich przed Sąd Konsystorski wyniesionych, za główne prawidło służyć będą przepisy obowiązującego prawa tak cywilnego jak karnego, z określeniami wszakże w prawie o małżeństwie wskazanemi.

Odpowiednio przepisom tym, zachowywane będą nadto zasady następujące.

§ 55. Przyznanie strony, o tyle stanowić będzie dowód prawny, o ile okaże się być wsparte innemi okolicznościami.

§ 56. W sprawach małżeńskich strony nie mogą być dopuszczone do przysięgi, ani z urzędu przez Sąd, ani z naznaczenia jój sobie nawzajem.

§ 57. Czyny stanowiące prawną przyczynę rozwodu, względem których małżonkowie między sobą się pojednali, nie będą przyjęte za zasadę do sprawy rozwodowej i bez względu na to czy pojednanie przed lub po wyniesieniu pozwu nastąpiło.

§ 58. Jeżeli jednak po nastąpieniu pojednania między małżonkami, nowa przyczyna do rozwodu zajdzie, wolno nowe żądanie popierać czynami, które przed nastąpieniem pojednaniem zachodziły.

§ 59. Zabronione jest odwoływanie się w sprawie mał-

żeńskiej do tego, cokolwiek między małżonkami przyznawane było w drodze pojednania przed Księdzem Pastorem, lub Księdzem Superintendentem, według Działu I, Tytułu II odbywanego. — § 7 n.

§ 60. W ustanowieniu dowodów przez badanie świadków, służyć będą za prawidło przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego w Księdze II Tytule XII, oraz zasady następujące: — K. P. s. 252 n.

§ 61. Krewni i powinowaci stron, oprócz ich dzieci i wnuków, mogą być świadkami w sprawach rozwodowych, pomimo ich pokrewieństwa lub powinowactwa, oraz domownicy pomimo zostawania w służbie u małżonków; ale uwzględnienie ich zeznan, pozostawioném jest rozsadze sądu; a nadto wyłączeni być mogą jako świadkowie z innych pobudek, jakie Kodex Postępowania Cywilnego w Księdze II, Tytule XII wymienia. — K. P. s. 252 n.

§ 62. Każdy świadek, nim będzie przesłuchanym w samej sprawie na czyny wyrokiem przepisane, obowiązany jest wykonać przysięgę, że prawdę powie. Po przesłuchaniu go i przeczytaniu mu protokołu jego zeznań, zapytanym będzie czyli przy złożonych przez siebie zeznaniach obstaje, albo w czém zeznania swe prostuje lub objaśnia.

O zapytaniu tém i oświadczeniu świadka, wyraźna wzmianka w protokule uczynioną będzie.

§ 63. Badanie świadków odbywać się będzie w miejscu posiedzeń Sądu Konsystorskiego przez Członka Konsystorza wyrokiem delegowanego, z przybraniem Pisarza Sądu Konsystorskiego, a w razie jego nieobecności lub przeszkody, Sekretarza Konsystorza.

§ 64. Do badania świadków w miejscach odległych delegowani będą: Superintendent, lub Pastor, lub inny duchowny z przybraniem dwóch Assessorów i Pisarza.

Assessorowie powołani będą z liczby Członków Kolegium Kościelnego w właściwej parafii. Obowiązki Pisarza pełnić będzie osoba, przez delegowanego duchownego powołana, pod wyraźnym przyrzeczeniem rzetelnego wykonania poruczonej jej czynności.

W przypadku nagłym, obowiązki Pisarza wykonane być mogą przez jednego z Assessorów. Assessorowie przez Delegowanego na termin powołani będą.

O imionach Assessorów, Pisarza, ich powoływaniu na termin i przyrzeczeniu Pisarza, wyrazna wzmianka w protokule uczynioną być powinna.

§ 65. Zachowywane będą zasady i prawidła, Kodeksem Postępowania Cywilnego przepisane, tak co do wyłączenia Superintendenta lub Pastora lub Assessora od badania świadków, jak co do wyłączenia biegłych

Wolno wszakże stronie, powody do wyłączenia podać wprost do Konsystorza, który stosownie do przepisów prawa postąpi.

W każdym przypadku wnioski Prokuratora wysłuchane będą.

§ 66. O ile niniejsza Organizacya nie podaje odmiennych rozporządzeń, wpływających z Prawa o Małżeństwie z dnia 16/38 Marca 1836 r. i z koniecznego względu na rodzaj spraw małżeńskich, zachowywane będą w całym postępowaniu przed Sądem Konsystorskim przepisy Kodexu Postępowania Cywilnego.

§ 67. Uchylona jest Organizacya Tymczasowa z dnia 26 Grudnia 1836 (7 Stycznia 1837) r., dotąd przez Sąd Konsystorski wyznaczonej Ewangelickich używana — (T. II, str. 541 niniejszego dzieła)